Murrinhpatha Bible

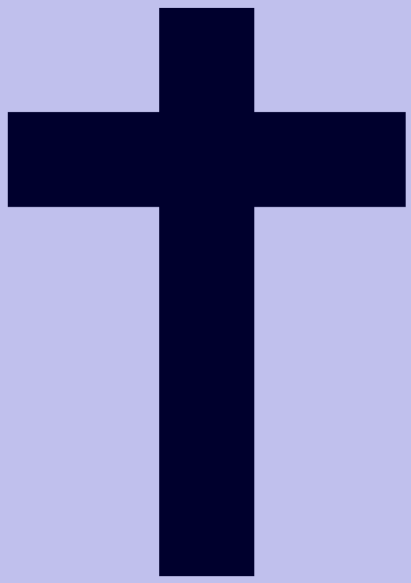

Portions of the Holy Bible in the Murrinhpatha language of Australia

Murrinhpatha Bible

Portions of the Holy Bible in the Murrinhpatha language of Australia

copyright © 2018-2025 Bible Society Australia

Language: Murrinhpatha (Murrinh-Patha)

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-No Derivatives license 4.0.
You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:
You include the above copyright and source information.
You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.
Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2024-08-02

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 18 Apr 2025 from source files dated 3 Apr 2025
2ee86d17-708e-5782-bf6d-258714901628

Contents

Genesis 1
Psalms 14
Proverbs 18
Jonah 19
Matthew 25
Mark 114
Luke 184
John 296
1 Thessalonians 353
2 Thessalonians 362
James 367
1 John 382
Revelation 394

Genesis 1-11

Yile Neki Mampatha Da Ngala Kanhi

1 Bere da marra-re kathu Yile neki mampatha da kangkarl i da putek
ngala kanhi.
2 Bere da ngarra ngala kanhi-ka nanhthi, ku i kardu-ka mere da ngatha
mewathadha da marra-re-yu, i mere da ngatha mengka murruwurldha
thathpirr da ngala kanhi-yu. Mu kura da matha wurrinilakagaktha i
thipmam binhi da matha wurrinidha da kanhi-yu. Mu Ngepan Yile neki
nukunu wurrinidha kangkarl ngarra kura i dirrapedha wurrini da ngala
kanhi-yu.
3 Bere Yile neki-ka mam, "Da tarangka warda palarrangnu pirra." I bere
da tarangka danilarrangtha warda pirri.
4 I nukunu-ka bamkardu patha, i le warda dinidha da tarangka nhini-nu-
yu. I bere da nhini-re-ka mamyerryerr warda da tarangka i da thipmam
binhi.
5 I da tarangka nhini murrinh panparl-ka tarangka da matha. I da
thipmam binhi panparl-ka thipinhi da matha nhini-yu. I bere da thipinhi
warra ngadha wurrinidha i da tarangka ngadha danilarrangtha wurrini, i
da-ka marra-re-ka nhini-wa da-yu da kumparra-re mampatha-yu.
6-7 I bere Yile neki-ka mam, "Kura-ka mayerryerrnu warda kura kangkarl
i kura pepe." I bere Yile neki-ka mamyerryerr warda kura-yu. Kura numi-
ka kanhi ngarra da putek i kura numi-ka kangkarl wangu.
8 I da kangkarl-ka da marnirra panparl. I bere da thipinhi warra
ngadha wurrinidha i da tarangka ngadha danilarrangtha wurrini. I da-
ka perrkenku warda mam mampatha-yu.
9 I bere Yile neki-ka mam, "Kura ngarra wurranlakagak da ngatha da
putek ngala pana-ka pungiyerrnu kura-yu i da putek warda pewirnturtnu."
I da-ka nhini da thathpirr mam.
10 I da putek-ka murrinh warda panparl da putek da matha. I kura
ngarra yunganyerr-ka panparl kura lalingkin. I Yile neki-ka bamkardu
patha, i le warda dinidha da nhini-nu-yu.
11 I bere Yile neki-ka mam, "Da ngarra putek thangunu kathu-ka nanhthi
purrkpurrk terert warda ngatha puddirurturtnu purru, mi kamarl wanku
ngamere-yu, i ngamere-ka mi dhepdhep wanku mi kamarl wanku."
12 I bere nanhthi purrkpurrk terert warda ngatha puddarnturturt ngarra
putek thangunu kathu nanhthi wunku mi kamarl, i ngamere mi wunku
dhepdhep i mi kamarl wanku. Bere Yile neki-ka bamkardu patha, i le
warda dinidha nanhthi purrkpurrk nhini-nu-yu.
13 I bere da thipinhi warra ngadha wurrinidha i da tarangka ngadha
danilarrangtha wurrini. I da-ka perrkenkuneme warda mam mampatha-
yu.
14 I bere Yile neki-ka mam, "Nanhthi kanhi kangkarl pangkarlbirlnu
pirra da ngarra thipinhi, i nanhthi palarrangnu pirra da ngarra tarangka.
I nanhthi nhini-ka da pangkardanu da thipinhi-ya, da tarangka-ya, da
mirrangan-ya, da therri-ya i da thangku-ya bere matha wangu-yu.
15 I nanhthi nhini-ka da kangkarl kathu pangkarlbirlnu i palarrangnu
pira ngarra da putek ngala pana warda ngatha bere matha wangu." I

bere da-ka nhini da thathpirr mam, i nanhthi warda daningkarlbirldha i danilarrangtha wurrini.

16 Bere Yile neki-ka mampatha ngunga i merrk nanhthi perrkenku ngala ngala nhini. Nanhthi ngunga-wa nanhthi ngala thathpirr-yu i nhini Yile neki-ka pule ngala banpak nanhthi nhini-yu da palarrangnu pirra da ngarra tarangka. I nanhthi merrk-ka banpak pule ngala da pangkawipnu pirra da ngarra thipinhi. I nukunu mampatha-ka nanhthi pilinh wanku nanhthi terert.
17-18 Bere Yile neki-ka banpak da kangkarl nanhthi ngunga, merrk i pilinh terert da pangkarlbirlnu-ya i palarrangnu pira da ngarra putek ngala kanhi-yu, i bankuyerrninthanu da tarangka-ya i da thipinhi-ya. I Yile neki bamkardu patha, i le warda dinidha nanhthi nhini-nu-yu.
19 I bere da thipinhi warra ngadha wurrinidha i da tarangka ngadha danilarrangtha wurrini, i nhini-ka da-ka 4 warda mam mampatha-yu.

20 Bere Yile neki-ka mam, “Kura lalingkin i kura patha-ka pimardawethnu ku ngurlmirl i ku ngernu ku purrkpurrk terert warda ngatha. I da kangkarl-ka pimardaweth-deyida-nu ku murrirrbe ku purrkpurrk ku ngala ngala-ya parnibarlbarlnu.”
21 Bere Yile neki mampatha ku ngurlmirl ngala ngala warda i ku ngurlmirl purrkpurrk deyida ngamere i ku numi deyida ku ngernu wanku mampatha. I ku murrirrbe deyida mampatha ku purrkpurrk i ku ngala ngala ku terert. I bere Yile neki-ka bamkardu patha, i le warda dinidha ku nhini-nu-yu.

22 Bere Yile neki-ka mange patha mampirra ku nhini-nu-yu. I murrinh-ka mam, “Ku terert pana parnam ngarra lalingkin i kura patha-ka ku purrkpurrk terert deyida puruwawaknu, i pimardawethnu thathpirr purru kura lalingkin i kura patha. I ku murrirrbe terert warda ngatha puruwawak-deyida-nu i pimardawethnu thathpirr da ngarra putek wanku.”
23 I bere da thipinhi warra ngadha wurrinidha i da tarangka ngadha danilarrangtha wurrini, i nhini-ka da-ka 5 warda mam mampatha-yu.

24 Bere Yile neki-ka mam, “Da ngarra putek thangunu-ka ku terert warda ngatha parurtuynu, ku wililiwunme-ya, ku kanamkertkert-ya, ku parlakmemnu-ya i ku purrkpurrk thathpirr-ya.”
25 I bere Yile neki mampatha-ka ku wurnangat warda ngatha. I bere bamkardu patha, i le warda dinidha ku nhini-nu-yu.

26 Bere Yile neki-ka mam, “Kardu warda mawathanu mangini nekineme deyida mani. I kardu nhini-ka pule ngala purrurranu ngarra ku terert warda ngatha, ku ngurlmirl-ya, ku murrirrbe-ya i ku pana parnam ngarra da putek.”
27 I bere Yile neki-ka mampatha kardu, mangini nukunu deyida mani. Kardu nugarn i kardu palngun mampunkuwathangintha.
28 I murrinh patha nimin-ya mampirrungintha, “Nankungintha-ka wakal terert nanginthawerdurdunu thurru i da pana-re pubuylangnu puru ngarra da putek ngala pana. I kardu warda ngatha pule ngala nuyunu da ngarra putek ngala pana-yu. I ngay-ka bannanpak kardu pule ngala ngarra ku ngurlmirl-nu-ya ngarra ku murrirrbe-nu-ya i ngarra ku wurnangat warda ngatha ngarra da putek ngala pana parnam-ya.

29 “I nga, mi kamarl i mi dhepdhep terert pana kurrannarrangkadhuk ngarra da putek ngala pana-ka nhini-wa mi dhepdhep nanki-yu.

30 I mi dhepdhep ku murrirrbe pigunu i ku wurnangat warda ngatha
pana parnam ngarra putek-ka mi mulurn i parnu ngatin da matha pana
kurranpirrangkadhuk." I bere mi-ka nhini-wa dampirramut-yu.
31 Bere Yile neki-ka bamkardu warda da nhini ngarra nukunu
mampatha-yu i bere thathpirr patha i ngala warda le dinidha nukunu-
yu. Bere da thipinhi warra ngadha wurrinidha i da tarangka ngadha
danilarrangtha wurrini, i nhini-ka da-ka 6 warda mam mampatha-yu.

2

1-3 Bere Yile neki-ka marntikerdek warda da wurnangat nhini-yu da
kangkarl-yu i da putek ngala kanhi-yu. I nhini-wa da mam 6 marntikerdek-
yu. I ngarra da 7 mana mam-ka bangamyuk warda, mere deyida thangku
nanhthi mewathadha, mu beyuktha warda dini da ngarra 7 nhini mam-yu.
I da 7 nhini-ka da-ka ngala-wa banpak da ngarra nukunu-nu-yu, nhini-ka
bangamyuk warda da ngala kanhi thangunu wanku mampatha-yu.

Yile Neki Mampunkuwathangintha Kardu Nugarn i Kardu Palngun

4 Bere kanhi-wa murrinh-yu, murrinh ngarra Yile neki pule ngala
thathpirr-ya mampatha da kangkarl i da putek ngala kanhi-yu.
5 Bere da marra-re-ka nanhthi thay mananhthi i nanhthi parnu man-
anhthi da ngarra putek kanhi-yu, nhini Yile neki-ka mere da ngatha kura
yelyel wurdithuktha, i mere ngadha nangkal kanidha ngarra putek kanhi
kanirurtuydha i dirrangipedha kani.
6 Mu da nhini-re kura-ka wurdarnalaldha dini ngarra putek kathu pepe
i kura wurriniwudha ngarra putek.
7 I bere Yile neki-ka nanhthi putek mangankut, i nanhthi putek
nhini thangunu-ka kardu warda mampatha. I ngarra thimu nukunu
warda wurdanwi ngirtkirt nukunu thangunu. I kardu-ka birnu warda
wurdankabirl.
8 Bere Yile neki-ka mi kadin banpak da ngarra Eden pangu kathu ngarra
ngunga kathu pangarnturtuy pirrim. I da-ka nhini wangu dampinthat-yu
kardu nhini ngarra mampatha-yu.
9 I da ngarra putek nhini thangunu kathu wurdarnarurturttha wurrini
thay lelunh terert da nhini-yu, mi dhepdhep patha wanku. I ngarra mi
kadin nhini marda nganangurr-ka thay perrkenku deyida wurdanturturt.
Thay numi-ka birnu kardu nukunu, i thay numi-ka ngarra da patha nukun
i da wiye nukun kardu the pumabathnu.
10 I kura ngipilinh wurriniwudha da ngarra mi kadin nhini Eden-yu. I
da nhini thangunu ngarra da Eden thangunu-ka memyerryerr ngipilinh 4
kanhi warda wurriniwudha kura-yu.
11-14 I ngipilinh nhini-ka murrinh-ka kanhi-wa Pishon, Gihon, Tigris i
Euphrates. Ngipilinh nhini Pishon-ka wurriniwudha pangu warda wangu
da nan Havilah ngarra da nanhthi gold, nanhthi palyirr lakakkakmam i
nanhthi lakumin wunku kangunu patha wurriningkadhuktha. I ngipilinh
nhini Pishon-ka wurriniwudha da ngarra nan Cush. I ngipilinh nhini
Tigris-ka wurriniwudha da manta da ngarra nan Assyria ngurru-re ngarra
ngunga kathu pangarnturtuy pirrim.
15 Bere Yile neki-ka dampinthat kardu nhini-yu da ngarra mi kadin nhini
Eden-ya nanhthi thay i mi pirrapenu pani i panirurtuynu ngarra mi kadin
nhini-yu.
16 I murrinh warda mamna, "Nga, nhinhi-ka mi terert kurrankadhuk
pana thanimurrknu mi ngarra thay pana thangunu.

17 Mu thay marda nganangurr karrim pangu thangunu mere nukun
thulath mi thay nhini thangunu-yu thay ngarra the nabathnu da patha i da
wiye-yu. Mu mi thay nhini thangunu thulathnu ngatha-ka nhini-ka thupup
da-nu matha nhini-yu," Yile neki kathu mammardawerr kardu nhini-yu.
18 Bere Yile neki memnu, "Mere patha nhini-yu kardu nugarn kanam
numerrnu-yu. Kardu numi deyida mawathanu i pungkayithnu pani i
mamanpinu purru."
19 Mu Yile neki-ka ku mampatha wardarra nhini-yu ku terert wurnangat
warda ngatha i ku murrirrbe wanku ngarra da putek thangunu-yu. I
bere ku numi numi warda wurdininadhukthuktha dini ngarra nukunu
nhini Adam i murrinh warda punintharraththa wurrini. I murrinh ngarra
punintharraththa wurrini-ka ku-ka murrinh-ka nhini da matha murrinh
panparl-yu.
20 I nukunu Adam-ka ku terert warda ngatha ngarra da putek kanhi
punintharraththa wurrini i ku murrirrbe wanku. Mu Adam-ka nu-
merrnu da ngatha kardidha i ku terert nhini-ka mere ngadha numi
puyingkayiththa parni i mere pumemanpidha parni.
21 Bere Yile neki-re wurdanwit mamkangurrngurr nukunu Adam-yu
ngurrnguwarl ngala yudha i ngalarnarn numi yunganngurrupirt i darripi
wurdannangkarl deyida.
22 I kardu palngun warda mampatha nanhthi ngarra ngalarnarn nukunu
thangunu-yu. I menabertidha wurrini ngarra Adam-nu warda.
23 Bere Adam-ka, "Aa," pamngemarda, i mam, "Kardu numi mangini
ngay deyida mani karrim kanhi-yu. Nigunu-ka murnu i nginipunh ngay
thangunu kardu karrim kanhi-yu. I murrinh nguparlnu-ka palngun, nhini
nigunu-ka ngarra ngay thangunu."
24 I da-ka nhini warda-wa kardu nugarn-yu yile nukunu i kale
nukunu kanampunkupartngintha i bemnginthalet palngun nukunu-yu. I
peningintha-ka kardu mangini numi da kanamngintha.
25 I bere, nukunu Adam i palngun nukunu-ka kardu marlang
kardinginthadha, mu mere yidiwe kaninginthadha.

3

Adam i Eve Mere Murrinh Pumenabaththangintha Ngarra Yile Neki

1 Bere, ku ngarra wurnangat nhini thangunu Yile neki mampatha-ka, ku
pangkuy ku numi da kardidha ku warnangkal-yu ku dimpunpewal.
Bere ku pangkuy-ka wurriningedha kardu ngarra palngun, i murrinh
mamnge, "Nganaka? Murrinh da thathpirr mamnarrungintha Pule ngala-
yu mi dhepdhep terert kanhi-nu mere thaninginthamurrknu-yu?"
2 Mu kardu palngun kathu-ka mamna, "Awu, ngankungintha-ka thay
terert karda matha wurdanngankungkangintha mi nganinginthamurrknu-
yu.
3 Mu thay numi pangu da matha karrim marda nganangurr-ka Pule ngala
mamngarrungintha, mi thay pangu thangunu-ka mere ngulanginthath
nukun i mere manginthathap nukun. Mu mi thay nhini ngatha
manginthathap i ngulanginthathnu-ka nhini-ka ngunginthapupnu."
4 Mu ku pangkuy kathu-ka mamnge, "Awu wurda, mere murrinh
thathpirr nhini-yu. Nankungintha-ka mere ngarra thunginthapup nukun.
5 Mu Pule ngala the kanthin-ka mi thay pana ngatha thulanginthathnu-
ka nhini-ka mangini nukunu deyida mani thurrunginthanu. I the warda
nanginthabathnu thani da patha-yu i da wiye-yu."

6 Bere nigunu-ka kangkarl mamka warda ngarra thay nhini i memnu
warda, “Thay kanhi-ka thay lelunh i mi-re mi patha. I mi thay
kanhi ngatha-nu ngulathnu-ka nhini-ka the mabathnu da terert warda
ngatha.” Bere mi warda mungarntal pirrim i darntal. I mi nhini-ka
damnamut ngarra nangkun nigunu, i nukunu deyida darntal, i mi nhini-ka
wulamnginthath warda.

7 Bere mi nhini thangunu wulamnginthath-ka da terert warda ngatha the
kanthinginthadha wurrini i the warda mamnginthabath kardu marlang
kardinginthadha-yu. I nhini-ka damnginthawarl nanhthi mulurn ngala
warda i nginipunh ngarra peningintha demnginthangkawup.

8 Bere da kungini numi burrburr nhini da ngatha peningintha-ka
bimnginthayepup Yile neki wurrinililidha ngarra mi kadin, i nhini
peningintha-ka demnginthanham i mamnginthardarri ngarra thay.
9 Bere Yile neki-ka pirrimnakay ngarra Adam, i murrinh mamna,
“Ngarra thim?”
10 I nukunu Adam kathu-ka mamna, “Ngay-ka bimpayepup thur-
rinililidha ngarra mi kadin i ngemnhimanham warda i marnarri i marlang
wanku bemnungkardu.”

11 Mu Yile neki kathu-ka murrinh mamna, “Nangkal mampa marlang
thardidha-yu? Mi-ka thulamath ngarra thay pangu thangunu-yu murrinh-
ka mampa mana-ya, mere nukun thulath mi thay ngangka thangunu-yu?”
12 Mu Adam kathu-ka mamna, “Kardu palngun pana ngarra
thamngamut-ka nigunu-wa mi damngamut-yu i mi-ka ngay warda
ngulamath-yu.”

13 Bere Yile neki murrinh mamnge ngarra palngun nhini, “Thangku-
nu mange nhini nam-yu?” “Awu, ku pangkuy kathu damngathuk i
damngayirrart, i mi-ka ngulamath warda,” nigunu kathu-yu mamna.

14 Bere Yile neki-ka murrinh mamna ngarra ku pangkuy, “Da-ka
wiye thathpirr-wa pirrampanu nhinhi-yu mange nhini thangunu namnge
ngarra kardu palngun-yu. Nhinhi da matha wiye pirrampanu, mu ku
terert ngamere-nu-ka wurda. Marra kanhi warda wangu-ka nhinhi-ka
bere matha wangu thaniwarlaknu marda-re ngarra putek, i mi-ka wunku
putek-wa thanimurrknu-yu.
15 I nhinhi i kardu palngun-ka thu kuy da matha thaninginthanu. I
ku ngarra nhinhi thangunu panhirethbathnu puru i kardu ngarra nigunu
thangunu parethbathnu puru kuy deyida parninu. I kardu pana ngarra
tiduk kathu purrunu-ka pununhiwethurrnu ngarra pelpith nhinhi. I
nhinhi-ka dalelenu ngarra me timelu nukunu.”

16 Bere Yile neki-ka murrinh deyida mamnge kardu palngun, “Ngay-
ka da tetemanthay ngampamutnu ngarra putput thurrunu-yu i yidingurr
ngala da matha ngampamutnu-yu ngarra kardu wakal-te pubuywathnu
puru-yu. Mu kardu-ka nangkun nhinhi da ngatha marda nartnu thurru-
yu. I nukunu-ka pule ngala nhinhi purrumpanu.”

17 Bere Yile neki-ka murrinh mamna Adam, “Ngay mampa-ka mi
thay nhini-ka mere thulath nukun, mu nhinhi-ka dimngeyepup murrinh
ngarra palngun nhinhi i mi warda thulamath. Mu murrinh ngarra
ngay thangunu mampa-ka mere nengabaththa, nhini-ka da putek-ka wiye
warda pumpanu, i da-ka tetemanthay pirranu ngarra mi terert pana-
re purdirurturtnu puru-yu. I nhinhi-ka wurlk ngala da matha thaninu
thanirurtuynu mi-nu-yu thurdururturtnu thurru-yu.

18 I parnu wiye i nanhthi mayeyep i nanhthi wiye nginipunh nhini mani-
yu purdirurturtnu ngarra putek-yu. I pana warda ngarra purdirurturtnu
purru mi nhini warda thanimurrknu-yu.
19 I wurlk ngala da matha thaninu nginthirrin wunku mi
thurdururturtnu-yu mi dhepdhep nhinhi-yu. I bere matha wangu
wurlk ngala thaninu i ngarra thupup da-nu mana, i ngarra putek deyida
thurdiwurlnu, putek nhini da ngatha ngarra ngay mamnhiwatha da
marra-re-yu." Yile neki-ka murrinh-ka nhini-wa mampirrungime.
20 Bere nukunu Adam-ka murrinh warda panparl palngun nukunu, Eve.
Murrinh Eve-ka birnu, nhini-ka kalekale ngarra kardu birnu thurran.
21 Bere Yile neki-ka mampirruwathangintha nanhthi darripi, ku
thangunu, i bamnginthardurdi warda nhini-yu.

Yile Neki Wurdanpunkungkarelngintha Adam i Eve

22 Bere nhini thangunu-ka Yile neki-ka mam, "Nga, peningintha pana-
ka mangini nekineme deyida mani i the warda kanthinngintha da patha
i da wiye. Mu mi thay numi pana deyida karrim-ka, mi ngarra birnu
nukunu-ka, mere nukun ngurdunkungkangintha i mere kulanginthath
nukun. Mu mi thay nhini ngatha pulanginthathnu-ka nhini-ka kardu bere
matha wangu birnu da matha kaningintha," mam Yile neki-yu.
23 I bere, nhini thangunu-ka wurdanpunkungkarel-warda-ngintha da
ngarra mi kadin Eden thangunu kathu-yu. I da numi warda wangu
nanginthadha dini. I bere da ngarra putek nhini da kardirurtuydha Adam-
yu, da putek nhini da ngatha ngarra Yile neki-re mampatha nukunu Adam-
ya ngarra da marra-re kathu-yu.
24 Bere ngarra wurdanpunkungkarel-thangunu-ngintha-ka nhini Yile
neki-ka ku angel dampunkuwinthatneme ngarra mayern kumparra mi
kadin-nu wangu wunku nanhthi sword wunku thungku benarduydha
pirri. Ku angel nhini-ka mayern nhini da ngarra thay birnu nukunu
pirangkadhaneme pe kardu kama kurdinginthawurl.

4

Cain-te Panmat Ngathan Nukunu Abel

1 Bere da nhini thangunu-ka da numi warda kardinginthadha Adam Eve
peningintha-yu.
Bere nigunu Eve-ka wakal nugarn bamngebat i murrinh warda mam,
"Yile neki-ka mamngimanpi i nhini-ka kardu wakal warda damngamut."
I bere nigunu murrinh panparl-ka Cain-wa.
2 I da nakurl-te wakal nugarn numi deyida bamngebat. I murrinh
panparl-ka Abel-wa. Bere piguna nhini-ka puddamkarurturt warda.
Nukunu Abel-ka ku thip i ku nenigut dirranpedha wurrini i nukunu Cain-
ka nanhthi putek wurrinirurtuydha i mi dhepdhep wurdinirurturttha
wurrini.
3 Bere da nakurl deyida nukunu Cain-ka mi ngarra wurdinirurturttha
wurrini-ka kanamkut warda i ngarra Yile neki warda damnamut.
4 I nukunu Abel deyida-ka ku thip ngarra kumparra bammat, mangan-
mert ku ngen patha-ya i panmat i damnamut ngarra Yile neki. I Yile neki-
ka le warda dininadha Abel-yu ngarra ku ngen thip thangunu damnamut-
yu.
5 Mu ngarra nukunu Cain-ka mere le dininadha ngarra mi dhepdhep
nhini damnamut-yu. I nhini-ka Cain-ka kamarl thu kuy warda kardidha i
ngarra marda wanku denamardarurrdha wurrini.

6 Bere Yile neki kathu-ka murrinh mamna Cain, “Thangku-nu kuy
thanam-yu ngarra marda nhinhi demnhimardarurr kanam-yu i ngarra
kamarl wanku thu kuy ngirrannhingkathenh ngem?
7 Mu mange patha ngatha nedha marra-re-ka nhini-ka le-wa thanidha-
ya. Mu mange-ka mere patha nedha, nhini-ka thirranunginikatnu mange
wiye-ka mere thama nukun. Mu nenuyit da matha-nu thurru, i nhini
mange wiye-ka mere warda nabath nukun thurru.”
8 Bere nhini thangunu-ka nukunu Cain-ka murrinh mamna ngarra
ngathan nukunu Abel-ya, “Ka, purru mani pangu wangu.” Bere punnadha
pangu warda wangu da ngarra nhini da. I bere nukunu Cain-ka thu
panmat warda wurdantinumi ngathan nukunu Abel-yu.
9 Bere nhini thangunu Yile neki kathu-ka dantharrpu Cain, “Ngarra
ngathan nhinhi-yu?” “Yaa, mere the mabath, ngarra kama kanam,” Cain
kathu-yu mamna. “Ngay-ka mere ngirrape-wa ngurru nukunu-yu.”
10 Mu Yile neki kathu-ka mamna, “The nganthin berengunh mange wiye
ngala namna ngathan nhinhi thu thanmat. I kumulung nukunu ngarra
putek thangunu kabim pangu-ka yibimngakaykay warda i mamnga yibim,
‘mange ngurdumpawerl-deyida-nu.’
11-12 I kumulung nhini-ka ngarra putek warda yunganthung, nhini-
ka ngarra putek-ka wiye warda pumpanu nhinhi-nu-yu. I ngarra
putek-te thanirurtuynu mi dhepdhep-nu-ka, nhini-ka mere ngarra warda
purdimparurturtnu, da-ka nhini-re-wa da putek-ka da wiye thathpirr
bumpapaknu-yu. I bere nhinhi-ka kardu bere matha therduynu thani da
pana ngangka-re-ya i kardu manangka da thaninu.”
13 Bere Cain kathu-ka murrinh mamna ngarra Yile neki-nu, “Da-
ka tetemanthay ngala-wa nhini-yu ngarra ngay-nu thamngamut-yu. I
murrinh pana deyida namnga, nhini-ka tetemanthay deyida.
14 I thurdungingkarelnu da putek patha kanhi thangunu-ya i nhinhi-
re kathu thurdungingkarelnu-ya. I ngay-ka kardu bere matha wangu
ngerduynu ngani da pana ngangka-re i kardu manangka da nganinu. I
kardu ngatha pubangirdurtnu-ka, nhini-ka thu pungibatnu.”
15 Mu Yile neki kathu-ka mamna, “Awu wurda. Kardu ngatha pub-
anhirdurt i thu punhibatnu-ka nhini ngay-ka mange thathpirr deyida
ngurdurrawerlnu.” Bere Yile neki-ka nanhthi magim warda damnamut
ngarra nginipunh nukunu Cain-yu, i nhini-ka kardu ngatha pubamkardu
nanhthi magim nhini ngarra nginipunh nukunu-ya i nhini kardu-ka mere
ngarra warda thu puyibattha Cain-yu.
16 Bere murrinh nhini thangunu damnintharikerdek, nukunu Cain-ka
kanampart i nungardurr warda ngarra Yile neki kathu-yu. I nadha warda
dini da nan-nu warda wangu Nod, i nhini da kardidha-yu. Da Nod nhini-ka
pangu wangu ngarra ngunga kathu pangarnturtuy pirrim ngarra da Eden
wangu danimardabaththa pirri.

Wakal Nukunu Adam Thangunu

Bere Cain i palngun nukunu-ka kardu wakal bampirrubatngintha, i
murrinh nukunu-ka Enoch-wa.
I Enoch thangunu kathu-ka kanhi-wa kardu perrenerethbaththaneme
purne-yu. Nukunu Irad, Mehujael, Methushael, i Lamech. Mu Lamech
thangunu kathu-ka wakal perrkenkuneme-wa, nukunu Jabal, Jubal i Tubal
Cain pigunu ngatha-yu.
Nukunu Jabal-ka nukunu da matha kardu kumparra kardipuptha-yu da
ngarra nanhthi tents-yu i da wurriniwattha da pana ngangka-re ku wunku

menbertidha wurrini ku thip-ya, ku puliki, i ku nenigut. I nukunu Jubal-ka, nukunu da matha kardu kumparra-yu nanhthi meringerrentha wurrini nanhthi kitta mani i nanhthi flute-yu. I nukunu Tubal Cain-ka, nukunu da matha kardu kumparra-yu mewathadha wurrini nanhthi lithpurr, thamul i nanhthi nginipunh nhini mani-yu nanhthi steel thangunu-yu.

Bere, nukunu Adam-ka wakal numi deyida bamnabat, i murrinh nukunu-ka Seth-wa. Bere kanhi-wa kardu-yu ngarra Adam thangunu kathu perrenerethbaththaneme purne-yu. Nukunu Seth, Enosh, Kenan, Mahalalel, Jared, Enoch, Methuselah, Lamech i Noah. Kardu-ka pardidha i ngarra ngalantharr thathpirr da mana pinimnu i wakal-ka wakal terert-wa pumenbertidha pardi-ya.

6

Kardu Pumerithuktha Pardi i Da Wiye Pumebaththa Pardi

1 Bere kardu-ka puy wangu daniwithpiththa wurrini i kardu ngarra wurnangat da mana pardidha da ngarra putek ngala kanhi. I kardu-ka pubanalangtha purni da pana ngangka-re-ya wunku wakal wurnangat, wakal murruwurlwunka-ya.

2 Bere da nhini-re-ka ku angel wiye ngamere pardidha i parnampart Yile neki-yu. I puddanthut kangkarl kathu-yu i ngarra da putek kanhi. I ku-ka pubampunkardu kardu palngun murruwurlwunka, i nhini-ka pumampunkarart warda i panthinpunpinhat.

3 Bere Yile neki-ka mam, “Ngepan ngay-ka mere ngirranpe nukun ngani ngarra kardu pangu-yu da bere matha wangu-yu, nhini-ka pigunu pangu-ka kardu da matha parnam-yu. Mu da-ka da thangku 120 ngarramutnu-yu kardu parnibirnunu-yu.”

4 Bere da nhini-re ngarra ku angel wiye nhini-re puddanthut i ngarra kardu palngun pubangampunlet i wakal terert wunku pumenmertidha pardi-ka kardu nginipunh ngen ngala ngala terert pardidha da ngarra putek ngala kanhi-yu. I da nakurl-re deyida pardidha kanhi-yu. I kardu-ka murrinh puddininyiththa purni kardu nginipunh ngen ngala ngala kardu lurruth nhini-nu-yu.

5 Bere Yile neki-ka bampunkardu kardu da ngarra putek kanhi mange wiye da matha pumebaththa pardi. I kardu-ka da wiye da matha pubenayengkarnirntha pardi i da wiye da matha marda pumerttha purni.

6 I nhini Yile neki-ka dammardathin ngala da matha warda ngarra kardu mampunpatha i da ngarra putek kanhi dampunpinthat-yu.

7 I mam, “Ngay-ka ngirranparlaknu warda kardu terert pana-yu ngarra mampunpatha-yu. I ku wunku ngirranparlaknu ku ngala ngala-ya, ku purrkpurrk-ya i murrirrbe wanku. Kardu i ku wurnangat warda ngatha ngirranparlaknu, nhini-ka damngimardathin wanku ngarra mampunpatha-yu,” mam Yile neki-yu.

8 Mu kardu numi da matha Yile neki-yu le menanamardadha dini-yu. I murrinh nukunu-ka nan-wa Noah.

9-10 I kanhi-wa murrinh ngarra Noah nukunu-yu. Nukunu-ka wakal nugarn perrkenkuneme menbertidha kardi. I murrinh pigunu-ka Shem, Ham i Japheth. Nukunu da matha Noah kardu patha kardidha da nhini-re-yu, i nukunu-ka murrinh wunku menabaththa wurrini Yile neki-yu.

11-12 Mu kardu wurnangat-ka kardu wiye da matha pardidha i thu kuy da matha pardidha. I Yile neki bampunkardu da mange wiye da matha pumebaththa pardi i da ngarra mange pigunu-ka wiye da matha nhini-yu.

13 I bere Yile neki kathu-ka mamna ngarra Noah, “Nga, ngay-ka
ngirranparlaknu kardu wurnangat warda ngatha da ngarra putek pana
parnam. Kardu-ka da mange wiye da matha parnam i thu kuy da matha
parnam. Ngay-ka mere marda mart da mange wiye-yu, i nhini ngay-ka
ngirranparlaknu da-nu matha warda.
14 Mu nhinhi-ka tharntu ngala darderdenu nanhthi thay patha thangunu
kathu i da weyi ngala ngala i da purrkpurrk dadhangarryerrnu. I nanhthi
thipmam letetmam nawarlaknu ngurru kanhi-re i pangu-re marda numi-
re, i ngarra da weyi inside deyida namardawarlaknu.
15 Tharntu-ka nanhthi-ka pangkuy-wa nawathanu i ngala da marda
i kangkarl thathpirr nawathanu. Tharntu ngala thathpirr nimin-ya
nawathanu.
16 I da weyi tuwa nawathanu ngarra ngurru-re. I pelpith dupaknu i
kunungingki pirrabekthaynu ngarra pelpith ngurru. I ngarra da weyi-ka
da-ka perrkenkuneme dupaknu pepe numi-yu, i kanganu i kangkarl.
17 “Mu nga, ngay-ka kura ngala da matha ngurduthuknu i da putek ngala
pana-ka mawerdum-da-matha-nu. I kardu i ku wurnangat warda ngatha
panthikwiknu i pudduntinuminu i ngirranparlak da-nu matha.
18 Mu murrinh ngarra ngay ngampamutnu, murrinh patha nimin-ya,
i murrinh-ka kanhi-wa. Nhinhi-ka ngarra tharntu thanirdinu i palngun
nhinhi wanku. I wakal nhinhi-re i palngun pigunu-re narnerdinungime.
19-20 I ku-ka perrkenku perrkenku-wa thirranmardaputhnu ku bere
ngatha warda ku murrirrbe-ya i ku terert warda ngatha ku nugarn ku
mirringi, i nhini-ka birnu warda ngatha parninu.
21 I mi dhepdhep mi terert warda ngatha thanikutnu i durdurdinu ngarra
tharntu mi nankungime-nu-ya i mi ku-nu-ya.” Nhini-wa murrinh patha
thathpirr Yile neki kathu mamna Noah-yu.
22 I bere nukunu Noah-ka murrinh da matha mamnabath i mange nhini
mam-yu.

7

Yile Neki Wurdanthuk Kura Ngala

1 Bere da nhini thangunu Yile neki-ka mamna ngarra nukunu Noah,
“Ngay-ka ngirranhingkadha ngardi nhinhi da matha kardu patha thathpirr
thanam-yu. I nhini nankungime-ka narnerdinu-warda-ngime ngarra
tharntu.
2 I nanmertinu ku wanku 14-wa ku-yu ku pana ngarra tarangka murrinh
mampa-re-yu, ku nugarn 7 i ku mirringi 7. Mu ku ngamere ku mere
tarangka thathpirr-ka perrkenku perrkenku nanbertinu ku nugarn i ku
mirringi.
3 I ku murrirrbe deyida ku nugarn 7 i ku mirringi 7 nanmertnu. I da
nakurlnu deyida-nu ku terert nhini-ka pawithpith-deyida-nu.
4 I bere da ngarra 7 pamanu-ka kura yelyel ngurduthuknu da ngarra
putek ngala pana. I kura-ka bere ngatha wangu pirrayelnu da 40 days i
da thipinhi 40. I kardu wurnangat warda ngatha i ku wurnangat warda
ngatha panthikwiknu. I ngay-ka ngirranparlak da-nu matha ngarra kardu
i ku mampunpatha-yu.”
5 I bere nukunu Noah-ka murrinh mamnabath murrinh ngarra Yile neki
thangunu mamna-yu i mange nhini mam-yu.
6 Bere da thangku nukunu Noah-ka kardu da thangku 600-wa kardidha
ngarra Yile neki-re kura ngala wurdanthuk-yu.

7 Bere nukunu Noah, palngun nukunu, wakal nukunu-re i palngun
pigunu parnamkardi-warda-ngime ngarra tharntu, nhini-ka mere warda
ngarra pankuyiwiknungime.
8-9 I ku wunku parnardi ku wurnangat warda ngatha wunku ku
murrirrbe. I ku ngamere tarangka-ya, i ngamere manangka tarangka
thathpirr, i pirdurdidha ngarra tharntu perrkenku perrkenku ku nugarn-
ya ku mirringi-ya murrinh ngarra Yile neki thangunu mamna ngarra Noah.
10 I da ngarra 7 nhini thangunu parnamkardingime-ka wunku ku wunku,
Yile neki-ka kura ngala nimin-ya, wurdanthuk warda.
11-12 Bere da nhini-re nukunu Noah-ka 600 da thangku nukunu-yu
kardidha. I da merrk perrkenku i da 17 days, da nhini-re-ka kura ngarra
putek pepe thangunu kathu-ka lurruth ngala da matha dempirnturt, i da
ngarra kangkarl thangunu kathu kura ngala da matha pirriyeldha bere
matha wangu ngarra da 40 i da thipinhi 40 da mana.
13 Bere Noah i palngun nukunu i wakal nukunu Shem, Ham i Japheth, i
palngun pigunu-re parnamkardingime ngarra tharntu. I da ngarra 7 nhini
thangunu mam-ka Yile neki-re kura ngala wurdanthuk.
14-15 I ku wanku parnardi ku ngala ngala, ku purrkpurrk i ku murrirrbe
purrkpurrk wunku. I ku-ka perrkenku perrkenku pirdurdidha wunku
Noah-yu,
16 murrinh ngarra Yile neki thangunu mamna ngarra Noah. I bere Yile
neki-re-ka danthap warda nanhthi tuwa.
17-18 I kura ngala thathpirr warda wurdanthuk-yu da ngarra 40 da-nu
mana.
I bere kura-ka puy wangu denawirnturttha wurrini i kura-ka puy wangu
ngala wangu wurrinidha, mu tharntu-ka puy wurrinirurturttha ngarra
kura kangkarl-yu.
19-20 I kura-ka puy wurrinimardawiththa i ngarra da palyirr ngala ngala
da mana mamperdum, i puy kunungingki deyida wangu dempirnturt kura-
yu ngarra mampeweth da mana.
21-22 I kardu i ku wurnangat warda ngatha daninthikwiktha wurrini da
ngarra putek kanhi pardidha-yu.
23 Yile neki-re pirrimpunparlak kardu i ku wurnangat warda
ngatha da ngarra putek ngala kanhi pardidha-yu. Mu Noah da
matha peningime birnu pardedhangime-yu i ku wunku ngarra tharntu
pardinganamardadha-yu.
24 Bere kura ngala thathpirr-ka kuguk-wa pirridha da merrk 5 da mana.

8

Tharntu Pirret i Kura Wurdanthut

1 Bere Yile neki-ka bere ngatha dirrankupedhangime kardi kardu Noah
peningime i ku wunku ngarra tharntu pardinganamardadha. Bere nhini
thangunu-ka nanhthi wirrirr warda wurdanthuk yurrirrdha i kura-ka
yunginiyerrdha wurrini thawath.
2-3 Kura lurruth ngala nhini ngarra putek pepe thangunu denawirnturt-
tha wurrini-ka, manthap warda. I kura yelyel deyida manthap. I kura
ngala ngarra da putek mamperdum-ka thawath da matha da merrk 5-nu-
ya wurdanathuttha wurrini,
4 i ngarra tharntu pirret da mana ngarra da palyirr ngala kangkarl. Da-
ka murrinh-ka Ararat palyirr-yu.
5 I kura-ka puy wangu wurdanathuttha wurrini da 74 days-nu-ya i ngarra
palyirr ngala ngala da mana daniwerurtuydha wurrini.

6 Bere da 40 days thangunu mam, nukunu Noah-ka nanhthi window
ngarra mampatha ngarra tharntu-ka mantharl warda
7 i ku wak wurdanthuk. Mu ku-ka mere wurdanawurldha, mu bere
matha benarduy-da-dha ngatha kardi ngarra kura thathpirr yunganyerr.
8 I da 7 thangunu mam-ka ngarra ku nhini-re benarduy da-dha
ngatha kardi-ka ku numi warda wurdanthuk ku bamanthamarl kura-nu
bamkardu wurdannayith.
9 Mu kura-ka kuguk da ngatha ngala da ngatha pirridha i ku nhini-ka
mere da ngatha ngarra pirrangittha, i nhini-ka wurdawurl deyida ngarra
tharntu. I Noah-ka nithi yungannawuy wurdankarl ku nhini-yu.
10 Bere da ngarra 7 nhini thangunu kathu-ka ngana deyida wurdanthuk
ku nhini da ngatha.
11 I da kungini nhini da ngatha wurdawurl nanhthi mulurn marra wanku
kanthibirrdha tharra wurdannangkarl ngarra Noah-nu. I nukunu-ka the
warda mammath kura-ka yunganyerr warda 12 Bere da 7 nhini thangunu-
ka da numi deyida ku nhini da ngatha wurdanthuk, mu ku-ka mere
wurdananawurldha ku bamanthamarl nhini-ya.
13 Bere da nhini-re ngarra nukunu Noah-re kardidha ngarra da thangku
nukunu 601, da merrk numi i da numi, kura nhini-ka yunganyerr. I
bere nanhthi pana ngarra ngurru kangkarl ngarra pelpith darnarrawup-
ka yunganwurr warda mintherr i bamkardu nhini kura-ka yunganyerr
warda.
14 I bere da merrk perrkenku nhini thangunu-ka da putek-ka tumtum
thathpirr warda yudha nhini-yu.
15 I bere Yile neki kathu-ka mamna Noah,
16 “Nungewuy-warda-ngime ngarra tharntu kathu-yu
17 i ku wanku kathu thungunwurr. I ku-ka ngana deyida pawithpithnu i
pubuylang-deyida-nu purru da ngarra putek ngala pana-yu.”
18 I bere Noah peningime-ka pungamkawuy-warda-ngime.
19 I ku wanku pungawurr warda, ku ngala ngala-ya, ku purrkpurrk-ya,
ku parlakmenanudha wurrini-ya, ku murrirrbe-ya, ku terert warda ngatha
pungawurr, i ku pumemkarart-wa nhini-yu.
20 Bere nhini thangunu Noah-ka nanhthi palyirr warda bangamkarda.
I ku pana ku numi numi ku ngarra tarangka-ka menkararttha pirri
puninthuktha warda pirri. I thungku ngarra palyirr numi numi ku binhi
da matha ningamnapek Yile neki-nu.
21 Bere Yile neki menthingap warda kangunu patha ngarra ku thangunu
kathu wurriniwuyrdarridha, i murrinh warda memnu, “Ngay-ka mere
deyida mawiye nukun da putek ngala pana-yu kura ngala-re-yu, kardu
thangunu da mange wiye pumebaththa pardi. Kardu-ka da mange wiye
da matha pubenthengkarnirn pumpan ngarra mamay-re kathu, mu ngay-
ka mere deyida ngirranparlak nukun kardu i ku, mange kanhi ngamam
mani.
22 Mu ngarra da putek ngala pana pirra da-nu ngatha-ka, da
ngarra ngunga-re-ya, da thipinhi-ya, da merrk-ya, mirrangan-ya, da
malarnpakpak-ya i da thangku-ya, da nhini-ka da bere ngatha wangu
purungkadhuknu.”

9

Yile Neki Ku Kanamkek Banpak

1 Bere Yile neki kathu-ka murrinh patha nimin-ya mampirruneme Noah
i wakal nukunu. "Nga. Nanki-ka wakal terert nubuymanguthputhnu nuru
i ngana deyida pawithpithnu i pubuylangnu puru da pana ngangka-re.
2 I ku terert-ka penanmanhamnu puru, ku ngala ngala-ya, ku
purrkpurrk-ya, ku murrirrbe-ya i ku ngurlmirl-ya. I ngay-ka kardu pule
ngala bunanpaknu narnirranu ngarra ku wurnangat warda ngatha.
3 I ku nhini-ka ku-ka dhepdhep nanki nhini-yu. Ngay-ka mi ngamnarra-
mut da marra-re-yu, mu marra-ka ku wanku i mi dhepdhep nurumurrknu-
yu.
4 Mu ku ngen-ka mere nullath ngarra kumulung wanku da ngatha
dim-yu, mu kumulung warra ngadha pirriwu i panirikerdek-da-nu mana.
Kumulung-ka nanhthi ngala-wa, nanhthi ngarra nginipunh birnu nukunu.

5 "Mu ku-re ngatha kardu balelenu i purdurinuminu ngatha-ka nhini
ngay-ka ngurdunawerl-deyida-nu ku nhini-yu. I kardu numi-re ngatha
kardu pubatnu purdurinuminu-ka nhini ngay-ka ngurdunawerl-deyida-nu
kardu nhini-yu.
6 Ngay mamnanpatha nanki-ka mangini ngay deyida mani. I nhini kardu
nangkal ngatha thu pubat i kurdurinumi kardu numi, nhini-ka kardu
ngamere deyida-ka thu puddunawelnu puddurinuminu kardu nhini-yu.
7 Bere nanki-ka wakal terert nubuymanguthputh nuru i ngana deyida
pawithpithnu i pubuylangnu puru da pana nganka-re."

8 Bere Yile neki kathu-ka mampirru-deyida-neme Noah i wakal nukunu-
re,
9 "Mu nga. Murrinh ngay murrinh patha nimin-ya nganarrumutnuneme.
Murrinh kanhi-ka nankuneme-nu i kardu pumpan deyida kathu tiduk,
10 i ku deyida wanku ku terert nhini ngarra tharntu kathu pungawurr.
11 I kanhi-wa murrinh-yu nganarrumutnuneme-yu. Ngay-ka mere
deyida ngurduthuk nukun kura ngala thathpirr kanhi mani-yu i mere
deyida ngirranparlak nukun kardu wurnangat-yu i ku wanku-yu. I ngay-
ka mere deyida mawiye nukun da putek ngala pana-yu kura ngala-re-yu.

12-13 "I mange kanhi-wa the numabathnemenu-yu murrinh ngarra ngay
thangunu ngamnarrumutneme-yu. Ngay-ka ku kanamkek ngay bupaknu
ngarra kalakkalak. I da-ka nhini-re-wa the numabathnemenu-yu murrinh
ngay punu da bere matha wangu nankuneme-nu i kardu pumpan deyida
tiduk kathu i ku wanku.
14 I ngarra ngurduthuknu-re nanhthi kalakkalak-ka i nhini-re-ka
nubangkardunemenu ku kanamkek wunku
15 ngay-ka the da ngatha mabathnu murrinh nhini ngarra ngay thangunu
ngamnarrumutneme-yu murrinh pana ngamam mere deyida ngurduthuk
kura ngala thathpirr-ya, i mere nukun deyida ngirranparlak kardu i ku.
16-17 I ngarra ku kanamkek nhini-re pinthanu ngarra kalakkalak, ngay-
ka bangkardu i the da ngatha mabathnu murrinh patha nhini ngay
thangunu ngamnarramut-yu i ku wunku da bere matha wangu-yu. Ngarra
ku kanamkek-te nubangkardunu-ka nhini-wa da-yu the numabathnu-
yu murrinh ngay thangunu ngamnarramut-yu." Yile neki kathu-yu
mampirruneme.

Bere wakal nukunu Noah-ka Shem, Ham i Japheth. Bere da ngarra
kura ngala-re thangunu kathu-ka i kardu-ka kanhi-wa pigunu thangunu-
yu pubammanguthputh-yu kardu wurnangat thurran kanhi warda ngatha
ngarra da putek ngala kanhi-yu.

11

Yile Neki Murrinh Kardu Mampunthawingkarnu

1 Bere kardu-ka daniwithpith-deyida-dha wurrini i ngarra kardu wurnangat da mana pardidha. I murrinh-ka murrinh numi da matha pardingerrentha-yu.

2 Bere kardu wurnangat nhini-ka purnidha kanhi warda wangu ngarra ngunga kathu pangarnturtuy pirrim i da ngarra darrinpirr ngala parrarntuy, da-ka murrinh-ka Babylonia-wa. I da punnungampinhingka nhini da.

3 I murrinh warda pumemnu, "Ya. Nanhthi putek parldart parlartnemenu i nanhthi palyirr wanku pumangkarnunemenu i pumawathanemenu i pinariwunemenu ngarra thungku, i nhini-ka tetemam-nu thathpirr, i nanhthi terert nimin-ya pumawathanemenu." Bere nanhthi warda pumampatha thelput-nu i nanhthi letetmam parnamkut nanhthi ngarra pumaletetnu-yu.

4 I murrinh deyida pumemnu, "Ya peneme. Da thelput terert warda pumawathanemenu. Mu thelput numi-ka pangkuy thathpirr pumawathanemenu puy wangu ngarra marnirra ngana da ngatha wangu pirranu, i nhini-ka kardu ngala warda pubuynupaknungime. I nekingime-ka mere nukun pumerdarrarrngime pubuylang-nukun-ngime da pana ngangka-re. Mu kanhi da matha paninungime."

5 Bere da nhini thangunu-ka Yile neki-ka wurdanthut i bangampunmangkardu thelput terert nhini i thelput pangkuy nhini ngarra kardu-re pumewathadha pardi-yu.

6 I murrinh memnu, "Kardu kanhi-ka kardu numi da matha parnam i murrinh-te numi da matha parnamngerren. I da ngarra mange marra-re pigunu da matha warda marda pumanganart pumpan. I da ngarra nhini da matha warda wangu mange pamam pumpan-ka da nhini da matha mange puyemanu puru. 7 Ka, purdithuthneme," Yile neki kathu-ka mam. "Murrinh ngarra pigunu parnamngerren-ka pumarrungkarnuneme. I nhini kardu-ka peyetmutnu warda puru nhini-yu."

8 Bere Yile neki-ka murrinh mampunthawingkarnu, i nhini-re warda kardu-ka parnampart warda ngarra pumewathadha pardi da thelput terert nhini-yu. I nhini thangunu-ka pumemnarrarr warda da pana ngangka-re ngarra putek kanhi Yile neki-re banpunlang.

9 Bere da nhini murrinh pumpanparl-ka Babel-wa, murrinh kanhinu-ya murrinh memkarnu. I da-ka nhini da Yile neki-re murrinh mampirrungkarnu-yu i nhini thangunu-ka banpunlang warda kardu nhini-yu da pana ngangka-re da ngarra putek ngala kanhi-yu.

Murrinh manangka murrinh da ngatha 11.10—50.26.

Psalms 32, 51 and 139

32

1-2 Le da matha pumpan kardu pana-yu ngarra Yile neki-re mampun-
mayerrarr da mange wiye ngarra pumebaththa purni-yu, i nhini-ka mere
warda kuntirda da wiye thangunu-yu. Mu kardu nhini-ka kardu tarangka
warda parnam ngarra da mange wiye thangunu kathu-yu.
3 Mu ngay deyida mani-ka ngarra mere nganinatharrmudha ngarra Yile
neki-nu da mange wiye ngay-nu-yu, nhini ngay-ka durdumemardadha
ngardi du thangunu-ya.
4 Ngay-ka da tetemanthay da matha bangarnurt da thipinhi-ya i da
ngunga-ya, nhini ngay-ka the menhibaththa ngurrini mere le thaningadha
ngay-yu. Ngay-ka mere thathpirr lurruth ngardidha, mu larrin da matha
ngardidha ngay-yu.
5 Bere, ngay-ka memnu mange ngay, "Ngay-ka nganinatharrmunu warda
Yile neki da ngarra mange wiye merithuktha ngurrini-yu." I bere
nhini ngay-ka nganampatharrmu warda ngarra nhinhi-yu da mange wiye
medha ngurrini-yu. Ngay-ka murrinh mampa warda ngatha terert. I nhini
nhinhi-ka thirrimngimaputh warda da ngarra mange wiye medha ngardi-
yu i thamngimayekum warda da nhini-yu.
6 Mu nginipunh nhini mani-ya kardu wurnangat ngarra nhinhi-ka
murrinh kuddimpayith kuru da ngarra tetemanthay-re kubardurt kuru-
yu. I nhini da tetemanthay-ka mere nukun warda ngarra manmeyurrut
nhini-yu.
7 Ngay-ka ngurrumpanu ngarra nhinhi i nhinhi-ka nangiyibirnunu
ngarra da tetemanthay-nu ngatha-yu. Ngay-ka nganimparelnu lurruth da
matha, nhini nhinhi-ka namngiyibirnu i thirranganngipe thurran ngay-yu.
8 Bere Yile neki kathu mannhe, "Ngay-ka ngurdunanthethithnu ngurru
da ngarra mange nangiriwaknu nuru-yu. Ngay-ka ngununarrangkanu
ngurru i ngirrananpenu ngurru-ya.
9 Mu nginipunh ku miyul mani-ka pirda-wa. Ku-ka tetemanthay-wa
thurduyethith-yu ku pana-ya ku thungantutul thurran-ya. I kardu nukun
da matha ku nhini-yu mayit kurru-yu nanhthi bridle bit-te kungud-
hawirurr kurru."
10 Mu bere, kardu wiyenpun-ka panthin pumpan nanhthi yidingurr
da tetemanthay da matha pubangarnurdurt pumpan. Mu bere Yile
neki-ka bere matha wangu dirranganpunpe wurran kardu pana ngarra
puddamnayemit pumpan-yu. Nukunu-ka marda thathpirr manganpunart
wurran kardu nhini-yu.
11 Bere nanki kardu pana ngarra da mange ngarra yuthpan nanthin
numpan-ka le da matha narninu nhini-yu. I nanki kardu pana ngarra
murrinh thathpi Yile neki nukunu numamnabath numpan-ka le da matha
narninarelnu nhini-yu.

51

1 Yile, panhingamardathin kathu ngarra ngay. Nhinhi-ka ngala thathpirr
marda nangangert thurran ngay-yu i thirranganngipe thathpirr thanam
ngala, nhini-ka nangimayerrarrnu ngarra mange wiye ngay mebaththa
ngardi-yu.

2 Thirrangimaputh da mange wiye terert merithuktha ngardi i nangi-
tarangkanu warda nhini-yu.
3 Ngay-ka the nganthin da mange wiye merithuktha ngardi-yu i kanam-
nginganawe da ngatha wurran ngarra mukmuk ngay-yu.
4 Ngay-ka da mange ngarra nhinhi mere ngenhimariwaktha ngurri i
nhinhi-ka damngimangkardu da mange wiye ngarra ngay merithuktha
ngurrini-yu. I da-ka yuthpan da thathpirr nhinhi-ka mere le thinga ngay-
yu. I da-ka nhini-ka yuthpan da-ya thurdungingkarelnu ngarra nhinhi
kathu-yu.
5 Ngay-ka da ngarra marra-re kathu bammat-ka kardu wiye da
matha ngardidha ngay-yu. I da marra-re ngarra kale ngay kathu
ngardinganamardadha-ka kardu wiye ngardidha-yu.
6 Mu nhinhi marda nanganart thim-ka kardu kardu-nu thathpirr
ngurrunu, nhini nhinhi-ka Yile, da mange ngarra nhinhi da matha
thangiwinhingkayithnu i dungiwerdinu ngarra mukmuk ngay-yu.
7 Nangimayerrarr da mange wiye thangunu medha ngardi i nhini ngay-
ka tarangka warda ngurrunu. Nangimardatarangka da matha i nhini ngay-
ka tarangka warda ngurrunu nhini-yu.
8 I thangamutnu le thathpirr. Nhinhi-ka thamngimardarduy ngala da
matha, nhini ngay-ka kardu wiyengi ngala da matha ngardidha-yu. Mu le
thangamut i ngay-ka le deyida nganinu nhini-yu.
9 Thuyngimayekum warda da ngarra mange wiye medha ngardi-yu i
thirrangimaputh warda da ngarra mange wiye merithuktha ngurrini-yu.
10 Yile, magulkul ngarra ngay-ka patha da matha nangimardatarangka,
nhini ngay-ka bempayengkarnirnnu ngurru nhinhi da matha-nu, i mur-
rinh ngarra nhinhi da matha ngay mampabathnu ngurru-yu.
11 Mu mere thurdungingkarel nukun ngarra nhinhi thangunu kathu-yu
i mere nangimart nukun ngepan ngarra nhinhi ngarra ngay wangu-yu.
12 Ngay-ka the nganthin nhinhi da matha namngiyibirnu-yu, mu thanga-
mut deyida-nu nanhthi le-yu i nangimanpinu thurru murrinh ngarra
nhinhi da matha mampabathnu ngurru.
13 I nhini ngay-ka nganpinhingkayithnu warda ngurru da ngarra mange
nhinhi-yu kardu pana-nu-yu ngarra da mange wiye pamam pumpan-yu i
nhini kardu-ka purdimpawurlnu warda kathu ngarra nhinhi-yu.
14 Yile, nhinhi da matha kardu namngiyibirnu-yu, mu nhini-ka mere
thungibat nukun ngay-yu. Mu ngay-ka le da matha nganinu i kardu
ngurdirrayithnu ngurru da mange yuthpan thathpirr nhinhi-yu.
15 Pule, murrinh thangamut kathu-ya i nhini ngay-ka nganhiriparlnu
warda nhini-yu.
16 Nhinhi-ka mere marda nart nanhthi kama ngampamutnu-yu i mange
ngarra kama mampanu-ya, wurda.
17 Mu nhinhi marda nanganngert thim-ka murrinh ngarra nhinhi da
matha mampabathnu ngurru i pangimardathinnu thathpirr da mange
ngarra wiye medha ngurrini-ya.

139

1 Yile, nhinhi-ka thirranganninhinhnhinh i the thathpirr thanthinngi.
2 Nhinhi-ka the namngibath ngarra ngay-re ngem-yu i ngarra ngay-re
ngarrim-yu. I nhinhi-ka the-wa namngibath thim mukmuk ngay-yu da
ngarra ngathparr kathu-yu thim-ya. 3 Nhinhi-ka thirranganngibath thim

ngarra ngay ngurranwat-yu i ngarra ngay ngabimngurrkurrk-yu. Nhinhi-ka the thanthin thim mange terert ngarra ngay ngamam ngurran-yu.
4 Nhinhi-ka the-wa thanthin ngarra murrinh ngamanu ngurru-yu ngarra murrinh mere da ngatha ngamanu-yu.
5 Yile, nhinhi-ka thirranganngipe thanam i namngiyit da matha thanam.
6 Nhinhi-ka the-wa namngibath thim da pepe thathpirr-yu, i ngay-ka mere the manhibath da ngarra nhinhi mani-yu the nammath thurran-yu.
7 Ngarra wangu nimin ngunuwinhatnhinganamanu-yu ngarra Ngepan nhinhi kathu-yu? Nhini-ka manangka da warda mere ngarra ngunuwinhatnhinganama, wurda da matha.
8 Da Heaven ngatha ngimardawithnu-ka nhinhi-ka pangu da matha thim. I ngununu ngatha ngi da ngarra kardu ngarra ngepan pibimpup thangunu-ka i pangu da nganinu ngadha nhini nhinhi-ka pangu deyida thim-yu.
9 I ngay mani ngunu ngatha ngi da ngathparr ngarra ngunga kathu pangarnturtuy pirrim i pangu ngatha wangu ngay ngunu ngi ngarra lalingkin langkarr-ya i nganinu ngatha pangu,
10 nhinhi-ka pangu da matha warra thanam i nangiyitnu ngarra mange batbat nhinhi i thirrangipenu thani.
11 I ngay mani ngurdunungath ngarra thipinhi mallu thathpirr-ka
12 nhinhi-ka dangingkardu da ngatha-nu, nhini-ka da thipinhi mallu-ka da bere matha wangu dampalarrang dim nginipunh da ngunga deyida mani ngarra nhinhi-nu-yu. Da ngunga i da thipinhi-ka wurdamninthaweparl da matha nhinhi-nu-yu.
13 Nhinhi-ka namngiwatha ngay-yu ngala da matha i danngipak ngarra kale ngay marda nigunu.
14 Yile, nhinhi-ka ngala thathpirr-wa i ngay-ka ngamnhiriparl nganam i namngimardat ngay-yu, nhinhi-ka namngingkalelunh ngala da matha ngay-yu. I da mange ngarra terert nhinhi nam thurran-ka murruwurlnhima ngala da matha nhinhi-yu. Ngay-ka the-wa nganthin.
15 Da marra-re ngarra kale ngay marda ngardinganamardadha i ngurdanarurturttha ngardi nhinhi da matha the nengibaththa thardi ngay-yu, mu kardu ngatha-ka wurda da matha.
16 Nhinhi-ka damngingkardu ngay-yu kardu mere da ngatha banabattha-yu. I nhinhi-ka tharntilil wardarra ngarra buk nhinhi da thangku numa thangku ngay nganibirnunu-yu kardu ngay mere da ngatha banabattha-yu.
17-18 Yile, ngay-ka da tetemanthay bangamnhimardurt ngem-yu ngarra mukmuk terert nhinhi-yu. Ngay-ka mere ngarra ngunhimariwu mukmuk ngarra nhinhi-yu, nhini-ka nanhthi mukmuk-ka nginipunh darrimurn mani-wa nguriwu ngani-yu mu puy deyida wangu. Mu ngay ngatha ngunhimariwu mukmuk terert nhinhi-ka i ngarra marikerdeknu-re-ka nhini nhinhi-ka bere ngatha wangu thirrangipenu thani ngay-yu.
19 Yile, ngay marda manganart ngem kardu wiyenpun thunthuknu warda i marda manganart ngem kardu thu-wunma wunku parningipartnu warda ngay-yu.
20 Kardu nhini-ka murrinh wiye pumamnhirdarrithak parnam-ya i nhinhi murrinh wiye parnamnhirdarrikut parnam-ya.
21 Yile, ngay-ka mere thathpirr marda manart ngurru kardu pana ngarra mere marda kumanhert thathpirr kuru-yu i murrinh mere thathpirr kumayit kuru-yu.
22 Yile, ngay-ka mere marda manart ngurru ngala thathpirr-yu kardu nhini-yu.

23 Yile, thirranginhinhnhinhnu i the nangimabathnu marda ngarra
ngay. Thurdungithapnu i the nangimabathnu mukmuk ngay.
24 Dangimangkardu mani da mange wiye kama mammath ngurran. I
bere matha wangu thunungangkanu thurru da mange ngarra nhinhi
wangu i nhini ngay-ka bere matha wangu birnu nganinu nhini-yu.

Proverbs
3

5 Neki-ka mere nukun murrinh pumabath ngarra thubemkanirn
thurran-yu. Ma puduyemitngime purru ngarra Yile neki da matha.

Jonah

Nukunu Jonah Mere Murrinh Menabaththa Yile Neki

1 Murrinh kanhi-ka murrinh murntak i murrinh-ka murrinh nukunu
Jonah-wa. Yile nukunu-ka murrinh-ka Amittai-wa. Nukunu Jonah-ka
murrinh ngarra Yile neki nukun-wa wurdanarrayiththa wurrini.

2 Bere Yile neki-ka murrinh mamna ngarra Jonah-yu, "Thununu thi
ngarra thelput terert pangu da ngamengka da nan Nineveh i kardu
murrinh narranu da mange wiye da matha parnam da pangu-yu. I ngay-ka
the-wa nganthinpun ngem kardu da mange wiye da matha parnam pangu-
yu i kardu-ka ngay-re warda ngunmatnu-yu," Yile neki kathu mamna-yu.

3 Mu nukunu Jonah-ka mere murrinh menabaththa Yile neki-yu, wurda.
Mu nukunu-ka dempinhirdarriparl mayern numi deyida wangu nadha
dini i nuywinhattha-mana-wa-nintha ngarra Yile neki-yu. Nadha dini
da ngarra nan Joppa da ngarra lalingkin manta. I ngana da tharntu
bangarnurt. Tharntu nhini-ka mengkadha pirri da ngamengka-nu wangu
da nan-nu Spain. I nukunu-ka ku mani pay mamna ngarra kardu pule
ngala ngarra nanhthi tharntu nukun. I kanammardap warda nukunu
Jonah-yu ngarra tharntu.

Bere peneme kardu ngarra tharntu wurlk pumedhaneme punne-ka
pumpankardurrneme da ngamengka-nu warda wangu da nan-nu Spain. I
nukunu da wanku Jonah nuywinhattha-mana-wa-nintha ngarra Yile neki-
yu.

4 Bere puy punnedhaneme. Mu Yile neki-ka nanhthi wirrirr ngala
wurdanpirruthukneme i tharntu-ka nanhthi warda buywarntartadha.

5 Bere peneme kardu pana wurlk ngarra tharntu pumedhaneme punne-
ka puninkungkawerrdha-warda-neme kardi i nhini-ka parderrukaykay-
dhaneme ngarra ku darrikardu ngepan peneme-nu pumankumanpin-
uneme nanhthi tharntu pumayibirnununeme. I nhini thangunu-ka
pumemnungkuneme mange peneme, "Ya, nanhthi pirraputhneme nanhthi
purrkpurrk nganaka-ya i nhini-ka parnturtparn warda purrunu." I bere
pibimkaputhneme nanhthi purrkpurrk-yu, i nhini-ka parnturtparn warda
tharntu wurrinidha nhini-yu.

Mu nukunu Jonah-ka yungurrkurrktha da ngatha ngurrnguwarl ngala
pepe ngarra tharntu.

6 I kardu pule ngala ngarra tharntu nukunu-ka wurdanthut pangu
pepe i bangarnurt Jonah-yu. I marnurt i mamna, "Ya, thangku-dha
thibim kanhi-yu? Thewirnturt kathu i Pule ngala nhinhi nimin thani-
nakaykaynu manhimanpinemenu. Nukunu-ka panhemardathinnu-kama-
neme i manhiyibirnu-kama-neme," mamna nukunu nhini kathu-yu.

7 Mu peneme nhini kathu-ka pumemnungkuneme, "Ya, nangkal-wa
kardu kanhi-yu yungannhebangneme thu wirrirr ngala kanhi-yu?"

Bere nanhthi pi warda pumangankakutneme mange murntak warra
pumedhaneme punne. Nanhthi ngamere-ka nanhthi pangkuy pangkuy
i nanhthi numi da matha-ka ngaliwe-wa. Bere nanhthi warda pungin-
ingkartpirtthaneme pe i nukunu da pi ngaliwe-yu manganart-yu Jonah da.
I nhini-ka the warda panthinkaneme Jonah da yunganpirrubangneme-yu
thu wirrirr ngala nhini-yu.

8 I pumamna-warda-neme, “Nga, ngankuneme-ka ngunhirirda-mani-
neme?” Pumamna-warda-neme ngarra nukunu Jonah-yu. “Thu wirrirr
kanhi-ka nhinhi da matha nawa thunganngarrubangneme-yu? Thangku-
nu thanam kanhi-yu ngarra tharntu kanhi-yu?” Pumamnaneme. “Nhinhi-
ka kardu ngarra-dha kathu?” Parramkadharrpuneme.
9 Mu nukunu kathu-ka mampirruneme, “Ngay-ka kardu Hebrew-wa,”
mam nukunu-yu. “I Pule ngala ngay-ka dhi-wa kathu dim kangkarl. I
nukunu-ka mampatha da putek kanhi i lalingkin kanhi,” mampirruneme.
10 “I ngay-ka ngunuwinhattha-mana-wa-nintha ngarra Pule ngala ngay
kathu-yu.”
Bere peneme-ka perrananhamtha-warda-neme parde ngarra wirrirr
ngala pangu thangunu-ya i ngarra Pule ngala Jonah nukunu. I pumam-
naneme, “Ya, nhini-ka da mange wiye-wa nam nhinhi-yu.”
11 Mu thu wirrirr deyida kathu-ka puy deyida kathu dimpuyit lur-
ruth. I pumamna-deyida-neme peneme-yu, “Ngarra-re ngiyemanuneme
ngankuneme-yu ngarra thu wirrirr kanhi madhapnu-yu?”
12 Mu nukunu Jonah kathu-ka mampirruneme, “Nga, nunnengiku-
nuneme ngarra lalingkin i nhini-ka thu wirrirr kanhi-ka madhapnu warda
i da watmam deyida pirranu. Ngay da matha ngungannarrubangneme thu
wirrirr ngala kanhi-yu. Ngay da matha mere murrinh menabaththa Pule
ngala ngay-yu i nhini-ka thu wirrirr ngala kanhi wurdannhethukneme-
yu,” mampirruneme nukunu Jonah kathu-yu.
13 Mu peneme nhini-ka mere punnekudhaneme ngarra lalingkin
wangu nukunu Jonah-yu, wurda. Nhini-ka puyemkangurruka-da-matha-
neme. Puddankathapneme da matha puyemkangurruka-mana-wa-neme
da ngarra pangkin-nu-yu. Mu wurda, puddamkabay-da-matha-neme
ngala. Mu thu wirrirr-ka puy wurrinidha thu lurruth deyida kathu
dimpuyit.
14 Bere peneme nhini-ka pumamnaneme ngarra Pule ngala Jonah
nukunu wangu-yu, “Nukunu Jonah ngatha ngunnakununeme i payiwiknu-
ka nhinhi-ka mere nukun thungankubatneme i thurdungankurinu-
mineme,” pumamnaneme ngarra Pule ngala Jonah nukunu-yu. “Mu
nhinhi nimin thurdanngarruthukneme thu wirrirr ngala kanhi-yu.”
15 Bere kardu-ka nukunu Jonah-ka pumangankabertneme i pun-
nungamkakuneme ngarra lalingkin warda wangu. I nhini thangunu-ka
thu wirrirr-ka manthap warda nhini-yu i da watmam warda pirridha.
16 I peneme nhini-ka perranamanhamtha-warda-neme parde ngarra
Yile neki-yu. I da nakurl-te-wa ku puliki warda pumpannabatneme ku
pinnangamnapekneme Yile neki-nu-yu nhini nukunu thangunu weyida
mampunkuyibirnuneme-yu. Nhini-wa murrinh-yu pamamnaneme ngarra
Yile neki da ngarra marra-re kathu ngarra wirrirr ngala pantet-yu. I
mange-ka kanhi da pumamkaneme kanhi.
17 Bere ngarra nukunu-re Jonah punnungamkakuneme-ka ngarra
lalingkin-ya Yile neki-ka ku ngurlmirl ngala wurdannathuk dinthuduth
nukunu Jonah-yu. Mu kardu-ka birnu-wa kardidha ngarra marda ku
ngurlmirl. I da-ka perrkenkuneme-wa kardidha-yu ngarra marda nhini-
yu.

2

Nukunu Jonah Dininangerrentha Ngarra Yile Neki

1 Bere ngarra ku ngurlmirl ngala kardinganamardadha-ka nukunu
Jonah-ka murrinh kardinangerrentha ngarra Pule ngala nukunu warda
wangu Yile neki-ya. 2 I menadha kardi, "Ngay-ka mere menanumanpidha
ngani ngay ngatha-yu, wurda. Mu ngay-ka nganampakay ngarra nhinhi. I
nhinhi-ka thamngidhart i namngimanpi. I ngay-ka ngungipuptha warda-
wa i ngardimpakaykay-deyida-dha ngarra kura pewerti thangunu kathu, i
nhinhi-ka dimngayepup warda nhini-yu.
3 I nhinhi-ka thunungamngiku ngarra kura pewerti ngarra da lalingkin
marda nganangurr. Bere lalingkin-ka da pana ngangka-ya nanhthi
lalingkin da matha. I nanhthi ngurntinh da matha ngarra thurdanthuk-
ka daningiwetuttha wurrini nanhthi ngala ngala da matha.
4 I ngay-ka memnu, 'Aa, mere ngurdimpawurlnu i da thelput ngala
nhini-ka mere warda bangkardunu deyida thelput patha nhinhi ngarra
ngarnampangerren-ya,' memnu mange ngay marda-re.
5 "I kardu-ka damngiyiwik warda nhini-yu. Lalingkin ngardithurduthur-
duththa i daningiyikiktha kardi. Kura lalingkin-ka da pana ngangka-ya
ngala da matha. Nanhthi kurrugurruk ngarra pelpith-yu panngiweral i
puningiwekarldha kardi nanhthi kurrugurruk i nanhthi mimpi.
6 "Bere puy ngurrinidha ngarra da pewerti thathpirr da palyirr ngala
pepe kura pewerti puy ngurrinidha. Ngay-ka mamngingkat i kardu
ngungipuptha warda-wa pangu-yu. Mu nhinhi-ka thanthinngimardawith
deyida ngarra da kura pewerti pangu kathu-yu. Nhinhi Pule ngala ngay
namngiyibirnu.
7 Kardu ngingamnuthap ngungipuptha warda-wa, mu ngay-ka
ngardimpakaykay-deyida-dha i nhinhi-ka dimngayepup da ngarra nhinhi
thangunu kathu thim da patha nimin-ya.
8 "Bere kardu ngamere-ka puddampirrayemit pumpan-ka ku ngepan
ngarra darrikardu pigunu, mu nhinhi-ka parnamnhipart i mere kuddum-
payemit warda kuru.
9 Mu ngay-ka nganhiriparlnu ngani nanhthi thamarl ngarra ngay-re
nganimparelnu. I ku puliki ngumpabatnu ngarra murrinh nhinhi mampa-
ya marra-re-ya ngumpabatnu. Nhinhi da matha mani kardu nanthibirnu-
yu."
Bere murrinh damnarikerdek nukunu Jonah ngarra Yile
neki kardinangerrentha-yu ngarra ku ngurlmirl ngala nhini
kardinganamardadha-yu.
10 Bere nhini thangunu Yile neki-ka ku ngurlmirl ngala nhini wurdan-
thuk ngarra nukunu warda Jonah pibenu ngarra pangkin darrimurn-ya
nhini da-yu. I bere ku ngurlmirl nhini-ka dimme warda nukunu Jonah-yu
ngarra darrimurn da pangkin thathpirr warda.

3

Nukunu Jonah Murrinh Mamnabath Ngarra Yile Neki

1 Bere nhini thangunu Yile neki-ka murrinh deyida mamna ngarra Jonah-
yu,
2 "Thununu thi da Nineveh deyida wangu ngarra thelput terert pangu-ya.
I kardu narranu murrinh ngarra mampa marra-re-ya."
3 I bere nukunu Jonah-ka murrinh mamnabath Yile neki-yu i nadha dini
puy da Nineveh-nu warda wangu. Bere da-ka Nineveh-ka da ngala nimin-
ya da thelput manta manta benaletettha wurrini. I da nhini punulili pi

marda nganangurr yuthpan-ka da-ka nginipunh perrkenkuneme mani-wa punirrit pi-yu. Nginipunh nhini mani-wa da Nineveh pangu medha wurrini-yu.

4 Bere ngarra nukunu Jonah pangarntuy mana da nhini-ka i bere pantet warda wurrinililidha. Wurrinililidha da numi kanawit nhini-yu. I thipinhire nhini-wa murrinh warda pantet-yu murrinh warda merradha wurrini, "Nga kardu, nubingayepup kathu murrinh kanhi-yu. Da merrk numi i kanganu pinthabardinu-ka Pule ngala Yile neki punanmatnu warda nhini-yu i thelput wanku bunanmapeknu purru." Murrinh nginipunh kanhi mani-wa merradha wurrini nukunu Jonah-yu.

5 I kardu-ka murrinh thathpirr warda kanampunmardardi murrinh Yile neki-yu murrinh ngarra nukunu Jonah merradha wurrini-yu.

Bere mi warda parnampart mi dhepdhep mere parnimurrktha warda. I pubanardurdidha punni nanhthi kaligu wurdurdulkmam warda nhini-ka dampunmardathin warda da ngarra mange wiye pumedha pardi-yu. Kardu wurnangat warda ngatha pubanardurdidha punni nanhthi kaligu wurdurdulkmam da matha i kardu pule ngala ngala-ya i kardu kanganu pardingkadhuktha-ya.

6 Mu kardu pule ngala thathpirr da ngarra nhini dinirradha-ka murrinh pamnayepup ngarra nukunu Jonah murrinh nhini wurdanarrayiththa wurrini-yu. I pampirrayepup kardu wurnangat mange nhini pumedha punni-yu.

Bere nhini thangunu weyida nukunu kardu pule ngala thathpirr warda-ka dempirnturt ngarra da chair ngala ngarra nukunu kathu kardipupthayu i yunganpirt nanhthi kaligu patha i bardi nanhthi kaligu nanhthi wurdurdulkmam warda. I kanawup ngarra nanhthi nguwurt mulurnu-ya. Nhini-ka nukunu deyida wanku dammardathin da mange wiye medha kardi-yu.

7 I nhini thangunu nukunu-ka murrinh warda darntilil i kardu wanku wurdanpunkuthukneme pumebaththaneme tharra murrinh nhini-yu ngarra kardu wurnangat-nu warda wangu punnedhaneme. I murrinh-ka kanhi-wa mam kardu pule ngala thathpirr darntilil-yu.

"Nga kardu, murrinh kanhi-ka ngarra kardu ngala thathpirr ngemnarra nanki thangunu kanhi-yu i kardu ngala ngala ngamere deyida-re. Murrinh kanhi-ka the da matha numabathnu. Bere nga, mere nangkal nukun kanimurrk mi-yu i mere nangkal nukun kura kanigurdugurduk. I ngana deyida ku puliki i ku thip i ku nenigut i ku terert warda ngatha mi parnu mere kawekat nukun karni. I kura mere kurugurdugurduk nukun.

8 I kardu wurnangat warda ngatha nanhthi nubuyrdurdinu nanhthi kaligu wurdurdulkmam da matha i ngana deyida ku wurnangat warda ngatha-ka nubunnurdurdinu nanhthi kaligu wurdurdulkmam da ngatha. I murrinh-ka murrinh yuthpan thathpirr-wa numananu nuddinayithnu ngarra Pule ngala Yile neki-yu. I narnipartnu warda da mange wiye pana-yu i mere nuntithuk nukun thu kuy ngarra kardu-yu.

9 I nhini Pule ngala Yile neki-ka mukmuk-ka purdurduynu kama-ya i nhini-ka mere warda pinamardakatnu pi. I mere kama punhibatnungime i mere kama purdunhirinuminuminungime nhini-yu." Nhini-wa murrinh-yu ngarra kardu pule ngala thathpirr mampirra ngarra da pigunu-yu da pangu da Nineveh.

10 Bere ngarra Yile neki bampunmangkardu mange pangu pumedha pardi-ka i mange wiye parnampart-ka nhini nukunu-ka mukmuk-ka

wurdannurduy da thathpirr nhini-yu. I mere warda puynmattha wurdintinumidha da pangu Nineveh-yu i mere buynmapektha warda thelput-yu ngarra murrinh marra-re nukunu Jonah merradha wurrini murrinh Yile neki-yu ngarra kardu-yu.

4

Yile Neki Dampirramardathin Ngarra Kardu Da Nineveh

1 Bere Yile neki-ka mukmuk wurdannurduy i mere warda puynmattha kardu pangu-yu. I nukunu Jonah-ka kardu denamardarurrdha warda kardi i kardu ningamardakattha warda kardi mere wanku puynmattha kardu ngarra da Nineveh-yu.

2 Bere nhini nukunu Jonah kathu-ka mamna Yile neki-yu, "Pule, ngay-ka kardu the menhibaththa ngurrini da marra-re mange kanhi nam-yu da pangu da ngarra ngay da wangu. Nhini weyida ngay pana nguniwinhatthamana-wa ngay-yu da ngathparr wangu-yu da nan-ya Spain. I ngay-ka the-wa nganthin nhinhi-ka Pule ngala kardu wurnangat warda ngatha marda-wa thathpirr nanganpunart thurran-yu. I thirranganpunpe thanam-yu i nampunmanpi thanam-yu. I nhinhi-ka kardu thanthanka thanam i kardu murlmurl thanam i mange patha da matha thanampirra ngarra kardu-yu. Mu kardu ngatha da mange wiye parnipartnu-ka i murrinh ngarra nhinhi pumampabathnu thathpirr-ka nhinhi-ka mukmuk-ka thurdurduynu warda i mere warda thunmatnu nhini-yu.

3 Mu marra kanhi-ka ngay warda thungibatnu i thurdungirinuminu. Nhini-ka patha-wa nhini-yu ngay ngupupnu-yu. Birnu-ka mere marda mart," nukunu Jonah kathu mamna ngarra Yile neki-yu.

4 Bere Yile neki kathu-ka mamna ngarra Jonah-yu, "Nhinhi-ka mere nukun kinanhimardakat kani."

5 Bere nukunu Jonah-ka yungawuy warda da ngarra thelput terert nhini-yu da Nineveh-yu. I nadha dini pangu wangu i kanawup da manta da ngatha ngarra thelput nhini-yu da ngarra ngunga kathu pangarnturtuy wurran. I mulurn dawup i kanawup ngarra mulurn da. Bere dinimardamardadha i diniyekattha warda ngarra pamanu Yile neki da pangu-yu.

6 Bere Yile neki-ka nanhthi thay mulurn mampatha i bannapak Jonah-nu. Wurdarnturturt mere pirdith i dampet. I nhini-ka ngarra thay mulurn warda bengkaburrdha dini. Nukunu Jonah-ka le warda dinidha nanhthi mulurn pangu-nu.

7 Bere da thipinhire nhini da pankapurl mana warda manta-ka Yile neki-ka wurdanthuk ku ngurrmu nanhthi mulurn-nu pamarikerdeknu. I bere demkawath warda nanhthi thay mulurn ngarra Jonah dinidha-yu.

8 Bere da ngunga numi thipinhire da ngatha da pankapurl nhini-ka Yile neki-ka wurdannathuk nanhthi wirrirr dernturr ngarra ngunga kathu pangarnturtuy wurran-yu. I nukunu Jonah-ka demperurr warda ngarra pelpith-yu i kardu denaralaldha warda-wa. I murrinh memnu marda-re, "Ngay-ka marda manganart ngupupnu warda. Nhini-ka patha-wa nhini-yu ngupupnu-yu mere nganibirnu nukun."

9 Bere Yile neki kathu-ka mamna, "Nhini-ka mange patha pana-yu nam-yu kinangamnhimardakat kem ngarra thay mulurn-te thangunu demkawath pana ngarra nhinhi-yu?" "Yu," mamna Jonah kathu-yu.

“Nhini-ka patha-wa nhini-yu ngay ningamngimardakat dim-yu. Ngay-ka ningamngimardakat thathpirr dim nhini-ka ngay-ka marda warda manganart ngem ngupupnu-yu.”

10 Bere Yile neki kathu-ka mamna, “Nhinhi-ka damnhinamardathin dim nanhthi thay mulurn-nu ngarra demkawath-te-yu. Mu nhinhi-ka nanhthi-ka mere newathadha-wa i mere thurdirurturttha i mere thirrangipedha thani nanhthi mulurn pana-yu. Nanhthi thay mulurn-ka da thipinhi numi da matha pangarntuy-yu. I da numi pirridha i thipinhire nhini weyida pankapurl mana warda manta-ka demkawath warda.

11 Mange nginipunh nhini mani damnhinamardathin dim nanhthi mulurn-nu, ngay-ka nginipunh nhini deyida mani damngimpirramar-dathin dim kardu pangu-nu-yu ngarra da Nineveh-yu. I mange patha-wa nhini-yu damngimpirramardathin dim kardu pangu-nu-yu. Da pangu-ka kardu mamay wurnangat-wa parnam i mange wiye i mange patha-ka mere ngatha the kumabath, wurda da ngatha. Kardu mere thapath pangu kardu mamay-yu, kardu wurnangat nimin-ya pangu-yu 120,000, i ku wanku parnam ku wurnangat-yu.”

Bere murrinh-yu Yile neki kathu ngarra Jonah dininangerrentha-yu damnarikerdek warda-yu.

Matthew

Murrinh Ngarra Jesus Christ Bammat
Luke 3.23-38

18 Murrinh kanhi-ka murrinh ngarra Jesus Christ-te bammat. Bere da ngarra marra-re kathu-ka kale nukunu Jesus Mary-ya, kardu niyeniye nukunu Joseph. Mu kardu peningintha-ka kardu mere da ngatha be-nanginthalettha ngarra nigunu-re Mary-ka the warda mebaththa wurrini kardu marda wurrinidha-yu. Nhini-ka Ngepan Yile neki thangunu weyida nigunu-yu damngemut kardu marda pangu kardidha warda-yu.

19 Mu nukunu Joseph-ka mam mana-wa, nigunu Mary-ka kardu nugarn numi thangunu mana-wa kardu marda pangu wurrinidha-yu. Bere nukunu Joseph-ka kardu patha-wa kardidha-yu i murrinh law kardu ngarra Jews nukunu daninmariwaktha wurrini. I nhini-ka murrinh nginipunh kanhi mani-wa memnu murrinh mange nukunu ngatha-yu, "Ngay-ka mere murrinh nukun marra kardu ngarra terert wangu-yu nigunu Mary kardu putput kurran pangu-yu. Mu ngay-ka murrinh thawath da matha marrunungime ngarra kardu darrikardu nigunu, i nhini-ka menginthardarrarrnu ngurru i mere warda benginthalet nukun."

20 Mu bere, ngarra mukmuk nhini-re benayengkarnirntha dini-ka ku angel ngarra Yile neki thangunu kathu pangamnaruy ngarra nukunu da, da ngarra nirn-te yudha. I murrinh mamna, "Joseph, nhinhi-ka kardu tharntethbath thathpirr thurran ngarra King David thangunu kathu. Mu nga. Mere nukun yidiwe thaninge ngarra nigunu Mary-yu, mu kardu bere matha wangu denginthaletnu thani. Nigunu kardu putput pana kanam-ka ngarra Ngepan Yile neki thangunu kathu damngemut wakal pangu-yu.
21 Nigunu-ka kardu wakal nugarn-wa buyngebatnu-yu i nhinhi-ka murrinh thuparlnu-ka nan-wa Jesus, nhini nukunu-ka kardu pirranmaputhnu purru da ngarra wiye pumammath parnam kardu darrikardu nukunu kardu Jews-ya. I nhini nukunu-ka da mange wiye pirrinmaputhnu ngarra kardu wurnangat thangunu kathu, i kardu warda manthibirnunu purru." Ku angel nhini kathu-yu mamna ngarra Joseph.

22-23 Bere da murntak nhini warra-ka Yile neki kathu murrinh mamna ngarra ku prophet nukunu. I murrinh-ka kanhi-wa mamna, "Nga. Kardu mardinhpuy manangka nangkun paningenu kardu putput paninu-yu, da nakurlnu-wa. I wakal-ka nugarn-wa buyngebatnu-yu. I murrinh nukunu-ka nan-wa Immanuel." Murrinh kanhi-wa-nu, "Yile neki-ka kanhi-wa dim ngarra nekingime." I bere da nhini-re ngarra nigunu Mary putput kardidha warda-ka, murrinh nhini ngarra Yile neki thangunu kathu ngarra ku prophet nukunu mamna da murntak warra-ka, murrinh nhini-ka murrinh da thathpirr nhini-yu.

24 Bere ngarra nukunu thangunu Joseph bangamnirn ngarra yungurrkurrktha-ka, kardu warda dempirnturt i murrinh warda mamnabath ku angel mamna-yu. I nhini nukunu Joseph-ka kardu warda manganmert nigunu Mary-yu i kardu warda bamnginthamardi nigunu-yu.

25 Mu peningintha-ka mere da ngatha kaningintharrittha da-yu, mu da ngarra wakal nugarn-te warda bampirrubatngintha. I kardu wakal nugarn nhini-ka Joseph murrinh panparl-ka nukunu-wa Jesus.

2

Kardu Nugarn Ngamere Parramnaruyneme Ngarra Jesus

1 Bere, ngarra nukunu-re Jesus bammat da ngarra Bethlehem-ka, nukunu
Hered-ka ku pule ngala dinirradha pangu-yu da nan-ya Judea. Da
Bethlehem nhini-ka ngarra da ngala nhini Judea pirrimpirra.
Bere kardu nugarn ngamere parramkaruyneme pangu da da nan
Jerusalem. Peneme nhini-ka da pangu thangunu kathu punnadhaneme-yu
ngarra da ngunga kathu pangarnturtuy wurran. I peneme-ka bere matha
wangu nanhthi pilinh pirabaththaneme parde.
2 Bere peneme nhini-ka murrinh warda pumerradha pardi kardu pana
ngarra da Jerusalem pardidha-ya, "Ya. Ngarra wangu da-yu ngarra
kardu wakal nugarn nhini bammat-yu, kardu wakal pana ngarra kardu
Pule ngala pinarranu-yu ngarra kardu Jews-yu?" Parrinintharrpudha-
yu. "Ngankuneme-ka ngubamkangkarduneme nanhthi pilinh nukunu
pangu thangunu kathu-ya ngarra ngunga kathu pangarnturtuy wurran-
yu. I nhini ngankuneme-ka the warda nganthinkaneme nukunu bammat
wardarra-yu, wakal nugarn pana-ya ngarra kardu Pule ngala pinarranu-yu
ngarra kardu Jews nukun-ya. I ngankuneme kanhi da ngunnadhaneme-
yu nukunu-nu ngubangkardunemenu i ngenawinhipingkarlnemenu-yu."
Murrinh nhini-wa murrinh pumerrudhaneme parde peneme nhini kathu-
yu ngarra kardu.
3 Bere ngarra nukunu-re pule Hered panthepup murrinh nhini-ka,
nukunu-ka kardu puniyengkawerrdha warda kardi i kardu wurnangat
pangu deyida wanku ngarra da Jerusalem pardingkadhuktha.
4 Bere nukunu Hered-ka dimpirrakay warda ku yilarn ngala ngala i
kardu pana ngarra puddininthethiththa purni murrinh law ngarra kardu
Jews nukun. I mampirra, "Ya. Ngarra mani wangu nukunu Christ
buybatnu-yu, kardu nugarn pana ngarra Yile neki mam da murntak
warra purduthuknu-yu ku Pule ngala-nu pinarranu ngarra kardu Jews-
yu?" Dampunkudharrpuneme nukunu kathu Hered-yu.
5 I peneme kathu-ka pumamnaneme, "Ya. Da pana wangu da nan-ya
Bethlehem ngarra da pirrimpirra-ya Judea. I kanhi-wa murrinh mam ku
prophet-yu da murntak warra-yu, murrinh ngarra Yile neki thangunu-yu,
6 'Nga, kardu ngarra da Bethlehem narnam da ngarra ngala pirrimnarra
Judea. Da nanki-ka da mere warda pirranarranu-yu da kunungingki,
nhini-ka kardu Pule ngala buynarrabatnu da pangu Bethlehem-yu. I
nukunu-wa kardu kumparra purrunarranu i pirrananpenu pani-yu kardu
ngarra ngay-yu kardu ngarra narrarntethbath ngarra nukunu Israel
thangunu-yu.' "
7 Bere nhini thangunu nukunu Hered-ka dimpirrukayneme murrinh
dederrk-nu kardu peneme ngamere pana ngarra nanhthi pilinh nhini pub-
amkangkarduneme i mampirruneme, "Ya peneme. Minthire nankuneme
pana-yu nubamkangkarduneme nanhthi pilinh nhini da marra-re kathu-
yu?" I peneme kathu murrinh pumamnaneme.
8 I ngana deyida mampirruneme, "Nga. Narnu-warda-neme da pangu
nan Bethlehem i niranawinhadhathnemenu kardu wakal nugarn nhini-nu
i ngarra nubardurt-da-nu-mana-neme. I murrinh-ka nuddungangkarlnu-
kathu-neme i kanhi deyida ngarra ngay ngem. I nhini ngay-ka pana deyida
ngurrunanu warda wangu i bangkardunu kardu wakal nugarn nhini-
yu i ngenawinhipingkarlnu i ngariparlnu warda nukunu-yu." Nhini-wa
mampirruneme nukunu Hered kathu-yu.

9-10 Bere murrinh nhini thangunu peneme nhini-ka punnungamkardurr-
warda-neme i puy punnadhaneme da Bethlehem-nu warda wangu. Mu
ngarra peneme-re punnadhaneme-ka nanhthi pilinh nhini da ngatha da
ngarra marra-re pubamkangkarduneme-ka pangu warra kumparra wur-
rinirrudhaneme ngarra peneme. I peneme-ka parraneriwaktha-warda-
neme purne da Bethlehem-nu wangu, i le patha nimin-ya punnadhaneme.
Bere nanhthi pilinh nhini-ka puy wurrinidha i pirret i pirringanawedha
pangu kathu da kangkarl ngarra thelput nhini da ngarra kardu wakal
nugarn nhini kardidha-yu.
11 Bere nhini thangunu-ka peneme nhini-ka parnamkardi-warda-neme
ngarra thelput nhini da i pubamkangkarduneme kardu wakal nugarn
nhini-yu wunku kale nukunu Mary-ya. I perremnawinhipingkarlneme i
parramkariparlneme mange pana mani ngarra pule ngala pumerradha
purni. I ngarra nanhthi bag ngarra peneme-ka pumamkadharlurlneme
i parramnamutmutneme nanhthi gold nanhthi mani-ya, i nanhthi tulu-
rulumam nanhthi kangunu patha, i nanhthi nginipunh maminanh mani
kangunu patha.
12 Bere nhini thangunu Yile neki kathu-ka mampirruneme ngarra
peneme nhini ngarra da nirn-te, "Nga. Mere nukun nuddewurlneme
pangu wangu ngarra Hered-yu i mere numana-nukun-neme ngarra wangu
da nukunu kanam." Bere peneme nhini-ka perremkawirnturtneme i
puddamkawurlneme ngarra da peneme-nu warda wangu da mayern numi
deyida-nu wangu punnadhaneme.

Joseph, Mary i Jesus Punnadhangime Da Egypt-nu

13 Bere ngarra peneme thangunu punnungamkardurrneme-ka ku angel
ngarra Yile neki thangunu kathu pangamnaruy ngarra Joseph da nirn-
te. I murrinh mamna, "Ya, wurr thewirnturt. Kardu wakal nugarn pana
i kalekale nankubertinu-warda-ngintha ngarra da ngamengka-nu warda
wangu ngarra da nan Egypt. Nukunu Hered-ka pirranawinhadhathnu
pani da pana ngangka-re-wa wakal nugarn nhinhi-nu thu pubatnu-yu. Mu
nunnardurr-warda-ngime i pirtpirt da matha nunnanungime. I pangu
da matha narnengimenu da nan Egypt i murrinh ngarra ngay da mana
manarrunungime nuddewurlnungime kanhi deyida kathu-yu." Ku angel-
te kathu-yu mamna ngarra Joseph.
14 Bere da thipinhi nhini da ngatha nukunu Joseph-ka dempirnturt i
wakal nugarn pana i kalekale mampunkubertngintha i pumpankardurr-
warda-ngime da nan-nu warda wangu Egypt.
15 I pangu da ngadha pardedhangime i ngarra nukunu da mana Hered
yibimpup. I murrinh nhini Yile neki thangunu kathu yunangurrkurrktha
da murntak warra-ka murrinh da thathpirr nhini-yu ngarra ku prophet
nukunu-dha warra mamna-yu, "Ngay-ka ngirranakaynu wakal nugarn
ngarra ngay pangu thangunu kathu purrunu da Egypt."
16 Bere peneme nhini kardu ngarra nanhthi pilinh pirabaththaneme
parde puddamkawurlneme da ngarra peneme-nu-ka da mayern numi
deyida-re punnadhaneme i mere murrinh puddinangkarldhaneme ngarra
nukunu wangu Hered-yu.
Bere ngarra nukunu-re Hered pampirruyepupneme peneme-ka pangu
wardarra puddamkawurlneme-ka, nukunu-ka kardu warda darntithi
ngala da matha nhini-yu, nhini peneme-ka parramnayirrarartneme nhini-
yu. Bere nukunu Hered-ka ku soldier ngarra nukunu warda wurdanpun-
thuk kardu thu-nu warda punthuknu puru kardu mamay nugarn kardu

pana-ya ngarra kardu thangku numi i kardu thangku perrkenku-ya, da nan warda wangu Bethlehem i da town purrkpurrk pangu da ngatha.

Bere Hered-ka memnu mange nukunu, “Ngay mani ngunthuknu ngurru kardu mamay nugarn nhini mani ngatha-ka ngay-ka ngubatnu mani warda kardu wakal nugarn pana ngarra ku Pule ngala ngarra kardu Jews pirranu-yu. Nhini kardu peneme pana ngarra nanhthi pilinh pirabaththaneme purne-ka murrinh pumamnganeme da ngarra marra-re pubamkangkar-duneme ngarra pilinh ngarra nukunu da thangku perrkenku-dha warra-ya,” memnu.

17 I nhini murrinh ngarra nukunu ku prophet Jeremiah mam wardarra-ka murrinh nhini-ka murrinh da thathpirr nhini-yu.

18 I kanhi-wa murrinh mam nukunu Jeremiah-yu, “Nga. Nubiyepupnu nanhthi du ngala da matha da nan thangunu kathu Ramah. Kardu kalekale pana ngarra parrarntethbath kardu kunugunu pana nan thangunu Rachel, parnamkarrk i dampunmardathin dim ngala da matha. Peningime-ka parnamkakarrkngime kardu wakal peningime-nu. I peningime-ka mere ngarra nukun kumadhapngime du-yu, nhini kardu wakal wurnangat peningime-ka kardu makardu warda thu thangunu punninthuktha warda purni nhini-yu.”

19 Bere nhini thangunu ngarra nukunu Hered yibimpup-ka ku angel ngarra Yile neki thangunu kathu pangamnaruy deyida ngarra nukunu Joseph-yu da nirn da ngatha-re da pangu wangu-yu Egypt.

20 I murrinh mamna deyida, “Ya Joseph, wurr thewirnturt. Kardu wakal nugarn pana i kalekale thurdunkungkarl-deyida-ngintha pangu deyida da nan Israel. Kardu pana ngarra marda merttha wurrini thu puybattha kardu wakal nugarn nankungintha-ka, nukunu kardu nhini-ka yibimpup warda.”

21 Bere nukunu Joseph-ka dempirnturt i mampunkubertngintha wakal i kalekale i puddamkawurlngime pangu deyida da nan Israel.

22 Mu nukunu Joseph-ka pamnayepup warda nukunu nan Archelaus wakal nukunu nan Hered ku pule ngala warda dinirradha ngarra da Judea-yu. I nukunu Joseph-ka demmanham warda nhini-yu i mere warda ngarra parnewupthangime da nhini-yu. Mu Yile neki kathu-ka mamna deyida ngarra da nirn-te, “Ya. Da pangu wangu nimin narnungime Kelili i narnepupnungime pangu-yu.”

23 Bere peningime-ka punnadha-warda-ngime da nan-nu warda wangu Kelili i pangu da pardedhangime da ngarra nan-ya Nazareth. I murrinh nhini Yile neki nukunu yunangurrkurrktha da murntak warra-ka murrinh-ka murrinh da thathpirr nhini-yu ngarra ku prophet wardarra piyemam-yu, “Kardu nukunu nhini-ka kardu Nazareth-mawu-wa.”

3

John the Baptist Kardu Daninluluwewudha Wurrini
Mark 1.1-8; Luke 3.1-18; John 1.19-28

1 Bere nhini thangunu-ka John the Baptist nadha dini ngarra da darrinpirr pularn, da ngarra nan-ya Judea. Nukunu-ka murrinh ngarra Yile neki thangunu kathu wurdanarrayiththa wurrini.

2 I kanhi-wa murrinh merradha wurrini-yu, “Ya kardu. Panan-mardathinnu warda thathpirr da mange wiye nhini thangunu nanthin numpan-yu, i narnipartnu warda nhini-yu. Mu da-ka manta warda wurran kathu-yu ngarra Yile neki-re ku Pule ngala thathpirr warda pinarranu

ngarra kardu wurnangat warda ngatha-yu.” Nhini-wa murrinh merradha wurrini-yu.
3 Bere nukunu ku prophet nan-ya Isaiah murrinh darntilil da murntak warra-ya, kardu-ka nukunu John the Baptist da matha-nu kurrunu kathu-yu. I kanhi-wa murrinh mam-yu, “Kardu nugarn panirrakaykaynu ngarra da darrinpirr pularn ngarra kardu-nu wangu, murrinh kanhi-nu-ya. ‘Ya. Kardu Pule ngala-ka tiduk kathu purrunu, nhini-ka da mayern numanawathawathanu nukunu nhini-nu, da mayern yuthpan nubunayithithnu.’ ” Murrinh nhini-wa nukunu Isaiah darntilil da murntak warra-yu.
4 Bere nukunu John the Baptist banardurdidha wurrini-ka nanhthi kaligu mampatha ku nan thangunu pemarr ngarra ku camel. I nanhthi belk menarlarlarrdha wurrini-ka nanhthi leather ku darripi-wa. I ku-ka wurrinimurrktha-ka ku thalarrithay i ku thithay.
5 Bere kardu wurnangat warda ngatha da nan thangunu kathu Jerusalem i Judea i manta ngangka da kathu ngarra kura ngipilinh ngala da nan-ya Jordan punninadha kathu ngarra John the Baptist-nu. I murrinh ngarra nukunu pubinanayepuptha pardi.
6 I kardu-ka daninmardathintha warda kardi i puddininayiththa pardi ngarra Yile neki-nu wangu da mange wiye nhini ngarra pumebaththa pardi-yu. I nukunu nhini John the Baptist-ka kardu daninluluwewudha warda wurrini ngarra kura ngipilinh ngala nhini Jordan-ya.
7 Bere kardu ngalantharr pana nan-ya Pharisees i Sadducees punninadha ngarra nukunu-nu John the Baptist kardu panluluwewunu pirra. Mu John the Baptist bampunkardu i mampirra kathu, “Ya. Nanki-ka nginipunh ku pangkuy murlak mani. Nanki kanhi nunningadha-ka ngay-nu ngananlu-luwewunu ngirra i nhini Yile neki-ka mere punanmatnu warda nhini-yu. Mu nhini-ka manangka mange-wa nhini-yu. 8 Nanki-ka da mange wiye da ngatha numammath numpan. Mu marra-re nanki-ka narnipart-wa-nu da mange wiye nhini-yu mu da mange patha da matha numabathnu nuru i nhini kardu-ka the warda pumananmathnu da mange wiye nhini thangunu narnipartnu-yu.
9 I nga. Mere nubeyengkarnirn nuru Yile neki le dimnarra-yu nhini nanki-ka kardu narrarntethbath kardu ngalantharr pana Abraham.
10 “Ya,” mampirra. “The mana nanthin-ya thay mi dhepdhep-yu. Nanhthi thay mi dhepdhep mani mi wiye kinthatut-ka nhini kardu mani-ka lithpurr kukangkat ngarra thay ngimalmin pepe kathu i kinapek ngarra thungku. I nginipunh nhini deyida mani nanki-yu numamyit numpan da mange wiye. I nhini Yile neki-ka punanmatnu i pirrananputhnu ngarra thungku ngala wangu.”
11 Mu John the Baptist kathu-ka mampirra, “Ya. Ngay-ka kardu mere pule ngala kanhi-yu. Mu kardu pana ngarra tiduk kathu pununu pi-ka nukunu nimin kardu Pule ngala thathpirr-yu. Ngay-ka mere mani ngurdimerereth ngarra me sandal nukunu-yu. Nhini-ka ngay-ka wurdan-ngiwerdi ngemmanham-wa nhini-yu. Nhini nukunu-ka kardu Pule ngala thathpirr warda nhini-yu. Ngay-ka berengunh nganinanluluwewudha ngurrini kura patha da matha-re nhini-ka da mange wiye narnampart warda, mu nukunu nhini-ka bunannginirdinu Ngepan ngarra Yile neki-yu. I ku Ngepan nhini-ka nginipunh thungku deyida mani i pinananmapeknu purru da ngarra mange wiye nanki wangu-yu.
12 “I nga,” John the Baptist kathu-yu mampirra deyida. “The mana nanthin-ya mi-ya i da mange ngarra mi pumamyerryerr pumpan-yu-ya

nanhthi darripi ngernu i mi kamarl thathpirr-ya. I nhini thangunu-ka parnammardawu ngarra nanhthi pot i panthin ngadha pirrim. Mu darripi ngernu-ka pinnangampek pangu wangu ngarra thungku. I bere kardu pana ngarra tiduk kathu punnu pi-ka kardu-ka nginipunh ku gardener nhini mani-wa. Nukunu-ka kardu manyerryerrnu purru kardu patha i kardu wiye. I kardu pana ngarra da mange wiye panthin pumpan-ka pirranputhnu ngarra thungku ngala wangu, thungku nhini mere ngarra ngadha kingkan," nukunu John the Baptist kathu-yu mampirra.

Jesus-ka John the Baptist-te Daluwewu
Mark 1.9-11; Luke 3.21-22

13 Bere nhini thangunu nukunu Jesus-ka nadha dini da nan thangunu kathu Kelili da kura ngipilinh ngala pangu da-nu, da nan-ya Jordan, kardu nukunu-re John the Baptist paluwewunu ngarra kura ngipilinh ngala nhini-yu.
14 Mu nukunu John the Baptist kathu-ka mamna ngarra Jesus, "Awu, nhinhi-ka kardu Pule ngala-wa i nhini-ka nhinhi-wa kathu thangiluwewu ngay-yu. Mu thangku-nu-wa ngay nganhiluwewunu-yu?" Mamna.
15 Mu Jesus kathu-ka mamna, "Aa berengunh. Nhinhi thangiluwewunu-yu. I da nhini thangunu warda-ka neki-ka da mange ngarra Yile ngay nukunu warda pamanu purru nhini-yu."

Bere John the Baptist-ka daluwewu warda Jesus-yu ngarra kura ngipilinh ngala nhini da.
16 I bere ngarra nukunu-re Jesus wurranmardawith ngarra ngipilinh thangunu kathu-ka da marnirra kalakkalak memnadharl warda. I nukunu-ka kangkarl mamka i bamkardu Ngepan ngarra Yile neki kathu wurdamnathut ngarra nukunu-nu, mangini ku kuluntutuk mani wurdan-thut tharra.
17 I da kangkarl kathu-ka murrinh dimngeng. I kanhi-wa mam murrinh-yu, "Nukunu pana-ka kardu wakal nugarn ngay-wa. Ngay-ka marda thathpirr-wa manganart ngurran. I le da matha nganamna nukunu-yu."

4

Ku Karrath Merulluldha Kardi Kangkarlmawu
Mark 1.12-13; Luke 4.1-13

1 Bere nhini thangunu-ka Ngepan ngarra Yile neki nukunu mengkayidha tharra Jesus-yu ngarra da darrinpirr pularn-nu warda wangu. Da pangu nadha dini-ka ku karrath marullulnu pani.
2 Bere da pirdithme nimin kardidha pangu-yu da merrk numi-ya i kanganu wurrinirrittha-yu, i mi-ka mere kanimurrktha.

Bere da merrk numi-ya i kanganu nhini thangunu-ka Jesus-ka medeyi da matha yunganpirntay.
3 I ku karrath kathu nanadha dini, i murrinh mamna, "Ya. Nhinhi ngatha wakal ngarra Pule ngala nukun thurran-ka, nhini-ka thurdathnu mani nanhthi palyirr kanhi i mi lawam warda pirrampanu."
4 Mu Jesus kathu-ka mamna, "Murrinh ngarra Yile ngay yibimnangurrkurrk-ka kanhi-wa, 'Kardu mani-ka mere kanibirnu mi dhepdhep da matha-re kanammurrk, wurda. Mu murrinh thathpi ngarra Yile ngay thangunu kathu binayepupnu i manabathnu purru nhini kardu-ka panibirnunu warda thathpirr nhini-yu.' "

5 Bere nhini thangunu ku karrath-ka pangu warda wangu mebertidha
wurrini Jesus-yu da Jerusalem-nu. I kanthinnala da kangkarl thathpirr da
ngarra church ngala pangu da ngatha.
6 I nhini da nukunu kathu-ka mamna, “Ya. Nhinhi ngatha wakal ngarra
Pule ngala nukun thurran-ka, nhini-ka thurdiwal mani kanhi da wangu i
pepe da mana.” I ngana deyida murrinh mamna ngarra Jesus, “Murrinh
ngarra Yile nhinhi nukunu-ka kanhi-wa yibim, ‘Nukunu Yile nhinhi-ka ku
angel ngarra nukunu purdumpathuknu i pumanhiyitnu, i nhini-ka mere
warda thanimemurrknu ngarra nanhthi palyirr pepe-yu.’ ”
7 Mu Jesus kathu-ka mamna, “Yu, nhini-ka murrinh. Mu murrinh numi
yibimnangurrkurrk-ka kanhi-wa, ‘Mere da matha duthap Pule ngala Yile
ngay ngathayida-nu-yu.’ ”
8 Bere nhini thangunu-ka ku karrath pangu warda wangu mebertidha
tharra Jesus-yu da ngarra palyirr kangkarl thathpirr kanthinmardawith.
I kanthinkarr da terert warda ngatha, da thelput terert i kardu terert
i nanhthi purrkpurrk wurnangat warda ngatha ngarra da putek ngala
kanhi.
9 I mamna warda, “Nga. Nhinhi ngatha thengawinhipingkarlnu
kumparra warra kanhi ngarra ngay i murrinh ngarra ngay nangabathnu
kardu pule ngala ngurrumpanu, nhini ngay-ka ngampamutnu warda da
wurnangat kanhi warda ngatha kurrankadhuk ngarra nganthinnhingkarr
ngarrim-ya.”
10 Mu Jesus kathu-ka mamna, “Ku karrath, pata thunu-wa thi. Mu nga,
murrinh thathpi Yile ngay-ka kanhi-wa yibim-yu, ‘Nukunu da matha kardu
Pule ngala thathpirr. I murrinh ngarra nukunu da matha dinayewupnu
thurru i murrinh nanabathnu thurru. I da mange ngarra nukunu da matha
thamanu thurru-yu.’ ”
11 Bere nhini thangunu ku karrath-ka kanampart warda Jesus-yu i ku
angel warda parramnaruy i pirapedha warda pardi nhini-yu.

Kangkarlmawu Murrinh Pantet Wurdanarrayiththa Wurrini Ngarra Da Kelili

Mark 1.14-15; Luke 4.14-15

12 Bere, ngarra nukunu-re Jesus pamnayepup John the Baptist ngarra
jail warda parramnadhap-ka, nhini nukunu-ka pangu warda wangu nadha
dini da ngala nan-nu-ya, Kelili.
13 Mu ngarra da town nhini Nazareth-ka mere kaniwuptha, mu puy
wangu nadha dini da ngarra Capernaum da mana, i nhini da kanawup.
Da nhini Capernaum-ka da manta ngangka da ngipilinh ngala nan-ya
Kelili. Mu da murntak warra da pangu-ka da nan-ya Zebulun i Naphtali
pumengkawadhadha purni.
14 Bere nhini da matha Jesus kardipuptha-yu, i nhini-ka murrinh
murntak pana ngarra ku prophet nan-ya Isaiah darntilil-ka, murrinh da
thathpirr warda nhini-yu. I kanhi-wa murrinh mam-yu,
15 “Kardu nhini ngarra da Zebulun i Naphtali parnam, i da ngamimarda
pangu kathu da ngarra ngipilinh Jordan parnam, i ngarra lalingkin manta
parnam, i da ngarra ngala nhini Kelili ngarra kardu mere Jews parnam.
16 Bere kardu wurnangat nhini ngarra da thipmam binhi da matha
parnam, mu kardu nhini-ka da tarangka thathpirr warda pubangkardunu i
parralarrangnu nhini-yu. Kardu nhini-ka da wiye da matha pumarntithuk
parnam i mere da ngatha the pumabath Yile neki. Mu Yile neki-ka da

mayern yuthpan tarangka ngarra nukunu pankarrnu warda nhini-yu.”
Nhini-wa nukunu Isaiah darntilil-yu da murntak warra-yu.

17 Bere nhini thangunu Jesus-ka murrinh warda pantet ngarra kardu
wurdanarrayiththa wurrini. I kanhi-wa murrinh merradha wurrini-yu,
“Ya kardu. Pananmardathinnu warda thathpirr da mange wiye nhini
thangunu nanthin numpan-yu, i narnipartnu warda nhini-yu. Mu da-ka
manta warda kurran kathu ngarra Yile neki-re kardu Pule ngala thathpirr
warda pinarranu ngarra kardu wurnangat warda ngatha-yu.” Merradha
wurrini-yu Jesus kathu-yu.

Kangkarlmawu Pirrimpirrukayneme Kardu Pulangay Nukunu-nu Warda
Mark 1.16-20; Luke 5.1-11

18 Bere nhini thangunu Jesus-ka nadha dini da ngipilinh ngala nan-
nu Kelili. I ngarra nukunu-re punimardadha wurrini ngarra ngipilinh-
ka nukunu bampunkungkardu piguna Simon, murrinh nukunu numi-
ka Peter-ya i ngathan nukunu Andrew nanhthi karlay parderuthtuththa
ngarra ngipilinh ku ngurlmirl-nu. Piguna nhini-ka kardu bere matha
parderuthtuththa ku ngurlmirl-nu nanhthi karlay-re.

19 Bere Jesus kathu-ka mampirru, “Ya. Nanku-ka kardu bere matha
wangu ku ngurlmirl-nu narnamkaruthtuth, mu tharra-ya purruneme
ngarra ngay. Ngay-ka ngurdinankuyethithnu kardu-nu nururrakaykaynu
i kardu ngarra ngay pangilerrnu puru i pangiriwaknu puru.”

20 Bere piguna nhini-ka parnamkapart warda nanhthi karlay-yu i
parraneriwaktha punne ngarra Jesus warda wangu.

21 I puy deyida wangu punnedhaneme-ka, Jesus bampunkungkardu
piguna James i John ngarra tharntu nanhthi karlay parraneredhaneme
pirrine wunku yile piguna nan, Zebedee.

22 Bere Jesus-ka wurranpirrukay piguna nhini-yu. I nhini thangunu-ka
parnamkapart warda yile piguna pangu da wangu ngarra tharntu. I ngarra
Jesus warda parraneriwaktha punne.

Kangkarlmawu Menpathadha Wurrini Kardu Matharr-wunngini
Luke 6.17-19

23 Bere Jesus-ka nawattha dini da ngarra church terert pangu-yu da
ngarra ngala nan-ya Kelili, i murrinh thelerrdhe patha daninthelerrdha
wurrini murrinh ngarra Yile neki-re kardu Pule ngala thathpirr pirranu
ngarra kardu. I kardu matharr-wunngini wunku menpathadha wurrini,
nanhthi matharr terert warda ngatha.

24 Bere, murrinh nhini ngarra matharr-wunngini menpathadha wurrini-
ka bamlang warda da ngathparr wangu i da ngarra ngala nhini nan-ya
Siriya da mana. I kardu da ngarra nhini-ka kardu matharr-wunngini
terert pumenmertidha purni ngarra Jesus-nu, matharr terert-ya i yidingurr
terert. Kardu wunku ku ngepan wiye panthidha purni-ya, i kardu matharr
werrerrerr panthidha purni-ya i kardu punintedha wurrini. Bere Jesus-ka
menpathadha wurrini kardu matharr-wunngini terert nhini-yu i kardu-ka
manangka matharr warda nhini pardingkadhuktha-yu.

25 Bere kardu wurnangat nimin-ya parraniriwaktha warda purni
Kangkarlmawu-yu da ngarra Kelili thangunu kathu i da town 10 nhini
pangu-yu, i da ngarra Jerusalem thangunu kathu, i da Judea, i da ngami-
marda pangu kathu ngipilinh ngala nhini-ya Jordan. Kardu wurnangat
nhini warda ngatha parraniriwaktha purni Kangkarlmawu-yu.

5

Kangkarlmawu Wurdanpunthethith Kardu Wurnangat
Luke 6.20-23

1 Bere Kangkarlmawu bampunkardu kardu wurnangat ngarra pubemkardurdu-yu. I nhini nukunu-ka dimmardawith warda ngarra da palyirr i kanawup. I kardu pulangay nukunu deyida pirrimkamardawithneme da pangu-yu i ngarra Kangkarlmawu manta parnamkawupneme.
2 I bere nukunu-ka murrinh warda wurdanpunthethith kardu ngarra wurnangat nhini. I mampirra,
3 "Nga kardu. Nanki kardu ngamere kanhi nirrimkadhuk-ya ngepan ngarra nanki mere lurruth ngala numabath ngatha-ka, nhini nanki-ka le da matha narninu. Nhini Yile neki-ka kardu Pule ngala da matha dimnarra, i nukunu-ka pirrananpenu purru nhini-yu.
4 "I nanki kardu ngamere kanhi ngarra damnanmardathin kanam-ka, le deyida narninu, nhini Yile neki-ka ngarra nanki da matha mananmanpinu purru nhini-yu.
5 "I nanki kardu pana ngarra Yile neki da matha nuddamnayemit numpan-ka, kardu le da matha narninu, nhini Yile neki-ka da putek ngala kanhi panarramutnu i kardu pule ngala nuyunu da kanhi-yu.
6 "I nanki deyida kardu pana ngarra marda thathpirr numanganart da mange yuthpan-nu nariwaknu, nhini nanki-ka le deyida narninu. Yile neki-ka da mange yuthpan nhini panarrangkardanu purru.
7 "I nanki deyida kardu ngamere kanhi kardu ngarra darrikardu-nanmarda i da mange patha patha numampirra numpan ngarra kardu ngamere-ka, nhini nanki-ka le da matha narninu. Yile neki-ka mange patha deyida manarranu purru nhini-yu.
8 "I nanki deyida kardu pana ngarra marda thathpirr numanganart numpan Yile neki, le da matha narninu nhini-yu, nhini nanki-ka da ngarra Yile neki nukunu narninu.
9 "I nanki kardu ngarra makthuk numpan-ya i murlmurl thathpirr narnam, nhini-ka le da matha nurunu nhini-yu. Nhini Yile neki kathu-ka murrinh manarranu, 'Nanki-ka kardu wakal ngay da matha nhini-yu.'
10 "I nanki kardu ngarra da tetemanthay kama pubannarrapak pumpan-ya kardu ngarra ngamere kathu, nhini nanki-ka da mange ngarra Yile neki nukun weyida narrarntiwak numpan. Nhini nanki-ka kardu le patha da matha narninu, nhini Yile neki-ka kardu Pule ngala da matha dimnarra nhini-yu, i nukunu pirrananpenu pani.
11 "I nga. Kardu ngamere pana deyida murrinh pumanannarrithaknu ngatha i da tetemanthay ngatha pubunarrapaknu i murrinh panan-thirrarartnu parni nanki-nu, nhini nanki-ka le da matha narninu nhini-yu. Kardu-ka mange nhini pumanarranu puru nhini nanki-ka kardu ngarra ngay weyida narramngiriwak numpan.
12 I da murntak warra da mange wiye nhini deyida mani pumerrud-haneme purne ngarra ku prophet-yu kardu ngarra Yile neki nukunu-yu. Nhini nanki-ka le da matha narninu nhini Yile neki-ka nanhthi patha patha mamnarrayit dim da ngarra Heaven nanki-nu-yu."

Kardu Ngarra Kangkarlmawu Nukunu Mangini Nanhthi Salk Mani i Da Tarangka Mani
Mark 9.50; Luke 14.34-35

13 “I nga,” Kangkarlmawu kathu-yu mampirra. “Nanki-ka nanhthi
mangini salk mani kardu wurnangat kanhi warda ngatha-nu ngarra da
putek ngala kanhi parnam. Nginipunh nanhthi salk mani nanhthi patha
ku ngen-nu-ka, nhini nanki-ka patha deyida numampirra numpan kardu
wurnangat kanhi-nu. Mu nanhthi salk nanhthi murntak i wiye ngatha-ka
nanhthi-ka mere patha deyida kirra, wurda. I nanhthi-ka nunnuku warda
nhini-yu, i kardu-ka punnudhurrthurrnu warda nhini-yu.
14 “I ngana deyida nanki-ka nginipunh da tarangka mani damlarrang
pirrim-ya kardu wurnangat kanhi-nu da ngarra putek ngala kanhi
parnam-ya. Nginipunh da town mani-ya da ngarra palyirr kangkarl dim-ka
da-ka damlarrang pilampirdarri da matha dim nhini-yu. I nhini nanki-ka
kardu pilampirdarri deyida narnam kardu-nu pubananmangkardunu da
mange ngarra patha patha nhini ngarra nanki namam numpan.
15 Nga. Mere nangkal ngadha karibirl thungku lem-yu i bupak
pepe ngarra nanhthi pakit, wurda. Mu nukunu-ka kangkarl da matha
mamkale i thungku-ka palarrangnu pintha i kardu ngarra thelput nhini
pirrimkadhuk-ka bere matha wangu parnammirlbirl nhini-yu.
16 Nginipunh nhini mani nanki-ka da mange tarangka i patha da matha
numarranu nuru. I nhini kardu-ka pubananmangkardunu parni da mange
patha patha nhini ngarra namam numpan-ya. I nhini kardu-ka pariparlnu
warda parni Yile neki-yu ngarra da Heaven dim-ya.”

Kangkarlmawu Kardu Wurdanpunthethith Murrinh Law

17 I ngana deyida Kangkarlmawu kathu-ka mampirra, “Nga. Nanki
kama nubenthengkarnirn numpan-ka ngay-ka ngurrinidha da putek ngala
kanhi murrinh law ngarra Moses i ku prophet ngarra Yile neki nukun
nguninmakudha-mana-wa-neme murrinh law murntak nhini-ya? Mu
wurda, ngay-ka mere nukun ngununkumakuneme murrinh law nhini-yu.
Mu ngay-ka mange ngamanu ngurru da mange nhini da matha ngarra
murrinh law nhini mam-yu, i nhini nanki-ka the warda numabathnu nuru
murrinh law nhini-ka murrinh da thathpirr nhini-yu.
18 Mu ngarra da putek ngala kanhi i da kangkarl pangu pirra da
ngatha-nu, murrinh law nhini-ka bere ngatha pungurrkurrknu, i murrinh-
ka mere ngarra nukun kiyerrarr murrinh kunungingki ngatha yida-yu.
Mu murrinh-ka bere ngatha wangu pungurrkurrknu i ngarra da putek
ngala kanhi da mana panirikerdeknu. Kanhi-ka murrinh thathpirr-wa
mamnarra ngem-yu.
19 “Mu kardu nangkal ngatha murrinh law kunungingki ngatha
yida muparlnu-ka i murrinh purdunthethithnu ngatha kardu ngamere
pumuparl-deyida-nu-ka, nhini nukunu-ka kardu ngathayida da matha
paninu i mere kardu ngala paninu nhini-yu kardu ngarra Yile neki
nukun-yu. Mu kardu nangkal ngatha murrinh thathpirr mabathnu purru
murrinh law nhini, i kardu ngarra ngamere deyida purdunthethithnu
purru murrinh pumabathnu puru, nhini nukunu-ka kardu ngala thathpirr
purrunu kardu ngarra Yile neki nukun-yu.
20 “Nga, ngay-ka manarranu-ka murrinh thathpirr numanabathnu nuru
murrinh thathpi ngarra Yile neki nukunu, i da mange ngarra nukunu da
matha nariwaknu nuru ngala deyida wangu nuyunpewalnu da mange
kardu pana-ya ngarra murrinh law Moses nukun puddanpunthethith
pumpan, i kardu nan-ya kardu Pharisees. I mange nhini ngatha nuyemanu
nuru-ka nhini nanki-ka kardu ngarra Yile neki da matha nukunu nhini-yu.
I nukunu-ka ku pule ngala nanki da matha pinarranu nhini-yu.”

Kangkarlmawu Mampirra Mere Kenmardarurr Nukun

21 “Nga, nanki-ka the mana nanthin murrinh law murntak nhini nganaka
ngarra Moses nukunu. Murrinh-ka kanhi-wa yibim-yu, ‘Mere nukun
thu thubat i thurdurinuminu kardu numi. Mu kardu ngatha kubat i
kurdurinumi kardu numi, nhini kardu-ka pumabertinu puru kardu nhini-
yu ngarra murrinh court-nu wangu i nukunu nhini-ka pirramardatnu
kumparra warra ngarra ku judge. I ku judge-ka murrinh mananu ngarra
kama pamanu kardu nhini-yu.’
22 Mu ngay murrinh manarranu-ka kardu ngatha kanarithi ngarra kardu
numi, nhini kardu-ka pumaberti-deyida-nu puru kardu nhini-yu da ngarra
murrinh court-nu warda wangu. I kardu ngatha murrinh mardarrithaknu
ngarra kardu numi, nhini kardu-ka pumabertinu puru kardu nhini-yu
ngarra kardu pule ngala ngala-nu wangu. I kardu ngatha murrinh mananu
ngarra kardu numi, ‘Nhinhi-ka pelpith wiye thathpirr-wa,’ nhini Yile neki-
ka kurduthuknu kama kardu nhini-yu ngarra da thungku ngala wangu-yu,
da Hell-ya.
23 “I nga. Ngarra narnirdi thelput ngarra Yile neki nukunu-ka i nanhthi
nanamutnu ngarra Yile neki, mu nhini nanki-ka nuddiyerr deyida kardu
numi da ngatha thu kuy thanamnintha ngarra nhinhi kathu,
24 nhini-ka thanipartnu ngadha nanhthi pana-yu ngarra thenamuttha-
yu, i thurrunanu warra ngadha ngarra kardu nhini i murlmurl warda
thaninintha. Nhini-re warda thurdiwurlnu i nanhthi nhini thanamutnu
warda ngarra Yile neki-yu.
25 “I ngana deyida, kardu ngatha murrinh mampa, ‘Nhinhi-ka da mange
wiye nam, nhini ngay-ka ngarra murrinh court-nu warda manhibertinu
ngurru.’ Mu murlmurl da matha thurruninthanu murrinh ngarra court-nu
wangu-yu. Mu wurda ngatha-ka nhini-ka manhiberti da matha-nu purru
ngarra murrinh court nhini-yu, i nhini-ka ngarra ku judge panamutnu.
I ku judge nhini-ka nhinhi-ka panamutnu warda ngarra ku policeman, i
nhini ku policeman-ka pampadhapnu warda ngarra jail.
26 I pangu da matha thinganamardanu i ngarra ku mani terert da
mana pay thamanu, ku fine-ya. Murrinh thathpirr mamnarra-yu.”
Kangkarlmawu kathu-yu mampirra.

Kangkarlmawu Mampunmardawerr Ngarra Palngun Ngamere Betkutma

27 “I nga, murrinh deyida manarranu,” Kangkarlmawu kathu-yu
mampirra. “Nanki-ka the mana nanthin murrinh law kanhi yibim-yu,
‘Mere nukun nabert kardu palngun karnabuy i ngarra nigunu warda
thaninginthawit.’
28 Mu ngay-ka murrinh manarranu-ka, kardu nugarn kathu pirra-
bathnu ngatha kardu palngun numi, i nukunu-ka marda manganart
dim paninginthawitnu ngarra nigunu, nhini-ka mangini kanamnginthawit
mani wardarra nukunu nhini-yu.
29 I nhini-ka nanhthi kamarl numi ngarra nanki ngatha-re nubangkar-
dunu i da wiye warda nuyemanu, nhini-ka kamarl-ka nunguyngkapirt i
nunnuku warda nhini-yu. Nhini-ka patha-wa nhini-yu kamarl numi da
matha numabathnu nuru. Mu kamarl perrkenku ngatha numabathnu
nuru i da mange wiye-nu ngatha numabathnu nuru, nhini-ka ngarra da
thungku ngala da matha narninu da nakurlnu-re.
30 “I ngana deyida ngarra mange batbat nanki-re da mange wiye
numabath ngatha nuru-ka, nhini mange-ka nubemartal-wa i nunnuku
warda nhini-yu. Nhini-ka patha-wa nhini-yu mange numi da matha

numabathnu nuru. Mu mange perrkenku ngatha numabathnu nuru i da mange wiye-nu ngatha numabathnu nuru-ka, nhini-ka ngarra thungku ngala da matha narninu da nakurlnu-re."

Kangkarlmawu Mampunmardawerr Kardu Palngun i Nugarn Memnginthadarrarr
Matthew 19.9; Mark 10.11-12; Luke 16.18

31 "I nga, murrinh law murntak numi kanhi nubinthepup nawa?" Kangkarlmawu kathu-yu mampirra. "Kardu nugarn ngatha kanipart palngun nukunu, i nukunu-ka murrinh pangerililnu ngarra nanhthi peypa murrinh kanhi-ya, 'Palngun kanhi-ka palngun mere ngay warda nhini-yu, wurda, nganampart warda,' i bamardanu nanhthi peypa nhini-yu.
32 Mu ngay murrinh manarranu-ka, kardu nugarn ngatha kanipart palngun nukunu, i nigunu-ka mere merithuktha kani ngarra nugarn ngamere, mu nangkun nigunu-ka ngathayida kanipart ngatha-ka, nhini-ka nginipunh ngarra kardu nugarn numi deyida mani kanamut nigunu nhini i kaninginthawitnu. I nukunu kardu nugarn nhini warra-ka mungamparl deyida da law nhini-yu, nhini nukunu-ka kardu palngun karnabuy warda kanthin wurran."

Kangkarlmawu Mampunmardawerr Murrinh Yu-nu Kama i Wurda Kama

33 "I nga." Kangkarlmawu kathu-yu mampirra. "Nanki-ka the mana nanthin murrinh murntak kanhi yibim-ya. Ngarra murrinh kanhi mani nuyemananu ngarra Yile neki wangu, 'Yu, ngay-ka mampanu ngurru da nhini-yu, Yile.' Murrinh nhini-ka murrinh da matha numanayitnu nuru nhini-yu.
34-36 Mu ngay-ka murrinh kanhi-wa manarranu-yu. Ngarra murrinh nginipunh nhini mani numarranu nuru ngarra kardu-ka, nhini-ka mere nukun numangkawadha Yile neki-yu, nginipunh kanhi mani-ya, 'Yu, Kangkarlmawu thathpirr.' I ngana deyida mere nukun numangkawadha da Heaven, nginipunh kanhi mani-yu, 'Yu, da Heaven thathpirr.' I mere nukun deyida numangkawadha da putek ngala kanhi, i da Jerusalem, i pelpith nanki ngatha yida, wurda da matha. Yile neki da matha da wurnangat kanhi warda ngatha i da kangkarl mampatha i da terert nhini warda ngatha da nukunu, i da mamnginikat dim. I nanki-ka mere ngarra deyida pemarr nanki nuddunumath pemarr thipmam i pemarr bamam da mana-nu, wurda.
37 "Mu 'Yu' da matha nuyemanu nuru, i 'Wurda' da matha nuyemanu nuru. I nhini-ka nhini da matha murrinh-yu. Mu murrinh pirdithme ngatha nubangkawunu-ka ngarra murrinh 'Yu'-nu i 'Wurda'-nu-ka, nhini-ka murrinh ku karrath thangunu kathu-wa nhini-yu."

Kangkarlmawu Mampunmardawerr Mange Pumemnuwerr Pumpan Kardu
Luke 6.29-30

38 "Nanki-ka the mana nanthin murrinh law murntak kanhi yibim nganaka, 'Nhinhi ngatha thungungkapirt kamarl ngarra kardu numi, nhini nukunu deyida kamarl ngarra nhinhi pungunhingkapirtnu. I nanhthi dimu ngatha dardiwarl ngarra kardu numi, nhini nukunu deyida kathu banhirdiwarl dimu ngarra nhinhi-yu. I mange-ka nginipunh nhini mani-wa mange mungamninthawurr.' 39 Mu ngay murrinh manarranu-ka, mere nukun nuddurrawerl kardu ngamere pana-ya ngarra ngurradhath pananngurrunu-ya. Mu kardu ngatha banhidhamurrurduk ngarra

thamurru batbat-ka nhini-ka thamurru numi-re thanamut i banhidhamur-
rurduk deyida.
40 "I kardu ngatha murrinh court-nu manhibertinu purru nanhthi shirt
nhinhi-nu-ka, nhini-ka thanamut da matha nanhthi shirt nhinhi i nanhthi
kawut wanku thanamutnu.
41 I ku soldier ngatha nanhthi swag nukunu kampamut nanhthi thuy-
namanthinu thurru da kunungingki-nu, nhini nhinhi-ka da ngathparr da
matha thuynamanthinu thurru nukunu nhini-nu-yu.
42 I kardu ngatha nanhthi-nu panhidharrpunu-ka nhini-ka thanamut da
matha. I kardu ngatha nanhthi-nu panhidharrpunu da kunungingki da
matha-nu nhini-ka thanamut deyida nanhthi nhini-yu."

Kangkarlmawu Wurdanpunthethith Kardu Wurnangat Marda Thathpirr Pumenurtnu Puru
Luke 6.27-28,32-36

43 "I nga," Kangkarlmawu kathu-yu mampirra. "Nanki-ka the mana
nanthin murrinh murntak kanhi-ya ngarra pumedha purni-ya, 'Marda
numanart nuru kardu pana-ya ngarra marda pumangannhert pumpan-
ya. I kardu pana deyida ngarra thu kuy pumpannarra-ka, nhini nanki-ka
thu kuy deyida nururranu ngarra kardu nhini-yu.'
44 Mu ngay murrinh manarranu-ka marda thathpirr numanartnu nuru
kardu nhini ngarra thu kuy pumpannarra i kardu ngarra mere kumana-
nart kuru-yu. I Yile neki nadharrpunu da mange patha marranu purru
kardu pana ngarra da tetemanthay pubannarrapak pumpan.
45 I nhini nanki-ka kardu wakal ngarra Yile neki nukunu warda nurunu
nhini-yu. Nukunu-ka kardu wurnangat warda ngatha marda mangan-
punart dim. I nukunu-ka nanhthi ngunga nukunu dampirralarrang dim
ngarra kardu wurnangat warda ngatha-nu, kardu pathanpun-nu-ya i
kardu wiyenpun-nu-ya. I nukunu-ka kura yelyel wurdanpirrathukthuk
wurran ngarra kardu pathanpun-nu i kardu wiyenpun-nu.
46 "Mu nga. Nanki ngatha marda numanartnu nuru kardu pana
da matha ngarra marda pumangannanart pumpan-ka nhini-ka nuben-
thengkarnirn Yile neki-ka panantiparlnu nhini-yu? Nginipunh kardu
wiyenpun pana ngarra ku mani pumpanpunmatkut ku Government-nu
mange nhini deyida pamam pumpan nhini-yu. Mu nanki-ka kardu
wurnangat warda ngatha marda thathpirr numenurtnu nuru.
47 I murrinh ngatha narnirrangerrennu ngarra kardu darrikardu nanki
da matha-ka, nhini-ka nubenthengkarnirn narnam mange patha nhini-yu?
Kardu pana mani ngarra mere kariwak kuru Yile neki-ka mange nginipunh
nhini deyida pamam pumpan nhini-yu. Mu nanki-ka ngarra kardu terert
da matha nururrangerrennu.
48 Yile neki-ka kardu yuthpan thathpirr dim. I nhini nanki-ka mangini
nukunu deyida mani kardu yuthpan thathpirr nurunu."

6

Kangkarlmawu Wurdanpunthethith Mange Ngarra Kardu Ngamere Pumanmanpinu

1 Bere Kangkarlmawu kathu-ka mampirra deyida, "Nga kardu. Ngarra
murrinh prayer-re nuyemanu nuru, i ngarra kardu-re numanmanpinu
nuru, i mange nginipunh nhini mani nuyemananu nuru ngarra Yile neki-
nu-ka, nhini-ka mange-ka mere pilampirdarri nukun nuyema nuru ngarra
kardu terert pirananmathnu puru i panantiparlnu nhini-yu. Mu ngarra

pilampirdarri mange nhini ngatha nuyemanu nuru-ka nhini Yile neki-ka mere kanantiparl nukun i mere kanarramut nukun nanhthi ngarra nukunu-yu.

2 Mu ngarra nanhthi kama i mi kama narramut ngarra kardu mananhthi-wunka-ka, nhini-ka watmam dere matha narramut ngarra kardu terert makardu-re. Mu kardu pana nganaka ngarra pumerntart pumpan Yile neki mana-wa parrarntiwak pumpan, kardu nhini-ka nanhthi parram-pirramut ngarra kardu mananhthi-wunka-nu-ka ngarra kardu terert-te panganpunmath mange nhini pamam pumpan-yu, da ngarra murrinh church kama i da ngarra kardu pubemkardurdu kama. Nhini-wa kardu mange kardu pantiparlnu puru-yu. Mu Yile neki-ka mere kantiparl nukun kardu nhini-yu, wurda.

3-4 Nhini-ka ngarra nanki-re nanhthi kama i mi kama narramut ngarra kardu mananhthi-wunka-ka, nhini-ka watmam da matha narramut kardu ngarra makardu-re-ya, i nhini-ka kardu darrikardu nhinhi ngathayida-ka mere warda the manhimabath nhini-yu. I nhini-ka Yile neki da matha banhimangkardunu, i nukunu-ka nanhthi ngarra nukunu thathpirr warda pampamutnu da nakurl-te-nu-ya."

Kangkarlmawu Wurdanpunthethith Murrinh Prayer-nu
Luke 11.2-4

5 "I nga." Kangkarlmawu kathu-yu mampirra. "Ngarra murrinh prayer numananu nuru-ka, nhini-ka mere nirat nukun ngarra kardu wurnangat pubemkardurdu-yu i pirananmathnu da ngarra church kama i da pana ngangka-re kama. Mu kardu pana-ya ngarra pumerntart pumpan Yile neki mana-wa parrarntiwak pumpan-ka mange nginipunh nhini mani pamam pumpan-ya nhini-ka kardu pantiparlnu puru kardu nhini-yu. Mu Yile neki-ka mere kantiparl nukun kardu nhini-yu, wurda.

6 Mu kardu numerrnhi da matha da ngarra nhinhi thanirdinu i nanhthi tuwa thenumadhapnu i pangu da matha thurdinayithnu thi ngarra Yile neki-nu. Yile neki-ka kardu mere ngarra dangkardu, mu nukunu kathu-wa banhimangkardunu mange pana numerrnhi ngarra murrinh thurdinayithnu thi, i nukunu-ka nanhthi warda pampamutnu.

7 "I mere nukun murrinh ngathayida nuddinayithnu nuru wunku murrinh pangkuy i pirdithme wanku. Mu kardu ngamere pana da mange nhini pamam pumpan-ya i pubenthengkanirn pumpan Yile neki-ka birrayepupnu mana-wa nhini-ka murrinh prayer pangkuy weyida pumpannangerren, mu wurda.

8 Mu mere nuddinayith nukun nuru murrinh prayer pangkuy nginipunh nhini mani-ya. Nukunu Yile neki-ka the thathpirr kanthinnan i the deyida kanthin thangku nanhthi kama nadharrpunu ngarra mere da ngatha nedharrpudha.

9 "Mu murrinh-ka kanhi mani-wa nuddinayithnu nuru ngarra Yile neki-yu. Yile, ngarra da Heaven thim. Nhinhi da matha ngala thathpirr-yu i patha da matha. I nhinhi da matha nganhiriparlnu ngarni-yu.

10 I nganki nganhidharrpunu thingarranu kardu Pule ngala thathpirr ngarra kardu wurnangat warda ngatha. I da mange ngarra marda nanganngnart thim nganki-nu, nhini nganki deyida mange nhini nguye-mampanu nguru, nginipunh kardu pana mani da kangkarl parnam da mange ngarra nhinhi da matha pumampa pumpan.

11 I mi dhepdhep thangarramutmutnu thurru.

12 I thirranganmaputhnu da mange wiye ngumebaththa ngardi, nhini
nganki-ka nguyenthekum warda da mange wiye ngarra kardu ngamere
thangunu kathu pumengarradha purni-yu.
13 I nanganmanpinu murrinh ngarra nhinhi da matha ngumampabathnu
ngarni ngarra ku karrath-te mangantullulnu-yu. I nanganyitnu thurru
nganki-yu, nhini ku karrath-ka mere ngarra nukun manganbert. Murrinh-
ka nginipunh nhini mani-wa nuddinayithnu nuru ngarra Yile neki-nu
wangu," Kangkarlmawu kathu-yu mampirra.
14 "I nga. Ngarra kardu-re da wiye pumanarranu-ka, nhini-ka
nuyuyekum da wiye nhini, i nhini Yile neki deyida puynanmayekum da
wiye nhini ngarra numebaththa nurni-yu.
15 Mu mere ngatha nuyunmayekum da mange wiye ngarra kardu
ngamere thangunu kathu, nhini Yile neki-ka mere deyida kuynan-
mayekum nukun da wiye nhini ngarra numebaththa nurni-yu.

Kangkarlmawu Wurdanpunthethith Ngarra Mi-re Parnampart Ngadha Murrinh Prayer-nu

16 "Nga." Jesus kathu-yu mampirra. "Ngarra murrinh prayer-nu
nuddinayithnu nuru-re-ka i mi dhepdhep narnipartnu ngadha-ka, nhini-
ka mere kanankawethin-wa nukun nhini-yu. Mu kardu pana ngarra
pumerntart pumpan Yile neki mana-wa parrarntiwak pumpan-ka kardu
dampunkawethin wurran i mere kumenungkapurl kamarl ngarra pigunu
i mere kuyuwepek pemarr pigunu-yu. I nhini kardu ngamere kathu-ka
pubampunmangkardu mi parnampart ngadha murrinh prayer-nu. I kardu
ngamere kathu parrampuntiparl pumpan kardu nhini-yu, mu Yile neki da
matha wurda-wa nhini-yu.
17 Mu ngarra mi-re narnipartnu ngadha i murrinh nuddinayithnu nuru
ngarra Yile neki, nhini-ka kardu bere ngatha numenungkapurlnu nuru
kamarl ngarra nanki i pemarr wunku nuyuwepeknu nuru.
18 I nhini kardu ngamere-ka mere warda the pumananmabath-nu da
mange nhini namam numpan-yu. Nga. Yile neki-ka kardu mere ngarra
nubangkardu, nukunu kathu-wa bananmangkardunu da mange nhini wat-
mam namam numpan-yu i nukunu-ka nanhthi nakurlnu panarramutnu."

Kangkarlmawu Mampunmardawerr Nanhthi Terert Mere Pubemardarr Nukun

Luke 12.33-34; 16.13

19 "I nga," Kangkarlmawu kathu-yu mampirra. "Mere nukun nubemar-
darr nuru nanhthi purrkpurrk pana nanhthi terert i ku mani terert ngarra
da putek ngala kanhi narnam. Nanhthi nhini-ka panirikerdek da matha-nu
i ku kakurruth parnimurrknu nanhthi nhini-yu, i nhini-ka nanhthi warda
piwurdup da matha-nu. I kardu darrarart-wunka kumanankardap nukun
nanhthi nhini-yu.
20 Mu mange ngarra Yile neki da matha nukunu nariwaknu nuru, i nhini-
ka mangini nanhthi purrkpurrk mani nubemardarrnu nuru da kangkarl
da Heaven-ya. I nanhthi nhini-ka mere kanirerdek i mere kiwurdup nukun
pangu-yu i mere nangkal nukun darrarart manankardap nhini-yu.
21 I nanki ngatha mangini nhini mani nubemardarrnu nuru da kangkarl-
ka, nhini nanki-ka marda numartnu nuru pangu da matha narninu ngarra
da Heaven." Kangkarlmawu kathu-yu mampirra.

Kangkarlmawu Wurdanpunthethith Nanhthi Kamarl-nu

22 “I nga. Nanhthi kamarl ngarra nanki-ka mangini thungku layit mani-
wa nhini-yu ngarra ngepan nanki-nu-yu. Nanhthi kamarl ngatha da
patha-nu numpanmirlbirl, nhini-ka nanhthi ngepan-ka tarangka da matha
palarrangnu pani nhini-yu.
23 Mu kamarl ngatha da wiye-nu numpanmirlbirl-ka, nhini ngepan-ka da
ngarra thipmam binhi mani-wa narnam nhini-yu. I ngepan ngarra nanki
manangka tarangka ngatha numammath narnam-ka, nhini ngepan nanki-
ka thipmam binhi ngala da matha nhini-yu.”

Kangkarlmawu Mampirra Yile Neki Pirranpenu Thathpirr Purru
Luke 12.22-31

24 “Mu nga. Mere nangkal ngadha murrinh birruyepupnintha i murrinh
marrubathnintha ku pule ngala ngala perrkenku-nu-yu, wurda. Mu
nukunu-ka ku pule ngala numi da matha murrinh manabath-yu le kanina
i mere ngarra murrinh manabath ku pule ngala numi-yu i mere le kanina
nukunu-yu. I nga. Mange nginipunh nhini mani-ka Yile neki i ku mani-ka
mere kinintha nukun ku pule ngala nanki-nu-yu, wurda-wa nhini-yu.
25 I nhini ngay murrinh manarranu-ka mere nenuwerr nukun ngarra
mi dhepdhep wangu-yu i kura patha-nu-yu nanhthi ngarra kardu birnu
nukunu-yu. Nanki-ka kardu berengunh birnu narnam i nhini-ka ngala-
wa, mu mi dhepdhep-ka kunungingki da matha, nhini nanki-ka mere
nenuwerr nukun. I ngana deyida mere nenuwerr nukun nanhthi ngarra
nubuyrdurdinu nuru-yu. Nginipunh ngarra nanki-ka ngala-wa, mu
nanhthi ngarra nubardurdi numpan-ka kunungingki da matha nhini-yu,
nhini-ka mere nukun nenuwerr.
26 “Nga, ku murrirrbe nubangkardu kumpanmarlbarl nganaka. Ku
pangu-ka mi mere kubabirr kuru mi kamarl. I mere kuddururturt
kuru mi dhepdhep i mere kubarartal i mere kubemardarr kuru mi-yu
ngarra thelput, wurda da matha nhini-yu. Mu Yile neki da matha da
ngarra kangkarl dim-ka dirranganpunpe kanam ku murrirrbe kanhi i mi
dampirramutmut wurran-yu. I nhini Yile neki-ka nanki deyida wanku
pirrananpenu purru nhini-yu. Nanki-ka kardu-wa, mu ku murrirrbe-
ka ku da matha nhini-yu. 27 Nga. Mere nangkal ngadha da pirdithme
panibirnunu ngarra da putek kanhi-yu penewerrnu ngatha pani da mange
nginipunh nhini wangu-yu wurda, mere niyema-nukun-neme nuru nhini-
yu.
28 “I mere nenuwerr nukun nanhthi ngarra nubuyrdurdinu nuru. Nga,
nubangkardu mi purripulawa purrkpurrk pangu kurrankadhuk-yu. Mi-
ka mere wurlk kuyema kuru i nanhthi kaligu mere kawarl karni nanhthi
pangu pubuyrdurdinu, wurda.
29 I mi pangu-ka lelunh da matha dimpunpewal ngarra nanhthi kaligu
ngarra King Solomon banardurdidha wurrini nanhthi kaligu murruwurl-
ngka nimin-ya da murntak warra-ya.
30 Yile neki-ka mamlelunh mi purripulawa terert warda ngatha, mu
mi-ka mere pirdith i demmugarl. Marra kanhi-ka mi kibimkadhuk,
mu thipinhire-ka mi-ka demmugarl warda, i kardu-ka niraputh warda
mi nhini-yu. Mu Yile neki-ka lelunh da matha mampatha, i nhini-
ka nanki deyida pirrananpenu purru nanhthi-nu nubuyrdurdinu nuru
nhini-yu. Nga, mi i nanhthi-nu ngatha nerrewerr numpan-ka nhini-
ka nuddamnayemit kunungingki da matha ngarra Yile neki-nu. Mu
nuddunayemitnu thathpirr nuru ngarra nukunu. I nhini-ka

31 mere nenuwerr nukun i murrinh mere nuyema nukun, ‘Mi-ka ngarra
wangu nganikutnu, i kura-ka ngarra wangu ngiwurlnu, i nanhthi kaligu-ka
ngarra wangu martnu?’
32 “Mu kardu ngamere nhini ngatha mi i nanhthi-nu perrewerr pumpan-
ya. Mu nanki-nu-ka Yile neki pirrananpenu purru nhini-yu. Nukunu-ka
the kanthinnan ngarra mi mami narnam i nanhthi mananhthi narnam.
33 Yile neki-ka kumparra da matha nubupaknu ku Pule ngala pinarranu
i da mange patha ngarra nukunu da matha nariwaknu nuru. I nhini
nukunu-ka mi dhepdhep, kura patha i nanhthi kaligu panarramutmutnu
purru nhini-yu.
34 I mere nenuwerr nukun nuru da thipinhire-nu-yu. Mu da thipinhire
da matha nubeyengkarnirnnu nuru da nhini-nu-yu. Mu marra kanhi
nubeyengkarnirnnu nuru da tetemanthay ngarra da marra kanhi nukun
da matha.”

7

Kangkarlmawu Mampunmardawerr Mere Purdunyith Puru Ngarra Kardu Ngamere

Luke 6.37-38,41-42

1-2 Kangkarlmawu mampirra deyida ngarra kardu terert, “Nga kardu.
Mere nukun murrinh nuddunyith nuru kardu ngarra ngamere-yu, kardu
wiyenpun kama pumpan-ya i kardu pathanpun kama-ya. I mere
numannarrithak nukun nuru kardu nhini-yu. Mu mange nhini ngatha
nuyemanu nuru-ka nhini Yile neki-ka mange nhini deyida manarranu
nhini-yu. Da mange nhini ngarra numampirra numpan kardu ngarra
ngamere, nhini Yile neki kathu-ka mange nhini da ngatha manarra-deyida-
nu purru ngarra nanki.
3 Nhini-ka nginipunh kardu pana mani nganaka thamkarda thirrim
ngarra kamarl nukunu kardu numi nanhthi thay kunungingki
kanamkardi-ya. Mu nhinhi-ka nemnupe-wa nanhthi thay ngala
kanamnhingkardi deyida ngarra kamarl nhinhi-yu.
4 I mere nukun nana ngarra kardu nhini-yu, ‘Ya. Nanhthi thay
kunungingki mani ngungumpapirt ngarra kamarl nhinhi,’ ngarra nhinhi-
re thanthin thirrim wunku thay ngala pana kanamnhingkardi.
5 Mere nukun numerart nuru nginipunh nhini mani-yu, wurda. Mu
marra-re warra ngadha-ka nanhthi thay ngala thunguyngkapirt ngarra
kamarl nhinhi kanamnhingkardi. I nhini kamarl-ka tarangka da matha
dangkardunu-yu nanhthi thay kunungingki pana-nu thungunapirtnu
ngarra kardu numi kathu-ya.
6 “I nga,” Jesus kathu-yu mampirra. “Mere nukun narramutmut
nuru murrinh ngarra Yile neki nukunu i mi ngarra Yile neki nukunu
ngarra kardu wiyenpun-yu, nhini kardu-ka murrinh ngarra nukunu i
mi nhini ngarra nukunu pirraputh da matha-nu, i nanki deyida wanku
panankamitnu-yu.”

Kangkarlmawu Wurdanpunthethith Murrinh Yile Neki Padharrpunu

Luke 11.9-13

7-8 Bere Jesus kathu-ka murrinh deyida mampirra, “Yile neki nadhar-
rpunu nuru nanhthi pana-nu-ya ngarra narnamyeyma. I ngana deyida
nanhthi nhini-nu nirawinhadhathnu nuru, i nhini Yile neki-ka nanhthi-ka
panarrangkardanu warda nhini-yu. Kardu bere ngatha wangu nadhar-
rpunu nuru Yile neki, i nhini nukunu-ka nanhthi warda kanarramutnu

warda ngarra nanki-yu nanhthi pana ngarra narramtharrpu-yu, mange nhini ngatha nuyemanu nuru-yu. 9 I nga, nankuneme yileyile. Wakal nankuneme ngatha kanankudharrpuneme mi lawam-nu-ka, nankuneme-ka mere ngarra kama mani narrumutneme nanhthi palyirr-yu, wurda.
10 I ku ngurlmirl-nu ngatha kanankudharrpuneme-ka, nankuneme-ka mere ngarra kama mani narrumutneme ku pangkuy-yu, wurda.
11 Kardu nanki-ka mere patha thathpirr nuru, mu nanki-ka the-wa numamath mi dhepdhep patha da matha narrampirramutmut-yu ngarra wakal nanki-yu. Mu Yile neki-ka patha thathpirr-wa nhini-yu, nhini nukunu-ka da kangkarl kathu nanhthi patha thathpirr damnarramutmut wurran kardu pana-nu ngarra narrantharrpu numpan-ya.
12 "Nanki-ka kardu le numpanpirra kardu pangu kathu ngarra da mange patha pumamnarra pumpan-yu, na? Nhini nanki-ka da mange patha nhini da ngatha numarranu nuru-yu ngarra kardu nhini-yu. Nhini-wa murrinh law ngarra Moses nukunu i ku prophet terert wanku da murntak thangunu kathu." Jesus kathu-yu mampirra.

Kangkarlmawu Wurdanpunthethith Da Mayern Ngalthe Ngarra Yile Neki Nukunu Wangu

13-14 "Da mayern pana da ngarra Yile neki-nu nungam dim-ka da-ka mayern ngalthe i kununingki da matha nhini-yu. Mu da mayern ngarra da thungku ngala-nu da Hell wangu nungam dim-ka, da-ka mayern ngala da marda nhini-yu. Nhini nanki-ka nurulilinu ngarra mayern ngalthe da matha, i nhini nanki-ka kardu bere matha wangu birnu narninu. Kardu ngamere da matha pubangarnurdurt pumpan da mayern ngalthe nhini, i mayern nhini-ka da tetemanthay da matha nhini-yu.

"Mu da mayern da ngala da marda-ya kardu wurnangat da matha pibiwat da nhini-yu, i da mayern nhini-ka pekpek da matha. Mu kardu nhini-ka pubarikerdek da-nu matha nhini-yu.

Kangkarlmawu Mampunmardawerr Ku Prophet Thirrukduk-nu
Luke 6.43-45

15 "Nga kardu," Jesus kathu-yu mampirra. "Thawath wangu nururranu kardu nugarn pana ku prophet thirrukduk-ya ngarra murrinh thathpi Yile neki nukunu mana-wa puddampirrayith pumpan. Mu kardu-ka pumenthart da matha pumpan-ya. Kardu nhini-ka thanthanka da matha purunarranu kathu ngarra nanki nginipunh ku thip mani, mu kardu thathpirr-ka nginipunh ku were pulangarr mani-wa pumpan-yu.

16-17 "Mu nanki-ka da mange niranmayenhthenhnu nuru kardu nhini-yu da ngarra mange nhini-re puyemanu puru-yu. Nginipunh nanhthi thay patha mani nganaka, mi dhepdhep patha da matha memkalele dim. I thay nanhthi wiye-ka mi dhepdhep wiye da matha memkalele wurran. I mi kumpampa mani-ka mere karuy ngarra thay mululumpu-yu, wurda da matha.
18 Mi dhepdhep wiye-ka mere ngarra karuy ngarra nanhthi thay patha. I mi dhepdhep patha-ka mere ngarra karuy ngarra nanhthi thay wiye, wurda.
19 I nanhthi thay wunku mi dhepdhep wiye ngatha pirranu-ka nhini kardu-ka bartal-wa thay nhini-yu i kunuku ngarra thungku wangu.
20 I nginipunh nhini mani nanki-ka niranmayenhthenhnu nuru ku prophet thirrukduk nhini-yu ngarra mange nhini-re puyemanu puru-yu.

Kangkarlmawu Mampirra Kardu Ngamere Mere Kuyumardawith Nukun Da Ngarra Yile Neki Nukunu
Luke 13.25-27

21 "I nga, murrinh numi warda manarranu," Jesus kathu-yu mampirra. "Kardu terert da matha pumamnga pumpan, 'Pule.' Mu kardu mere terert nhini thathpirr kuyu nukun da pangu ngarra da Heaven thathpirr kuyu nukun da pangu ngarra da Heaven i bere matha wangu parninu pangu-yu, wurda. Mu kardu pana da matha ngarra murrinh thathpi Yile ngay nukunu pubinayepupnu puru i murrinh pumanabathnu puru da ngarra Heaven wangu parninu da bere matha-nu wangu-yu.

22 Da nakurlnu ngarra kardu wurnangat warda ngatha piramardatnu kumparra warra ngarra Yile neki, kardu terert-ka murrinh pumanganu, 'Pule, ngankuneme-ka murrinh thathpi Yile neki da matha ngurdinirrayiththa ngurni ngarra kardu warda ngatha. Ngankuneme-ka ngepan wiye wanku ngirranmapuththa ngurni ngarra kardu-yu, i da mange ngalangala ngumerradha ngardi, murrinh ngarra nhinhi da matha ngumenhnhirdarrine ngurni.'

23 "Mu ngay-ka murrinh warda marranu ngarra kardu nhini-yu, 'Ngay-ka kardu mere the mananmath nanki-yu. Mu bere kardu nuru warda ngarra ngay thangunu kathu-yu kardu wiyenan, nhini kardu-ka mere murrinh thathpirr the numengabaththa narni.'

Kangkarlmawu Wurdanpunthethith Murrinh Thathpi Ngarra Nukunu Da Matha Pumanabathnu Puru
Luke 6.47-49

24 "Nga. Kardu nangkal ngatha murrinh ngarra ngay bingayewupnu purru i murrinh mangabathnu purru, nhini nukunu-ka nginipunh kardu pana mani-wa kardu pelpith patha ngarra thelput nukunu bangarnerde ngarra da palyirr werlpen-darri-ya i da tetemam da matha pirridha.

25 I nhini thangunu-ka kura ngala warda kanamyel i ngipilinh-ka dempirnturt i manthalert da mana i nanhthi wirrirr lurruth ngala wurrinidha i panmatnintha ngarra thelput nhini-yu. Mu da thelput nhini-ka mere nuykudha, nhini-ka ngarra palyirr thangunu weyida bangarnerde nhini-yu.

26 "Mu nga. Kardu nangkal ngatha murrinh thathpi ngarra ngay bingayepupnu purru i kardu pana mere murrinh mangabathnu-ka, nhini nukunu-ka nginipunh kardu pana mani-wa kardu pelpith wiye ngarra thelput nukunu bangarnerde ngarra da darrimurn kupkup-darri.

27 I nhini thangunu-ka kura ngala warda kanamyel i ngipilinh-ka dempirnturt i manthalert da mana i nanhthi wirrirr lurruth ngala wurrinidha i panmatnintha ngarra thelput nhini-yu. I thelput nhini-ka banpek ngala da-matha-nintha nhini-yu."

Kangkarlmawu Dampirrarikerdek Murrinh Ngarra Wurdanpunthethith Da Nhini-yu

28 Bere Jesus-ka murrinh warda dampirrarikerdek murrinh ngarra wurdanpunthethith thangunu-yu ngarra kardu. I kardu-ka pumemnamardat ngala da matha ngarra mange Jesus-te wurdininthethiththa dini-yu.

29 Nukunu-ka mere kardu pana mani ngarra murrinh law Jews pigunu puddininthethiththa purni, wurda da matha. Mu nukunu wurdininthethiththa wurrini-ka murrinh wunku lurruth ngala da matha.

8

Kangkarlmawu Mampatha Kardu Nugarn Wunku Matharr Leprosy Kanthidha Wurrini
Mark 1.40-45; Luke 5.12-16

1 Bere Jesus-ka wurdanthut warda ngarra da palyirr thangunu kathu-yu
i kardu wurnangat nimin-ya parraniriwaktha warda purni-yu.
2 Bere kardu nugarn numi wunku nanhthi matharr ngala leprosy-ya
kanthidha wurrini-ka, wurrininadha ngarra Jesus. I demnawinhipingkarl
pangu warra kumparra. I mamna, "Pule, marda ngatha nart-ka nhinhi-ka
nangiwathanu kardu darripi tarangka ngurrunu."
3 Bere Jesus-ka pirrimnalangma i manthap warda kardu nhini-yu. I
mamna, "Yu, ngay-ka marda manganart ngarrim manhiwathanu. Nhinhi-
ka kardu darripi tarangka warda thurrunu." I da nhini-re-ka kardu nugarn
nhini-ka kardu patha warda kardidha, i matharr ngala nhini-ka kanampart
warda nhini-yu.
4 I Jesus kathu-ka mamna, "Nga. Mere nukun thantherr ngarra kardu-
yu mange kanhi thangunu mampa-yu. Mu ngarra ku yilarn ngala da
matha thununanu thi i nukunu-ka banhinginingkardunu warda nhinhi-
yu. I nhini thangunu-ka mampa nukunu-yu, 'Yu, nhinhi-ka kardu
manangka matharr warda kardu darripi tarangka thurran.' I nhini
thangunu-ka ku murrirrbe i ku thip thanamutnu ngarra ku yilarn ngala,
i nukunu-ka pinapeknu warda nhini-yu, ku nhini ngarra da murntak
warra nukunu murrinh mam Moses thanamutnu-ya. I nhini-ka the
warda ngatha pumanhibathnu kardu terert-yu nhinhi-ka kardu tarangka
thathpirr warda nhini-yu." Nhini-wa murrinh-yu Jesus kathu-yu mamna i
wurdanthuk warda nukunu-yu.

Kangkarlmawu Mampatha Kardu Matharrngini
Luke 7.1-10; John 4.43-54

5 Bere Jesus-ka pangu warda wangu nadha dini da nan-nu Capernaum.
Bere da ngarra nhini-ka ku pule ngala ngarra ku soldier terert
dinirradha-ka ngarra Jesus-nu warda wurrininadha. 6 I murrinh menadha
kardi, "Pule, kardu nugarn numi ngarra wurlk mamnga wurran-ka kardu
matharr ngala da matha kabimngurrkurrk pangu-yu ngarra da, i mere
ngarra da matha kewirnturt. Nangawatha mani mampa," kardu nhini
kathu-yu danidharrpudha pirri.
7 Bere Jesus kathu-ka mamna, "Mampa-ya, ngay-ka ngurrunanu i
mampawathanu nukunu pangu-yu."
8 Mu ku pule nhini kathu-ka mamna, "Awu Pule. Mere thurru nukun
da ngarra ngay nhini-ka thunungiwerdi nukun. Mu kanhi da wangu
murrinh thamanu i nhini kardu matharrngini pangu-ka patha warda
nangawathanu nhini-yu.
9 Ngay deyida wanku ku pule ngala dimnga ngarra ngay-yu i ngay-ka ku
pule ngala ngempirra ngarra ku soldier ngamere-yu. I ngay mamna kardu
ngarra ngay numi, 'Pangu wangu thunu thi.' I nukunu-ka nhini wangu
nadha dini. I mamna kardu numi, 'Thurru kathu.' I nhini-ka nadha warda
kathu dini. I mamna kardu numi deyida, 'Mange kanhi thamanu.' I nhini
nukunu-ka mange nhini-ka mamnga deyida." Nhini-wa murrinh ku pule
ngala soldier nhini mamna ngarra Jesus-yu.
10 Bere murrinh nhini bimnayepup thangunu-ka, Jesus-ka memnamar-
dat warda thathpirr ngarra kardu nhini-yu. I wurdampirramardarduy
warda pirrim ngarra kardu nhini-ya ngarra parraniriwaktha purni. I

murrinh warda mampirra, “Nga. Murrinh thathpirr kanhi manarranu-yu. Kardu pule ngala kanhi karrim-ka murrinh thathpirr mamngabath murrinh kardu matharrngini pangu-nu patha mawathanu. Kardu Jews-wa thathpirr mere murrinh thathpirr kumangabath karni-yu mangini kardu pule ngala kanhi mani kardu ngamengka murrinh mamngabath karrim-yu.

11 I nga murrinh numi manarranu-yu. Kardu wurnangat da ngamengka pana ngangka-re warda ngatha da nakurlnu puyuwerrnu ngarra da Heaven da ngarra Yile neki nukunu i le thathpirr parninu wunku ngalantharr murntak nan Abraham, Isaac i Jacob puyunu.

12 Mu kardu Jews terert nhini ngarra da Heaven puyumardawiththa-ka Yile neki-ka purdunkartelnu da ngarra thipmam binhi wangu-ya, i kardu nhini-ka du ngala parnikarrknu wunku yidingurr ngala da matha da pangu-yu.”

13 Bere Jesus-ka murrinh warda mamna ngarra kardu pule ngala nhini, “Nga. Thurdiwurlnu ngarra da, nhinhi-ka murrinh namngabath kardu matharrngini-nu mawathanu-yu, i nhini ngay-ka mampatha warda nukunu nhini-yu.”

I bere da nhini thangunu kardu matharrngini nhini-ka kardu patha warda dinidha manangka matharr.

Kangkarlmawu Menpathadha Wurrini Kardu Matharr-wunngini
Mark 1.29-34; Luke 4.38-41

14 Bere nhini thangunu Jesus-ka nungardurr warda i nanadha dini ngarra thelput nukunu-nu Simon. Bere da ngarra thelput nhini Jesus-ka bamkardu pipi nginarr nukunu Simon matharr yungurrkurrktha matharr pimut-wa mebaththa-yu.

15 Bere Jesus-ka wurriningedha i mange manthap. I da nhini-re-ka kardu patha warda dinidha i matharr-ka kanampart warda. I dempirnturt i dinidha warda. I nhini thangunu nigunu-ka mi warda dhepdhep mamnawathawatha.

16 Bere da nhini da ngatha ngarra ngunga thangunu kananthurrk-ka kardu-ka kardu terert ku ngepan wiye wanku panthingkadhuktha punni pumenbertidha punni ngarra Jesus-nu. I bere nukunu-ka ku ngepan wiye terert pirrinmapuththa wurrini ngarra kardu thangunu kathu-yu murrinh ngarra thathpi nukunu-re. I nukunu-ka menpathadha wurrini kardu terert kardu ngarra matharr panthidha punni.

17 Da murntak warra-ka kardu ngalantharr nan Isaiah ku prophet-ya murrinh ngarra Yile neki wurdanarrayiththa wurrini ngarra kardu. I murrinh nhini yungurrkurrktha murrinh da thathpirr nhini-yu ngarra Jesus menpathadha wurrini ngarra kardu. I kanhi-wa murrinh nukunu Isaiah mam-yu, “Nukunu-ka kardu matharr wurnangat warda ngatha menpathadha wurrini i nhini matharr-ka pirrinmapuththa warda wurrini.”

Kardu Ngarra Kangkarlmawu Perrariwaktha Warda-wa
Luke 9.57-62

18 Bere nhini thangunu Jesus-ka bampunkardu kardu wurnangat nimin-ya ngarra pubemkardurdu-yu. I nhini-ka murrinh mampirruneme ngarra pulangay nukunu, “Nga peneme. Nurukath-wa-neme ngarra ngipilinh i ngamimarda pangu kathu.”

19 Bere kardu nugarn pana ngarra murrinh law kardu Jews pigunu
wurdininthethiththa wurrini wurrininadha kathu ngarra Jesus i murrinh
mamna, “Ya Pule. Ngay-ka bere matha wangu nganhiriwaknu ngani.”
20 Mu Jesus kathu-ka mamna, “Da-ka tetemanthay-wa dardurtnu
thurru ngarra ngay thangiriwaknu thani-yu. Nga, ku were pulangarr
pumpannupup-ka ngarra da weyi-wa, i ku murrirrbe-ka ngarra da ku
dirri pumpannupup. Mu ngay mani, kardu ngarra da kangkarl kathu
ngurdamnarrathut-ka kardu manangka da da matha mere ngarra ngadha
da-yu nganirrit i nganipup.”
21 Bere kardu numi warda ngarra Jesus daniriwaktha wurrini-ka
murrinh kathu mamna, “Pule nga. Ngay-ka nganhiriwaknu ngani, mu
kuguk da ngatha. Ngay-ka nganinu ngadha ngarra Yile ngay i ngarra
pupup da-nu mana. I nhini-ka babirrnu warda. I nhini thangunu ngay-ka
nganhiriwaknu warda ngani-yu.”
22 Mu Jesus kathu-ka mamna, “Kardu pana ngarra mere da ngatha the
kumangibath kuru-ka kardu nhini-wa pangu pubanmirrbirrnu puru-yu
kardu ngarra pumpanpuwup-yu.”

Kangkarlmawu Banpunkudhapnintha Nanhthi Wirrirr Ngala i Kura Ngurntinh

Mark 4.35-41; Luke 8.22-25

23 Bere Kangkarlmawu-ka kanammardap ngarra tharntu wunku pulan-
gay nukunu wanku parnamkamardapneme.
24 Bere nanhthi wirrirr ngala pangampirruruyneme wanku kura
ngurntinh ngala, i tharntu-ka kura medhalerttha warda wurrini i ded-
hardumtha warda nhini-yu. Mu nukunu Kangkarlmawu-ka ngurrnguwarl
yungurrkurrktha ngarra tharntu tiduk kathu.
25 Bere peneme-ka pumamkardurt-warda-neme Kangkarlmawu-yu i
murrinh pumamnaneme, “Pule, kardu pangankudhardumnu-warda-neme
ngankuneme-yu. Kardu-ka nhinhi-ka nangankuyibirnunu-mani-neme?”
Pumamnaneme.
26 Bere Kangkarlmawu kathu-ka mampirruneme, “Thangku-dha
nankuneme nerremkanhamneme-yu? Nankuneme-ka murrinh nganaka-
ya numengabaththaneme-ya ngarra ngay menankuyibirnudhaneme-yu.”
Bere Kangkarlmawu-ka dempirnturt warda i banpunkudhapnintha thu
wirrirr ngala nhini-yu i kura ngurntinh ngala deyida wanku. I nhini
thangunu ngipilinh nhini-ka watmam deyida dinidha.
27 Bere peneme nhini-ka pumemnamardatneme i murrinh pumem-
nungkuneme mange peneme, “Ya. Kardu kanhi-ka kardu mere nginipunh
nekineme mani. Nukunu-ka kardu lurruth ngala nimin-ya. Nan-
hthi wirrirr ngala i kura ngurntinh ngala wanku deyida murrinh
pumamnabathnintha murrinh ngarra thathpi nukunu-yu.”

Kangkarlmawu Mampunkuwathanintha Kardu Nugarn Perrkenku Wunku Ku Ngepan Wiye Kanthininthadha Wurrini

Mark 5.1-20; Luke 8.26-39

28 Bere Jesus i peneme wanku parramkaruyneme da ngamimardi kanhi
kathu da ngipilinh ngala nhini, da nan-ya Kadara. I pangu da kardu nugarn
perrkenku wurrinininthadha kathu ngarra Jesus-nu da ngarra mintilbith
thangunu kathu. Penintha nhini-ka ku ngepan wiye kanthininthadha
wurrini i kardu walmamka-wa nhini-yu. I mere nangkal puyidha da pangu
ngarra penintha kardininthapuptha-yu.

29 Bere penintha-ka pirrimninthakay i murrinh lurruth mamnintha, “Ya, Jesus. Nhinhi-ka wakal Pule ngala nukunu-wa,” mamnintha. “Thangku-nu ngankunintha-nu-yu marda nanganngankurtnintha-yu? Mere thungankubatnintha nukun marra-yu mu kuguk da ngatha i thungankubatninthanu.”
30 Bere da nhini-re-ka ku pigipigi ku wurnangat pangu wangu pardimurrktha manta ngangka da.
31 Bere ku ngepan wiye nhini-ka pumemnarlupurl Jesus-yu i pumamna, “Nga, nganki ngatha thunganbatnu nhini-ka thurdungankarel pangu da matha ngarra ku pigipigi pangu-yu i ku ngarninnginirdinu.”
32 “Yu bere-ya. Nuru-wa.” Jesus kathu-yu mampirra. I nhini thangunu-ka ku-ka pungawurr warda kathu ngarra kardu penintha nhini thangunu-yu i parnampart warda i ku ngepan wiye nhini-ka parnampunnginirdi warda nhini-yu. I nhini thangunu ku pigipigi-ka tharra warda dinidha parrampirntigat ngarra palyirr thangunu kathu ngarra ngipilinh ngala da mana. I nhini-ka dampunthiwik warda ku nhini-yu i bangarntikerdek da matha.
33 Bere kardu nugarn pana ngarra ku pigipigi pirapedhaneme parde-ka mange nhini pubamkangkarduneme-ka nhini-ka tharra warda punnungamkawinhatneme i murrinh parraninkuyelerrdhaneme ngarra kardu da pana ngangka-re-ya murrinh penintha-nu ngarra ku ngepan wiye kanthininthadha-yu.
34 Bere nhini thangunu-ka kardu wurnangat warda ngatha punninadha pangu-yu i parramnaruy pubamkardu ngarra Jesus. Bere nhini thangunu kardu-ka murrinh warda pumamna ngarra Jesus, “Ya. Nhinhi-ka thunurdurrnu warda marra kanhi-yu da ngarra nganki kathu-yu.”

9

Kangkarlmawu Mampatha Kardu Pulith
Mark 2.1-12; Luke 5.17-26

1 Bere nukunu Jesus kanammardap ngarra tharntu i wurdawurl deyida da ngarra da ngamimarda-nu pangu kathu wurrankath da ngarra nukunu-nu.
2 Bere kardu ngamere punnenadhaneme ngarra nukunu wunku kardu pulith pumenamathbaththaneme punne ngarra da pit-te. Mu Jesus-ka the menkumabaththaneme pirri ngarra marda peneme-yu murrinh da thathpirr pumamnabathneme nukunu-ka mawathanu patha da thathpirr kardu pulith nhini-yu. I bere murrinh mamna ngarra kardu pulith nhini-yu, “Nga. Da mange wiye pana ngarra nhinhi nebaththa thurrini-ka ngarrimnhimaputh warda-wa.”
3 Bere kardu pana ngarra murrinh law kardu Jews pigunu puddininthethiththa purni-ka pubimnayepup warda ngarra murrinh Jesus mamna-yu i murrinh warda pumemnungkuneme mange peneme ngatha, “Ya. Nukunu karrim pana-ka murrinh damnakumugat-wa kanam pana-yu ngarra Yile neki wangu. Nukunu-ka mere ngarra nukun kirramaputh mange da wiye pangu-yu ngarra kardu pulith pangu-yu, wurda. Mu Yile neki da matha kirramaputh da mange wiye pangu-yu.”
4 Mu Jesus-ka bangampunkumardeneme mukmuk ngarra kardu peneme nhini-yu, i mampirruneme, “Thangku-nu ngay nubemngayengkarnirnneme nirrim-yu da wiye nginipunh pana mani numamnganeme narnam-yu?
5-6 Mu nga. Ngay, kardu ngarra darrikardu nanki thathpirr-ka kardu Pule ngala thathpirr-wa. I ngay mani-ka ngirramaputh-wa da mange wiye-yu

kardu ngarra nugarn pulith kabim kanhi-yu. Mu kardu numi ngatha yida nawa kama murrinh kanhi-yu. Mu mere nangkal kama patha mawatha kardu pulith kanhi-yu. I nhini ngay-ka patha thathpirr warda purrulilinu-yu i nhini-ka the warda numabathnu ngay-ka ngirranmaputh da mange wiye ngarra nukunu mebaththa wurrini-yu."

7 Bere kardu pulith nhini-ka dempirnturt warda i pangu wangu wurrinililidha ngarra da nukunu-nu.

8 Mu kardu wurnangat-ka pubamkardu i perrenham warda i parriniri-parldha warda pardi Yile neki-yu. I murrinh pumemnu, "Ya. Nekingime-ka mere ngarra ngadha thubengkardudhangime thani mange nginipunh kanhi mani ngarra kardu thangunu kathu-yu."

Kangkarlmawu Pirrimnakay Nukunu Matthew
Mark 2.13-17; Luke 5.27-32

9 Bere nhini thangunu Jesus-ka kanampart warda da nhini thangunu-yu i mayern warda wurrinililidha. Bere nukunu-ka kardu nugarn bamkardu dinidha ngarra thelput kunungingki ku mani dininmatkuttha ngarra kardu ku Government-nu-wa. I murrinh nukunu kardu nhini-ka nan-wa Matthew. I Jesus kathu-ka mamna, "Ya, kagu. Thurru kathu. Purrunu warda. I kardu thangiriwaknu ngarra ngay warda." Bere nukunu Matthew-ka dempirnturt i darntiwak ngarra Jesus pangu warda wangu.

10 I bere ngarra thelput nukunu da mana Levi pangamnintharuy mi dhepdhep-nu wunku pulangay nukunu Jesus. I kardu terert deyida wanku purnenadhaneme pangu ngarra Jesus i pulangay nukunu i mi pirrinemurrkthaneme-yu. Kardu ngamere nhini-ka ku mani purnin-matkuttha ngarra kardu ku nan-nu Government. I kardu ngamere deyida-ka murrinh law kardu Jews pigunu mere murrinh pumebaththa puyi. Kardu-ka nhini-wa pirrinimurrktha.

11 Bere kardu pana nan Pharisees kardu ngarra murrinh law Jews pigunu puddininthethiththa punni-ka pubampungkungkarduneme i pumampir-runeme ngarra pulangay nukunu Jesus, "Ya, peneme. Thangku-dha Pule nhinhi-yu parnamkamurrkneme kanhi-yu ngarra kardu wiyepun pana mani-yu?"

12 Mu Jesus kathu-ka bimpunkumayepupneme murrinh nhini-yu i mampirruneme, "Nga. Kardu pana ngarra manangka matharr lurruth ngala-ka mere deyida kirranakay ku wanangal-yu. Mu kardu pana da matha matharr wunku nhini da matha kirranakay ku wanangal-yu.

13 "Nga, nubeyengkarnirnnemenu murrinh murntak kanhi yibim ngarra Yile nukunu-yu, 'Ngay marda mangannanart ngurran nanki-ka kardu thanthanka da matha niyemanu nuru.' Mu nanki-ka ku numpanthuk numpan ku thip-yu i ninnangampek numpan nhini-ka Yile neki weyida marda numanganart numpan. Mu ngala thathpirr-ka kardu thanthanka da matha nuyemanu nuru-yu." Jesus kathu-yu mampirruneme.

Kardu Ngamere Mi Parnampart Ngadha i Yile Neki Ngadha Pardinanger-rentha
Mark 2.18-22; Luke 5.33-39

14 Bere pulangay nukunu John the Baptist mi parnamkapart-ngadha-neme nhini-ka Yile neki ngadha murrinh pardenangerrenthaneme i parraneriparldhaneme parde. Bere kardu punninadha ngarra Jesus i pumamna, "Ya. Pulangay nukunu John the Baptist-ka mi mere da ngatha karnemurrkneme nhini-ka ngarra Yile neki da ngatha parnamnangerren-neme i parramkariparlneme parnamka. I kardu pana Pharisees-ya mange

nhini da ngatha pamam pumpan. Mu thangku-nu pulangay nhinhi-yu mange mere nginipunh nhini mani kuyemaneme kuru-yu? Mu kardu ngarra nhinhi pana-ka bere matha wangu mi parnamkamurrkneme-yu."
15 Mu Jesus kathu-ka mampirruneme, "The mana nanthinkaneme-ya ngarra kardu nugarn-te manganmert kardu palngun i bemnginthalet warda-ka kardu darrikardu nukunu-ka puyemperr warda kardu terert warda ngatha i le da matha nhini-yu. I kardu-ka mere ngarra kanmardathin, wurda da matha. Mu ngarra nugarn nhini-re kumabert mani-ka ngarra kardu darrikardu nukunu kathu-ya, nhini-ka mi dhepdhep-ka karnipart deyida nhini-yu i kanmardathinnu warda ki nukunu-nu-yu. I da mange nginipunh nhini deyida mani ngarra ngay kardu-re pumangibertnu pulangay ngarra ngay thangunu kathu nganinkupartnemenu-ka nhini peneme-ka pankumardathinnemenu i mi dhepdhep-ka parnepart-deyida-nemenu."
16 Bere Jesus kathu-ka murrinh numi deyida mampirruneme, "Nga. Nanhthi kaligu murntak nganaka nanhthi muyu wunku. Mere nangkal ngadha kawarl kani ngarra nanhthi kaligu marra-yu i ngarra kaligu murntak nhini-nu mawathanu-yu. Nhini-ka ngarra napurl-te warda-ka nanhthi kaligu marra nimin-ka wurrannurrurrurr mamkunungingki warda ngarra kaligu murntak thangunu kathu-yu. I nhini ngarra nanhthi muyu ngarra murntak-ka nanhthi muyu ngala warda kirra nhini-yu.
17 I ngana deyida mere nangkal ngadha kawinhimardapak kura wine marra-yu ngarra nanhthi pul ku darripi murntak ngananu-yu. Mu mange nhini ngatha kama kurru-ka kura wine marra-ka kurduwi i kururup warda nhini-yu i nanhthi pul ku darripi murntak-ka kingutuy warda i kura-ka kewinhipak warda. I nanhthi pul ku darripi murntak-ka nanhthi wiye warda kirra nhini-yu. Mu kura wine marra ngatha-ka nawinhimardapaknu ngarra nanhthi pul ku darripi marra da matha," Jesus kathu-yu mampirruneme.

Kangkarlmawu Wurdankabirl Kardu Mardinhpuy i Kardu Palngun Mattharrngi Deyida Wanku Mampatha Nukunu-yu

Mark 5.21-43; Luke 8.40-56

18 Bere ngarra nukunu-re Jesus murrinh nhini pirringerrentha-ka kardu nugarn wurrininadha ngarra nukunu-nu. Nukunu-ka ku pule ngala ngarra da church kardu Jews pigunu. Bere nukunu-ka demnawinhipingkarl ngarra Jesus kumparra warra, i mamna, "Pule nga. Kardu wakal ngay mardinhpuy ngay-ka kardu makardu warda kardu yibimpup. Mu purrunu ngadha ngarra thelput ngay wangu i nathapnu i patha nawathanu i kardu birnu warda paninu."
19 Bere penintha nhini Jesus i Jairus-ka naninthadha warda dini da ngarra nukunu-nu warda wangu nan Jairus. I kardu pulangay nukunu deyida wanku parraneriwakthaneme purne Jesus-yu.
20 Bere kardu palngun numi ngangka da matharr kanthidha wurrini. Matharr nhini-ka kardu palngun nukun matharr kumulung-wa, i da bere matha wangu wurrinikutkuttha. Da-ka da pirdithme nimin-ya mebaththa wurrini-yu da thangku 12-wa. Bere nigunu nhini-ka tiduk wangu wurrininadha ngarra Jesus i mammathap ngarra nanhthi kaligu nukunu da mana ngarra bunibalbalktha wurrini.
21 I memnu mange nigunu, "Kaligu nukunu ngatha ngarra bardi kurran mathapnu-ka nhini-ka kardu patha warda manangka matharr ngurrunu nhini-yu."

22 Bere Jesus-ka wurdarduy i bamkardu nigunu nhini-yu i murrinh warda mamnge, “Nga. Nhinhi-ka kardu patha warda manangka matharr thempirntiway thirrim pana-yu, nhini-ka ngarra ngay thangunu murrinh namngabath mamnhiwatha nhini-yu.” Bere da nhini-re-ka nigunu-ka patha warda kardidha, manangka matharr warda nigunu-yu.
23 Bere Jesus i Jairus-ka puy wangu naninthadha dini i pangamnintharuy warda ngarra thelput nukunu Jairus. I Jesus-ka bamkardu kardu ngarra tharrmanthi-nu ngarra pubabirrnu i kardu terert du pardikarrkmardadha.
24 I bere Jesus-ka murrinh mampirra kardu terert nhini-yu, “Ya, nungiwuy warda kardu terert. Kardu mardinhpuy pana kabim-ka mere yungipuptha, mu kardu ngurrnguwarl da matha yibim.” Mu kardu kathu-ka pangankampa warda ngatha ngarra nukunu Jesus-yu.
25 Bere ngarra Jesus kardu yunganpunnurr warda ngarra thelput thangunu kathu-ka, nukunu-ka kanardi ngarra nigunu da ngarra kardu mardinhpuy nhini yungurrkurrktha i mange ngarra nigunu manganmart i nigunu-ka dempirnturt warda.
26 Bere nhini thangunu-ka murrinh nhini ngarra Jesus medha wurrini-ka bamlang da pana ngangka-re warda.

Jesus Mampunkuwathanintha Kardu Kamarrama Perrkenku

27 Bere nhini thangunu Jesus-ka nungardurr warda da nhini thangunu-yu.
Bere ngarra nukunu-re nalilidha dini-ka kardu kamarrama perrkenku warda daninintharíwaktha wurrini i purnenakaykaydhanintha, “Pule, kardu tharntethbath ngarra King David, panhingarrumardathin-ngadha-nintha ngankunintha-nu-yu.”
28 Bere Jesus-ka ngarra thelput warda kanardi. I penintha nhini deyida-ka parnamnardinintha.
Bere Jesus kathu-ka mampirrunintha, “Nga. Nankunintha-ka murrinh numamngabathnintha kamarl ngarra nankunintha manankungkawathaninthanu-yu?” “Yu, pule,” pumamnanintha.
29 Bere Jesus-ka menkungkadhadhaptha-warda-nintha pirri kamarl ngarra penintha-yu, i murrinh mampirrunintha, “Nankunintha-ka murrinh numamngabathnintha ngay-ka kamarl patha warda manankungkawathanintha-nu, nhini ngay-ka manankungkawatha-warda-nintha kamarl ngarra nankunintha-yu.”
30 Bere kardu kamarrama nhini-ka kamarl patha warda kardininthadha i wurrinininthabirlbirldha warda. Bere Jesus kathu-ka mampirrunintha, “Nga. Mere nukun nankuyelerrnintha nuru ngarra kardu terert-yu mange kanhi thangunu-yu.”
31 Mu penintha nhini-ka da pana-re naninthalilidha dini i murrinh nhini banninthalang-yu.
32 Bere ngarra kardu kamarrama nhini nungamninthardurr warda-ka kardu ngamere kathu punninadha ngarra Jesus wunku kardu nugarn numi nhini mere ngarra murrinh kaningerrentha. Ku ngepan wiye wanku kanamnginirdi ngarra ngepan nukunu i mere warda wurringerrentha.
33 Bere Jesus-ka nungammaku warda ku ngepan wiye ngarra kardu nhini mebaththa wurrini-yu i nukunu nhini-ka murrinh warda wur-riningerrentha. Bere kardu terert-ka pumemnamardat warda ngarra Jesus, i murrinh pumenanudha purni, “Ya. Nekingime-ka mere ngadha thubemangkardudhangime thani mange ngala nginipunh kanhi mani-yu da ngarra Israel kanhi-yu, wurda da matha.”

34 Mu peneme pana kardu nan-ya kardu Pharisees-ka murrinh pumenanudhaneme purne mange peneme, “Ya. Nukunu pana-ka ku karrath kathu nanhthi lurruth ngala damnamutmut wurran i da-ka nhini weyida pirrimpunmaputh wurran ku ngepan wiye wiye ngarra kardu thangunu kathu-yu.”

Kangkarlmawu Marda Ngarra Nukunu Danimardathintha Wurrini Kardu-nu

35 Bere nhini thangunu-ka Jesus wurriniwattha da ngarra town terert da matha i ngarra murrinh church terert kardu Jews pigunu murrinh daninthelerrdha wurrini ngarra kardu Yile neki thathpirr-wa ku Pule ngala thathpirr-yu i pirranpenu pani kardu ngarra nukunu-yu. I kardu matharr-wunngini wunku menpathadha wurrini, nanhthi matharr terert warda ngatha.

36 Bere ngarra Jesus bampunkardu warda kardu wurnangat nhini-yu nukunu-ka dampirramardathin warda nhini weyida ngangka da pirriningkadhuktha-yu nginipunh ku thip mani ngarra kardu mere nangkal ngadha dirranpedha kani. I kardu-ka mere ngarra pumenumanpidha pardi.

37 Bere Jesus murrinh warda mampirruneme ngarra pulangay nukunu, “Nga. Kardu wurnangat terert nimin-ya parnam da ngarra putek ngala kanhi. Mu nanki-ka kardu mere thathpirr terert nhini-yu i mere ngarra nanthelerr nukun murrinh ngarra Yile neki nukun kardu ngarra wurnangat kanhi warda ngatha. Kardu mani bangkardu mi thungku dim-ka mere ngarra murartal mi terert warda ngatha mange nukunu ngatha-yu, mu nhini-ka kardu terert da matha kirrarrakay kumamanpi.

38 I nanki deyida mani nadharrpunu Yile neki kardu-nu pumananmanpinu murrinh thathpi ngarra nukunu panthelerrnu puru ngarra kardu wurnangat kanhi warda ngatha parnam ngarra da putek ngala kanhi.”

10

Kangkarlmawu Wurdanpunkuthukneme Kardu Pulangay Nukunu Kardu Peneme 12

Mark 3.9-19; Luke 6.12-16; 21.12-17

1 Bere Jesus-ka pirrimpirrukayneme panpunkuwerrneme kardu ngarra nukunu kardu peneme 12 nhini-ya. I ngepan lurruth ngala dampirrumutneme ku ngepan wiye-nu pirankumaputhnu-warda-neme ngarra kardu thangunu kathu-yu. I kardu matharr-wunngini-nu pumankuwathanemenu puru kardu patha-nu, nanhthi matharr pana warda ngatha wurran-ya.

2 I kanhi-wa kardu murrinh peneme-yu kardu pulangay nukunu Jesus, ku apostle-ya. Marra-re-ka nukunu Simon, kardu nhini-ya Peter pumengkawadhadha pardi, i ngathan nukunu Andrew-ya. I piguna James i John wakal ngarra nukunu Zebedee-ya.

3 I nukunu Philip-ya, Bartholomew, i Thomas. I nukunu Matthew kardu pana-ya ngarra ku mani wurrininmatkuttha kathu ngarra kardu ku Government-nu. I nukunu James, wakal ngarra nukunu Alphaeus. I nukunu Thaddaeus.

4 I Simon Patriot, i nukunu Judas Iscariot, kardu pana-ya ngarra Jesus da nakurl-te dampirramut kardu ngarra wiyenpun-nu wangu-ya.

5 Bere ngarra mayern-nu warda purdunkuthuknemenu peneme nhini kardu 12-ya, Jesus-ka kanhi-wa murrinh mampirruneme-yu, “Nga peneme. Nurnewatnemenu da pana ngangka-re-ya da ngarra kardu Jews da matha

parnamkadhuk-yu. Mu mere nurnewat-nukun-neme da pangu wangu
kardu pana ngarra mere thathpirr Jews pigunu-yu, i da nan-nu-ya Samaria.
6 Mu pangu da matha nurnewatnemenu kardu ngarra da Jews pigunu
da ngarra Israel-ya. Kardu nhini-ka kardu nginipunh ku thip mani
parnawarrk-ya, kardu puyenthekum warda Yile neki-nu-ya.
7 Nurnewatnemenu i murrinh kanhi nuddurrayithnemenu nuru, 'Nga
kardu. Da-ka manta warda da kurran kathu-yu ngarra Yile neki-re ku
Pule ngala thathpirr warda pinarranu ngarra kardu wurnangat warda
ngatha.' "
8 I mampirru-deyida-neme Jesus kathu-yu, "Nga. Kardu matharr-
wunngini numankuwathanemenu nuru kardu patha warda ngatha parn-
inu. I kardu ngatha kupup deyida pana-ka nhini-ka nuddunkabirl-deyida-
nu nhini-yu. I kardu nhini deyida wanku nanhthi matharr leprosy panthin
pumpan, numankuwathanemenu nuru kardu darripi tarangka warda
parninu. I ku ngepan wiye ku terert nirankumaputhnemenu nuru ngarra
kardu thangunu. Nga, ngay-ka ngurdinankuyethiththaneme ngurrini
i ngepan lurruth ngala wanku ngamnarrumutneme. I ngay-ka mere
ngenankudharrpudhaneme ku mani-nu-yu nawa? I da mange nginipunh
nhini mani nankuneme-ka mange patha da matha numarrunemenu nuru
ngarra kardu terert i mere nankudharrpu-nukun-neme nuru ku mani-nu-
yu.
9 "I nga numi-yu," Jesus kathu-yu mampirruneme. "Ngarra nunnardurr-
re-neme-nu-ka ku mani-ka mere nukun numabathneme nuru.
10 I nanhthi bag mi dhepdhep nukunu-ka mere numabathneme. I
nanhthi thingkilit numi deyida i me put numi deyida mere numabath-
nukun-neme nuru. I nanhthi thay ngarra wilili nukun mere numi deyida
numabath-nukun-neme. Nankuneme-ka wurlk ngarra Yile neki nukunu
nuyemananemenu nuru, nhini-ka kardu pangu-ka mi i nanhthi warda
panarrumutmutnemenu parne i piranankupenemenu parne nhini-yu.
11 "I ngarra da town ngala kama i da kunungingki ngatha kama
narurtuynemenu-ka, marra-re-ka kardu patha warra ngadha nubardurt-
nemenu. I ngarra nukunu nhini da matha nenemenu-yu i ngarra
nunnardurr-da-nu-mana-neme da numi deyida-nu wangu.
12 I ngarra thelput nhini-re narnerdinemenu-ka murrinh-ka kanhi-wa
numarrunemenu ngarra kardu-yu, 'Nga, Yile neki pirrananpenu pani.'
13 I kardu nhini-ka le ngatha parninarrunemenu ngarra thelput nhini
nenemenu-ka, nhini Yile neki-ka pirranpenu thathpirr pani kardu nhini-
yu murrinh nginipunh numampirruneme pana-ya. Mu mere ngatha le
kuyunarrunemenu da ngarra thelput nhini nenemenu-ka, nhini-ka mur-
rinh numankumartnemenu murrinh pana-ya ngarra numampirruneme-
ya.
14 "I nga numi-yu," Jesus kathu-yu mampirruneme. "Mu da numi ngatha
naruy-deyida-nemenu-ka i kardu mere ngatha deyida le puyunarrune-
menu i mere murrinh kubinarruyepupnemenu-ka, nhini-ka ngarra da
nhini narnepartnu-re-neme-ka me sandal-ka nunguynumewurrnemenu i
putek ngarra me sandal pepe thangunu-ka nuyunumerurtulnemenu. I
kardu terert nhini-ka pubanankumangkardunemenu i the warda puma-
bathnu Yile neki-ka mere warda pirranpenu pani nhini-yu.
15 "I nga, murrinh thathpirr kanhi manarrunemenu-yu. Kardu murntak
pana nganaka ngarra da Sodom i Gomorrah pardidha-ka, da wiye
wiye thathpirr pumedha pardi. I da nakurl deyida-nu kardu nhini-ka
piramardatnu kumparra warra ngarra Yile neki, i da nhini-nu-re-ka da

wiye thathpirr pirrarranu kardu nhini-nu-yu. Mu kardu pana nimin ngarra mere le puyunarrunemenu-ya ngarra da town nhini naruynemenu-ya nhini-ka da-ka wiye ngala thathpirr warda pirrarranu kardu nhini-nu-yu da nakurlnu-ya ngarra kardu wurnangat warda ngatha piramardatnu kumparra warra ngarra Yile neki-yu.

16 "I nga numi-yu," mampirruneme Jesus kathu-yu. "Ngay-ka ngurdunankuthuknemenu kardu ngarra murlakpun deyida wangu, i kardu nhini-ka mere le kuyunarrunemenu. Nankuneme-ka mangini ku thip mani ngurdunankuthuknemenu pangu wangu-yu ngarra ku were pulangarr ngala mani wangu. Nhini nankuneme-ka kardu thawath da matha nanemenu i yarrarr numangkanemenu nuru nginipunh ku pangkuy mani-ya, i ngana deyida thu kuy-ka wurda-wa, kardu thanthanka da matha nanemenu nginipunh ku yinpi mani deyida. 17 I thawath da wangu nanemenu, nhini kardu ngamere-ka ngawurt warda purunankungawurtnemenu i ngarra murrinh court-nu warda wangu pumanankubertinemenu puru, i thu whip-te pumanankulalarrnemenu parni da ngarra church pigunu wangu.

18 I kardu nhini-ka mange lurruth-te panankuwurrnemenu i pumanankubertinemenu puru ngarra ku pule ngala ngala-nu wangu. I pubunankupaknemenu kumparra warra ngarra ku pule ngala ngala nhini-nu wangu-yu. Da terert nhini-wa pumanarrunemenu puru nhini nankuneme-ka kardu ngarra ngay weyida. I nankuneme-ka murrinh ngarra ngay nuddurrayithnemenu nuru ngarra ku pule ngala ngala nhini-nu-yu i ngarra kardu pana deyida wanku kardu mere Jews-ya nuddurrayithnemenu nuru murrinh thathpi ngay-ya.

19 I nga. Ngarra kardu-re pumanankubertinemenu puru ngarra murrinh court-nu wangu-ka mere numenungkumardawerr-nukun-neme murrinh ngarra numarrunemenu ngarra kardu pule ngala ngala pangu-yu. Mu pangu da Yile neki kathu panarrumutnemenu ngarra murrinh numarrunemenu-yu.

20 I Ngepan ngarra nukunu-re manankudhawiyithnemenu-yu i nhini-ka mere murrinh ngarra nankuneme-re nururrungerrennemenu-yu.

21 "I da nhini-nu-re-ka kardu ngarra darrikardu nankuneme deyida thu kuy purunarrunemenu-yu nginipunh kanhi mani-ya. Kardu nugarn ngathan nukunu mabertinu purru pangu da wangu ngarra kardu murlakpun thu pubatnu parni i purdurinuminu. I yileyile-ka wakal nukunu mabertinu pangu warda wangu kardu-nu thu pubatnu parni i purdurinuminu. I kardu wakal deyida-ka yileyile i kalekale nukunu pangu warda wangu mankubertinungintha purru kardu-nu thu punkubatnungintha.

22 I kardu wurnangat-ka mere marda pumanankurtnemenu nhini-ka kardu ngarra ngay weyida nankuneme-yu. Mu kardu nangkal ngatha bere matha wangu pangiriwaknu purru i mere kaningipart nukun-ka, kardu nhini-ka kardu bere matha wangu paninu ngarra Yile ngay.

23 "I nga murrinh numi kanhi manarrunemenu-yu," Jesus kathu-yu mampirruneme. "I da ngarra narurtuy-re-neme nuru-ka i kardu ngatha da tetemanthay pubunarrupaknemenu-ka, nhini-ka nunnawinhatnu-wardaneme i ngarra da numi wardarra nanemenu. I nga, murrinh thathpirr kanhi manarrunemenu-yu. Nankuneme-ka da pana-re nurnewatnemenu da ngarra Israel i murrinh ngarra ngay nuddurruyithnemenu nuru. Mu ngay, kardu da ngarra Heaven thangunu kathu ngurdanthut-ka,

ngurdiwurl-deyida-nu kathu ngarra mere da ngatha murrinh ngay ngarra kardu numarrurikerdeknemenu-yu.

24 "I nga," mampirruneme Jesus kathu-yu. "Ngay-ka mukmuk ngala nganthin ngem i ngurdannankuyethithneme nganam. I ngay-ka kardu pule ngemnarruneme, nawa?

25 I nhini nankuneme-ka ngurdannankuyethithneme murrinh ngarra ngay thangunu, i numangirartnu-warda-neme, i nhini-ka patha thathpirr narnenemenu. I kardu-ka da tetemanthay pubanngapak ngay-nu-yu i ku karrath ngatha yida pumengadha pardi. I nhini kardu-ka da wiye thathpirr warda pumanarrunemenu ngarra nankuneme-yu, nhini nankuneme-ka kardu ngarra ngay weyida nhini-yu.

Yile Neki Dirranganhipe Wurran
Luke 12.2-9; 10.16; 12.51-53; 14.26-27; Mark 9.41; John 13.20

26 "Nga. Kardu thangku ngatha mange nhini pinumardarriwupnu parni ngarra mange pumanarranemenu-ka, nhini-ka da nakurl-te warda the pumabathnu kardu wurnangat warda ngatha ngarra nukunu Yile neki-re warda manmardarripurlnu. Nhini murrinh manarrunemenu-ka mere nukun nenkumanhamneme kardu nhini-yu.

27 I murrinh kanhi ngarra nankuneme da matha menarrudhaneme ngurrini-ka nhini-ka ngarra kardu terert warda ngatha murrinh nuyemarranemenu nuru, pilampirdarri da matha.

28 "I nga. Mere nenkumanham-nukun-neme kardu pana-yu ngarra thu kama kunankuthukneme. Kardu nhini-ka nanhthi nginipunh ngarra nankuneme da matha punankuthuknemenu, mu mere ngarra kunankumabatneme nanhthi ngepan ngarra nankuneme-yu, wurda. Mu Yile neki da matha nemanhamnemenu nuru-yu, nukunu da matha kardu mani pirranputhnu ngarra da thungku ngala wangu, da nan Hell, nanhthi nginipunh-ya i nanhthi ngepan wanku.

29 "Nga, ku murrirrbe purrkpurrk nganaka, ku-ka ngathayida-wa nawa? I ku ngatha thelim nuyemanu-ka nhini ku mani wakal da matha numart. Mu Yile ngay-ka the kanthin ku terert nhini warda ngatha-yu. I ku numi ngatha buybat i kupup nhini nukunu-ka the kanthin ku murrirrbe nhini-yu.

30 I nanki deyida wanku the kanthinnan. I thangku numa ngatha nanhthi pemarr ngarra pelpith nanki nanthin numpan-ka the deyida kanthin nukunu Yile ngay-yu.

31 Nhini ngay murrinh manarranu-ka mere nenham nukun nuru, nanki-ka ngala thathpirr nimpunpewal ngarra ku murrirrbe-yu.

32 "I nga murrinh numi-yu," Jesus kathu-yu mampirruneme. "Nankuneme-ka kardu ngay-wa. I kardu ngatha murrinh nuyemarranemenu nuru nankuneme-ka ngarra ngay da matha narramngiriwakneme numpanka, nhini ngay-ka murrinh mananu deyida ngarra Yile ngay wangu da kangkarl dim, nankuneme-ka kardu ngarra ngay nukun-wa.

33 Mu kardu nangkal ngatha ngarra kardu ngamere-nu wangu murrinh kanhi marranu, 'Ngay-ka mere ngariwak ngurru Jesus-yu', nhini ngay-ka mananu deyida ngarra Yile ngay wangu, 'Kardu pana-ka kardu mere thathpirr ngarra ngay nukun pana-yu.'

34 "I nga numi-yu. Nankuneme nuyemamka-mana-neme ngay-ka ngurrinidha da putek ngala kanhi-nu da mange watmam-nu mebaththa? Mu

wurda, kardu-ka thu puyunuthuknu puru nhini-ka ngarra ngay thangunu weyida nhini-yu.
35 Nginipunh yileyile mani thu kuy purrunanu ngarra wakal nukunu, i kalekale mani thu kuy deyida purrungenu ngarra wakal nigunu. I wunku marda pipingintha mani thu kuy paninginthanu.
36 I kardu nangkal ngatha ngarra ngay pangiriwaknu purru-ka i kardu nhini-ka thu kuy deyida purunanu ngarra kardu darrikardu nukunu kathu-yu.
37 "I nga murrinh numi manarrunemenu-yu," Jesus kathu-yu mampirruneme. "Nankuneme-ka ngay-wa thathpirr kumparra marda numangertnemenu nuru-yu ngarra yileyile i kalekale nankuneme-yu. I ngana deyida nankuneme-ka ngay-wa thathpirr kumparra marda numangertnemenu nuru-yu ngarra wakal nankuneme wangu-yu. Mu mere ngatha marda thathpirr numangertnemenu nuru nginipunh nhini mani nankuneme-ka mere warda kardu ngarra ngay nurunu nhini-yu.
38 "I kanhi numi-yu. Kardu-ka da tetemanthay da matha pubungapaknu ngay-nu-yu. I thu pungibatnu parni i ngay-ka ngupupnu ngarra thay kathu nginthanu. Mu nanki ngatha kardu ngarra ngay narni-ka, nhini kardu-ka mange nginipunh nhini deyida mani kumanarra kama-ya. Mu mere ngatha nangiriwaknu nuru nginipunh nhini mani, nanki-ka mere ngarra nuru nukun kardu ngarra ngay-yu.
39 Mu kardu nangkal ngatha marda mart menuyibirnunu i da mange ngarra nukunu da matha pamanu purru, nhini nukunu-ka pupup da matha-nu nhini-yu. Mu kardu nangkal ngatha puynuyekumnu thathpirr i ngay da matha kumparra bungipaknu, nhini nukunu-ka kardu bere matha wangu birnu paninu.
40 "Nga. Kardu ngatha pubinarrayepupnu i le puyunarranu da ngarra pigunu-ya, nhini-ka ngay deyida wanku le puyunganu nhini-yu. I ngana deyida le puyunanu nukunu nhini kardu ngarra ngay wurdanngithuk-yu.
41 I kardu nangkal ngatha pubinayepupnu ku prophet, kardu pana ngarra murrinh thathpi Yile neki nukunu wurdampirrayith wurran, nhini Yile neki-ka mange patha marranu purru da mange patha nhini deyida mani ngarra ku prophet mamna wurran-ya. I ngana deyida kardu nangkal ngatha pubinayepupnu kardu patha ngarra Yile neki darntiwak wurran, nhini Yile neki-ka mange patha marranu purru da mange patha nhini deyida mani ngarra kardu patha nhini mamna wurran-ya.
42 "I nga murrinh tiduk kanhi manarranu-yu. Kardu nangkal ngatha kanamut kura burrburr kardu ngarra ngay-nu-ya, kardu ngathayida-ya, nhini Yile neki-ka nanhthi thangku nanhthi kama-ya patha panamutnu ngarra kardu nhini-yu." Jesus kathu-yu mampirruneme ngarra pulangay nukunu-yu.

11

John the Baptist Murrinh Wurdanmathuk Ngarra Jesus-nu
Luke 7.18-35

1 Bere, Jesus-ka murrinh dampirrurikerdek-warda-neme murrinh ngarra wurdininkuyethiththaneme kardi ngarra pulangay nukunu-yu. I nhini thangunu-ka nungardurr warda da nhini thangunu-yu i pangu warda wangu da nan-nu Kelili nadha dini i murrinh ngarra Yile neki nukun wurdininthethiththa wurrini da ngarra town terert nhini-yu.

2 Bere nukunu John the Baptist-ka ngarra da jail dininganamardadha
da nhini-re-yu. Mu nukunu-ka pamnayepup Jesus da mange ngala ngala
nhini medha wurrini. I nhini nukunu John the Baptist-ka murrinh warda
wurdanmathuk kardu ngarra pulangay nukunu-re pumenabaththaneme
tharra ngarra Jesus-nu warda wangu.
3 I pumamnaneme, "Ya. Nhinhi da kardu Pule ngala-yu ngarra nukunu
John the Baptist mengarradha wurrini-yu purrunu kathu-yu? Nhinhi
da kama kardu-yu i kardu numi deyida kama da nakurl karuynu i
nukunu nhini kama ngarninamardamardanu-yu?" Peneme nhini-re kathu
parramkadharrpuneme.

4 Mu Jesus kathu-ka mampirruneme, "Nga. Nuddenawurlneme ngarra
nukunu John the Baptist i murrinh numananemenu da mange kanhi
ngarra nubengimangkardudhaneme nurne-ya i murrinh ngarra kardu
kathu pumenarrudhaneme parde.
5 Kardu kamarrama-ka pumpanmirlbirl warda, i kardu pulith parnalili
warda. I kardu ngarra matharr leprosy pumebaththa purni-ka kardu
tarangka warda pumpan. I kardu ngarra the wiye-ka pubinthewup
warda pumpan nhini-yu. I kardu ngarra marra purniwuwuptha-ka birnu
deyida pumpan nhini-yu. I kardu ngarra mananhthi-wunka-ka murrinh
pubimnayepup warda pumpan murrinh thathpi ngarra Yile neki nukun-
ya.
6 I kanhi numi-yu. Nga. Kardu nangkal ngatha bere ngatha wangu
murrinh mangabathnu purru i mere kaningipart nukun, kardu nhini-ka le
da matha paninu nhini-yu. Nhini-wa murrinh-yu numananemenu ngarra
nukunu John the Baptist-yu." Jesus kathu-yu mampirruneme kardu ngarra
pulangay nukunu John the Baptist-yu.

7 Bere ngarra peneme nhini-ka punnungamkardurr-warda-neme, i Jesus
murrinh warda wurdampirrayith ngarra kardu terert murrinh ngarra
nukunu-nu-ya John the Baptist. I mampirra, "Nga kardu. Da marra-re
nganaka ngarra nanki-re da pangu wangu ngarra da darrinpirr pularn
nunninadha John the Baptist-nu nubamkardu-ka, kardu ngarra mana-wa
kardu nukunu nginipunh medha kardi-yu? Kardu manangka lurruth ngala
kama numenadha nurni-yu nginipunh nanhthi parnu mani wurdanparl
pirrim nanhthi wirrirr-te-yu? Mu wurda nawa nukunu-yu? Nukunu-ka
kardu lurruth ngala da matha kardidha-yu.
8 I ngana deyida nunninadha ngarra nukunu-nu nubamkardu-ka, kardu
ngarra mana-wa kardu nukunu nginipunh medha kardi-yu? I numenadha
nurni nanhthi kaligu patha patha kama banardurdidha wurrini? Mu
wurda nawa? Kardu pana ngarra kaligu patha patha pubardurdi pumpan-
ka da ngarra thelput ngala ngala da matha pumpannupup-ya.
9 I ngana deyida nunninadha ngarra nukunu-nu nubamkardu-ka, kardu
ngarra mana-wa kardu nukunu nginipunh medha kardi-yu? Nanki-ka
numenadha nurni nukunu-ka ku prophet kama i murrinh thathpi ngarra
Yile neki nukunu kama wurdanayiththa wurrini? Yu, bere thathpirr-
ya. Nukunu-ka ku prophet-wa kanam, ku prophet ngala thathpirr
nungampunkuwewurtneme nukunu nhini-yu." Jesus kathu-yu mampirra.

10 "Nga. Ku prophet ngamere murntak warra-ka murrinh parrarntilil
murrinh ngarra nukunu-nu-yu John the Baptist. Ku prophet murntak
nhini-ka Yile neki kathu murrinh kanhi-wa dampirrumutneme-yu, i mam,
'Ngay-ka kardu nugarn ngurduthuknu wunku murrinh ngay-yu. Nukunu
nhini-ka kumparra warra punnunu pi i kardu warda manpathawathanu

kardu ngarra nukunu nhini tiduk kathu purrunu-yu.' Nhini-wa murrinh parrarntilil ku prophet ngamere da murntak warra-yu.
11 "Nga, murrinh thathpirr kanhi manarranu-yu," Jesus kathu-yu mampirra. "Nukunu nhini John the Baptist-ka kardu ngala thathpirr-wa kardu nungamnanpewurt ngarra kardu wurnangat kanhi warda ngatha ngarra da putek ngala kanhi narnam-ya, i kardu pana deyida wanku nungampunpewurt kardu ngarra da murntak warra pardingkadhuktha. Mu kardu nangkal ngatha ngarra murrinh thathpi ngay da matha mangabathnu purru-ka nhini nukunu-ka ngala thathpirr-wa punuwewurtnu ngarra nukunu nhini John the Baptist-yu.
12 "I da ngarra marra-re kathu nganaka ngarra nukunu-re John the Baptist murrinh wurdanarrayiththa wurrini ngarra kardu ngarra da darrinpirr pularn wangu i ngarra marra kanhi da mana, kardu-ka murrinh pamam pumpan-ka, 'Yile neki-ka ku Pule ngala thathpirr pirranhengimenu-yu.' Mu kardu murlakpun pamam pumpan-ka, 'Yile neki mere kirranhe-nukun-ngime wurda da matha nhini-yu.'
13 I da murntak warra-ka nukunu Moses, i ku prophet terert murrinh puddanayiththa purni ngarra nukunu-nu Yile neki ku Pule ngala thathpirr pinu-yu. I murrinh nhini-ka puddanayiththa purni i ngarra nukunu John the Baptist da mana pangarntuy-yu.
14 Ku prophet murntak nhini murrinh-ka kanhi-wa pumedha purni, 'Kardu nugarn numi da nakurlnu purrunu kathu, kardu nginipunh Elijah deyida mani pamanu purru nhini-yu.' Mu ngay murrinh manarranu-ka nukunu nhini ngarra pumedha purni-ka berengunh pangarntuy warda nhini-yu, i nukunu nhini kardu-ka John the Baptist-wa. Murrinh-ka numangabathnu nhini-yu?
15 Nanki-ka murrinh nhini-ya nubingayepupnu i murrinh numangabathnu.
16 "I nga numi-yu," Jesus kathu-yu mampirra. "Nanki, kardu wurnangat narnam kanhi-ka kardu nginipunh mamay mani narnamyekdhek i narnampirrakaykay ngarra mamay ngamere-ya. I murrinh kanhi numampirra numpan,
17 'Nganki-ka nanhthi dhekdhek ngardirrayekdhektha nanhthi kardu marrit mamngintha-ya ngathayida ngumenthart, mu nanki-ka mere le narnidha nanhthi dhekdhek nhini-nu-yu. I nanhthi dhekdhek ngathayida ku birrbirr ngumenthart-ya, mu nanki-ka mere narnikarrktha.' Mange nhini mani-wa nanki-ka mere da matha le patha narni." Jesus kathu-yu mampirra.
18 "Nga, ngarra nukunu nhini-re John the Baptist pangarntuy-ka nukunu-ka mi dhepdhep kununingki da matha kardimurrktha i mere kanigurdugurduktha kura wine-yu. I murrinh numenadha nurni nanki-yu, 'Nukunu nhini-ka ku ngepan wiye kanthin wurran.' I kardu nukunu nhini-ka narnampart warda.
19 I ngay, kardu ngarra darrikardu nanki thathpirr ngangarntuy-re-ka mi dhepdhep ngardimurrktha i kura wine ngardigurdugurduktha. Mu kardu-ka numamnga numpan, 'Ya. Nukunu nhini-ka kardu bere matha wangu mi kanammurrk i kura kanamkurdugurduk-yu. I nukunu nhini-ka wurrannupup-ya ngarra kardu wiyenpun i kardu ngarra ku mani pumpanpunmatkut ku Government-nu-ya,' numamnga numpan ngarra ngay-nu-ya. Mu nga. Kardu nangkal ngatha ngarra Yile ngay darntiwak wurran-ka nukunu nhini-ka the kanthin da mange ngarra nukunu thathpirr-ka patha-wa nhini-yu." Jesus kathu-yu mampirra.

Kardu Ngamere Mere Murrinh Pumenabaththa Puyi Kangkarlmawu Luke 10.21-22

20-21 Bere Kangkarlmawu-ka mange ngala ngala nimin merradha wurrini kardu pangu-nu ngarra da nan pardipuptha-yu, da Korazin i da Bethsaida. Mu kardu nhini-ka mere parnipartha da mange wiye ngarra pumebaththa purni-yu. I bere Jesus kathu-ka nungampirramardawal i mampirra ngarra kardu nhini-yu, "Da-ka wiye thathpirr pirranarranu nanki-nu-yu da ngarra Korazin i Bethsaida narnapup-yu. Mange ngala ngala menarradha ngurrini nanki-nu-yu, mu nanki-ka mere narnipartha da mange wiye nhini-yu. Mu mange ngala ngala nhini da ngatha merradha ngatha kardu pangu-nu ngarra da Tyre i Sidon parnapup-ka, kardu nhini-ka da mange wiye parnipartha-wa da murntak warra i denmardathintha warda thathpirr da mange wiye nhini ngarra pumebaththa purni-yu.

22 "I nga," Jesus kathu-yu mampirra. "Kardu nhini-ka ngarra da Tyre i Sidon parnapup-ka da nakurl-te piramardatnu kumparra warra ngarra Yile neki-yu, i da-ka wiye pirrarranu kardu nhini-nu da nhini-nu-re-yu. Mu da-ka wiye ngala thathpirr pirranarranu nanki-nu-yu ngarra niramardatnu kumparra warra ngarra Yile neki-yu.

23 I nanki-nu ngarra da Capernaum narnapup ngarra kardu numem-nungala numpan-ka Yile neki-ka pananpinhithputhnu da ngarra thungku ngala wangu-yu. Ngay-ka mange ngala ngala deyida menarradha ngurrini nanki-nu-yu, mu nanki-ka mere narnipartha da mange wiye ngarra nu-mammath numpan-yu. Mu mange ngala ngala nhini da ngatha merradha ngatha kardu nhini ngarra da Sodom pardipuptha-ka, kardu nhini-ka murrinh pumengabaththa-wa i da nhini-ka bere ngatha pirrangidha-wa marra kanhi-yu.

24 I ngay murrinh manarranu-ka kardu nhini ngarra da Sodom thangunu kathu piramardatnu kumparra warra ngarra Yile neki wangu-ka da-ka wiye da matha pirrarranu kardu nhini-nu-yu. Mu da nhini-nu-re-ka da-ka wiye ngala thathpirr warda pirranarranu nanki-nu-yu." Jesus kathu-yu mampirra.

25 Bere nhini thangunu Jesus-ka murrinh wurdamnayith ngarra Yile nukunu-nu wangu. I mamna, "Yile, nhinhi da matha Pule ngala thathpirr thim ngarra da kangkarl i da putek ngala kanhi-yu. I ngay-ka ngamnhiriparl ngem nhini weyida da mange ngarra nhinhi thampunkarr wardarra kardu pana ngatha yida, mu mere thenkarrdha da mange ngarra nhinhi kardu ngarra murrinh piyemam pumpan the pumammath pumpan da terert.

26 Yu Yile, nhini da matha mange marda nanganart thim." Jesus kathu-yu mamna.

27 Bere nhini thangunu Jesus kathu-ka mampirra kardu ngarra terert-yu. "Nga kardu. Yile ngay-ka murrinh wurnangat warda ngatha banngiwerdi ngarra mukmuk ngay i nanhthi lurruth ngala thathpirr damngamut. I kardu-ka mere thathpirr the numangibath ngay-yu, mu Yile ngay da matha the thathpirr kanthinngi. I ngana deyida mere nangkal the thathpirr mabath Yile ngay-yu, mu ngay da matha wakal ngarra nukunu-ya the nganthin nukunu pangu-yu. I ngay-ka kardu ngamere deyida ngurdunthethithnu ngarra Yile ngay-nu-yu kardu ngarra ngay mampunkarart-ya.

28 "Nga. Kardu nangkal ngatha le wiye kani da tetemanthay thangunu bangarnurdurt wurran, nhini kardu-ka purrunganu kathu ngarra ngay, i

ngay-ka ngurduwupnu kardu nhini-yu i bayuknu pi i marda pekpek warda paninu.
29 I ngarra ngay da matha pangiriwaknu purru-yu i murrinh thathpi ngarra ngay da matha mangabathnu purru. Ngay-ka kardu thanthanngingka-wa i ngirranganpunpe nganam kardu-yu, i ngay-ka mere menungala ngurru, wurda. Ngarra ngay da matha nurunganu i murrinh numangabathnu nuru i nhini ngepan ngarra nanki-ka patha da matha narninu nhini-yu.
30 Murrinh thathpi ngay-ka mere thathpirr tetemanthay, i da mange ngarra ngay-ka mere deyida tetemanthay nangimariwaknu nuru." Jesus kathu-yu mampirra.

12

Jesus Mampatha Kardu Mange Wardi
Mark 2.23-28; Luke 6.1-5

9 Bere nhini thangunu Jesus-ka nungardurr warda da nhini thangunu-yu i pangu warda wangu nadha dini ngarra da church kardu Jews pigunu i kanardi warda.
10 I da nhini da kardu nugarn numi dinidha ngangka da mange wardi punimawerlerldha kardi mange numi-re-yu.
Bere da-ka Saturday-wa nhini-yu i kardu peneme pana nan-ya Pharisees kardu pirangkadhaneme pirrine kardu ngarra kama pamanu nukunu Jesus mange ngarra nukunu kardu pangu ngarra mange mamawathanu. Peneme nhini-ka marda pumertthaneme purne nukunu Jesus mange ngarra kardu pangu mamawathanu, i nhini Jesus-ka munmaparlnu warda murrinh law kardu ngarra Jews pigunu-yu i nhini-ka murrinh warda pangkabirrnemenu.
Bere peneme nhini-ka parramkadharrpuneme ngarra Jesus, "Ya. Ngarra murrinh law nekineme yibim-yu? Da Saturday kanhi ngarra da nekineme bannhiyukneme-ka mange da patha thathpirr nhini-yu kardu nawathanu-yu?"
11 Mu Jesus kathu-ka mampirruneme, "Nga. Ku thip ngarra nankuneme kama buybat ngarra da weyi ngala-ya da ngarra Saturday mani-ya, ngarra mani warda niyemanemenu nankuneme nhini-yu? Nankuneme-ka naneme pangu i nungurlartneme ku thip pangu-yu nawa? I nhini-ka numayibirnu-warda-neme nhini-yu.
12 Mu ku thip-ka ku da matha nhini-yu. Mu kardu-ka ngala thathpirr-wa nhini-yu, nhini-ka berengunh-wa kardu numanmanpinu nhini-yu i mange patha nuyumarranu nuru da ngarra Saturday mani-yu. Nhini-wa murrinh law nekineme yibim-yu," Jesus kathu-yu mampirruneme.
13 Bere Jesus kathu-ka mamna ngarra kardu nugarn mange wardi nhini-yu, "Nga. Mange pana ngarra nhinhi thungurathtath-nu." Bere kardu nugarn nhini-ka mange yungammarathtath i mange nhini-ka patha warda mebaththa pirri nginipunh mange patha numi pangu-re deyida mani mebaththa kardi.
14 Bere nhini thangunu kardu Pharisees-ka pungawurr warda ngarra da church kathu-yu. I murrinh warda puddanayiththaneme pe murrinh ngarra-re da mange nukunu Jesus thu pubatnemenu-yu. Murrinh pumemnungkuneme-yu.

Jesus Wurlk Ngarra Yile Neki Nukunu Mamna Wurran

15 Bere ngarra nukunu-re Jesus panthepup kardu thu pubatnu-ka, nhini
nukunu-ka nungardurr warda da nhini thangunu-yu, i pangu warda
wangu nadha dini. I kardu wurnangat nimin-ya parraniriwaktha purni.
I kardu matharr-wunngini kardu terert warda ngatha menpathadha
wurrini pangu da.
16 I murrinh warda merradha wurrini kardu terert nhini-yu, "Nga, mere
nukun nanthelerr da mange kanhi thangunu menarradha ngurrini-yu."
17 Bere, ngarra Jesus da mange ngala ngala terert nhini merradha
wurrini-ka nhini-ka murrinh murntak pana ngarra ku prophet nan-ya
Isaiah darntilil-ka murrinh da thathpirr nhini-yu. I kanhi-wa murrinh-yu
ngarra Yile neki kathu mamna ngarra nukunu Isaiah-yu, murrinh ngarra
nukunu-nu-ya Jesus,
18 "Nga kardu. Nukunu pana-ka kardu ngarra ngay-wa i wurlk ngarra
ngay mamnga wurran. Ngay-ka memmangkart nukunu nhini-yu, i ngay-
ka marda thathpirr manganart ngurran. I ngay-ka le thathpirr ngemna.
I ngay-ka bumardardinu ngepan ngay ngarra nukunu wangu-yu, i nhini
nukunu-ka murrinh thathpi ngarra ngay purdirrayithnu purru ngarra
kardu da mange wiye-nu parnipartnu. I murrinh nhini thangunu ngay-ka
kardu warda manthibirnunu da ngarra thungku ngala nhini thangunu-yu.
19 Nukunu nhini-ka mere kankabirr nukun ngarra kardu, i mere
kanirrawapa nukun. I mere murrinh lurruth nukun purdirrayith purru
ngarra kardu terert wangu parningkadhuknu-yu, wurda da matha.
20 I nukunu nhini-ka kardu thanthanka da matha purrurranu ngarra
kardu pana manangka lurruth ngala parnam i kardu pana ngarra
mere kumenumanpi kuru-yu. I nukunu-ka kardu bere ngatha wangu
purdirrayithnu purru murrinh thathpi ngarra ngay da matha i ngarra
kardu thathpirr murrinh pumangabathnu puru nhini-yu.
21 I kardu wurnangat da matha pubinayepupnu puru murrinh thathpi
ngarra nukunu i kardu-ka the warda pumabathnu nukunu pirranpenu
purru i kardu pule ngala pirranu-yu." Nhini-wa murrinh nukunu Isaiah
darntilil-yu, murrinh ngarra nukunu-nu-ya Jesus.

Murrinh Ngarra Nanhthi Lurruth Ngala Jesus Nukunu i Nanhthi Lurruth Ngala Ku Karrath Nukun

Mark 3.20-30; Luke 11.14-23; 12.10

22 Bere nhini thangunu-ka kardu nugarn pumebertidha purni ngarra
Jesus. Nukunu kardu nhini-ka ku ngepan wiye kanthidha wurrini, i
nhini nukunu-ka mere ngarra murrinh kaningerrentha i mere ngarra
kanibirlbirldha.
Bere Jesus-ka nungammaku warda ku ngepan wiye ngarra kardu nhini
thangunu kathu-yu i nukunu-ka patha deyida kardidha i murrinh warda
kardingerrentha i kamarl patha deyida wurrinibirlbirldha.
23 I kardu wurnangat pubangammangkardu da mange nhini Jesus
mamna-yu i kardu warda pumemnamardat. I murrinh pumemnu, "Ya.
Nukunu pana karrim-ka kardu darntethbath kama ngarra nukunu King
David thangunu kathu. Nukunu kardu nhini kama ngarra Yile neki mam
warra purdunhethuknungime ku Pule ngala pinhenungime. Nukunu da
kama kardu pana-yu, na?"
24 Mu bere kardu Pharisees-ka pubimpirrayepup murrinh nhini ngarra
kardu pumenanudha purni, i nhini-ka murrinh warda pumampirra, "Awu
wurda, nukunu-ka mere wurridha ngarra Yile neki kathu. Mu nukunu-ka
ku karrath kathu damnamut nanhthi lurruth ngala pana-yu, i da-ka nhini

weyida pirrimpunmaputh wurran ku ngepan wiye ngarra kardu thangunu kathu-yu."

25 Bere Jesus-ka the-wa menkumabaththaneme wurrini i nhini-ka murrinh warda mampirruneme ngarra kardu Pharisees nhini-yu, "Nga peneme. Kardu darrikardu ngatha thu kuyunuthuk kuru-ka nhini-ka kardu thu kuyunurikerdek-wa nhini-yu. I kardu darrikardu manta ngatha thu kuyuthuk kuru-ka nhini kardu-ka kuyunurikerdek deyida nhini-yu. I kardu-ka mere warda lurruth parnenungime, i mere warda mitmit parnenungime nhini-yu.

26 I mangini nhini mani ku karrath-ka mere kirranmaputh kurru ku ngepan wiye wiye nukunu ngarra kardu thangunu kathu-yu, wurda da matha. Mu nukunu nhini i ku ngepan wiye wiye ngarra nukunu-ka marda ngala da matha parnamkaneme-yu. Mu ku karrath ngatha ku ngepan wiye wiye kirranmaputh kurru-ka nhini peneme-ka mere warda mitmit karnenemenu, i mere warda lurruth ngala karne-nukun-neme, wurda da matha warda. I peneme-ka kuyunungkurikerdek-da-matha-neme nhini-yu."

27 "Nankuneme numamkaneme-ka ku karrath kathu nanhthi lurruth ngala ngarra nukunu damngamutmut wurran ngarra ngay ku ngepan wiye wiye-nu ngarrimpunmaputh ngurran-yu. Mu nga, murrinh kanhi nganankudharrpunemenu, kardu nangkal nimin nanhthi lurruth ngala dampirramutmut wurran kardu ngarra nankuneme ku ngepan wiye wiye-nu pibimpunmaputh pumpan-yu? Nganaka, nangkal nhini-yu? Yile neki nawa nanhthi lurruth ngala dampirramutmut wurran-yu? Mu nhini nankuneme-ka murrinh narrampirrayirrart ngarra ngay-nu-yu numamn-ganeme ku karrath kathu nanhthi lurruth ngala damngamutmut wurran-yu.

28 Mu nga. Ngay-ka ngarrimpunmaputh ngurran ku ngepan wiye wiye ngarra kardu thangunu kathu, nhini ngay nganthin ngurran-ka ku ngepan lurruth ngala ngarra Yile neki thangunu kathu-wa. Nanhthi lurruth ngarra ku karrath nukunu-ka wurda-wa nhini-yu. I nhini-ka the-wa numabathnemenu Yile neki kardu Pule ngala wardarra dimpirra kardu ngarra nukunu-yu.

29 "I ngana deyida," Jesus kathu-yu mampirruneme. "Mere nangkal ngadha kanimardi ngarra thelput kardu nugarn lurruth ngala nukunu-yu i mangkardap nanhthi purrkpurrk nukunu-yu, wurda da matha. Mu kardu nhini-ka pumadharrkirrknu warra ngadha kardu nugarn lurruth ngala nhini-yu i nhini-ka nanhthi purrkpurrk nukunu warda pumangkardap nhini-yu.

30 "I nga numi-yu. Kardu nangkal ngatha mere kangiriwak kurru ngarra ngay, nhini nukunu-ka mere marda thathpirr mangert kurru. I ngana deyida kardu ngatha mere kunperr kurru kardu ngarra ngay-nu, kardu nhini-ka bannganthalang warda-wa nhini-yu ngarra ngay wangu-yu.

31 "I nga," Jesus kathu-yu mampirruneme. "Kardu ngatha da mange wiye panipartnu, nhini Yile neki-ka pirramaputhnu i puymayekumnu da mange wiye nhini ngarra mebaththa wurrini-yu. I kardu ngatha murrinh mardarrithaknu ngarra Yile neki wangu, mu da nakurl-te pamardathinnu murrinh nhini thangunu, nhini Yile neki-ka pirramaputh deyida-nu i puymayekumnu murrinh wiye nhini thangunu-yu. Mu nga. Kardu ngatha murrinh mardarrithaknu ku Ngepan patha ngarra Yile neki nukunu i da mange patha nhini mam wurran-ya, nhini Yile neki-ka mere ngarra

kirramaputh i mere ngarra kuymayekum murrinh wiye nhini-yu, wurda da matha nhini-yu.
32 I kardu ngatha murrinh mangirdarrithaknu ngay kardu darrikardu nanki thathpirr-ka nhini Yile ngay-ka puymayekumnu murrinh wiye nhini-yu. Mu kardu murrinh pumardarrithaknu ngatha ngarra Ngepan patha ngarra Yile neki nukunu, nhini Yile neki-ka mere ngarra kuynmayekum nukun murrinh wiye nhini-yu marra kanhi kama, i da nakurl deyida-nu kama, wurda da matha nhini-yu. Nukunu-ka mere ngarra kuynmayekum nukun, wurda da matha." Jesus kathu-yu mampirruneme.

Murrinh Ngarra Thay Patha i Thay Wiye
Luke 6.43-45

33 Bere Jesus-ka murrinh deyida mampirruneme, "Nga. Nanhthi thay wunku mi dhepdhep patha ngatha memkalele wurran, nhini-ka thay patha da matha wurdanturturt wurran. Mu nanhthi thay wunku mi dhepdhep wiye ngatha memkalele wurran, nhini-ka thay wiye da matha wurdanturturt wurran. I mangini nhini mani nubangkardunu i nirathenhnu nanhthi thay patha kama i nanhthi thay wiye kama ngarra mi thangunu kathu memkalele wurran-yu. 34 Nankuneme-ka kardu wiyenanku-da-matha-neme mangini ku pangkuy murlak mani numamkaneme numpan. Nankuneme-ka murrinh ngarra marda nankuneme thangunu kathu narnamkangerrenneme, i marda ngarra nankuneme-ka wiye da matha nhini-yu. I murrinh patha-ka mere ngarra narnengerrenneme, wurda.
35 Nankuneme-ka mukmuk da wiye da matha nubemkayengkarnirnneme numpan i nhini-ka murrinh wiye da matha narnamkangerrenneme ngarra marda nankuneme thangunu kathu. Mu kardu patha ngatha-ka mukmuk patha da matha benthengkarnirn wurran i murrinh patha da matha kanamngerren ngarra marda nukunu thangunu kathu-yu.
36 "I nga, murrinh kanhi manarrunemenu-ka da nakurl-te-nu nganaka ngarra kardu wurnangat warda ngatha piramardatnu kumparra warra ngarra Yile neki, nhini nankuneme-ka murrinh numananemenu thangkudha murrinh thathpi wiye wiye nhini nardengerrenthaneme-yu?
37 I nhini thangunu Yile neki-ka pirranputhnu warda kardu-yu da ngarra thungku ngala wangu-yu nhini-ka murrinh wiye wiye thangunu weyida pardingerrentha-yu. Mu kardu wurnangat ngamere-ka ngarra nukunu da matha puyunu, nhini kardu ngamere nhini-ka murrinh patha patha da matha pumedha purni ngarra da putek ngala kanhi-re pardidha-yu." Jesus kathu-yu mampirruneme.

Kardu Parrantharrpu Kangkarlmawu Da Mange Ngala Pamanu
Mark 8.11-12; Luke 11.29-32

38 Bere nhini thangunu kardu Pharisees ngamere i kardu nugarn ngamere pana ngarra murrinh law kardu Jews nukun puddininthethiththa purni-ka murrinh warda pumamnaneme ngarra Jesus, "Ya Pule. Da mange ngala mani nangarru-kathu-neme i ngubanhimangkardunemenu."
39 Mu Kangkarlmawu kathu-ka mampirruneme, "Nga. Nanki-ka kardu wiyenan i mere thathpirr murrinh numanabath nuru murrinh ngarra Yile neki nukunu. I wurda da matha, nanki-ka mere nubangimangkardu nukun da mange ngala ngamanu-yu. Mu nga. Da murntak warra nganaka Yile neki kathu da mange ngala mamna ngarra kardu prophet murntak nhini-nu-ya Jonah. I da mange ngala mangini murntak nhini da matha nubangkardu-deyida-nu.

40 Nukunu nhini Jonah-ka dininganamardadha ngarra marda nukunu
ku ngurlmirl ngala da-ka perrenkuneme-wa mam. I nhini thangunu ku
ngurlmirl nhini-ka dimme warda nukunu-yu. I mange nginipunh nhini
deyida mani ngay, kardu ngarra da kangkarl kathu ngurdamnarrathut-
ka kardu nganinganamardanu pepe ngarra da putek ngala kanhi da
perrkenkuneme-nu. I da nhini thangunu ngay-ka ngurdingkabirl-deyida-
nu.
41 "I nga. Da nakurl-te ngarra kardu wurnangat warda ngatha
niramardatnu kumparra warra ngarra Yile neki, kardu nhini deyida
wanku ngarra da nan thangunu-ya Nineveh pardipuptha-ka ngarra Yile
neki deyida kumparra warra piramardatnu. Kardu nhini-ka murrinh
pubimnayepup i murrinh pumamnabath ngarra ku prophet nhini-ya
Jonah murrinh merradha wurrini. I nhini kardu-ka daninmardathintha
warda kardi da mange wiye thangunu pumebaththa pardi i parnampart
warda nhini-yu. Mu da nakurl-nu-re-ka kardu nhini kathu-ka murrinh
pumanarranu, 'Nanki-ka mere ngadha narniparttha da mange wiye ngarra
numebaththa nurni nhini Yile neki-ka ngarra da thungku ngala warda
wangu purdunanthuknu.' I nga, murrinh kanhi manarranu, kardu
ngalantharr murntak nhini Jonah-ka kardu ngala-wa nukunu-yu, mu
kardu nugarn numi kanhi da karrim kardu ngala thathpirr dimpewal
ngarra nukunu Jonah-yu.
42 "I ngana deyida kardu muthingka ngala pana nganaka da nan
thangunu kathu Sheba. Da murntak warra nigunu nadha dini da ngath-
parr nhini thangunu kathu i murrinh-nu binanayewuptha dini murrinh
ngarra nukunu nan-ya King Solomon, kardu nukunu nhini-ya ngarra
murrinh mukmuk ngala kanthidha wurrini. I da nakurl-te nigunu wanku
kumparra warra pirramardatnu ngarra Yile neki i kanhi-wa murrinh
manarranu da nhini-nu-re-yu, 'Nanki-ka mere ngadha narniparttha da
mange wiye ngarra numebaththa nardi, nhini nanki-ka ngarra da thungku
ngala da matha nurunu-yu.' Nigunu kathu-yu manarranu. Yu, nukunu
ngalantharr nhini King Solomon-ka kardu ngala-wa, mu kardu nugarn
numi kanhi da karrim kardu ngala thathpirr dimpewal ngarra nukunu
nhini King Solomon-yu." Jesus kathu-yu mampirra.

Murrinh Ngarra Ku Ngepan Wiye Kardu Thangunu Kanampart i Wurdamnawurl

Luke 11.24-26

43 Bere Jesus-ka murrinh deyida mampirra, "Nga. Ngarra ku ngepan
wiye thangunu kardu kanampart-ka, nhini-ka nungawat dim da ngarra
demtumtum ngarra kura makura i da-nu dirranganpinhadhath tharra. Mu
mere ngatha bardurt da-yu
44 nhini nukunu-ka murrinh warda memnu mange nukunu, 'Aa yu.
Ngay-ka ngurdinawurlnu kardu pangu deyida ngarra nganampart i
nganinginirdi-deyida-nu.'
"I bere nhini-ka wurdamnawurl pangu deyida, i bangarnurt kardu nhini
da ngatha-ka maku da ngatha kanam, mere kaninginirdidha ku ngepan
numi thangunu kathu, mu kardu patha i watmam da matha kardidha
kardu nhini-yu.
45 Bere ku ngepan wiye nhini-ka mampirrukayneme ku 7 deyida kathu,
i ku-ka ku wiyenpun warda thathpirr nhini-yu. I ku-ka parnamkanginirdi-
warda-neme kardu nhini-yu i da warda parnamkapupneme. I nukunu
kardu nhini-ka kardu wiye thathpirr warda wurran nhini-yu, mu da
marra-re-ka kardu nhini-ka wiye kununginki da matha wurrinidha-yu.

I mange nginipunh nhini mani, nanki deyida wanku kardu wiyenan numpan. Mu da nakurlnu kardu wiye thathpirr nurunu mangini kardu kanhi mani ku ngepan wiye parnamkanginirdineme." Jesus kathu-yu mampirra.

Jesus i Kardu Darrikardu Nukunu Thathpirr
Mark 3.31-35; Luke 8.19-21

46 Bere ngarra Jesus-te murrinh da ngatha wurdinirrayiththa dini-ka, kale nukunu i ngathan nukunu-ka parramkaruyngime ngarra thelput nhini da. Kardu-ka pangu da kathu outside penganadhaydhangime i murrinh puddannathukngime ngarra nukunu-nu Jesus.
47 I kardu numi kathu-ka mamna ngarra Jesus, "Ya. Kale nhinhi i ngathan nhinhi-ka kanhi kibimkangime nhinhi-nu."
48 Mu Jesus kathu-ka mamna, "Nangkal nimin ngay-yu kale mamnge ngurran-yu? I nangkal nimin ngay-yu ngathan mamna ngurran-yu?"
49 I daninkardadha warda dini mange ngarra nukunu-re ngarra pulangay nukunu i murrinh warda mam, "Nga. Kardu kanhi nimin karrimkadhuk kale mampirra ngurran-yu i ngathan mampirra ngurran-yu.
50 I kardu nangkal ngatha da mange ngarra Yile ngay nukunu pariwaknu purru-ka, kardu-ka nhini-wa kardu darrikardu ngay thathpirr-yu. Nhini-wa kardu-yu ngathan ngay, munak ngay i kale ngay-yu." Jesus kathu-yu mampirra.

13

Murrinh Ngarra Kardu Mi Kamarl Wurriniwuthpuththa i Bebirrbirrdha Wurrini
Mark 4.1-9; Luke 8.4-8

1 Bere da ngunga numi nhini da ngatha Jesus-ka yungawuy ngarra thelput thangunu kathu i nadha dini pangu warda wangu ngarra ngipilinh ngala-nu. I pangu da dinidha da dimunurdi. 2 Bere kardu wurnangat nimin-ya puyemnawerr ngarra Jesus i nhini nukunu-ka ngarra tharntu warda kanammardap dinidha, i kardu-ka pangu-re pidha da ngarra ngipilinh nganangurru.
3 Bere murrinh terert da matha wurdanarrayiththa dini ngarra tharntu thangunu kathu-yu murrinh pana-ya ngarra yungkamnumtha. I murrinh warda mampirra, "Ya kardu. Nubingayepup kathu. Murrinh kanhi-ka murrinh ngarra kardu nugarn wurlk medha wurrini ngarra mi kadin. Bere nukunu-ka mi kamarl mangankut i mi warda kamarl wurriniwuthpuththa weyi ngarra ku puliki meyeththa wurrini nanhthi thay pangkuy wuting-te.
4 "Bere nukunu-ka da pana-re wurriniwuthpuththa. Mu mi kamarl ngamere-ka banawaththa wurrini ngarra mayern i ku murrirrbe-ka pardimurrktha warda mi nhini-yu.
5 I mi kamarl ngamere-ka banawaththa wurrini ngarra palyirr kurethkurethmam. I mi-ka puddarnturturt pirtpirt da matha nhini-ka putek kunungingki-wa nhini-yu i tukuriki wanku.
6 Mu ngarra ngunga ngala mana warda pirridha-ka nhini-ka mulurn therrke warda dempunmugarl nhini-yu. Nhini-ka ngimalmin mananhthi-wa nhini-yu.
7 "I mi kamarl ngamere-ka banawaththa wurrini ngarra nanhthi nan wangu mayeyep. Mi-ka pangarntuy i wurda. Mu nanhthi mayeyep-ka

nanhthi ngala da matha puddarnturturt i mi nhini-ka pumpanpunpekarl
i parrampirradhap mi nhini-yu i pumpanpunthinkun warda nhini-yu.
8 "I mi kamarl ngamere mi terert thathpirr-ka banawaththa wurrini
ngarra da putek patha. I mi-ka pangarntuy i puddarnturturt da matha
i mi terert warda pinthut nhini-yu. Ngamere mi kamarl dhepdhep
nhini pinthut-ka mi-ka terert nimin-ya. I ngamere mi kamarl dhepdhep
nhini pinthut-ka mi-ka terert tharrngini nhini-yu. I ngamere mi kamarl
dhepdhep nhini pinthut-ka mi-ka ngamere da matha."
9 Bere Jesus kathu-ka mampirra, "Kardu nangkal ngatha mangimarta
murrinh kanhi-ka, kardu nhini-ka murrinh-ka mabathnu warda nhini-yu."

Jesus Wurdampirrayith Murrinh Yungkamnumtha
Mark 4.10-12; Luke 8.9-10

10 Bere nhini thangunu-ka pulangay nukunu Jesus-ka purnenadhaneme
ngarra Jesus i murrinh pumamnaneme, "Ya pule. Thangku-nu murrinh
nginipunh nhini mani thurdampirrayith thurran-yu murrinh pana ngarra
yibimkamnum-yu?"
11 Bere Jesus kathu-ka mampirruneme, "Yile ngay-ka bannankuwerdi-
wardarra-neme da ngarra mange nukunu-yu i da mange ngarra-re ku
Pule ngala thathpirr pinu-yu. I mere nangkal ngadha the mebaththa
wurri da mange nhini-yu, mu nankuneme da matha the warda thathpirr
nanthinkaneme. Mu kardu ngamere pangu-ka Yile neki-ka mere buynper-
didha da mange nhini-nu-yu, wurda.
12 "Nga. Kardu ngatha bingayewupnu purru ngarra murrinh thathpi
ngay i kunungingki mangimartanu, nhini Yile neki-ka kanamut warda
mangimartanu ngala da matha. Mu kardu nangkal ngatha mere bin-
gayewup kurru murrinh ngarra ngay, nhini Yile neki-ka mamartnu warda
mukmuk kunungingki nhini ngarra kanthin wurran-yu.
13 Kardu pangu-ka mange pubamngimangkardu pumpan mu mere
thathpirr kumangimarta kuru, i kardu-ka pubimngayewup pumpan mu
mere thathpirr kumangimarta kuru. Kardu-ka mere warda marda kumart
kuru murrinh pumangimartanu-yu, wurda. I da-ka nhini weyida murrinh
kanhi ngurdampirrayith ngurran murrinh ngarra yibimkamnum-yu.
14 "Da murntak warra kardu ngalantharr nan Isaiah ku prophet-ya
murrinh ngarra Yile neki nukunu darntilil-yu. I murrinh-ka murrinh
da thathpirr nhini-yu. I kanhi-wa murrinh darntilil-yu, 'Kardu-ka mere
kumangimarta kuru ngarra murrinh ngay-yu wurda da matha. Kardu-ka
mange pubangimangkardunu puru mu mere thathpirr kumangimartanu,
i kardu-ka pubingayewupnu puru mu mere thathpirr kumangimartanu.
15 Kardu-ka marda wiye pirrim i mutmutwunthe. I kardu-ka kamarl
pumpanmirlbirl, mu kardu-ka nginipunh kamarrama mani-wa pumpan.
Mu kardu ngatha mange ngarra ngay thathpirr pubengimangkardudha i
murrinh pubingayepuptha i puddingawurldha, nhini ngay-ka ngirrangin-
mapuththa warda da mange wiye i buynpaktha kardu ngarra Yile neki
nukunu nhini-yu, mu wurda.' "
16 Bere Jesus kathu-ka mampirru-deyida-neme, "Mu nankuneme-ka
kardu mere pangu mani numpankaneme kanhi. Nankuneme-ka mange
ngarra ngay nubamngimangkarduneme numpan i murrinh nubimn-
gayepupneme numpan i numpanngimangawurtneme. I nhini nankuneme-
ka le patha warda numpankaneme nhini-yu.
17 "Nga. Kanhi-ka murrinh thathpirr manarrunemenu. Da murntak
warra-ka kardu nugarn pana nganaka ngarra murrinh Yile neki nukunu

puddanarrayiththa purni ku prophet-ya, i kardu ngamere deyida ngarra Yile neki parraniriwaktha purni-ka kardu marda pumerttha purni pubangingkardunu i murrinh ngarra ngay pubingayewupnu puru. Mu wurda, kardu nhini-ka mere pubengingkardudha i mere pubinangayewuptha puyi ngarra murrinh ngay-yu. Mu nankuneme-ka nubamngimangkarduneme i nubimngayepupneme."

Jesus Wurdanpirrumeriyithneme Murrinh Ngarra Yungkamnumtha
Mark 4.13-20; Luke 8.11-15

18 "Nga, nubingayepup-kathu-neme," Jesus kathu-yu mampirru-deyidaneme. "Ngay-ka ngurdunarrumeriyithnemenu murrinh pana ngarra kardu mi kamarl wurriniwuthpuththa-yu.
19 Kardu ngamere pubinthepup murrinh thathpi ngarra Yile neki nukunu. Mu murrinh-ka mere kumarta-wa i nhini-ka mere pirdith i ku karrath kathu wurran i manganpunmart murrinh nhini ngarra pubinthepup thangunu-yu. Kardu nhini-ka nginipunh mi kamarl pana mani nganaka ngarra da mayern banawaththa wurrini i ku murrirrbe pana da tiduk-te pardimurrktha mi kamarl nhini-yu.
20-21 "I kardu ngamere deyida-ka murrinh thathpi ngarra Yile neki nukunu pubinthepup i murrinh ngadha pumammath i le patha warda parnam-ya. Mu ngarra kardu-re da tetemanthay pubanpirrapak, murrinh ngarra Yile neki nukunu weyida pumammath pumpan-ka, nhini-ka parnampart warda pirtpirt da matha murrinh nhini-yu, nhini-ka mere thathpirr pumeyittha da marra-re-yu. Kardu nhini-ka nginipunh mi kamarl pana mani ngarra palyirr kurethkurethmam banawaththa wurrini i mi pirtpirt da matha puddarnturturt, mu nanhthi ngimalmin-ka mananhthi-wa i nhini-ka mere pirdith dempunmugarl.
22 "I kardu ngamere deyida-ka murrinh thathpi ngarra Yile neki nukunu pubinthepup. Mu kardu-ka pubenthengkarnirn da ngatha pumpan nanhthi purrkpurrk terert da ngarra da putek kanhi nukun i ku mani deyida marda pumanganart pumpan. I nhini nanhthi nhini thangunu-ka dampirradhap warda kardu ngarra murrinh Yile neki nukunu kumanabathnu thathpirr kuru. Kardu nhini-ka mangini mi kamarl pana mani ngarra nanhthi mayeyep wangu buniwinharrarrdha wurrini. Mi-ka pangarntuy, mu nanhthi mayeyep-ka pumpanpunpekarl i parrampirradhap i pumpanpunthinkun warda mi nhini-yu.
23 "Mu kardu ngamere thathpirr warda-ka pubinthepup murrinh thathpi ngarra Yile neki nukunu. Kardu nhini-ka murrinh thathpirr warda pumamnabath pumpan i murrinh pumanganmarta i pumpantet warda parrarntiwak thathpirr warda pumpan Yile neki-yu. Kardu ngamere nhini-ka da mange terert nimin-ya pumpanna Yile neki-nu-yu. I kardu ngamere-ka da mange terert tharrngini pumamna pumpan Yile neki-nu-yu. I kardu ngamere-ka da mange kunungingki da matha pumpanna Yile neki-nu-yu. Kardu nhini-ka nginipunh mi kamarl pana mani ngarra da putek patha banawaththa wurrini. I mi-ka puddarnturturt i mi terert warda pinthut-yu. I mi ngamere-ka mi terert tharrngini pinthut i mi ngamere deyida-ka mi ngamere da matha pinthut." Nhini-wa murrinh-yu Jesus kathu wurdanpirrumeriyithneme.

Murrinh Ngarra Mi Yimun i Parnu Wiye

24 Bere Jesus-ka murrinh numi deyida wurdampirrayith murrinh mampunkardarrath-ya. I mampirra, "Nga. Da nakurlnu-re ngarra Yile

neki ku Pule ngala thathpirr pirranu ngarra kardu wurnangat warda ngatha, nhini-ka mangini murrinh kanhi mani ngurdinarrayithnu-yu.

"Bere kardu pule ngala-ka mi kamarl patha mi yimun-ya bebirrbirrdha wurrini ngarra da putek nukunu.

25 Bere, da thipinhi nhini ngarra kardu terert ngurrnguwarl pardingurrkurrktha-ka, kardu nugarn numi kathu nadha dini ngarra mi kadin nhini da. Kardu nugarn nhini-ka mere marda merttha wurri ku pule ngala nhini, i nhini nukunu-ka mi kamarl wiye bebirrbirrdha wurrini ngarra mi kamarl mi yimun wangu-yu, mi nginipunh memninthangkarnu mani. I bere nukunu nhini-ka pangu warda wangu nawinharartha dini.

26-27 "Bere mi kamarl mi yimun i mi kamarl wiye pangarnturtuy warda i wurdamnintharurturt. I da nakurl-te ngarra mi dhepdhep wanku pangarnturtuy ngarra mi yimun nhini-yu, kardu pana ngarra mi kadin nhini wurlk pumedhaneme purne-ka pangankathenh-warda-neme nanhthi parnu wiye wanku puddanturturt memninthangkarnu. I bere, ngarra ku pule ngala warda purnenadhaneme, i murrinh pumamnaneme, 'Ya pule. Mi kamarl patha da matha debirrbirrdha thurrini nhinhi-yu nawa? Nhini-ka ngarra-dha kathu nanhthi parnu wiye pangu puddarnturturt pumpan pangu-yu?' 28 I ku pule nhini kathu-ka mampirruneme, 'Kardu nugarn pana ngarra mere marda mangert kurru mi kamarl wiye pangu bebirrbirrdha wurrini i nanhthi parnu wiye pana warda puddarnturturt-yu.' I peneme kathu-ka pumamnaneme, 'Nanhthi parnu wiye pangu-ka ngungumparlarartnemenu?'

29 I ku pule kathu-ka mampirruneme, 'Awu, kuguk da ngatha. Mu ngarra parnu wiye-re nungurlarartneme nukun-ka mi yimun nukun deyida nungurlarartneme nhini-yu.

30 Mu bere ngatha mi yimun i nanhthi parnu wiye purdinintharurturtnu i ngarra mi yimun da mana mi thungku warda pingkadhuknu. I da nhini-nu-re murrinh kanhi marrunemenu kardu nugarn ngamere pana, "Nanhthi parnu wiye pangu ngarra memninthangkarnu nungurlarartnemenu nuru i numalalarrnemenu nuru i ngarra thungku warda niraputhnemenu. I mi nhini mi yimun-ka nubarartalnu-warda-neme, i nadhakthuknemenu i ngarra thelput ngay mi ngarra dhepdhep nukun nuburdurdinemenu." ' "

Kangkarlmawu Wurdampirrayith Murrinh Ngarra Mi Kamarl Mi Mustard

Mark 4.30-32; Luke 13.18-21

31 Bere Jesus-ka murrinh numi deyida wurdanpunthethith, i mampirra, "Da mange ngarra kardu wurnangat murrinh pumanabathnu puru murrinh ngarra Yile neki nukunu i ku Pule ngala thathpirr pirranu, mange-ka murrinh nginipunh kanhi mani-wa ngurdinarrayithnu kanhi. Bere kardu nugarn manganart mi kamarl mi mustard-ya i bangammirr warda ngarra putek.

32 Mi kamarl nhini-ka mi kunungingki thathpirr-wa. I mi wurdarnturturt-ka thay-ka ngala-wa mi wanku-ya. I ku murrirrbe wanku pumpannupup ngarra nithinu thay nhini-yu i ku dirri wanku pumampatha pumpan," Jesus kathu-yu mampirra.

33 Bere Jesus-ka murrinh numi deyida wurdanpunthethith, i mampirra, "Ngay-ka murrinh deyida ngurdiyithnu da mange ngarra kardu wurnangat murrinh pumanabathnu puru murrinh ngarra Yile neki nukunu i ku Pule ngala thathpirr pirranu. Bere kardu palngun manganart nanhthi turlurlumam kunungingki i mamkarnu ngarra mi lawam. I nigunu-ka mi

ninganthi warda i mi lawam-ka ngala warda dinidha nanhthi turlurlumam
kunungingki nhini thangunu-yu," Jesus kathu-yu mampirra.
34 Bere murrinh niyith-niyith terert nginipunh nhini mani Kangkarl-
mawu wurdanarrayiththa wurrini-ya kardu ngarra wurnangat-yu mur-
rinh nginipunh yibimkamnum mani-ya.
35 Murrinh-ka terert da matha wurdanarrayiththa wurrini da ngarra
marra-re kathu Yile neki mampatha da putek ngala kanhi i ngarra marra
kanhi da mana. I murrinh terert nhini-ka murrinh ngarra kardu mere da
ngatha the pumebaththa puyi. I murrinh-ka nhini-wa kardu ngalantharr
murntak ku prophet-ya mam-yu murrinh ngarra Jesus wurdanarrayiththa
wurrini-yu. I murrinh-ka murrinh da thathpirr warda nhini-yu.

Jesus Wurdanpirrumeriyithneme Murrinh Ngarra Mi Yimun i Parnu Wiye

36 Bere nhini thangunu Jesus-ka kanampunpart warda kardu wurnangat
nhini i pangu warda wangu nadha dini i ngarra thelput warda kanardi. I
bere pulangay nukunu kathu-ka pumamnaneme, "Ya pule. Thurdungar-
rumeriyithnemenu murrinh pana ngarra nanhthi parnu wiye-ya."
37 Bere Jesus kathu-ka mampirruneme, "Kardu pule pana ngarra mi
yimun mi kamarl patha-ya bebirrbirrdha wurrini-ka nhini-ka ngay-wa,
kardu ngarra darrikardu nanki.
38 I da putek pana ngarra mi kamarl bebirrbirrdha wurrini-ka mangini
da putek ngala kanhi mani-yu. I mi kamarl patha pana-ka mangini kardu
ngarra Yile neki nukunu-wa nhini-yu. I nanhthi parnu wiye-ka mangini
kardu ngarra ku karrath nukunu mani.
39-40 I kardu pana ngarra mi kamarl wiye bebirrbirrdha wurrini-ka
nginipunh ku karrath mani-wa nhini-yu. I kardu nugarn pana ngarra mi
dhepdhep patha parranedhakthukthaneme parde-ka nginipunh ku angel
mani-wa nhini-yu. I ku nhini-ka da nakurlnu pankudhakthuknemenu
puru kardu ngarra Yile neki nukunu, i da nhini thangunu da putek ngala
kanhi-ka pirtalnu warda nhini-yu. I mange nginipunh nanhthi parnu
wiye pana mani parranedhakthukthaneme purne i ngarra thungku warda
pibimkaputhneme, kardu wiye deyida panthakthuknemenu puru i ngarra
da thungku ngala-nu wangu pirankuputhnemenu puru.
41 "I ngay, kardu darrikardu nanki thathpirr-ka ku angel ngarra ngay
ngurdunthuknu da pana ngangka-re i kardu wiyenpun da matha panthak-
thuknu puru i kardu ngamere pana ngarra da wiye-nu pumampuntullul
pumpan ngarra kardu-ya. I ku angel nhini-ka pumanyerryerrnu kardu
wiyenpun nhini
42 i ngarra da thungku ngala-nu warda wangu piranputhnu kardu
wiyenpun nhini-yu. I kardu nhini-ka du ngala da matha parnikarrknu
wunku nanhthi yidingurr ngala da matha parninu.
43 I kardu ngarra Yile neki nukunu-ka, kardu pathanpun-ka, da bere
matha wangu puyunu i parninu da ngarra nukunu dim, i kardu-ka
panlarrangnu pani mangini nanhthi ngunga deyida mani." I bere Jesus
kathu-ka mampirruneme, "Kardu nangkal ngatha mangimarta murrinh
kanhi-ka, kardu nhini-ka murrinh-ka mabathnu warda nhini-yu."

Kardu Pana Ngarra Da Nazareth Pardidha Mere Pubinanayepuptha Ngarra Jesus

Mark 6.1-6; Luke 4.16-30

53 Bere, ngarra Jesus-te murrinh nhini darntikerdek-ka nhini nukunu-ka
nungardurr warda da nhini thangunu-yu
54 i pangu warda wangu nadha dini wurdawurl da ngarra nukunu.

Bere, nukunu-ka kanardi ngarra da church kardu Jews pigunu, i kardu warda wurdininthethiththa dini murrinh ngarra Yile neki nukunu. I kardu-ka pumemnamardat da matha murrinh ngarra pubimnayepup thangunu-yu. I murrinh warda pumenanudha pirrini mange pigunu ngatha-yu, "Ya. Kardu ngarra-re kathu nukunu kanhi kardu mukmuk ngala kanhi kanthin dim-yu? I ngarra-dha kathu nanhthi lurruth ngala kanhi ngarra da mange patha patha kanhi mam wurran-yu?
55 Mu nukunu-ka wakal nukunu ku carpenter-wa nawa? I kale nukunu-ka Mary-wa nawa? I ngathan nukunu-ka James, Joseph, Simon i Judas nawa?
56 I munak nukunu terert-ka kanhi parnapup deyida nawa? Nhini-ka thangku-dha nukunu kanhi kardu mukmuk ngala kanthin kem-yu?" Nhini-wa kardu-yu murrinh pumenanudha pardi-yu.
57 I bere nhini thangunu kardu-ka mere warda pubinanayepuptha. Bere Jesus kathu-ka mampirra, "Nga. Kardu wurnangat warda ngatha pubimnayewup pumpan i murrinh pumamnabath pumpan kardu nugarn pana ngarra murrinh Yile neki nukunu wurdamyith wurran. Mu ngarra da nukunu mana kardu ngarra darrikardu nukunu mana wurdampirrayith-ka, nhini kardu-ka mere warda kubinayepup nhini-yu i mere warda murrinh kumanabath nhini-yu ngarra murrinh thathpi nukunu-yu."
58 Bere Jesus-ka mere ngarra ngadha merradha da mange patha patha terert da pangu-yu, nhini kardu mere murrinh weyida pubinanayepuptha puyi i mere murrinh pumenabaththa puyi nhini-yu.

14

Nukunu John the Baptist Yibimpup Warda
Mark 6.14-29; Luke 9.7-9

1 Bere kardu pule ngala Hered, kardu ngarra da Kelili dinirradha-ka pamnayepup Jesus i da mange patha patha merradha wurrini nhini-yu.
2 I nukunu kathu murrinh merradha dini kardu ngarra nukunu, "Ya. Nukunu Jesus pana-ka John the Baptist-wa kardu wurdamkabirl deyida. Nhini weyida da mange patha patha pana mam wurran-yu i kardu lurruth ngala pana kurran-yu."
3-4 Bere da murntak warra-ka kardu pule ngala nhini Hered-ka man-ganbertnintha ngarra palngun ngathan nukunu nukun Philip. Murrinh nigunu-ka nan-wa Heredias. Bere ngarra da nhini-re nukunu John the Baptist-ka murrinh kanhi kathu mamna ngarra Hered-yu, "Ya. Nhinhi-ka mere nebertha kardu palngun pana-yu. Nigunu-ka kardu palngun ngathan nhinhi nukunu-wa. I nhini-ka da mange wiye-wa nam nhini-yu." I bere murrinh nhini thangunu nukunu John the Baptist murrinh mamna ngarra Hered-ka, nhini nukunu Hered-ka ku soldier ngarra nukunu wurdanpunkuthukneme nukunu-nu John the Baptist pumabertnemenu i pumadharrkirrknu i panadhapnemenu ngarra da jail.
5 Nukunu Hered marda merttha wurrini-ka John the Baptist thu pubatnu i purdurinuminu mu nukunu-ka dempunmanham ngarra kardu wurnangat nhini, kardu-ka murrinh kanhi pumedha purni, "Ya. Nukunu pana John the Baptist-ka ku prophet thathpirr-wa pana kurran-yu." Kardu kathu-yu pumam.
6 Bere da ngarra birthday nukunu-re Hered pangamnaruy-ka, nukunu-ka kardu warda dimpirrakay mi dhepdhep-nu pullathnu i le patha parninu. Bere kardu wurnangat warda ngatha pubemnangkardurdu warda. Bere kardu wakal mardinhpuy nigunu Heredias-ya pangampirraruy ngarra

kardu terert nhini-yu i kardirrapurrktha nanhthi mampurrkinh. I nukunu Hered le patha nimin diningedha-ya ngarra nanhthi kardipurrktha nigunu-yu.
7 I nhini Hered kathu-ka mamnge, “Ya. Thangku ngadha nanhthi marda nanganart nhinhi-yu? I nanhthi ngarra marda nartnu-ka nhini nanhthi-ka ngampamutnu warda.”
8 Bere kardu mardinhpuy ngarra kale nigunu nan Heredias-ya mamnge, “Kale, ngarra murrinh mananu ngarra kardu pule ngala pangu-yu? Thangku nanhthi ngadharrpunu-yu?” Dantharrpu nigunu kathu-yu. Mu kalekale kathu-ka mamnge, “Nga. Thadharrpunu pelpith ngarra nukunu John the Baptist badhamartalnu.”
9 Mu nukunu Hered ngarra murrinh-te bimngeyepup-ka, kardu dammardathin warda. Mu nukunu-ka mere ngarra warda “wurda” mengedha nhini-yu. Nhini-ka murrinh thathpi nukunu wardarra damngemut i kardu terert wanku pubimnayepup murrinh ngarra marra-re mamnge-yu. I bere nhini-ka “Yu berengunh,” mamnge nukunu kathu-yu.
10 Bere nukunu Hered-ka ku soldier wurdannathuk ngarra John the Baptist-nu i nhini-ka banganthamartal warda pelpith nukunu-yu da ngarra jail-yu.
11 I nhini thangunu ku soldier nhini-ka ku pelpith nukunu John the Baptist-ka ngarra nanhthi plate-te mebaththa tharra. I damngemut ngarra kardu mardinhpuy nhini. I kardu mardinhpuy nhini-ka damngemut warda ngarra kale nigunu kardu nan Heredias.
12 Bere nhini thangunu-ka kardu pulangay nukunu John the Baptist-ka purnenadha-kathu-neme i ku nginipunh nukunu pumangankartneme i pubankardineme ngarra da weyi palyirr da. I nhini thangunu-ka parnamnatharrmuneme Jesus.

Kangkarlmawu Dampirramut Mi i Ku Ngarra Kardu Wurnangat
Mark 6.30-44; Luke 9.10-17; John 6.1-14

13 Bere ngarra Jesus pamnayepup nukunu John the Baptist pelpith pubanganthamartal-ka nukunu-ka nungardurr da nhini thangunu kathu-yu i ngarra tharntu warda kanammardap i pangu warda wangu nadha dini da ngarra watmam-nu.
Bere kardu wurnangat puyemnayepup Jesus nadha dini da ngarra watmam-nu-yu i nhini kardu-ka parnampart da pigunu-yu i parriniriwaktha warda punni ngarra dimunurdi purnimardadha punni.
14 Bere ngarra Jesus nanhthi tharntu thangunu kathu wurdawal-ka, nukunu-ka bampunkardu warda kardu wurnangat nhini ngarra parraniriwaktha purni-yu i nukunu-ka dampirramardathin warda nhini weyida ngangka da pirriningkadhuktha-yu i kardu matharr-wunngini menpathadha wurrini pangu da.
15 Bere da kungini nhini-ka pulangay nukunu kathu punnenadhaneme i pumamna-warda-neme, “Pule. Kardu-ka thurdunthuknu warda ngarra thelput manta manta kanhi nimin pumpan-ya mi dhepdhep-nu parnikutkutnu. Da-ka kungini warda kanhi-yu i mi-ka mami-wa kanhi-yu thanamngime.”
16 Mu Jesus kathu-ka mampirruneme, “Awu, kardu-ka bere ngatha puyunu-yu. Mu nankuneme-wa mi dhepdhep narramutnu-yu mi pullathnu kardu kanhi-yu.”
17 Bere peneme kathu-ka pumamnaneme, “Mi-ka 5 mi lawam ngan-thinkaneme ngarrim-yu i ku ngurlmirl perrkenku wanku.”

18 Bere Jesus kathu-ka mampirruneme, “Berengunh nhini-yu. Mi i ku kathu.”
19 I Jesus kathu-ka mampirru-deyida-neme, “Kardu terert warda ngatha numarranu parniwupnu pangu ngarra parnu.”
Bere Jesus-ka mangankut mi lawam 5 nhini-yu i ku ngurlmirl perrkenku wanku. I kangkarl mamka i ngarra Yile nukunu warda mamna, “Mi i ku kanhi patha-wa thamngarramut-yu.” I bere mi nhini-ka mungarnterrarr i dampirrumutmutneme ngarra pulangay nukunu i peneme nhini-ka ngarra kardu warda parranirramutmuttha purne.
20 Mi lawam i ku ngurlmirl nhini-ka Jesus mewathadha pirri-ka mi terert warda nhini-yu i ku ngurlmirl-yu. Kardu wurnangat warda ngatha mi i ku pullamath-yu i kardu-ka bangampunmardan-wa.
Bere nhini thangunu peneme nhini-ka punnekutkutthaneme mi i ku ngarra kardu thangunu parraniritmuttha punni. I nanhthi thelerrtherr nanhthi 12-wa pumedhalertertthaneme punne-yu mi i ku titmut-yu.
21 Kardu wurnangat warda ngatha kardu nugarn kardu palngun kardu mamay mi i ku pullamath-yu. Kardu nugarn da matha-wa 5,000 pangu pirrinidha-yu.

Jesus Wurrinililidha Ngarra Kura Ngipilinh Kangkarl
Mark 6.45-52; John 6.15-21

22 Bere nhini thangunu Jesus-ka murrinh mampirruneme ngarra pulangay nukunu, “Nga peneme. Ngarra tharntu warda narnemardapneme i kumparra warra nanemenu da ngamimarda-nu pangu kathu.” I bere nukunu-ka kardu wurnangat pangu-ka wurdanpunthuk warda i ngarra da-nu warda wangu puddalath.
23 Bere kardu thangunu wurdanpunthuk-ka, mange nukunu-re dimmardawith warda da ngarra palyirr i ngarra Yile nukunu warda wurdananayiththa dini. Bere da thipinhi nhini-ka nukunu-ka pangu da dinidha numerrnu.
24 Mu peneme-ka ngarra ngipilinh marda nganangurr warda punnadhaneme ngarra nanhthi tharntu-re. Kardu-ka puyenangurrukadhaneme purne, mu nanhthi wirrirr warda kathu dampunkuwirnteneme i parranemardatthaneme purne. I tharntu-ka wurrinithudhuththa nanhthi ngurntinh-te i ngurru kanhi-re punibattha wurrini.
25 Bere da manta warda puningkapurldha wurrini-ka nukunu Jesus-ka wurrinilildha warda kathu ngarra kura ngipilinh kangkarl-yu ngarra pulangay nukunu-nu-yu.
26 I ngarra peneme-re pubamkangkarduneme Jesus wurrinililidha ngarra kura ngipilinh kangkarl-ka, peneme-ka perremkanhamneme ngala da matha i murrinh pumemnungkuneme, “Ya. Ku wurdarr pangu kathu kurrannilili-yu ngarra kura kangkarl-yu.” I peneme-ka pardewapadha-warda-neme, i perremkanhamneme ngala da matha.
27 Mu Jesus kathu-ka mampirruneme, “Ya peneme. Mere nengimanhamneme, kardu ngay-wa kanhi-yu. Kardu numenungkuyit-thathpirr-neme-ya.”
28 Bere nukunu Peter kathu-ka mamna, “Pule, kardu nhinhi da thathpirr pana kathu thurrannilili-yu, kardu-ka thirrangakaynu ngurdiwalnu i ngurrumpalilinu ngarra kura kangkarl i ngamparuynu ngarra nhinhi.”
29 Mu Jesus kathu-ka mamna, “Yu mampa-ya, kagu.” I nukunu Peter-ka kardu warda wurdawal ngarra tharntu kathu-yu i wurrininalilidha pangu warda wangu ngarra Jesus-nu ngarra kura ngipilinh kangkarl nhini-yu.

30 Mu ngarra nukunu-re bamkardu nanhthi ngurntinh ngala i wirrirr
ngala, nhini-ka denham warda i wurrinidhadumtha warda wangu ngarra
kura-yu. I pirrimnakay ngarra Jesus, i mamna, “Pule, kardu nangiyibirnu-
ya i kardu ngurranthardum warda.”
31 Bere Jesus-ka wurrininalangmadha i manganmert, i murrinh warda
mamna, “Thangku-dha mere murrinh nengabaththa ngay menhiman-
pidha ngurri thurrililidha-yu ngarra ngipilinh kanhi kangkarl-yu?”
32 Bere ngarra penintha-re kanamninthamardap ngarra tharntu-ka
nanhthi wirrirr ngala nhini-ka manthap warda nhini-yu.
33 Bere nhini thangunu peneme nhini-ka parramkariparl-warda-neme
Jesus-yu, i pumamnaneme, “Pule, nhinhi-ka kardu wakal Yile neki nukunu
thathpirr-wa.”

Kangkarlmawu Menpathadha Wurrini Kardu Matharr-wunngini Ngarra Da Gennesaret
Mark 6.53-56

34 Bere peneme nhini Jesus wanku-ka pumpankakathneme ngamimarda
kathu ngarra ngipilinh ngala nhini i parramkaruyneme da nan Gen-
nesaret. I puddamkalalneme ngarra tharntu thangunu kathu-yu.
35 Bere kardu da nhini thangunu-ka pubamkardu i panganthenh Jesus-
yu. I nhini kardu-ka tharra warda punnidha i kardu matharr-wunngini
punninmetkuttha da pana ngangka-re kathu.
36 I pumenadha purni ngarra Jesus-yu, “Ya, thurrurralilinu manta pangu
ngarra kardu matharr-wunngini i nhini kardu-ka pumanhidhadhapnu
puyu ngarra nanhthi kaligu nhinhi.” Bere kardu matharr-wunngini terert-
ka pumedhadhaptha pardi nanhthi kaligu nukunu Jesus-yu i patha deyida
pardidha manangka matharr warda nhini-yu.

15

Kardu Nugarn Ngamere Murrinh Thirrukduk Puddininthethiththa Purni Ngarra Kardu
Mark 7.1-13

1 Bere kardu nugarn pana ngarra murrinh law Jews pigunu marda
pumertthaneme purne kardu Pharisees-ya, i kardu nugarn ngamere
deyida ngarra murrinh law Jews pigunu puddininkuyethiththaneme
purne-ka da nan thangunu kathu Jerusalem purnedhaneme i parram-
naruyneme ngarra Jesus. I murrinh pumamnaneme,
2 “Ya. Thangku-dha pulangay nhinhi-yu da mange law nekineme
mere kariwakneme kuru-yu ngarra ngalantharr murntak thangunu
parrannhemutneme-yu? Mu peneme pangu-ka mi parnamkamurrkneme
i mange ngarra peneme-ka mere warra ngadha pumenamapurldhaneme
da mange murntak pana ngarra nekineme-yu ngarra kardu ngalantharr
thangunu parrannhemutneme-yu.”
3 Mu Jesus kathu-ka mampirruneme, “Mu nankuneme-ka thangku-dha-
wa murrinh ngarra Yile neki nukunu thathpirr narnamkapartneme-yu i
murrinh law pana da matha ngarra kardu ngalantharr murntak thangunu
narramkariwakneme numpanka-yu?
4 Yile neki mam-ka, ‘Yileyile i kalekale nanki-ka murrinh nubirruyewup-
nungintha nuru i murrinh numarrubathnungintha nuru. I kardu nangkal
ngatha mere murrinh marrubathnungintha ngarra yileyile i kalekale-ka
i murrinh mankurdarrithaknungintha-ka kardu nhini-ka thu nubatnu i
nuddurinuminu.’

5-6 “Mu nga. Nankuneme-ka murrinh thirrukduk da matha nuddanpunkuyethithneme numpanka-yu nginipunh murrinh kanhi mani namamkaneme-ya, ‘Kardu nangkal ngatha nanhthi purrkpurrk patha i ku mani kanthin wurran-ka, nukunu nhini-ka mere ngarra nukun karrumutngintha ngarra yileyile i kalekale i mere ngarra nukun mankumanpingintha.’ Nhini-ka murrinh nginipunh kanhi nukun marrungintha, ‘Nanhthi purrkpurrk patha ngay i ku mani ngay-ka ngamnamut wardarra ngarra Yile neki-nu wangu. I nhini ngay-ka mere ngarra warda nganarrumutngintha nanhthi-yu i mere ngarra nukun warda manankumanpingintha nankungintha-yu.’ Nhini-wa murrinh thirrukduk nankuneme nuddanpunkuyethithneme-yu. Mu nhini nankuneme-ka murrinh narnamkapart-warda-neme murrinh ngarra thathpi Yile neki thangunu kathu-yu, i ngarra ku prophet nukunu thangunu kathu-yu. Mu murrinh ngarra kardu ngalantharr murntak nankuneme nimin narramkariwak-da-matha-neme numpanka-yu.

7 “I nhini nankuneme-ka murrinh ngathayida narramnayirrarartneme numpanka ngarra Yile neki-yu i kardu ngathayida numemkadhart-da-matha-neme da ngarra mange nukunu-yu narramkariwak-mana-neme. I ku prophet murntak pana nan Isaiah murrinh thathpirr danirilildha wurrini-yu i kanhi-wa murrinh mam-yu, murrinh damnankurililneme-ya, murrinh thathpi Yile neki nukunu,

8-9 ‘Kardu kanhi-ka parramngiriparl pumpan ngay-yu ngarra murrinh thathpi pigunu-re-yu, mu ngarra marda pigunu thathpirr-ka mere marda kumangert kuru. I kardu kanhi-ka parramngiriparl pumpan i pumamngingala pumpan kardu ngathayida-nu murrinh da matha dampunthawinhinhinh kanam. Mu nhini pigunu-ka da mange ngarra kardu thangunu da matha puddanpunthethith pumpan-yu, mu da mange ngarra ngay thathpirr-ka mere kurdunthethith kuru.’ Nhini-wa murrinh Yile neki-yu murrinh ngarra nukunu Isaiah thangunu darntilil-yu.” Jesus kathu-yu mampirruneme.

Jesus Wurdanpunthethith Ngarra Marda Kardu Thangunu Wiye Pirrim-yu

Mark 7.14-23

10 Bere Jesus-ka pirrimpirrakay kardu panpunperr kardu wurnangat. I murrinh warda mampirra, “Kardu, nubingayepup kathu, kardu murrinh thathpirr the numabathnu murrinh kanhi ngarra ngay manarranu-yu.

11 Nanki-ka mere thathpirr wiye nuru ngarra mi i ku thangunu narnammurrk-yu, wurda. Mu kardu-ka wiye thathpirr wurran-ka ngarra marda nukunu thangunu kathu, i nhini-ka da mange wiye da matha mam wurran-yu i murrinh thathpi wiye warda wurranngerren-yu.” Jesus kathu-yu mampirruneme ngarra kardu Pharisees.

12 Bere nhini thangunu-ka pulangay nukunu Jesus purnenadha-kathuneme i pumamnaneme, “Ya pule. Kardu nugarn pana nganaka Pharisees thampunkumardarteneme ngarra murrinh pana thangunu nampirruneme.”

13 Mu Jesus kathu-ka mampirruneme ngarra pulangay nukunu, “Kardu peneme Pharisees pangu karrimkaneme-ka nanhthi mangini thay mani pumamkaneme pirrim. I nanhthi thay terert pana ngarra Yile ngay mere buniwakpaktha-ka nhini nukunu-ka pungurlarart-deyida-nu warda kathu nhini-yu.

14 Mu peneme pangu deyida-ka bere ngatha ngadha kiyemaneme karne i mere nukun nubirruyepupneme. Kardu-ka mangini kamarrama mani

pumpankaneme, i kardu kamarrama ngamere deyida mani pumpan-
punkungkayineme pumpanka. I nhini peneme-ka kardu pubuywathnu-
warda-neme ngarra weyi pewerti wangu-yu," Jesus kathu-yu mampir-
runeme.
15 Mu bere nukunu Peter kathu-ka mamna, "Ya. Murrinh pana
nganaka ngarra marra-re thurdanngarrayith-ka, murrinh mani thurdun-
garrumeriyithneme."
16 Mu nukunu Jesus kathu-ka mampirruneme, "Nankuneme-ka mere
deyida numangimartaneme murrinh nhini-yu?
17 Nankuneme-ka the-wa numabathneme murrinh nhini-yu. Nga. Mi i
ku-ka ngarra thathpi wangu kanardi i ngarra kurnthik i yungawuy deyida.
18 Mu kardu thathpirr wiye wurran-ka ngarra marda nukunu thathpirr-
wa thangunu i ngarra thathpi thangunu kathu yungawuy ngarra wurran-
ngerren da mana.
19 "Da mange wiye ngarra kardu mam wurran-ka nhini-ka ngarra
marda nukunu thangunu thathpirr-wa. I nhini-ka da mange wiye
warda benthengkarnirn wurran i nhini thangunu-ka da mange wiye
mangini kanhi mani warda mam wurran-yu. Nukunu nhini-ka kardu thu
panmat wurran i wurdantinumi-yu. I mange wiye wurran ngarra kardu
palngun karnabuy ngamere-yu. I nanhthi darrarart wurran. I murrinh
dampirrayirrarart wurran. I murrinh mampunnarrithak wurran.
20 Da mange wiye terert nhini-wa kardu-yu ngarra marda nukunu
thangunu kathu mempiye wurran-yu. Mu kardu ngatha mange
ngarra nukunu mere menumapurl-ka da ngarra mange murntak i mi
wurranmurrk-ka nhini-ka kardu-ka mere thathpirr wiye kurru nhini-yu,"
Jesus kathu-yu mampirruneme.

Kardu Palngun Murrinh Thathpirr Mamnabath Ngarra Jesus
Mark 7.24-30

21 Bere nhini thangunu nukunu Jesus-ka nungardurr warda i pangu
warda wangu nadha dini da manta pana warda kardidha da nan-ya Tyre
i Sidon.
22 Bere kardu palngun numi da nan thangunu kathu Canaan da nhini da
kardipuptha, kardu mere Jews-wa nigunu-yu. Bere nigunu-ka nanadha
dini ngarra Jesus-nu warda wangu wurrininakaykaydha i bangantipak
ngarra nukunu da mana. I mamna, "Pule, kardu tharntethbath ngarra
King David thangunu, nangimanpinu kathu. Kardu wakal mardinhpuy
ngay-ka ku ngepan wiye kanthin wurran, i ku nhini-ka bere matha wangu
mampiyewiye kanam nigunu-yu."
23 Mu Jesus-ka mere dedharttha kardu palngun nhini-nu-yu. I bere
pulangay nukunu Jesus purnenadhaneme i pumamnaneme, "Ya. Kardu
palngun kanhi-ka thurduthuk warda. Nigunu-ka kardu bere matha wangu
dannheriwakneme kanam i bere matha wangu wurrannhekaykayneme."
24 Mu Jesus kathu-ka mampirruneme, "Yile ngay-ka wurdanngithuk
da putek ngala kanhi-nu kardu Jews da matha-nu manmanpinu ngurru,
kardu pana-ya ngarra parrarntethbath thangunu kardu ngalantharr nan-
ya Israel. Kardu nhini-ka mere warda kariwak kuru ngarra Yile ngay-yu,
i nhini kardu-ka nginipunh ku thip mani parnawarrk-ya."
25 Bere kardu palngun nhini da ngatha-ka wurrininadha deyida ngarra
Jesus i demnawinhipingkarl pangu warra kumparra ngarra nukunu. I
mamna, "Pule, nangimanpinu kathu ngadha."
26 Mu Jesus kathu-ka mamnge, "Awu, ngay-ka mere ngarra marradhap
nukun kardu Jews kanhi mampunmanpi nganam-yu. Mu nga. Kardu

mani-ka mere marradhap kardu ngarra mamay mi parrampirramut ngarra ku were-nu wangu mi parramut-yu, wurda da ngatha nhini-yu. Nhini ku were-ka tiduk-wa mi parrampirramut-yu."

27 "Yu, bere-ya pule," nigunu kathu-yu mamna. "Mu ku were ngatha yida parnammurrk ngarra mi kardu thangunu perrenimpurr pumpan ngarra table kathu-yu. Nhini ngay-ka mere ngarra bunhidhap nukun kardu Jews nampunmanpi thanam-yu, mu kunungingki da matha nangimanpinu."

28 Mu Jesus kathu-ka mamnge, "Nhinhi-ka murrinh thathpirr namngabath thurran wakal nhinhi-nu mampawathanu-yu. Nhini wakal nhinhi-ka ku ngepan wiye-ka ngarrimngeputh warda i patha warda nigunu-yu ngarra murrinh thamngidharrpu thangunu-yu." I bere kardu wakal mardinhpuy nhini-ka patha warda wurrinidha i ku ngepan wiye nhini-ka kanampart warda.

Jesus Menpathadha Wurrini Kardu Matharr-wunngini Terert

29 Bere Jesus-ka nungardurr warda da nhini thangunu-yu i pangu warda wangu nadha dini da ngarra kura ngipilinh ngala nan-nu da Kelili. I dimmardawith warda ngarra da palyirr i kanawup pangu da.

30 Bere kardu wurnangat nimin-ya ngangka da parraninarurtuydha purni, i kardu matharr-wunngini wanku pumenbertidha purni ngarra nukunu. Kardu mere ngarra purnililidha-ya, i kardu kamarrama, kardu pulith-ya, i kardu ngarra manangka murrinh-wunthay parningerrentha-ya. I kardu matharr-wunngini ngamere deyida wanku pumenbertidha purni ngarra Jesus-nu. I kardu-ka pinganpuwuptha pi kardu matharr-wunngini nhini-yu kumparra warra ngarra me nukunu Jesus. I Jesus-ka menpathadha warda dini, i nhini kardu-ka patha warda pardidha nhini-yu.

31 I kardu pana ngarra manangka murrinh parningerrentha-ka murrinh warda pardingerrentha, i kardu pulith terert nhini pardidha-ka patha warda pardidha. I kardu pana ngarra manangka wilili parnililidha-ka kardu wilili patha warda purnililidha, i kardu kamarrama terert wanku pardidha-ka kardu kamarl patha warda pardibirlbirldha. I kardu terert pangu pardidha-ka pumemnamardat ngala da matha ngarra Jesus-te mange ngala nhini merradha dini ngarra kardu matharr-wunngini terert nhini-yu. I nhini-ka parraniriparldha warda pardi ngarra Yile neki-nu, ku Pule ngala nhini-ya da ngarra Israel nukun dimpirra.

Jesus Mi Dhepdhep Dampirramut Ngarra Kardu Wurnangat
Mark 8.1-10

32 Bere Jesus-ka pirrimpirrukayneme kardu pulangay nukunu i mampirruneme, "Peneme, ngay-ka damngimardathin kardu wurnangat kanhi-nu. Kardu pardidha-ka da perrkenkuneme warda ngarra ngay-yu i mi-ka mami warda parnam. Mu kardu kanhi ngatha ngurdunthuknu warda marra kanhi ngarra medeyi wanku parnam-ka nhini-ka mankarr nukun warda i kubuywath nukun warda ngarra da pigunu-nu purunu-yu."

33 Bere pulangay nukunu Jesus-ka pumamnaneme, "Ya pule. Da kanhi-ka da mi mamirdarri-wa thanthinpun terert thanam. Mu ngarra-wa mi-yu pubanyerderrnu kardu wurnangat kanhi-yu?"

34 Mu Jesus kathu-ka mampirruneme, "Mi-ka thangku numa mi lawam nanthinkaneme nirrimka-yu?" "Mi-ka 7-wa i ku ngurlmirl purrkpurrk deyida wanku kanhi kem-yu," peneme kathu pumamnaneme-yu.

35 Bere nukunu Jesus-ka mampirra kardu ngarra wurnangat-yu, "Kardu, narniwup mani ngarra putek."

36 Bere kardu-ka parnawup i nukunu-ka mi lawam 7 nhini i ku ngurlmirl purrkpurrk mangankut i ngarra Yile neki warda mamna, “Mi kanhi ngarra thamngarramut-ka mi-ka patha-wa.” I bere nukunu-ka mi munganterrarr i ku ngurlmirl-ka mamyerryerr warda nukunu-yu. I dampirrumutmut-warda-neme ngarra pulangay nukunu. I peneme nhini-ka mi warda parranirramutmuttha pardi ngarra kardu wurnangat wangu-yu.
37-38 Mi lawam i ku ngurlmirl nhini thangunu-ka Jesus daninmadha pirri ngarra mange nukunu thangunu-ka mi terert i ku terert pardimurrktha. I kardu-ka mampunmay i bangampunmardan warda nhini-yu. Kardu-ka kardu wurnangat nimin-ya pardimurrktha-yu kardu nugarn, kardu palngun i kardu mamay. Kardu nugarn da matha-wa 4,000 pangu pirrinidha-yu. I bere mi i ku thangunu parrarntikerdek-ka peneme nhini-ka parranedhakthukthaneme purne mi i ku ngarra kardu thangunu parraniritmuttha pirrini. Mi i ku nhini thangunu pumamkadhalertneme-ka nanhthi 7 thelerrlerr-wa, nanhthi-ka ngala ngala nimin-ya.
39 Bere nhini thangunu nukunu Jesus-ka kardu warda wurdanpunthuk. I nukunu-ka ngarra tharntu warda kanammardap. I nungardurr nadha dini da ngamimarda-nu kathu da nan-nu warda wangu Magadan.

16

Kangkarlmawu Mampunkumardawerrneme Nanhthi Turlururlumam Ngarra Kardu Pharisees i Sadducees
Mark 8.14-21

5 Bere pulangay nukunu Jesus-ka pumpankakathneme ngamimarda kathu ngarra ngipilinh ngala. Mu peneme-ka mi lawam puyemkayekum-neme mere pumebaththaneme mi-yu.
6 I bere Jesus kathu-ka mampirruneme, “Nga peneme. Thawath wangu nururranemenu nanhthi turlururlumam ngarra peneme pana Pharisees kardu ngarra murrinh law nekineme marda pumangankartneme pumpan i kardu ngalantharr nan-ya Sadducees,” mampirruneme Jesus kathu-yu.
7 Bere peneme nhini-ka murrinh warda puddanayiththaneme pir-rine i pumenanudhaneme pirrine mange peneme ngatha, “Murrinh kanhi mannheneme-ka mi lawam-nu kama mere thumebaththaneme mi thanthekum-da-matha-neme.”
8 Bere Jesus-ka the-wa mebaththa dini ngarra murrinh peneme pud-danayiththaneme pirrine mange peneme ngatha-yu. I bere mampir-runeme, “Ya. Thangku-nu nuddamkayithneme nirrimka-yu mi lawam mami numamkaneme i mi nuyemkayekumneme-yu? Nankuneme-ka murrinh mere da ngatha the numabathneme, na?
9 I murrinh-ka mere da ngatha numangimartaneme murrinh ngarra mamnarruneme-yu? Mu nga. Nuddingayerr-mani-neme ngarra mi munirerrarrdha ngirri mi lawam 5 nhini-yu i ngampirramut kardu wurnangat pangu-yu kardu nugarn 5,000-wa. I thangku numa-wa nanhthi thelerrtherr numedhalertertthaneme nurne-yu mi parriniritmut thangunu-yu da nhini-re-yu?
10 I ngana deyida mi nhini-re-yu nganaka munirerrarrdha ngirri mi lawam 7 nhini-yu i ngampirramut kardu wurnangat pangu kardu nugarn 4,000-ya. I thangku numa deyida nhini-yu nanhthi thelerrtherr numed-halertertthaneme nurne-yu mi parriniritmut thangunu-yu?”
11 I bere Jesus-ka mampirru-deyida-neme, “Nga peneme. Nankuneme-ka murrinh mere da ngatha numangimartaneme narne, nawa? Mu mi lawam-ka mere thathpirr ngurdananarruyiththaneme ngirri.” I bere

Jesus-ka murrinh mampunkumardawerrneme i mampirru-deyida-neme,
"Thawath wangu nururranemenu nanhthi turlururlumam ngarra kardu
nugarn pana Pharisees i kardu Sadducees-ya."
12 I bere kardu pulangay nukunu Jesus-ka the warda pumamkabathneme
murrinh nhini mampirruneme ngarra nanhthi turlururlumam-ya murrinh
ngarra kardu ngalantharr pana Pharisees i Sadducees puddanpunthethith
pumpan nhini-yu, mu mi lawam-ka wurda-wa nhini-yu.

Kardu Pumenadha Purni Nangkal Mana-wa Jesus-yu
Mark 8.27-30; Luke 9.18-21

13 Bere Jesus-ka pangu warda wangu nadha dini manta ngangka da
nan-ya, Sesariya Filipi. I bere murrinh kanhi warda mampirruneme
ngarra pulangay nukunu, "Ya peneme. Ngay kardu ngarra da kangkarl
kathu ngurdamnarrathut-ka, nangkal mana-wa ngay-yu kardu wurnangat
pumamnga pumpan-yu?"
14 Bere peneme kathu-ka pumamnaneme, "Kardu ngamere pumampa
pumpan-ka John the Baptist mana-wa. I kardu ngamere deyida pumampa
pumpan-ka kardu nan mana-wa Elijah, kardu thurdamkabirl deyida. I
kardu ngamere deyida pumampa pumpan-ka ku prophet nhini kama-
ya Jeremiah. I ngamere deyida pumampa pumpan-ka ku prophet numi
deyida thurdamkabirl."
15 Mu Jesus kathu-ka mampirruneme, "Mu nankuneme-ka nangkal
mana-wa thathpirr ngay-yu numamnganeme numpan-yu?"
16 Bere Simon Peter kathu-ka mamna, "Nhinhi-ka Christ-wa, kardu wakal
ngarra Yile neki nukunu ngarra da kangkarl kanam-ya."
17 I Jesus kathu-ka mamna, "Simon, Jonah marra marda. Yu, murrinh da
thathpirr namnga-yu. Nhinhi-ka le da matha thaninu. Kardu mere nangkal
murrinh nhini mempadha, mu Yile ngay da matha ngarra da kangkarl dim
murrinh nhini dampamut mampa-yu.
18 I nga, murrinh kanhi mampanu. Murrinh nhinhi-ka Peter-wa,
murrinh kanhi-nu-ya nanhthi palyirr tetemam. I kardu wurnangat warda
ngatha da pana ngangka-re thangunu pangiriwaknu puru i murrinh
pumangabathnu puru kardu nhini-ka da tetemanthay da matha pingkad-
huknu nginipunh da palyirr ngala mani pirrim-yu. I kardu-ka bere matha
wangu birnu parninu.
19 I ngarra murrinh thurdurrayithnu thurru da ngatha-re-ya kardu
wurnangat puruwatnu da mayern ngarra Yile ngay nukun i da ngarra
nukunu da mana panaruynu. Nanhthi mangini ki mani ngarra nanhthi
tuwa nukun ngampamutnu, i nhinhi-ka narradharlnu da ngarra Yile ngay
nukun kardu wurnangat-nu. I ngarra murrinh kanhi narranu ngarra
kardu, 'Awu, mayern pana-ka mere mayern thathpirr-wa,' nhini Yile neki-
ka murrinh nhini deyida pamanu. I ngana deyida murrinh kanhi narranu
ngarra kardu, 'Yu, kanhi-wa mayern thathpirr-yu,' nhini Yile neki-ka
murrinh nhini deyida pamanu." Nhini-wa murrinh-yu Jesus kathu mamna
ngarra Peter.
20 I bere Jesus kathu-ka mampirruneme ngarra pulangay nukunu, "Nga
peneme. Kardu mere nangkal nukun murrinh numananeme ngay da
kardu Christ-yu i Yile ngay wurdingithuk-yu."

Jesus Wurdamnuyith Kardu Thu Pubatnu i Purdingkabirl-deyida-nu
Mark 8.31—9.1; Luke 9.22-27

21 Bere da nhini thangunu Jesus-ka murrinh kanhi warda mer-
rudhaneme wurrini ngarra pulangay nukunu, murrinh yuthpan i

pilampirdarri-ya. I mam, “Nga peneme. Ngay-ka da Jerusalem-nu warda wangu ngunungam da matha ngem. I kardu pangu-ka kardu ngalantharr ngalantharr-ya, ku yilarn ngala ngala i kardu nugarn pana ngarra murrinh law kardu Jews nukun puddanpunthethith pumpan, kardu pumangirtanu i thu pungibatnu pani i thu pangilurturtnu purru ngay-yu. I nhini thangunu-ka puddungirinuminu warda. Mu da perrkenkuneme mana pamanu-ka ngay-ka ngurdingkabirl-deyida-nu.”

22 Mu nukunu Peter-ka manganmert Jesus wurrinininthadha da kunung-ingki tharrngini wangu murrinh mange penintha-nu. I murrinh mamna, “Ya pule, pirda-wa murrinh nhini-yu. Mere murrinh nhini thama thurru. Kardu-ka mere kunhibat nukun-ya, wurda da matha. Mu Yile neki da matha pirranhipenu pani.”

23 Bere Jesus-ka wurdamnarduy pirrim ngarra Peter, i mamna, “Ya Peter, murrinh ngarra thirrimngerren pana-ka murrinh ngarra ku karrath thangunu kathu-wa. Nhinhi-ka thunungamngingkamit-wa da mange ngarra Yile ngay nukunu. Nhinhi-ka denthengkarnirn thurran mangini kardu mani-wa i mere deyengkarnirn thani da mange ngarra Yile ngay nukunu, wurda da matha.” I Jesus kathu-ka mamna ngarra ku karrath, “Ku karrath, pata thurru-wa, thaningipart warda.”

24 Bere Jesus kathu-ka murrinh mampirruneme ngarra pulangay nukunu, “Nga. Kardu nangkal ngatha ngarra ngay pangiriwaknu pani-ka, nhini nukunu-ka puynuyekumnu warda i panipartnu warda purru da ngarra mange nukunu marda manganart wurran. I kardu ngathayida thu puthuknu puru i palurturtnu purru i thu purdurinuminu mangini ngay deyida mani pumanganu puru, kardu nhini-ka mangirart-da-nu-matha purru ngarra ngay-yu.

25 “Mu kardu nangkal ngatha marda mart menuyibirnunu i da mange ngarra nukunu da matha pamanu purru, nhini nukunu-ka pupup da matha-nu nhini-yu. Mu kardu nangkal ngatha puynuyekumnu thathpirr i ngay da matha kumparra bungipaknu, nhini nukunu-ka kardu bere matha wangu birnu paninu.

26 “I ngana deyida kardu ngatha bemnuyengkarnirn kanam ngarra nukunu-nu ngatha i nanhthi purrkpurrk terert nimin bemmardarr wur-ran, nhini-ka patha-wa-nu nukunu-nu-yu? Awu wurda da matha. Mu ngarra nukunu nhini-re pupupnu-ka nanhthi purrkpurrk nhini-ka mere ngarra kumayibirnu nukun da bere matha wangu birnu paninu-yu, wurda da matha nhini-yu. I kardu-re pupupnu-ka mere deyida ngarra kurdingkabirl mange nukunu ngatha-yu. I nanhthi purrkpurrk nhini deyida mani wanku mere ngarra kuddungkabirl nukunu kardu nhini-yu.

27-28 “Nga. Ngay, kardu darrikardu nanki thathpirr-ka da nakurl-te ngurdiwurlnu kathu, kardu pule ngala thathpirr ngurrunu wunku nanhthi lurruth ngala ngarra Yile ngay thangunu i wunku ku angel wurnangat ngarra ngay. I da nhini-nu-re-ka kardu nhini ngarra da mayern patha parriniriwaktha purni, kardu nhini-ka le patha thathpirr puyunu da ngarra Yile ngay nukun. Mu kardu nhini ngarra da wiye parriniriwaktha purni nhini ngay-ka ngurdunkartelnu ngarra da thungku ngala wangu. I nga, murrinh thathpirr kanhi manarranu-yu. Kardu ngamere nibimkadhuk kanhi-ka kardu mere da ngatha nuyuwuwupnu da ngarra ngay da mana deyida nubangingkardu-nu kardu pule ngala thathpirr ngurrunu.”

17

Nukunu Elijah i Moses Puddananayiththanintha Pe Ngarra Jesus Wangu
Mark 9.2-13; Luke 9.28-36

1 Bere da 6 mana mam-ka nukunu Jesus-ka menkubertidhaneme tharra
nukunu Peter, i piguna James i John. I kanthinpunkumardawithneme
ngarra da palyirr kangkarl thathpirr-ya numidharrwunku-da-matha-neme
nukun mange peneme da matha.
2 Bere da palyirr kangkarl nhini da ngatha peneme-ka pubamkangkar-
duneme nukunu Jesus-ka kamarl ngarra nginipunh nukunu-ka wurdam-
nungkath warda i damkalarrang ngala da matha nginipunh nanhthi
ngunga mani damkalarrang pirrim-ya. I nanhthi kaligu ngarra banardidha
wurrini-ka wurdannath nanhthi damlarrang bamam thathpirr.
3 Bere nhini thangunu peneme nhini-ka pubamkangkardu-deyida-neme
kardu ngalantharr murntak nan Elijah i Moses puddananayiththanintha
pe ngarra Jesus wangu. 4 I bere nukunu Peter kathu-ka mamna ngarra
Jesus, "Pule, da patha-ya patha da mange kanhi-yu ngarra nekineme
thanamneme kanhi-yu. I marda ngatha nart-ka ngay-ka nanhthi wuwup
ngawupnu nanhthi perrkenkuneme, nanhthi numi nhinhi-nu, nanhthi
numi nukunu Elijah-nu i nanhthi numi nukunu Moses-nu."
5 Bere ngarra nukunu-re Peter pirrinangerrentha-ka nanhthi kalakkalak
da kangkarl wurrinidha kathu nanhthi kalakkalak damlarrang wurran-ya.
I murrinh ngerren warda pubimkayepupneme ngarra kalakkalak kathu-
yu i murrinh kanhi-wa mampirruneme-yu, "Ya. Kardu nugarn kanhi
karrim-ka kardu wakal ngay-wa. I ngay-ka marda-wa thathpirr manganart
ngurran nukunu-yu. I nankuneme-ka nubinayepup-da-matha-neme nuru
nukunu-yu."
6 I pubimkayepupneme thangunu-ka peneme-ka kardu warda per-
remkanhamneme ngala da matha nhini-yu, i perremkawinhimardardum-
neme ngarra putek.
7 Mu Jesus-ka wurrinirrudhaneme i mampunkuthapneme i mampirru-
warda-neme, "Nga, newirnturtneme i mere nenham-nukun-neme."
8 I bere peneme-ka kangkarl pumamkangkaneme i pubamkangkar-
duneme nukunu da matha Jesus numidharrnu pirridha-yu.
9 Bere da ngarra palyirr nhini thangunu kathu puddanathut-da-ngatha-
neme punne-ka Jesus kathu-ka mampirruneme peneme nhini-yu, "Nga
peneme. Kardu mere nangkal nukun nuddunayithneme da mange
kanhi thangunu nubamkangkarduneme-yu mu ngarra ngay da mana
ngurdingkabirl-deyida-nu, kardu ngay-ya darrikardu nanki thathpirr-ya."
10 Bere peneme kathu-ka ngarra Jesus pumamnaneme, "Nga. Kardu
nugarn pana nganaka, kardu ngarra murrinh law nekineme puddan-
punthethith pumpan-yu kardu kanhi-wa murrinh pumam pumpan-ya,
'Nukunu Elijah-ka kumparra warra-wa punnunu pi da kanhi-yu. I kardu
nugarn pana ngarra Yile neki purduthuknu-ka tiduk-wa kathu punnunu pi
da kanhi-yu.' Thangku-nu murrinh nhini pumam pumpan-yu?" Peneme
kathu parramkadharrpuneme ngarra Jesus.
11 I Jesus kathu-ka mampirruneme, "Yu, murrinh thathpirr nhini-yu,"
mampirruneme. "Nukunu Elijah-ka kumparra warra-wa punnunu pi da
kanhi-yu i kardu-nu bunyithithnu purru.
12 Mu murrinh kanhi manarruneme-ka nukunu Elijah-ka berengunh
wardarra wurrinidha da kanhi-yu. I kardu-ka puddankapi-wa i mange
mere patha punninadha i pumpanmat puddantinumi nukunu-yu. I

nginipunh nhini deyida mani kardu-ka mange mere patha purunganu-yu i mere murrinh pumangabathnu murrinh ngarra ngay-yu, kardu ngay-ya darrikardu ngarra nanki thathpirr-yu," Jesus kathu-yu mampirruneme.

13 Bere kardu pulangay nukunu Jesus-ka the warda pumamkabathneme murrinh nhini ngarra mampirruneme-ka murrinh ngarra John the Baptist-wa nhini-yu.

Kangkarlmawu Mampatha Kardu Kigay Wunku Ku Ngepan Wiye Kanthidha Wurrini
Mark 9.14-32; Luke 9.37-45

14 Bere Jesus i kardu pulangay nukunu-ka puddamkawurlneme ngarra kardu wurnangat nhini. I bere kardu nugarn wurrininadha ngarra Jesus i demnawinhipingkarl kumparra warra

15 i mamna, "Pule, pangamardathin ngadha wakal ngay-nu kardu kigay-ya i namanpinu. Nukunu-ka kardu parnterte thathpirr wurran i bawath kanam ngarra thungku i ngarra kura ngatha yida.

16 Mu ngay-ka menkubertidhaneme tharra ngarra pulangay nhinhi, mu peneme-ka mere ngarra patha pumewathadhaneme, wurda puddamnabay-da-matha-neme."

17 Mu Jesus kathu-ka mampirra ngarra kardu wurnangat-yu, "Nanki-ka murrinh-ka nubimngayewup numpan murrinh ngarra ngay-yu mu murrinh-ka mere thathpirr numangabath nuru. Da pirdithme da matha murrinh ngurdininanthethiththa ngardi, mu murrinh-ka nanki-ka mere da ngatha numangabath nuru murrinh ngarra thathpi ngay-yu. Ngarra-wa diki murrinh ngay ngurdinanthethithnu ngani-yu i murrinh numanga-bathnu thathpirr-yu? Kardu kathu numangabert kardu kigay pana."

18 Bere Jesus kathu-ka murrinh mamna ngarra ku ngepan wiye-yu, "Ya. Thungiwuy kathu ngarra kardu pana-yu." Bere ku ngepan wiye-ka yungawuy warda kathu ngarra kardu kigay thangunu kathu-yu. I kardu nhini-ka patha warda dinidha-yu.

19 Bere nhini thangunu ngarra kardu wurnangat mana puddalath pangu wangu-ka, pulangay nukunu Jesus-ka murrinh warda pumam-naneme, "Thangku-dha ngankuneme-yu mere ngunnemakudhaneme nguddamnabayneme ku ngepan wiye nhini ngarra kardu kigay pangu-yu?"

20 Bere Jesus kathu-ka mampirruneme, "Nankuneme-ka murrinh nganaka-ya numengabaththaneme-yu. Mu nga. Nankuneme ngatha murrinh thathpirr numangabathneme murrinh kunungingki ngatha nhini nankuneme-ka niyemana-mani-warda-neme ngarra da palyirr ngala kanhi karrim-yu, 'Da palyirr ngala thunurdurr i pangu wangu thurrunu.' I nhini da palyirr nhini-ka murrinh warda manarrubathneme i punurdurrnu nhini-yu. I nginipunh nhini mani-ya mange da terert warda ngatha nuyemanuneme nuru nhini-yu."

22 Bere ngarra kardu pulangay nukunu Jesus pubemkangkardurduneme da Kelili-ka nukunu Jesus-ka murrinh-ka kanhi-wa mampirruneme-yu, "Nga peneme. Ngay kardu ngarra darrikardu nanki thathpirr-ka puman-girtanu i pumangibertinu puru kardu ngarra pule ngala ngala-nu.

23 I nhini thangunu-ka thu pungibatnu i puddungirinuminu. Mu da perrkenkuneme mana pamanu-ka ngay-ka ngurdingkabirl-deyida-nu." Bere pulangay nukunu-ka dampunkumardathin-warda-neme ngala da matha murrinh nhini thangunu mampirruneme-yu.

24 Bere Jesus i pulangay nukunu-ka parramkaruyneme da nan-ya Capernaum. Bere kardu nugarn pana ngarra ku tax mani purninmatkuttha da church ngala-nu kardu Jews nukun-ka, purnenadhaneme ngarra Peter i murrinh pumamnaneme, "Ya. Pule nankuneme-ka ku mani ngadha dammutmut wurran da church ngala-nu-yu?" Parramkadharrpuneme. 25 I Peter kathu-ka mampirruneme, "Yu, nukunu-ka ku mani dammutmut wurran."

Bere ngarra nukunu-re Peter kanardi ngarra thelput, Jesus warra ngadha murrinh mamna, "Nganaka Simon? Ngarra denthengkarnirn thanam nhinhi-yu? Thangku kardu thangunu kathu ku tax mani-yu parnampunmatkut-yu ku pule ngala ngala da kanhi-yu? Kardu darrikardu ngarra pigunu ku pule ngala ngala nukun parnampunmatkut kama i kardu ngamengka kama parnampunmatkut. Kardu ngarra nimin denthengkarnirn thanam nhinhi-yu?" Jesus kathu-yu dantharrpu.

26 Bere Peter kathu-ka mamna, "Kardu ngamengka thangunu kathu ku tax mani-yu parnampunmatkut-yu." "Yu," Jesus kathu-yu mamna. "Ku pule ngala-ka mere kaninmatkut kurru ku tax mani ngarra kardu darrikardu nukunu, wurda.

27 Mu neki-ka mere pumankumardaraki-nukun-neme peneme pana ngarra ku tax mani parnampunmatkut da church ngala-nu, nhini-ka thurrunu pangu ngarra kura ngipilinh ngala i ku ngurlmirl-nu thikunu. I ku ngurlmirl marra-re warra ngadha manhimartnu-ka ku mani dardurtnu ngarra thathpi nukunu. Ku mani nhini-ka bere matha ku-yu ngarra murrinh pumam kathu-yu neki-nu parramutnu-yu. I ku mani nhini-ka narrubathnemenu pangu warda wangu ngarra peneme nhini ngarra ku mani parnampunmatkut da church ngala-nu-yu." Jesus kathu-yu mamna ngarra Peter.

18

Kangkarlmawu Wurdamyith Kardu Nangkal Nimin Kardu Pule Ngala Thathpirr Pinu-yu

Mark 9.33-37,42-48; Luke 9.46-48; 15.3-7; 17.1-2

1 Bere kardu pulangay nukunu punnenadhaneme ngarra Jesus i murrinh pumamnaneme, "Pule. Kardu nangkal nimin-nu peneme ngatha-yu kardu pule ngala parethbathnu ngarra nhinhi da nhini-nu-re ngarra Yile neki kardu Pule ngala thathpirr pinhenu-yu?"

2 Bere Jesus-ka manganmert kardu mamay kumparra pangu warra ngarra peneme i bamnungurrupak warda ngarra nukunu

3 i mampirruneme, "Murrinh thathpirr kanhi-yu. Nankuneme-ka kardu nginipunh mamay kanhi narnenemenu. Mu wurda ngatha-ka nankuneme-ka mere ngarra nukun narneneme da kangkarl-yu ngarra Yile neki ku Pule ngala thathpirr pinhenu.

4 Kardu nangkal ngatha marda mart kardu pule ngala purrunu-ka nhini nukunu-ka kardu kununginki buynupaknu nginipunh kardu mamay karrim kanhi-yu.

5 I kardu nangkal ngatha mardarrilenu kardu mamay nginipunh kanhi mani karrim-ka nhini kardu-ka ngay deyida wanku mangirdarrilenu nhini-yu."

6 Bere Jesus-ka murrinh deyida mampirruneme, "Nga. Kardu mamay kanhi karrim-ka murrinh ngarra ngay mamngabath wurran-yu. Mu kardu nangkal ngatha puynardarripupnu i ngarra ngay paningipartnu kardu mamay kanhi mani karrim-ka nhini nukunu-ka da mange wiye

ngala da matha mana nhini-yu. Mu nukunu nhini-nu-ka da-ka patha-
wa kumadhamadharrk-yu nanhthi palyirr ngala yitthit-ya ngarra thamarl
nukunu i kunnuku pangu mani wangu i kayiwik ngarra kura lalingkin.
I nhini nukunu-ka mere mani warda kuynardarripup da ngarra wiye
wangu-yu kardu mamay nginipunh kanhi mani karrim-yu."
7 "I nga," Jesus kathu-yu mampirruneme. "Kardu-ka bere matha wangu
pananngurradhathnu puru i pumanantullulnu puru ngarra nanki-yu da
ngarra mange wiye-nu niyemanu nuru. Mu da-ka wiye da thathpirr
pirranu kardu nhini-nu ngarra mange pumanarranu-yu.
8 "Mu nanhthi mange kama i ngarra nanhthi me kama ngarra
nankuneme-re da mange wiye numabathnu-ngatha-neme nuru nhini
mange i me nhini-ka nubemartal-wa-neme nhini-yu. Nhini-ka da mange
patha da thathpirr mange numi da matha numabathnuneme nuru-yu i
nhini-ka da kangkarl nemardawithnuneme ngarra Yile ngay dim i bere
matha wangu birnu narnenememenu da pangu-yu. Mu mange perrkenku
i me perrkenku ngatha numabathnuneme nuru-ka i da mange wiye da
ngatha numabathnuneme nuru, nhini-ka da pangu wangu nanemenu
ngarra thungku ngala dim, thungku mere ngarra kingkan nukun-ya.
9 I ngana deyida nanhthi kamarl ngarra nankuneme deyida-re da
mange wiye numabathnu-ngatha-neme nuru, nhini kamarl nhini-ka
nunguyngkapirt-wa-neme nhini-yu. Nhini-ka mange patha da thathpirr
kamarl numi da matha numabathnuneme nuru-yu i nhini-ka nemar-
dawithnemenu da ngarra Yile ngay dim-ya i bere matha wangu birnu
narnenemenu da pangu-yu. I Yile ngay-ka ku Pule ngala thathpirr warda
pinarrunemenu. Mu kamarl perrkenku ngatha numabathnuneme nuru-ka
i da mange wiye da ngatha numabathnuneme nuru-ka nhini-ka da pangu
nanemenu ngarra thungku ngala dim.
10 "I nga numi-yu," Jesus kathu-yu mampirruneme. "Kardu mamay
kanhi karrim-ka mere nukun kunungingki nubupaknemenu, wurda da
matha. Mu nga, murrinh kanhi manurrunemenu. Ku angel ngarra mamay
terert kanhi-ka ku bere matha wangu parnam ngarra Yile ngay wangu-yu.
12 "Nga. Kardu nugarn mabath ki ku thip, ku-ka 100-wa, i bere matha
wangu ku kirranpe kani. Mu ku thip numi ngatha kaniwarrk-ka ngarra
warda kama kardu nugarn nhini-yu? Nukunu nhini-ka kaninpart ku
thip ngamere nhini 99-yu ngangka da mi parnu kawekat karni i kunu
kirrawinhadhath tharra ku thip numi nhini-nu-yu. 13 I ngarra ku thip
nhini bangarnurt-ka nhini nukunu-ka le warda kani. Nukunu-ka le kanam
ngarra ku thip 99 ngarra mere karniwarrktha. Mu nukunu pana-ka le
patha thathpirr kanamna ngarra ku thip nhini bangarnurt-yu.
14 I nginipunh murrinh nhini mani-ya Yile neki le da thathpirr kanam-
pirra kardu mamay mani-ka murrinh ngarra nukunu pumamnabath
parnam. I nukunu-ka mere le kani ngarra mamay kanhi mere warda
murrinh pumanabathnu i parniwarrknu."

Murrinh Ngarra Kardu Ngatha Da Wiye Mampa
Luke 17.3

15 Bere Jesus kathu-ka mampirra, "Nga. Kardu ngatha da wiye
mampanu-ka nhini-ka thurrunanu pangu ngarra kardu nhini-yu i murrinh
nananu da ngarra mange wiye nhini mampa-yu. I thurrunanu ngarra
kardu nhini i mere nangkal numi the manhimabathnu. I kardu nhini
ngatha murrinh bimpayepupnu, nhini-ka murlmurl deyida kanimpa kardu
nhini-yu.

16 Mu mere ngatha bimpayepupnu-ka nhini-ka kardu numi kama i kardu perrkenku kama nankubertinunintha thurru ngarra kardu nhini deyida narnuneme. I penintha nhini-ka kardu nangkanga purruninthanu ngarra murrinh deyida kardu nhini nananu-yu. Da-ka mange-ka ngarra murrinh Yile neki yibim.
17 Mu kardu nhini ngatha mere birruyepupnintha kardu penintha nhini, nhini-ka murrinh warda thantherrnu kardu pana ngarra da church parnardurdi-yu. I kardu nhini ngatha mere birrayepupnu-ka, nhini-ka thanipart da matha kardu nhini-yu, nhini nukunu-ka mere marda mart kurru da mange ngarra Yile neki nukun kariwak kurru. Nhini-ka thanipart da matha kardu nhini-yu, nhini-ka mangini kardu da ngamengka thangunu kathu mani nadha dini.
18 "I nga, murrinh thathpirr kanhi manarranu-yu. Nanki ngatha nanhthi thangku nanhthi kama nubudhap da ngarra putek ngala kanhi-ka, nhini-ka Yile ngay kathu deyida kardu ngarra kangkarl dim-ya budhap nanhthi nhini-yu. Mu nanhthi nhini ngatha mere nubudhapnu nhini da ngarra putek ngala kanhi-ka, nhini Yile ngay deyida wanku mere budhapnu nanhthi nhini-yu.
19 I nga, murrinh numi manarranu-yu. Nginipunh kardu perrkenku ngatha 'Yu' manintha nanhthi thangku nanhthi-nu-ka, i ngarra Yile ngay-nu warda ngarra da kangkarl dim paninthadharrpunu-ka, nhini nukunu-ka parrumutnu-warda-nintha nanhthi nhini-yu.
20 Kardu perrkenku kama, i kardu perrkenkuneme kama kardu ngarra ngay-ya pubengkardurdunemenu murrinh prayer-nu i thangku nanhthi-nu kama, nhini ngay deyida wanku nganinu ngarra kardu nhini-yu." Jesus kathu-yu mampirra.

Murrinh Ngarra Kardu Numi Mere Denamardathintha

21 Bere nukunu Peter wurrininadha ngarra Jesus i murrinh mamna, "Pule, kardu ngatha da wiye manganu i nhini ngay-ka nguymayekum warda da wiye nhini-yu. I ngana deyida da wiye manganu i ngay-ka nguymayekum-deyida-nu. I mangini nhini deyida mani da mange 7 manganu i ngay-ka da nguymayekumnu warda ngurru da 7 nhini-yu, nhini-ka bere matha warda da nhini-yu?" Dantharrpu Peter kathu-yu.
22 Mu Jesus kathu-ka mamna, "Awu, manangka da 7 nhini ngatha thuymayekum-yu, mu puy deyida wangu da mangini 77 mani thuy-mayekumnu thurru da wiye nhini ngarra mampanu purru-yu.
23 "Nga, da mange ngarra Yile ngay nukun-ka mangini murrinh kanhi mani ngurdinarrayithnu, murrinh ngarra kardu pule ngala-ya. Bere nukunu nhini kardu pule ngala-ka manganart nanhthi buk nukunu i bengkardudha dini murrinh ngarra kardu nukun ngarra ku mani borrow pumamna i mere da ngatha puddinangkarldha. Kardu nhini-ka kardu ngarra nukunu wurlk pumenadha purni.
24 "Bere ngarra nanhthi buk nhini da ngatha-re bengkardudha dini-ka kardu nugarn numi pumenabertidha purni. Nukunu nhini-ka wurlk menadha kardi kardu pule ngala nhini-nu i ku mani ngala nimin borrow mamna i mere da ngatha wurdinangkarldha.
25 Nukunu nhini-ka ku mani maku da matha i mere thangku mebaththa wurrini. I nhini ku pule ngala kathu-ka mampirruneme kardu ngamere ngarra nukunu, 'Ya. Nukunu kanhi karrim-ka thelim nuyemanemenu i palngun nukunu wanku i mamay ngarra nukunu i nanhthi purrkpurrk

nukunu wanku thelim nuyemanemenu i nhini thangunu ku mani nhini-ka nangamutnu-warda-kathu-neme.'

26 "Mu nukunu nhini-ka demnawinhipingkarl kumparra warra ngarra ku pule ngala nhini i murrinh mamna, 'Awu pule, thaningipartnu ngadha, i nhini ngay-ka ku mani terert warda ngatha ngurdumpangkarlnu warda.'

27 Bere ku pule ngala nhini-ka damnamardathin warda kardu nhini-nu i pammayekum warda ku mani ngala nhini-yu i wurdanthuk da matha nukunu nhini-yu.

28 "Bere nukunu kardu nugarn nhini-ka dempirnturt i pangu warda wangu nadha dini i bamkardu kardu numi deyida ngarra ku mani borrow mamna i mere da ngatha wurdinangkarldha. I nukunu nhini-ka mangarnta i medhamarliptha warda i murrinh menadha pirri, 'Ku mani ngay kathu thurdungangkarlnu.'

29 Mu nukunu nhini kathu-ka mamna, 'Awu, thaningipartnu ngadha, i nhini ngay-ka ku ngurdumpangkarlnu warda.'

30 Mu nukunu kardu nugarn nhini-ka mere binayepuptha i ngarra jail warda damnadhap i ngarra ku mani da mana wurdannangkarl.

31 "Mu bere, ngarra kardu ngamere nhini ngarra wurlk pumenadha purni ku pule ngala nhini-nu pubangamkamangkarduneme-ka, kardu-ka mampunkumardarakineme i parnamnatharrmu-warda-neme ngarra ku pule ngala nhini.

32 I bere, ku pule ngala nhini-ka dimnakay warda kardu nhini ngarra ku mani pammayekum-yu, i murrinh mamna, 'Ya. Nhinhi-ka kardu wiye da matha. Ngay-ka ngamnhimayekum ku mani ngala nhini ngarra mere thurdingangkarl-da-dha ngatha-yu nhini-ka themngiwinhipingkarl i namnga, "Thaningipartnu ngadha."

33 I nhinhi deyida denhimardathintha kardu pangu-nu-yu mangini ngay mani damngimardathin nhinhi-nu.'

34 "Bere ku pule ngala nhini-ka damnarithi da matha kardu nhini-nu i damnadhap warda ngarra jail ngarra ku mani terert da matha thathpirr wurdannangkarl."

35 I bere Jesus kathu-ka mampirra ngarra kardu, "Nga. Yile ngay da ngarra kangkarl dim-ka mange nhini mani manarranu ngarra nanki mere da ngatha pananmardathinnu thathpirr i puynmayekumnu da wiye nhini ngarra kardu ngamere kathu pumanarranu puru-yu."

19

Kardu Nugarn Wurrininadha Ngarra Kangkarlmawu Murrinh-nu
Mark 10.17-31; Luke 18.18-30

16 Bere kardu nugarn wurrininadha ngarra Jesus i murrinh mam, "Pule, thangku da mange patha ngamanu ngurru ngarra Yile neki nginu da bere matha wangu-yu?"

17 I bere Jesus kathu-ka mamna, "Thangku-nu thamngidharrpu thirrim ngay-yu ngarra da mange patha thamanu thurru-yu? Yile neki da matha patha thathpirr-yu. I murrinh ngarra nukunu da matha nanabathnu thurru i nhini-ka kardu bere matha wangu birnu thaninu."

18 Mu kardu nugarn nhini kathu-ka mamna, "Thangku murrinh nhini-yu ngarra mabathnu ngurru-yu?"

19 "Kanhi-wa murrinh-yu", Jesus kathu-yu mamna, " 'Kardu-ka mere thu thubat nukun i mere thurdurinumi nukun.

I mere nukun da mange nangerithuk thurru kardu ngarra palngun nugarn karnabuy nukunu-yu.
I mere darrarart nukun thurru.
I mere tharrayirrarart nukun thurru.
I ngarra yileyile i kalekale dirruyewupnungintha thurru i murrinh narrubathnungintha thurru.
I kardu ngamere marda nanartnu thurru nginipunh nhinhi deyida mani marda nemnurt thanam-ya.' " Jesus kathu-yu mamna.

20 I bere kardu nhini kathu-ka mamna, "Pule, murrinh nhini-ka bere matha wangu mebaththa ngardi. Mu thangku numi warda mange ngamanu ngurru-yu?"

21 I bere Jesus kathu-ka mamna, "Nga, da mange patha thathpirr thamanu thurru-ka, nhini-ka nanhthi purrkpurrk ngarra nhinhi warda ngatha thelim thamanu i ku mani nhini-ka tharramutmutnu thurru kardu ngarra nanhthi mananhthiwunka. I nhini thangunu-ka da ngarra Yile neki-re thimardawithnu warda nhini-ka nanhthi patha-ka mere warda thaniyeymanu nhini-yu. I bere mampa, thurru warda i mange nhini thamanu i thurdingawurlnu ngarra ngay deyida kathu i thangiriwaknu warda thani ngarra ngay da matha wangu."

22 Mu kardu nugarn nhini-ka murrinh nhini-re binthepup-ka nhini-ka danimardathintha warda pirri nhini-yu. Nhini nukunu-ka nanhthi purrkpurrk terert kanthidha dini i mere da matha ngarra thelim midha nhini-yu. Bere nukunu nhini-ka kanampart warda ngarra Jesus-yu i nadha dini pangu warda wangu.

23 Bere Jesus-ka murrinh warda mampirruneme ngarra pulangay nukunu, "Nga. Kardu nangkal ngatha nanhthi purrkpurrk terert mammath wurran-ka nhini-ka da tetemanthay-wa nhini-yu mere ngarra kama pinanu Yile neki Pule ngala ngarra kardu nhini-yu.

24 Nga. Murrinh deyida manarrunemenu. Kardu nangkal ngatha nanhthi terert mabath kurru-ka i purduyemitnu purru ngarra nanhthi nhini-ka, nukunu nhini-ka da tetemanthay nimin-ya mere ngarra kama kimardawith ngarra da Yile neki nukunu wangu-yu i mere ngarra nukun kani ngarra nukunu-yu. Nga. Ku nan ku camel nganaka? Ku-ka da tetemanthay-wa ngarra kanirdi-yu ngarra weyi kamarl ngarra nanhthi nil-yu, nawa? I mange nginipunh nhini mani-ya da-ka tetemanthay nimin-ya kardu nangkal ngatha nanhthi terert wanku mammath wurran ngarra pimardawithnu ngarra da Yile neki nukunu wangu-yu i pinu pangu-yu ngarra nukunu-yu," Jesus kathu-yu mampirruneme.

25 Bere peneme nhini-ka pumemnamardatneme ngala da matha murrinh ngarra Jesus thangunu merrudhaneme pirri-yu. I murrinh pumamnaneme, "Ya. Kardu nangkal mani warda Yile neki manthiyibirnu-yu i panmardawithnu da kangkarl-yu ngarra da nukunu-yu?"

26 Bere Jesus-ka mempirrubirl-warda-neme pirrim yuthpan i murrinh mampirruneme, "Kardu-ka mere nangkal meyibirnu mange nukunu ngatha-yu, wurda, mu Yile neki da matha mani mayibirnu-yu. Nukunu da matha mani kardu manthibirnu-yu. Nukunu da matha mange da terert warda ngatha kama kurru nhini-yu."

27 Bere nukunu kathu Peter-ka mamna ngarra Jesus, "Nga. Ngankuneme-ka ngarnamkapart-warda-neme nanhthi purrkpurrk terert-yu, i kardu darrikardu ngankuneme wanku, i nanhthi thelput i nanhthi terert warda

ngatha ngarnamkapartneme nhini weyida ngarra nhinhi warda nganhiri-
waknemenu nguru-yu. Nhini-ka thangku nanhthi pangarrumutnuneme
ngarra ngankuneme-yu?”
28 I Jesus murrinh mampirruneme, “Nga. Kanhi-ka murrinh thathpirr
manarrununeme. Da nakurl-te ngay kardu darrikardu nanki thathpirr-
ka ku Pule ngala thathpirr nginu ngarra da chair ngala da kangkarl
wangu-yu da ngarra lelunh marra thathpirr pangu-yu. I da nhini-nu-
re-ka nankuneme deyida kardu 12 ngarra ngay narraningiriwakthaneme
narde ku pule ngala deyida nenuneme ngarra da chair ngala ngala i
nerrununeme ngarra kardu Jews wurnangat warda ngatha, kardu yek 12
nhini-ya.
29 I kardu nangkal ngatha thelput nukunu panipartnu i kardu ngathan,
munak, kalekale i yileyile i kardu wakal nukunu paninpartnu i da ngarra
putek nukunu wanku panipartnu i ngarra ngay warda pangiriwaknu
pani, nhini Yile ngay-ka panamutmutnu purru thelput terert-ya i kardu
darrikardu terert ngarra da putek ngala kanhi ngadha paninu-yu. I da
nakurl-te-ka kardu nhini-ka bere matha wangu pinu kangkarl da ngarra
Yile ngay wangu dim.”
30 I Jesus-ka murrinh deyida mampirruneme, “Nga. Kardu terert
ngamere ngarra kardu pumemnungalangala pumpan da ngarra putek
ngala kanhi, nhini kardu-ka kununingki warda thathpirr puyunu tiduk da
ngarra Yile neki nukunu wangu. I kardu terert ngamere deyida-re kardu
ngarra kununingki pubamnupak pumpan da ngarra putek ngala kanhi,
nhini kardu-ka ngala warda thathpirr puyunu kumparra ngarra da Yile
neki nukunu wangu.” Jesus kathu-yu mampirruneme.

20

Murrinh Kardu Pana Ngarra Mi Kadin Wurlk Pumedha Pardi

1 Bere Jesus kathu-ka mampirra, “Nga. Da nakurl-nu-re ngarra Yile
neki ku Pule ngala thathpirr pinu, nhini-ka mangini murrinh kanhi mani
ngurdinarrayithnu-yu.
“Bere kardu nugarn pule ngala-ka da mi kadin ngala kanthidha dini
i mi grape terert wurdinirurturttha dini. Bere da thipinhire pankapurl
nukunu nhini-ka dempirnturt i pangu warda wangu nadha dini kardu-nu
wurrinirrakaykaydha ngarra mi kadin nukunu-nu wurlk pumananu puru.
2 I murrinh merradha wurrini, i mam, ‘Ya. Wurlk numanganu ngatha
ngarra mi kadin ngay nhini-ka ku $40 nganarramutmutnu ngirra da
kungini terert-ya.’ I kardu kathu-ka ‘Yu’ pumenadha pardi. I bere nukunu
ku pule nhini-ka wurdanpunthuk warda kardu nhini-yu ngarra mi kadin
nukunu wurlk pumananu puru.
3 “Bere nhini thangunu ngarra nanhthi ngunga dempirnturt-ka nukunu
ku pule nhini-ka pangu deyida nadha dini ngarra kardu wurnangat
pirriningkadhuktha-yu. I bampunkungkarduneme kardu nugarn ngamere
ngathayida pedhaneme manangka wurlk.
4 I murrinh warda mampirruneme, ‘Ya peneme. Nankuneme deyida
wanku wurlk numanganemenu ngarra mi kadin ngay, i nhini ngay-ka ku
mani patha nganarrumutnemenu.’
5 I bere peneme nhini-ka pangu warda wangu punnadhaneme ngarra
mi kadin nukunu wurlk-nu pumananemenu.
“Bere nhini thangunu ngarra nanhthi ngunga kangkarl thathpirr warda
pirridha-ka nukunu ku pule ngala nhini-ka kardu nugarn ngamere deyida

wurdanpunkuthukneme ngarra mi kadin nukunu wurlk pumananemenu.
I da ngunga numi nhini da ngatha da kungini nukun warda pirridha, kardu
nugarn ngamere deyida wurdanpunkuthukneme ngarra mi kadin nukunu
deyida-nu.

6 "I bere nhini thangunu-ka da ngarra kungini thathpirr warda pirridha
ngunga-yu, nukunu nhini-ka pangu deyida wangu nadha dini i kardu
nugarn ngamere deyida bampunkungkarduneme ngathayida pedhaneme.
I murrinh warda mampirruneme, 'Ya. Thangku-dha da pirdithme
kanhi nedhaneme nankuneme-yu manangka wurlk-yu kardu ngathayida
narnamkaneme?'
7 I peneme kathu-ka pumamnaneme, 'Awu, kardu mere nangkal ngadha
wurlk dengarrumutthaneme.' I nukunu nhini kathu-ka mampirruneme,
'Mampa-ya, na-warda-neme pangu wangu i wurlk deyida numangane-
menu ngarra mi kadin ngay.'

8 "Bere ngarra nanhthi ngunga warda kanarnum-ka ku pule ngala nhini
kathu-ka dimnakay warda kardu numi nhini-nu ngarra kardu dirranpedha
kardi kardu pana ngarra wurlk pumenadha pardi ku pule ngala nhini-nu.
I ku pule nhini kathu-ka mamna ngarra nukunu nhini-yu, 'Ya. Thirrar-
rukayneme kardu nugarn pana ngarra mi kadin wurlk pumengadhaneme
purne i ku mani tharrumutmutnemenu. I kardu ngarra tiduk ngarrim-
pirrukayneme, nhini-wa ku mani kumparra tharrumutnemenu. I kardu
nugarn terert warda ngatha ku mani tharrumutmutnemenu i ngarra kardu
nugarn pana da mana ngarra kardu marra-re ngarrimpirrukayneme.'

9 "I bere nukunu kardu nhini-ka ku $40 danirrumutmutthaneme pirri
kardu nugarn ngarra da kungini thathpirr wurlk pumpankaretneme-yu.
10 I bere kardu nugarn ngamere nhini ngarra da ngunga pankapurl
wurlk-nu pumpankaretneme-ka pangu warda purnedhaneme ku mani-
nu parnekutnemenu, i pubenayengkanirnthaneme purne ku mani ngala
parnekutnemenu. Mu nukunu kardu nhini-ka ku $40 nhini da ngatha
danirrumutmutthaneme pirri.

11 "Bere kardu nugarn peneme nhini-ka ku mani nhini pardekutkut-
thaneme i pangu warda wangu purnenadhaneme ngarra ku pule ngala
thathpirr i murrinh warda parranengkabirrdhaneme parde. 12 I mur-
rinh pumamnaneme, 'Ya. Kardu nugarn pana nganaka ngarra da
tiduk thirrimpirrukayneme-ka, wurlk kunungingki da matha pumem-
padhaneme parde. Mu ngankuneme-ka wurlk da pirdithme ngumem-
padhaneme ngarde ngarra da ngunga-re kathu pankapurl, nginthirrin
ngala wanku ngardedhaneme. Mu nhinhi-ka ku mani nhini da ngatha
thamngarrumutneme kardu ngankuneme terert kanhi warda ngatha.'

13 " 'Mu bere,' ku pule ngala nhini kathu-ka mamna ngarra kardu numi
ngarra peneme-yu. 'Awu wurda. Ngay-ka mere ngadha ngenarruyirrart-
thaneme, wurda. Mu nankuneme kardu-ka numamnga-mana-neme-ya ku
$40 da matha-nu wurlk nuyemanemenu nuru-yu.
14 Mu ku mani pana-ka numabathnu-warda-neme i ngarra da warda
wangu nanemenu. Mu ngay marda merttha ngini-ka ku mani nhini
da ngatha ngampirrumutneme-yu kardu pana ngarra wurlk tiduk
warda ngarrimpirrukayneme-ya i nankuneme ku mani nhini da ngatha
ngamnarrumutneme-yu.
15 Mu ngay ku mani ngarra ngay ngammutmut ngurran-ka mange ngarra
ngay da matha marda manganart ngurran. Mu nankuneme-ka kardu
nanganpunkungke-kama-neme nhini-ka da mange patha mampirruneme i

ku mani nhini da ngatha ngampirrumutneme kardu pana ngarra da tiduk kathu ngarrimpirrukayneme-yu.' "

16 Bere nhini-wa murrinh-yu ngarra Jesus wurdampirrayith. I murrinh warda mampirra, "Nga. Mange-ka nginipunh nhini mani-wa pamanu-yu ngarra Yile neki ku Pule ngala thathpirr pinu-yu. Kardu pana ngathayida kunungingki bamnupak tiduk kathu wurran da ngarra putek ngala kanhi, nhini kardu-ka ngala warda thathpirr purrunu kumparra ngarra da Yile neki nukun. I kardu pana ngarra memnungala dim da ngarra putek ngala kanhi bamnupak-ka, nhini kardu-ka kunungingki warda thathpirr purrunu tiduk da ngarra Yile neki nukunu wangu."

Jesus Wurdamnuyith Deyida Kardu Thu Pubatnu i Purdingkabirl-deyida-nu

Mark 10.32-34; Luke 18.31-34

17 Bere ngarra Jesus pangu warda wangu nadha dini da Jerusalem-nu-ka, nukunu-ka panpunkuwerrneme pulangay nukunu kardu 12-ya mange peneme da matha i murrinh kanhi warda mampirruneme ngarra purnelilidhaneme-yu.

18-19 "Nga peneme. Nubingayepupneme," Jesus kathu-yu mampirruneme. "Nekineme kanhi-ka da Jerusalem-nu warda wangu thurranneme. I da pangu-ka ngay kardu ngarra darrikardu nanki thathpirr-ka pumangirtanu warda nhini-yu. I nhini thangunu ngay-ka pumangibertinu puru ngarra ku yilarn ngala ngala i kardu ngarra murrinh law puddanpunthethith pumpan. I nhini thangunu-ka pubungipaknu kumparra pangu warra ngarra kardu. I murrinh thirrukduk pumangirdarrithaknemenu ngay mana-wa da mange wiye mebaththa ngurrini-yu. I nhini-ka murrinh pumanganu warda ngay-ka thu pungibatnu i ngupupnu. I nhini thangunu ngay-ka pubangimardanu i pumangibertnu pangu warda wangu kardu ngarra mere thathpirr Jews-ya. I kardu nhini-ka pirangikampanu parni i thu pumangirdarrilalarrnu parni thu whip-te. I nhini thangunu-ka thu pungibatnu i puddungirinuminu warda nhini-yu. Mu da perrkenkuneme mana pamanu-ka ngay-ka ngurdingkabirl-deyida-nu," Jesus kathu-yu mampirruneme ngarra pulangay nukunu-yu.

Palngun Nukunu Zebedee Wurrininadha Ngarra Kangkarlmawu Murrinh-nu

Mark 10.35-45

20 Bere palngun nukunu Zebedee i wakal nigunu perrkenku wanku purnenadhangime ngarra Jesus i perremnawinhipingkarlngime i murrinh mamna nigunu kathu-yu, "Pule, kardu nhinhi-ka da mange nanganu mani piguna kanhi-nu-yu?"

21 Bere Jesus kathu-ka mamnge, "Ngarra-wa mange mampanu ngay-yu?"

I nigunu kathu-ka mamna, "Ngarra nhinhi-re kardu Pule ngala thathpirr thinu da kangkarl pangu-ka, piguna kanhi-ka kardu pule ngala deyida mani penu i penhinganangurrunu mani ngarra nhinhi ngurru-yu batbat i thakunh-yu?" Dantharrpu nigunu kathu-yu.

22 Mu Jesus kathu-ka mampirru, "Nanku-ka da mange mere thathpirr the numabath da mange ngala da matha pana-yu ngarra narramngidharrpu-yu. Kardu pana ngarra Jerusalem-ka thu pungithuknu puru i pangilututnu warda purru. I mange mere patha purunganu. Nanku-ka mange nhini deyida-nu pumanarrunu puru, na?"

I piguna kathu-ka pumamna, "Yu, nganku-ka marda-wa ngumangankart nhini-yu."

23 I Jesus kathu-ka mampirru, “Yu, bere-ya. Mange-ka nhini da matha pumanarrunu-yu, i nhini-ka mange mere patha purunarrunu. Mu kardu pana ngarra pengingananangurruninthanu ngarra batbat i thakunh-te-ka ngay-ka mere ngarra nukun mankungkarartnintha kardu nhini-yu. Mu Yile ngay-ka mampunkungkarart-wardarra-nintha kardu ngarra batbat i thakunh-te pininthanu-yu,” mampirru Jesus kathu-yu.
24 Bere kardu ngarra pulangay ngamere kardu 10 kathu-ka puyempirruyepup murrinh ngarra piguna James i John pumenadha pe ngarra Jesus i nhini-ka peneme-ka parrampirrurithi warda ngarra piguna nhini-nu-yu.
25 Bere nhini thangunu Jesus-ka panpunkuwerrneme kardu pulangay nukunu-yu i mampirruneme, “Nga peneme. The mana nanthinpunkuneme-ya kardu pule ngala ngala pangu kardu mere thathpirr Jews-ya. Kardu pule ngala ngala nhini-ka da tetemanthay pirrimpirra ngarra kardu-nu-yu. I kardu pule ngala pirrimpirra ngarra kardu wurnangat nimin-ya.
26 Mu nankuneme-nu-ka mange mere nginipunh nhini mani nanemenu. Kardu numi ngatha ngarra nankuneme marda mart kardu pule ngala pinarrunemenu, nhini nukunu-ka kunungingki-wa buynupaknu i manankumanpi-warda-ngatha-neme kurru nhini-yu.
27 I kardu numi ngatha marda mart kardu kumparra pinarrunemenu, nhini nukunu-ka kunungingki-wa buynupaknu i manankumanpi-warda-ngatha-neme kurru.
28 Nginipunh ngay mani kardu ngarra da kangkarl kathu ngurdamnarrathut-ka ngurrinidha da putek ngala kanhi kardu-wa-nu manmanpinu ngurru, mere kardu-nu pumangimanpinu puru. I ngana deyida ngurrinidha da kanhi-ka kardu-nu ngunarrapupnu i kardu-ka ngayre-wa mananthibirnu-nu-yu. Ngay-ka ngunarrapupnu da mange wiye thangunu numedha nardi. I nhini thangunu-ka kardu mananthibirnunu,” Jesus kathu-yu mampirruneme.

Kangkarlmawu Mampatha Kardu Kamarrama Perrkenku
Mark 10.46-52; Luke 18.35-43

29 Bere Jesus i pulangay nukunu-ka pumpankardurr-warda-neme-ka ngarra da nan Jericho i kardu wurnangat parrampunkuriwakneme.
30 Bere kardu kamarrama perrkenku manta pangu da dinininthadha ngurru ngarra da mayern. Kardu nhini-ka bimninthayepup Jesus wunku kardu wurnangat wanku pubeyarrarrdha pardi. I dinininthakaykaydha warda, “Jesus, kardu tharntethbath ngarra King David thangunu kathu. Panhimardathin ngadha ngankunintha-nu i nangankumanpinunintha,” mamnintha penintha kathu-yu.
31 Mu kardu wurnangat kathu-ka pumampirrunintha ngarra penintha nhini-yu, “Ya. Nadhap ngadha. Mere thininthakaykay, derrk da matha thinintha.” Mu penintha-ka puy deyida wangu dinininthakaykaydha lurruth da matha i pumenadhanintha dini, “Ya Jesus. Kardu tharntethbath ngarra King David thangunu kathu. Panhimardathin ngadha ngankunintha-nu i nangankumanpinunintha.”
32 I bere Jesus-ka pirret warda mampirrunintha, “Thangku-nu? Mange ngarra-wa manarruninthanu-yu?” 33 “Pule,” pumamnanintha. “Nangankungkawathaninthanu kamarl ngankunintha patha ngurruninthabirlbirlnu.”
34 Bere Jesus-ka dampunkumardathinnintha penintha nhini-nu, i menkungkadhadhaptha-warda-nintha pirri kamarl ngarra penintha-yu. I

bere kardu kamarrama nhini-ka kamarl patha warda kardininthadha i wurrinininthabirlbirldha warda i ngarra Jesus warda daninintharíwaktha wurrini.

21

Kangkarlmawu Nadha Dini Da Jerusalem-nu Ngarra Ku Tangki-re Pinthanhinganardarridha

Mark 11.1-11; Luke 19.29-38; John 12.12-19

1 Bere nhini thangunu-ka Jesus i kardu pulangay nukunu-ka punnedhaneme da Jerusalem-nu warda wangu. Bere da nan warra ngadha parramkaruyneme da Bethphage i da palyirr nhini da nan Olive. I da-ka Jerusalem warda manta pardedhaneme-yu. I bere Jesus-ka mampirrukaynintha kardu pulangay nukunu kardu perrkenku purdunkuthukninthanu kumparra warra.

2 "Ya penintha," mampirrunintha. "Kumparra warra thununinthanu thi da ngarra town kunungingki pangu-yu. I ngarra thanintharuynu-re-ka ku tangki i ku wakal nigunu daninthangkardunu pangu da karrimngintha. Ku-ka memnginthadharrk-wa pirrim. I thurdunintharerethnu nanhthi rup i ku perrkenku nhini-ka naninthabathnu warda kathu thurru ngarra ngay kanhi.

3 Mu kardu ngatha murrinh kanhi manarruninthanu-ka, 'Ya. Thangkunu thurdanninthareretH thanam ku pana-yu?' Mu murrinh nankuninthaka kanhi-wa numananinthanu-yu, 'Nga. Pule ngankunintha-nu marda manganart ku perrkenku kanhi-yu. I bere nukunu nhini-ka purdunankuthuknu ku tangki wanku-yu.' " Murrinh-ka nhini-wa Jesus mampirrunintha-yu. I bere wurdanpunkuthuk-warda-nintha pangu warda wangu ku tangki perrkenku nhini-nu-yu.

4 I da-ka nhini-ka murrinh thathpi ngarra Yile neki nukunu da murntak warra mam-ka murrinh thathpirr warda yibim da nhini-re-yu. I kanhi-wa murrinh mam-yu,

5 "Kardu pana ngarra da nan narnam Zion, 'Nga, kanhi kurran ku Pule ngala nanki ngarra ku tangki wakal kanthimnganardarri. Nukunu-ka kardu thanthanka da matha wurran.' "

6 Bere penintha-ka naninthadha warda dini i ku tangki perrkenku nhini-ka bangamninthardurt warda pirringinthadha pangu ngarra thelput. I bere ku nhini-ka wurdanninthareretH warda.

7 I meninthabaththa wurrini ku tangki i ku wakal nigunu nhini-yu ngarra Jesus-nu warda wangu-yu. I nanhthi kaligu penintha-ka yingamninthardarriwup ngarra pangkin ku tangki perrkenku. I Jesus-ka kanarnarrila warda ngarra ku tangki wakal nhini-yu.

8 I kardu terert-ka nanhthi kaligu ngarra pigunu pardinawewepta purni ngarra mayern pangu warra kumparra ngarra ku tangki-nu purrulilinu. I kardu ngamere-ka nithinu mulurn thay wath mani thangunu kathu pumunibewaththa punni i pingangkawepta purni pangu warra kumparra ngarra ku tangki-nu purrulilinu wunku Jesus wanku pinthanhinganardarridha. 9 Kardu wurnangat nimin-ya kumparra ngarra Jesus punnililidha i tiduk kathu ngarra Jesus parraniriwaktha punni. I kardu-ka punnikaykaydha i pumenanudha punni, "Ya, mampa. Nukunu kardu kanhi kanthim-ka kardu Pule ngala paninu kardu nginipunh pangu mani ngalantharr murntak nekingime-yu nukunu King David-ya. Pariparl-warda-ngime kardu Pule ngala kanthim kanhi-nu-yu. Yile neki-ka wurdannhethukngime

kardu kanhi-yu. Mampa pariparlnu-warda-ngime Yile neki-yu." Nhini-wa murrinh-yu punnikaykaydha-yu.

10 Bere Jesus-ka pangarntuy warda da Jerusalem ngarra ku tangki pinthanhinganardarridha. I bere kardu wurnangat pangu pardidha-ka punninkawerrdha kardi i murrinh pumenanudha pi, "Ya, kardu nangkal kurran pana-yu?"

11 I kardu ngamere kathu-ka murrinh pumerradha pi, "Nukunu pana kanthim-ka Jesus-wa, kardu Nazareth-mawu-ya. Nukunu-ka murrinh ngarra Yile neki nukun wurdanpirrayith wurran, ku prophet-wa nukunu-yu."

Kangkarlmawu Wurdanpunkarel Kardu Ngarra Ku Mani Pumenkapdaptha Purni Ngarra Da Church Ngala
Mark 11.15-19; Luke 19.45-48; John 2.13-22

12 Bere Jesus-ka kanardi warda ngarra da church ngala kardu Jews pigunu. I kardu bampunkardu thelim pumedha pardi i peyim pumedha pardi ku yinpi, ku thip, ku nenigut i nanhthi purrkpurrk wanku ngarra da church ngala nhini-yu. Bere Jesus-ka wurdanpunkarel warda kardu nhini-yu. I daniwinhekpaktha wurrini nanhthi table kardu ngarra nanhthi pigunu kardu pana ngarra ku mani purninmatkuttha-yu. I wurriniwuthpuththa nanhthi chair kardu ngarra nanhthi pigunu kardu pana ngarra ku yinpi thelim pumedha pardi.

13 I bere Jesus kathu-ka murrinh warda mampirra kardu nhini-yu, "Nga. Yile neki-ka kanhi-wa murrinh nukunu yibimna-yu, 'Thelput kanhi ngarra ngay-ka kardu-nu pirawatnu i parningangerrennu.' Mu nanki-ka nubemkardurdu narnam kanhi ku mani-nu numampunkapdap narnam kardu ngarra terert thangunu kathu-yu," Jesus kathu-yu mampirra.

14 Bere kardu pulith i kardu kamarrama-ka punninadha ngarra da church ngala nhini da, i Jesus-ka patha menpathadha wurrini-yu kardu matharr-wunngini terert nhini-yu.

15 Bere ku yilarn ngala ngala i kardu ngalantharr pana ngarra murrinh law kardu Jews pigunu puddininthethiththa purni-ka kardu mampunkumardarakineme warda nhini nukunu Jesus-ka da mange patha patha merradha wurrini-yu i kardu mamay wanku murrinh pikaykaydha ngarra da church ngala nhini-yu. Murrinh kanhi-wa kardu mamay pikaykaydha i pumenanudha pi, "Ya, mampa. Nukunu kardu kanhi karrim-ka kardu Pule ngala paninu kardu nginipunh pangu mani ngalantharr murntak nekingime-yu nukunu King David-ya. Mampa, pariparl-warda-ngime kardu Pule ngala karrim kanhi-nu-yu."

16 Bere kardu ngalantharr nhini kathu-ka murrinh warda pumamna ngarra Jesus, "Ya, dimpirrayepup thirrim kardu mamay pana parnamkaykay-yu?" I Jesus kathu-ka murrinh mampirra, "Yu berengunh, ngay-ka bimpirrayepup ngarrim. Mu nankuneme-ka rit ngadha numedhaneme-ya murrinh kanhi ngarra Yile neki-yu, 'Kardu mamay terert-ka murrinh tiparlti ngarra Yile neki-nu pariparlnu parni-yu.' "

17 Bere nhini thangunu Jesus i pulangay nukunu-ka pumpankardurrwarda-neme da Jerusalem thangunu kathu-yu i da Bethany warda wangu purnedhaneme i pangu da parnamkawitneme-yu.

Thay Mi Fig Mere Pinthangettha
Mark 11.12-14,20-24

18 Bere da thipinhire nhini-ka Jesus i pulangay nukunu-ka pumpankardurr-warda-neme da nan thangunu-yu da Bethany i punnedhaneme da Jerusalem-nu warda wangu.

Bere Jesus-ka mi medeyi wurrinidha.

19 I nukunu bamkardu-yu nanhthi thay nanhthi nginipunh mi kurrangarr mani thay nan-ya fig-yu. I wurrinidha pangu da ngarra thay nhini da mi-nu. Mu mi-ka mere berdurttha, wurda, mu nanhthi mulurn da matha dinidha. Mi-ka mere da ngatha pinthangettha ngarra thay nhini-yu. I bere Jesus kathu-ka murrinh mamna warda ngarra thay nhini-yu, "Nga. Nhinhi thay pana thirrim-ka mi-ka mere deyida thinthatutnu thirra." I bere thay nhini-ka demkawath warda.

20 Bere pulangay nukunu Jesus-ka pubamkangkarduneme thay demkawath i pumemmardart-da-matha-neme. "Ya," pumemnungkuneme. "Ngarra-re thay pana-yu mere pirdith demkawath-yu?"

21 Mu Jesus kathu-ka mampirruneme, "Nga. Murrinh thathpirr kanhi-yu. Nankuneme ngatha murrinh thathpirr numangabathneme nuru, nhini nankuneme deyida-ka mange nginipunh pana deyida mani niyemanuneme ngarra thay pana mani karrim-yu. I ngana deyida ngarra da palyirr ngala pana karrim numananemenu, 'Da palyirr ngala, thewirnturt i ngarra da lalingkin thununukunu.' I nhini da palyirr ngala-ka murrinh warda manarrubathnuneme, kununuku nhini-yu."

22 I Jesus kathu-ka mampirruneme, "Ngarra Yile ngay-re nadharrpununeme-ka nhini murrinh thathpirr numanabathnuneme da panarrumutnuneme-ya i nhini nukunu-ka kanarrumut-da-matha-neme nhini-yu."

Kardu Nugarn Ngamere Parrantharrpu Jesus Nangkal Nimin Wurdanthuk Nukunu-yu

Mark 11.27-33; Luke 20.1-8

23 Bere nhini thangunu-ka Jesus-ka wurdawurl deyida da ngarra church ngala kardu Jews pigunu. I ngarra nukunu-re kardu wurdininthethiththa dini ku yilarn ngala ngala thathpirr i kardu pule ngala ngala thathpirr punnenadhaneme. I murrinh pumamnaneme, "Ya. Nhinhi-ka nangkal thangunu murrinh mampa kardu thurdanpunthethith thurran kardu kanhi-yu? Kardu pule ngala ngarra nimin wurdannhithuk da kanhi-yu?" Parramkadharrpuneme.

24 Mu Jesus kathu-ka mampirruneme, "Mu nga. Ngay-ka murrinh deyida nganankudharrpunemenu. I murrinh thathpirr ngatha nangidhartnemenu nhini ngay-ka murrinh manarrunemenu warda kardu nangkal wurdanngithuk-yu da mange kanhi-nu ngamam ngurran-yu.

25 Nangkal kardu John the Baptist wurdanthuk-yu kardu pana-ya ngarra kardu daninluluwewudha wurrini kura-re-yu? Nangkal nimin thathpirr wurdanthuk nukunu-yu? Yile neki thangunu kama i kardu thangunu kama-ya, ngarra nimin-yu?" Dampunkudharrpuneme Jesus kathu-yu.

Bere kardu peneme nhini-ka puddanadharlurldhaneme pe murrinh mange peneme ngatha. "Murrinh kanhi ngatha pumananemenu, 'Yile neki wurdanthuk nukunu John the Baptist-yu', nhini nukunu Jesus-ka murrinh manhenemenu warda, 'Mu thangku-dha murrinh mere numenabaththaneme-yu ngarra nukunu John the Baptist-yu?'

26 I ngana deyida murrinh kanhi ngatha pumananemenu, 'Kardu thangunu-wa nukunu John the Baptist wurdanthuk-yu.' Nhini-ka kardu wurnangat kanhi-ka ngarra warda mange kumanheneme nhini-yu?"

Nhini-wa murrinh pumenanudhaneme pe kardu peneme nhini-yu. I perrempunmanham kardu wurnangat, nhini-ka kardu wurnangat-ka the-wa panthidha purni Yile neki wurdanthuk nukunu John the Baptist-yu i murrinh ngarra Yile neki thangunu wurdanarrayiththa wurrini-yu.

27 Bere kardu peneme nhini kathu-ka pumamna-warda-neme ngarra Jesus-yu, "Yaa. Ngankuneme-ka mere the ngumabathneme nangkal nimin wurdanthuk nukunu John the Baptist-yu." Mu Jesus kathu-ka mampirruneme, "Yu, bere-ya. Nhini ngay-ka mere deyida manarru-nukun-neme nangkal ngay wurdanngithuk-yu i mange kanhi ngarra ngay ngamam ngurran-yu."

Murrinh Kardu Yileyile i Wakal Nugarn Perrkenku

28 Bere Jesus kathu-ka mampirruneme ngarra ku yilarn ngala ngala i kardu pule ngala ngala, "Nga. Nubingayepup-kathu-neme murrinh kanhi ngurdinarruyithnemenu. Kardu yileyile-ka kardu wakal nugarn perrkenku menkubertidha kardi.

"Bere nukunu wurrininadha ngarra wakal nugarn kumparra-nu, i mamna, 'Ya. Thurrunu pangu marra kanhi i wurlk nanganu ngarra mi kadin ngay ngarra mi grape terert wurdarnturturt wurran.'

29 Mu wakal nukunu nhini-ka mamna, 'Awu, mere marda mart wurlk pangu ngamanu-yu.' Mu da nakurl-te nukunu nhini-ka mange nukunu da ngatha mam, 'Awu, bere ngatha ngurrunu.' I ngarra mi kadin nhini wurrinidha i wurlk warda menadha wurrini.

30 "Bere nukunu yileyile nhini-ka wurrininadha ngarra wakal nukunu numi i murrinh mamna, 'Ya. Thurrunu pangu marra kanhi i wurlk nanganu ngarra mi kadin ngay ngarra mi grape terert wurdarnturturt wurran.' I nukunu nhini-ka mamna ngarra yile nukunu, 'Yu yile, mampa-ya.' I nukunu nhini-ka pangu warda nadha dini, mu mere wurridha ngarra mi kadin wurlk-nu-yu."

31 Bere Jesus kathu-ka mampirruneme ngarra kardu peneme nhini-yu, "Nganaka, kardu wakal ngarra nimin murrinh mamnabath yile nukunu-yu?" I kardu kathu-ka pumamnaneme, "Kardu pana nimin wakal kumparra-ya."

I bere Jesus kathu-ka mampirruneme, "Nga. Murrinh thathpirr kanhi manarrunemenu-yu. Kardu nugarn pana ngarra ku mani parnam-nanmatkut ku Government-nu i ku mani pumamnankapdap pumpan, i kardu palngun wiye wiye deyida wanku, kardu nhini-ka da mange wiye parnipirrnu warda i da mange ngarra Yile neki nukunu warda pariwaknu purru i da ngarra Yile neki nukunu wangu purunu, mu nankuneme-ka wurda-wa.

32 Nukunu nan John the Baptist-ka pangamnarraruy i damnar-rangkarda da mange yuthpan-yu. Mu nankuneme-ka mere murrinh nu-menabaththaneme nukunu-yu. Mu kardu nhini ngarra ku mani parnam-nanmatkut i kardu palngun wiye wiye nhini-ka murrinh pumamnabath. I nhini nankuneme-ka nubampunmangkardu-wa mange nhini pumedha purni, mu nankuneme-ka mere narnepartthaneme da mange wiye nhini ngarra numebaththaneme nurne i mere murrinh numenabaththaneme nukunu John the Baptist-yu, wurda da matha."

Murrinh Kardu Ngarra Mi Kadin Ku Pule Ngala Nukun Piranapedha Pardi

Mark 12.1-12; Luke 20.9-19

33 “Nga.” Jesus kathu-yu mampirruneme. “Nubingayepup-kathu-neme
murrinh numi kanhi murrinh yibimkamnum-ya. Bere kardu pule ngala
ngarra mi kamarl mi grape bebirrbirrdha wurrini da ngarra putek
nukunu. I nhini thangunu-ka nanhthi palyirr bengkardadha wurrini
pana-re daniwegattha wurrini. I mampatha nanhthi palyirr werlpen
pewerti marda mi kakpa-nu i punnuriyerrknu me-re. I thelput kangkarl
deyida bangamkarda kardu-nu pirrabirlbirlnu pi kardu nukun mi grape
nhini kanidarrarart. Bere nhini thangunu-ka kardu ngamere pirrimpir-
rukayneme mi ngarra kadin nukunu piranapenemenu parne. I murrinh
mampirruneme, ‘Nga peneme. Mi ngarra grape-te thungku pebaynu-ka
numuberartalnemenu i mi warda pumemarryerrnemenu nhini-yu.’ Bere
nhini thangunu-ka kardu pule nhini-ka kanampart nungardurr warda mi
kadin nhini-yu i da ngamengka-nu warda wangu nadha dini.
34 “Bere, da nakurl-te ngarra mi grape nhini-re mi thungku
thungku wurriningkadhuktha-ka nukunu ku pule nhini-ka kardu ngarra
nukunu wurdanpunkuthukneme mi pumanayerryerrnemenu kardu pana
thangunu ngarra mi kadin nukunu piranapedhaneme parde.
35 Mu peneme nhini-ka pumanganpunkurtaneme kardu nugarn nhini
ngarra kardu pule wurdanpunkuthukneme-yu. I kardu numi-ka thu
purnebatthaneme parde, i kardu numi-ka thu pumpankabatneme pud-
dankarinumineme, i kardu numi-ka nguni palyirr pubewelerrdhaneme
parde.
36 “Bere nhini thangunu kardu pule ngala nhini-ka kardu deyida
wurdanpunkuthukneme kardu terert tharrngini warda mi pumanayerry-
errnemenu. Mu kardu pana ngarra mi kadin nukunu piranapedhaneme
parde-ka thu deyida kathu punninkuthukthaneme parde.
37 “Bere nhini thangunu nukunu kardu pule ngala nhini-ka wakal
nugarn ngarra nukunu thathpirr wurdanthuk. I murrinh memnu, ‘Wakal
ngay pubinayepupnemenu i mere thu kubat-nukun-neme.’
38 Mu bere, ngarra kardu nhini-re pubamkangkarduneme kardu wakal
ngarra kardu pule ngala nukunu, nhini-ka murrinh warda pumem-
nungkuneme, ‘Ya, nhini da kunungam kem wakal nukunu thathpirr kardu
pule-yu. Da nakurlnu ngarra yile nukunu-re pupupnu-ka nukunu warda
mi kadin ngala kanhi martnu i mabathnu pi-yu. Ka, purru-wa-neme i
thu pubatnemenu ngangka da i nhini nekineme warda-wa mi kadin ngala
kanhi pumartnemenu.’
39 Bere peneme nhini-ka pumangankartaneme wakal nukunu kardu pule
nhini-yu i punnungamkakuneme pangu wangu outside ngarra mi kadin i
thu pumpankabatneme i puddankarinumi-warda-neme nhini-yu.”
40 I bere Jesus kathu-ka mampirruneme, “Mu nga. Murrinh mani
numanganemenu. Ngarra kardu pule ngala nhini kathu kurdiwurl,
ngarra mana warda mange nhini-yu marrunemenu ngarra kardu peneme
pana ngarra wakal nukunu thu pumpankabatneme-yu?” Dampunkudhar-
rpuneme.
41 I peneme kathu-ka pumamnaneme ngarra Jesus, “Nukunu kardu pule
nhini-ka thu punkuthuknu-warda-neme i purdunkurinuminuminemenu
thathpirr warda peneme wiye nhini-yu. I kardu ngamere deyida pirrar-
rukaynemenu mi ngarra kadin nukunu piranapenemenu parne-yu, kardu
nhini-ya ngarra mi grape mi thungku pumanayerryerrnemenu parne.”
42 Bere Jesus kathu-ka murrinh mampirruneme, “Nga. Nankuneme-
ka murrinh rit ngadha numedhaneme murrinh ngarra Yile neki nukun
yibimnangurrkurrk-yu? Kanhi-wa murrinh nhini-yu. ‘Kardu nugarn pana

ngarra thelput pubengkardadha pardi nanhthi palyirr-te, nanhthi palyirr numi punnungamku, nhini-ka nanhthi wiye mana-wa pamam. Mu marra kanhi nanhthi palyirr ngala nhini-ka tetemam warda pirrim ngarra thelput nhini-yu. I da thelput nhini-ka yuthpan warda pirrim nanhthi palyirr nhini thangunu-yu. I Yile neki banpak nanhthi palyirr nhini-yu, i nhini-ka patha warda thathpirr.'

43 "I nga." Jesus kathu-ka mampirruneme. "Yile neki-ka mere warda mange patha manarrunemenu purru i mere ku Pule ngala pinarrunemenu ngarra nankuneme-yu, wurda. Mu kardu ngamere deyida ngarra da mange nukunu parrarntiwak thathpirr pumpan-ka, da mange patha marranu purru i ku Pule ngala thathpirr pirranu-yu.

44 I nga. Kardu ngatha bamengkatnu ngarra palyirr tetemam ngala nhini, nhini nukunu-ka buydhanmertal-wa nhini-yu. I nanhthi palyirr nhini ngatha kaniyegarl ngarra kardu, nhini-ka bamerl da matha nhini-yu." Jesus kathu-yu mampirruneme.

45 Bere, ngarra ku yilarn ngala ngala i kardu Pharisees nhini murrinh pubimnayepupneme-ka, kardu peneme-ka pumanganka-martaneme murrinh nhini Jesus wurdanpunkuyithneme murrinh mampunkungkardarrathneme-yu.

46 I nhini-ka parramnarithi-warda-neme i pumertadhaneme-wa. Mu wurda, peneme nhini-ka parnamkapartneme, nhini-ka perrempunman-ham ngarra kardu wurnangat. I kardu wurnangat nhini-ka murrinh kanhi pumedha purni, "Ya. Nukunu pana Jesus-ka ku prophet thathpirr-wa pana kurran-yu." Kardu-yu pumam.

22

Jesus Dampunkudharrpuneme Ngarra Kathu Christ Darntethbath-yu
Mark 12.35-37; Luke 20.41-44

41 Bere kardu Pharisees ngamere puyemnawerrneme ngarra Jesus, i murrinh dampunkudharrpuneme i mampirruneme,

42 "Ya, kardu nukunu nhini Christ nganaka? Kardu ngarra kathu darn-tethbath nukunu nhini-yu?" I peneme nhini kathu-ka pumamnaneme, "Nukunu kardu darntethbath-ka ngarra King David thangunu-wa."

43 Bere Jesus-ka murrinh deyida mampirruneme, "Nga. Ngepan ngarra Yile neki nukunu murrinh kanhi mamna ngarra King David da murntak warra, 'Nukunu Christ-ka ku pule nhinhi-wa nananu thurru.' Mu nankuneme numamnganeme-ka nukunu nhini-ka ngarra King David thangunu kathu darntethbath-yu. Nhini-ka thangku-dha King David menadha wurrini 'Pule-yu'?" Mampirruneme Jesus kathu-yu.

"Nga. Kanhi-wa murrinh-yu ngarra nukunu King David mam-yu,

44 'Pule ngala Yile neki murrinh mamna ngarra ku pule ngay-yu, "Nga. Kanhi thinu ngarra ngay batbat-te i kardu pule ngala deyida wanku thinu. I kardu pana ngarra mere marda kumanhert kuru, nhini ngay-ka ngirranputhnu pangu warra kumparra, i nenawinhipingkarlnu ngarra me nhinhi." ' Nhini-wa murrinh King David darntilil-yu.

45 King David-ka 'Pule' menadha wurrini kardu Christ-yu. Mu ngarra-re nukunu Christ-yu kardu darntethbath ngarra King David thangunu-yu?" Jesus kathu-yu dampunkudharrpuneme.

46 Mu mere nangkal ngadha murrinh nhini-yu dedhartha. I da nhini thangunu kardu nhini-ka mere deyida murrinh perradharrpudhaneme nhini-ka perremkamanham-weyida-neme nhini-yu.

23

Murrinh Kardu Ngarra Da Jerusalem Jesus Marda Menarttha Wurrini
Luke 13.34-35

37 Bere Jesus-ka bempirrangkarnirn warda kardu ngarra da Jerusalem pardipuptha-yu i medha warda dini murrinh mange nukunu, "Ya, kardu Jerusalem-nan-mawu. Ngay-ka damngimardathin-wa dim nanki-nu-yu. Nanki-ka thu numpanpunthuk numpan ku prophet-yu i nguni palyirr nubangampunpelerr numpan kardu nugarn pana ngarra Yile neki kathu wurdanpunthuk nanki-nu. I da terert da matha ngay marda menanarttha ngurrini-yu i menanmanpidha ngurrini-yu i menanperdurdudha ngurrini mangini ku kalekale thikin mani mampunperdurdu-ya ku ngarra wakal nigunu. Mu nanki-ka mere marda numengerttha nuyi nhini-yu. 38 Mu nga. Yile neki-ka paninanpartnu warda nanki-yu i da church ngala nanki.
39 "I ngay murrinh manarranu-ka nanki-ka mere deyida nubangingkardunu, mu da ngarra ngay thathpirr ngurdiwurlnu da ngarra putek ngala kanhi. I da nhini-nu-re nanki-ka murrinh kanhi warda numanganu, 'Ya mampa, pariparlnu-warda-ngime kardu kanhi ngarra Yile neki kathu wurdanthuk wunku lurruth ngala Yile neki nukunu.' " Nhini-wa murrinh Jesus denarramardamtha dini kardu ngarra da Jerusalem pardidha-yu.

24

Jesus Wurdamyith Kardu Puyimpurrnu Puru Da Church Ngala Kardu Jews Pigunu
Mark 13.1-2; Luke 21.5-6

1 Bere Jesus-ka yungawuy ngarra da church ngala pigunu kardu Jews i nungardurr warda. I kardu pulangay kathu-ka pumamnaneme, "Pule nga. Da church ngala kanhi karrim-ka da ngala nawa? I da-ka patha-wa thathpirr."
2 Mu Jesus kathu-ka mamna, "Nga. Da church ngala kanhi ngarra nubamkangkarduneme nibimka-ka da nakurl-nu-wa kardu-re pubayimpurrnu puru palyirr terert kanhi-yu. I nanhthi palyirr ngala ngala kanhi-ka da pana ngangka-re buymardarrurrnu purru."

Kardu Ngarra Yile Neki Nukunu Da Tetemanthay Pubardurtnu
Mark 13.3-13; Luke 21.7-19

3 Bere nhini thangunu Jesus i pulangay nukunu-ka punnadhaneme i pirrimkamardawithneme da palyirr nan-nu Olive i da kangkarl parnamkawupneme. Bere ngarra kardu makardu mana warda-ka pulangay nukunu-ka purnenadhaneme ngarra Jesus i pumamnaneme, "Ya pule. Minthire kardu thu kuy pubayimpurrnu puru-yu da church ngala pangu karrim-yu? I ngarra-re-wa kardu ngankuneme the ngumabathnuneme-yu da ngarra manta warda da nhini-re puyimpurrnu puru-yu? I ngana deyida ngarra-re the ngumabathnuneme-yu da putek kanhi panirikerdeknu-yu i minthire nhinhi thurdiwurlnu kathu-yu?" Parramkadharrpuneme.
4 Mu Jesus kathu-ka mampirruneme, "Nga peneme. Nankuneme-ka thawath wangu nanemenu kardu pana ngarra murrinh thirrukduk panarrayirrarartnu-yu. 5 Nga. Kardu nugarn terert warda kathu purunu nhini-yu i murrinh panarrayirrarartnu parni nginipunh murrinh kanhi mani-ya pumanarranu-ya, 'Ngay-ka Christ-wa. I Yile neki wurdanngithuk ngay-yu.' I kardu wurnangat ngamere deyida murrinh nhini pumarrabathnu puru kardu nhini-yu.

6 “I nanki-ka nubirrayepupnu kardu wurnangat thu kuy ngala da matha puyuwurdupnu da manta kanhi ngatha-ya. I nuyurrayepupnu kardu wurnangat thu kuy ngala puyithuknu puru da ngathparr pangu wangu-ya. Mu nanki-ka mere nenham nukun da nhini-re-yu mange-ka nginipunh nhini mani-wa puyemanu puru-yu. Mu da putek kanhi-ka mere da ngatha panirikerdeknu da nhini-nu-re-yu.
7 Kardu wurnangat warda pumethanu puru da ngamengka da numi numi nhini thangunu kathu. I kardu pule ngala ngala i kardu ngarra peneme ngatha pumethanemenu puru-ya. I da putek-ka purru-rangkaltangkalnu da pana ngangka-re-ya. I kardu wurnangat-ka mi dhepdhep-ka mami parninu.
8 I da nhini-re-nu-ka kardu-ka da tetemanthay pubardurtnu puru da puretnu-yu.
9 “I nga. Kardu-ka mere marda pumananartnu puru nhini-ka ngay thangunu weyida narramngiriwak numpan nhini-yu. I kardu-ka purunan-ngawurtnu i pumananbertinu puru ngarra murrinh court wangu. I kardu thu punanthuknu puru i pudduntinuminuminu-yu.
10 I da nhini-nu-re-ka kardu wurnangat pangu-ka parnipartnu warda Yile neki-yu. I kardu darrikardu ngamere pigunu-ka pangu warda wangu pumenubertinu puru ngarra thu pubatnu i puwelerrnu parni. I kardu nhini-ka mere warda marda pumunurtnu parni.
11 “Nga. Kardu nugarn terert warda kathu purunu nhini-yu i murrinh panarrayirrarartnu parni nginipunh murrinh kanhi mani-ya pumanarranu-ya, ‘Ngay-ka Christ-wa. I Yile neki wurdanngithuk ngay-yu.’ I kardu wurnangat ngamere deyida murrinh nhini pumarrabathnu puru kardu nhini-yu.
12 I da wiye thathpirr-ka buylangnu da pana ngangka-re i kardu wurnangat-ka mere warda marda pumenurtnu parni.
13 Mu kardu nangkal ngatha bere ngatha wangu pangiriwaknu thathpirr pani i mere kaningipart nukun-ka kardu nhini-ka bere matha wangu paninu ngarra ngay-yu da kangkarl wangu-yu.
14 Mu da putek kanhi-ka mere da ngatha panirikerdeknu da nhini-re-yu. Mu da marra-re warra ngadha-ka murrinh thelerrdhe patha ngarra ngay nanthelerrnu nuru da ngarra pana ngangka-re-ya ngarra kardu wurnangat warda ngatha. I kardu-ka the warda pumabathnu ngay da matha ku Pule ngala thathpirr pinarranu. I nhini thangunu-ka da putek kanhi-ka panirikerdek-da-nu-matha nhini-yu.”

Kardu Walmamka Thathpirr Pirranu Ngarra Da Church Ngala Kardu Jews Pigunu

Mark 13.14-23; Luke 21.20-24

15 Bere Jesus kathu-ka mampirru-deyida-neme, “Murrinh kanhi-ka nubiyepup-thathpirr-neme i numangimartanemenu. Nga, nubangkardunu kardu walmamka kardu kurdumparle thathpirr pirranu ngarra da church ngala pangu-yu. Nukunu nhini-ka Yile ngay mere marda thathpirr mart kurru. I nukunu nhini-ka mere mani kanirdi i kirra ngatha ngarra da church pangu-yu. Nukunu kardu ngalantharr murntak Daniel ku prophet-ya, murrinh darntilil ngarra nukunu kardu wiye nhini-yu.
16 Mu bere ngarra nukunu ku walmamka nhini-re nubangkardunu pirranu pangu-ka tharra pirtpirt da matha nunnuwinhatnu ngarra da palyirr da ngathparr pangu wangu-yu nanki-yu kardu ngarra da Judea narnam-yu.

17 I ngarra da nhini-nu-re-ka kardu ngatha pinu ngarra thelput werlpen
da kangkarl kathu-ka, nukunu nhini-ka mere deyida kanirdi ngarra thelput
nukunu nanhthi purrkpurrk nukunu-nu panikutnu, mu tharra da matha
punuwinhatnu ngarra da palyirr-nu wangu-yu.
18 I kardu deyida ngarra mi kadin panirurtuynu ngatha-ka nukunu nhini-
ka mere deyida punnu pi pangu ngarra thelput nanhthi kawut nukunu-nu
martnu, mu tharra da matha punuwinhatnu nhini-yu ngarra da palyirr-nu
wangu-yu.
19 I da nhini-nu-re-ka da-ka tetemanthay-wa pubardurtnu kardu
palngun-yu kardu ngarra putput purunu-yu i kardu palngun pana ngarra
kardu mamay punthaygurduknu puru ngapurlu.
20 Nhini Yile ngay nadharrpunu da tetemanthay nhini-ka mere karuy
nukun da ngarra burrburr-yu i da ngarra Saturday-ya.

21 "I da nhini-re-ka kardu wurnangat warda ngatha da tetemanthay
nimin-ya pubardurtnu thu kuy ngala nhini thangunu-yu i da nginipunh
nhini mani-ya. I da ngarra marra-re kathu ngarra Yile ngay mampatha
da putek ngala kanhi i kardu wanku mampatha i da ngarra marra kanhi
da mana thim-ka da tetemanthay ngala nimin-ka mere puberdurdurttha
puyi da nhini-re-yu, mu da tetemanthay ngala nimin-ka kurran-wa kathu
nhini-yu da nakurlnu-yu. I da tetemanthay ngala nhini thangunu pirtalnu-
ka nhini-ka mere deyida paninu warda nhini-yu.
22 Mu da tetemanthay ngala nhini ngatha pirranu bere ngatha wangu-
ka nhini-ka kardu wurnangat warda ngatha puruwuwupnu nhini-yu. Mu
Yile ngay-ka mere warda purdumurlnu da tetemanthay ngala pirdithme
nhini pirranu-yu. Mu pangu da wangu ngaliwe bartal-da-nu-matha da
tetemanthay nhini-yu kardu pana-nu kardu ngarra nukunu thathpirr
kardu ngarra mampunkarart-ya."

23 Bere Jesus kathu-ka mampirru-deyida-neme, "Nga. Da ngarra
nhini-nu-re-ka kardu ngamere kama murrinh pumanarranu-ya murrinh
nginipunh kanhi mani-ya, 'Nga nubangkardu. Nukunu Christ-ka karrim
kanhi, Yile neki kathu wurdanthuk nukunu-yu.' I ngana deyida murrinh
kama pumanarranu-ya, 'Nga nubangkardu. Nukunu Christ-ka karrim
pangu-ya.' Mu murrinh nhini-ka mere thathpirr murrinh nhini-yu,
murrinh thirrukduk-wa. I mere murrinh nukun numarrabath nhini-yu.
24 I kardu parurtuynu pira kardu Christ thirrukduk-ya kardu pumenu-
rartnu parni Yile ngay mana-wa kurdunthuk. I ngana deyida kardu nugarn
ngamere deyida parurtuynu pira kardu pumenurartnu parni murrinh
ngarra Yile ngay mana-wa kurdurrayith kani. Mu kardu nhini-ka kardu
thirrukduk deyida. I kardu nugarn nhini-ka mange ngala ngala terert
puyemanu parni-ya wunku nanhthi lurruth ngala deyida puyemanu parni.
I kardu wurnangat warda ngatha pumerramardatnu parni. I kardu nhini
kathu-ka panarrayirrarartnu parni kardu wurnangat warda ngatha i nanki
kama kardu ngarra Yile ngay nukunu-yu kanarrayirrart nukun.
25 Nga, nubingayepup kathu. Ngay-ka mamnarruneme ngem murrinh
terert kanhi-ka the numabathnemenu da nhini-nu paruynu-yu," Jesus
kathu-yu mampirruneme.

26 Bere Jesus kathu-ka mampirru-deyida-neme, "Nga. Da ngarra
nhini-nu-re-ka kardu ngamere kama murrinh pumanarranu-ya murrinh
nginipunh kanhi mani-ya, 'Nga nubangkardu. Nukunu Christ-ka karrim
pangu ngarra da darrinpirr pularn i Yile neki kathu wurdanthuk nukunu-
yu.' Mu wurda, mere nukun nuru da pangu-yu. I kardu ngamere deyida

kama murrinh pumanarranu-ya, ‘Nga nubangkardu. Nukunu Christ-ka karrim pangu marnarri dim-ya.’ Mu wurda, murrinh mere nukun numarrabath nhini-yu.
27 I da nhini thangunu kardu-ka pubangingkardunu ngay kardu dar-rikardu nanki thathpirr-ka ngurrunu kathu i pangilarrangnu purru-yu nginipunh thu malarntath mani dimmamath i damkayip da terert warda ngatha mange nginipunh nhini da mani ngay ngurdiwurl-deyida-nu kathu-yu.”
28 Bere Jesus kathu-ka pumamnaneme, “Ngarra ku nginipunh yibimpup kabim-ka nhini-wa da-yu ngarra ku tiwungku puyuwerrnu-yu.”

Kangkarlmawu Purdiwurl-deyida-nu Kathu Da Ngarra Putek Ngala Kanhi

Mark 13.24-31; Luke 21.25-33

29 “I nga.” Kangkarlmawu kathu-yu mampirru-deyida-neme. “Ngarra thu kuy ngala nhini i da tetemanthay ngala nhini thangunu-ka nanhthi ngunga-ka mere warda palarrangnu pirra, wurda warda nhini-yu. I ngana deyida nanhthi merrk-ka mere warda pangkawipnu pirra-yu. I nanhthi pilinh-ka parniyimpurrnu kangkarl kathu-yu. I nanhthi pana kangkarl karnam-ka pirangkaltangkalnu warda nhini-yu.
30 I da nhini thangunu kardu-ka pubangingkardunu ngay kardu dar-rikardu nanki thathpirr-ka ngurrunu kathu ngarra kalakkalak ngurrurdur-dinu kathu. I kardu-ka du da matha parnikarrknu ngarra pubangingkar-dunu kardu Pule ngala thathpirr warda ngurrunu nhini-yu wunku nanhthi lurruth ngala i ngay da matha warda pangilarrangnu purru-yu.
31 I nanhthi trumpet ngala warda lurruth pirrakaynu i ku angel warda ngurdunthuknu kardu ngarra Yile ngay nukunu purunmetkutnu i punperrnu puru da pana ngangka-re-ya. Kardu nhini ngarra Yile ngay menkararttha wurrini da ngala kurran kanhi i ngangka-re-ya.”
32 Bere Jesus-ka murrinh deyida wurdampirruyithneme i mampir-runeme, “Nga. Numangkathannu nanhthi thay thangunu kathu. The mana nanthin-ya nanhthi marlanpakpak ngarra thay-yu pangarntuy warda-ka nhini-ka da thangku manta warda nhini-yu, nawa?
33 I mange nginipunh nhini deyida mani-ya ngarra nanki-re nubangkar-dunu nanhthi kangkarl nhini pamanu purru-ka nhini-ka the numabathnu da-ka manta warda ngay ngurdiwurlnu da putek ngala kanhi-yu i Yile ngay-ka ku Pule ngala thathpirr warda pinu nhini-yu.
34 “Nga, murrinh thathpirr kanhi-yu. Thu kuy ngala nhini i da terert nhini ngarra ngay ngurdininarruyiththaneme ngini-ka da nhini-ka panarraruynu ngarra kardu wurnangat kanhi-re kardu birnu da ngatha numpan-yu.
35 I nga, nanhthi ngunga, merrk, nanhthi pilinh i da putek ngala kanhi-ka nanhthi mananhthi-nu warda i manangka da-nu warda panirikerdek-da-nu-matha. Mu murrinh thathpi ngarra ngay-ka mere ngarra nukun kanirikerdek, wurda.”

Kardu Mere Nangkal The Mabath Da Nhini-yu Ngarra Kangkarlmawu Purdiwurlnu Kathu-yu

Mark 13.32-37; Luke 17.26-30,34-36

36 “I nga.” Jesus kathu-yu mampirru-deyida-neme. “Mu da nhini-nu-re ngarra ngay deyida ngurdiwurlnu kathu-ka, kardu-ka mere nangkal-wa the mabathnu da nhini-nu-yu. I ku angel deyida wunku mere the pumabathnu-yu i ngay deyida wanku da nhini mere the mabathnu-yu,

ngay ngarra wakal nukunu thathpirr-ya. Mu Yile ngay da matha the kanthin dim da ngarra ngay purdungithuk-deyida-nu-yu ngarra ngurdiwurl-deyida-nu kathu-yu.

37-39 Nga. Da murntak warra nganaka ngarra nukunu Noah tharntu ngala bangarnerde. Nukunu Noah-ka murrinh merradha kardi da mange wiye parnipartnu i puddinawurlnu ngarra Yile neki i mere the pumebaththa da minthire kura ngala parraruynu-yu. I bere kardu-ka murrinh-ka mere pubinayepuptha mu bere matha wangu mi pardimurrktha kura pardigurdugurduktha i bere ngatha wangu kardu nugarn i palngun pubanamardurdidha punni i ngarra Noah da mana parnamkardingime ngarra tharntu wunku kardu darrikardu nukunu. I nhini thangunu-ka kura ngala warda kanamyel kura ngala nimin-ya wurrinidha i kardu-ka dampunthiwik warda. Mange nginipunh nhini mani kardu pumedha pardi da ngarra nhini-re-ya. Mu kardu-ka mange-ka piyema-deyida-nu parni da nakurlnu ngarra ngay-re ngurdiwurlnu kathu-yu.

40 I nga," Jesus kathu-yu mampirru-deyida-neme. "Ngarra ngay-re ngurdiwurl-deyida-nu kathu-ka kardu nugarn perrkenku-ka paninintharurtuynu ngarra mi kadin. I Yile ngay-ka pamardawithnu numi kangkarl i numi-ka panipartnu pangu da wangu.

41 I kardu palngun perrkenku-ka mi kamarl pilanginthayerlnu pani. I Yile ngay-ka numi da matha pamardawithnu kangkarl wangu i numi deyida panipartnu pangu da wangu.

42 "Nhini nankuneme-ka niranunginikatnuneme i nuyungabirlbirl-nuneme nhini-ka mere the numabathneme da minthire ngarra ngay deyida ngurdiwurlnu kathu-yu, kardu Pule nankuneme-ya.

43 Nga. Kardu darrarartka nganaka. Nukunu-ka purrunu pangu ngarra thelput ngarra kardu-re mere mankulkulnu pi i mangkardap warda nanhthi karnabuy-nu. Mu kardu ngatha mankulkul ki-ka kardu darrarartka nhini-nu-yu, nhini-ka kardu-ka kiranginikat warda kardu nhini-nu-yu i kubumadhap warda darrarart nhini-yu ngarra thelput nukunu-yu.

44 Mange nginipunh nhini mani-ya nanki-ka mere the numabathnu minthire ngay ngurrunu kathu-yu, nhini nanki-ka niranginginikatnu i nuyungamardamardanu ngarra ngay deyida kathu ngurdiwurlnu-yu," Jesus kathu-yu mampirra.

Kangkarlmawu Murrinh Dampunmardate Kardu Wurnangat
Luke 12.35-48

45 Bere Jesus kathu-ka murrinh numi deyida mampirra, "Kardu pana ngarra wurlk patha mamna wurran ku pule ngala nukunu-nu-ka nginipunh kardu kanhi mani-wa. Nga, kardu pule ngala-ka memmangkart kardu ngarra wurlk thangunu kathu pumenadha punni thelput ngarra nukunu pirranapenu pi i kardu pule parethbathnu kardu pule pirranu ngarra kardu nukunu. I nhini thangunu kardu pule ngala-ka nungardurr pangu warda wangu da ngarra numi-nu. I kardu pule numi ngarra darntethbath-ka thelput dirranapedha kardi-yu i wurlk danirramutmuttha wurrini i mi dhepdhep danirramutmuttha kardi ngarra kardu nhini-yu. Nukunu kardu nhini-ka kardu patha-wa.

46 Bere da nakurl-te kardu pule ngala nhini-ka wurdawurl deyida kathu i bamkardu kardu pule numi-yu da mange patha wurrinidha i nhini-ka le warda kardinadha kardu pule ngala nhini kathu-yu.

47 Bere kardu pule ngala nhini-ka banpak warda kardu pule numi nhini-yu nanhthi terert ngarra nukunu pirranapenu pi-yu.

48 “I nga,” Jesus kathu-yu mampirra. “Mu kardu nhini murrinh kanhi
ngatha midha, ‘Yaa, kardu pule ngala pangu-ka da pirdithme kanarnum-
ya.
49 Ngay-ka kardu mere mange patha marrabathnu ngi kardu ngarra
nukunu-yu.’ I nhini thangunu nukunu-ka thu panpunthuk warda kanam
i mi dhepdhep kanammurrk i kura murlak ngala da matha kanamkur-
dugurduk wunku kardu ngamere ngarra kura parnamkurdugurduk.
50 Mange nhini mani nukunu kama kurru-ka nukunu-ka nhini-ka mere
mani the-wa mabath ngarra pule ngala purdiwurl-deyida-nu kathu-yu. I
mere mani-wa makulkul ki nhini-yu.
51 I ngarra nukunu pule ngala nhini-re purdiwurlnu-ka nhini bangkar-
dunu nukunu-ka kardu wiye-wa nhini-yu i nhini-ka pubatnu warda i
purdungkarelnu nhini-yu kardu da ngarra wiyenpun parnam pangu-ya
wunku nanhthi yidingurr ngala da matha parninu.”

25

Murrinh Ngarra Kardu Mardinhpuy 10

1 Bere Jesus kathu-ka mampirru-deyida-neme, “Nga peneme. Da
nakurlnu ngarra ngay ngurdiwurl-deyida-nu kathu-ka, nhini-ka mangini
murrinh ngurdinarruyithnemenu kanhi mani manarrunemenu-yu.
“Bere, kardu mardinhpuy 10 pumangankakutngime thungku lem numi
numi i parramkaribirlngime i pumpankardurr-warda-ngime kardu nu-
garn pubamardabinungime i ngarra thelput warda pumangebertinungime
ngarra kardu palngun buynginthamardinu warda, i mi dhepdhep-nu
parnemurrknungime.
2 “Bere kardu mardinhpuy 5 ngamere nhini-ka kardu pelpith wiye-wa
pardedhangime, i kardu mardinhpuy 5 ngamere nhini deyida-ka kardu
pelpith patha-wa pardedhangime.
3 Kardu mardinhpuy 5 pelpith wiye pardedhangime nhini-ka thungku
lem peningime pumebaththangime purne wunku nanhthi kerosene ku-
nungingki pana da matha ngarra thungku lem dininganamardadha-yu.
4 Mu kardu mardinhpuy 5 pelpith patha pardedhangime, nhini-
ka thungku lem peningime pumebaththangime purne wunku nanhthi
kerosene ngala ngarra nanhthi pul wanku pumebaththangime purne.
5 “Bere kardu nugarn nhini ngarra buynginthamardinu warda-ka da
pirdithme da ngatha kardidha, mere da ngatha deruydha. I kardu
mardinhpuy peningime nhini-ka kardu warda pardewalawalakadhangime
i ngurrnguwarl warda pardengurrkurrkthangime.
6 I bere da thipinhi nhini-ka da kalkkalk-ya kardu numi kathu pirrimkay,
i mam, ‘Ya. Kardu nugarn nhini-ka pangu kathu kurran, kardu nhini-
ya ngarra palngun warda buynginthamardinu. Ka, purru-warda-ngime i
pubamardabinungime.’
7 “Bere kardu mardinhpuy nhini-ka perremkawirnturt-warda-ngime i
thungku lem warda parramkaribirlngime.
8 I kardu mardinhpuy pelpith wiye pardedhangime nhini-ka murrinh
warda pumampirrungime ngarra kardu mardinhpuy pelpith patha pard-
edhangime, ‘Ya. Nanhthi kerosene mani kathu. Thungku lem ngarra
ngankungime-ka wurrankarrarr warda.’ 9 Mu peningime pelpith patha
pardedhangime nhini kathu-ka pumampirrungime, ‘Awu, ngankungime-
ka nanhthi ngarra ngankungime da matha-nu ngumebaththangime
ngurne. Mu nanhthi ngatha nganarrumutnungime-ka thungku lem ngarra

ngankungime deyida kingankumangkarrarr-nukun-ngime. Mu na-warda-ngime pangu wangu ngarra shop i nanhthi narnekutnungime.'

10 "Bere kardu mardinhpuy nhini-ka pangu warda wangu purned-hangime nanhthi kerosene-nu parnekutnungime. Mu ngarra peningime-re pumpankardurrngime-ka kardu nugarn nhini-ka pangarntuy warda ngarra buynginthamardinu. I kardu mardinhpuy 5 pelpith patha nhini pardedhangime ngarra pardenamardamardadhangime-ka kardu warda pubangamkamardabingime nukunu nhini-yu, i pangu warda wangu purnedhangime ngarra da thelput mi dhepdhep parnimurrknungime. I parnamkardingime thangunu-ka nanhthi tuwa-ka danthap warda ngarra da thelput nhini-yu.

11 "Bere da nakurl-te puddamkawurlngime kardu mardinhpuy 5 pelpith wiye nhini ngarra nanhthi kerosene-nu purnedhangime parramkaruyn-gime ngarra da thelput nhini-yu. I pibimnakayngime ngarra ku pule ngala nhini-nu ngarra dininganamardadha-yu. I pumamnangime, 'Ya pule, nanhthi tuwa kathu nangarrudharlngime ngarnerdinungime.'

12 Mu nukunu nhini kathu-ka mampirrungime, 'Awu, ngay-ka mere thathpirr the manankubathngime.' " Nhini-wa murrinh wurdampirrayith ngarra Jesus kathu-yu.

13 I bere nukunu Jesus kathu-ka mampirra ngarra kardu nhini, "Nga kardu. Da bere matha wangu nuyungabirlbirlnu i nganarraruynu-yu, nhini kardu-ka mere da matha the numangibath da minthire kama ngurdinarrawurl-deyida-nu kathu-yu."

Murrinh Ngarra Kardu Nugarn Wurlk Pumenadhaneme Parde Ku Pule Peneme-nu

Luke 19.11-27

14 Bere nhini thangunu Jesus-ka murrinh numi warda wurdampirrayith. I mampirra, "Nga kardu. Da nakurlnu ngarra Yile neki-re ku Pule ngala thathpirr pinarranu kardu wurnangat warda ngatha, nhini-ka mangini murrinh ngurdinarrayithnu kanhi mani manarranu-yu.

"Bere, kardu pule ngala da manta warda punurdurrnu da mayern ngathparr-nu pununu pi, nukunu-ka dimpirrukayneme kardu nugarn ngarra wurlk pumenadhaneme parde, i mampirruneme, 'Nga. Da thelput ngay kanhi i nanhthi purrkpurrk wanku nirangape-warra-nemenu.'

15 I dampirrumut-warda-neme ku mani ngala, nhini peneme-ka nanhthi peyim puyemanemenu i nanhthi warda thelim puyemanemenu i ku mani ngala thathpirr deyida pubanangkardurdunemenu puru.

"Bere kardu nugarn numi ngarra wurlk menadha wurrini-ka kardu mukmuk patha nimin kanthidha dini ku mani nukun-yu, i nhini kardu pule nhini-ka ku mani ngala damnamut ku $5,000. I kardu numi deyida ngarra wurlk menadha wurrini-ka kardu mukmuk patha tharrngini ku mani nukun-yu, i nhini kardu pule nhini-ka ku mani ngala tharrngini damnamut-yu ku $2,000. I kardu nugarn numi ngarra wurlk menadha wurrini-ka kardu mukmuk patha kunungingki da matha kanthidha wurrini ku mani nukun-yu, i nhini kardu pule-ka ku mani kunungingki da matha damnamut-yu ku-ka $1,000. I bere nhini thangunu kardu pule ngala nhini-ka nungardurr warda i pangu warda wangu nadha dini da ngathparr-nu.

16 "Bere kardu nugarn nhini ngarra ku mani ngala nhini ku $5,000 mebaththa wurrini-ka pirtpirt da matha nanhthi peyim medha wurrini i thelim deyida medha wurrini i ku mani benamangkardurdudha kardi

ngarra ku mani nhini ku pule kathu damnamut. I ku mani nukunu-ka ku
$10,000 warda-wa mebaththa wurrini-yu.
17 I kardu nugarn numi nhini ngarra ku mani $2,000 mebaththa wurrini-
ka mange nhini deyida mani menadha wurrini. I ku mani nukunu-ka ku
$4,000 warda mebaththa wurrini nhini-yu.
18 Mu kardu nugarn pana ngarra ku pule ngala kathu ku mani $1,000
damnamut-ka, bangammirr warda ku mani nhini-yu ngarra da putek pepe
wurdanngath.

19 “Bere kardu pule ngala nhini-ka da pirdithme nimin da pangu
kardidha-ya. I nhini thangunu-ka wurdawurl i dimpirrukayneme kardu
ngarra nukunu, i mampirruneme, ‘Nganaka peneme? Ku mani-ka ngala
thathpirr warda nubangamngangkardurduneme ngarra ku mani nhini
ngay ngamnarrumutneme-yu?’
20 Bere kardu nugarn nhini ngarra ku $5,000 da marra-re menabaththa
wurrini-ka murrinh mamna, ‘Pule, nhinhi-ka ku $5,000 thamngamut, i
ngay-ka wurlk ngala mempadha ngardi. I nga, ku $5,000 numi deyida
manganpart kanhi nhinhi-nu.’
21 I ku pule nhini kathu-ka mamna, ‘Kardu pathanhi nhinhi-yu. Nhinhi-
ka wurlk patha da matha nengadha thurrini i murrinh namngabath. I
nhinhi-ka thirrangapedha thathpirr thardi nanhthi ngarra purrkpurrk
ngay-yu i nhini ngay-ka nanhthi terert warda ngatha ngampamutnu i
thirrangapenu thani. Tharra-ya, ngarra ngay warda thaninu i le patha
thathpirr thaninu.’

22 “Bere, kardu numi warda kathu wurrininadha pangu, kardu nhini-ya
ngarra ku pule kathu ku $2,000 damnamut-yu. I nukunu nhini kathu-
ka mamna, ‘Pule, nhinhi-ka ku $2,000 thamngamut, i ngay-ka wurlk ngala
deyida mempadha ngardi. I nga, ku $2,000 numi deyida bangampangkawu
i bempangkardurdudha ngardi kanhi-yu.’
23 I ku pule nhini kathu-ka mamna, ‘Kardu pathanhi. Nhinhi-ka wurlk
patha da matha nengadha thurrini i murrinh namngabath. I nhinhi-ka
thirrangapedha thathpirr thardi nanhthi ngarra purrkpurrk ngay-yu, i
nhini ngay-ka nanhthi terert warda ngampamutnu i thirrangapenu thani.
Tharra-ya, ngarra ngay thaninu i le patha thathpirr thaninu.’

24 “Bere nhini thangunu kardu numi wurrininadha kathu, kardu nhini-
ya ngarra ku pule ngala damnamut ku $1,000. I nukunu nhini kathu-ka
mamna ngarra ku pule ngala wangu, ‘Ya. Ngay-ka the nganthin-nhi nhinhi-
yu kardu tetemanthay-wa. Nhinhi-ka thanthakthuk thurran mi dhepdhep
karnabuy da ngarra kardu ngamere kathu mi kamarl pubebirrbirrdha
purni.
25 I nhini ngay-ka ngemnhimanham-wa i ku mani nhini ngarra
thamngamut-ka ngurdanngath warda. Ku-ka bangammirr ngarra putek
pepe. Mu nga, ku-ka kanhi-wa ngurdumpangkarl-yu.’

26 “Bere, ku pule nhini kathu-ka mamna, ‘Nhinhi-ka kardu wiye-wa.
Nhinhi-ka mere wurlk-wa ningadha. Mu nhinhi-ka namnga mana-wa the
nengibaththa thurrini mi dhepdhep mana-wa nganthakthuk ngurran da
ngarra kardu ngamere kathu mi kamarl pubebirrbirrdha purni-yu.
27 Mu nhinhi ku mani kanhi-ka ngarra bank-wa duyngardidha-yu. Nhini-
ka ku mani kunungingki deyida dengangkardurdudha i thengamuttha
wunku ku mani kanhi ngarra thamngamut-yu.’

28 “Bere, ku pule nhini kathu-ka mampirruneme ngarra kardu nukunu
ngamere-ya, ‘Ya. Ku $1,000 pangu numamartneme i nanamutnemenu
kardu nugarn pana ngarra ku $10,000 kanthin pirrim-ya.’
29 I mam deyida ku pule nhini kathu-yu, ‘Nga. Kardu nangkal ngatha
mabath ki nanhthi ngamere, nhini nukunu-ka bere ngatha wangu nanhthi
terert kanikutkkut nhini-yu. Mu kardu nangkal ngatha mabath ki nanhthi
kununingingki da matha-ka nhini kardu-ka ku mamart da matha nanhthi
nhini-yu.’
30 “Bere ku pule ngala nhini kathu murrinh deyida mampirruneme
ngarra kardu nukunu, ‘Ya. Kardu kanhi karrim ngarra mere wurlk men-
gadha kani-ka, kardu nunnuku-warda-neme outside da ngarra thipmam
binhi wangu. I pangu da du ngala da matha panikarrknu wunku nanhthi
yidingurr ngala da matha paninu.’

Jesus Kardu Pule Ngala Ngarra Kardu Wurnangat Warda Ngatha Manyerryerrnu Pi

31 “I nga. Kanhi-ka murrinh numi deyida ngurdinarrayithnu-yu,”
Jesus kathu-yu mampirra. “Ngay, kardu ngarra da kangkarl kathu
ngurdamnarrathut-ka, da nakurl-te-nu ngurdiwurl-deyida-nu kathu i
pangilarrangnu ngala da matha wunku ku angel ngarra ngay nganemenu
kathu. I da nhini-nu-re ngay-ka ku pule ngala thathpirr nginu. 32 I
kardu wurnangat warda ngatha ngarra da putek ngala kanhi narnam-ka
nubengkardurdunu i nirangimardatnu kumparra warra ngarra ngay. I
ngay-ka mananyerryerrnu warda kardu wurnangat nhini warda ngatha
ngarra group perrkenku nuyunu-ya, mangini kardu nugarn mani mam-
punyerryerr wurran ku thip i ku nenigut mani-yu.
33 I ngay-ka kardu pathanpun ngunperrnu ngarra batbat ngay-re, i kardu
wiyenpun ngunperrnu ngarra thakunh-te.
34 “I bere nhini thangunu ngay kardu ngarra pule ngala thathpirr-
ka murrinh kanhi marranu kardu ngarra batbat-te pirangkadhuknu-yu,
‘Kagu. Yile ngay-ka mamnanthibirnu, i nukunu-ka le thathpirr dimnarra.
Nanki-ka da ngarra ngay warda wangu nurunu, da-ka nanki warda-wa
nhini-yu. Da nhini-ka ngay mamnarrawatha ngarra da putek ngala kanhi-
re mampatha.’
35 “I nga. Ngarra ngay-re medeyi ngardidha, nanki-ka mi narramngamut.
I ngarra ngay-re demngiralal, nhini nanki-ka kura patha narramngamut.
I ngay-ka kardu ngamengka thangunu kathu, mu nanki numamnga-ka,
‘Thanirdi kanhi ngarra thelput nganki.’
36 I ngarra ngay-re nanhthi kaligu mananhthi mebaththa ngardi, nhini
nanki-ka nanhthi kaligu narramngamut. I ngarra ngay-re matharr
ngardidha-ka, nhini nanki-ka nirangipedha nardi. I ngarra jail-te parram-
ngadhap, nhini nanki-ka narramngaruy.
37 “I nhini thangunu kardu pathanpun nhini-ka murrinh kanhi warda
pumanganu pira, ‘Pule, minthire ngubamnhingkardu medeyi thardidha-
yu i mi ngarrampamut-yu? I minthire ngubamnhingkardu demnhiralal i
kura patha ngarrampamut-yu?
38 I minthire ngubamnhingkardu kardu ngamengka thangunu kathu
i ngumenhibertidha ngurni ngarra thelput nganki-yu? I ngana deyida
minthire ngubamnhingkardu nanhthi kaligu mananhthi nebaththa thur-
rini i nanhthi kaligu ngarrampamut-yu?

39 I minthire ngubamnhingkardu kardu matharrnhingini thardidha-yu?
I minthire ngubamnhingkardu ngarra jail thanardi i thininganamardadha-
yu i ngarramparuy-yu?'
40 "I bere, ngay-ka murrinh kanhi warda marranu ngarra kardu nhini-
yu, 'Nga. Murrinh thathpirr kanhi manarranu-yu. Da mange patha
patha nhini ngarra kardu ngathayida kardu ngarra ngay-ya numerradha
nurni, nhini nanki-ka nginipunh ngay deyida mani da mange patha nhini
numengadha nurni-yu.'
41 "Bere murrinh nhini thangunu ngay-ka murrinh kanhi warda mar-
ranu kardu ngarra thakunh-te pirangkadhuknu-yu. 'Ya kardu. Nanki-ka
narningipartnu warda. Yile ngay-ka mere da matha le kinarra ngarra
nanki-yu. Mu mampa puy, nuru-wa ngarra da thungku ngala pangu da
bere matha wangu dimum. Yile ngay kathu da thungku ngala pangu
mampirruwathawathaneme-ka ku karrath-nu i ku ngepan wiye wiye
ngarra nukunu da matha nukun, i pangu da matha penkuwekpeknemenu
pani.'
42 "I nga. Ngarra ngay-re medeyi ngardidha-ka nanki-ka mere nerranga-
muttha mi dhepdhep-yu. I ngarra ngay-re demngiralal, nanki-ka mere
nerrangamuttha kura patha-yu.
43 I ngay-ka kardu ngamengka thangunu kathu, mu nanki-ka mere
numengadha, 'Kagu, thanirdinu kathu.' I ngarra ngay-re nanhthi kaligu
mananhthi mebaththa ngardi, nanki-ka mere nerrangamuttha nanhthi
kaligu-yu. I ngarra ngay-re matharr ngardidha i ngarra da jail ngininganamardadha, nanki-ka mere nerrangaruydha.
44 "I bere kardu nhini kathu-ka murrinh pumanganu pira, 'Pule,
minthire ngubamnhingkardu medeyi thardidha i demnhiralal? I minthire
ngubamnhingkardu kardu ngamengka thangunu kathu wunku kaligu
mananhthi-yu? I minthire ngubamnhingkardu matharr thardidha-yu i
ngarra jail thininganamardadha-yu i mere ngumenhimanpidha-yu?'
45 I ngay-ka murrinh kanhi warda marranu, 'Nga. Murrinh thathpirr
kanhi manarranu-yu. Ngarra nanki-re mere numenmanpidha kardu
ngarra ngay kardu ngathayida pana, nhini nanki-ka mere deyida numengi-
manpidha ngay-yu.'
46 "I nhini thangunu kardu wiyenpun nhini-ka da ngarra yidingurr
ngala nukun purunu i bere matha wangu panlututnu pani. Mu kardu
pathanpun-ka kardu bere matha wangu parninu da ngarra Yile neki
nukunu," Jesus kathu-yu mampirra.

26

*Kardu Pule Ngalangala Murrinh Dederrk-te Puyem-
nunkuwathawathaneme Kangkarlmawu-nu*
Mark 14.1-2; Luke 22.1-2; John 11.45-53

1 Bere ngarra Jesus-te murrinh terert nhini warda dampirrarikerdek
murrinh ngarra wurdanpunthethith thangunu-yu ngarra kardu, nhini-ka
murrinh warda mampirruneme ngarra pulangay nukunu,
2 "Nga peneme. Da-ka perrkenku warda wangu pirri mange ngarra
punniret warda-yu da Passover-nu-yu. I da nhini-nu-re-ka ngay kardu
ngarra darrikardu nanki thathpirr kardu pumangibertinu puru. I nhini
thangunu-ka thu pungibatnu i puddungirinuminu warda nhini-yu."
3 Bere ku yilarn ngala ngala i kardu ngalantharr ngalantharr puyemperr
warda da ngarra thelput nukunu Caiaphas, ku yilarn ngala thathpirr-ya.

4 I peneme nhini-ka murrinh dederrk-te puddanayiththa punni ngarra-re
nukunu Jesus pumartanu-yu i thu pubatnu i puddurinuminu-yu.
5 I kanhi-wa murrinh-yu kardu nugarn nhini pumenanudha punni-yu,
"Ya nga. Ngarra kardu-re parikerdeknu da Passover kanhi-ka nhini-ka
Jesus warda pumartanemenu. Mu marra kanhi ngatha pumarta-nukun-
neme kardu-ka kanhirithi-nukun-neme i thu kunhituk-nukun-neme nhini-
yu."

Kardu Palngun Nanhthi Oil Kangunu Patha Dampewewu Ngarra Pelpith Nukunu Kangkarlmawu

Mark 14.3-9; John 12.1-8

6 Bere Jesus-ka da nan dinidha-yu da Bethany ngarra thelput Simon
nukunu. I nukunu Simon nhini-ka matharr leprosy kanthidha wurrini.
7 Bere ngarra nukunu-re Jesus mi dhepdhep dinimurrktha-ka kardu
palngun kathu wurrininadha wunku nanhthi oil kangunu patha nimin-ya
ngarra nanhthi pul-te. I bere dampewewu ngarra pelpith nukunu Jesus-yu.
8 Mu kardu pulangay nukunu Jesus-ka mampunkumardarakineme
ngarra palngun nhini-yu i murrinh pumenanungkudhaneme pirrine,
"Ya. Thangku-dha nanhthi oil pangu-yu dampewewu-yu? Nanhthi-ka
wurdanpi-wa.
9 Nigunu nanhthi-ka denhemuttha-wa-neme i nekineme-ka nanhthi
warda thelim thumedhaneme nhini-yu ku mani ngala-nu-ya, i ku mani
nhini-ka therrumutmuttha-warda-ngime kardu ngarra mananhthi-wunka-
ya."
10 Bere Jesus-ka the-wa mebaththa dini ngarra murrinh peneme pud-
danayiththaneme pirrine mange peneme ngatha-yu. I bere mampir-
runeme, "Thangku-dha murrinh pana ngarra palngun kanhi numamkar-
darrithakneme nirrimka-yu? Mange ngarra nigunu mamnga-ka mange
lelunh-wa nhini-yu.
11 Kardu pana ngarra nanhthi mananhthi-wunka-ka kardu bere matha
wangu perduynu parni kanhi. Mu ngay-ka mere ngani ngatha nukun
ngarra nankuneme kanhi-yu.
12 Nigunu-ka damngiwewu wardarra ngarra nginipunh ngay-yu nanhthi
oil patha kanhi-yu i mamngawathawatha wardarra ngarra nginipunh
ngay-nu-yu pubangibirrnu-yu.
13 I murrinh deyida thathpirr kanhi-yu," Jesus kathu mampirruneme.
"Kardu pana ngangka-re puddirrayithnu puru murrinh ngarra ngay-yu. I
murrinh numi deyida puddirrayithnu puru murrinh ngarra kardu palngun
kanhi thangunu damngiwewu-yu. Da pana ngangka-re kardu wurnangat
nimin-ya pubiyepupnu puru kardu palngun kanhi i mange patha kanhi-yu
ngarra mamnga-yu."

Nukunu Judas Wurrinirradha Ngarra Ku Yilarn Ngala Ngala Murrinh Dederrk-nu

Mark 14.10-11; Luke 22.3-6

14 Bere nhini thangunu-ka nukunu Judas Iscariot kardu pulangay
nukunu Jesus kardu 12-ya kanampunkupart-warda-neme i wurrinirradha
ngarra ku yilarn ngala ngala.
15 I mampirruneme, "Ya, ku thangku numa nangamutnuneme ngarra Je-
sus ngatha manankumanpinuneme i pumartanemenu-yu?" Bere peneme-
ka pumpankariwu-warda-neme ku mani ku silver 30-ya i parramkamut-
neme ngarra Judas Iscariot-nu-yu.

16 Bere nhini thangunu-ka nukunu Judas Iscariot-ka dirrangkadha wurrini da ngarra kardu makardu-nu thathpirr ngarra Jesus-yu i nhini-ka pirrarrakaynu warda ku yilarn ngala ngala nhini-yu kardu warda pumartanu Jesus-yu i pumabertinu puru pangu warda wangu.

Jesus i Kardu Pulangay Nukunu Pullamkathneme Mi Lawam Werlpen i Ku Ngen
Mark 14.12-26; Luke 22.7-13,14-23; John 13.21-30; 1 Corinthians 11.23-25

17 Bere da ngarra kumparra marra-re da ngarra ngala nhini da Passover-ya da-ka pangarntuy warda nhini-yu. Bere pulangay nukunu Jesus purnenadhaneme i pumamnaneme, "Ya pule. Ngarra wangu mi ngumampawathawathanemenu-yu mi lawam werlpen i ku ngen mi nekineme-nu pullathnuneme-yu?"
18 "Nga. Nunnanemenu da pangu-ya i kardu nugarn banankumardabineme. I murrinh-ka kanhi-wa numananemenu, 'Kardu Pule ngankuneme da-ka manta warda kardu pubangingkardunu nukunu ngala thathpirr-yu. I nukunu i ngankuneme deyida wanku mi lawam werlpen mani i ku ngen ngullathnemenu mi passover-ya da ngarra thelput nhinhi.' "
19 Bere peneme-ka pangu warda wangu purnedhaneme i murrinh pumamnabathneme murrinh ngarra Jesus mampirruneme-yu. I pangu da mi warda pumamkawathawathaneme mi lawam werlpen i ku ngen-yu.
20 Bere da thipinhi nhini-ka Jesus i pulangay nukunu kardu 12-ya parramkaruy-warda-neme ngarra thelput nhini-yu i parnamkawup-warda-neme ngarra mi-nu-yu.
21 Bere nhini thangunu-ka ngarra peneme-re mi pirrinemurrkthaneme-ka Jesus-ka murrinh warda mampirruneme, "Nga peneme. Kanhi-ka murrinh thathpirr-wa manarrunemenu kanhi-yu. Kardu nugarn numi kanhi da kem kardu paningipartnu-yu i manmanpinu kardu wiyenpun pangu pumangirtanu i pumangibertinu puru pangu warda wangu."
22 I ngarra peneme-re murrinh ngarra Jesus pubimnayepupneme-ka kardu dampunkumardathin-warda-neme ngala da matha. I ngarra Jesus parranedharrpudhaneme pirrine numi numi murrinh nginipunh kanhi mani-ya, "Pule, ngay-ka wurda, nawa?" Pumenadhaneme pirrine.
23 Mu Jesus kathu-ka mampirruneme, "Kardu-ka kardu nhini-wa ngarra mi lawam ngurduninthakulknu ngarra nanhthi dish kanhi marda ngala.
24 Bere ngay kardu darrikardu nanki thathpirr-ka ngupupnu warda murrinh nginipunh ngarra Yile ngay da matha mam da murntak warra-ya. Mu kardu nugarn nhini-ka kardu ngarra ngay parramutnu kardu ngarra wiyenpun-ka, da-ka da wiye-wa-nu ngarra nukunu-nu-yu. I nhini-ka nukunu-ka patha-dha-wa nhini-yu mere banabattha-yu," Jesus kathu-yu mampirruneme.
25 Bere nukunu Judas Iscariot murrinh warda mamna ngarra Jesus, "Pule, ngay-ka wurda, nawa?" Mu Jesus kathu-ka mamna, "Yu, nhinhi da kardu nhini-yu."

26 Bere ngarra mi-re pirrinemurrktha-da-ngatha-neme-ka nukunu Jesus-ka mi lawam werlpen manganart dim i Yile nukunu darntiparl mi-nu-yu i munirrarerrarrdha dini. I mampirruneme, "Nga peneme. Mi kanhi nullathnemenu." I mi warda dampirrumutmutneme. I mampirru-deyida-neme, "Mi kanhi-ka nginipunh ngay-wa."

27 I ngana deyida nanhthi kap manganart kura wine wanku i Yile nukunu
deyida darntiparl kura wine-nu-yu i dampirrumutneme. I mampirruneme,
"Nga peneme, nubagurdukneme kura kanhi.
28 Kura wine kanhi-ka kumulung ngay-wa. Kumulung ngay-ka
pinthawunu i ngay-ka ngupupnu i nhini-ka da wiye ngarra kardu
pumammath pumpan-ka ngirranmaputhnu warda nhini-yu kardu ngarra
murrinh ngay pumangabathnu puru-yu. Yile ngay da murntak warra
mam da mange wiye pirranmaputhnu ngarra kardu thangunu, i nhini-ka
murrinh-ka murrinh da thathpirr ngarra kumulung ngay-re pinthawunu-
yu," mampirruneme Jesus kathu-yu.
29 I murrinh thathpirr kanhi manarrunemenu. "Ngay-ka mere deyida
bagurduknu kura mi kakpa nginipunh kanhi mani-yu. Mu da ngala kurran
kathu-ka ngarra Yile ngay da matha Pule ngala thathpirr pinu-ka nhini-
ka ngay-ka kura deyida bagurduknu kura mi kakpa marra-yu," nukunu
kathu-yu Jesus mampirruneme.

30 Bere nhini thangunu peneme-ka pardinareldhaneme nanhthi thamarl
tiparlti ngarra Yile neki-nu wangu. I pungamkawuyneme warda ngarra
thelput thangunu kathu i pangu warda wangu punnedhaneme da palyirr
nhini da, nan Olive.

Kangkarlmawu Wurdampirruyithneme Ngarra Kardu Pulangay Nukunu Kardu Parnepartnemenu i Punnuwinhatnemenu
Mark 14.27-31; Luke 22.31-34; John 13.36-38

31 I bere Jesus kathu-ka mampirru-warda-neme, "Nga. Da thipinhi
marra kanhi-ka nankuneme-ka kardu narnengipartnemenu i kardu nu-
menganthardarrarrnemenu murrinh nginipunh nhini mani-wa ngarra
Yile ngay mam da murntak warra-yu. I murrinh-ka kanhi-wa mam-yu,
'Ngay-ka ngubat-wa-nu kardu nugarn Pule ngala pana ngarra ku thip
dirranganpunpe kanam-yu. I nhini thangunu ku thip-ka pumerdarrarrnu-
warda-nintha nhini-yu.'
32 I nhini thangunu Yile ngay-ka purdungingkabirl-deyida-nu. I ngay-ka
kumparra wardarra ngununu ngi da nan-nu wangu Kelili."
33 Mu nukunu Peter kathu-ka ngarra Jesus mamna, "Kardu peneme
ngatha parnenhipartnemenu i pumerdarrarrnemenu, nhini-ka ngay da
matha wurda-yu."
34 Mu Jesus kathu-ka mamna ngarra Peter-yu, "Murrinh kanhi
mampanu-ka murrinh thathpirr-wa. Thipinhi marra kanhi-ka ngarra ku
rooster mere da ngatha pirrakaynu, nhinhi-ka kardu narranu murrinh
kanhi perrkenkuneme-yu, 'Ngay-ka kardu mere the-wa mabath kardu
nugarn pangu-yu.' I nhini thangunu ku rooster-ka pirrakaynu warda
diyepupnu-yu."
35 Mu Peter kathu-ka mamna ngarra Jesus, "Awu wurda, ngay-ka mere da
matha ngama nukun ngay mere the manhibath nhinhi-yu. Kardu ngatha
yida thu kungibatnu mange nginipunh nhinhi deyida mani thu punhibatnu
pana, ngay-ka mere da matha ngama nukun ngay mere the manhibath
nhinhi-yu." I peneme ngamere pana-ka murrinh nginipunh nhini deyida
mani pumamnaneme ngarra Jesus-yu.

Kangkarlmawu Dininangerrentha Ngarra Yile Nukunu Wangu
Mark 14.32-42; Luke 22.39-46

36 Bere nhini thangunu Jesus i pulangay nukunu-ka purnedhaneme
ngarra da nan Gethsemane ngarra thay terert-ya. Bere Jesus kathu-
ka mampirruneme, “Nga, kanhi da nenuneme, mu ngay-ka ngurran dhi
wangu-wa murrinh-nu ngarra Yile ngay nganinangerrennu.”
37 Bere Jesus-ka mampirrukayneme Peter, i James i John piguna-ya. Yile
piguna-ka Zebedee-wa. I bere purnedha-warda-neme manta pangu da
wangu.

Bere Jesus-ka kardu danimardathintha warda dini ngala da matha i
nginipunh nukunu-ka dinirartaldhanintha.
38 I mampirruneme ngarra Peter, James i John, “Ngay-ka damngimar-
dathin warda dim ngala da matha. I ngay-ka ngingamnuthap ngem-ka
kardu ngupupnu warda. Nankuneme-ka karda nenemenu ngarra ngay i
bere ngatha wangu nebirlbirlnemenu.”
39 Bere Jesus-ka wurrinidha pangu wangu manta ngangka da ngatha i
murrinh kardinangerrentha ngarra Yile nukunu. I dempinhimardardum
ngarra putek i murrinh mamna, “Yile, kardu-ka pangilututnu i thu
pungibatnu. Nganaka kama-ya marda nanganart dunthap warda kardu
nhini-yu i mere kangilutut nukun i mere kungibat nukun. Nhini-wa
ngay marda manganart ngem-yu. Mu nhinhi mange ngatha marda nart
kardu thangunu pangilututnu i thu pungibatnu, nhini-ka ngay-re marda
manganart-yu. Mange ngarra nhinhi marda nanganart-ka ngay-ka marda
deyida manganart mange nhini-nu-yu.”

40 Bere nhini thangunu Jesus-ka wurdawurl pangu ngarra pulangay
nukunu kardu perrkenkuneme nhini-nu-ya i bampunkurdurtneme kardu
ngurrnguwarl pirrinengurrkurrkthaneme. I murrinh mamna ngarra
Peter, “Peter. Thangku-nu ngurrnguwarl pana nirrimkangurrkurrkneme-
yu? Thangku-dha mere narnebirlbirl kunungingki ngadha-yu?
41 Kardu thathpirr narnebirlbirlneme-ya i ngarra Yile ngay warda
nadharrpununeme manankumanpineme mere da mange wiye nukun
niyemaneme ngarra nukunu-re ku karrath manankurullulnemenu. I
ngepan ngarra nankuneme marda numangankartneme numpanka mange
yuthpan da matha-nu, mu nanhthi nginipunh ngarra nankuneme-ka mere
lurruth ngala numabathneme.”

42 Bere Jesus-ka wurdawurl i murrinh deyida kardinangerrentha ngarra
Yile nukunu i murrinh mamna, “Yile, mange ngatha marda nart
kardu thangunu pangilututnu i thu pungibatnu, nhini-ka ngay-re marda
manganart-yu. Mange ngarra nhinhi marda nanganart-ka ngay-ka marda
deyida manganart mange nhini-nu-yu.”
43 I nhini thangunu-ka wurdawurl deyida ngarra pulangay nukunu
perrkenkuneme i bampunkurdurt-deyida-neme kardu ngurrnguwarl pir-
rinengurrkurrkthaneme, nhini-ka kardu pardewalawalakadha-da-ngatha-
neme.

44 Bere Jesus-ka kanampunkupartneme i wurdawurl deyida i murrinh-
nu kardinangerrentha ngarra Yile nukunu murrinh nginipunh marra-re
deyida mani kardinangerrentha.
45 I murrinh nhini thangunu-ka wurdampirruwurl-deyida-kathu-neme
ngarra peneme i mampirruneme, “Ya. Nankuneme-ka karda ngatha
narnamkangurrkurrkneme i bangamnankuyukneme dim? Nga. Ngay
kardu darrikardu nanki thathpirr-ka kardu pumangirtanu warda i ngay
pubangimardanu kardu ngarra nugarn wiyenpun warda wangu.

46 Ka. Newirnturtneme, purru-warda-neme. Nhini da kunungam kardu nugarn numi-yu kardu ngarra kanamngipart ngay-yu i kardu ngarra mampunmanpi kardu nugarn wiyenpun kardu ngay-nu pumangirtanu."

Kardu Nugarn Pumangarnta Jesus
Mark 14.43-50; Luke 22.47-53; John 18.3-12

47 Bere ngarra Jesus-te pirringerren-da-dha-ngatha-ka kardu nugarn numi nhini Judas Iscariot-ya pangarntuy warda. I kardu nugarn terert deyida wanku parrarntuy wanku thu sword i thu thay pumebaththa purni. Nukunu-ka nhini da wanku Judas Iscariot kardu pulangay nukunu Jesus ngadha daniriwaktha kardi-yu kardu 12-ya mam numi-yu da ngarra marra-re-ya.

Ku yilarn ngala ngala i kardu ngalantharr ngalantharr puddanpunthuk kardu murlakpun nhini-yu Jesus-nu pumartanu-yu.

48 Mu nukunu nhini Judas Iscariot-ka murrinh mampirra wardarra ngarra kardu murlakpun mange ngarra-re manmanpinu Jesus pumartanu-yu. I kanhi-wa murrinh mampirra wardarra, "Kardu pana ngarra ngadhamurrudhungnu-ka nhini-wa kardu-yu numartanu-yu."

49 Bere Judas Iscariot-ka wurrininadha ngarra Jesus i murrinh mamna, "Pule, marda nhinhi-ka pekpek warda nabathnu thurru." I nhini-ka danthamurrudhung warda ngarra thamurru nukunu.

50 Bere Jesus kathu-ka mamna, "Nga, wunkarrare mange kanhi thamanu."

I bere kardu murlakpun nhini-ka purnenadhaneme i pumangarnta warda Jesus-yu, tetemam da matha pumamyit pirridha.

51 I kardu nugarn numi ngarra pulangay nukunu Jesus-ka thu sword manganart i panthertal the numi ngarra kardu pana ngarra wurlk nukunu menadha wurrini ngarra ku yilarn ngala thathpirr.

52 I Jesus kathu-ka mamna ngarra pulangay nukunu nhini, "Thu pana thanthin thirrim-ka dupak. Thu pana-ka kardu pana nganaka ngarra thu panthuk wurran nhini da kardu-yu punnungamnubirr parnam-yu.

53 Nhinhi-ka mere the nabath ngay-yu ngirranakay ngarra Yile ngay-yu. I nukunu-ka purdunthuknu-ka ku angel terert nimin-ya ngarra ngay pumangimanpinu puru-yu.

54 Mu wurda, ngay-ka mere ngarra ngirranakay nukun. Murrinh ngarra Yile ngay yibim-ka kanhi-wa, 'Kardu wiyenpun-ka bere ngatha pumangirta i thu pungibatnu.' Nhini-ka murrinh nukunu Yile ngay thangunu yingampup yibim da matha."

55 Mu Jesus kathu-ka murrinh mampirra ngarra kardu murlakpun nhini-yu, "Nanki-ka nunningadha ngay-nu numangirtanu nginipunh kardu pana deyida mani kardu darrarartka numartanu wunku thu sword pangkuy pangkuy i thu thay. Mu ngay-ka da terert da matha ngardipuptha ngarra da church ngala i ngurdinthethiththa ngardi pangu-yu. Mu nanki-ka mere numengirtadha ngadha da nhini-re-yu.

56 Mu Yile ngay murrinh ngarra nukunu-ka murrinh da thathpirr nhini-yu. Da murntak warra mam-ka kanhi-wa kardu nugarn murlakpun pumangirtanu ngay-yu nginipunh nanki mani numanganngirta warda marra kanhi-yu," Jesus kathu-yu mampirra. Bere nhini thangunu pulangay nukunu Jesus-ka parnamkapartneme i tharra warda punnungamkawin-hatneme.

27

Jesus Pumebertidha Purni Ngarra Nukunu Pilate-nu
Mark 15.1; Luke 23.1-2; John 18.28-32

1 Bere da thipinhire nhini da pankapurl-ka ku yilarn ngala ngala i
kardu ngalantharr pule ngala ngala-ka kardu pubemkangkardurduneme i
murrinh warda pumenanungkudhaneme parde mange peneme da matha
murrinh ngarra-re Jesus thu pubatnemenu i puddurinuminemenu-yu.
2 I bere pumambedharrkirrk warda Jesus-yu ngarra nithi nukunu i
pangu warda wangu pumebertidha purni ngarra nukunu da Pilate i
parramnamut warda. Nukunu Pilate-ka ku pule ngala dinirradha ngarra
kardu. Nukunu-ka da ngarra Rome thangunu kathu-yu.

Judas Iscariot Memnudhamadharrk Mange Nukunu Ngarra Nanhthi Thay
Acts 1.18-19

3 Bere nukunu Judas Iscariot nhini-ya ngarra Jesus kanampart-ka kardu
warda panthepup Jesus thu pubatnu i puddurinuminu. I nhini nukunu-ka
danimardathintha warda kardi da mange nhini thangunu mamna-yu. I
nhini ku mani ku silver 30-ya wurdanpirrungkalath-warda-neme ngarra
ku yilarn ngala ngala i kardu ngalantharr ngalantharr.
4 I murrinh warda mampirruneme, "Ya. Ngay-ka da mange wiye
ngala thathpirr ngamam. Ngay ngamnarramut-ka kardu patha-wa i mere
da wiye merithuktha kani, wurda da matha. Mu nankuneme-ka thu
nubatnemenu warda. Mu pirda ngadha-ya, mere kupup nukun nukunu
nhini-yu."
Mu peneme nhini kathu-ka pumamnaneme, "Awu wurda-wa
ngankuneme-yu. Pana-ka da mange ngarra nhinhi da matha nam pana-
yu."
5 Bere nhini thangunu Judas Iscariot-ka pirrimputh warda ku mani
nhini-yu ngarra putek da ngarra church ngala pangu-yu. I pangu warda
wangu nadha dini, i memnudhamadharrk mange nukunu ngarra nanhthi
thay i ngarra yibimpup da mana.
6 Bere ku yilarn ngala ngala-ka ku pardekuttha-warda-neme parde
ku mani nhini-yu ngarra Judas Iscariot pirrimputh, i murrinh warda
pumemnungkuneme, "Nga. Kardu nugarn nawa pupupnu ngarra ku mani
kanhi thangunu, nhini ku kanhi-ka mere ngarra pubupak-nukun-neme ku
mani pangu warra-yu ngarra da church ngala kanhi-yu, wurda da matha,
nhini-wa murrinh law nekineme-yu.
7 Mu da putek kama pumartnemenu ngarra ku mani kanhi-yu-ya, na?"
Nhini-wa murrinh pumemnungkuneme mange peneme ngatha-yu.
I bere nhini thangunu-ka da putek warda pumangankartneme ngarra
kardu nugarn numi thangunu kathu ngarra nanhthi pot nanhthi parldart
thangunu mewathadha kardi da nhini-yu. I bere peneme nhini-ka
da mintilbith warda pubankapakneme da putek nhini-yu i kardu nga-
mengka ku pubebirrbirrdha pardi pangu-yu, kardu ngarra da Jerusalem-te
pardiwuwuptha-yu.
8 I da ngarra marra kanhi da mana kardu pamam pumpan da putek
nhini-ka, "Da putek ngarra kumulung pirrim." Nhini-ka ku mani nhini da
ngatha nganaka ngarra Jesus thangunu thu pumpanmat.
9 I murrinh murntak nhini ngarra ku prophet murntak nan Jeremiah
darntilil-ka murrinh da thathpirr nhini-yu. Murrinh nhini-ka kanhi-wa
mam-yu, "Kardu-ka ku mani pumangankut, ku silver 30-ya. Kardu nhini

ngarra da Israel thangunu-ka ku mani nhini pumangankut i ku mani nhini-ka ku nukunu-nu warda Jesus pumanganbert.
10 I ku mani nhini da ngatha parramnamut ngarra kardu nugarn nhini-yu ngarra nanhthi pot mampatha wurran nanhthi parldart thangunu i da putek nukunu peyim warda pumamna ngarra ku mani nhini-re-yu." Nhini-wa murrinh-yu ngarra Yile neki kathu mamna ngarra nukunu Jeremiah da murntak warra, i murrinh nhini-ka murrinh da thathpirr nhini-yu.

Ku Soldier Pirangkadhaneme Pe Da Weyi Palyirr

62 Bere da thipinhire nhini da pankapurl da Saturday, ku yilarn ngala ngala i kardu nan-ya kardu Pharisees purnenadhaneme ngarra nukunu-nu Pilate.
63 I pumamnaneme, "Ya pule. Kardu nugarn pangu kabim nganaka ngarra daniyirrararttha kardi, ngankuneme-ka nguddamkayerr-wardaneme murrinh mam ngarra kardu birnu-re kardidha-ya. Nukunu mam-ka, 'Da perrkenkuneme paruynu-ka ngay-ka ngurdingkabirl-deyida-nu.'
64 Mu kanhi ngarrimnhidharrpuneme-ka ku soldier thurdunkuthuknemenu i kardu pirangkanemenu pira da weyi palyirr nhini ngarra ku nginipunh nukunu pubannurdi-ya. Nhini-ka kardu pulangay nukunu kuru nukun pangu-yu i kumart nukun ku nginipunh nukunu-yu, i nhini-ka murrinh nukun karrayirrart kuru kardu wurdamkabirl deyida. I murrinh nhini ngatha karrayirrart nukun kuru nhini-ka murrinh wiye ngala thathpirr warda ngarra murrinh nhini dannheyirrartneme i mannheneme-ya, 'Yile neki wurdanngithuk ngay-yu.' " Nhini-wa peneme kathu-yu pumamnaneme ngarra nukunu Pilate-yu.
65 Bere nukunu Pilate kathu-ka mampirruneme, "Mampa-ya, ku soldier nirrarrukayneme i ngarra da weyi palyirr-nu pirangkanemenu pira."
66 Bere kardu peneme nhini-ka pangu warda wangu purnedhaneme da ngarra weyi palyirr nhini-nu. I nanhthi warda magim pubankapakneme nanhthi kikmun-te ngarra nanhthi palyirr wululuthpe ngala nhini-yu, i nhini-ka the warda pumabathnemenu kardu kama kumadharl-ya nanhthi palyirr nhini-yu. I ku soldier-ka bere ngatha pirangkadhaneme pe pangu-yu.

28

Kangkarlmawu Wurdamkabirl Warda
Mark 16.1-8; Luke 24.1-12; John 20.1-10

1 Bere da Saturday nhini ngarra kardu Jews-te benyuktha dini-ka da dirntal warda nhini-yu. I bere da thipinhire nhini da pankapurl da Sunday-ya, nigunu nhini Mary Magdalene i Mary kardu numi deyida pangu warda wangu nanginthadha dini ngarra da weyi palyirr nhini-nu banginthangkardunu.
2 Bere da putek-ka dinirangkaltangkaldha warda nhini-yu. I ku angel ngarra Yile neki thangunu kathu wurdanthut da ngarra weyi palyirr nhini-nu-yu. I wurdarlerl nanhthi palyirr wululuthpe ngala nhini-yu i mantharl warda. I kanawup kangkarl warda ngarra palyirr nhini-yu.
3 I ku angel nhini-ka mangini thu malarntath mani dinimamaththa, i nanhthi kaligu ngarra nukunu-ka bamam thathpirr mangini nanhthi kalakkalak mani.
4 I ku soldier nhini ngarra pirangkadhaneme parde da weyi palyirr nhini-ka kardu puninkungkawerrdhaneme kardi ngala da matha

i nanhthi werrerrerr pumerdarrithakthaneme parde. I peneme-ka pubanawaththaneme parde i puninkurtedhaneme dini mangini ku pibimkapup-mani-neme.
5 Bere ku angel nhini-ka murrinh warda mampirrungintha ngarra kardu palngun nhini-yu, "Ya peningintha. Mere thenginthanham. Ngay-ka thewa nganthin Jesus-nu nangannawinhadhathngintha numpan-yu, nukunu nhini-ya ngarra thay pubangarnerde.
6 Mu ku nginipunh nukunu-ka maku warda kanhi-yu. Nukunu-ka wurdamkabirl warda-wa murrinh mangini da marra-re warra menarradha wurrini. Mu nga, thurrungintha kathu i danginthangkardunu da ngarra nhini-yu ku ngarra nginipunh nukunu thangunu yungurrkurrktha-ya."
7 I ngana deyida ku angel kathu-ka mampirrungintha, "Nga. Pata wangu pirtpirt da matha thununginthanu thi ngarra pulangay nukunu, i murrinh-ka kanhi-wa numarrunemenu-yu, 'Nukunu Jesus-ka wurdamkabirl warda-wa. I pangu wardarra kumparra kunungam kem da nan-nu Kelili bammanthiwat, i pangu da banankardunu-yu.' Nhini-wa murrinh-yu numarrunemenu-yu ngarra pulangay nukunu-yu," ku angel kathu-yu mampirrungintha.
8 Bere nhini thangunu-ka nungamnginthardurr pirtpirt da matha i nanginthawinharartha dini pangu warda wangu murrinh thelerrdhe-nu parnirrutharrmunemenu peningintha wangu-yu. I kardu-ka de-nanginthanhamtha wangu tharra i le patha wangu nanginthadha dini.

Kangkarlmawu Pangampirruruyneme Ngarra Pulangay Nukunu
Mark 16.14-18; Luke 24.36-49; John 20.19-23; Acts 1.6-8

16 Bere, kardu pulangay nukunu Jesus, kardu peneme 11 nhini-ya, pangu warda wangu purnedhaneme da nan-nu Kelili i pirrimkamardawith-warda-neme da palyirr nhini ngarra Jesus murrinh mampirruneme-yu punnanemenu.
17 Bere Jesus-ka pangampirruruy-warda-neme ngarra peneme nhini-yu ngarra da palyirr pardedhaneme. I ngarra peneme-re Jesus pubamkangkarduneme-ka kardu-ka perremnawinhipingkarlneme ngarra nukunu-nu. Mu peneme nhini kardu ngamere-ka pamamka-mana-wa-neme kardu numi deyida pangampirruruyneme-yu.
18 Bere Jesus-ka manta wurrinirrudhaneme i murrinh mampirruneme, "Nga peneme. Yile ngay-ka kardu Pule ngala thathpirr warda banngipak, i ngarra da putek ngala kanhi i da kangkarl kathu kurrankadhuk-ka ngay-ka kardu Pule ngala thathpirr nginarranu.
19 I nhini ngay-ka murrinh manarrunemenu-ka da pana ngangka-re nunnawatnemenu ngarra kardu wurnangat warda ngatha da kurran pana-re warda ngatha da ngarra putek ngala kanhi, i murrinh nuyemarranu nuru ngarra ngay da matha pangiriwaknu puru. I nankuneme-ka kardu nanluwewunu nuru i murrinh kanhi warda nuyemarranu, 'Kardu Pule ngala nanki thathpirr warda-ka Yile neki-wa, i wakal nukunu, i Ngepan patha ngarra nukunu wanku.'
20 I kardu nuddunkuyethithnemenu nuru murrinh thathpi ngarra ngay da matha pumangabathnu thathpirr puru, murrinh terert nhini-ya ngarra ngay menarrudhaneme ngurrini-ya. I ngay-ka bere matha wangu nganinu ngarra nankuneme-yu i ngarra da putek ngala kanhi da mana panirikerdeknu." Jesus kathu-yu mampirruneme.

Mark

John The Baptist Murrinh Wurdanrrayiththa Wurrini Ngarra Kardu
Matthew 3.1-12; Luke 3.1-9,15-17; John 1.19-28

1 Murrinh kanhi-ka murrinh thelerrdhe patha murrinh ngarra Jesus
Christ nukun, wakal nukunu Yile neki-ya.
2 Murrinh kanhi pantet-ka ngarra kardu ngalantharr murntak nan Isaiah
murrinh darntilil. I kanhi-wa murrinh darntilil-yu murrinh ngarra Yile
neki kathu mamna,
"Nga. Ngay-ka ngurduthuknu kardu nugarn numi kardu pinhimardanu
tharra kumparra warra. I nukunu kardu nugarn nhini-wa murrinh
ngarra ngay panthelerrnu purru ngarra kardu-yu. I nhini kardu-
ka puyumpamardamardanu i pumempawathawathanu ngarra nhinhi-re
tharraruynu-ya.
3 I nukunu kardu nugarn nhini-ka purrukaykaynu da pana-re-ya
ngarra da darrinpirr pularn-ya, 'Ya,' marranu kardu-yu. 'Mayern
numanawathawathanu kardu Pule ngala-nu tiduk kathu purrunu. Mayern
nubunayithithnu.' "
4 I bere murrinh nhini ngarra nukunu Isaiah darntilil-ka kardu thathpirr-
ka pangarntuy warda ngarra da darrinpirr pularn nhini-yu. Murrinh
nukunu-ka John the Baptist-wa. I nukunu-ka daninthelerrdha wurrini
pangu da ngarra kardu murrinh Yile neki nukunu-yu. I kanhi-wa
merradha wurrini, "Nga. Narnipartnu warda da mange wiye pana nanthin
numpan-yu i nhini ngay-ka ngananluluwewunu warda ngurru kura patha-
re. I nhini Yile neki-ka pirrananmaputhnu warda da mange wiye ngarra
numammath numpan-yu."
5 Bere kardu wurnangat warda ngatha da nan thangunu kathu Judea i
Jerusalem punninadha ngarra John-nu i murrinh ngarra nukunu pubim-
nayepup. I murrinh pumenanudha punni, "Murrinh ngarra nukunu-ka
murrinh thathpirr-wa. Nekineme-ka mange wiye da thathpirr thumed-
haneme thurrini." I kardu-ka ngarra Yile neki deyida pumenadha punni
mange wiye numi numi deyida parnamnatharrmu ngarra nukunu-yu. I
nhini thangunu-ka nukunu John the Baptist-ka daninluluwewudha wurrini
ngarra ngipilinh ngala da nan, Jordan.
6 Bere nukunu John the Baptist banardurdidha wurrini-ka nanhthi
kaligu mampatha ku nan thangunu pemarr ngarra ku camel. I nanhthi
belk menarlarlarrdha wurrini-ka nanhthi leather ku darripi-wa. I ku-ka
wurrinimurrktha-ka ku thalarrithay i ku thithay.
7 Bere nukunu John the Baptist-ka murrinh numi deyida merradha
wurrini ngarra kardu. "Ya. Ngay-ka kardu mere Pule ngala kanhi-yu. Mu
kardu pana ngarra tiduk kathu pununu pi-ka nukunu nimin kardu Pule
ngala thathpirr-yu. Ngay-ka mere mani ngurdimerereth ngarra me sandal
nukunu-yu. Nhini ngay-ka wurdanngiwerdi ngemmanham-wa nhini-yu.
Nukunu-ka kardu Pule ngala thathpirr warda nhini-yu.
8 Ngay-ka berengunh nganinanluluwewudha ngurrini kura patha da
matha-re, mu nukunu nhini-ka bunannginirdinu Ngepan ngarra Yile neki
nukun-yu."

John The Baptist-te Daluwewu Jesus
Matthew 3.13—4.11; Luke 3.21-22; 4.1-13

9 Bere nhini thangunu-ka nukunu Jesus-ka nadha dini da nan thangunu
kathu Nazareth ngarra da ngala thathpirr nan-ya Kelili. I nadha dini i
pangamnaruy da mana ngarra nukunu John the Baptist. Bere nukunu
John the Baptist-ka daluwewu warda Jesus-yu ngarra ngipilinh da nan-
ya Jordan. 10 I bere ngarra nukunu-re Jesus wurranmardawith ngarra
ngipilinh thangunu kathu-ka da marnirra kalakkalak memnadharl warda.
I nukunu-ka kangkarl mamka i bamkardu Ngepan ngarra Yile neki
kathu wurdamnathut ngarra nukunu-nu, mangini ku kuluntutuk mani
wurdanthut tharra.
11 I da kangkarl kathu-ka murrinh dimngeng. I kanhi-wa murrinh mam-
yu, "Nhinhi-ka kardu wakal nugarn ngay-wa. Ngay-ka marda-wa thathpirr
mangannhert ngurran. I le da matha ngurranpa nhinhi-yu."

Ku Karrath Merulluldha Kardi Jesus

12 Bere nhini thangunu-ka Ngepan Yile neki thangunu wurdanthuk
warda Jesus-yu da ngarra darrinpirr pularn-nu warda wangu-yu.
13 Da-ka nhini da da pirdithme kardidha-yu da merrk numi-ya i kanganu.
I nukunu ku karrath-ka ku bere matha merulluldha kardi Jesus-yu pangu
da. I ku were pulangarr wanku-ya i ku nginipunh nhini mani-ya pardidha
da pangu-yu. Mu ku angel-ka bere ngatha wangu pirapedha punni Jesus-
yu.

Jesus Wurranpirrukayneme Kardu Nugarn Ngamere
Matthew 4.12-17; Luke 4.14-15

14 Bere ngarra nukunu-re pule Hered thangunu John the Baptist banurdi
ngarra jail-ka, Jesus-ka nadha dini da ngala pangu da nan-ya Kelili i
murrinh ngarra Yile nukunu thangunu daninthelerrdha wurrini ngarra
kardu.
15 I kanhi-wa murrinh merradha wurrini-yu, "Nga. Da-ka manta warda
kurran kathu ngarra Yile neki-re ku Pule ngala thathpirr warda pinarranu
purru kardu ngarra nukunu. Nhini-ka narnipartnu warda da mange wiye
ngarra nanthin numpan-yu i numabath warda nuru murrinh thelerrdhe
patha kanhi ngarra Yile neki thangunu-yu." Jesus kathu-yu murrinh
merradha wurrini-yu.
16 Bere nhini thangunu Jesus-ka nadha dini da ngipilinh ngala nan-
nu Kelili. I ngarra nukunu-re punimardadha wurrini ngarra ngipilinh-
ka nukunu bampunkungkardu piguna Simon i Andrew nanhthi karlay
parderuthtuththa ngarra ngipilinh ku ngurlmirl-nu. Piguna nhini-ka kardu
bere matha parderuthtuththa ku ngurlmirl-nu nanhthi karlay-re.
17 Bere Jesus kathu-ka mampirru, "Ya. Nanku-ka kardu bere matha
wangu ku ngurlmirl-nu narnamkaruthtuth, mu tharra-ya purruneme
ngarra ngay. Ngay-ka ngurdinankuyethithnu kardu-nu nururrakaykaynu
i kardu ngarra ngay pangilerrnu puru i pangiriwaknu puru."
18 Bere piguna nhini-ka parnamkapart warda nanhthi karlay-yu i
parraneriwaktha punne ngarra Jesus warda wangu.
19 I puy deyida wangu punnedhaneme kunungingki-ka, Kangkarlmawu
bampunkungkardu piguna James i John ngarra tharntu nanhthi karlay
parraneredhaneme pirrine wunku yile piguna nan, Zebedee.
20 Bere Kangkarlmawu-ka wurranpirrukay piguna nhini-yu. I nhini
thangunu-ka parnamkapart warda yile piguna i kardu ngamere pangu da
wangu ngarra tharntu. I ngarra Kangkarlmawu warda parraneriwaktha
punne.

Kardu Nugarn Wunku Ku Ngepan Wiye Kanthidha Wurrini
Luke 4.31-37

21 Bere nhini thangunu-ka Jesus i pulangay nukunu-ka punnedhaneme
da nan-nu warda wangu Capernaum. I da ngarra Saturday mana-ka, Jesus-
ka kanardi ngarra murrinh church kardu Jews pigunu i murrinh ngarra
Yile neki nukunu wurdininthethiththa dini ngarra kardu. Da Saturday
mana warda-ka benyuk warda dini kardu Jews-yu i ngarra murrinh church
pardirdurdi.
22 I kardu ngarra wurdininthethiththa dini-ka kardu pumemnamardat
da matha murrinh ngarra Jesus merradha dini-yu. Mu nukunu-ka
nginipunh kardu Pule ngala da matha mani wurdininthethiththa dini, i
mere pana mani kardu nhini-ya ngarra murrinh law kardu Jews pigunu
puddininthethiththa punni-yu.
23-24 Bere da ngarra church nhini-ka kardu nugarn dinidha pangu
da wunku ku ngepan wiye kanthidha wurrini. Bere nukunu nhini-ka
dimnakay ngarra Jesus wangu i mamna, "Nga, Jesus kardu Nazareth-
mawu. Ngay-ka the-wa mamnhibath ngurran nhinhi-yu. Pule ngala
wurdannhithuk-yu. I nhinhi-ka patha i yuthpan da matha thurran i
mere nabath thani da mange wiye-yu. I nhinhi-ka wakal nukunu-
wa. Mu thangku-nu thurrinidha da kanhi-yu? Thurdungankartelnu i
thurdungantinuminuminu ku ngepan wiye terert kanhi-yu?"
25 Mu Jesus kathu-ka mamna ngarra ku ngepan wiye nhini-yu, "Watmam
thi. I thungiwuy kathu ngarra kardu pana-yu."
26 Bere ku ngepan wiye nhini-ka buniwaththa kardi i buni-
rangkaltangkaldha kardi kardu nugarn nhini-yu. I nhini ku ngepan
wiye-ka kardiwapadha i yungawuy warda ngarra kardu nhini thangunu
kathu-yu.
27 I kardu wurnangat-ka pumemnamardat ngala da matha nhini-yu i
murrinh pumenanudha punni mange pigunu, "Thangku-wa kanhi-yu?
Kanhi-ka mange murrinh marra-wa kanhi-yu wurdannhiyethithngime-
yu. Nukunu-ka kardu Pule ngala thathpirr-wa i kardu lurruth ngala. I
ku ngepan wiye ngatha yida murrinh pumamnabath pumpan-yu ngarra
murrinh mampirra wurran-yu."
28 I bere murrinh nhini ngarra Kangkarlmawu medha wurrini-ka
banalangtha wurrini murrinh-yu da pana ngangka-re ngarra da ngala nan
Kelili.

Kangkarlmawu Menpathadha Wurrini Kardu Matharr-wunngini
Matthew 8.14-17; Luke 4.38-41

29 Bere nhini thangunu-ka Kangkarlmawu i pulangay nukunu-ka
pumpankardurr-warda-neme ngarra murrinh church nhini thangunu-
yu i punnedhaneme ngarra thelput piguna-nu Simon i Andrew. Bere
parnamkardineme wunku piguna James i John.
30 Bere da ngarra thelput nhini-ka pipi nginarr nukunu Simon-ka
matharr yungurrkurrktha matharr pimut-wa mebaththa yu. I kardu-ka
parrantherr Jesus-yu kardu matharr pangu yungurrkurrktha-yu.
31 Bere Kangkarlmawu-ka wurriningedha i mange manganmart i dam-
pirnturt i dinidha warda. I da nhini-re-ka kardu patha warda dinidha
i matharr-ka kanampart warda. I nhini thangunu nigunu-ka mi warda
dhepdhep mampirruwathawathangime.
32 Bere da nhini da ngatha ngarra ngunga thangunu kananthurrk-ka
kardu-ka kardu matharr-wunngini terert pumenbertidha punni ngarra

Kangkarlmawu-nu i kardu terert ku ngepan wiye wanku panthingkadhuk-
tha punni.
33 Kardu wurnangat nimin-ya da nan thangunu kathu da Caper-
naum pubenangkardurdudha punni ngarra tuwa ngarra thelput ngarra
Kangkarlmawu dinidha-yu.
34 I nukunu-ka menpathadha wurrini kardu terert kardu ngarra matharr
numi numi panthidha punni. I ku ngepan wiye terert pirrinmapuththa
wurrini ngarra kardu thangunu kathu-yu. Mu mere wurdirramurldha
ku ngepan wiye-yu murrinh-yu. Mu banpunthap da matha nhini ku
ngepan wiye-ka the-wa panthidha punni Jesus-ka wakal Yile neki nukunu-
wa nhini-yu.

Kangkarlmawu Dininangerrentha Ngarra Yile Nukunu
Luke 4.42-44

35 Bere da numi nhini warda-ka bere ngatha thipinhi pirridha,
Kangkarlmawu-ka dempirnturt nungardurr ngarra thelput nhini
thangunu-yu i nadha dini numidharrnu da ngarra watmam wangu ngarra
kardu makardu-ya. I dininangerrentha ngarra Yile nukunu wangu.
36 Bere nhini thangunu-ka nukunu Simon i pulangay nukunu
Kangkarlmawu-ka pumpankawinhayneme Kangkarlmawu-yu. I
punnungamkardurrneme i piranawinhadhaththaneme tharra i
pubangamkardurt-da-mana-neme.
37 I murrinh pumamnaneme, “Ya. Kardu wurnangat warda ngatha
panganpawinhadhath parnam nhinhi-nu.”
38 Mu Kangkarlmawu kathu-ka mampirruneme, “Nekineme-ka da
ngamere deyida-nu purruwatnuneme. Ngay-ka ngangarntuy da putek
ngala kanhi-ka kardu wurnangat warda ngatha nganthelerrnu ngurru
murrinh ngarra Yile ngay nukunu-yu.”
39 Bere nhini thangunu Kangkarlmawu-ka wurriniwattha da pana-re-
ya da ngala nhini Kelili. I nukunu-ka daninthelerrdha wurrini murrinh
ngarra Yile nukunu thangunu ngarra murrinh church terert kardu Jews
pigunu. I ku ngepan wiye deyida wanku pirrinmapuththa wurrini ngarra
kardu thangunu kathu-yu.

Kangkarlmawu Mampatha Kardu Nugarn Wunku Matharr Leprosy Kanthidha Wurrini Wanku
Matthew 8.1-4; Luke 5.12-16

40 Bere kardu nugarn numi wunku nanhthi matharr leprosy kanthidha
wurrini, wurrininadha ngarra Jesus. I demnawinhipingkarl pangu
warra kumparra i mamna, “Ya pule. Marda ngatha nart-ka nhinhi-ka
nangiwathanu-wa kardu darripi tarangka ngurrunu.”
41 Bere Jesus-ka damnamardathin warda kardu nhini-nu-yu i nhini-ka
pirrimnalangma warda i manthap. I murrinh mamna, “Yu, ngay-ka marda
manganart ngarrim manhiwathanu. Nhinhi-ka kardu darripi tarangka
warda thurrunu.”
42 I da nhini-re-ka kardu nugarn nhini-ka patha warda kardidha i
matharr ngala nhini-ka kanampart warda nhini-yu.
43-44 I Jesus kathu-ka mamna, “Nga. Mere nukun thantherr ngarra
kardu-yu mange kanhi thangunu mampa-yu. Mu ngarra ku yilarn ngala
da matha thununu thi i nukunu-ka banhingininingkardunu nhinhi-yu. I
nhini thangunu-ka murrinh mampanu ku yilarn nhini-yu, ‘Yu, nhinhi-ka
kardu manangka matharr warda, kardu darripi tarangka warda.’ I nhini
thangunu-ka ku murrirrbe i ku thip thanamutnu ngarra ku yilarn-yu, ku

nhini ngarra nukunu Moses mam-ya da murntak warra thanamutnu-ya. I nhini thangunu ku nhini-ka ku yilarn warda pinapeknu Yile neki-nu-yu. I nhini-ka the warda ngatha pumanhibathnu kardu wurnangat-yu nhinhi-ka kardu tarangka thathpirr warda nhini-yu." Nhini-wa murrinh-yu Jesus kathu-yu mamna i wurdanthuk warda nukunu-yu.

45 Mu kardu nugarn nhini-ka mere murrinh menabaththa murrinh ngarra Jesus mamna-yu. I murrinh-ka bunilangtha weyida wurrini murrinh da ngarra Jesus patha mampatha-yu. Bere nhini thangunu Jesus-ka mere ngarra warda wurridha ngarra da town wangu-yu nhini-ka kardu nukun kirardarrirtirt kuru i kardu wurnangat nukun kuyunawerr kuru ngarra nukunu-yu. Mu nukunu-ka kardidha da ngarra bekmamarda da matha wangu. Mu kardu wurnangat-ka bere ngatha wangu punni-nawattha da pana ngangka-re thangunu-ya.

2

Kangkarlmawu Mampatha Kardu Pulith
Matthew 9.1-8; Luke 5.17-26

1 Bere da thangku numa kama Kangkarlmawu-ka wurdawurl deyida da nan-nu Capernaum ngarra da nukunu. I murrinh-ka bamlang nukunu wurdawurl-yu.

2 I nhini thangunu-ka kardu-ka puyemnawerr warda thelput ngarra dinidha-yu. Nhini thelput-ka memmarlip da mana i outside deyida wanku kardu wurnangat-yu. I Kangkarlmawu-ka wurdanarrayiththa warda dini murrinh ngarra Yile neki nukunu.

3 Bere da nhini-re-ka kardu ngamere parramkaruyneme ngarra thelput nhini da wunku kardu pulith pumenamathbaththaneme punne ngarra da pit-te.

4 Mu kardu-ka mere ngarra pumebaththaneme puye ngarra Jesus-nu-yu nhini-ka kardu wurnangat weyida pinganulipiyiptha purni. Bere peneme nhini-ka parnamkalaneme kangkarl da ngarra roof werlpen da mana. I weyi warda parramkawebangneme kangkarl kathu-yu ngarra Jesus da mana daniwebaththa pirri. I kardu pulith nhini-ka puddankathut-neme ngarra pit nukunu nanhthi rup-te ngarra Jesus da mana warra kumparra pirridha. 5 Mu Jesus-ka the menkumabaththaneme pirri ngarra marda peneme-yu murrinh da thathpirr pumamnabathneme nukunu-ka mawathanu patha da thathpirr kardu pulith nhini-yu. I bere murrinh mamna ngarra kardu pulith nhini-yu, "Nga. Da mange wiye pana ngarra nhinhi nebaththa thurrini-ka ngarrimnhimaputh warda-wa."

6 Bere kardu pana ngarra murrinh law kardu Jews pigunu pud-dininthethiththa punni-ka pubimnayepup warda ngarra murrinh Jesus mamna-yu i pubenayengkarnirntha pi nginipunh kanhi mani-wa.

7 "Thangku-nu nukunu-yu murrinh nhini menadha pirri ngarra kardu pulith pangu-yu? Nukunu pangu-ka murrinh damnakumugat-wa kanam pana ngarra Yile neki-yu ngarra murrinh menadha pirri kardu pulith pangu-yu. Nukunu-ka mere ngarra nukun kirramaputh da mange wiye ngarra kardu pulith pangu-yu, wurda. Mu Yile neki da matha kirramaputh da mange wiye pangu-yu."

8 Mu Jesus-ka bangampunkumardeneme murrinh pangu pubenayengkarnirnthaneme pe-yu. I mampirruneme, "Thangku-nu ngay nubemngayengkarnirnneme nirrimka-yu da mange nginipunh pana mani numamnganeme narnam-yu?

9-11 Mu nga. Ngay kardu ngarra darrikardu nanki thathpirr-ka kardu Pule ngala thathpirr-wa. I ngay mani-ka ngirramaputh-wa da mange wiye-yu kardu ngarra nugarn pulith kabim kanhi-yu. Mu kardu numi ngatha yida nawa kama murrinh kanhi-yu. Mu mere nangkal kama patha mawatha kardu pulith kanhi-yu. I nhini ngay-ka patha thathpirr warda kardu purrulilinu-yu i nhini-ka the warda numabathnu ngay-ka ngirranmaputh da mange wiye ngarra nukunu mebaththa wurrini-yu."

Bere Jesus kathu-ka mamna ngarra kardu pulith nhini-yu, "Ya, ngay-ka mampanu thewirnturt kathu i nartnu da pit nhinhi-yu i thurrulilinu pangu warda wangu ngarra da nhinhi-nu."

12 Bere kardu pulith nhini-ka dempirnturt warda i manganart da ngarra pit nukunu i wurrinililidha warda pangu wangu. Mu kardu wurnangat-ka pubamkardu i pumemnamardat warda i parriniriparldha warda pardi Yile neki-yu. I murrinh pumemnu, "Ya. Nekingime-ka mere ngarra ngadha thubengkardudhangime thani mange nginipunh kanhi mani-yu."

Kangkarlmawu Pirrimnakay Nukunu Levi
Matthew 9.9-13; Luke 5.27-32

13 Bere nhini thangunu nukunu Kangkarlmawu-ka nadha deyida dini da ngarra ngipilinh ngala-nu. I kardu wurnangat puyemnawerr warda nhini-yu, i nukunu-ka murrinh wurdininthethiththa warda dini.

14 Bere nhini thangunu ngarra Jesus-te mayern wurrinililidha-ka, nukunu-ka kardu nugarn bamkardu dinidha ngarra thelput kunungingki ku mani dininmatkuttha ngarra kardu ku Government-nu-wa. I murrinh nukunu kardu nhini-ka nan-wa Levi. I yile nukunu-ka nan-wa Alphaeus. "Ya, kagu." Jesus kathu-yu mamna. "Thurru kathu. Purrunu warda. I kardu thangiriwaknu ngarra ngay warda." Bere nukunu Levi-ka dempirnturt i darntiwak ngarra Jesus pangu warda wangu.

15 I ngarra thelput nukunu da mana Levi pangamnintharuy mi dhepdhep-nu wunku pulangay nukunu Jesus, i bere parnamkawupneme. I kardu terert deyida wanku pirrinidha pangu mi dhepdhep-nu-yu. Kardu ngamere nhini-ka ku mani purninmatkuttha ngarra kardu ku nan-nu Government. I kardu ngamere deyida-ka murrinh law kardu Jews pigunu mere murrinh pumebaththa puyi. Kardu terert nhini-ka ngarra Jesus deyida wanku parraniriwaktha purni.

16 Bere kardu nugarn pana ngarra murrinh law Jews pigunu pud-dininthethiththa purni kardu Pharisees-ya pubamkardu Jesus dinimur-rktha mi ngarra kardu pana ku mani purninmatkuttha ngarra kardu i kardu pana ngarra murrinh law Jews pigunu mere murrinh pumebaththa puyi. Bere kardu Pharisees nhini-ka parrampunkudharrpuneme ngarra pulangay nukunu Jesus, "Ya peneme," pumampirruneme. "Thangku-dha nukunu Jesus kanammurrk pangu-yu ngarra kardu pana ku mani parnampunmatkut ngarra kardu-yu i ngarra kardu pangu mere murrinh kumabath kuru ngarra murrinh law nekineme-yu? Nukunu-ka mere kurrumurrk nhini-yu ngarra kardu wiyenpun pangu-yu."

17 Mu Jesus kathu-ka bimpunkumayepupneme murrinh nhini-yu i mampirruneme, "Ya. Kardu pana ngarra manangka matharr ngala-ka mere deyida kirranakay ku doctor. Mu kardu nhini da matha matharr wunku kirranakay ku doctor-yu. Mange nginipunh nhini deyida mani ngay-ka ngurrinidha da kanhi-yu kardu pana-nu manmanpinu ngurru ngarra da mange wiye panthin pumpan-ya i murrinh marranu ngurru-ka parnipartnu warda da mange wiye-yu. Mu ngay-ka mere ngurridha

kardu pana-nu ngarra pamam pumpan kardu pathanpun-ya," Jesus kathu-yu mampirruneme.

Kardu Ngamere Mi Parnampart Ngadha i Yile Neki Ngadha Pardinangerrentha
Matthew 9.14-17; Luke 5.33-39

18 Bere pulangay nukunu John the Baptist i kardu Pharisees ngamere mi parnamkapart-ngadha-neme nhini-ka Yile neki ngadha murrinh pardenangerrenthaneme i parraneriparldhaneme parde.

Bere kardu ngamere-ka purnenadhaneme ngarra Jesus-nu i pumamnaneme, "Ya. Pulangay nukunu John the Baptist i kardu Pharisees-ka mi-ka parnamkapart-ngadha-neme nhini-ka ngarra Yile neki ngadha parnamnangerrenneme i parramkariparlneme parnam. Mu thangkudha pulangay nhinhi-yu mange mere nginipunh nhini mani kuyemaneme kuru-yu mi mere ngadha karnemurrkneme-yu?"

19 Mu Jesus kathu-ka mampirruneme, "The mana nanthinkaneme-ya ngarra kardu nugarn-te manganmert kardu palngun i bemnginthalet warda-ka kardu darrikardu nukunu-ka puyemperr warda mi dhepdhep pullathnu-yu. I bere kardu terert warda ngatha le da matha i marda ngala mi parnammurrk-yu, i mi-ka mere ngarra ngadha karnipart, wurda.

20 Mu ngarra nugarn nhini-re kumabert mani-ka ngarra kardu darrikardu nukunu kathu-ya, nhini-ka mi dhepdhep-ka karnipart deyida nhini-yu i kanmardathinnu warda ki nukunu-nu-yu. I da mange nginipunh nhini deyida mani ngarra ngay kardu-re pumangibertnu pulangay ngarra ngay thangunu kathu nganinkupartnemenu-ka nhini peneme-ka pankumardathinnemenu i mi dhepdhep-ka parnepart-deyida-nemenu."

21 Bere Jesus kathu-ka murrinh numi deyida mampirruneme, "Nga. Nanhthi kaligu murntak nganaka nanhthi muyu wunku. Mere nangkal ngadha kawarl kani ngarra nanhthi kaligu marra-yu i ngarra kaligu murntak nhini-nu mawathanu-yu. Nhini-ka ngarra napurl-te warda-ka nanhthi kaligu marra nimin-ka wurrannurrurrurr mamkunungingki warda i kingurrurduk warda ngarra kaligu murntak thangunu kathu-yu. I nhini ngarra nanhthi muyu ngarra murntak-ka nanhthi muyu ngala warda kirra nhini-yu.

22 I ngana deyida mere nangkal ngadha kawinhimardapak kura wine marra-yu ngarra nanhthi pul ku darripi murntak ngananu-yu. Mu mange nhini ngatha kama kurru-ka kura wine marra-ka kurduwi i kururup warda nhini-yu i nanhthi pul ku darripi murntak-ka kingutuy warda i kura-ka kewinhipak warda. I nanhthi pul ku darripi murntak-ka nanhthi wiye warda kirra nhini-yu. Mu kura wine marra ngatha-ka nawinhimardapaknu ngarra nanhthi pul ku darripi marra da matha," Jesus kathu-yu mampirruneme.

Pulangay Nukunu Kangkarlmawu Mi Kamarl Wheat Pumuniwerartaldhaneme Purne Da Ngarra Kardu Jews Benyuktha Dini
Matthew 12.1-8; Luke 6.1-5

23 Bere da ngarra Saturday mana da ngarra kardu Jews benyuktha dini-ka Kangkarlmawu i pulangay nukunu-ka purnelilidhaneme da ngarra mi katin ngarra mi yimun da matha wangu wurrinidha. I pulangay nukunu Kangkarlmawu-ka pumuniwerartaldhaneme purne ngarra mi kamarl pelpith da matha i purnemurrktha-warda-neme.

24 Bere kardu nugarn pana kardu Pharisees-ya pumamnaneme ngarra Jesus, "Ya. Thangku-dha pulangay nhinhi mi pana kumungamkawerartalneme kumpanka-yu i pumpankamurrkneme-yu? Peneme-ka mange mere piyema-nukun-neme marra kanhi-yu ngarra kardu wurnangat warda ngatha-re bangamnganyuk dim-yu. Nhini-wa da murrinh law yibim-yu, murrinh law nekineme-yu."

25-26 Mu Kangkarlmawu kathu-ka mampirruneme, "Nankuneme-ka rit ngadha numedhaneme-ya murrinh ngarra King David mange mam-yu ngarra nukunu-re medeyi kardidha-yu wunku pulangay nukunu-yu? Nga, nukunu-ka kanardi ngarra thelput Pule ngala Yile neki nukunu i mi danthakthuk mi lawam pangu diningkadhuktha mi Yile neki nukunu. I nukunu-ka wulamath mi nhini-yu i ngarra kardu nukunu deyida wanku danirrumutmutthaneme i pullamkath-warda-neme nhini-yu. Da nhini-re nukunu Abiathar-ka dinidha ku yilarn ngala. Murrinh law nekineme yibim-ka ku yilarn da matha mi lawam pangu-yu pumpanmurrk-yu, mu nukunu King David i kardu ngarra nukunu mi-ka pullamkath-weyidaneme nhini-yu."

27 I Kangkarlmawu kathu-ka mampirru-deyida-neme, "Yile neki marra-re mampatha-ka kardu nugarn. I nhini thangunu tiduk nhini mampatha-ka da Saturday kardu-nu banyuknu pi. Nhini da matha mange yibim-yu. Nukunu Yile neki-ka da-ka nhini-wa dammut-yu i nekineme-ka banhiyukwa-nu-neme pi.

28 Mu ngay kardu ngarra darrikardu nanki thathpirr-ka kardu Pule ngala thathpirr-wa ngarra da wurnangat nukunu-ya i da ngarra Saturday deyida wanku. Mu nhini-ka berengunh-wa pulangay ngay mi pana pumungamkawerartalneme pumpanka-yu." Kangkarlmawu kathu-yu mampirruneme.

3

Kangkarlmawu Mampatha Kardu Mange Wardi
Matthew 12.9-14; Luke 6.6-11

1 Bere Kangkarlmawu-ka kanardi deyida ngarra murrinh church kardu Jews pigunu. I da nhini-ka kardu nugarn numi dinidha ngangka da mange wardi punimawerlerldha kardi mange numi-re.

2 Da-ka Saturday-wa nhini-yu i kardu ngamere Pharisees-ya pirangkadhaneme pirrine kardu ngarra kama pamanu Kangkarlmawu mange ngarra nukunu kardu pangu ngarra mange mamawathanu. Peneme nhini-ka marda pumertthaneme purne Kangkarlmawu mange ngarra kardu pangu mamawathanu, i nhini nukunu-ka munmaparlnu warda murrinh law kardu ngarra Jews pigunu-yu i nhini-ka murrinh warda pangkabirrnemenu.

3 Bere nukunu Jesus-ka murrinh mamna kardu nugarn nhini-yu, "Wurr, thewirnturt kathu. Thurru kathu i kumparra kanhi warra thirrat."

4 I Jesus kathu mampirra kardu ngarra terert, "Ngarra nimin murrinh law nekingime pirrim-yu? Da Saturday ngarra da nekingime bangannhiyukngime-ya, ngarra nimin da mange patha-yu? Kardu kama pumankumanpinungime purru i kardu mere kama pumankumanpingime purru? I ngana deyida ngarra nimin da mange patha-yu? Kardu kama pumankuyibirnunungime purru i kardu kama punkuthuknungime purru? Da-ka ngarra nimin da mange yuthpan-nu-yu?" Jesus kathu-yu

dampuntharrpu. Mu kardu-ka manangka murrinh watmam da matha pirrinidha.

5 Bere Jesus-ka yerrarr mamka kanhi-re ngarra kardu i pumammar-
daraki warda, nhini kardu-ka tetepumanthi-wa i mere marda pumerttha
murrinh ngarra nukunu-yu. I murrinh mamna deyida ngarra kardu
nugarn nhini-yu, "Nga. Mange pana ngarra nhinhi thungurathtath." Bere
kardu nugarn nhini-ka mange yungantathtath i mange nhini-ka patha
warda mebaththa pirri nginipunh mange patha numi pangu-re deyida
mani mebaththa kardi.

6 Bere nhini thangunu kardu Pharisees-ka pungawurr warda nhini-yu
i pubemkamardabineme kardu nugarn pana kardu pule Hered nukun.
I murrinh warda puddanayiththaneme pe murrinh ngarra-re da mange
Kangkarlmawu thu pubatnemenu-yu.

Kardu Wurnangat Parraniriwaktha Purni Kangkarlmawu

7-8 Bere nukunu Jesus i kardu pulangay nukunu-ka punnungamkardurr-
warda-neme da ngarra nhini thangunu-yu i punnadhaneme da ngarra
ngipilinh ngala-nu. Kardu wurnangat nimin-ya parraniriwaktha purni
Jesus-yu. Kardu nhini-ka da-ka da nan thangunu kathu Kelili i da Judea-
ya i da nan Jerusalem i da Idumea-ya. I da ngamimarda thangunu kathu
da ngipilinh Jordan-ya i da nan thangunu kathu-ya Tyre i da Sidon-ya.
Kardu wurnangat nimin-ya parraniriwaktha purni Jesus nhini weyida
puyemnayepup mange ngala ngala merradha wurrini ngarra kardu-yu.

9 Bere Jesus kathu-ka mampirruneme ngarra pulangay nukunu, "Ya
peneme. Tharntu kathu numangartneme i manta kanhi nubungapakneme.
Kardu kubangirerda nukun kardu wurnangat-wa kanhi-yu."

10 Bere Jesus-ka kardu matharr-wunngini terert menpathadha wurrini. I
kardu matharr-wunngini ngamere deyida kardu puddanarururttha purni
kardu pumathapnu-wa ngarra Jesus kardu patha-wa manpathanu.

11 I kardu pana ngarra ku ngepan wiye panthidha purni-ka ngarra
Jesus mana pubengkardu-ka nhini-ka pubananabat warda pangu warra
kumparra ngarra nukunu i pardinakaykaydha warda nhini-yu. I pume-
nadha purni, "Nhinhi-ka wakal Pule ngala Yile neki nukunu-wa."

12 I Jesus kathu-ka murrinh warda menmardawerrdha wurrini, "Nga.
Mere nukun nanthelerr murrinh nhini-yu."

Kangkarlmawu Mampunkungkarartneme Kardu Pulangay Nukunu
Matthew 10.1-4; Luke 6.12-16

13 Bere nhini thangunu Kangkarlmawu-ka dimmardawith warda da
ngarra palyirr i kardu ngarra marda mampunkurtneme-ka pirrimpir-
rukayneme. I kardu nhini-ka pirrimnamardawithneme ngarra nukunu da
ngarra palyirr kangkarl.

14-15 I kardu nhini-ka ngarra mampunkungkarartneme i
pirrimpirrukayneme-ka kardu-ka 12-wa i kardu-ka pulangay
nukunu-wa thathpirr. I mampirruneme, "Nga peneme. Ngay-ka
ngurdunankuthuknemenu da pana ngangka-re-ya i murrinh ngarra
ngay kardu nankuyelerrnemenu nuru. I ngay-ka nganarrumutnemenu
nanhthi lurruth ngala i nhini-ka nirankumaputhnemenu nuru ku ngepan
wiye terert ngarra kardu thangunu kathu."

16 Bere kanhi-wa kardu murrinh peneme-yu ngarra Jesus
mampunkungkarartneme-yu. Nukunu Simon, mu Jesus panparl-ka
murrinh numi deyida Peter-wa murrinh-yu.

17 I piguna James i John, i yile piguna-ka nukunu Zebedee-wa. I piguna nhini nukunu Jesus-ka murrinh numi deyida panpunkuparl murrinh-ka Boanerges-wa. Murrinh kanhi-nu-ya kardu parramkarithi-ka nanhthi nginipunh banganthaymirr mani.
18 I nukunu Andrew-ya, Philip i Bartholomew, Matthew, Thomas i James. Yile nukunu James-ka Alphaeus-wa. I nukunu Thaddaeus i Simon Patriot.
19 I nukunu Judas Iscariot, kardu pana-ya ngarra Jesus dampirramut da nakurl-te kardu ngarra wiyenpun. Kardu-ka nugarn-ka nhini-wa Jesus menkungkarartthaneme dini-yu.

Jesus i Ku Karrath
Matthew 12.22-32; Luke 11.14-23; 12.10

20 Bere nhini thangunu Jesus-ka wurdawurl da ngarra nukunu. I kardu wurnangat puyemnawerr deyida ngarra nukunu-yu. Kardu-ka wurnangat nimin-ya i Jesus i pulangay nukunu-ka mere warda ngarra pulleththaneme mi dhepdhep-yu nhini kardu-ka parrampirruwerr-da-matha-neme.
21 Bere ngarra kardu darrikardu manta nukunu murrinh nhini-re puyemkayepupngime-ka nhini-ka punnenadhangime nukunu-nu pi-ranakaynungime i ngarra da-nu mana-wa pumabertinungime. Peningime-ka pumemnungkungime, “Nukunu-ka kardu pelpith wiye-wa.”
22 I ngana deyida kardu nugarn ngamere pana ngarra murrinh law puddininthethiththa punni, punnina-deyida-dha ngarra Jesus-nu da nan thangunu kathu Jerusalem. I murrinh puddanarrayiththa punni i pumer-radha punni, “Nukunu Jesus-ka ku karrath da matha mammath wurran. I da-ka nhini-re-wa pirrimpunmaputh wurran ku ngepan wiye wiye ngarra kardu thangunu kathu.” Nhini-wa murrinh puddanarrayiththa punni ngarra nukunu-nu Jesus-yu murrinh pardirdarrikutkuttha-yu.
23 Bere Jesus-ka kardu panpunperr manta manta i murrinh warda mampirra, “Nga kardu, nubingayepup kathu. Nukunu ku karrath-ka mere ngarra kununuku ngarra kardu kathu-yu, wurda.
24 I nga, kanhi numi-yu. Kardu darrikardu ngatha thu kuyunuthuk kuru-ka nhini-ka kardu kuyunurikerdek-wa nhini-yu.
25 I kardu darrikardu manta ngatha thu kuyuthuk kuru-ka nhini kardu-ka kuyunurikerdek deyida nhini-yu. I kardu-ka mere warda lurruth parnenungime i mere warda mitmit parnenungime nhini-yu.
26 I mangini nhini mani ku karrath-ka mere kirranmaputh kurru ku ngepan wiye wiye nukunu ngarra kardu thangunu kathu-yu, wurda da matha. Mu nukunu nhini i ku ngepan wiye wiye ngarra nukunu-ka marda ngala da matha parnamkaneme-yu. Mu ku karrath ngatha ku ngepan wiye wiye kirranmaputh kurru-ka, nhini peneme-ka mere warda mitmit karnenemenu, i mere warda lurruth ngala karne-nukun-neme, wurda da matha warda. I peneme-ka kuyunungkurikerdek-da-matha-neme nhini-yu.”
27 Bere nukunu Jesus-ka murrinh deyida mampirra, “Nga. Mere nangkal ngadha kanimardi ngarra thelput kardu lurruth ngala nukunu-yu i mangkardap nanhthi purrkpurrk nukunu-yu. Mu kardu madharrkirrk warra ngadha kardu lurruth ngala nhini-yu i nhini-ka nanhthi purrkpurrk nukunu warda mangkardap nhini-yu.” Murrinh-ka nhini-wa mampirra ngarra kardu-yu.
28 I murrinh deyida mampirra, “Nga, murrinh kanhi manarranu-ka murrinh thathpirr-wa. Kardu ngatha da mange wiye panipartnu, nhini Yile neki-ka pirramaputhnu i puymayekumnu da mange wiye nhini

ngarra mebaththa wurrini-yu. I kardu ngatha murrinh mardarrithaknu ngarra Yile neki wangu, mu da nakurl-te pamardathinnu murrinh nhini thangunu, nhini Yile neki-ka pirramaputh-deyida-nu i puymayekumnu murrinh wiye nhini thangunu-yu.
29 Mu nga. Kardu ngatha murrinh mardarrithak ngarra Ngepan patha Yile neki nukunu, nhini Yile neki-ka mere ngarra kirramaputh i mere ngarra kuymayekum da mange wiye nhini-yu. Mu da mange wiye nhini-ka da bere matha wangu mabathnu purru kardu paninu da kanhi-yu i da numi nhini wangu-yu."
30 Murrinh nhini Jesus mampirra-ka murrinh nhini weyida kardu pumerdarrithaktha punni Ngepan Yile neki nukunu i murrinh pumedha punni, "Nukunu Jesus-ka ku ngepan wiye ngala da matha mammath wurran," murrinh pardirdarrikutkuttha. Mu da thathpirr-ka nukunu Jesus-ka ku Ngepan Yile neki da matha nukunu mebaththa wurrini.

Kangkarlmawu i Kardu Darrikardu Nukunu Thathpirr

31 Bere ngarra da nhini-re-ka kale nukunu Jesus i ngathan nukunu-ka parramkaruyngime ngarra thelput nhini da. Kardu-ka pangu da kathu outside penganadhaydhangime ngarra thelput i murrinh puddan-nathukngime ngarra nukunu-nu Jesus.
32 Kardu wurnangat nimin-ya parraniwegattha pirrini ngarra Jesus-yu. I murrinh pumamna, "Ya. Kale nhinhi i ngathan nhinhi-ka kanhi kibimkangime nhinhi-nu."
33 Mu Jesus kathu-ka mampirra, "Nangkal nimin ngay-yu kale mamnge ngurran-yu? I nangkal nimin ngay-yu ngathan mamna ngurran-yu?"
34 I yerrarr mamka warda kanhi-re ngarra kardu parraniwegattha pirrini. I mampirra deyida, "Ya. Nanki-wa nimin kale mamnarra ngurran-yu i ngathan wanku deyida mamnarra ngurran-yu.
35 Kardu nangkal ngatha da mange ngarra Yile neki nukunu pariwaknu purru-ka, kardu-ka nhini-wa kardu darrikardu ngay thathpirr-yu. Nhini-wa kardu-yu ngathan ngay, munak ngay i kale ngay-yu."

4

Murrinh Ngarra Kardu Mi Kamarl Wurriniwuthpuththa i Bebirrbirrdha Wurrini

Matthew 13.1-9; Luke 8.4-8

1 Bere kardu wurnangat nimin-ya puyemnawerr deyida ngarra Kangkarlmawu ngarra ngipilinh nganangurru ngipilinh ngala-ya. I nhini nukunu-ka kanammardap ngarra tharntu i nhini da kathu wur-dininthethiththa dini-yu ngarra kardu pangu-re pidha manta da ngarra dimunurdi.
2 Bere murrinh niyithniyith terert wurdanarrayiththa dini murrinh pana-ya ngarra yungkamnumtha. Murrinh numi-ka kanhi-wa mampirra,
3 "Ya kardu, nubingayepup kathu," nukunu Kangkarlmawu kathu-yu mampirra. "Murrinh kanhi-ka murrinh ngarra kardu nugarn wurlk medha wurrini ngarra mi kadin. Bere nukunu-ka mi kamarl mangankut i mi warda kamarl wurriniwuthpuththa weyi ngarra ku puliki meyeththa wurrini nanhthi thay pangkuy wuting-te.
4 I bere nukunu-ka da pana-re-ya wurriniwuthpuththa mi kamarl-yu.
"Bere mi kamarl ngamere-ka buniwinharrdha wurrini ngarra mayern i ku murrirrbe-ka pardimurrktha warda mi nhini-yu.

5 I mi kamarl ngamere-ka buniwinharrdha wurrini ngarra palyirr kurethkurethmam. I mi-ka puddarnturturt pirtpirt da matha nhini-ka putek kunungingki-wa nhini-yu i tukuriki wanku.
6 Mu ngarra ngunga ngala mana warda pirridha-ka nhini-ka mu-lurn therrke warda dempunmugarl nhini-yu. Nhini-ka ngimalmin kunungingki-wa nhini-yu.
7 "I mi kamarl ngamere-ka buniwinharrdha wurrini ngarra nanhthi nan wangu mayeyep. Mi-ka pangarnturtuy, mu nanhthi mayeyep-ka nanhthi ngala da matha puddarnturturt i mi nhini-ka pumpanpunpekarl i parrampirradhap mi nhini-yu i pumpanpunthinkun warda nhini-yu.
8 I mi kamarl ngamere mi terert thathpirr-ka banawaththa wurrini ngarra putek patha. I mi-ka pangarnturtuy i puddarnturturt i mi terert warda pinthutut nhini-yu. Ngamere mi kamarl dhepdhep nhini pinthutut-ka mi-ka ngamere da matha. I ngamere mi kamarl dhepdhep nhini pinthutut-ka mi-ka terert tharrngini nhini-yu. I ngamere mi kamarl dhepdhep nhini pinthutut-ka mi-ka terert nimin-ya."
9 Bere Jesus kathu-ka mampirra, "Kardu nangkal ngatha mangimarta murrinh niyithniyith kanhi-ka nukunu kardu nhini-ka murrinh-ka mabath warda nhini-yu."

Kangkarlmawu Wurdanpirrameriyith Murrinh Ngarra Yungkamnumtha
Matthew 13.10-17; Luke 8.9-10

10 Bere kardu ngarra terert puddalath warda da ngarra pigunu-ka kardu ngamere i kardu pulangay nukunu Jesus kardu 12-ya murrinh warda pumamna, "Ya pule. Thurdungarrameriyith mani murrinh pana ngarra kardu mi kamarl wurriniwuthpuththa-yu. I murrinh niyithniyith ngamere nginipunh nhini mani thurdungarrameriyithnu."
11 Bere Jesus kathu-ka mampirra, "Yile ngay bannanperdi wardarra ngarra mukmuk nanki da ngarra mange nukunu-yu, i da mange ngarra-re ku Pule ngala thathpirr pinu-yu. I mere nangkal ngadha the mebaththa wurri da mange nhini-yu, mu nanki da matha the warda thathpirr nanthin. Mu kardu ngamere-ka pubinthepup da matha pumpan murrinh niyithniyith yibimkamnum-ya. Mu mere thathpirr kumarta murrinh nhini-yu, wurda da matha.
12 "Kardu nhini-ka da mange ngarra ngay pubamngimangkardu pumpan mu mere thathpirr kumangimarta kuru, i kardu-ka pubimngayewup pumpan mu mere thathpirr kumangimarta kuru. Mu kardu ngatha kumangimarta kuru murrinh niyithniyith yibimkamnum-ka nhini kardu-ka karnipart warda da mange wiye ngarra pigunu-yu i ngarra Yile ngay warda kurdunawurl nhini-yu. I nukunu-ka kirranmaputh warda da ngarra mange wiye ngarra pigunu thangunu-yu," Jesus kathu-yu mampirra.
13 Bere Jesus kathu-ka mampirra deyida, "Nanki-ka mere nu-marta murrinh niyithniyith nhini-yu ngarra kardu numi mi kamarl wurriniwuthpuththa-yu?" Dampuntharrpu. "Murrinh nhini ngatha mere numarta murrinh yibimkamnum-ka nhini-ka mere numarta-deyida-nu murrinh niyithniyith yibimkamnum ngamere-yu."

Kangkarlmawu Wurdanpirrumeriyith Murrinh Ngarra Yungkamnumtha

14 Bere Kangkarlmawu-ka murrinh wurdanpirrameriyith thathpirr warda i mampirra, "Nga. Mi kamarl pana ngarra kardu nhini wurriniwuthpuththa-ka nginipunh murrinh Yile ngay nukun. I kardu pana ngarra mi kamarl wurriniwuthpuththa-ka nginipunh kardu pana mani kardu ngarra murrinh Yile ngay nukun dampunthelerr wurran.

15 I mi kamarl pana ngarra mayern banawaththa wurrini-ka nginipunh pana mani kardu ngarra pubinthepup murrinh ngarra Yile ngay nukun-ya. I mere pirdith ku karrath kathu wurran i murrinh ngarra Yile ngay nukun manganpunmart i puyenthekum warda nhini-yu nginipunh ku murrirrbe pangu deyida mani mi kamarl nhini pardimurrktha.
16 I mi kamarl pana ngarra palyirr kurethkurethmam banawaththa wurrini-ka nginipunh pana mani kardu ngarra pubinthepup murrinh ngarra Yile ngay nukun-ya. I kardu murrinh ngadha pumammath-ya i le patha warda parnam-ya.
17 Mi kamarl nhini-ka mi pirtpirt da matha puddarnturturt, mu nanhthi ngimalmin pigunu-ka kunungingki-wa i mere pirdith dempunmugarl. Mange nginipunh nhini mani-ka ngarra kardu-re pumampirrarithuk pumpan i pumampuntullul pumpan ngarra murrinh Yile ngay nukunu weyida pumammath pumpan-ka, nhini-ka parnampart warda pirtpirt da matha murrinh nhini-yu. Nhini-ka mere thathpirr pumeyittha da marra-re-yu.
18 I mi kamarl pana ngarra nanhthi mayeyep banawaththa wurrini-ka nginipunh pana mani kardu ngarra pubinthepup murrinh ngarra Yile ngay nukun-ya.
19 Mu kardu nhini-ka dampunpethin wurran i ku mani i nanhthi mirrkat-ka marda pumanganart da matha pumpan. I nginipunh nanhthi mayeyep deyida mani wurdarnturturt ngala-ya i damnadhap warda mi-yu i panthinkun warda. Nhini-ka ku mani i nanhthi mirrkat ngarra kardu marda pumanganart-ka i damnadhap warda kardu murrinh kuman-abathnu thathpirr kuru murrinh ngarra Yile ngay nukun-yu.
20 "I mi kamarl pana ngarra putek patha banawaththa wurrini-ka nginipunh pana mani kardu ngarra pubinthepup murrinh ngarra Yile ngay nukun-ya i murrinh pumamnabath warda i pumpantet parrarntiwak pumpan Yile ngay-yu. I mi pana ngarra mi kamarl pelpith ngamere pinthutut-ka mi nhini-ka nginipunh kardu pana mani ngarra da mange ngarra kunungingki ngadha pumamna pumpan Yile ngay-nu-ya. I mi pana ngarra mi kamarl pelpith terert tharrngini pinthutut-ka mi nhini-ka nginipunh kardu pana mani ngarra da mange terert tharrngini pumamna pumpan-ya Yile ngay-nu. I mi pana ngarra mi kamarl pelpith terert nimin-ya pinthutut-ka mi nhini-ka nginipunh kardu pana mani ngarra da mange terert nimin-ya pumamna pumpan Yile ngay-nu-ya." Kangkarlmawu kathu-yu mampirra.

Kangkarlmawu Wurdampirrayith Murrinh Ngarra Thungku Lem
Luke 8.16-18

21 Bere Kangkarlmawu-ka murrinh niyithniyith numi deyida wurdam-pirrayith i mampirra, "Nga. Mere nangkal ngadha karibirl thungku lem-yu i bupak pepe ngarra nanhthi pakit. I nukunu-ka mere ngarra ngadha bupak ngarra da pit pepe-yu wurda. Mu nukunu-ka mamkale kangkarl kathu nhini-ka thungku parlarrangnu pintha.
22 Murrinh nginipunh nhini deyida mani murrinh niyithniyith yibimkamnum nhini-ya da nakurl-te-wa murrinh nhini pumartanu-yu kardu-yu. Mu kardu-ka murrinh-ka mere da ngatha the kumabath marra-yu, mu da nakurl-te-wa murrinh nhini-yu the pumabathnu-yu.
23 "Kardu nangkal ngatha mangimarta murrinh niyithniyith kanhi-ka nukunu kardu nhini-ka murrinh-ka mabath da matha warda nhini-yu."

24 Bere Kangkarlmawu kathu-ka mampirra deyida, “Nga. Kanhi-
ka murrinh thathpirr nubiyepup nuru. Kununingki ngatha murrinh
nubiyewup nuru-ka, nhini Yile neki-ka kanarramut warda numamarta
kununingki da matha. Mu ngala thathpirr ngatha murrinh nubiyewup
nuru-ka nhini Yile neki-ka kanarramut warda numamarta ngala da matha.
I puy deyida wangu panarramutmutnu purru i nurumangawurtnu-yu.
25 I kardu ngarra wurranmangawurt thathpirr murrinh ngarra Yile
neki nukun, nhini nukunu-ka panamutmutnu purru puy deyida wangu
purrumangawurtnu. Mu kardu ngarra mere biyewup thathpirr kurru-
ka nhini Yile neki-ka mamartnu warda murrinh ngarra kununingki
manganmarta-yu,” Kangkarlmawu kathu-yu mampirra.

Murrinh Ngarra Mi Kamarl Mange Pigunu-re Mi Puddarnturturt

26 Bere nhini thangunu-ka Kangkarlmawu-ka murrinh numi deyida
mampirra, “Nga. Ngay-ka murrinh numi deyida ngurdinarrayithnu
murrinh yibimkamnum-ya. Da mange ngarra kardu wurnangat murrinh
pumanabathnu puru murrinh ngarra Yile neki nukunu ku Pule ngala
thathpirr pirranu, mange-ka murrinh nginipunh kanhi mani-wa ngur-
diyithnu kanhi.

“Bere kardu nugarn mi kamarl mangankut i mi bangammirrbirr ngarra
putek.
27 I nhini thangunu nukunu-ka kanawit ngurrnguwarl ngadha da numi-
yu. I pankapurl nhini-ka kanammirlbirl ngadha nhini-yu. I thipinhi
nhini-ka kanawit deyida ngurrnguwarl. I mange nginipunh nhini-re mani
mam wurran-ka mi pangarnturtuy warda kathu wurran mi therrke i
puddarnturturt kathu pumpan i mi ngala da mana. Mu nukunu-ka mere
the-wa mabath mi ngarra-re mam wurran mi puddarnturturt pumpan-yu.
28 Mu mi-ka mange pigunu-re mi puddarnturturt pumpan ngarra putek
thangunu-yu. Mi marra-re-ka mi therrke pangarnturtuy. I nhini thangunu-
ka mi kamarl terert warda mi ngatin pangarnturtuy.
29 I mi pinthutut mi thungku thathpirr warda. I nhini thangunu
nukunu-ka mi bangammerartal i danthakthuk warda nhini-yu. Mange
nginipunh nhini mani-wa kardu wurnangat murrinh pumanabathnu puru
murrinh ngarra Pule ngala Yile neki nukunu-yu.” Nhini-wa murrinh
Kangkarlmawu kathu wurdampirrayith-yu.

Kangkarlmawu Wurdampirrayith Murrinh Ngarra Mi Kamarl Mi Mustard

Matthew 13.31-32; Luke 13.18-19

30 Bere Kangkarlmawu kathu-ka murrinh deyida mampirra, “Nga.
Ngay-ka murrinh numi deyida ngurdinarrayithnu. Da mange ngarra
kardu wurnangat murrinh pumanabathnu puru murrinh ngarra Yile neki
nukunu i ku Pule ngala thathpirr pirranu, mange-ka murrinh nginipunh
kanhi mani-wa ngurdiyithnu kanhi.

31 “Nga. The mana nanthin mi kamarl mi mustard. Mi kamarl nhini-
ka mi kununingki thathpirr-wa. Bere kardu-ka mi kamarl nhini-ka
manganart i bangammirr ngarra putek.
32 I nhini thangunu-ka mi wurdarnturturt-ka thay-ka ngala-wa mi
wanku-ya. I ku murrirrbe wanku pumpannupup ngarra nithinu thay
nhini-yu i ku dirri wanku pumampatha pumpan,” Kangkarlmawu kathu-
yu mampirra.

33 Bere murrinh niyithniyith terert nginipunh nhini mani Kangkarl-
mawu wurdanarrayiththa wurrini-ya kardu ngarra wurnangat-yu,
murrinh-ka nhini-wa ngatha pumeyit punni ngarra mukmuk pigunu-yu.
34 I kardu pana ngatha puyenanawerr punni ngarra nukunu ngarra
murrinh nhini ngatha wurdanarrayiththa wurrini-ya. Mu da nakurl-te
ngarra kardu wurnangat warda puddanalath pangu wangu-ka nhini-re
warda nukunu wurdinirrumeriyithneme murrinh yibimkamnum nhini-yu
ngarra pulangay nukunu-nu-yu.

Kangkarlmawu Banpunkudhapnintha Nanhthi Wirrirr Ngala i Kura Ngurntinh

Matthew 8.23-27; Luke 8.22-25

35 Bere da nhini da ngatha ngarra nanhthi ngunga-re kananthurrk-
ka nukunu Jesus kathu-ka mampirruneme ngarra pulangay nukunu,
"Peneme, ka purrukath-wa-neme ngarra ngipilinh i ngamimarda pangu
kathu."
36 Bere kardu pulangay nukunu-ka parnamkamardapneme ngarra
tharntu ngarra Jesus dininganamardadha-yu. I pumpankardurr-warda-
neme da ngamimarda-nu kathu-yu. I kardu wurnangat-ka pangu da
wangu parnampunkupartneme tiduk pidha ngarra dimunurdi da pangkin.
I tharntu ngamere deyida wanku pumpannurdurr-yu i parraniriwaktha
warda punni Jesus-yu.
37 Bere puy punnedhaneme ngarra ngipilinh ngala i nhini da wirrirr
ngala pangampirruruyneme nanhthi ngurntinh ngala wanku. I nanhthi
ngurntinh ngala-ka punibattha wurrini ngarra tharntu i yingarlurl-da-dha-
matha wurrini.
38 Mu nukunu Jesus-ka ngurrnguwarl yungurrkurrktha ngarra tharntu
tiduk kathu wurdanangkardaldha-yu ngarra nanhthi pila-re. I peneme
nhini-ka pumamkardurt-warda-neme i murrinh pumamnaneme, "Pule,
kardu pangankudhardumnu-warda-neme ngankuneme-yu. Kardu-ka
nhinhi-ka nangankuyibirnunu-mani-neme?" Pumamnaneme.
39 Bere Jesus-ka dempirnturt warda i murrinh lurruth warda mamna
ngarra nanhthi wirrirr-yu, "Bere-ya, nadhap warda-ya." I nanhthi
ngurntinh deyida wanku mamna, "Bere-ya, da-ka watmam warda thirra-
ya." I nhini thangunu-ka wirrirr manthap warda i kura ngipilinh ngala
nhini-ka watmam deyida yudha.
40 Bere Jesus kathu-ka mampirruneme, "Thangku-dha nankuneme
nerremkanhamneme-yu? Nankuneme-ka murrinh nganaka-ya
numengabaththaneme-ya ngarra ngay menankuyibirnudhaneme-yu."
41 I bere peneme nhini-ka perremkanham-warda-neme ngala da matha.
I murrinh pumemnungkuneme mange peneme, "Ya. Kardu kanhi-
ka kardu mere nginipunh nekineme mani. Nukunu-ka kardu lurruth
ngala nimin-ya. Nanhthi wirrirr i ngurntinh wanku deyida murrinh
pumamnabathnintha-yu murrinh ngarra thathpi nukunu-yu."

5

Kangkarlmawu Mampatha Kardu Nugarn Wunku Ku Ngepan Wiye Kanthidha Wurrini

Matthew 8.28-34; Luke 8.26-39

1 Bere Kangkarlmawu i pulangay nukunu-ka purnedhaneme i par-
ramkaruyneme da ngamimarda pangu kathu ngarra ngipilinh ngala da
ngarra kardu nan pardipuptha, kardu Kadarinh.

2-3 Bere ngarra nukunu-re Jesus wurdawal ngarra tharntu kathu-ka kardu nugarn numi wurrininadha kardu ku ngepan wiye kanthidha wurrini. Nukunu-ka da ngarra mintilbith-wa kardipuptha. I nukunu-ka nanhthi chain-te mana-wa pumedharrkirrktha, mu wurda puddamnabay.
4 Da terert nimin-ya kardu nukunu-yu pumedharrkirrktha mana-wa puyi mange perrkenku i tharrmu perrkenku. Mu nukunu-ka wurda, bere matha wangu bunirartaldha wurrini nanhthi chain nhini-yu ngarra mange i tharrmu-yu. I kardu mere nangkal ngadha meyitthittha wurri. Nukunu-ka kardu lurruth ngala-wa wurrinidha-yu ku ngepan wiye wanku kanthidha wurrini.
5 Da bere matha wangu da ngunga da thipinhi-yu kardiwapa ngarra da mintilbith-ya i ngarra da palyirr wangu. I nanhthi palyirr wutingwuting-te menanuyetheththa wurrini kardu nhini-yu.
6 Bere kardu nugarn nhini da Jesus bamkardu-yu da ngathparr kathu nathiptha dini. I nhini-ka tharra warda nungampinhat ngarra Jesus-nu i demnawinhipingkarl kumparra warra ngarra nukunu.
7-8 Mu Jesus kathu-ka mamna ngarra kardu nhini-yu, “Ngepan wiye, thungiwuy kathu ngarra kardu pana-yu.” I nukunu kathu-ka dimnakay, “Ya Jesus,” mamna. “Nhinhi-ka wakal Pule ngala Yile neki nukunu-wa. Thangku-nu ngay-yu? Yile neki-ka bimngayepup dim ngarra murrinh kanhi ngay ngamnhidharrpu ngem-yu. Nhini-ka mere thungibat nukun ngay-yu.”
9 “Nangkal murrinh nhinhi-yu?” Jesus kathu-yu mamna. “Murrinh ngay-ka wurnangat-wa. Nhini weyida ku ngepan wiye ku wurnangat nimin-ya nganthin ngurran-ya.”
10 I nukunu nhini-ka menanarlupurldha kardi i menadha kardi ngarra Jesus, “Mere nukun thurdungankarel da numi-nu warda wangu-yu.”
11 Bere da nhini-re-ka ku pigipigi ku wurnangat pangu wangu pardimur-rktha manta ngangka da ngarra palyirr.
12 I ku ngepan wiye nhini-ka pumamna ngarra Jesus, “Thurdungankarel pangu ngarra ku pigipigi i ngarninnginirdinu.”
13 “Yu bere-ya. Nuru-wa.” Jesus kathu-yu mampirra. I nhini thangunu-ka ku-ka pungawurr warda kathu ngarra kardu nhini thangunu-yu i parnampart warda. I Jesus-ka wurdanpunkarel warda ngarra ku pigipigi wangu i ku ngepan wiye nhini-ka parnampunnginirdi warda nhini-yu. Ku pigipigi-ka ku wurnangat nimin-ya ku 2,000-wa. I nhini thangunu ku pigipigi-ka tharra warda dinidha parrampirntigat ngarra palyirr thangunu kathu ngarra ngipilinh ngala da mana. I nhini-ka dampunthiwik warda ku nhini-yu i bangarntikerdek da matha.
14 Bere kardu nugarn ngarra ku pigipigi pirapedhaneme parde-ka tharra warda punnungamkawinhatneme i murrinh parrininkuyelerrdhaneme ngarra kardu da ngarra town i da pana ngangka-re-ya. I nhini thangunu-ka kardu wurnangat warda ngatha punnidha pangu-yu
15 i parramnaruy ngarra Jesus. I kardu nhini-nu wanku pubamkardu kardu ngarra ngepan wiye ku wurnangat mebaththa wurrini. Nukunu kardu nhini-ka watmam warda dinidha i pelpith patha thathpirr warda dinidha i nanhthi kaligu thathpirr warda bardi. I nhini thangunu kardu-ka perrenham warda nhini-yu.
16 I kardu nugarn pangu ngarra Jesus pubangammangkarduneme kardu nugarn nhini mampatha-ka nhini-ka murrinh warda parraninkuyelerrd-haneme purne murrinh ngarra kardu nhini patha mampatha-yu i ngarra ku pigipigi dampunthiwik-yu.

17 Bere nhini thangunu-ka kardu-ka murrinh warda pumamna ngarra Jesus, “Ya. Nhinhi-ka thunurdurrnu warda marra kanhi-yu da ngarra nganki kathu-yu.”
18 Bere ngarra nukunu-re Jesus kanammardap ngarra tharntu-ka kardu nugarn nhini ngarra ku ngepan wiye mebaththa wurrini-ka memnarlupurl i murrinh mamna ngarra Jesus, “Ngay deyida wanku purrunu?”
19 Mu Jesus kathu-ka mamna, “Awu wurda. Mu pangu wangu thununu thi kardu ngarra darrikardu nhinhi i thanthelerrnu thurru Yile neki-ka dampamardathin nhinhi-nu i patha mamnhiwatha warda.”
20 Bere nukunu kardu nhini-ka pangu warda wangu nadha dini ngarra da town 10 nhini-ya, da nan Decapolis, i kardu warda daninthelerrdha wurrini murrinh ngarra Jesus mampatha nukunu-yu. I kardu wurnangat nimin-ya pumemnamardat da matha nhini-yu.

Kangkarlmawu Wurdankabirl Kardu Mardinhpuy i Mampatha Kardu Palngun Matharr Kumulung Kanthidha Wurrini
Matthew 9.18-26; Luke 8.40-56

21 Bere nhini thangunu Jesus-ka nungamkath deyida da ngipilinh ngala nhini da ngamimarda pangu kathu nanhthi tharntu-re. I wurdawal i karnawup dinidha ngarra pangkin dimunurdi. I kardu wurnangat warda puyemnawerr ngarra nukunu-yu.
22 Bere kardu nugarn wurrininadha ngarra Jesus-nu. Murrinh nukunu-ka Jairus-wa i nukunu-ka kardu pule deyida ngarra murrinh church kardu Jews pigunu. Bere nukunu Jairus-ka demnawinhipingkarl kumparra warra ngarra Jesus
23 i memnarlupurl i mamna, “Pule nga. Wakal ngay kardu mardinhpuy kardu matharr ngala yibim kardu manta warda pupupnu. Mu purrunu ngadha da ngarra ngay i nathapnu i patha nawathanu i kardu birnu da ngatha paninu.”
24 Bere penintha nhini Jesus i Jairus-ka naninthadha warda dini da ngarra nukunu-nu warda wangu nan Jairus. I kardu wurnangat wanku parraniriwaktha punni Jesus-yu i pubenarerdadha punni manta manta ngangka da ngarra nukunu-nu.
25 Bere kardu ngarra wurnangat nhini-ka kardu palngun numi pangu da matharr kanthidha wurrini. Matharr nhini-ka kardu palngun pigunu matharr kumulung-wa i da bere matha wangu wurrinikutkuttha. Da-ka da thangku 12-wa da pirdithme nimin-ya mebaththa wurrini-yu matharr kumulung nhini-yu.
26 I nigunu-ka ku mani ngala da matha danirramutmuttha wurrini ngarra ku doctor terert kardu patha pumewathadha mana-wa, mu puddamngebay da matha. I nigunu-ka matharr ngala thathpirr warda mebaththa wurrini i pakpakmenginidha wurrini.
27-29 Mu nigunu-ka pamnayepup Jesus-ka kardu matharr-wunngini wurnangat menpathadha wurrini. I memnu mange nigunu, “Kaligu nukunu ngatha ngarra bardi kurran mathapnu-ka nhini-ka kardu patha warda manangka matharr ngurrunu nhini-yu.” I bere nigunu-ka tiduk wangu wurrininadha i manthap ngarra kaligu nukunu da mana ngarra bunibalbalktha wurrini. I da nhini-re-ka kardu patha warda kardidha nhini-yu i kumulung-ka mamngedhap warda. I yingamnuthap ngarra nginipunh nigunu-yu kardu patha warda kardidha-yu.
30 Mu nukunu Jesus-ka yingamnuthap kardu numi patha mampatha-yu ngarra lurruth ngala nukunu thangunu. I nhini-ka yerrarr mamka ngarra

kardu wangu i murrinh mampirra, “Nangkal kardu ngay mamngithap-yu?”
31 Mu pulangay nukunu kathu-ka pumamnaneme, “Kardu wurnan-gat mana-ya pubangamnhirerda pumpan-ya. Thangku-nu thentharrpu thurran-yu nangkal mamngithap-yu?”

32 Bere Jesus-ka yerrarr mengka-da-dha-ngatha pirri kardu ngarra manthap-nu-yu.
33 Mu nigunu kardu palngun nhini-ka the kanthin Jesus patha mampatha-yu i nhini-ka wurrininadha warda ngarra nukunu i demnawin-hipingkarl kumparra warra. Nigunu-ka denham i kardiwerrerrdha warda. I nhini thangunu-ka murrinh thathpirr warda wurdamnayith.
34 Bere Jesus kathu-ka mamnge, “Nga, nhinhi-ka kardu patha warda manangka matharr thim pana-yu nhini-ka ngarra ngay thangunu murrinh namngabath mamnhiwatha nhini-yu. Mampa-ya, thurru warda marda pekpek wanku nabath thurru i matharr pana-ka kanamnhipart wurdantin-umi warda.”
35 Mu bere ngarra nukunu-re Jesus murrinh pirringengerren-da-dha-ngatha-ka kardu nugarn ngamere-ka ngarra thelput nukunu thangunu kathu Jairus-ka parramkaruy-warda-neme wunku murrinh tharrmudharrmu-yu. I pumamnaneme ngarra nukunu Jairus, “Ya. Wakal nhinhi-ka mere warda thurduyemit, ku berengunh. Mu nukunu Pule pana-ka thanipart da tiduk warda.”
36 Mu nukunu Jesus-ka bimpunkumayepupneme kardu pangu-yu ngarra nukunu Jairus pumenadhaneme pe-yu i murrinh mamna warda ngarra Jairus, “Nga, mere thenham nukun. Mu ngarra ngay da matha thurdun-gayemitnu.”

37 I nhini thangunu-ka Jesus-ka wurrinidha ngarra thelput Jairus nukunu. I nukunu Peter i piguna James i John kardu perrkenkuneme da matha pangu punnedhaneme ngarra nukunu-yu.
38 I parramkaruyneme ngarra thelput nukunu da Jairus. I Jesus-ka binthepup kardu terert du pardikarrkmardadha.
39 Bere Jesus-ka kanardi ngarra thelput i mampirra ngarra kardu, “Ya. Thangku-nu narnamkarrkmarda-yu i narnamkarrk-yu? Kardu mardinhpuy kanhi kabim-ka mere yungipuptha, mu kardu ngurrnguwarl da matha yibim.”
40 Mu kardu kathu-ka mere murrinh pumenabaththa i pangankampa warda ngarra nukunu Jesus-yu.

Bere nhini thangunu Jesus-ka kardu yunganpunnurr warda ngarra thelput thangunu kathu-yu. I mampirrukay-warda-ngime yileyile i kalekale i pulangay nukunu perrkenkuneme deyida i parnamkardingime ngarra nigunu da ngarra kardu mardinhpuy nhini yungurrkurrktha.
41 Bere Jesus-ka mange ngarra nigunu manganmart i murrinh mamnge ngarra murrinh nukunu-re, murrinh-ka kanhi-wa mamnge-yu, “Talitha kumi,” murrinh kanhi-nu-ya, “Mardinhpuy, thewirnturt kathu.”

42 I nhini thangunu nigunu-ka dempirnturt warda i pirrililidha warda. I kardu terert-ka pumemnamardat ngala da matha. Kardu mardinhpuy nhini-ka nigunu thangku-ka 12-wa.
43 Bere Jesus-ka mampirrungime ngarra kardu wangu-yu, “Nga. Mere nukun nuddirruyithngime ngarra kardu terert-yu mange kanhi thangunu-yu.” I mampirra deyida, “Nga, mi-ka nangemut warda mi pulathnu-yu.”

6

Kardu Pana Ngarra Da Nazareth Pardidha Mere Pubinanayepuptha Ngarra Kangkarlmawu

Matthew 13.53-58; Luke 4.16-30

1 Bere da nhini thangunu-ka nukunu Jesus-ka nungardurr warda da nhini-yu i nadha dini pangu warda wangu i wurdawurl da ngarra nukunu-nu wunku pulangay nukunu deyida wanku.

2 Bere da ngarra Saturday mana-ka Jesus-ka kanardi warda ngarra murrinh church kardu Jews pigunu-yu. I nukunu-ka murrinh ngarra Yile nukunu thangunu wurdininthethiththa dini kardu ngarra terert-yu. I kardu-ka pumemnamardat da matha murrinh ngarra pubimnayepup thangunu-yu, i mange pigunu ngatha murrinh pumenanudha pirrini-ya, "Ya. Kardu kanhi-ka kardu mukmuk ngala da matha. Nangkal wurdiniyethiththa kardi mukmuk ngala kanhi-yu? I ngarra-re mange mam wurran mange patha patha kanhi-yu? Neki kardu mani mere mange pama purru-yu.

3 Mu nukunu kardu kanhi-ka kardu carpenter da matha nawa? I nukunu-ka wakal Mary nigunu-wa. I ngathan nukunu-ka James, Joses, Judas i Simon-wa. I munak nukunu-ka parnapup deyida da kanhi-yu nawa? Kardu nugarn kanhi-ka mere thathpirr Yile neki wurdithuktha." Murrinh-ka nhini-wa pumenanudha pirrini-yu ngarra Jesus-nu-yu. I murrinh ngarra nukunu wurdanarrayiththa dini-ka mere warda pumenabaththa nhini-yu.

4 Bere Jesus kathu-ka mampirra warda, "Kardu wurnangat warda ngatha pubimnayewup pumpan i murrinh pumamnabath pumpan kardu ngarra murrinh Yile neki nukunu wurdamyith wurran-yu. Mu ngarra da nukunu mana kardu ngarra darrikardu nukunu mana wurdampirrayith-ka nhini-ka mere warda kubinayepup nhini-yu i mere warda murrinh kumanabath nhini-yu ngarra murrinh thathpi nukunu-yu."

5 Bere Jesus-ka mere ngarra ngadha mange patha patha merradha wurri da pangu-yu nhini weyida kardu mere pubinanayepuptha puyi i murrinh mere pumenabaththa puyi nhini-yu. Mu kardu matharr-wunngini ngamere da matha menthadhaptha wurrini-yu i menpathadha wurrini.

6 Bere nukunu-ka mempirramardat da matha kardu nhini kardu darrikardu ngarra nukunu-yu mere murrinh pumenabaththa da pangu-yu ngarra da nukunu-yu.

Kangkarlmawu Wurdanpunkuthukneme Kardu Pulangay Nukunu Kardu Peneme 12

Matthew 10.5-15; Luke 9.1-6

Bere nhini thangunu Kangkarlmawu-ka nawattha dini ngarra da town purrkpurrk manta da ngarra nukunu da i murrinh Yile nukunu thangunu wurdininthethiththa wurrini.

7 I bere pirrimpirrukayneme i panpunkuwerr-warda-neme kardu pulangay nukunu kardu 12 nhini-yu purdunkuthukthuknuneme kardu perrkenku perrkenku-ya. Bere nukunu kathu-ka mampirruneme, "Nga peneme. Ngay-ka lurruth ngala nganarrumutnuneme i bunankupaknuneme ngala deyida wangu, i nhini-ka ku ngepan wiye nirankumaputhnu-wardaneme na ngarra kardu thangunu kathu-yu."

8 I murrinh deyida mampirruneme, "I nga. Ngarra nardurrnemenu-reka nanhthi thay ngarra wilili nukunu da matha punankumathaknuneme

tharra i numabathnuneme nuru-yu. Mu mi lawam i nanhthi bag i ku mani-
ka mere nukun numabathneme nuru.
9 Mu me sandal da matha nubuymerdinuneme-yu i nanhthi kaligu-ka
nanhthi pana da matha ngarra nubamkardineme nibimka nhini da matha
numabathnuneme nuru-yu.
10 I kardu nangkal ngatha nunamardalenuneme ngarra thelput nukunu-
ka nhini da matha nenemenu ngarra thelput pangu da matha ngarra
nunardurr-da-nu-mana-neme da numi deyida-nu wangu.
11 "Mu da numi nhini-nu ngatha kardu mere nunungkumardalenemenu-
ka i mere nangkal murrinh mere binarruyepupnuneme-ka, nhini da
ngarra nhini narnepartnemenu-re-ka me sandal nunguynungkumewur-
rnuneme i putek ngarra me sandal pepe thangunu-ka nuyunungkumerur-
tulnuneme. I kardu nhini-ka the warda pumabathnu Yile neki-ka mere
warda le pirranu nhini-yu, nhini-ka parramnankungkamit-da matha-neme
nhini-yu." Bere nhini thangunu Jesus-ka wurdanpunkuthukthuk-warda-
neme kardu perrkenku perrkenku-ya da terert-nu pana-re warda ngatha.
12 Bere peneme 12 nhini-ka da pana ngangka-re punnewatthaneme i
murrinh kardu pumerrudhaneme punne, "Nga kardu. Da mange wiye
ngarra numammath numpan-ka narnipartnu warda i da mange ngarra
Yile neki warda nariwaknu nuru."
13 I peneme-ka pirankumaputhtthaneme punne ku ngepan wiye kardu
ngarra terert thangunu kathu. I nanhthi oil pumenkuwarlakthaneme
punne ngarra kardu matharr-wunngini terert i pumenkuwathadhaneme
punne nhini-yu.

Nukunu Pule Hered Banganthamartal Pelpith Nukunu John the Baptist
Matthew 14.1-12; Luke 9.7-9

14 Bere kardu pule ngala Hered-ka pamnayepup Jesus i da mange
patha patha merradha wurrini nhini-yu. I kardu wurnangat deyida
puyemnayepup da mange patha patha nhini-yu. I bere kardu ngamere
kathu pumenanudha pardi-ka, murrinh kanhi-wa, "Ya. Nukunu Jesus
pana-ka John the Baptist-wa kardu wurdamkabirl deyida. Nhini weyida
da mange patha patha pana mam wurran-yu i kardu lurruth ngala pana
kurran-yu."
15 Mu kardu ngamere deyida kathu pumenanudha pardi-ka murrinh
kanhi deyida, "Awu, nukunu-ka kardu ngalantharr murntak pana-wa
kardu nan Elijah wurdamkabirl deyida. Kardu pana nganaka ngarra
murrinh Yile neki nukunu wurdanarrayiththa wurrini." I kardu ngamere
murrinh numi deyida kathu pumenanudha purni-ka murrinh kanhi-wa,
"Awu, nukunu-ka ku prophet-wa, mangini ku prophet murntak mani
warra pardipuptha i ngarra murrinh Yile neki nukun puddanarrayiththa
pardi."
16 Bere nukunu Hered-ka murrinh terert nhini pampirrayepup i murrinh
warda mam, "Nukunu pana-ka John the Baptist-wa i kardu-ka wurdamk-
abirl deyida. Kardu nukunu nhini-ka pana da kardu-yu. Da murntak
nhini warra-ka ngarra pelpith nukunu banganthamartal ngay-yu." Nhini-
wa mam nukunu kathu Hered-yu.
17-18 Bere da murntak warra-ka kardu pule ngala nhini Hered-ka man-
ganbertnintha ngarra palngun ngathan nukunu nukun Philip. Murrinh
nigunu-ka nan-wa Heredias. Bere ngarra da nhini-re nukunu John the
Baptist-ka murrinh kanhi kathu mamna ngarra Hered-yu, "Ya. Nhinhi-
ka mere nebertha kardu palngun pana-yu. Nigunu-ka kardu palngun
ngathan nhinhi nukunu-wa. I nhini-ka da mange wiye-wa nam nhini-yu."

I bere murrinh nhini thangunu nukunu John the Baptist murrinh mamna ngarra Hered-ka, nhini nukunu Hered-ka ku soldier ngarra nukunu wurdanpunkuthukneme nukunu-nu John the Baptist pumabertnemenu i panadhapnemenu ngarra da jail.

19 Bere kardu palngun nhini nan Heredias-ka damnarithi warda ngarra nukunu John the Baptist. I nigunu marda merttha wurrini-ka thu pubatnu i purdurinuminu. Mu nigunu-ka mere ngarra thu puybattha nukunu-yu, nhini-ka nukunu-wa Hered dirrapedha kardi John the Baptist ngarra da jail dinidha-yu.

20 Nukunu Hered-ka denamanhamtha dini ngarra John the Baptist-nu i murrinh nginipunh kanhi-wa marda-re memnu, "Kardu kanhi-ka kardu thathpirr-wa ngarra Yile neki kathu wurdanthuk. I nukunu-ka kardu patha-wa nimin kanhi-yu." Nukunu Hered-ka le nimin binanayepup kardi-ya murrinh ngarra Yile neki nukun ngarra John the Baptist thangunu kathu wurdananayiththa wurrini-yu. Mu murrinh ngarra nhini ngatha-re binayepup kardi-ka nhini-ka daniwethintha kardi nhini-yu.

21 Bere da ngarra birthday nukunu-re Hered pangamnaruy-ka, nukunu-ka kardu warda dimpirrakay mi dhepdhep-nu pullathnu i le patha parninu. I da nhini-re nigunu Heredias-ka murrinh benayengkarnirntha wurrini kanhi-nu mani-wa, "Ngarra kardu terert-te pubengkardurdunu i mi dhepdhep parnimurrknu-ka nhini Hered-ka mange nganathuknu nukunu John the Baptist thu pubatnu-yu."

Bere kardu wurnangat warda ngatha pubemnangkardurdu warda. Kardu-ka kardu nugarn ngarra ku Government thangunu kathu i kardu ku pule ngala ngala ngarra ku soldier thangunu kathu-yu, i kardu pule ngala ngala ngarra da nan Kelili thangunu kathu. I bere kardu terert nhini-ka mi dhepdhep pardimurrktha i le patha wanku pardidha ngarra birthday nukunu Hered dinidha-yu.

22 Bere kardu wakal mardinhpuy nigunu Heredias-ya pangampirraruy ngarra kardu terert nhini-yu. I kardirrapurrktha nanhthi mampurrk-inh. I nukunu Hered i kardu pule ngala ngala terert warda ngatha le nimin pirriningedha-ya ngarra nanhthi kardipurrktha nigunu-yu. I nhini Hered kathu-ka mamnge, "Ya. Thangku ngadha nanhthi marda nanganart nhinhi-yu? I nanhthi ngarra marda nartnu-ka nhini nanhthi-ka ngampamutnu warda."

23 I murrinh deyida mamnge, "Murrinh kanhi mampanu-ka murrinh thathpirr-wa. Ngay-ka nanhthi ngampamutnu nanhthi thangidharrpunu ngatha-yu. Nanhthi nhini-ka thangidharrpunu ngatha mampayerrnu nanhthi purrkpurrk ngarra ngay-ya, i ku mani ngarra ngay, i da thelput terert ngarra ngay-ya, nhini nanhthi-ka mampayerrnu i ngampamutnu warda nhini-yu." Hered kathu-yu mamnge.

24 Bere kardu mardinhpuy nhini-ka yungawuy pangu-re ngarra kale nigunu nan Heredias-ya i mamnge, "Kale, ngarra murrinh mananu ngarra kardu pule ngala pangu-yu? Thangku nanhthi ngadharrpunu-yu?" Dantharrpu nigunu kathu-yu. Mu kalekale kathu-ka mamnge, "Nga. Thadharrpunu pelpith ngarra nukunu John the Baptist badhamartalnu."

25 I bere kardu mardinhpuy nhini-ka pirtpirt nimin-ya wurdamnawurl ngarra kardu pule nhini-nu i mamna, "Nga. Ngay marda manganart-ka pelpith ngarra nukunu John the Baptist dadhamartalnu i thangamutnu-yu. I nangabathnu kathu ku pelpith nukunu-yu ngarra nanhthi plate-te marra da matha-nu."

26 Mu ngarra murrinh-te bimngeyepup-ka, nukunu Hered-ka dammar-
dathin warda. Mu nukunu-ka mere ngarra warda "wurda" mengedha
nhini-yu. Nhini-ka murrinh thathpi nukunu wardarra damngemut i kardu
terert wanku pubimnayepup murrinh ngarra marra-re mamnge-yu.

27 Bere nukunu Hered-ka ku soldier wurdannathuk ngarra John the
Baptist-nu i badhamartalnu i purdunangkarlnu pelpith nukunu-yu. Bere
ku soldier nhini-ka pangu warda wangu nanadha dini ngarra John the
Baptist ngarra da jail dinidha. I nhini-ka banganthamartal warda nukunu-
yu.

28 I nhini thangunu ku soldier nhini-ka ku pelpith nukunu John the
Baptist-ka ngarra nanhthi plate-te mebaththa tharra. I damngemut ngarra
kardu mardinhpuy nhini. I kardu mardinhpuy nhini-ka damngemut
warda ngarra kale nigunu kardu nan Heredias.

29 Bere nhini thangunu-ka ngarra pulangay nukunu John the Bap-
tist puyemnayepupneme kardu Pule Hered thangunu John the Baptist
banganthamartal-ya, nhini-ka purnenadha-kathu-neme i ku nginipunh
nukunu pumangankartneme i pubankardineme ngarra da weyi palyirr da.

Kangkarlmawu Dampirramut Mi i Ku Ngarra Kardu Wurnangat
Matthew 14.13-21; Luke 9.10-17; John 6.1-14

30 Bere kardu apostle 12 nhini ngarra Jesus wurdanpunkuthukneme-
ka kardu puddanalaththa-warda-kathu-neme ngarra nukunu deyida. I
murrinh warda puddamnayithneme murrinh ngarra peneme kathu pud-
dininthethiththa punne ngarra kardu i mange ngarra pumerradha punne-
yu.

31 Bere da nhini-re ngarra peneme parramnaruyneme Jesus-ka kardu
wurnangat parranirurtuydha pi ngarra Jesus, i nhini peneme i Jesus
wanku-ka mere ngarra ngadha mi dhepdhep pulleththaneme kardu
wurnangat kathu pumenkumathpuththaneme pardi. I nhini nukunu-ka
mampirruneme ngarra pulangay nukunu-yu, "Peneme ka. Purru-warda-
neme da ngarra watmam pangu wangu i banankuyuknu-ngadha-neme pi."

32 Bere peneme 12 nhini i Jesus wanku-ka parnamkamardapneme ngarra
tharntu i punnadhaneme da ngarra watmam-nu warda wangu.

33 Mu kardu-ka pubampunkungkarduneme peneme nhini-yu ngarra
tharntu panganpunkuthenhneme. I kardu terert-ka punniwinharartha
pangu warra kumparra ngarra da dimunurdi purnimardadha purni
ngarra Jesus-nu warda wangu nadha dini ngarra tharntu. Kardu-ka wur-
nangat nimin-ya ngarra da town terert thangunu kathu punniwinharartha
ngarra da watmam pangu-nu warda wangu ngarra Jesus purnedhaneme-
ya.

34-36 Bere ngarra Jesus nanhthi tharntu thangunu kathu wurdawal-
ka, nukunu-ka bampunkardu warda kardu wurnangat nhini-yu ngarra
kumparra-dha warra parrarntuy. I nukunu-ka dampirramardathin warda
nhini weyida ngangka da pirriningkadhuktha-yu nginipunh ku thip mani
ngarra kardu mere nangkal ngadha dirranpedha kani. I nhini nukunu-
ka murrinh ngarra Yile neki nukunu warda wurdininthethiththa dini da
pirdithme nimin-ya i da-ka kungini da mana pirridha.

Bere nhini thangunu pulangay nukunu kathu-ka pumamna-warda-
neme, "Pule. Kardu-ka thurdunthuknu warda ngarra thelput manta manta
kanhi nimin pumpan-ya mi dhepdhep-nu parnikutkutnu. Da-ka kungini
warda kanhi-yu i mi-ka mami-wa kanhi-yu thanamngime."

37 Mu Jesus kathu-ka mampirruneme, “Awu, nankuneme-wa mi dhep-
dhep narramutnu-yu mi pullathnu kardu kanhi-yu.” Mu peneme kathu-
ka pumamnaneme, “Ngankuneme ngatha mi bread ngarnerrakutnu-ka
nhini-ka ku mani ngala nimin-ya, ku mangini $2,000 mani-ya peyim
nguyemanemenu.”
38 “Mu thangku numa mi lawam nanthinkaneme narnam-yu?” Mampir-
runeme Jesus kathu-yu. “Na-mani-neme pangu i mi mani thangku numa
nubangkardunemenu-yu.” Bere peneme-ka purnedha-warda-neme pangu
ngarra kardu terert i mi pubangamkardurtneme i puddamnawurlneme
ngarra Jesus deyida i pumamnaneme, “Mi-ka 5 mi lawam nganthinkaneme
ngarrim-yu i ku ngurlmirl perrkenku wanku,” pumamnaneme.
39 Bere nukunu Jesus kathu-ka mampirru-deyida-neme ngarra pulangay
nukunu, “Kardu terert warda ngatha numarranu parniwupnu pangu
ngarra parnu ngatin i kardu-ka pumeyerryerrnu puyu.”
40 Bere kardu-ka parnawup warda i nginipunh 50 mani pangu wangu,
i nginipunh 50 mani kanhi kathu, i nginipunh 100 mani pangu wangu,
i nginipunh 100 mani deyida pangu-re. Mange nginipunh nhini mani-ya
kardu pana ngangka-re-yu pumenayerryerrdha purni.
41 Bere Jesus-ka mangankut mi lawam 5 nhini-yu i ku ngurlmirl
perrkenku wanku. I kangkarl mamka i ngarra Yile nukunu warda
mamna, “Mi i ku kanhi patha-wa thamngarramut-yu.” I bere mi nhini-
ka mungarnterrarr i dampirrumutmutneme ngarra pulangay nukunu i
peneme nhini-ka ngarra kardu warda parranirramutmuttha purne. I
ngana deyida ku ngurlmirl perrkenku deyida mungamparl i mungamparl
i kardu warda parranirramutmuttha purne.
42 Mi lawam i ku ngurlmirl nhini-ka Jesus mewathadha pirri-ka mi
terert warda nhini-yu i ku ngurlmirl-yu. Kardu wurnangat warda ngatha
mi i ku pullamath-yu i kardu-ka bangampunmardan-wa ngarra marda
mampunbay mi i ku thangunu pardimurrktha.
43 Bere nhini thangunu peneme nhini kardu 12-ka purnekutkutthaneme
mi i ku ngarra kardu thangunu parraniritmuttha pirrini. I nanhthi
thelerrtherr nanhthi 12-wa pumedhalertertthaneme parde mi i ku titmut-
yu.
44 Kardu wurnangat warda ngatha kardu nugarn kardu palngun kardu
mamay mi i ku pullamath-yu. Kardu nugarn da matha-wa 5,000 pangu
pirrinidha-yu.

Kangkarlmawu Wurrinililidha Ngarra Kura Ngipilinh Kangkarl
Matthew 14.22-33; John 6.15-21

45 Bere nhini thangunu-ka nukunu Jesus-ka mampirruneme ngarra
pulangay nukunu-yu, “Nga peneme. Nankuneme-ka kumparra wardarra
naneme ngamimarda pangu kathu nanhthi tharntu-re da nan-nu Beth-
saida.” I bere kardu wurnangat pangu-ka wurdanpunthuk warda da
ngarra pigunu warda wangu puddanalaththa.
46 Bere kardu thangunu wurdanpuntharr-ka nukunu Jesus-ka dimmar-
dawith warda ngarra da palyirr i ngarra Yile nukunu warda murrinh
wurdananayiththa dini.
47 Bere da thipinhi nhini-ka kardu peneme 12 nhini-ka ngarra marda
nganangurr ngarra ngipilinh punnedhaneme ngarra nanhthi tharntu-re.
Mu nukunu Jesus-ka pirridha numerrnu ngarra da pangkin kathu
48 i bampunkungkarduneme pulangay nukunu-yu da tetemanthay pub-
angamkardurtneme ngarra tharntu-yu puyenangurrukadhaneme punne

nanhthi wirrirr thangunu dampunkuwirnteneme parranemardatthaneme punne.

Bere da nhini thangunu-ka da manta warda puningkapurldha wurrini-ya nukunu Jesus-ka nungardurr warda da pangkin kathu-yu i wurrinililidha warda ngarra kura ngipilinh kangkarl ngarra pulangay nukunu-nu. Nukunu-ka kardu benkukattha-warda-neme,

49 mu peneme-ka pubamkangkarduneme wurrinililidha ngarra kura kangkarl-yu i nhini-ka pardiwapadhaneme

50 i perremkanhamneme ngala da matha i pumamka-mana-wa-neme ku wurdarr wurrinililidha pangu-yu.

Mu nukunu Jesus kathu-ka mampirruneme, “Peneme. Kardu thathpirr numenungkuyitneme i mere nengimanhamneme, kardu ngay weyida kanhi-yu.”

51 Bere ngarra nukunu-re Jesus kanammardap ngarra tharntu-ka nanhthi wirrirr ngala nhini-ka manthap warda. I peneme nhini-ka kardu pumemnamardat-da-thathpirr-neme

52 nhini weyida mere the pumebaththaneme nukunu Jesus-yu kardu ngala thathpirr-yu lurruth ngala-yu. I ngana deyida mere the pumemabaththaneme nukunu ngarra-re mange mi pangu danirramutmuttha kardi ngarra kardu wurnangat nhini-yu. Mu mukmuk peneme-ka mampunkurdarrimepu-da-matha-neme mange pangu lurruth ngala ngarra Jesus medha wurrini-yu.

Kangkarlmawu Menpathadha Wurrini Kardu Matharr-wunngini Ngarra Da Gennesaret
Matthew 14.34-36

53 Bere peneme nhini Kangkarlmawu wanku-ka pumpankakathneme ngamimarda kathu ngarra ngipilinh ngala nhini i parramkaruyneme da nan Gennesaret. Bere puddamkalalneme ngarra tharntu thangunu kathu-yu i tharntu-ka pumamkadharrkirrk-warda-neme.

54 Bere ngarra tharntu thangunu parnamkapartneme-ka kardu da nhini thangunu-ka pubamkardu i panganthenh Kangkarlmawu-yu.

55 I nhini kardu-ka tharra warda punniwinharartha i kardu matharr-wunngini punninmetkuttha da pana ngangka-re. I ngarra kardu-re puyenanayepuptha ngarra nukunu ngatha Kangkarlmawu dinidha-ka, nhini kardu-ka kardu matharr-wunngini pumenabertidha purni ngarra nukunu da ngarra nanhthi pit pigunu-re kathu pumenamathbaththa purni.

56 Bere Kangkarlmawu-ka da pana ngangka-re wurriniwattha ngarra da town ngala ngala, da town purrkpurrk i da pana ngarra thelput numi numi wurriningkadhuktha-ya. I kardu-ka bere matha wangu kardu matharr-wunngini-yu panthiwattha purni ngarra Kangkarlmawu-nu-yu i pinganpuwuptha purni ngarra mayern ngala wangu i pumenadha purni ngarra nukunu-yu, “Ya, thurrurralilinu manta pangu ngarra kardu matharr-wunngini i nhini kardu-ka pumanhidhadhapnu puyu ngarra nanhthi kaligu nhinhi.” Bere kardu matharr-wunngini terert-ka pumedhadhaptha pardi nanhthi kaligu nukunu Kangkarlmawu-yu i patha deyida pardidha manangka matharr warda nhini-yu.

7

Da Mange Murntak Kardu Jews Pigunu
Matthew 15.1-9

1-4 Bere kardu nugarn pana ngarra murrinh law Jews pigunu marda pumerttha punni kardu Pharisees-ya, i kardu nugarn pana deyida ngarra

murrinh law Jews pigunu puddininkuyethiththaneme purne-ka kardu bere matha wangu mange ngarra pigunu pumenamapurl da warra ngadha i nhini mana-ka mi warda pulleth nhini-yu. Nhini-wa da mange murntak-yu ngarra ngalantharr murntak thathpirr pigunu-yu puddanpunthethith-yu. I kanhi deyida mi dhepdhep-ka ngarra shop pardikutkut-ka mi pumepurl da warra ngadha i nhini mani-ka mi warda pulleth nhini-yu. Nhini-wa da mange murntak-yu. I ngana deyida nanhthi kap nanhthi pot i nanhthi dish pumepurl punni da mange murntak-ya. I da mange murntak ngamere deyida wanku parraniriwak punni-yu.

Bere kardu Pharisees nhini i kardu nugarn pana ngarra murrinh law Jews pigunu puddininthethiththa punni-ka da Jerusalem thangunu kathu punnedhaneme i ngarra Kangkarlmawu puyemnawerr-wardaneme. I pubampunkungkarduneme pulangay nukunu Kangkarlmawu kardu ngamere mi dhepdhep pardemurrkthaneme, mu mange ngarra peneme-ka mere pumenamapurldhaneme da mange ngarra murntak nhini-yu da ngarra mange Jews pigunu-yu.

5 I bere kardu Pharisees i kardu nugarn nhini ngarra murrinh law Jews pigunu puddininthethiththa punni-ka murrinh warda pumamnaneme ngarra Kangkarlmawu, “Nga. Pulangay nhinhi-ka mi pangu karnamkamurrkneme mu mange ngarra peneme-ka mere pumenamapurldhaneme da mange murntak pana ngarra nekineme-yu. Mu thangku-dha da mange mere kariwakneme kuru da mange murntak ngarra ngalantharr murntak parrannhemutneme-yu?” Parramkadharrpuneme.

6 Mu Kangkarlmawu kathu-ka mampirruneme ngarra kardu Pharisees i kardu ngamere nhini-yu, “Kardu ngalantharr pana nan Isaiah murrinh thathpirr danirilildha wurrini-yu da murntak warra-ya murrinh ngarra Yile neki nukunu-ya. Nukunu-ka damnankurililneme nankuneme-yu numemkarart-da-matha-neme numpanka-yu ngarra da mange Yile neki nukunu wangu-yu. I kanhi-wa mam murrinh-yu Yile neki thangunu-yu,

“ ‘Kardu kanhi-ka parramngiriparl pumpan ngay-yu ngarra murrinh thathpi pigunu-re-yu, mu ngarra marda pigunu thathpirr-ka mere marda kumangert kuru.

7 I kardu kanhi-ka parramngiriparl pumpan i pumamngingala pumpan kardu ngathayida-nu murrinh da matha dampunthawinhinhinh kanam. Mu nhini pigunu-ka da mange ngarra kardu thangunu da matha puddanpunthethith pumpan-yu, mu da mange ngarra ngay thathpirr-ka mere kurdunthethith kuru.’ Nhini-wa murrinh Yile neki-yu murrinh ngarra nukunu Isaiah thangunu darntilil-yu.”

8 Bere Kangkarlmawu-ka mampirru-deyida-neme, “Nankuneme-ka murrinh kardu ngarra ngalantharr murntak da-dha matha numamkayitneme numpanka-yu, mu murrinh ngarra Yile neki nukunu-ka narnamkapart-da-matha-neme.

9 Nankuneme-ka mange pathanankumaneme yina murrinh ngarra Yile neki nukunu narnamkapirrneme numpanka-yu i murrinh ngarra ngalantharr murntak da matha numamkayitneme numpanka murrinh ngarra parramnarramut-ya.

10 “Nga. Murrinh kanhi nukunu Moses darntilil da murntak warra-ya murrinh ngarra Yile neki nukunu, ‘Yileyile i kalekale nanki-ka murrinh nubirruyewupnungintha nuru i murrinh numarrubathnungintha nuru. Mu kardu nangkal ngatha mere murrinh marrubathnungintha ngarra yileyile i kalekale-ka i murrinh mampunkurdarrithakngintha wurran-ka kardu nhini-ka thu nubatnu nuddurinuminu.’

11-12 Mu nankuneme-ka murrinh thirrukduk nuddanpunkuyethithneme numpanka-yu nginipunh murrinh kanhi mani-ya, ‘Kardu nangkal ngatha nanhthi purrkpurrk patha i ku mani kanthin wurran-ka nukunu nhini-ka mere nimin karrumut-thathpirr-ngintha ngarra yileyile i kalekale i mere nimin mankumanpi-thathpirr-ngintha kurru.’ Nhini-ka murrinh nginipunh kanhi nukun-wa marrungintha, ‘Nanhthi purrkpurrk patha ngay i ku mani ngay-ka ngamnamut wardarra ngarra Yile neki. I nhini ngay-ka mere ngarra nganarrumutngintha nanhthi-yu i mere ngarra manankumanpingintha.’ Kanhi-wa murrinh nuddanpunkuyethithneme numpanka-yu.

13 “Mu nhini nankuneme-ka murrinh narnamkapart-warda-neme murrinh ngarra Yile neki nukunu-yu i murrinh ngarra ngalantharr murntak da matha numamkayitneme numpanka-yu. I murrinh thirrukduk ngamere deyida nginipunh nhini mani-wa nuddanpunkuyethithneme numpanka-yu.”

Kangkarlmawu Wurdamyith Nanhthi Marda Ngarra Kardu Thangunu Wiye Pirrim-yu

Matthew 15.10-20

14 Bere Kangkarlmawu-ka pirrimpirrakay deyida kardu panpunperr kardu wurnangat. I murrinh warda mampirra, “Kardu, nubingayepup kathu kardu murrinh the thathpirr numabathnu murrinh kanhi ngarra ngay manarranu-yu.

15 Kardu-ka mere thathpirr wiye kurru ngarra mi i ku thangunu wurranmurrk-yu, wurda. Mu kardu-ka wiye thathpirr wurran-ka ngarra marda nukunu thangunu kathu i nhini-ka da mange wiye da matha mam wurran-yu i murrinh thathpi wiye wurranngerren-yu.”

17 Bere nhini thangunu Kangkarlmawu-ka kanampunpart kardu-yu i ngarra thelput-nu warda wangu nadha dini i kanardi. I pulangay nukunu warda parramkadharrpuneme murrinh pangu ngarra kardu mampirra-ya.

18 Bere Kangkarlmawu kathu-ka mampirruneme, “Nankuneme-ka mere deyida numangimartaneme murrinh pangu medha ngirri-yu? Nankuneme-ka the-wa numabathneme murrinh nhini-yu. Kardu-ka mere thathpirr wiye kurru ngarra mi i ku thangunu wurranmurrk-yu.

19 Mi i ku-ka ngarra thathpi wangu kanardi i ngarra kurnthik i yungawuy deyida. Mi i ku-ka ngarra marda wangu-ka mere kariwiye kirra ngarra da mange wiye wangu-yu, wurda,” Kangkarlmawu kathu-yu mampirruneme. Murrinh kanhi thangunu nukunu mam-ya ku i mi terert warda ngatha-ka nhini-ka berengunh purrumurrk warda ngatha.

20 Bere Kangkarlmawu-ka murrinh deyida mampirruneme, “Kardu-ka wiye thathpirr wurran-ka ngarra marda nukunu thathpirr-wa thangunu i nhini-ka mange wiye da matha mam wurran-yu i murrinh thathpi wiye wurranngerren-yu. Mu mi i ku-ka mere kariwiye kirra ngarra marda kardu nukunu-yu, wurda da matha.

21 Da mange wiye ngarra kardu mam wurran-ka nhini-ka ngarra marda nukunu thangunu thathpirr-wa. I nhini-ka da mange wiye warda benthengkarnirn wurran i nhini thangunu-ka da mange nginipunh kanhi mani warda mam wurran-yu. Nukunu-ka da mange mamngerithuk wurran ngarra kardu mardinhpuy-yu. I nanhthi darrarart wurran. I kardu thu panmat wurdantinumi. I da mange mamngerithuk wurran ngarra kardu palngun karnabuy nugarn numi nukun.

22 I kardu mawumawu wurran. I kardu dampirrayirrarart wurran. I kardu ningke-ningke wurran. I murrinh mampunnarrithak wurran. I kardu memnungala wurran. I kardu pelpith wiye wurran. I da mange wiye da matha wurran mange da ngarra marda manganart wurran-yu.
23 "Da mange wiye terert nhini-wa thathpirr kardu-yu ngarra marda nukunu thangunu kathu damnariwiye pirrim-yu," Kangkarlmawu kathu-yu mampirruneme.

Kangkarlmawu Mamngewatha Kardu Palngun Wakal Nigunu Matthew 15.21-28

24 Bere nhini thangunu Kangkarlmawu-ka nungardurr warda i nadha dini da manta pangu da nan-nu Tyre i Sidon. Bere nukunu-ka wurrinidha ngarra thelput warda kanardi dinidha. Nukunu-ka kardu menkangaththa mana-wa, mu wurda. Kardu wurdammay mere ngarra menkangaththa.
25-26 Kardu palngun deyida pamnayepup ngarra nukunu dinidha-yu ngarra thelput pana-yu. Nigunu-ka kardu mere Jews, mu da nigunu-ka da-ka Phoenicia-wa kardipuptha-yu. I nigunu-ka kardu mardinhpuy wakal mebertidha kardi ku ngepan wiye wanku kanamnginirdi kardu ngarra mardinhpuy nhini-yu.
Bere nigunu kardu palngun nhini-ka nanadha dini ngarra Jesus-nu warda. I pangamnaruy da mana i bamnabat ngarra putek ngarra nukunu-nu. I murrinh warda mamna, "Pule. Thirramaputhnu ku ngepan wiye pangu ngarra wakal ngay."
27 Mu Jesus kathu-ka mamnge, "Ngay-ka kardu ngarra darrikardu ngay warra ngadha manmanpinu kumparra-yu kardu Jews-ya. Mu nhinhi i kardu darrikardu nhinhi ngatha manmanpinu warra ngadha ngurru-ka nhini-ka nginipunh mi dhepdhep ngarra kardu mamay pigunu deyida mani ngarra ku were ngarramutnu. I nhini-ka mange mere yuthpan thathpirr nhini-yu."
28 "Yu, bere-ya pule," nigunu kathu-yu mamna. "Mu ku were ngatha yida mi pumpanmurrk mi perrenimpurr pumpan kardu mamay thangunu-yu. Mu nhini-ka nangimanpi kunungingki da matha."
29 I bere Jesus kathu-ka mamnge, "Murrinh pana ngarra namnga-ka yuthpan-wa i nhini-ka ku ngepan wiye pangu-ka kanampart warda ngarra wakal nhinhi-yu. Mu bere nhinhi-ka thurdiwurlnu warda ngarra da nhinhi wangu."
30 Bere kardu palngun nhini-ka wurdawurl warda i bangarnurt wakal nigunu watmam yungurrkurrktha ngarra da pit. I ku ngepan wiye nhini-ka kanampart warda.

Kangkarlmawu Mampatha Kardu Nugarn Kardu The Wiye i Themen Wiye Kardidha

31 Bere nhini thangunu Kangkarlmawu-ka nungardurr da nhini thangunu Tyre-yu i nadha dini da ngarra nan-nu warda wangu Sidon. I puy deyida wangu nadha dini ngarra ngipilinh ngala da nan Kelili. I nadha dini da ngarra town da 10, da-ka nan-wa Decapolis.
32 Bere da nhini da Decapolis kardu ngamere kathu kardu nugarn pumenabertidha purni ngarra Kangkarlmawu-nu. I kardu nugarn nhini-ka kardu the wiye kardidha mere binayewuptha kani i themen wiye mere thathpirr kaningerrentha. Bere kardu ngamere nhini da ngatha pumemnarlupurl ngarra Kangkarlmawu i pumamna, "Pule. Kardu kanhi-ka nayethapnu ngarra the i ngarra themen nadhanmethapnu i nawathanu patha deyida paninu."

33 Bere Kangkarlmawu i kardu nugarn nhini-ka mebertidha wurrini pangu wangu kardu mange penintha wurrinininthadha. Bere Kangkarlmawu-ka mange perrkenku kanantherdi ngarra the nukunu kardu nhini. I nhini thangunu-ka thade kanamnumabe ngarra mange i manthanmethap ngarra themen wiye kardu nhini.
34 I nhini thangunu nukunu-ka kangkarl mamka i ngirtkirt ngadha wurdammardaputh i mamna ngarra kardu nhini-yu murrinh nukunu-re, "Yepata." Nhini-ka murrinh kanhi-nu-ya, "Bang thirraye."
35 I bere da nhini thangunu-ka the nukunu kardu nhini-ka bang pirrinthe warda nhini-yu. I themen wangu patha warda pirringerrentha.
36 Bere Kangkarlmawu i kardu nugarn nhini-ka wurdamninthawurl ngarra kardu ngamere nhini-yu. I Kangkarlmawu kathu-ka murrinh warda merradha wurrini, "Ya kardu. Kardu-ka mere nukun numarra kardu kanhi mampatha-yu." Mu kardu ngamere nhini-ka murrinh parrininthelerrdha weyida purni nhini-yu ngarra kardu wurnangat-yu.
37 I bere kardu wurnangat nhini ngarra puyemnayepup kardu nugarn nhini mampatha-ka kardu warda pumemnamardat nhini ngarra Kangkarlmawu-yu i murrinh pumenanudha purni, "Ya. Mange ngarra nukunu mam wurran-ka mange patha da matha. Nukunu-ka kardu the wiye ngatha yida mampunpatha wurran i kardu themen wiye ngatha yida mampunpatha wurran."

8

Kangkarlmawu Dampirramut Mi i Ku Ngarra Kardu Wurnangat
Matthew 15.32-39

1 Bere nhini thangunu-ka kardu wurnangat ngala deyida pubemnangkardurdu ngarra Jesus. I kardu-ka mi-ka mami-wa. Bere nukunu Jesus-ka pirrimpirrukayneme kardu pulangay nukunu i mampirruneme,
2 "Peneme. Ngay-ka damngimpirramardathin kardu wurnangat kanhinu. Kardu pardidha-ka da perrkenkuneme-wa ngarra ngay-yu i mi-ka mami warda parnam.
3 Mu kardu kanhi ngatha ngurdunthuknu warda marra kanhi ngarra medeyi wanku parnam-ka nhini-ka kubuywath nukun warda kuru i mankarr nukun warda nhini-yu. Kardu ngamere-ka da wilili ngathparr purunu."
4 Bere pulangay nukunu Kangkarlmawu-ka pumamnaneme, "Pule. Da kanhi-ka da mi mamirdarri-wa thanthinpun terert thanam. Mu ngarra-wa mi lawam panikutnuneme-yu kardu wurnangat kanhi parrumutnuneme-yu?" 5 Mu Kangkarlmawu kathu-ka mampirruneme, "Mi-ka thangku numa mi lawam nanthinkaneme nirrimka-yu?" "Mi-ka 7-wa nhini-yu," peneme kathu pumamnaneme-yu.
6 Bere nukunu Kangkarlmawu-ka mampirra kardu ngarra wurnangat-yu, "Kardu nga. Narniwup mani ngarra putek." Bere kardu-ka parnawup i nukunu-ka mi 7 nhini-ka mangankut i Yile nukunu darntiparl mi nhini-nu-yu. I bere nukunu-ka mi mungarnterrarr i dampirrumutmutwarda-neme ngarra pulangay nukunu. I peneme nhini-ka mi warda parranirramutmutthaneme pardi ngarra kardu wurnangat wangu-yu.
7 I peneme nhini-ka ku ngurlmirl purrkpurrk deyida wanku panthidhaneme pirrine. I Kangkarlmawu-ka ku nhini mangankut i Yile nukunu deyida darntiparl ku nhini-nu-yu. I ngarra pulangay nukunu warda

dampirrumutmutneme i mampirruneme, “Nga peneme. Ku ngurlmirl kanhi-ka narramutmut-deyida-nuneme nuru ngarra kardu wangu.”

8-9 Mi lawam i ku ngurlmirl nhini-ka Kangkarlmawu mewathadha pirri-ka mi i ku terert warda nhini-yu. I kardu wurnangat ku i mi nhini pullamath-ka mampunmay i bangampunmardan warda nhini-yu. Kardu-ka kardu wurnangat nimin-ya mi i ku pullamath-yu 4,000-wa kardu nhini-yu. I bere mi i ku thangunu pullamath-ka peneme nhini-ka pardekutthaneme purne mi i ku ngarra parraniritmut thangunu pardi. I mi i ku nhini thangunu-ka pumedhaletetthaneme purne-ka nanhthi-ka 7-wa thelerrtherr-yu, nanhthi-ka ngala ngala nimin-ya.

10 Bere nhini thangunu Kangkarlmawu-ka kardu warda wurdanpunthuk. I kanammardap ngarra tharntu pulangay nukunu wanku. I pumpankardurrneme i puy punnedhaneme da ngamimarda-nu kathu da nan-nu Dalmanutha.

Kardu Pharisees Parrantharrpu Kangkarlmawu Da Mange Ngala-nu Pamanu

Matthew 12.38-42; 16.1-4

11 Bere da nhini thangunu kardu Pharisees ngamere deyida purnenadhaneme ngarra Kangkarlmawu-nu. I parranedharrpudhaneme pe da mange pubuythaptha-mana-wa-neme ngarra Kangkarlmawu-nu. I murrinh pumamnaneme, “Ya. Da mange ngala mani nangarruneme nanhthi lurruth ngala ngarra Yile neki thangunu kathu-yu. I nhini ngankuneme-ka the warda ngumanhibathnemenu nukunu da thathpirr wurdannhithuk kanhi-yu.”

12 Bere Kangkarlmawu-ka wurdammardaputh i mampirruneme, “Thangku-nu nankuneme-yu i kardu wurnangat warda ngatha narramngidharrpu narnam da mange ngala ngamanu-yu ngarra nanhthi lurruth ngala ngarra Yile neki thangunu kathu-yu? Mu ngay-ka mere ngama nukun da mange ngala nanki-nu-yu nubangkardunu-yu. Kanhi-ka murrinh thathpirr-wa,” nukunu kathu-yu mampirruneme.

13 Bere nhini thangunu Kangkarlmawu-ka kanampunpart warda kardu-yu i kanammardap deyida ngarra tharntu wunku pulangay nukunu wanku. I purnedhaneme da ngamimarda-nu kathu.

Kangkarlmawu Mampunkumardawerrneme Nanhthi Turlururlumam Ngarra Kardu Pharisees i Ngarra Pule Hered Nukun

Matthew 16.5-12

14 Bere Kangkarlmawu i pulangay nukunu-ka puy purnedhaneme. Mu pulangay nukunu-ka mi lawam puyemkayekumneme mere pumebaththaneme mi terert-yu. Mu mi numi da matha pumebaththaneme purne-yu ngarra tharntu-yu.

15 Bere Jesus kathu-ka murrinh mampunkumardawerrneme i mampirruneme, “Nga peneme. Thawath wangu nururranemenu nanhthi turlururlumam ngarra kardu pana Pharisees peneme-ya kardu ngarra murrinh law nekineme marda pumangankartneme pumpan. I ngana deyida thawath wangu nanuneme nanhthi turlururlumam ngarra kardu pule ngala nhini nukunu Hered-ya,” mampirruneme Jesus kathu-yu.

16 Bere peneme nhini-ka murrinh warda puddanayiththaneme pirrine i pumenanudhaneme pirrine mange peneme ngatha, “Murrinh kanhi mannheneme-ka mi lawam-nu kama mere thumebaththaneme mi thanthekum-da-matha-neme.”

Mu peneme nhini-ka mere thathpirr pumemartadhaneme murrinh ngarra Jesus mampirruneme ngarra nanhthi turlururlumam kardu Pharisees peneme-ya i ngarra kardu pule ngala Hered nukunu-ya. Mu Jesus murrinh nhini mampunkurdarrathneme nanhthi turlururlumam-ka ngarra kardu Pharisees-ya murrinh kanhi-nu mam-yu da murrinh parrampunpinhingkayit pumpan da ngarra mange wiye wangu. I nanhthi turlururlumam pana deyida ngarra kardu pule ngala Hered-ka murrinh kanhi-nu mam-yu da murrinh dampunpinhingkayit wurran da ngarra mange wiye wangu.

17 Bere Jesus-ka the-wa mebaththa dini ngarra murrinh peneme puddanayiththaneme pirrine mange peneme ngatha-yu. I bere mampirruneme, "Ya. Thangku-nu nuddamkayithneme nirrimka-yu mi lawam mami numamkaneme i mi nuyemkayekumneme-yu? Murrinh-ka mere da ngatha numangimartaneme murrinh ngarra mamnarruneme-yu? Nankuneme-ka murrinh mere da ngatha the numabathneme, na?

18 Kardu nankuneme-ka kamarl wanku nanthinkaneme numpanka mu kardu-ka mere thathpirr nubangkarduneme. I nankuneme-ka the perrkenku wanku nanthinkaneme numpanka, mu kardu-ka murrinh-ka mere thathpirr nubingayewupneme nuru. Mu nga. Nuddingayerr-manineme

19 ngarra mi munirerrarrdha ngirri mi lawam 5 nhini-yu i ngampirramut kardu wurnangat pangu-yu kardu nugarn 5,000-wa. I thangku numawa nanhthi thelelerr numedhalertertthaneme nurne-yu mi parriniritmut thangunu-yu da nhini-re-yu?" I peneme kathu-ka pumamnaneme, "Mi-ka nanhthi thelelerr 12-wa da nhini-re-yu ngumedhalertertthaneme ngurne-yu."

20 I bere Jesus kathu-ka murrinh deyida mampirruneme, "I ngana deyida mi nhini-re-yu nganaka munirerrarrdha ngirri mi lawam 7 nhini-yu i ngampirramut kardu wurnangat pangu kardu 4,000-ya. I thangku numa deyida nhini-yu nanhthi thelelerr numedhalertertthaneme nurne-yu mi parriniritmut thangunu-yu?" Dampunkudharrpuneme. I peneme kathu-ka pumamnaneme, "Mi-ka nanhthi thelelerr 7-wa da nhini-re-yu."

21 I bere nukunu Jesus-ka dampunkudharrpuneme i mampirru-deyidaneme, "Nga peneme. Nankuneme-ka murrinh mere da ngatha numangimartaneme narne, nawa?"

Kangkarlmawu Mampatha Kardu Kamarrama

22 Bere Kangkarlmawu i kardu pulangay nukunu-ka parramkaruyneme da ngamimarda kathu-yu da nan Bethsaida nanhthi tharntu-re.

Bere da nhini da kardu kamarrama pumenabertidha purni ngarra Kangkarlmawu-nu i murrinh pumamna, "Pule. Kardu kamarrama kanhi-ka nangkathapnu kamarl nukunu."

23 Bere Kangkarlmawu-ka manganmert nukunu nhini-yu i mebertidha wurrini da ngathparr tharrngini wangu ngarra kardu makardu. I bere nanhthi thade menthanmethap ngarra Kangkarlmawu kathu-yu i mamkathap nanhthi thade-re nhini-yu ngarra kamarl nukunu. I mamna warda kardu ngarra kamarrama nhini-yu, "Kardu-ka ngarra nam thirrim nhinhi-yu? Kardu-ka patha warda thirrimmirlbirl?" Jesus kathu-yu dantharrpu.

24 I bere nukunu nhini-ka kardu wurrinibirlbirldha warda i murrinh warda mamna ngarra Kangkarlmawu, "Yu, kardu-ka berengunh bampunkardu ngarrim, mu ngawuy da ngatha ngarrim i nginipunh nanhthi thay da ngatha kardu-yu parnalili."

25 I ngana deyida Kangkarlmawu-ka mamkathap deyida ngarra kamarl nukunu-yu. I ngana deyida birlbirl pirrim i nhini thathpirr warda tarangka pirribirlbirldha-yu.
26 Bere Kangkarlmawu-ka wurdanthuk warda kardu nhini-yu. I mamna, "Nga. Thurdiwurlnu warda da ngarra nhinhi wangu, mu mere nukun thurdiwurl da Bethsaida wangu ngarra kardu karrimkadhuk-yu," nukunu kathu-yu mamna.

Kardu Pumenadha Purni Nangkal Mana-wa Kangkarlmawu-yu
Matthew 16.13-20; Luke 9.18-21

27 Bere nhini thangunu-ka nukunu Jesus i pulangay nukunu-ka punnewatthaneme da pana-re-ya da town purrkpurrk ngarra da ngala nan-ya Sesariya Filipi.
Bere ngarra punnelili-re-neme nukunu Jesus-ka dampunkudharrpuneme kardu pulangay nukunu i mampirruneme, "Ya peneme. Ngay-ka nangkal mana-wa kardu-yu murrinh pumamnga pumpan-yu?"
28 I peneme kathu-ka pumamnaneme, "Kardu ngamere pumampa pumpan-ka John the Baptist mana-wa. I kardu ngamere deyida pumampa pumpan-ka kardu nan mana-wa Elijah kardu thurdamkabirl deyida. I kardu ngamere deyida pumampa pumpan-ka kardu ngalantharr murntak mana-wa murrinh ngarra Yile neki nukunu wurdanarrayiththa wurrini i kardu thurdamkabirl deyida."
29 Bere Jesus-ka dampunkudharrpu-deyida-neme i mampirruneme ngarra pulangay nukunu, "Mu nankuneme ngay-ka nangkal mana-wa thathpirr numamnganeme numpanka-yu?" I bere nukunu kathu Peter-ka danthart i mamna, "Nhinhi-ka Christ-wa, kardu ngarra Yile neki mam purduthuknu da murntak warra-ya."
30 Mu Jesus kathu-ka mampirruneme, "Kardu mere nangkal nukun murrinh numananeme ngay da kardu-yu Christ-yu i Yile ngay wurdanngithuk-yu."

Kangkarlmawu Wurdamnuyith Kardu Thu Pubatnu i Purdingkabirl-deyida-nu
Matthew 16.21-28; Luke 9.22-27

31 Bere nhini thangunu nukunu Jesus-ka murrinh warda pantet wurdininkuyethiththaneme wurrini da murrinh ngarra mange nukunu ngatha-ya. I mampirruneme ngarra pulangay nukunu, "Nga. Ngay kardu darrikardu nanki thathpirr-ka da nakurlnu pumangirtanu i thu pungithuknu puru i thu pangilurturtnu purru ngay kardu nhini thangunu-yu kardu ngalantharr ngalantharr-ya i ku yilarn ngala ngala i kardu pana ngarra murrinh law nekineme puddanpunthethith pumpan-yu. I kardu nhini-ka mere murrinh pumangabathnu ngarra ngay-yu. I nhini thangunu-ka thu pungibatnu i puddungirinuminu warda nhini-yu. Mu da perrkenkuneme mana pamanu-ka ngurdingkabirl-deyida-nu," nukunu kathu-yu Jesus mampirruneme-yu,
32 murrinh tarangka thathpirr wurdanpunkuyethithneme-yu.
Mu nukunu Peter-ka manganmert Jesus pangu wangu kunungingki murrinh mange penintha-nu. I bere Peter kathu-ka mamna ngarra Jesus, "Ya. Pirda-wa murrinh nhini-yu. Mere murrinh nhini thama thurru. Kardu-ka mere kunhibat nukun-ya, wurda."
33 Mu Jesus-ka wurdarduy pirrim i wurdanpunkuyithneme ngarra kardu pulangay nukunu wangu-yu. I bere nungamnamardawal warda ngarra Peter i mamna, "Murrinh ngarra nhinhi thurranngerren-ka murrinh

ngarra ku karrath thangunu kathu-wa. Nukunu da ku-yu ngarra ngay mamngirullul wurran-yu. Nhinhi-ka denthengkarnirn thurran-ka nginipunh kardu mani-wa mu mange ngarra Yile ngay nukunu-ka mere deyengkarnirn thani, wurda." I Jesus kathu-ka mamna ngarra ku karrath, "Ku karrath, pata thurru-wa, thaningipart warda."

34 Bere nhini thangunu-ka nukunu Jesus-ka kardu warda pirrimpirrakay kardu wurnangat-yu. I bere kardu-ka pubemnangkardurdu i pulangay nukunu wanku. Bere Jesus kathu-ka mampirra, "Nga. Kardu nangkal ngatha kardu pulangay ngay purrunu i pangilerrnu-ka, nhini nukunu-ka puynuyekum-wa-nu i panipartnu warda da ngarra mange nukunu marda manganart wurran-yu. I kardu ngatha yida thu puthuknu puru i palurturtnu purru i thu pubatnu nginipunh ngay deyida mani pumanganu puru nhini kardu nhini-ka mangirart-da-nu-matha purru ngarra ngay-yu.

35 "Mu kardu nangkal ngatha marda mart menuyibirnunu i da mange ngarra nukunu da matha pamanu purru, nhini nukunu-ka pupup da matha-nu nhini-yu. Mu kardu nangkal ngatha puynuyekumnu thathpirr-ka i murrinh ngarra ngay panthelerrnu purru i mangirart-da-nu-matha purru, nhini nukunu-ka kardu bere matha wangu birnu paninu.

36 "I ngana deyida kardu ngatha bemnuyengkarnirn kanam ngarra nukunu-nu ngatha i nanhthi purrkpurrk terert nimin bemmardarr wurran, nhini-ka patha-wa-nu nukunu-nu-yu? Awu wurda da matha. Mu ngarra nukunu nhini-re pupupnu-ka nanhthi purrkpurrk nhini-ka mere ngarra kumayibirnu nukun da bere matha wangu birnu paninu-yu, wurda da matha nhini-yu.

37 I kardu-re pupupnu-ka mere deyida ngarra kurdingkabirl mange nukunu ngatha-yu. I nanhthi purrkpurrk nhini deyida mani wanku mere ngarra kuddungkabirl nukunu kardu nhini-yu."

38 I nukunu Jesus-ka murrinh deyida mampirra, "Kardu wurnangat-wa da mange wiye da matha pumpan da pana ngangka-re. I kardu nhini-ka parnampart warda Yile ngay-yu. I nga. Kardu nangkal ngatha yidiwe kurrunga i murrinh thathpi ngarra ngay yidi marradhay kurru ngarra kardu, nhini ngay kardu darrikardu nanki thathpirr-ka yidiwe ngurrunanu ngarra kardu nhini-yu da nakurlnu da nhini-re-ya ngarra ngay ngurru-deyida-nu kathu wunku lurruth ngala wanku ngarra Yile ngay thangunu kathu i ku angel terert deyida wanku."

9

1 I Jesus-ka murrinh deyida mampirra, "Nga. Murrinh thathpirr-wa kanhi-yu. Kardu ngamere nibim kanhi-ka mere da ngatha nuyuwuwupnu mu da ngarra nubangkardu-da-nu-mana Yile ngay ku Pule ngala thathpirr pirranu kardu ngarra nukunu-yu wunku nanhthi lurruth ngala wanku."

Nukunu Elijah i Moses Puddananayiththanintha Pe Ngarra Kangkarl-mawu Wangu

Matthew 17.1-13; Luke 9.28-36

2 Bere da 6 mana mam-ka nukunu Jesus-ka menkubertidhaneme tharra nukunu Peter, James i John. I kanthinpunkumardawithneme ngarra da palyirr kangkarl thathpirr-ya numidharrwunku-da-matha-neme nukun mange peneme da matha.

Bere da palyirr kangkarl nhini da ngatha peneme-ka pubamkangkar-duneme nukunu Jesus-ka kamarl ngarra nginipunh nukunu-ka wurdam-nungkath warda.

3 I nanhthi kaligu nukunu ngarra banardidha wurrini-ka wurdannath
nanhthi damlarrang bamam thathpirr. Kardu mere nangkal pana ngangka
mapurl mani nanhthi kaligu bamam nginipunh nhini mani-yu.
4 Bere nhini thangunu peneme nhini-ka pubamkangkardu-deyida-neme
kardu ngalantharr murntak nan Elijah i Moses puddananayiththanintha
pe ngarra Jesus wangu.
5 Bere nukunu Peter kathu-ka mamna ngarra Jesus, "Pule, da patha-
ya patha da mange kanhi-yu ngarra nekineme thanamneme kanhi-
yu. Ngankuneme-ka nanhthi wuwup ngawupnemenu nanhthi per-
rkenkuneme. Nanhthi numi nhinhi-nu nanhthi numi nukunu Elijah-nu
i nanhthi numi nukunu Moses-nu." 6 Nukunu Peter murrinh kanhi mam-
ka murrinh derntereth-wa. Peneme nhini-ka pununkungkawerrdhaneme
kardi.
7 Bere nanhthi kalakkalak wurrinidha kathu nhini thangunu-yu i
dampunkurdarrupneme Jesus i penintha Moses I Elijah. I murrinh ngerren
warda pubimkayepupneme ngarra kalakkalak kathu-yu, i murrinh kanhi-
wa mampirruneme-yu, "Ya. Kardu nugarn kanhi karrim-ka kardu wakal
ngay-wa. I ngay-ka marda-wa thathpirr manganart ngurran nukunu-yu. I
nankuneme-ka nubinayepup-da-matha-neme nuru nukunu-yu."
8 Bere peneme nhini-ka yerrarr pumamkangkaneme, mu
pubamkangkarduneme-ka nukunu da matha Jesus numidharrnu pirridha
ngarra peneme nhini-yu.
9 Bere da ngarra palyirr nhini thangunu kathu puddanathut-da-ngatha-
neme punne-ka Jesus kathu-ka mampirruneme, "Nga peneme. Kardu
mere nangkal nukun nuddunayithneme da mange kanhi thangunu
nubamkangkarduneme-yu mu ngarra ngay da mana ngurdingkabirl-
deyida-nu kardu ngay-ya darrikardu nanki thathpirr-ya."
10 I bere peneme nhini-ka murrinh warda pumamnabathneme ngarra Je-
sus, mu mange murrinh peneme pumenungkudhaneme punne, "Thangku
nukunu murrinh Jesus mam-yu kardu purdingkabirl-deyida-nu?"
11 I peneme kathu-ka ngarra Jesus pumamnaneme, "Nga. Kardu nugarn
pana nganaka, kardu ngarra murrinh law nekineme puddanpunthethith
pumpan-yu, kardu nhini-wa murrinh pamam pumpan-ya, 'Nukunu Elijah-
ka kumparra warra-wa pununu pi da kanhi-yu. I kardu nugarn pana
ngarra Yile neki purduthuknu-ka tiduk-wa kathu pununu pi da kanhi-yu.'
Kardu-ka nhini-wa murrinh pamam pumpan-yu. Thangku-nu murrinh
nhini pamam pumpan-yu?" Peneme kathu parramkadharrpuneme ngarra
Jesus.
12-13 I Jesus kathu-ka mampirruneme, "Yu, murrinh thathpirr nhini-
yu," mampirruneme. "Nukunu Elijah-ka kumparra warra-wa pununu
pi da kanhi-yu i kardu-nu bunyithithnu purru. Mu murrinh kanhi
manarruneme-ka nukunu Elijah-ka berengunh wardarra wurrinidha da
kanhi-yu. I kardu-ka mange mere patha punninadha i pumpanmat pud-
dantinumi nukunu-yu. I nginipunh nhini deyida mani-ka murrinh ngarra
Yile ngay mam-ka ngay deyida wanku mange mere patha purunganu-yu
i mere murrinh pumangabathnu murrinh ngarra ngay-yu, kardu ngay-
ya darrikardu ngarra nanki thathpirr-yu. I murrinh ngarra Yile ngay
yudha-ka murrinh da thathpirr ngarra kardu-re thu pumpanmat thangunu
nukunu Elijah-yu," nukunu Jesus kathu-yu mampirruneme.

Kangkarlmawu Mampatha Kardu Kigay Wunku Ku Ngepan Wiye Kanthidha Wurrini
Matthew 17.14-23; Luke 9.37-45

14 Bere Kangkarlmawu i pulangay ngamere nukunu-ka puddamkathut-
neme ngarra da palyirr kangkarl thangunu kathu. I purnerrudhaneme
ngarra pulangay ngamere nukunu-nu. I pubampunkungkarduneme kardu
wurnangat puyempirruwerrneme ngarra peneme nhini-yu. I kardu nu-
garn ngamere murrinh law kardu Jews pigunu puddininthethiththa punni-
ka murrinh thu kuy pumampirrungkaneme ngarra pulangay ngamere
nukunu Kangkarlmawu.
15 Bere ngarra kardu wurnangat nhini mana pubamkardu
Kangkarlmawu-ka kardu-ka pubemkabat ngala da matha i
punnungamnawinhat ngarra nukunu-nu i le warda pinadha ngarra
pubamkardu thangunu-yu.
16 Mu Kangkarlmawu-ka dampunkudharrpuneme ngarra pulangay
nukunu-yu i mampirruneme, “Thangku-wa murrinh thu kuy pana-yu
nardedhaneme-yu?”
17 Mu kardu nugarn numi pirrimnangeng ngarra kardu wurnangat
kathu i mamna ngarra Kangkarlmawu, “Pule, wakal nugarn ngay mem-
pabertidha ngurrini ngarra nhinhi-nu patha nawathanu. Nukunu-ka ku
ngepan wiye kanthin wurran i mere kaningerren warda murrinh-yu.
18 I ku ngepan wiye mana warda mangarnta-ka nhini-ka wurdarntururt
warda kanam nhini-yu i nhini-ka mantharryirr warda kanam nanhthi
thurrulk ngarra thathpi i dimu damlirr kanam i parnte kanam ngarra
nginipunh ngala kanhi wangu. Mu ngay-ka ngampunkudharrpuneme
ngarra pulangay nhinhi ku ngepan wiye nhini punnimakudha-mana-
neme, mu wurda puddamnabay-da-matha-neme.”
19 Mu Kangkarlmawu kathu-ka mampirra ngarra kardu wurnangat-yu,
“Nanki-ka murrinh-ka nubimngayewup numpan murrinh ngarra ngay-
yu mu murrinh-ka mere thathpirr numangabath nuru. Da pirdithme
da matha murrinh ngurdininanthethiththa ngardi, mu murrinh-ka nanki-
ka mere da ngatha numangabath nuru murrinh ngarra thathpi ngay-yu.
Ngarra-wa diki murrinh ngay ngurdinanthethithnu ngani-yu i murrinh
numangabathnu thathpirr-yu? Kardu kathu numangabert kardu kigay
pana,” Kangkarlmawu kathu-yu mampirra.
20 Bere kardu kigay nhini-ka pumenabertidha punni ngarra
Kangkarlmawu-nu.
Bere ku ngepan wiye mana bamkardu Kangkarlmawu-ka nhini kardu
kigay nhini-ka wurdarnturt i bammat warda i bunirangkaltangkaldha
wurrini i wurdanarlerlerldha kardi ngarra putek kardithurrulkthaydha
ngarra thathpi nukunu-yu.
21 Mu Kangkarlmawu kathu-ka dantharrpu ngarra yile nukunu-yu i
mamna, “Ya. Thangku numa da thangku-yu ku ngepan wiye mebaththa
wurrini-yu?” I yileyile kathu-ka mamna, “Kardu mamay-re kathu
wurrinidha ku ngepan wiye kanhi kanthidha wurrini-yu.
22 I da terert da matha ku ngepan wiye-re kanamputhputh-yu ngarra
thungku-ya i ngarra kura ngipilinh wangu-ya kardu purdurinuminu-mana-
wa pubatnu. Mu nhinhi kama-ya kardu kigay kanhi nawathanu-yu.
Nhinhi-ka panhingarrumardathinnungintha ngankungintha-nu i patha
warda nangarruwathanungintha.”
23 I Jesus kathu-ka mamna, “Murrinh ngarra-nu namnga pana-yu
ngay mawathanu kama-ya? Mu nhinhi murrinh ngatha nangabathnu
mawathanu-wa nhini ngay-ka mawathanu warda nhini-yu. Kardu nangkal
ngatha murrinh mangabathnu thathpirr-ka nhini ngay-ka mange ngama
da thathpirr nhini-yu ngarra kangidharrpu thangunu-yu.”

24 Bere yile nukunu kathu kardu kigay nhini-ka murrinh lurruth warda pirrimngeng i mamna, “Nga. Ngay-ka murrinh thathpirr mampabath wakal ngay nawathanu patha deyida-yu. Nangimanpinu thurru ngay-yu kardu bere matha wangu murrinh thathpirr mampabathnu ngurru.”

25 Bere Jesus-ka bampunkardu kardu puyenanawerrdha warda punni ngarra nukunu manta i nhini-ka murrinh warda mamna ngarra ku ngepan wiye nhini-yu, “Ya. Ku ngepan wiye. Nhinhi-ka the nukunu nanthekum i themen nukunu nanthapnintha. Mu thungiwuy warda kathu ngarra kardu kigay pana-yu i mere deyida thaninginirdi nukun ngarra nukunu-yu.”

26 I ku ngepan wiye nhini-ka kardiwapadha warda i buni-rangkaltangkaldha kardi ngala da matha i nhini-ka kanampart warda i yungawuy warda ku ngepan wiye nhini-yu ngarra kardu kigay nhini thangunu kathu-yu. I kardu kigay nhini-ka parnte ngadha yungurrkurrktha nginipunh ku yibimpup deyida mani. Mu kardu wurnangat kathu-ka pamam, “Ya. Kardu kigay kanhi-ka yibimpup warda, nawa?”

27 Mu Jesus-ka mange ngarra nukunu kardu kigay nhini manganmart i dampirnturt i pirridha warda kardu kigay nhini-yu.

28 Bere nhini thangunu-ka Jesus-ka wurdawurl deyida ngarra thelput i kanardi. I ngarra kardu wurnangat mana puddalath pangu wangu ngarra thelput-ka, pulangay nukunu Jesus-ka murrinh warda pumam-naneme, “Thangku-dha ngankuneme-yu mere ngunnemakudhaneme nguddamnabayneme ku ngepan wiye nhini ngarra kardu kigay pangu-yu?”

29 I Jesus kathu-ka mampirruneme, “Yile ngay warra ngadha nerradhar-rpudhaneme i nhini-ka nunnemakudha-warda-neme nhini-yu, ku ngepan wiye nginipunh nhini mani-yu.”

30 Bere nhini thangunu-ka Kangkarlmawu i pulangay nukunu-ka punnungamkardurr-warda-neme da nhini thangunu-yu i yuthpan da matha punnedhaneme da Kelili-nu-yu. Nhini Kangkarlmawu-ka mere ngadha marda merttha wurri kardu-nu puyunawerrnu-yu.

Kangkarlmawu Wurdamnuyith i Kardu Thu Pubatnu i Purdingkabirl-deyida-nu

31 Bere Jesus-ka wurdinkuyethiththaneme wurrini kardu pulangay nukunu da-nu matha. I bere murrinh-ka kanhi-wa mampirruneme-yu, “Nga. Ngay kardu ngarra darrikardu nanki thathpirr-ka pumangirtanu i pumangibertinu puru kardu ngarra pule ngala ngala-nu. I nhini thangunu-ka thu pungibatnu i puddungirinuminu. Mu da perrkenkuneme mana pamanu-ka ngay-ka ngurdingkabirl-deyida-nu.”

32 Mu pulangay nukunu Jesus-ka mere pumemartadhaneme ngarra murrinh nhini mampirruneme-yu. I mere ngarra ngadha perradharrpud-haneme murrinh wurdirruriyiththaneme-yu nhini-ka perremkamanham-weyida-neme.

Kangkarlmawu Wurdamyith Kardu Nangkal Nimin Kardu Pule Ngala Thathpirr Pinu-yu

Matthew 18.1-5; Luke 9.46-48

33 Bere Kangkarlmawu i pulangay nukunu-ka pangu warda wangu purnedhaneme i parramkaruyneme da ngarra nan Capernaum da. I ngarra thelput warda parnamkardineme. Bere Kangkarlmawu kathu-ka

dampunkudharrpuneme i mampirruneme, “Ya peneme. Thangku mur-
rinh nankuneme-yu nuddanadharlurldhaneme nurne-yu ngarra mayern
thurrinililidhaneme kanhi kathu-yu?”
34 Mu peneme-ka mere perredhartthaneme manangka murrinh, nhini
thangunu weyida murrinh mange peneme puddanadharlurldhaneme
purne kardu nangkal nimin-nu peneme ngatha-yu kardu pule ngala-yu.
35 Bere Kangkarlmawu-ka kanawup warda i murrinh mampirruneme
kardu ngarra pulangay nukunu kardu 12 nhini, “Peneme. Kagu manta
kathu,” mampirruneme. “Nga. Kardu nangkal ngatha marda mart kardu
pule ngala purrunu-ka nhini nukunu-ka kardu kunungingki buynupaknu
i kardu terert da matha manmanpinu purru,” nukunu kathu-yu mampir-
runeme.
36 Bere nhini thangunu Kangkarlmawu-ka manganmert kardu mamay
kumparra pangu warra ngarra peneme i bamnungurrupak warda ngarra
nukunu i panthamayirrikat. I mampirru-deyida-neme,
37 “Nga. Kardu nangkal ngatha mardarrilenu kardu mamay nginipunh
kanhi mani karrim-ka nhini kardu-ka ngay deyida wanku mangirdarrilenu
nhini-yu. I ngana deyida kardu nangkal ngatha mangirdarrilenu ngay-nu-
ka nhini nukunu-ka mardarrile-deyida-nu thathpirr ngarra Yile ngay-yu
nukunu pana ngarra wurdanngithuk-yu.”

Kardu Nugarn Numi Kardinmawuthpuththa Ku Ngepan Wiye Ngarra Kardu Thangunu

38 Bere nukunu John kathu-ka mamna ngarra Jesus, “Pule. Ngankuneme-
ka ngubamkangkarduneme kardu nugarn numi kardinmawuthpuththa
ku ngepan wiye ngarra kardu thangunu ngarra murrinh nhinhi menhir-
darrinedha kardi. Mu ngankuneme-ka ngubuymadhaptha-mana-wa-neme
nhini nukunu-ka kardu mere nekineme-wa nhini-yu.”
39 Mu Jesus kathu-ka mampirruneme, “Awu, mere mani nubumadhap-
nukun-neme. Kardu nangkal ngatha mange patha mam wurran nanhthi
lurruth ngala ngarra ngay thangunu i murrinh ngarra ngay-re mamngir-
darrine wurran-ka nukunu nhini-ka mere murrinh mangirdarrithak kurru
nhini-yu ngarra ngay-yu.
40 Kardu nangkal ngatha ngarra nekineme mere manhengkaneme kurru-
ka, nhini-ka kardu mangini nekineme deyida mani nhini-yu.”
41 I Jesus kathu-ka mampirru-deyida-neme, “Nga peneme. Murrinh
thathpirr kanhi manarrunemenu-yu. Kardu nangkal ngatha
the mamnankubathneme ngarra kardu pulangay ngay i nhini-
ka mange patha purrunarrunemenu i kura patha ngatha yida
punankudhaygurduknemenu-ka nhini Yile ngay ngarra wurdanngithuk
da kanhi-ka le pinanu kardu ngarra nhini-nu-yu i mange patha deyida
purrunanu.”

Mere Kuynardarripup Nukun Kardu Mamay i Ngarra Kangkarlmawu Panipartnu-yu

Matthew 18.6-9; Luke 17.1-2

42 Bere Kangkarlmawu-ka murrinh deyida mampirruneme, “Nga. Kardu
mamay kanhi karrim-ka murrinh ngarra ngay mamngabath wurran-yu.
Mu kardu nangkal ngatha puynardarripupnu i ngarra ngay paningipartnu
kardu mamay kanhi mani karrim-ka nhini nukunu-ka da mange wiye
ngala da matha mana nhini-yu. Mu nukunu nhini-nu-ka da-ka patha-
wa kumadhamadharrk-yu nanhthi palyirr ngala yitthit-ya ngarra thamarl
nukunu i kunnuku pangu mani wangu i kayiwik ngarra kura lalingkin.

I nhini nukunu-ka mere mani warda kuynardarripup da ngarra wiye wangu-yu kardu mamay nginipunh kanhi mani karrim-yu."

43 Bere Kangkarlmawu-ka mampirru-deyida-neme, "Nga. Mu nanhthi mange ngarra nankuneme deyida-re da mange wiye numabathnu-ngatha-neme nuru nhini mange nhini-ka nubemartal-wa-neme nhini-yu. Nhini-ka da mange patha da thathpirr mange numi da matha numabathnuneme nuru-yu i nhini-ka da kangkarl nemardawithnuneme ngarra Yile ngay dim i bere matha wangu birnu narnenememenu da pangu-yu. Mu mange perrkenku ngatha numabathnuneme nuru-ka i da mange wiye da ngatha numabathnuneme nuru, nhini-ka da pangu wangu nanemenu ngarra thungku ngala dim, thungku mere ngarra kingkan nukun-ya.

45 "I ngana deyida nanhthi me ngarra nankuneme deyida-re da mange wiye numabathnu-ngatha-neme nuru nhini me-ka nubemertal-wa-neme nhini-yu. Nhini-ka mange patha da thathpirr me numi da matha numabathnuneme nuru-yu i nhini-ka da kangkarl nemardawithnemenu ngarra Yile ngay dim i bere matha wangu birnu narnenememenu da pangu-yu. Mu me perrkenku ngatha numabathnuneme nuru-ka i da mange wiye da ngatha numabathnuneme nuru, nhini-ka da pangu wangu nanemenu ngarra thungku ngala dim.

47 "I ngana deyida nanhthi kamarl ngarra nankuneme deyida-re da mange wiye numabathnu-ngatha-neme nuru, nhini kamarl nhini-ka nunguyngkapirt-wa-neme nhini-yu. Nhini-ka mange patha da thathpirr kamarl numi da matha numabathnuneme nuru-yu i nhini-ka nemar-dawithnemenu da ngarra Yile ngay dim-ya i bere matha wangu birnu narnenememenu da pangu-yu. I Yile ngay-ka ku Pule ngala thathpirr warda pinarrunemenu. Mu kamarl perrkenku ngatha numabathnuneme nuru-ka i da mange wiye da ngatha numabathnuneme nuru-ka nhini-ka da pangu nanemenu ngarra thungku ngala dim.

48 Da pangu-ka ngarra ku kirrikdarri ku bere matha wangu dim i thungku-ka bere matha wangu panpemath wurran.

49 "I nanki kardu wurnangat warda ngatha Yile ngay-ka bunanthad-hapnu thungku-re kardu ngarra mana-wa yuthpan thathpirr numpan."

50 Bere Kangkarlmawu-ka mampirru-deyida-neme, "Nga. Nanhthi salk-ka patha nawa ku ngen nukun-yu? Mu nga, nanhthi salk murntak manangka thithimarnti-ka nhini-ka wiye da matha nhini-yu i mere da matha nanhthi salk patha deyida nhini-yu. I bere nhini nankuneme-ka nanhthi nginipunh salk patha deyida mani nanemenu i nankuneme-ka patha-wa nururrunemenu ngarra kardu-yu. I kardu marda pekpek thathpirr nanemenu mange nankuneme ngatha-yu," nukunu kathu-yu Kangkarlmawu mampirruneme.

10

Kangkarlmawu Wurdanpunthethith Kardu Nugarn Mere Kanipart Kur-durinumi Palngun Ngarra Nukunu

Matthew 19.1-12; Luke 16.18

1 Bere nhini thangunu Kangkarlmawu-ka nungardurr warda da nan thangunu kathu Kelili i pangu warda wangu nadha dini da nan-nu Judea. I puy deyida wangu nadha dini da ngamimarda pangu kathu da ngipilinh nan Jordan. I kardu wurnangat nimin-ya puyemnawerr-yu i nukunu-ka murrinh deyida wurdininthethiththa dini.

2 Bere kardu nugarn ngamere pana ngarra murrinh law kardu Jews
pigunu marda pumerttha purni, kardu Pharisees-ya, purnenadhaneme
ngarra Jesus-nu i murrinh perrenathuktha-mana-wa-neme. I pumam-
naneme, "Ya. Ngarra-re murrinh law nekineme yibim-yu? Mange-ka patha
nhini-yu kardu nugarn kanipart kurdurinumi mani-yu palngun ngarra
nukunu-yu?"
3 Mu Jesus kathu-ka mampirruneme, "Nukunu Moses-ka ngarra mam
murrinh nhini-nu-yu?"
4 Mu peneme kathu-ka pumamnaneme, "Kanhi-wa murrinh Moses mam-
yu da murntak warra-ya, 'Kardu nugarn ngatha marda mart kardu
palngun nukunu kanipart kurdurinumi-ka nhini nukunu-ka murrinh
karilil ngarra nanhthi peypa mere marda mart kardu palngun nukunu
nhini-yu. I kangemut warda nanhthi peypa murrinh nhini-yu ngarra
palngun nukunu i nhini-ka kanipart warda thathpirr kurdurinumi-yu
palngun nukunu-yu.' Nhini-wa murrinh Moses mam-yu."
5 Mu Jesus kathu-ka mampirruneme, "Nga. Nukunu Moses darntilil
murrinh law pana-ka nhini nanki-ka kardu tetenumanthi-wa numpan i
mange ngarra nanki da matha marda numanganart numpan.
6 Mu da marra-re kathu ngarra Yile neki mampatha da putek ngala
kanhi-ka kardu nugarn i kardu palngun mampunkuwathangintha.
7 I da-ka nhini weyida kardu nugarn-ka kaninkupart-warda-ngintha
ngarra yileyile i kalekale-yu i benginthalet ngarra palngun nukunu warda.
8 I nhini peningintha-ka kardu numi da matha warda kurrungintha
nhini-yu. Nhini peningintha-ka kardu mere warda perrkenku
kurrungintha-yu, mu kardu numi da matha warda nhini-yu
wurranngintha.
9 Yile neki-ka kardu nugarn i palngun mampunkuwathangintha i
bangampunkuletngintha i kardu numi da matha warda wurranngintha
nhini-yu. Mu nhini-ka mere warda kardu nangkal bunkulangngintha
nhini-yu." Jesus kathu-yu mampirruneme.
10 Bere nhini thangunu Jesus i pulangay nukunu-ka puddamkawurlneme
ngarra thelput da i parnamkardineme. I pulangay nukunu-ka parramkad-
harrpuneme murrinh pangu ngarra kardu Pharisees merrudhaneme dini-
yu.
11 Bere Jesus kathu-ka mampirruneme, "Nga. Kardu nugarn ngatha
kanipart kurdurinumi ngarra palngun nukunu i palngun numi kathu
mabert i benginthalet-ka nhini nukunu-ka da mange wiye-wa mamnge
nhini-yu ngarra palngun marra-re kanampart-yu.
12 I ngana deyida kardu palngun ngatha kanipart kurdurinumi ngarra
nangkun nigunu i kardu nugarn numi kathu mabert i benginthalet-ka
nhini nigunu-ka da mange wiye deyida mamna nhini-yu nangkun ngarra
nigunu marra-re kanampart-yu," Jesus kathu-yu mampirruneme.

Kardu Mamay Pumenmertidha Purni Ngarra Kangkarlmawu-nu
Matthew 19.13-15; Luke 18.15-17

13 Bere kardu terert-ka kardu mamay pigunu pumenmertidha purni
ngarra Jesus-nu kardu manthadhapnu pi i murrinh parradharrpunu
pi ngarra Yile nukunu wangu. Mu kardu pulangay nukunu Jesus-
ka kardu pubuynkumadhaptha-mana-wa-neme ngarra kardu pumenmer-
tidha mana-wa kardu mamay ngarra nukunu-nu.
14 Mu Jesus-ka bampunkumangkarduneme pulangay nukunu
pubuynkumadhaptha-mana-wa-neme i nhini nukunu-ka

pumamkamardaraki-warda-neme i mampirru-warda-neme, “Ya peneme. Kardu mamay kanhi-ka purunganu kathu i mere nubunkumadhap-nukun-neme. Kardu nangkal ngatha murrinh ngarra ngay mangabathnu kardu nginipunh mamay kanhi deyida mani murrinh pumamngabath pumpan-ya nhini kardu-ka Yile ngay-ka kardu pirrapenu pani kardu nhini-yu.

15 “Mu nga,” Jesus kathu-yu mampirruneme. “Kanhi-ka murrinh thathpirr-wa. Kardu mamay kanhi-ka le thathpirr parnamnga i mur-rinh pumamngabath parnam ngarra ngay-nu-yu. I kardu wurnangat warda ngatha murrinh thathpirr pumangabathnu mangini kardu ma-may kibimkadhuk kanhi mani-yu, nhini Yile ngay-ka pirranpenu warda pani kardu nhini-yu. Mu nga. Kardu nangkal ngatha mere murrinh pumangabathnu-ka, nhini kardu-ka mere Yile neki nukunu parninu nhini-yu.” Jesus kathu-yu mampirruneme.

16 Bere nhini thangunu Jesus-ka dininbetkuttha kardu mamay-yu numi numi ngarra lawali nukunu pirriningkadhuktha i kardu mamay numi mebertidha i puy merradha dini Jesus-yu. I nukunu-ka menpedhadhaptha dini ngarra pelpith-yu i ngarra Yile nukunu danirradharrpudha dini kardu bere matha wangu pirranpenu pani.

Kardu Nugarn Wurrininadha Ngarra Kangkarlmawu Murrinh-nu
Matthew 19.16-30; Luke 18.18-30

17 Bere nhini thangunu Jesus-ka dempirnturt i wurrinililidha pangu warda wangu. Bere kardu nugarn numi-ka nanawinharartha kathu dini ngarra Jesus-nu i demnawinhipingkarl kumparra pangu warra. I mamna kathu, “Pule, nhinhi-ka kardu patha-wa. Mu ngay-ka da-ka ngarra ngamanu ngurru ngarra Yile neki nganinu da bere matha wangu-yu?” Kardu nugarn nhini kathu dantharrpu ngarra Jesus.

18 Bere Jesus kathu-ka mamna, “Thangku-nu nhinhi namnga-yu ngay-ka kardu patha-yu? Mere nangkal ngadha kardu patha kani-yu, mu Yile neki da matha patha thathpirr-yu. 19 Nga. Nhinhi-ka the mana thanthin murrinh ngarra Yile neki da murntak warra mam-yu. I murrinh-ka kanhi-wa mam, ‘Kardu-ka mere thu thubat nukun i mere thurdurinumi nukun. I mere nukun da mange nangerithuk thurru kardu ngarra palngun nugarn karnabuy nukunu-yu. I mere darrarart nukun thurru. I mere tharrayirrarart nukun thurru. I mere nukun nankapdap thurru. I ngarra yileyile i kalekale dirruyewupnungintha thurru i murrinh narrubathnungintha thurru.’ ”

20 I kardu nhini kathu-ka mamna, “Pule, murrinh nhini-ka kardu mamay-re ngardidha i marra kanhi da mana murrinh bere matha mebaththa ngardi murrinh nhini-yu.”

21 Mu bere Jesus-ka marda thathpirr merttha wurrini kardu nhini-nu-yu. I memnabirl pirrim yuthpan i murrinh warda mamna, “Nga. Da mange numi da matha warda thamanu thurru. Nanhthi purrkpurrk ngarra nhinhi warda ngatha thelim thamanu i ku mani nhini-ka tharramutmutnu thurru kardu ngarra nanhthi mananhthi-wunka. I nhini thangunu-ka da ngarra Yile neki-re thimardawithnu-ka nhini-ka nanhthi patha-ka mere warda thaniyeymanu nhini-yu. I bere mampa, thurru warda i mange nhini thamanu i thurdingawurlnu ngarra ngay deyida kathu i thangirwaknu warda thani ngarra ngay wangu nhini-yu. I da nakurl-te-ka Yile neki-re nanhthi patha nimin-ya pampamutnu da ngarra nukunu wangu-yu. I bere mampa, thurru warda i mange nhini thamanu i thurdingawurlnu ngarra ngay deyida kathu i thurrunu warda ngarra ngay nhini-yu.”

22 Mu kardu nugarn nhini murrinh nhini-re binthepup-ka nhini nukunu-ka kardu warda danimardathintha pirri nhini-yu. Nhini nukunu-ka nanhthi purrkpurrk terert kanthidha dini i mere da matha ngarra thelim midha nhini-yu. Bere nukunu nhini-ka kanampart warda ngarra Jesus-yu i nadha dini pangu warda wangu danimardathintha wurrini.
23 Bere nhini thangunu Jesus-ka wurdampirrumardarduyneme ngarra pulangay nukunu i mampirruneme, "Nga. Kardu nangkal ngatha nanhthi purrkpurrk terert mammath wurran-ka nhini-ka da tetemanthay-wa nhini-yu mere ngarra kama pinanu Yile neki ku Pule ngala ngarra kardu nhini-yu."
24 Mu kardu pulangay nukunu Jesus-ka pumemnamardat-warda-neme murrinh pangu ngarra Jesus menadha pirri-yu kardu pangu ngarra nanhthi terert kanthidha dini i ngarra murrinh peneme deyida wanku mampirruneme.
Bere Jesus-ka murrinh deyida mampirruneme, "Nga. Kardu darrikardu ngay," mampirruneme. "Kardu nangkal ngatha nanhthi terert mabath kurru i purduyemitnu purru ngarra nanhthi nhini-ka, nukunu nhini-ka da tetemanthay nimin-ya mere ngarra kama pinanu Yile neki ku Pule ngala ngarra nukunu nhini-yu.
25 Nga. Ku nan ku camel nganaka? Ku-ka da tetemanthay-wa ngarra kanirdi-yu ngarra da weyi kamarl ngarra nanhthi nil-yu, nawa? I mange nginipunh nhini mani-ya da-ka tetemanthay nimin-ya kardu nangkal ngatha nanhthi terert wanku mammath wurran ngarra pimardawithnu ngarra da Yile neki nukunu wangu-yu i pinu pangu-yu ngarra nukunu-yu," Jesus kathu-yu mampirruneme.
26 Bere ngana deyida peneme nhini-ka pumemnamardatneme ngala da matha murrinh ngarra Jesus thangunu merrudhaneme pirri-yu. I murrinh pumemnungkuneme mange peneme ngatha, "Ya. Kardu nangkal mani warda Yile neki manthiyibirnu-yu i panmardawithnu kangkarl-yu ngarra da nukunu-yu?"
27 Bere Jesus-ka mempirrubirl-warda-neme pirrim yuthpan i murrinh mampirruneme, "Kardu-ka mere nangkal meyibirnu mange nukunu ngatha-yu, wurda, mu Yile neki da matha mani mayibirnu-yu. Nukunu da matha mani kardu manthibirnu-yu. Nukunu da matha mange da terert warda ngatha kama kurru nhini-yu."
28 Bere nukunu kathu Peter-ka mamna ngarra Jesus, "Nga. Ngankuneme-ka ngarnamkapart-warda-neme nanhthi purrkpurrk terert-yu, i kardu darrikardu ngankuneme wanku, i nanhthi thelput i nanhthi terert warda ngatha ngarnamkapartneme nhini weyida ngarra nhinhi warda nganhiriwaknemenu nguru-yu."
29-30 Mu Jesus kathu-ka mampirruneme, "Nga. Kanhi-ka murrinh thathpirr-wa manarrunemenu kanhi-yu. Kardu nangkal ngatha thelput nukunu panipartnu i kardu ngathan, munak, kalekale i yileyile i kardu wakal nukunu paninpartnu i da ngarra putek nukunu wanku panipartnu i ngarra ngay warda pangiriwaknu pani i murrinh ngarra ngay panther-lerrnu purru, nhini Yile ngay-ka panamutmutnu purru thelput terert-ya i kardu ngathan terert, munak terert, kalekale terert, yileyile terert i wakal terert-ya i da putek terert panamutmutnu purru ngarra da putek ngala kanhi ngadha paninu-yu. I ngana deyida kardu ngamere ngatha kathu da tetemanthay da wiye thathpirr pubunapaknu puru, mu nukunu nhini-ka bere ngatha wangu pangiriwaknu purru, nhini nukunu-ka bere matha wangu paninu kangkarl da ngarra Yile ngay wangu dim."

31 I Jesus-ka murrinh deyida mampirruneme, “Nga. Kardu terert ngamere ngarra kardu pumemnungalangala pumpan da ngarra putek ngala kanhi, nhini kardu-ka kunungingki warda thathpirr puyunu tiduk da ngarra Yile neki nukunu wangu. I kardu terert ngamere deyida-re kardu ngarra kunungingki pubamnupak pumpan da ngarra putek ngala kanhi, nhini kardu-ka ngala warda thathpirr puyunu kumparra ngarra da Yile neki nukunu wangu.” Jesus kathu-yu mampirruneme.

Kangkarlmawu Wurdamnuyith Deyida Kardu Thu Pubatnu i Purdingkabirl-deyida-nu

Matthew 20.17-19; Luke 18.31-34

32 Bere nhini thangunu Jesus i pulangay nukunu-ka purnelilidhaneme ngarra mayern da Jerusalem-nu warda wangu. Jesus-ka kumparra pangu warra wurrinililidha. I pulangay nukunu-ka pumemnamardatneme ngarra nukunu-yu. I kardu ngamere deyida ngarra parraniriwaktha purni tiduk-ka perrenham.

Bere Jesus-ka kardu pulangay nukunu da matha panpunkuwerrneme mange peneme da matha. I murrinh warda mampirruneme murrinh ngarra kardu da mange wiye pumananu puru-yu da ngarra Jerusalem wangu.

33 “Nga peneme. Nubingayepupneme,” Jesus kathu-yu mampirruneme. “Nekineme kanhi-ka da Jerusalem-nu warda wangu thurranneme. I da pangu-ka ngay kardu ngarra darrikardu nanki thathpirr-ka pumangirtanu warda nhini-yu. I nhini thangunu ngay-ka pumangibertinu puru ngarra ku yilarn ngala ngala i kardu ngarra murrinh law puddanpunthethith pumpan. I nhini thangunu-ka pubungipaknu kumparra pangu warra ngarra kardu. I murrinh thirrukduk pumangirdarrithaknemenu ngay mana-wa da mange wiye mebaththa ngurrini-yu. I nhini-ka murrinh pumanganu warda ngay-ka thu pungibatnu i ngupupnu. I nhini thangunu ngay-ka pubangimardanu i pumangibertnu pangu warda wangu kardu ngarra mere thathpirr Jews-ya.

34 I kardu nhini-ka pirangikampanu parni i parningingkabebenu parni nanhthi thade-re i thu pumangirdarrilalarrnu parni thu whip-te. I nhini thangunu-ka thu pungibatnu i puddungirinuminu warda nhini-yu. Mu da perrkenkuneme mana pamanu-ka ngay-ka ngurdingkabirl-deyida-nu,” Jesus kathu-yu mampirruneme ngarra pulangay nukunu-yu.

Piguna James i John Parramkadharrpu Kangkarlmawu Da Mange Ngarra Marrunu

Matthew 20.20-28

35 Bere nhini thangunu piguna James i John-ka punnanadha ngarra Jesus-nu. Yile piguna-ka nukunu nan-wa Zebedee. Bere piguna kathu-ka pumamna ngarra Jesus, “Pule, kardu nhinhi-ka da mange nangarrunu mani nganku-nu-yu?”

36 “Ngarra-wa mange manarrunu ngay-yu?” Jesus kathu-yu mampirru.

37 I piguna kathu-ka pumamna, “Nga. Ngarra nhinhi-re kardu Pule ngala thathpirr thinu da kangkarl pangu-ka, nganku-ka kardu pule ngala deyida mani ngenu i ngenhinganangurrunu mani ngarra nhinhi ngurru-yu batbat i thakunh-yu?” Parramkadharrpu piguna kathu-yu.

38 Mu Jesus kathu-ka mampirru, “Nanku-ka da mange mere thathpirr the numabath da mange ngala da matha pana-yu ngarra narramngidharrpu-yu. Kardu pana ngarra Jerusalem-ka thu pungithuknu puru i pangilututnu

warda purru. I mange mere patha purunganu. Nanku-ka mange nhini deyida-nu pumanarrunu puru, na?”

39 I piguna kathu-ka pumamna, “Yu, nganku-ka marda-wa nguman-gankart nhini-yu.” I Jesus kathu-ka mampirru, “Yu, bere-ya. Mange-ka nhini da matha pumanarrunu-yu, i nhini-ka mange mere patha purunarrunu.

40 Mu kardu pana ngarra pengingananangurruninthanu ngarra batbat i thakunh-te-ka ngay-ka mere ngarra nukun mankungkarartnintha kardu nhini-yu. Mu Yile ngay-ka mampunkungkarart-wardarra-nintha kardu ngarra batbat i thakunh-te pininthanu-yu,” mampirru Jesus kathu-yu.

41 Bere kardu ngarra pulangay ngamere kardu 10 kathu-ka puyempir-ruyepup murrinh ngarra piguna James i John pumenadha pe ngarra Jesus i nhini-ka peneme-ka parrampirrurithi warda ngarra piguna nhini-nu-yu.

42 Bere nhini thangunu Jesus-ka panpunkuwerrneme kardu pu-langay nukunu-yu i mampirruneme, “Nga peneme. The mana nanthinpunkuneme-ya kardu pule ngala ngala pangu kardu mere thath-pirr Jews-ya. Kardu pule ngala ngala nhini-ka da tetemanthay pirrimpirra ngarra kardu-nu-yu. I kardu pule ngala pirrimpirra ngarra kardu wurnangat nimin-ya.

43 “Mu nankuneme-nu-ka mange mere nginipunh nhini mani nane-menu. Kardu numi ngatha ngarra nankuneme marda mart kardu pule ngala pinarrunemenu, nhini nukunu-ka kunungingki-wa buynupaknu i manankumanpi-warda-ngatha-neme kurru nhini-yu.

44 I kardu numi ngatha marda mart kardu kumparra pinarrunemenu, nhini nukunu-ka kunungingki-wa buynupaknu i manankumanpi-warda-ngatha-neme kurru.

45 Nginipunh ngay mani kardu ngarra da kangkarl kathu ngurdamnarrathut-ka ngurrinidha da putek ngala kanhi kardu-wa-nu manmanpinu ngurru, mere kardu-nu pumangimanpinu puru. I ngana deyida ngurrinidha da kanhi-ka kardu-nu ngunarrapupnu i kardu-ka ngay-re-wa mananthibirnunu-yu. Ngay-ka ngunarrapupnu da mange wiye thangunu numedha nardi. I nhini thangunu-ka kardu mananthibirnu-nu.” Jesus kathu-yu mampirruneme.

Kangkarlmawu Mampatha Kardu Kamarrama
Matthew 20.29-34; Luke 18.35-43

46 Bere Jesus i pulangay nukunu-ka parramkaruyneme ngarra da nan Jericho i pirrinidha-ngadha-neme pangu da. I bere ngarra pumpankardurr-te-warda-neme-ka wunku kardu wurnangat parram-punkuriwakneme, i kardu kamarrama manta pangu da dinidha ngurru ngarra da mayern. Kardu nhini-ka kardu bere matha wangu dinikaykay-dha ku mani-nu. Murrinh nukunu-ka nan-wa Bartimaeus. I yile nukunu-ka nan-wa Timaeus.

47 Bere ngarra nukunu-re Bartimaeus binthepup ngarra Jesus kardu Nazareth-mawu wurrinililidha manta ngarra nukunu, nhini nukunu-ka dimnakay warda i mamna, “Jesus, kardu tharntethbath ngarra King David thangunu kathu. Panhingamardathin ngadha ngay-nu i nangimanpinu.”

48 Mu kardu wurnangat kathu-ka pumamna ngarra nukunu Bartimaeus, “Ya. Nadhap ngadha. Mere thinakaykay derrk da matha thi.” Mu nukunu-ka puy deyida wangu dininakaykaydha lurruth da matha i menadha dini, “Ya Jesus. Kardu tharntethbath ngarra King David thangunu kathu. Panhingamardathin ngadha ngay-nu i nangimanpinu.”

49 Bere Jesus-ka pirret i murrinh mampirra ngarra kardu, “Ya. Niranakay kathu purrunu kanhi.” I nhini-ka pibimnakay warda kardu kamarrama nhini-yu i pumamna, “Ya. Le warda thi. Thewirnturt, kagu. Nukunu-ka pirrimpakay nhinhi-nu.”

50 Bere nukunu Bartimaeus-ka nanhthi kawut nukunu kanthinyegarl i kanampart i dempirnturt wurdawal kangkarl wangu i wurrininadha ngarra Jesus-nu warda wangu.

51 I Jesus kathu-ka mamna ngarra nukunu, “Thangku-nu? Mange ngarra-wa mampanu?” I kardu kamarrama kathu-ka mamna, “Pule, nangingkawathanu kamarl ngay patha ngurrubirlbirlnu.”

52 I bere Jesus kathu-ka mamna, “Ngay-ka manhingkawathanu kamarl ngarra nhinhi, nhini-ka murrinh ngarra ngay thangunu namngabath kamarl pana manhingkawathanu-yu. Mampa-ya nhinhi-ka thurrunu warda.”

Bere da nhini thangunu-re-ka kardu kamarrama nhini-ka wurrinibirl-birldha warda i kardu kamarl-ka patha da matha mebaththa wurrini. I nukunu nhini-ka daniriwaktha warda wurrini ngarra Jesus-yu.

11

Kangkarlmawu Nadha Dini Da Jerusalem-nu Ngarra Ku Tangki-re Pinthanhinganardarridha

Matthew 21.1-11; Luke 19.29-38; John 12.12-19

1 Bere nhini thangunu-ka Kangkarlmawu i kardu pulangay nukunu-ka punnedhaneme da Jerusalem-nu warda wangu. Bere parramkaruy-warda-neme da nan Bethphage i da Bethany i da palyirr nhini da, da nan Olive. I da-ka Jerusalem warda manta pardedhaneme-yu.

Bere Kangkarlmawu-ka mampirrukaynintha kardu pulangay nukunu perrkenku kardu purdunkuthukninthanu kumparra warra.

2 I mampirrunintha, “Ya penintha. Kumparra warra thununinthanu thi da ngarra town kunungingki pangu-yu. I ngarra thanintharuynu-re-ka ku tangki wakal daninthangkardunu pangu da karrim. Ku-ka mendharrk-wa pirrim. I mere nangkal ngadha kanirdarrilaladha ku nhini-yu. I thurdunintharerethnu nanhthi rup i ku-ka naninthabathnu warda kathu thurru ngarra ngay kanhi.

3 Mu kardu ngatha murrinh kanhi manarruninthanu-ka, ‘Ya. Thangku-nu thurdanninthareretb thanam ku pana-yu?’ Mu murrinh nankunintha-ka kanhi-wa numananinthanu-yu, ‘Nga. Pule ngankunintha-nu marda manganart ku kanhi-yu. Mu nukunu-ka mere pirdith deyida purdumpangkarlnu.’ ” Murrinh-ka nhini-wa Kangkarlmawu mampirrunintha-yu. I bere wurdanpunkuthuk-warda-nintha pangu warda wangu ku tangki nhini-nu-yu.

4-5 Bere penintha-ka naninthadha dini i ku tangki nhini-ka bangamninthardurt warda pirridha pangu ngarra thelput ngarra mayern ngala menadharrktha pirri ngarra tuwa manta. I bere ku nhini-ka wurdanninthareretb warda. Mu kardu ngamere-ka parrampunkudharrpunintha i pumampirrunintha, “Ya penintha. Thangku-nu thurdanninthareretb thanam ku tangki pana-yu?”

6 I penintha kathu murrinh ngarra Jesus mampirrunintha-ka pumampirru-warda-nintha murrinh nhini-yu. I bere kardu ngamere nhini-ka puddanpunkuthuk-warda-nintha ku tangki wanku-yu.

7 Bere nhini thangunu penintha nhini-ka meninthabaththa wurrini
ku tangki nhini-yu ngarra Jesus-nu warda wangu-yu. I nanhthi kaligu
penintha-ka yingamninthardarriwup ngarra pangkin ku tangki. I Jesus-
ka kanarnarrila warda nhini-yu.
8 Bere Jesus-ka pinthanhinganardarridha ngarra ku tangki nhini-yu da
Jerusalem-nu warda wangu. I kardu terert-ka nanhthi kaligu ngarra
pigunu pardinaweweptha purni ngarra mayern pangu warra kumparra
ngarra ku tangki-nu purrulilinu. I kardu ngamere-ka nithinu mulurn thay
wath mani thangunu kathu pumunibewaththa punni i pingangkaweptha
purni pangu warra kumparra ngarra ku tangki-nu purrulilinu wunku Jesus
wanku pinthanhinganardarridha.
9-10 Kardu wurnangat nimin-ya kumparra ngarra Jesus punnililidha i
tiduk kathu ngarra Jesus parraniriwaktha punni. I kardu-ka punnikaykay-
dha i pumenanudha punni, "Ya, mampa. Pariparl-warda-ngime kardu
Pule ngala kanthim kanhi-nu-yu. Yile neki-ka wurdannhethukngime
kardu kanhi-yu. Mampa pariparlnu-warda-ngime purru Yile neki-yu.
Nukunu kardu kanhi-ka kardu Pule ngala paninu kardu nginipunh
pangu mani ngalantharr murntak nekingime-yu nukunu King David-ya.
Mampa pariparlnu-warda-ngime Yile neki-yu." Nhini-wa murrinh-yu
punnikaykaydha-yu.
11 Bere Jesus-ka pangarntuy warda da Jerusalem ngarra ku tangki
pinthanhinganardarridha. I bere wurdanthut i ngarra murrinh church
ngala kardu Jews pigunu kanardi warda. I yerrarr mengkadha wurrini.
Mu da-ka nhini-ka da kungini-wa i nhini nukunu-ka nungardurr da nhini
thangunu-yu. I wurdawurl da pangu deyida da nan Bethany wangu wunku
pulangay nukunu kardu 12 nhini punnedhaneme-yu.

Thay Mi Fig Mere Pinthangettha
Matthew 21.18-19

12 Bere da thipinhire nhini-ka Kangkarlmawu i pulangay nukunu-ka
pumpankardurr-warda-neme da nan thangunu-yu da Bethany i punned-
haneme da Jerusalem-nu warda wangu.
Bere Kangkarlmawu-ka mi medeyi wurrinidha.
13 I da ngarra ngathparr da ngatha nukunu bamkardu-yu nanhthi thay
nanhthi nginipunh mi kurrangarr mani thay nan-ya fig wunku mulurn
terert wanku-yu. I wurrinidha pangu da ngarra thay nhini da mi-nu. Mu
mi-ka mere berdurttha, wurda, mu nanhthi mulurn da matha dinidha.
Mi-ka mere da ngatha pinthangettha ngarra thay nhini-yu.
14 Bere Jesus-ka murrinh mamna warda ngarra thay nhini-yu, "Nga.
Nhinhi thay pana thirrim-ka mi-ka mere deyida thinthatutnu thirra i
mere nangkal deyida paninhimurrknu ngarra mi nhinhi thangunu-yu."
I pulangay nukunu-ka pubimnayepupneme murrinh nhini menadha pirri
ngarra thay-yu.

Kangkarlmawu Wurdanpunkarel Kardu Ngarra Ku Mani Pumenkap-daptha Purni Ngarra Da Church Ngala
Matthew 21.12-17; Luke 19.45-48; John 2.13-22

15 Bere peneme-ka bere ngatha wangu puy punnadhaneme i par-
ramkaruyneme da Jerusalem da.
Bere Jesus-ka kanardi warda ngarra da church ngala kardu Jews pigunu.
I kardu bampunkardu thelim pumedha pardi i payim pumedha pardi ku
yinpi, ku thip, ku nenigut i nanhthi purrkpurrk wanku ngarra da church
ngala nhini-yu. Bere Jesus-ka wurdanpunkarel warda kardu nhini-yu. I

daniwinhekpaktha wurrini nanhthi table kardu ngarra nanhthi pigunu kardu pana ngarra ku mani purninmatkuttha-yu. I wurriniwuthpuththa nanhthi chair kardu ngarra nanhthi pigunu kardu pana ngarra ku yinpi thelim pumedha pardi.

16 I murrinh mampirra, "Ya. Nanhthi pana i ku-ka mere nukun numabath nuru ngarra da church ngala kanhi-yu."

17 Bere nhini thangunu Jesus-ka murrinh warda wurdanpunthethith kardu nhini ngarra wurdanpunkarel-yu i mampirra, "Nga. Yile neki-ka kanhi-wa murrinh nukunu yibimna-yu. I kanhi-wa mam-yu, 'Thelput kanhi ngarra ngay-ka kardu-nu pirawatnu i parningangerrennu ngarra ngay kardu da pana-re ngangka thangunu-ya.' Mu nanki-ka nubemkardurdu narnam kanhi ku mani-nu numampunkapdap narnam kardu ngarra terert thangunu kathu-yu," Jesus kathu-yu mampirra.

18 Bere ku yilarn ngala ngala i kardu nugarn pana ngarra murrinh law kardu Jews pigunu puddininthethiththa purni-ka puyemnayepupneme Jesus wurdanpunkarel kardu pana ngarra da church ngala pardidha. I nhini-ka parramnarithi-warda-neme. I murrinh pumemnungkuneme mange peneme ngatha, "Ya. Ngarra-re-wa Jesus thu pubatnemenu-yu?" Mu kardu nugarn peneme nhini-ka perremkamanhamneme ngarra Jesus-yu nhini-ka kardu wurnangat nimin-ya pumenanamardattha purni-yu ngarra murrinh nukunu wurdininthethiththa wurrini-yu.

19 Bere da thipinhi nhini-ka Jesus i pulangay nukunu-ka pumpankardurr-warda-neme da Jerusalem thangunu kathu-yu.

Thay Mi Fig Demkawath Warda
Matthew 21.20-22

20 Bere da thipinhire nhini pankapurl peneme-ka puddamkawurlneme pumpanka da Jerusalem-nu warda wangu. I punnedhaneme i pubamkangkarduneme thay nhini-yu nanhthi nan-ya fig. Mu nanhthi-ka demkawath-wa kangkarl da kathu ngarra ngimalmin da mana pepe.

21 I nukunu Peter-ka wurdantherr thay nhini-yu i murrinh ngarra Jesus menadha pirri-yu nanhthi thay nhini-nu-yu. "Ya pule, dangkardu." Peter kathu-yu mamna. "Kanhi karrim thay fig nhini-yu ngarra nhinhi nam mi mere deyida pinthatutnu pirra-yu. Nanhthi-ka demkawath warda thay kanhi-yu."

22 Mu Jesus kathu-ka mampirruneme, "Nankuneme-ka murrinh thathpirr numanabathnuneme ngarra Yile ngay i mange nginipunh nhini deyida mani niyemanemenu nuru-ya.

23 Kanhi-ka murrinh thathpirr-wa manarrunemenu kanhi-yu. Kardu nangkal ngatha murrinh thathpirr manabathnu ngarra Yile ngay, nhini nukunu-ka murrinh mana ngarra da palyirr ngala kanhi karrim, 'Thurrurdurr pangu wangu i thununuku mange nhinhi ngarra lalingkin'. I nhini-ka da palyirr kanhi-ka kurrurdurr warda i kununuku warda mange nukunu ngarra lalingkin wangu.

24 "I murrinh numi manarrunemenu. Ngarra Yile ngay-re nadharrpununeme-ka nhini murrinh thathpirr numanabathnuneme da panarrumutnuneme-ya i nhini nukunu-ka kanarrumut-da-matha-neme nhini-yu.

25 I ngana deyida ngarra nankuneme-re niranangerrennemenu ngarra Yile ngay i thu kuy da ngatha marda pepe pirrim narnamnaneme ngarra kardu numi, nhini marra-re warra ngadha-ka nuyunayekumneme da ngarra mange wiye kardu ngarra numi kathu mamnarruneme-yu. I

mere deyida nanariyithineme nhini-yu kardu ngarra nangkal ngatha-yu. I nhini thangunu Yile ngay-ka da mange wiye ngarra nankuneme-ka pirranankumaputhnu-warda-neme ngarra nankuneme-yu." Jesus kathu-yu mampirruneme.

Kardu Nugarn Ngamere Parrantharrpu Kangkarlmawu Nangkal Nimin Wurdanthuk Nukunu-yu
Matthew 21.23-27; Luke 20.1-8

27 Bere nhini thangunu-ka Jesus i pulangay nukunu-ka puy punnad-haneme i puddamkawurl-deyida-neme pangu deyida da nan Jerusalem.
Bere ngarra nukunu-re Jesus wurrinililidha ngarra da church ngala nhini, ku yilarn ngala ngala i kardu pana ngarra murrinh law pud-dininthethiththa purni i kardu ngalantharr ngalantharr wanku purnenad-haneme ngarra Jesus-nu.
28 I murrinh pumamnaneme, "Ya. Nhinhi-ka nangkal thangunu murrinh mampa kardu thurdanpunthethith thurran i kardu pana thurdanpunkarel ngarra da church ngala kanhi thangunu kathu-yu? Kardu pule ngala ngarra nimin wurdannhithuk da kanhi-yu?" Parramkadharrpuneme kardu nhini kathu-yu.
29 Mu Jesus kathu-ka mampirruneme, "Mu nga. Ngay-ka murrinh deyida nganankudharrpunemenu. I murrinh thathpirr ngatha nangidhart-nemenu nhini ngay-ka murrinh manarrunemenu warda kardu nangkal wurdanngithuk-yu da mange kanhi-nu ngamam ngurran-yu.
30 Nga, murrinh mani numanganemenu. Nangkal kardu John the Baptist wurdanthuk-yu kardu pana-ya ngarra kardu daninluluwewudha wurrini kura-re-yu? Nangkal nimin thathpirr wurdanthuk nukunu-yu? Yile neki thangunu kama i kardu thangunu kama-ya, ngarra nimin-yu?" Dampunkudharrpuneme Jesus kathu-yu.
31 Bere kardu peneme nhini-ka puddanadharlurldhaneme pe murrinh mange peneme ngatha. "Murrinh kanhi ngatha pumananemenu, 'Yile neki wurdanthuk nukunu John the Baptist-yu', nhini nukunu Jesus-ka murrinh manhenemenu warda, 'Mu thangku-dha murrinh mere numenabaththaneme-yu ngarra nukunu John the Baptist-yu?'
32 I ngana deyida murrinh kanhi ngatha pumananemenu, 'Kardu thangunu-wa nukunu John the Baptist wurdanthuk-yu', nhini-ka kardu wurnangat kanhi-ka ngarra warda mange kumanheneme nhini-yu?" Nhini-wa murrinh pumenanudhaneme pe kardu peneme nhini-yu. I perrempunmanham kardu wurnangat, nhini-ka kardu wurnangat-ka the-wa panthidha purni Yile neki wurdanthuk nukunu John the Baptist-yu i murrinh ngarra Yile neki thangunu wurdanarrayiththa wurrini-yu.
33 Bere kardu peneme nhini kathu-ka pumamna-warda-neme ngarra Jesus-yu, "Yaa. Ngankuneme-ka mere the ngumabathneme nangkal nimin wurdanthuk nukunu John the Baptist-yu." Mu Jesus kathu-ka mampirruneme, "Yu, bere-ya. Nhini ngay-ka mere deyida manarru-nukun-neme nangkal ngay wurdanngithuk-yu i mange kanhi ngarra ngay ngamam ngurran-yu."

12

Kangkarlmawu Wurdampirrayith Murrinh Ngarra Kardu Wiyenpun Ngarra Mi Kadin Pirapedha Pardi
Matthew 21.33-46; Luke 20.9-19

1 Bere nhini thangunu Kangkarlmawu-ka murrinh warda mampirra
ngarra kardu murrinh yibimkamnum-ya, “Yu bere, kardu pule ngala mi
grape bebirrbirrdha wurrini ngarra putek nukunu. I nanhthi palyirr
bengkardadha wurrini kanhi-re daniwegattha wurrini. I mampatha
nanhthi palyirr werlpen pewerti marda mi kakpa-nu i punnuriyerrknu
me-re. I thelput kangkarl deyida bangamkarda kardu-nu pirrabirlbirlnu pi
kardu nukun mi grape nhini kanidarrarart. Bere nhini thangunu-ka kardu
ngamere pirrimpirrukayneme mi ngarra kadin nukunu piranapenemenu
parne. I murrinh mampirruneme, ‘Nga peneme. Mi ngarra grape-te
thungku pebaynu-ka numuberartalnemenu i mi warda pumemarryerrne-
menu nhini-yu.’ Bere nhini thangunu-ka kardu pule nhini-ka kanampart
nungardurr warda mi kadin nhini-yu i da ngamengka-nu warda wangu
nadha dini.
2 “Bere da nakurl-te ngarra mi grape nhini-re demmay-ka kardu pule
nhini-ka wurdanthuk kardu nugarn numi mi pumanayerrnemenu kardu
pangu ngarra mi kadin nukunu piranapedhaneme parde. 3 Mu peneme
nhini-ka pumangankartaneme i punnebatthaneme parde kardu nugarn
pana ngarra kardu pule wurdanthuk-ka i puddankathukneme pangu
deyida wangu i mi-ka grape-ka mami-wa nayeymadha dini.
4 “Bere nhini thangunu-ka kardu pule nhini-ka kardu numi deyida
kathu wurdanthuk mi grape deyida-nu pumanayerrnemenu. Mu peneme
nhini kathu-ka pubamkawerdupneme thu thay-re ngarra pelpith. I
mange wirritmarnti pardenadhaneme kardu nhini-yu ngarra kardu pule
wurdanthuk-yu.
5 I ngana deyida kardu pule nhini-ka kardu nugarn numi deyida kathu
wurdanthuk mi grape deyida-nu pumanayerrnemenu. Mu peneme nhini
kathu-ka pumpankabat-deyida-neme i thu puddankarinumineme. Bere
nhini thangunu kardu pule nhini-ka bere kathu wurdininthukthuktha
dini kardu-ka numi numi-wa mi grape pangu da-nu. Mu peneme
nhini-ka ngarra mi kadin piranapedhaneme parde-ka thu-ka pata kathu
punninthuktha punni ngamere thu putput i ngamere thu puddininkurin-
uminumidhaneme punne.
6 “Bere kardu ngarra nugarn mana kardu ngarra pule nukun
pumpanpuntikerdek-ka kardu numi warda kanthidha dini kardu
purduthuknu-yu mi grape deyida-nu-yu. I kardu nugarn nhini mebertidha
dini-ka wakal ngarra nukunu thathpirr-wa. I nukunu kardu pule nhini-
ka memnu, ‘Wakal ngay ngatha pangu ngurduthuknu-ka nhini kama
kununkumardaleneme i murrinh-yu kubinayepupneme.’ I bere kardu
pule nhini-ka wurdanpirruthuk-warda-neme wakal nukunu ngarra
peneme nhini-nu-yu.
7 “Mu peneme nhini ngarra nukunu-re pubamkangkarduneme-ka mur-
rinh pumemnungkuneme mange peneme, ‘Nga. Nhini da kunungam kem
wakal nukunu thathpirr kardu pule-yu. Ngarra yile nukunu-re pupupnu-
ka nukunu warda mi kadin kanhi-yu martnu i mabathnu pi-yu. Mu nga,
ka. Purru-wa-neme i thu pubatnemenu pangu da i nekineme warda mi
kadin kanhi-yu pumartnemenu-yu i pumabathnemenu pi-yu.’
8 Bere peneme nhini-ka pumangankartaneme wakal nukunu kardu pule
nhini-yu i thu pumpankabatneme i puddankarinumi-warda-neme nhini-
yu. I nginipunh nukunu-ka punnungamkakuneme pangu wangu outside
ngarra mi kadin.”
9 Bere murrinh nhini thangunu Kangkarlmawu kathu-ka mampirra
deyida ngarra kardu-yu. “Nga. Ngarra kardu pule ngala mana kathu

kurdiwurl ngarra mi kadin nukunu-ka ngarra mana warda mange nhini-yu marrunemenu ngarra kardu peneme nhini-yu ngarra wakal nukunu thu pumpankabatneme-yu? Nukunu kardu pule ngala nhini-ka thu punkuthuknu-warda-neme i purdunkurinuminuminemenu warda peneme nhini-yu. I kardu ngamere deyida pirrarrukaynuneme mi ngarra kadin nukunu piranapenemenu parne-yu."

10-11 I Kangkarlmawu kathu-ka mampirra deyida, "Nanki-ka murrinh rit ngadha numedha murrinh ngarra Yile neki nukun yibimnangurrkkurrk-yu. I murrinh-ka kanhi-wa, 'Kardu nugarn pana ngarra thelput pubengkardadha punni nanhthi palyirr-te nanhthi palyirr numi pun-nungamku nhini-ka nanhthi wiye mana-wa pamam. Mu marra kanhi nanhthi palyirr ngala nhini-ka tetemam warda pirrim ngarra thelput nhini-yu. I da thelput nhini-ka yuthpan warda pirrim nanhthi palyirr nhini thangunu-yu. I Yile neki banpak nanhthi palyirr nhini-yu, i nhini-ka patha warda thathpirr.' "

12 Bere ngarra ku yilarn ngala ngala i kardu ngalantharr ngalantharr wanku murrinh pubimnayepupneme-ka, kardu peneme-ka pumanganka-martaneme murrinh nhini Kangkarlmawu wurdanpunkuyithneme mur-rinh mampunkungkardarrathneme-yu. I nhini-ka parramnarithi-warda-neme i pumertadhaneme-wa. Mu wurda, peneme nhini-ka parnamka-partneme, nhini-ka perrempunmanham ngarra kardu wurnangat i nhini-ka parnampart warda Kangkarlmawu-yu i puy punnidha pangu warda wangu.

Kardu Parrantharrpu Kangkarlmawu Mange Yuthpan-nu Ku Mani Pana-mutmutnu Puru Ngarra Nukunu Caesar

Matthew 22.15-22; Luke 20.20-26

13 Bere kardu pule ngala ngala kathu pibimpirrukayneme kardu nugarn ngamere pana Pharisees i kardu ngamere nugarn pana ngarra pule Hered nukun, i puddanpunkuthukneme ngarra Jesus-nu murrinh perrenathuk-mana-wa-neme murrinh merdarrithaktha kardu ngarra pule ngala wangu-ya.

14 Bere kardu peneme nhini-ka purnenadha-kathu-neme i murrinh pumamnaneme ngarra Jesus, "Ya pule. Ngankuneme-ka the-wa ngan-thinnhineme murrinh thathpirr-wa thurdanpirrayith thurran-yu ngarra kardu wurnangat warda ngatha i kardu pule ngala ngala wanku. I nhinhi-ka kardu mere nangkal ngadha themanham thani murrinh-yu. I nhinhi-ka da mange ngarra Yile neki nukun murrinh thathpirr thurdanpunthethith thurran. Mu nga. Ngarra-re murrinh law nekineme yibim-yu? Mange-ka yuthpan ku mani-yu nganamutmut nguru kardu pule ngala ngarra ku Government-yu nukunu Caesar-yu? Mange nhini-ka yuthpan kama i mange wiye kama?" Parramkadharrpuneme peneme nhini kathu.

15 Mu Jesus-ka the menkumabaththaneme dini murrinh pangu pume-nadhaneme pe-yu murrinh perranathuktha-mana-wa-neme i merdar-rithaktha mana-wa ngarra pule ngala Caesar. I nhini-ka mampirru-warda-neme, "Ya. Thangku-dha ngay nerrangathuktha-mana-wa-neme-yu? Ku mani silver kathu numangabathneme kanhi i ku mani bangkardunu."

16 Bere peneme nhini-ka ku mani silver parramnamutneme. I nukunu Jesus kathu-ka mampirru-warda-neme, "Nangkal pelpith kanhi ngarra ku mani silver kanhi-yu? I nangkal murrinh nukunu yibim-yu?" I peneme kathu-ka pumamnaneme, "Pana-ka pelpith nukunu kardu pule ngala ngarra ku Government nukunu-wa nan-ya Caesar. I murrinh nukunu deyida wanku kabim pana-yu."

17 Mu Jesus kathu-ka mampirruneme, “Ku mani kanhi ku nukunu ngatha Caesar-ka nhini-ka nuddunangkarl pangu deyida wangu ngarra nukunu. I nanhthi pana deyida ngarra Yile neki nukunu-ka nhini-ka nuddunangkarlnu pangu deyida wangu ngarra nukunu.” I bere kardu nhini-ka pumemnamardat-warda-neme ngarra Jesus-yu.

Kangkarlmawu Wurdampirrayith Kardu Ngarra Punniwuwuptha-ka Puddingkarlbirl-deyida-nu
Matthew 22.23-33; Luke 20.27-40

18 Bere kardu nugarn ngamere kardu nan-ya Sadducees purnenadhaneme ngarra Jesus. Kardu nhini-ka murrinh puddininthethiththa purni-ka kardu ngarra punniwuwuptha-ka mere deyida ku nginipunh puddingkarlbirlnu nhini-yu.

Bere kardu peneme nhini kardu Sadducees-ka murrinh warda pumamnaneme ngarra Jesus murrinh perranathuktha-mana-wa-neme,

19 “Ya pule. Kanhi-wa murrinh law ngarra nukunu Moses dannherililneme da murntak warra-yu, ‘Kardu nugarn ngatha kupup-ka i palngun nukunu kanampart i kardu manangka wakal da ngatha, nhini-ka ngathan nukunu kathu warda mabert i benginthalet kardu palngun nhini-yu. I nukunu nhini-ka kardu wakal yingammapup warda kardu palngun nhini-yu ngathan nukunu yibimpup nukun-yu.’ Nhini-wa murrinh law Moses darntilil-yu.”

20 I kardu peneme nhini-ka murrinh deyida pumamnaneme ngarra Jesus-yu, “Nga. Murrinh kanhi nguddimpayithnemenu. Kardu-ka 7-wa ngathan ngathan-yu. I bere kardu ngathan kumparra warra ngadha manganmert i bemnginthalet kardu palngun-yu. I kardinginthadha i yibimpup kardu nugarn nhini i manangka wakal.

21 I nhini thangunu-ka kardu ngathan nukunu numi deyida manganmert i bemnginthalet kardu palngun nhini-yu, kardinginthadha i yibimpup deyida kardu ngathan nhini i manangka wakal da ngatha. Nhini thangunu-ka kardu ngathan numi deyida manganmert i bemnginthalet kardu palngun nhini-yu, kardinginthadha i yibimpup deyida kardu ngathan nhini i manangka wakal da ngatha.

22 I mange-ka nginipunh nhini mani-wa pumedha punni-yu ngathan ngathan ngamere nhini-yu, i wakal-ka manangka wakal da matha. Bere nhini thangunu ngarra pirriniwuwuptha-ka kardu palngun nhini deyida wanku yibimpup.”

23 Nhini-wa murrinh peneme nhini kathu puddamnayithneme-yu.

I pumamna-deyida-neme, “Mu nga pule. Da nakurlnu da ngala ngarra nhini-re kardu ngarra wurnangat-te puddingkarlbirlnu-ka kardu ngathan ngarra nimin nangkun nigunu thathpirr warda-yu kardu palngun nhini pingenu-yu da nhini-nu-re-yu? Nhini nigunu-ka nangkun nigunu-ka 7-wa menkadhuktha kardi-yu da ngarra putek kanhi-yu.”

24 Mu Jesus kathu-ka mampirruneme, “Nankuneme-ka mere thathpirr the numabathneme murrinh ngarra Yile neki nukunu. I mere the numabathneme nanhthi lurruth ngarra nukunu-yu. Mu murrinh ngarra numamnganeme-ka mere thathpirr murrinh nhini-yu.

25 Mu nga. Da nakurlnu da ngala ngarra nhini-nu-re kardu ngarra wurnangat-te puddingkarlbirlnu-ka kardu nugarn i kardu palngun mere ngarra deyida benginthaletnu da ngarra nhini-nu-re-yu, wurda. I kardu mere nangkal deyida bayenu kardu palngun i nugarn da ngarra nhini-re-yu. Mu kardu wurnangat warda ngatha puyemanu puru ku nginipunh

angel mani-ya da kangkarl pangu karnam-ya. I mere nangkal da matha
benginthaletnu, wurda da matha.
26 "I kanhi murrinh numi-yu ngurdinarruyithnemenu murrinh ngarra
kardu puddingkarlbirl-deyida-nu. Nankuneme-ka murrinh rit ngadha
numedhaneme-ya murrinh pana ngarra nukunu Moses i thay nhini
pirrinamumtha da murntak warra-ya. Da nhini-re-ka Yile neki kathu
mamna Moses, 'Ngay-ka kardu Pule ngala ngempirruneme ngarra kardu
ngalantharr murntak nan-ya Abraham, Isaac i Jacob.' Nhini-wa murrinh-
yu mamna ngarra Yile neki thangunu kathu-yu ngarra Moses-yu. I
ngarra murrinh nhini-re mamna-ka kardu ngalantharr murntak nhini-ka
pirrinewuwuptha-wardarra-neme nhini-yu da ngarra putek ngala kanhi.
27 Mu puddamkangkabirl-weyida-neme ngarra nukunu wangu Yile neki
parnamkaneme. Yile neki-ka dimpirra-wa kardu Pule ngala kardu
wurnangat warda ngatha kardu ngarra birnu da matha parnam. Nukunu-
ka mere Pule ngala ngarra kardu punniwuwuptha-yu, wurda. I nhini
murrinh pana ngarra nuddanpunthethith numpan-ka mere thathpirr
murrinh nhini-yu," Jesus kathu-yu mampirruneme.

Kangkarlmawu Wurdamyith Ngarra Nimin Murrinh Law Ngala Thathpirr-yu

Matthew 22.34-40; Luke 10.25-28

28 Bere ngarra nukunu-re Jesus i kardu nhini murrinh pumenanungkud-
haneme pirrine-ka kardu nugarn numi-ka wurrinirrudha-warda-kathu-
neme pangu da i binarruyepupthaneme pirri murrinh nhini-yu. Nukunu
kardu nhini-ka kardu ngarra murrinh law kardu Jews pigunu-wa wur-
dininthethiththa wurrini. I nukunu kardu nhini-ka bimnayepup ngarra
Jesus murrinh patha da matha dampunkudhartneme ngarra kardu nhini-
yu. I bere nukunu nhini-ka pangu deyida dantharrpu Jesus i mamna, "Ya.
Nukunu Moses-ka murrinh law terert dannhemutneme. Mu murrinh-ka
ngarra nimin murrinh ngala thathpirr-yu?"
29 Mu Jesus kathu-ka mamna, "Nga. Kanhi-wa murrinh law ngala
thathpirr-yu. I nubingayepup kathu kardu pana narrarntethbath ngarra
ngalantharr murntak nan Israel. Nga, 'Yile neki da matha ku Pule ngala
thathpirr dimnarra-yu.
30 I nanki-ka marda thathpirr numartnu nuru Yile neki wunku marda-ya
i wunku mukmuk-ya wunku ngepan-ya wunku nginipunh wanku.' Nhini-
wa murrinh law ngala thathpirr-yu i kumparra-yu.
31 I murrinh law numi darntethbath-ka kanhi-wa, 'Nginipunh nanki
deyida mani marda numemnurt numpan i nimnupe numpan-ya nhini
nanki-ka marda numanartnu nuru i niranpe-deyida-nu nuru kardu
ngamere-yu.' Kanhi-wa murrinh law perrkenku ngala thathpirr-yu," Jesus
kathu-yu mamna kardu nhini-yu.
32 Mu kardu nhini kathu-ka mamna ngarra Jesus deyida, "Nhini-ka
murrinh-ka yuthpan da thathpirr, pule. Yile neki da matha ku Pule ngala
thathpirr-yu.
33 I murrinh yuthpan da matha kardu nganki-ka marda ngumartnu
nguru nukunu-yu wunku marda i wunku mukmuk i wunku nginipunh
wanku. I kanhi deyida wanku kardu-ka marda ngumanartnu nguru i
ngiranpenu nguru nginipunh nganki deyida mani marda ngumemnurt
ngumpan i ngimnupe ngumpan-ya. Mu nganki-ka ku bere matha wangu
ngumpanthuk ngumpan ku thip-yu i nginnangampek ngumpan nhini-ka

Yile neki weyida marda ngumanganart ngumpan. I nhini-ka ngala-wa, mu ngala thathpirr-ka murrinh law perrkenku pana ngumabathnu nguru-yu."
34 Kardu nugarn nhini-ka murrinh patha da matha danthart Jesus-yu. I nhini Jesus kathu-ka mamna, "Nhinhi-ka denthengkarnirn thurran yuthpan da matha i da-ka manta warda Yile neki ku Pule ngala pimpanu ngarra nhinhi-yu."
Bere nhini thangunu kardu-ka dala pumamnamarda warda i mere ngarra warda murrinh perradharrpudha ngarra nukunu Jesus-yu.

Kangkarlmawu Dampunkudharrpuneme Ngarra Kathu Christ Darntethbath-yu

Matthew 22.41-46; Luke 20.41-44

35 Bere nhini thangunu Jesus-ka wurdininthethiththa dini kardu ngarra church ngala kardu Jews pigunu-yu. I murrinh mampirra, "Nga. Kardu pana ngarra murrinh law nukun puddannanthethith pumpan-ka nginipunh kanhi mani-wa murrinh pamam pumpan-yu, 'Nukunu Christ-ka kardu darntethbath ngarra nukunu thangunu kardu ngalantharr murntak King David-ya.' Nhini-wa pamam pumpan-yu. Mu thangku-nu murrinh nhini-yu pamam pumpan-yu?" Jesus kathu-yu dampuntharrpu.
36 "Nga. Ngepan Yile neki nukunu murrinh mamna David murrinh ngarra darntilil-yu da murntak warra. I murrinh-ka kanhi-wa, 'Yile neki murrinh mamna ngarra pule ngay.' Kanhi-wa murrinh mam-yu, 'Nhinhi-ka kanhi-re thinu ngarra ngay batbat-te i kardu pule ngala thinu-yu. I kardu pana ngarra mere marda kumanhert kuru nhini ngay-ka ngirranputhnu pangu warra kumparra ngarra nhinhi. I nhinhi-ka kardu pule ngala warda thirranu ngarra kardu nhini-yu.' Nhini-wa murrinh David darntilil-yu."
37 I Jesus kathu-ka mampirra deyida, "Nukunu David mam-ka kanhi-wa murrinh-yu, 'Nukunu Christ-ka kardu pule ngala ngay-wa.' " I Jesus mampirra deyida, "Mu ngarra-re nukunu Christ-yu kardu darntethbath ngarra David thangunu-yu? Nukunu Christ-ka kardu pule ngala-wa dim," murrinh wurdamnuyith Jesus-yu.
Bere kardu wurnangat ngarra pubimnayepup murrinh nhini-ka kardu le nimin pardinadha-ya murrinh ngarra nukunu Jesus wurdanpunthethith-yu.

Kangkarlmawu Mampunmardawerr Ngarra Kardu Pana-nu Ngarra Murrinh Law Puddininthethiththa Punni

Matthew 23.1-36; Luke 20.45-47

38 Bere Kangkarlmawu-ka murrinh numi deyida wurdininthethiththa dini i mampirra, "Nga kardu. Thawath wangu nururranu kardu nugarn pana ngarra murrinh law puddannanthethith pumpan-yu. Kardu nhini-ka marda pumangannanart pumpan kardu pule ngala da matha nubankar-dunu i nantiparlnu nuru i 'Pule' numarranu nuru. I nhini weyida nanhthi kaligu pangkuy nanhthi patha pubardurdi pumpan i pumpannilili pana ngangka-re ngarra kardu wurnangat pirrimkadhuk-ya. Nhini-wa mange-yu le pumpan-yu.
39 "I ngana deyida ngarra da church mana parnardi-ka nhini-ka ngarra da chair patha da matha ngarra kardu pule ngala ngala nukun parnapup-ya. I ngana deyida ngarra kardu wurnangat-te puyemperr pirrim mi dhepdhep-nu-ka nhini-ka le-wa parnam ngarra da chair patha deyida parnawup ngarra kardu pule ngala ngala nukunu-ya. Nhini-wa mange-yu le pumpan-yu.

40 “I ngana deyida kardu nhini-ka mere kiranpe karni kardu palngun
mekmunurr. Mu nanhthi purrkpurrk i ku mani pigunu parnampunmakut
parnam. I ngana deyida pumemnurart pumpan nginipunh kardu patha
mani nhini-ka murrinh pirdithme parnamnangerren ngarra Yile neki.
Nhini-wa mange-yu kardu nhini le parnam-yu. Mu Yile neki-ka mere
marda manart kurru mange pana ngarra pumenthart pumpan da ngarra
mange nukunu parrarntiwak mana pumpan-yu, nhini-ka da nakurl-
te purdunkartelnu thathpirr kardu nhini-yu,” Kangkarlmawu kathu-yu
mampirruneme.

Kardu Palngun Mekmunurr Ku Mani Kunungingki Kanammardawu Ngarra Nanhthi Box
Luke 21.1-4

41 Bere nhini thangunu Jesus-ka kanawup manta ngangka da ngarra
nanhthi box ngarra kardu ku mani pubunimardardurdidha pi ngarra da
church ngala nhini pirridha-yu. I kardu ngathayida dirrankadha dini
ku mani kardu pubunimardardurdidha pi. I kardu wurnangat wunku
ku mani ngala wanku pubunimardardurdidha pi ku mani terert ngarra
nanhthi box nhini-yu Yile neki nukun. 42 I nhini thangunu-ka kardu pal-
ngun mekmunurr warda kathu wurrinidha wunku ku mani kunungingki
mebaththa wurrini. I nigunu-ka kanammardawu ku nginipunh five cent
perrkenku ngarra nanhthi box nhini-yu.
43 Bere nhini thangunu-ka Jesus mampirrukayneme kardu pulangay
nukunu i mampirruneme, “Nga peneme. Kanhi-ka murrinh thathpirr-wa
manarrunemenu kanhi-yu. Kardu mekmunurr kurran pangu ku mani
ngala thathpirr kanammardawu-yu ngarra nanhthi box pana-yu, ku-ka
dimpunpewal ngarra kardu ngamere-yu.
44 “Mu kardu pangu karrimkadhuk-ka ku mani ngarra pumarntimut
thangunu pimardathpuththa-yu, mu kardu palngun mekmunurr pangu-ka
nanhthi pangu banmardardi nanhthi-ka nanhthi bere matha mebaththa
kardi-yu, i nhini nanhthi-ka mananhthi warda kathu mi-nu-yu,” Jesus
kathu-yu mampirruneme.

13

Kangkarlmawu Wurdamyith Kardu Puyimpurrnu Puru Da Church Ngala Kardu Jews Pigunu
Matthew 24.1-2; Luke 21.5-6

1 Bere Jesus-ka yungawuy ngarra da church ngala pigunu kardu Jews i
nungardurr warda. I kardu numi pulangay nukunu kathu mamna, “Pule
nga. Da church ngala kanhi karrim-ka pubuniwakpaktha purni nanhthi
palyirr ngala ngala nawa? I da-ka church ngala thathpirr kanhi-yu i da-ka
patha-wa.”
2 Mu Jesus kathu-ka mamna, “Nga. Da church ngala kanhi ngarra
damkardu thirrim-ka da nakurl-nu-wa kardu-re pubayimpurrnu puru
palyirr terert kanhi-yu. I nanhthi palyirr ngala ngala kanhi-ka da pana
ngangka-re buymardarrurrnu purru.”

Kardu Ngarra Yile Neki Nukunu Da Tetemanthay Pubardurtnu
Matthew 24.3-14; Luke 21.7-19

3 Bere nhini thangunu Jesus i pulangay nukunu-ka punnadhaneme
i pirrimkamardawithneme da palyirr nan-nu Olive i da kangkarl par-
namkawupneme i pumengkadhaneme pirrine pangu wangu ngarra
church ngala nhini da pirabaththaneme pirrine.

Bere ngarra kardu makardu mana warda-ka peneme Peter, James, John
i Andrew purnenadhaneme ngarra Jesus i pumamnaneme,
4 “Ya pule. Minthire kardu thu kuy pubayimpurrnu puru-yu da
church ngala pangu karrim-yu? I ngarra-re-wa kardu ngankuneme
the ngumabathnemenu-yu ngarra da manta-nu warda-yu da nhini-re
pubayimpurrnu puru-yu? I kanhi deyida numi-yu, ngarra-re-wa the
ngumabathnemenu da ngarra manta-nu warda ngarra da nhinhi-re kardu
Pule ngala thathpirr thingarranu ngarra kardu wurnangat warda ngatha?”
Parramkadharrpuneme.
5 Mu Jesus kathu-ka mampirruneme, “Nga peneme. Nankuneme-ka
thawath wangu nanemenu mere nangkal nukun murrinh thirrukduk
kanarruyirrarart-nukun-neme.
6 Nga. Kardu nugarn terert warda kathu purunu nhini-yu i murrinh pa-
narrayirrarartnu parni nginipunh murrinh kanhi mani-ya pumanarranu-
ya, ‘Ngay-ka Christ-wa. I Yile neki wurdanngithuk ngay-yu.’ I kardu
wurnangat ngamere deyida murrinh nhini pumarrabathnu puru kardu
nhini-yu.
7 “I nanki-ka nubirrayepupnu kardu wurnangat thu kuy ngala da matha
puyuwurdupnu da manta kanhi ngatha-ya. I nuyurrayepupnu kardu
wurnangat thu kuy ngala puyithuknu puru da ngathparr pangu wangu-
ya. Mu nanki-ka mere nenham nukun da nhini-re-yu, mange-ka nginipunh
nhini mani-wa puyemanu puru-yu. Mu da putek kanhi-ka mere da ngatha
panirikerdeknu da nhini-nu-re-yu.
8 Kardu wurnangat warda pumethanu puru da ngamengka da numi
numi nhini thangunu kathu. I kardu pule ngala ngala i kardu
ngarra peneme ngatha pumethanemenu puru-ya. I da putek-ka purru-
rangkaltangkalnu da pana ngangka-re-ya. I kardu wurnangat-ka mi
dhepdhep-ka mami parninu. I da nhini-re-nu-ka kardu-ka da tetemanthay
pubardurtnu puru da puretnu-yu.
9 “I nga. Thawath-nu deyida wangu. Kardu-ka mere marda pumana-
nartnu puru nhini-ka ngay thangunu weyida narramngiriwak numpan
nhini-yu. I kardu-ka purunanngawurtnu i pumananbertinu puru ngarra
murrinh court wangu. I kardu thu punanthuknu puru ngarra da church-
ya. I nhini thangunu-ka pumananbertinu puru ngarra kardu pule ngala
ngala. I kumparra pangu warra pubunanpaknu ngarra kardu pule ngala
ngala nhini da, nhini-ka ngay thangunu weyida marda numanganngert
numpan. I da nhini-nu-re-ka murrinh nuddurrayithnu kardu nhini-yu
murrinh ngarra ngay thangunu-yu.
10 Mu da putek kanhi-ka mere da ngatha panirikerdeknu da nhini-re-yu.
Mu da marra-re warra ngadha-ka murrinh thelerrdhe patha ngarra ngay
nanthelerrnu nuru da ngarra pana ngangka-re-ya ngarra kardu wurnangat
warda ngatha.
11 “I kardu pana-re ngarra purunanngawurtnu-ka i murrinh court
wangu pumananbertinu puru-ka, nhini nanki-ka mere numenumar-
dawerr nukun murrinh numarranu-yu ngarra kardu pule ngala ngala
wangu. Mu Ngepan ngarra Yile ngay-ka murrinh panarramutnu ngarra
kardu pule ngala ngala wangu murrinh numarranu-yu. I murrinh
ngarra nururrangerrennu-ka nhini-ka murrinh ngarra Ngepan Yile ngay
thangunu kathu i mere murrinh nanki thangunu nhini-yu.
12 “Kardu-ka mere marda pumanartnu kardu ngarra ngay parramngiri-
wak pumpan-yu. I pumanbertinu puru kardu ngarra ngay-yu ngarra kardu
pule ngala ngala wangu-yu thu punthuknu-yu pudduntinuminuminu-yu.

Nginipunh kanhi mani-ya kardu-ka kardu ngathan nukunu mabertinu purru thu pubatnu-ya. I kardu yileyile-ka wakal nukunu mabertinu purru pangu wangu thu pubatnu-yu. I kardu-ka yileyile i kalekale pigunu pumanbertinu puru pangu wangu thu punkuthuknungime puru-yu.
13 Kardu wurnangat warda ngatha mere marda pumananartnu puru, nhini-ka ngarra ngay thangunu weyida marda numanganngert numpan-yu. Mu kardu nangkal ngatha bere ngatha wangu pangiriwaknu thathpirr pani i mere kaningipart nukun-ka kardu nhini-ka bere matha wangu paninu ngarra ngay-yu da kangkarl wangu-yu."

Kardu Walmamka Thathpirr Pirranu Ngarra Da Church Ngala Kardu Jews Pigunu

14 Bere Jesus kathu-ka mampirru-deyida-neme, "Nga. Murrinh kanhi-ka nubiyepup-thathpirr-neme i numangimartanemenu. Nga, nubangkardunu kardu walmamka kardu kurdumparle thathpirr pirranu ngarra da church ngala pangu-yu. Nukunu nhini-ka Yile ngay mere marda thathpirr mart kurru. I nukunu nhini-ka mere mani kanirdi i kirra ngatha ngarra da church pangu-yu. Mu ngarra nukunu-re nubangkardunu pirranu pangu-ka tharra pirtpirt da matha nunnuwinhatnu ngarra da palyirr da ngathparr pangu wangu-yu nanki-yu kardu ngarra da Judea narnam-yu.
15 "I ngarra da nhini-nu-re-ka kardu ngatha pinu ngarra thelput werlpen da kangkarl kathu-ka, nukunu nhini-ka mere deyida kanirdi ngarra thelput nukunu nanhthi purrkpurrk nukunu-nu panikutnu, mu tharra da matha punuwinhatnu ngarra da palyirr-nu wangu-yu.
16 I kardu deyida ngarra mi kadin panirurtuynu ngatha-ka, nukunu nhini-ka mere deyida punnu pi pangu ngarra thelput nanhthi kawut nukunu-nu martnu, mu tharra da matha punuwinhatnu nhini-yu ngarra da palyirr-nu wangu-yu.
17 I da nhini-nu-re-ka da-ka tetemanthay-wa pubardurtnu kardu palngun-yu kardu ngarra putput purunu-yu i kardu palngun pana ngarra kardu mamay punthaygurduknu puru ngapurlu.
18 Nhini Yile ngay nadharrpunu da tetemanthay nhini-ka mere karuy nukun da ngarra burrburr-yu.
19 "I da nhini-re-ka kardu wurnangat warda ngatha da tetemanthay nimin-ya pubardurtnu thu kuy ngala nhini thangunu-yu i da nginipunh nhini mani-ya. I da ngarra marra-re kathu ngarra Yile ngay mampatha da putek ngala kanhi i kardu wanku mampatha i da ngarra marra kanhi da mana thim-ka da tetemanthay ngala nimin-ka mere puberdurdurttha puyi da nhini-re-yu, mu da tetemanthay ngala nimin-ka kurran-wa kathu nhini-yu da nakurlnu-yu. I da tetemanthay ngala nhini thangunu pirtalnu-ka nhini-ka mere deyida paninu warda nhini-yu.
20 Mu da tetemanthay ngala nhini ngatha pirranu bere ngatha wangu-ka nhini-ka kardu wurnangat warda ngatha puruwuwupnu nhini-yu. Mu Yile ngay-ka mere warda purdumurlnu da tetemanthay ngala pirdithme nhini pirranu-yu. Mu pangu da wangu ngaliwe bartal-da-nu-matha da tetemanthay nhini-yu kardu pana-nu kardu ngarra nukunu thathpirr kardu ngarra mampunkarart-ya."
21 Bere Jesus kathu-ka mampirru-deyida-neme, "Nga. Da ngarra nhini-nu-re-ka kardu ngamere kama murrinh pumanarranu-ya murrinh nginipunh kanhi mani-ya, 'Nga nubangkardu. Nukunu Christ-ka karrim kanhi, Yile neki kathu wurdanthuk nukunu-yu.' I ngana deyida murrinh kama pumanarranu-ya, 'Nga nubangkardu. Nukunu Christ-ka karrim

pangu-ya.’ Mu murrinh nhini-ka mere thathpirr murrinh nhini-yu, murrinh thirrukduk-wa. I mere murrinh nukun numarrabath nhini-yu.
22 I kardu parurtuynu pira kardu Christ thirrukduk-ya kardu pumenurartnu parni Yile ngay mana-wa kurdunthuk. I ngana deyida kardu nugarn ngamere deyida parurtuynu pira kardu pumenurartnu parni murrinh ngarra Yile ngay mana-wa kurdurrayith kani. Mu kardu nhini-ka kardu thirrukduk deyida. I kardu nugarn nhini-ka mange ngala ngala terert puyemanu parni-ya wunku nanhthi lurruth ngala deyida puyemanu parni. I kardu wurnangat warda ngatha pumerramardatnu parni. I kardu nhini kathu-ka panarrayirrarartnu parni kardu wurnangat warda ngatha i nanki kama kardu ngarra Yile ngay nukunu-yu kanarrayirrart nukun.
23 Mu nhini-ka kardu-ka thawath wangu-wa nururrabirlbirlnu-yu kardu thirrukduk-wunthay nhini-nu-yu. Ngay-ka mamnarruneme ngem murrinh terert kanhi-ka the numabathnemenu da nhini-yu paruynu-yu,” Jesus kathu-yu mampirruneme.

Kangkarlmawu Purdiwurl-deyida-nu Kathu Da Ngarra Putek Ngala Kanhi
Matthew 24.32-35; Luke 21.29-33

24 “I nga.” Jesus kathu-yu mampirru-deyida-neme. “Ngarra thu kuy ngala nhini i da tetemanthay ngala nhini thangunu-ka nanhthi ngunga-ka mere warda palarrangnu pirra, wurda warda nhini-yu. I ngana deyida nanhthi merrk-ka mere warda pangkawipnu pirra-yu.
25 I nanhthi pilinh-ka parniyimpurrnu kangkarl kathu-yu. I nanhthi pana kangkarl karnam-ka pirangkaltangkalnu warda nhini-yu.

26 “I da nhini thangunu kardu-ka pubangingkardunu ngay kardu darrikardu nanki thathpirr-ka ngurrunu kathu ngarra kalakkalak ngurrurdurdinu kathu. I pubangingkardunu kardu Pule ngala thathpirr warda ngurrunu nhini-yu wunku nanhthi lurruth ngala i ngay da matha warda pangilarrangnu purru-yu.
27 Bere nhini thangunu-ka ku angel warda ngurdunthuknu kardu ngarra Yile ngay nukunu purunmetkutnu i punperrnu puru da pana ngangka-re-ya. Kardu nhini ngarra Yile ngay menkararttha wurrini da ngala kurran kanhi i ngangka-re-ya.”

28 Bere Jesus-ka murrinh deyida wurdampirruyithneme i mampirruneme, “Nga. Numangkathannu nanhthi thay thangunu kathu. The mana nanthin-ya nanhthi marlanpakpak ngarra thay-yu pangarntuy warda-ka nhini-ka da thangku manta warda nhini-yu, nawa?
29 I mange nginipunh nhini deyida mani-ya ngarra nanki-re nubangkardunu nanhthi kangkarl nhini pamanu purru-ka nhini-ka the numabathnu da-ka manta warda ngay ngurdiwurlnu da putek ngala kanhi-yu i Yile ngay-ka ku Pule ngala thathpirr warda pinu nhini-yu.

30 “Nga, murrinh thathpirr kanhi-yu. Thu kuy ngala nhini i da terert nhini ngarra ngay ngurdininarruyiththaneme ngini-ka da nhini-ka panarraruynu ngarra kardu wurnangat kanhi-re kardu birnu da ngatha numpan-yu.
31 I nga, nanhthi ngunga, merrk, nanhthi pilinh i da putek ngala kanhi-ka nanhthi mananhthi-nu warda i manangka da-nu warda panirikerdek-da-nu-matha. Mu murrinh thathpi ngarra ngay-ka mere ngarra nukun kanirikerdek, wurda.”

Kardu Mere Nangkal The Mabath Da Nhini-yu Ngarra Kangkarlmawu Purdiwurlnu Kathu-yu

Matthew 24.36-44

32 "I nga." Jesus kathu-yu mampirru-deyida-neme. "Mu da nhini-nu-re ngarra ngay deyida ngurdiwurlnu kathu-ka, kardu-ka mere nangkal-wa the mabathnu da nhini-nu-yu. I ku angel deyida wunku mere the pumabathnu-yu i ngay deyida wanku da nhini mere the mabathnu-yu, ngay ngarra wakal nukunu thathpirr-ya. Mu Yile ngay da matha the kan-thin dim da ngarra ngay purdungithuk-deyida-nu-yu ngarra ngurdiwurl-deyida-nu kathu-yu.

33 Mu nhini nanki-ka niranunginikatnu i nuyungabirlbirlnu, nhini nanki-ka mere the numabath ngarra ngay ngurrunu kathu-yu.

34 "Mu nga. Da nhini-re ngarra ngay ngurrunu kathu-ka kardu mange nginipunh nugarn pana mani-ya da ngarra mayern ngathparr wangu nadha dini. I thelput nukunu kanampirrapart ngarra kardu wurlk nukunu pumenadha pardi kardu ngarra da piranapedha pardi-ya. I kardu nhini-ka wurlk dampirramut i murrinh mamna kardu numi ngarra nanhthi tuwa menadharlurldha pirri, 'Ya. Bere ngatha wangu thirrangabirlbirlnu kathu i thirrangamardamardanu ngarra ngay ngurdiwurl-deyida-nu kathu-yu.' "

35 I Jesus-ka murrinh deyida mampirruneme, "Ngay-ka kardu nugarn nginipunh nhini deyida mani ngarra thelput nukunu pangu mebaththa dini-ya. I nanki-ka kardu nginipunh pana mani ngarra wurlk pumenadha pardi. I nhini nanki-ka nuyungabirlbirl-nu i narningamardamardanu, nhini-ka mere the numabath minthire kama ngurdinarrawurl-deyida-nu kathu-yu, da kungini kama-ya, da kalkkalk kama-ya, da pangkararanu kama-ya i thipinhire pungkapurlnu kama-ya.

36-37 "Mu nanki-ka mere the numabath ngarra ngay deyida kathu ngurdiwurlnu-yu, nhini-ka nuyungabirlbirlnu bere ngatha wangu, da pirt-pirt da matha ngurdinarrawurl nukun kathu-yu. I mere nuyungiyekum nukun ngarra ngay kathu ngurdiwurlnu-yu, mu nuyungabirlbirl-da-nu matha i narningamardamardanu," Jesus kathu-yu mampirruneme.

14

Kardu Nugarn Ngamere Puddamyith Ngarra-re Kangkarlmawu Thu Pubatnu

Matthew 26.1-5; Luke 22.1-2; John 11.45-53

1 Bere kardu Jews-ka pubenangkardurdu punni da Jerusalem pangu-yu da thangku terert-yu. I mi-ka pulleth mi lawam werlpen. I da-ka nhini murrinh-ka da nan-wa Passover. Bere da-ka da nhini-wa i kardu wurnangat nimin-ya pubemkardurdu warda da Passover-nu-ya. Mu da-ka da perrkengku warda wangu pirri mange ngarra punniret warda da Passover nhini-nu-yu.

Bere da nhini-re-ka ku yilarn ngala ngala i kardu nugarn pana ngarra murrinh law kardu Jews pigunu puddininthethiththa punni-ka murrinh dederrk-te puddanayiththa punni ngarra-re Kangkarlmawu pumartanu-yu i thu pubatnu i puddurinuminu-yu.

2 Kanhi-wa murrinh-yu kardu nugarn nhini pumenanudha punni-yu, "Ya nga. Ngarra kardu-re murrinh tiparlti ngarra Yile neki wangu partalnu-re-ka i mi lawam werlpen nhini parikerdeknu-ka nhini-ka Kangkarlmawu warda pumartanemenu. Mu marra kanhi ngatha pumarta-nukun-neme, kardu-ka kanhirithi-nukun-neme i thu kunhituk-nukun-neme nhini-yu."

Kardu Palngun Nanhthi Oil Kangunu Patha Dampewewu Ngarra Pelpith Nukunu Kangkarlmawu

Matthew 26.6-13; John 12.1-8

3 Mu Kangkarlmawu-ka da nan dinidha-yu da Bethany ngarra thelput Simon nukunu. I nukunu Simon nhini-ka matharr leprosy kanthidha wurrini da murntak warra-yu.

Bere ngarra nukunu-re Jesus mi dhepdhep dinimurrktha-ka kardu palngun wurrininadha wunku nanhthi oil kangunu patha nimin-ya ngarra nanhthi pul-te. I bere mantharl i dampewewu ngarra pelpith nukunu Jesus-yu. Kardu palngun nhini-ka da murntak warra manganart nanhthi oil kangunu patha nhini-yu i ku mani ngala-wa pay mam manganart nigunu-yu. I murrinh nanhthi oil-ka nanhthi nan-wa nard.

4 Mu kardu ngamere-ka mampunkumardarakineme ngarra palngun nhini-yu i murrinh pumenanungkudhaneme pirrine, "Ya. Thangku-dha nanhthi oil pangu-yu dampewewu-yu? Nanhthi-ka wurdanpi-wa.

5 Nigunu nanhthi-ka denhemuttha-wa-neme i nekineme-ka nanhthi warda thelim thumedhaneme nhini-yu ku mani ngala-nu-ya, i nhini ku mani nhini-ka therrumutmuttha-warda-ngime kardu ngarra mananhthi-wunka-ya." Murrinh tetemam da matha pumenanungkudhaneme pirrine.

6 "Ya. Pama da pi," Jesus kathu-yu mampirruneme. "Thangku-dha murrinh pana ngarra nigunu numamkardarrithakneme nirrimka-yu? Mange ngarra nigunu mamnga-ka mange lelunh-wa nhini-yu."

7 I ngana deyida Jesus kathu-yu mampirruneme, "Kardu pana ngarra nanhthi mananhthi-wunka-ka kardu bere matha wangu per-duynu parni kanhi da i ngarra marda-re numankurtneme-ka kardu-ka numankumanpinu-weyida-neme nhini-yu. Mu ngay-ka mere ngani ngatha nukun ngarra nankuneme kanhi-yu.

8 Nhini-ka mange patha-wa nhini-yu kardu palngun kanhi-yu nanhthi oil damngiwewewu ngarra pelpith ngay. Nigunu-ka damngiwewu war-darra ngarra nginipunh ngay-yu nanhthi oil patha kanhi-yu i mamn-gawathawatha wardarra ngarra nginipunh ngay-nu-yu pubangibirrnu-yu." Jesus kathu-yu mampirruneme. Nhini-wa mange murntak-yu pume punni nanhthi oil kangunu patha parrininpewu punni ngarra ku nginipunh puwup-ya.

9 "Murrinh deyida thathpirr kanhi-yu," Jesus kathu mampirruneme. "Kardu pana ngangka-re puddirrayithnu puru murrinh ngarra ngay-yu. I murrinh numi deyida puddirrayithnu puru murrinh ngarra kardu palngun kanhi thangunu damngiwewu-yu. Da pana ngangka-re kardu wurnangat nimin-ya pubiyepupnu puru kardu palngun kanhi i mange patha kanhi-yu ngarra mamnga-yu."

Nukunu Judas Wurrinirradha Ngarra Ku Yilarn Ngala Ngala Murrinh Dederrk-nu

Matthew 26.14-16; Luke 22.3-6

10 Bere nhini thangunu-ka nukunu Judas Iscariot, kardu pulangay nukunu Jesus kardu 12-ya kanampunkupart-warda-neme i wurrinirradha ngarra ku yilarn ngala ngala murrinh dederrk-nu marrunemenu ngarra-re nukunu mankumanpinuneme-yu Kangkarlmawu pumartanemenu-yu.

11 Bere murrinh pubimnayepup-thangunu-neme nukunu Judas-ka, peneme-ka le warda pardedhaneme ku yilarn ngala ngala nhini-yu. I pumamnaneme ku mani panamutnemenu.

Bere nhini thangunu nukunu Judas-ka dirrangkadha wurrini da ngarra kardu makardu-nu thathpirr ngarra Kangkarlmawu-yu i nhini-ka pirrarrakaynu warda ku yilarn ngala ngala nhini-yu kardu warda pumartanu Kangkarlmawu-yu i pumabertinu puru pangu warda wangu.

Kangkarlmawu i Kardu Pulangay Nukunu Pullamkathneme Mi Lawam Werlpen i Ku Ngen
Matthew 26.17-25; Luke 22.7-14,21-23; John 13.21-30

12 Bere da ngarra kumparra marra-re da ngarra ngala nhini da Passover-ya da-ka pangarntuy warda nhini-yu. I kardu-ka pullethka mi lawam werlpen-wa. I ku thip-ka purninthuktha warda ku dhepdhep-nu da ngarra marra-re nhini-yu. Bere da ngala nhini-re-ka pulangay nukunu Jesus-ka pumamnaneme, "Ya pule. Ngarra wangu mi ngumampawathawathanemenu-yu mi lawam werlpen i ku ngen mi nekineme-nu pullathnuneme-yu?"

13 Bere nukunu Jesus-ka pulangay nukunu perrkenku mampirrukaynintha i mampirrunintha, "Penintha. Thununinthanu thi pangu da nan Jerusalem. I da pangu-ka kardu nugarn banankumardabininthanu nanhthi pot kura patha wanku piwepupnu purru ngarra pelpith nukunu-yu. I nhini thangunu-ka thaninthariwaknu thurru

14 i pangu da mana ngarra thelput paniridinu. I murrinh kanhi numananunintha ngarra kardu pule ngala ngarra thelput nhini nukunu, 'Ya. Kardu pule ngankunintha wurdanngankuthuknintha kanhi-yu. I nukunu-ka mam, "Ngarra da ngay-yu ngarra da mi ngulathnu mi Passover-yu wunku pulangay ngay wanku mi lawam werlpen i ku ngen ngullathnuneme-yu?" '

15 I nhini thangunu kardu nhini-ka panankumardawithnunintha i panarrungkardanunintha da nhini-yu ngarra thelput kangkarl-yu. I nanhthi table i nanhthi chair wanku ngarra da ngala nhini-yu pingkadhuknu-yu. I nhini da da-yu ngarra mi naninthawathawathanu-yu mi lawam werlpen i ku thip ku ngen nekineme-nu-yu." Nhini-wa murrinh-yu ngarra Jesus mampirrunintha-yu i wurdanpunkuthuk-warda-nintha.

16 Bere penintha nhini-ka naninthadha dini da Jerusalem-nu warda wangu i pubemkamardabineme kardu nugarn nhini-yu wunku nanhthi pot kura wanku yingawepuptha wurrini-yu. I mamnintharluy i daninintharwaktha warda wurrini ngarra thelput nhini da nginipunh ngarra Jesus deyida mani murrinh nhini mampirrunintha. Bere penintha nhini-ka mi warda mamninthawathawatha mi lawam werlpen i ku ngen-yu.

17 Bere da thipinhi nhini-ka Jesus i pulangay nukunu kardu 12-ya parramkaruy-warda-neme ngarra thelput nhini-yu i parnamkardi-warda-neme ngarra mi-nu-yu.

18 Bere nhini thangunu ngarra peneme-re mi pirrinemurrkthaneme-ka ngarra nanhthi table, Jesus-ka murrinh warda mampirruneme, "Nga peneme. Kanhi-ka murrinh thathpirr-wa manarrunemenu-yu. Kardu nugarn numi kanhi da kem ngarra ngay mi dimmurrk, kardu paningipartnu-yu i manmanpinu kardu wiyenpun pangu pumangirtanu i pumangibertinu puru pangu warda wangu."

19 I ngarra peneme-re murrinh ngarra Jesus pubimnayepupneme-ka kardu dampunkumardathin-warda-neme nhini-yu. I ngarra Jesus parranedharrpudhaneme pirrine numi numi murrinh nginipunh kanhi mani-ya, "Ngay-ka wurda, nawa?" Pumenadhaneme pirrine.

20 Mu Jesus kathu-ka mampirruneme, “Kardu nugarn nhini-ka kardu kanhi da kem kardu 12 ngarra nankuneme-ya. Kardu-ka kardu nhini-wa ngarra mi lawam ngurduninthakulknu ngarra nanhthi dish kanhi marda ngala.
21 Bere ngay kardu darrikardu nanki thathpirr-ka ngupupnu warda murrinh nginipunh ngarra Yile ngay da matha mam da murntak warra-ya. Mu kardu nugarn nhini-ka kardu ngarra ngay parramutnu-ka kardu ngarra wiyenpun-ka, da-ka da wiye-wa-nu ngarra nukunu-nu-yu. I nukunu-ka patha-dha-wa nhini-yu mere banabattha-yu,” Jesus kathu-yu mampirruneme.

Kangkarlmawu Wurdampirruyithneme Murrinh Ngarra Nginipunh I Kumulung Nukunu

22 Bere ngarra mi-re pirrinemurrktha-da-ngatha-neme-ka nukunu Jesus-ka mi lawam werlpen manganart i Yile nukunu darntiparl mi-nu-yu i munirrurerrarrdhaneme dini. I mampirruneme, “Nga peneme, mi kanhi.” I mi warda dampirrumutmutneme. I mampirru-deyida-neme, “Mi kanhi-ka nginipunh ngay-wa.”
23 I ngana deyida nanhthi kap manganart kura wine wanku i Yile nukunu deyida darntiparl kura wine-nu-yu i dampirrumutneme i perrene-madhaneme pirrine i numi numi pirrinegurdugurdukthaneme kura wine nhini-yu.
24 I nukunu Jesus-ka mampirru-deyida-neme, “Kura wine kanhi-ka ku-mulung ngay-wa. Kumulung ngay-ka pinthawunu i ngay-ka ngupupnu. I nhini-ka da wiye ngarra kardu pumammath pumpan-ka ngirranmaputhnu warda nhini-yu kardu ngarra murrinh ngay pumangabathnu puru-yu. Yile ngay da murntak warra mam da mange wiye pirranmaputhnu ngarra kardu thangunu, i nhini-ka murrinh-ka murrinh da thathpirr ngarra kumulung ngay-re pinthawunu-yu,” mampirruneme Jesus kathu-yu.
25 “I murrinh thathpirr kanhi manarrunemenu. Ngay-ka mere deyida bagurduknu kura mi kakpa nginipunh kanhi mani-yu. Mu da ngala kurran kathu-ka ngarra Yile ngay da matha Pule ngala thathpirr pinu-ka nhini ngay-ka kura deyida bagurduknu kura mi kakpa marra-yu,” nukunu kathu-yu Jesus mampirruneme.
26 Bere nhini thangunu peneme-ka pardinareldhaneme nanhthi thamarl tiparlti ngarra Yile neki-nu wangu. I nhini thangunu-ka pungamkawuyneme ngarra thelput thangunu kathu i pangu warda wangu punnedhaneme da palyirr nhini da, nan Olive.

Kangkarlmawu Wurdampirruyithneme Ngarra Kardu Pulangay Nukunu Parnepartnemenu i Punnuwinhatnemenu

Matthew 26.31-35; Luke 22.31-34; John 13.36-38

27 I bere Jesus kathu-ka mampirru-warda-neme, “Nga. Nankuneme-ka kardu narnengipartnemenu i kardu numenganthardarrarrnemenu murrinh nginipunh nhini mani-wa ngarra Yile ngay mam da murntak warra-yu. I kanhi-wa mam murrinh-yu, ‘Ngay-ka ngubat-wa-nu kardu nugarn pule ngala pana ngarra ku thip dirranganpunpe kanam-yu. I nhini thangunu ku thip-ka pumerdarrarrnu-warda-nintha nhini-yu.’ ”
28 I Jesus-ka mampirru-deyida-neme, “I nhini thangunu Yile ngay-ka purdungingkabirl-deyida-nu. I ngay-ka kumparra wardarra ngununu ngi da nan-nu wangu Kelili.”

29 Mu nukunu Peter kathu-ka ngarra Jesus mamna, “Kardu peneme ngatha parnenhipartnemenu i pumerdarrarrnemenu, nhini-ka ngay da matha wurda-yu.”
30 Mu Jesus kathu-ka mamna ngarra Peter, “Murrinh kanhi mampanu-ka murrinh thathpirr-wa. Thipinhi marra kanhi-ka ngarra ku rooster mere da ngatha pirrakaynu, nhinhi-ka kardu narranu murrinh kanhi perrkenkuneme-yu, ‘Ngay-ka kardu mere the-wa mabath kardu nugarn pangu-yu.’ I nhini thangunu ku rooster-ka pirrakaynu warda nanhthi kaykay perrkenku-nu diyepupnu-yu.”
31 Mu Peter kathu-ka mamna murrinh lurruth ngala ngarra Jesus, “Awu wurda, ngay-ka mere da matha ngama nukun ngay mere the manhibath nhinhi-yu. Kardu ngatha yida thu kungibatnu mange nginipunh nhinhi deyida mani thu punhibatnu pana, ngay-ka mere da matha ngama nukun mere the manhibath nhinhi-yu.” I peneme ngamere pana-ka murrinh nginipunh nhini deyida mani pumamnaneme ngarra Jesus-yu.

Kangkarlmawu Dininangerrentha Ngarra Yile Nukunu Wangu
Matthew 26.36-46; Luke 22.39-46

32 Bere nhini thangunu Jesus i pulangay nukunu-ka parramkaruyneme ngarra da nan Gethsemane ngarra thay terert-ya. Bere Jesus kathu-ka mampirruneme, “Nga, kanhi da nenuneme, mu ngay-ka ngurran dhi wangu-wa murrinh-nu ngarra Yile ngay nganinangerrennu.”
33 Bere Jesus-ka mampirrukayneme Peter, James i John i purnedhaneme manta pangu da wangu.
Nukunu-ka kardu danimardathintha warda dini ngala da matha i nginipunh nukunu-ka dinirartaldhanintha.
34 I mampirruneme ngarra Peter, James i John, “Ngay-ka damngimar-dathin warda dim ngala da matha. I ngay-ka ngingamnuthap ngem-ka kardu ngupupnu warda. Nankuneme-ka karda nenemenu i bere ngatha wangu nebirlbirlnemenu.”
35-36 Bere Jesus-ka wurrinidha pangu wangu manta ngangka da ngatha i murrinh kardinangerrentha ngarra Yile nukunu. I dempinhimardardum ngarra putek i murrinh mamna murrinh ngarra nukunu-re murrinh kanhi, “Abba,” murrinh kanhi-nu-ya, “Yile.” I murrinh numi deyida mamna, “Kardu-ka pangilututnu i thu pungibatnu. Nganaka kama-ya marda nanganart dunthap warda kardu nhini-yu i mere kangilutut nukun i mere kungibat nukun. Mange nhini-wa marda manganart ngem ngay-yu. Mu nhinhi mange ngatha marda nart kardu thangunu pangilututnu i thu pungibatnu, nhini-ka ngay-re marda manganart-yu. Mange ngarra nhinhi marda nanganart-ka ngay-ka marda deyida manganart mange nhini-yu.”
I murrinh deyida mamna, “Yile, nhinhi-ka kardu lurruth ngala-wa i mange terert warda ngatha nukun nam thurran. I nhinhi da matha mani dunthap warda-yu kardu mere kangilutut nukun ngay i mere kungibat nukun kani. Mu nhinhi ngatha marda nart kardu thangunu thu pungibatnu i pangilututnu, nhini-ka bere ngatha puyemanganu. Mange ngarra nhinhi marda nartnu, ngay-ka marda deyida manganart mange nhini-nu-yu.”
37 I nhini thangunu Jesus-ka wurdawurl pangu ngarra pulangay nukunu kardu perrkenkuneme nhini-nu-ya i bampunkurdurtneme kardu ngurrn-guwarl pirrinengurrkurrkthaneme. I murrinh mamna ngarra Simon Peter, “Simon. Thangku-nu ngurrnguwarl pana thibimngurrkurrk-yu? Thangku-dha mere thanibirlbirl kunungingki ngadha-yu?”

38 I ngana deyida murrinh mampirruneme ngarra kardu perrkenkuneme nhini-yu, “Kardu thathpirr narnebirlbirlneme-ya i ngarra Yile ngay warda nadharrpununeme manankumanpinuneme mere da mange wiye nukun niyemaneme ngarra nukunu-re ku karrath manankurullulnuneme-yu. I ngepan ngarra nankuneme marda numangankartneme numpanka mange yuthpan da matha-nu, mu nanhthi nginipunh ngarra nankuneme-ka mere lurruth ngala numabathneme.”

39 Bere Jesus-ka wurdawurl deyida i murrinh deyida kardinangerrentha ngarra Yile nukunu murrinh nginipunh marra-re deyida mani kardinangerrentha.

40 I nhini thangunu-ka wurdawurl deyida ngarra pulangay nukunu perrkenkuneme i bampunkurdurt-deyida-neme kardu ngurrnguwarl pirrinengurrkurrkthaneme, nhini-ka kardu pardewalawalakadha-da-ngathaneme. Bere peneme-ka birl pirrimkaneme i pubamkangkarduneme Jesus, mu peneme-ka manangka murrinh-wa pirrinedhaneme, mere warda murrinh pumenadhaneme ngarra nukunu-yu, kardu yidiwe warda pirrinedhaneme.

41 I nhini thangunu Jesus-ka wurdawurl pangu deyida kardinangerrentha ngarra Yile nukunu. I murrinh nhini thangunu-ka wurdampirruwurl-deyida-kathu-neme ngarra peneme i bangampunkungkardu-deyida-neme kardu ngurrnguwarl. I mampirruneme, “Ya. Nankuneme-ka karda ngatha narnamkangurrkurrkneme i bangamnankuyukneme dim? Bere-ya. Kardu-ka pumpan warda kathu ngay-nu-ya kardu ngarra darrikardu nanki thathpirr. Kardu warda pumangirtanu i ngay pubangimardanu kardu ngarra nugarn wiyenpun warda wangu.

42 Ka, newirnturtneme, purru-warda-neme. Nhini da kunungam kardu nugarn numi-yu kardu ngarra kanamngipart ngay-yu i kardu ngarra mampunmanpi kardu nugarn wiyenpun ngay-nu pumangirtanu.”

Kardu Nugarn Pumangarnta Kangkarlmawu
Matthew 26.47-56; Luke 22.47-53; John 18.3-12

43 Bere ngarra Jesus-te pirringerren-da-dha-ngatha-ka kardu nugarn numi nhini Judas-ya pangarntuy warda. I kardu nugarn terert deyida wanku parrarntuy wanku thu sword i thu thay pumebaththa purni. Nukunu-ka nhini da wanku Judas Iscariot kardu pulangay nukunu Jesus ngadha daniriwaktha kardi-yu kardu 12-ya mam numi-yu da ngarra marra-re-ya.

Ku yilarn ngala ngala i kardu ngarra murrinh law kardu Jews pigunu puddininthethiththa purni i kardu ngalantharr ngalantharr puddanpunthuk kardu murlakpun nhini-yu Jesus-nu pumartanu-yu.

44 Mu nukunu nhini Judas-ka murrinh mampirra wardarra ngarra kardu murlakpun mange ngarra-re manmanpinu Jesus pumartanu-yu. I ngarra murrinh mampirra wardarra-ka kanhi-wa, “Kardu pana ngarra ngadhamurrudhungnu-ka nhini-wa kardu-yu numartanu-yu i pangu warda wangu numabertinu nuru i niranginikatnu-yu.”

45 Bere Judas-ka manta ngangka da wurrininadha ngarra Jesus i murrinh mamna, “Pule.” I nhini-ka danthamurrudhung warda ngarra thamurru nukunu.

46 I bere kardu murlakpun nhini-ka pumangarnta warda Jesus-yu, tetemam da matha pumamyit pirridha.

47 I kardu nugarn numi ngarra pulangay nukunu Jesus-ka thu sword
manganart i panthertal the numi ngarra kardu pana ngarra wurlk nukunu
menadha wurrini ngarra ku yilarn ngala thathpirr.
48 I bere Jesus kathu-ka murrinh mampirra ngarra kardu murlakpun
nhini-yu, "Nanki-ka nunningadha ngay-nu i numanganngirta nginipunh
kardu pana deyida mani kardu darrarartka numartanu wunku thu sword
pangkuy pangkuy i thu thay.
49 Mu ngay-ka da terert da matha nirripuptha wunku nanki-yu ngarra
da church ngala i ngurdininanthethiththa ngardi pangu-yu, mu nanki-ka
mere numengirtadha ngadha da nhini-re-yu. Mu Yile ngay murrinh ngarra
nukunu-ka murrinh da thathpirr nhini-yu. Da murntak warra mam-ka
kanhi-wa, kardu nugarn murlakpun pumangirtanu ngay-yu nginipunh
nanki mani numanganngirta warda marra kanhi-yu," Jesus kathu-yu
mampirra.
50 Bere da nhini thangunu kardu pulangay nukunu Jesus-ka
parnamkapart-warda-neme nukunu-yu i tharra warda punnungamkaw-
inhatneme.
51-52 I kardu kigay numi ngangka da pirridha ngarra Jesus wunku
nanhthi kaligu sheet da matha banardidha pirri. Bere kardu nugarn
murlakpun-ka pumangarnta warda nukunu nhini-yu, mu nukunu-ka
mampunmakat nungampinhat kardu manangka kaligu wanku, mu kardu
murlakpun nhini-ka nanhthi kaligu sheet da matha pumeyittha pi pangu-
yu.

Kardu Nugarn Murrinh Thirrukduk Pumerdarrithaktha Pi Ngarra Kangkarlmawu

Matthew 26.57-68; Luke 22.54-55,63-71; John 18.13-14,19-24

53 Bere kardu murlakpun nhini-ka Jesus warda pumebertidha purni
ngarra da thelput ku yilarn ngala thathpirr nukun. I nhini da kardu
nugarn terert puyemperr, ku yilarn ngala ngala-ya i kardu nugarn pana
ngarra murrinh law kardu Jews pigunu puddininthethiththa purni-ya i
kardu ngalantharr ngalantharr wanku.
54 Mu nukunu Peter-ka daniriwaktha wurrini Jesus-yu da ngathparr
tharrngini kathu. I kanardi ngarra gate nanhthi fence ngarra da thelput
nhini dampegat dim-yu da thelput ngarra ku yilarn ngala thathpirr nukun.
I kanawup ngarra ku soldier ngamere i thungku warda denartaldha dini.
55-56 Bere ku yilarn ngala ngala i kardu nugarn terert deyida murrinh
perremnudharrpu mange pigunu. Murrinh-ka kanhi mani-wa pumedha
pirrini-yu, "Ya. Kardu nangkal ngadha bamkardu Jesus murrinh law
ngarra nekineme mungamparl-yu? I kardu nangkal nimin murrinh
manhenemenu-yu? I nhini-ka kardu warda thu pubatnemenu nhini-
yu." Murrinh nhini mani-wa perremnudharrpu mange pigunu ngatha.
Bere kardu ngamere-ka murrinh thirrukduk pumerdarrithaktha pi ngarra
Jesus-nu, mu peneme murrinh-ka puddanangkawuydhaneme pe. I mere
nangkal ngadha midha murrinh thathpirr-yu nukunu Jesus mungamparl
ngadha murrinh law pigunu-yu.
57 I nhini thangunu kardu ngamere deyida-ka perrenawirnturturt-
thaneme pe i murrinh thirrukduk deyida pumerdarrithakthaneme pe
ngarra Jesus-yu. I pumedhaneme pe-yu, "Nga. Ngankuneme murrinh-ka
kanhi-wa ngubimnayepupneme-yu. I mam-wa murrinh-yu,
58 'Da church ngala kanhi ngarra kardu thangunu pumampatha-ka ngay-
ka bayimpurrnu i bawarntartanu i barderdenu da church numi deyida

mere kardu thangunu pubarderdenu nhini-yu, i da-ka perrkenkuneme-wa
ngay barikerdeknu-yu.' " 59 Murrinh nhini mani-wa pardekutkutthaneme-
yu ngarra Jesus mana-wa mam-yu. Mu murrinh-ka puddanangkawuyd-
haneme pe.
60 Bere ku yilarn ngala thathpirr-ka dempirnturt warda kumparra
ngarra kardu i murrinh warda mamna ngarra Jesus, "Nganaka? Murrinh
kanhi-ka murrinh da thathpirr peneme kanhi pumampaneme pirrim-yu?
Murrinh-ka nangarranu nhinhi-yu i thurdingarrayithnu mani?"
61 Mu Jesus-ka mere dedharttha i manangka murrinh da matha pirridha.
Bere ku yilarn ngala thathpirr-ka murrinh mamna deyida, "Nhinhi-ka
wakal Yile neki nukun? Nukunu-ka wurdannhithuk da kanhi-yu? I nhinhi-
ka kardu Christ-wa, na?" Dantharrpu ku yilarn ngala kathu.
62 I Jesus kathu-ka "Yu" mamna. "I nanki-ka nubangingkardunu ngay
kardu darrikardu nanki thathpirr-ka nginu ngarra Yile ngay ngarra ngurru
nukunu-re batbat. I ngankunintha-ka marda ngala ngininthanu kardu
Pule ngala thathpirr-yu. I nanki-ka nubangingkardunu ngay-yu ngurru-
deyida-nu kathu ngurrurdurdinu ngarra kalakkalak da kangkarl thangunu
kathu."
63 Mu ku yilarn ngala thathpirr ngarra murrinh nhini thangunu
bimnayepup-ka kardu denamardarurrdha warda pirri ngarra Jesus-nu-yu
i nhini-ka memnumangurrukduk warda ngarra nanhthi kaligu nukunu-yu
i murrinh mampirra ngarra kardu-yu, "Mere nangkal warda paninhithar-
rmununeme. Nekineme-ka murrinh berengunh thubimnayepupneme
murrinh ngarra nukunu-yu.
64 Nukunu mam-ka kardu wakal nukunu Yile neki nukunu thathpirr i
kardu pininthanu marda ngala ngarra Yile neki-yu. Kardu mere nangkal
nukun kama mange nhini-yu. Bere matha nhini-yu. Ngarra-wa mange
pumananemenu-yu?"
Mu kardu kathu-ka pumemnunkuneme, "Nga. Nekineme-ka thu
pubatnu-warda-neme. Nukunu-ka pupupnu warda nhini-yu."
65 I nhini thangunu kardu ngamere-ka nanhthi thade warda pardingk-
abebedha pardi ngarra nukunu Jesus-yu. I pumpankangkaral-warda-neme
ngarra kamarl nukunu nanhthi kaligu-re i thu purnethukthaneme pe.
I murrinh pumenadhaneme parde, "Ya. Nangarru-mani-neme nangkal
pannhibat-yu. Nhinhi-ka the-wa nabath kardu ngarra pannhibat-yu nhinhi
namngarra-ka wakal Yile neki nukunu-wa." I nhini thangunu ku soldier-ka
pangu warda wangu pumebertidhaneme purne i thu purnethuktha-warda-
neme parde Jesus-yu.

Peter Mampirra Ngarra Kardu Nukunu Mere The Mabath Kangkarlmawu-yu

Matthew 26.69-75; Luke 22.56-62; John 18.15-18,25-27

66-67 Mu da ngarra nhini-re-ka nukunu Peter-ka ngangka da ngatha
dinidha outside ngarra thungku denartaldha dini. Bere kardu mardinhpuy
ngarra ku yilarn ngala thathpirr wurlk menadha wurrini-ka bamkardu
warda nukunu-yu ngarra thungku dinidha-yu. I nigunu-ka wurrini-
nadha manta i pankardurr i dirranganthenh warda, i murrinh mamna,
"Ya. Nhinhi da matha thardininthadha ngarra Jesus-yu kardu pangu-ya
Nazareth-mawu."
68 Mu Peter kathu-ka mamnge, "Murrinh ngarra-nu nam thirrim pana
kathu-yu? Murrinh nhinhi-ka mere manhimarta murrinh pana kathu
namnga thirrim-yu." Bere nukunu Peter-ka wurdawurl pangu deyida

ngarra gate ngarra nanhthi fence ngarra thelput nhini dampegat dim-ya.
I da-ka nhini da ngatha ku rooster-ka pirrimkay warda.
69 Bere nhini thangunu-ka kardu mardinhpuy nhini da ngatha bamkardu
deyida Peter pangu-yu. I nigunu-ka mampirra ngarra kardu ngamere
pirriningkadhuktha pangu da, “Ya. Kardu nugarn pana karrim-ka kardu
pulangay nukunu-wa Jesus.”
70 Mu Peter kathu-ka mamnge deyida, “Awu, wurda-wa ngay-yu.”
I da kunungingki da ngadha kardu ngamere pana ngarra nukunu Peter
manta pirriningkadhuktha-ka pumamna warda-wa ngarra nukunu-yu,
“Nga. Nhinhi-ka kardu pulangay nukunu thathpirr-wa Jesus-yu, nawa?
Nhinhi-ka da nan deyida thangunu kathu-wa Kelili.”
71 Bere nukunu Peter kathu-ka mampirra, “Nga. Yile neki-ka the
kanthin murrinh ngarra ngay ngamam ngarrim kanhi-yu. I ngay ngatha
murrinh nganarrayirrartnu-ka nukunu-ka the-wa mabath nhini-yu. I
nhini-ka murrinh manarranu-ka, ngay-ka mere the-wa mabath kardu
nugarn pangu-yu.”
72 I da-ka nhini da ngatha ku rooster-ka pirrimkay deyida perrkenku
warda mam nhini-yu. I nukunu Peter-ka binthepup i wurdantherr
warda murrinh nhini ngarra Jesus mamna. “Nhinhi-ka kardu narranu
murrinh perrkenkuneme thamanu mere the nangibathnu ngay-yu. I nhini
thangunu-ka ku warda rooster deyida pirrakaynu tiduk nhini-yu.”
Bere nukunu Peter-ka benayengkarnirntha dini murrinh nhini da ngarra
Jesus thangunu mamna i murrinh ngarra nukunu wangu menadha kardi.
I nhini thangunu-ka du ngala da matha kardikarrktha.

15

Kangkarlmawu Pumebertidha Purni Ngarra Kardu Pule Ngala Pilate
Matthew 27.1-2,11-26; Luke 23.1-5,13-25; John 18.28—19.16

1 Bere thipinhire nhini pankapurl-ka ku yilarn ngala ngala i kardu
ngalantharr ngalantharr i kardu pana ngarra murrinh law pud-
dininthethiththa punni-ka murrinh pumenanungkudha pirrini da ngarra-
re mange Jesus thu pubatnu-yu. Bere nhini thangunu-ka pumambedhar-
rkirrk warda Jesus-yu ngarra nithi i pumebertidha purni ngarra nukunu-
nu Pilate i parramnamut. Nukunu Pilate-ka kardu pule ngala thathpirr
dinirradha ngarra da nan-ya Judea.
2 Bere nukunu Pilate kathu-ka mamna ngarra Jesus, “Ya. Nhinhi-ka
kardu Pule ngala thurranpirra kardu ngarra Jews-yu?” Mu Jesus kathu-
ka mamna, “Murrinh thathpi nhinhi da matha nam pana.”
3 Bere nhini thangunu nukunu Pilate-ka binarrayepuptha dini ku
yilarn ngala ngala murrinh pumerdarrithaktha pi i murrinh thirrukduk
pumenadha pi murrinh terert-ya ngarra Jesus wangu-yu.
4 Bere nukunu Pilate kathu-ka mamna deyida ngarra Jesus, “Nganaka?
Murrinh terert kanhi-ka murrinh da thathpirr kanhi kumampa kibim-yu?
Murrinh-ka nanganu mani?”
5 Mu nukunu Jesus-ka kardu manangka murrinh pirridha. I nukunu
Pilate-ka memnamardat warda kardu watmam pirridha Jesus-yu.
6 Bere da thangku terert-te ngarra da ngala nhini-re da Passover-ya
nukunu Pilate-ka yunguniwuy kardu numi-yu ngarra jail thangunu kathu-
yu. Kardu ngarra nugarn nhini ngatha ngarra kardu parranidharrpu
thangunu-ka, kardu nhini da matha Pilate yunguniwuy-yu.

7 Bere da nhini-re kardu-ka terert ngarra jail pardingkadhuktha-yu.
Kardu nhini-ka punninthuktha punni kardu ngarra Government thangunu
i kardu ngamere deyida puddinintinuminumidha punni. I kardu nugarn
wiye numi-ka murrinh-ka nan-wa Barrabas.

8 I bere kardu wurnangat puyemnawerr ngarra thelput nukunu Pilate
kardu padharrpunu kardu numi-nu punguwuynu ngarra jail thangunu
kathu nginipunh mange bere matha wangu merradha dini.

9 Bere Pilate-ka mampirra warda ngarra kardu, "Ya. Kardu ngarra nimin
nganipartnu-yu i ngurdunarrathuknu-yu? Kardu kanhi ngarra numamna
numpan-ya kardu Pule ngala ngarra nanki kardu Jews ngurduthuknu-yu?"
10 Murrinh nhini nukunu Pilate dampuntharrpu-ya, nhini nukunu-ka
the-wa mebaththa dini ku yilarn ngala ngala-ka panganke-wa ngarra Jesus-
yu.

11 Mu ku yilarn ngala ngala-ka pana-re punnidha ngarra kardu-ya
i murrinh pumerradha punni, "Ya. Nadharrpunu Pilate nukunu-nu
Barrabas punguwuynu, mu nukunu Jesus-ka wurda-wa."

12 Bere nukunu Pilate kathu-ka mampirra deyida ngarra kardu, "Ya
kardu. Mu ngarra-wa ngamanu kardu nugarn kanhi karrim-yu ngarra
numamna numpan kardu Pule ngala-ya ngarra nanki kardu Jews-yu?"

13 Mu kardu kathu-ka pardinakaykaydha i pumenadha pardi ngarra
nukunu wangu Pilate, "Ya. Nukunu pana-ka darderdenu i thinthatnu
ngarra thay i pupup-da-nu mana."
14 Mu nukunu Pilate-ka mampirra deyida, "Thangku-nu-wa? Ngarra
ngadha medha wurrini merithuktha wurrini da mange wiye-yu nukunu-
yu?" Mu kardu kathu-ka puy deyida kathu pardinakaykaydha i pume-
nadha pardi, "Ya. Nukunu pana-ka darderdenu i thinthat-da-nu-matha
ngarra thay i pupup-da-nu-mana."

15 Bere nukunu Pilate marda merttha wurrini-ka mange ngarra kardu-
wa marda pumerttha punni, i nhini-ka yunganwuy warda kardu nugarn
wiye nhini Barrabas-yu. I wurdanthuk warda Jesus-yu ngarra ku
soldier thu pumarlarlarrnu parni thu whip-te. I bere ku soldier-ka
thu warda pumerdarrirlarlarrdha pardi thu whip-te. Thu whip nhini-
ka turethturethmam nanhthi wunku murnu wuting wuting wanku thu
yidingurr ngala da matha nhini-yu. I nhini thangunu nukunu Pilate-ka
mampirra ngarra ku soldier-yu, "Pata, puy. Numaberti warda Jesus-yu i
nubarderde i ninthatnu warda ngarra thay i pupup-da-nu-mana."

Ku Soldier Da Mange Wiye Pumenadhaneme Parde Ngarra Kangkarl-mawu
Matthew 27.27-31; John 19.2-3

16 Bere ku soldier ngamere-ka pumebertidhaneme purne pangu warda
wangu Jesus-yu i parnamkardineme ngarra da thelput ngala nan nukunu
Pilate. I ku soldier terert warda puyemnungkuwerrneme da nhini-yu.
17 I nanhthi kaligu ngarra banardidha wurrini Jesus-ka pungankamapirt-
warda-neme i pubankardurdineme nanhthi numi warda, nanhthi-ka
purple-wa colour-yu nanhthi nginipunh pana mani ngarra kardu pule
ngala ngala pubanardurdidha purni. I nanhthi nginipunh mayeyep mani
nanhthi wutingwuting-ya pingamkamerlarlneme. I pubankawerdineme
ngarra pelpith nukunu Jesus-yu.

18 Bere nhini thangunu-ka perrenanawinhipingkarldhaneme parde ngarra nukunu kumparra i pumenadhaneme parde murrinh parrinegu-mugatthaneme, “Ya Pule. Da pirdithme da matha thanibirnunu nhinhi-yu kardu Pule ngala ngarra kardu Jews pigunu thimpirra.”
19 I thu purnewelerrdha-warda-neme parde ngarra pelpith nukunu thu thay-re i thade pardengkabebedhaneme parde i ngarra nginipunh nukunu wangu i perrenanawinhipingkarldhaneme parde kumugat wiye da matha pumenadhaneme parde.
20 Bere ngarra da wiye nhini thangunu pumenadhaneme parde-ka nanhthi kaligu purple nhini-ka pungankamapirtneme i kaligu ngarra nukunu thathpirr warda pubankardurdineme. Bere nhini thangunu peneme nhini ku soldier-ka pangu warda wangu pumebertidhaneme purne kardu pubarderdenemenu i pumangkalenemenu ngarra thay. I Jesus-ka panamanthidha wurrini nanhthi thay.

Kangkarlmawu Pubangarnerde i Pumamkale Ngarra Thay
Matthew 27.32-44; Luke 23.26-43; John 19.17-27

21 Bere pumpannurdurr warda da nhini thangunu-yu i punnililidha pangu warda wangu. Bere ngarra punnilili-re-ka ku soldier pubamkardu kardu nugarn da ngamengka thangunu kathu nadha dini, da nan-ya Cyrene. I murrinh nukunu-ka Simon-wa. I wakal nukunu nan-ya Alexander i Rufus. Bere ku soldier-ka pumangawil nukunu Simon i nanhthi thay pana pananamanthidha wurrini Jesus-nu.
22 I puy punnidha i Jesus pumebertidha purni pangu warda wangu ngarra palyirr pinpith da nan-ya Golgotha. Golgotha nhini-ka murrinh ngarra pigunu-wa kardu Jews. Murrinh kanhi-nu-ya nanhthi mangini murnu pelpith mam pirrim da palyirr pinpith pangu-yu.
23 Bere ku soldier-ka parramnamutneme kura wine i nanhthi mirrithin pumamnangkarnuneme nhini-ka mere warda palurturtnu ngala nhini-yu. Mu Jesus-ka mere ngarra begurduktha, wurda.
24 Bere peneme ku soldier-ka pubangammarderde mange ngarra Jesus-yu i ngarra me pubangammerderde ngarra thay nhini-yu. I parram-pirnturt pubanpak i pinthanhidha i pupupnu warda Jesus-yu. I nhini thangunu ku soldier-ka nanhthi warda pirrineyekdhekthaneme nanhthi kaligu ngarra Jesus-nu-yu, nanhthi nhini-ka kardu nangkal kama warda martnu-yu.
25 Bere ngarra nukunu-re Jesus pubanpak ngarra thay-ka nanhthi ngunga pirridha-ka da thipinhire-wa.
26 I ngarra thay nhini ngarra Jesus menangkaledha pinthanhi-ka mur-rinh wanku pubanpak kangkarl ngarra pelpith nukunu. Murrinh nhini-ka kanhi-wa, “Kardu kanhi kanthim-ka kardu Pule ngala ngarra kardu Jews pigunu-wa.”
27 I kardu nugarn perrkenku, kardu darrarart-yu parrampunkuwirnturt-deyida-nintha ngarra thay. Kardu numi-ka ngarra batbat-te pinthanhidha ngarra Jesus i kardu numi-ka ngarra thakunh-te pinthanhidha.
29 Bere ngarra Jesus birnu da ngatha pinthanhidha-ka kardu-ka pubey-errarrdha pi i murrinh pumerdarrithaktha pi ngarra nukunu, “Ya,” pumenadha pi. “Nhinhi nam-ka dayimpurrnu da church ngala pangu i darderde-deyida-nu nanhthi numi i da perrkenkuneme darikerdeknu-yu.
30 Mu nenuyibirnu mani i thurdithut mani kathu ngarra thay pana-yu,” kardu kathu pumenadha pi-yu.

31 I ku yilarn ngala ngala i kardu nugarn pana ngarra murrinh law
kardu Jews pigunu puddininthethiththa punni-ka nhini deyida wanku
punningkalkbelktha pardi ngarra Jesus-yu. I mange pigunu murrinh
pumenanudha pardi, "Ya. Nukunu-ka kardu terert menthibirnudha
wurrini-yu, mu nukunu-ka mere ngarra menuyibirnu kani nukunu ngatha-
yu, wurda.
32 "I nekineme ngatha pubangkardunemenu ngarra thay thangunu kathu
mange nukunu-re purdithutnu, nhini nekineme-ka murrinh thathpirr
warda pumanabathnuneme nukunu-ka wurdanthuk da thathpirr ngarra
Yile neki thangunu kathu-yu. I nukunu-ka kardu Pule ngala thathpirr
ngarra kardu Jews nekineme-yu."
I kardu darrarart wunkungkanintha nhini murrinh meninthardarrithak-
deyida-dha pinthanhi ngarra Jesus deyida-nu wangu.

Kangkarlmawu Yibimpup Warda
Matthew 27.45-56; Luke 23.44-49; John 19.28-30

33 Bere nanhthi ngunga ngarra pelpith pirridha-ka da-ka thipinhi-wa
pangarntuy nhini-yu da pana ngangka-re-ya. Da thipinhi nhini pirridha-ka
da kungini da mana i ngunga-ka nhini-wa pangarntuy-yu.
34 I da nhini-re-wa Jesus-ka lurruth pinthimnakay ngarra Yile nukunu
wangu i mamna ngarra murrinh nukunu-re, "Eluy, Eluy lama sabakthani."
Murrinh-ka kanhi-nu-ya, "Yile, Yile, thangku-dha ngay thanamngipart-
yu?"
35 I kardu ngamere ngarra pidha pangu manta pubimnayepup Jesus-yu
murrinh ngarra medha pinthanhi, i murrinh pumemnu mange pigunu,
"Ya. Nukunu-ka pinthimnakaykay kardu ngalantharr pangu kardu nan
Elijah."
36 Bere kardu nugarn numi tharra nungampinhat pangu i manganart
nanhthi pekpek i wurdankulk ngarra kura wine thithimanti i man-
thawidharrkirrk ngarra thay pangkuy kumparra warra Jesus-nu kura
pungudhungnu. I murrinh mampirra ngarra kardu, "Ya. Kuguk mup.
Pinamardamardangime nukunu kama Elijah panaruynu i purduthutnu
Jesus-yu ngarra thay thangunu kathu-yu."
37 Bere Jesus-ka lurruth ngala deyida pinthimkay i yibimpup warda
nhini-yu.
38 I da nhini-re-ka nanhthi kaligu ngala pinthanhidha ngarra da church
ngala kardu Jews pigunu-ka dimngurruduk warda kanganu, kangkarl
thangunu kathu-ka i pepe da mana.
39 Bere ku soldier ku pule ngala-ka pirringanamedha pangu da manta
ngarra thay bamkardu Jesus yibimpup-yu i bimnayepup ngarra nukunu
pinthimkay-yu. I murrinh warda mam, "Kardu nugarn kanhi kanthim-ka
kardu wakal Yile neki nukunu thathpirr-wa."
40 I ngana deyida kardu palngun ngamere pana pirabaththangime
pe Jesus pinthanhidha ngarra thay i pubamkangkardungime yibimpup-
ka peningime pedhangime da ngathparr tharrngini kathu. Murrinh
peningime-ka kanhi-wa Mary Magdalene-ya i Mary pana kale piguna James
kardu kigay-ya i nukunu Joses, i palngun numi murrinh-ka Salome-wa.
41 Kardu palngun nhini-ka parraneriwakthangime parde Jesus da nan
wangu Kelili da marra-re-ya i pumemanpidhangime punne i parrane-
namutmutthangime punne mi dhepdhep-yu. I kardu palngun ngamere
deyida kardu terert pangu da pidha, kardu ngarra parriniriwaktha punni
da Jerusalem-nu wangu.

Nukunu Joseph Yingampup Ku Nginipunh Kangkarlmawu Ngarra Da Weyi Palyirr
Matthew 27.57-61; Luke 23.50-56; John 19.38-42

42-43 Bere, da ngarra Jesus yibimpup-ka da-ka Friday-wa. Bere da pana warda ngarra ngunga kardithurrk-ka nhini-wa da-yu Saturday warda-yu mange ngarra kardu Jews pigunu-yu kardu benyuktha dini.

Bere da ngarra kungini mana warda da Friday nhini-ka kardu nugarn pana nan Joseph wurrininadha bere ngatha daniwirntedha wurrini ngarra nukunu-nu kardu pule ngala Pilate. I dantharrpu ku nginipunh nukunu-nu Jesus martnu. Kardu nugarn nhini Joseph-ka da nan thangunu kathu Arimathea-wa. I nukunu-ka kardu yuthpan thathpirr i kardu patha. I kardu pana ngatha yida kardiwup i puddanayithneme pirrine ngarra ngalantharr ngalantharr kardu Jews-ya. I nukunu-ka kardimardamardadha da ngarra Yile neki ku Pule ngala thathpirr pirranu ngarra kardu wurnangat warda ngatha.

44 Bere nukunu Joseph dantharrpu thangunu nginipunh nukunu Jesus-nu-ka kardu pule ngala nhini Pilate-ka kardu bemkabat da matha i memnu mange nukunu, “Ba. Jesus-ka yibimpup kama warda-ya?” I nhini-ka ku soldier ngarra pule kumparra dimnakay warda i mamna, “Ya. Jesus-ka yibimpup warda?”

45 I ku soldier nhini-ka Pilate kanamnatharrmu Jesus-ka yibimpup warda. I nukunu kathu-ka Pilate mamna ngarra Joseph, “Yu berengunh, ku nginipunh nukunu nart warda.”

46 Bere nhini thangunu-ka nukunu Joseph-ka wurrinidha ku nginipunh Jesus-nu wunku nanhthi kaligu sheet nanhthi patha da matha. I mantharday ku nginipunh nhini-yu i mamlarlarr ngarra nanhthi kaligu sheet nhini da. I nhini thangunu-ka yingampup ngarra weyi palyirr ngarra kardu thangunu pumampatha-yu. I nhini-ka wurdannerlerl i danthap warda nanhthi palyirr ngala werlpen nhini-re-yu.

47 Bere palngun perrkenku nhini Mary Magdalene i Mary pana ngarra kale nukunu Joses-ka bamnginthangkardu da weyi palyirr nhini-yu ngarra Joseph yingampup ku nginipunh nukunu Jesus-yu.

16

Kangkarlmawu Wurdamkabirl Warda
Matthew 28.1-8; Luke 24.1-12; John 20.1-10

1 Bere da Saturday nhini ngarra kardu Jews-te benyuk dini-ka da dirntal warda nhini-yu. I kardu palngun nhini nan Mary Magdalene i Mary pana kale nukunu James i palngun numi deyida nan Salome nanhthi oil warda pumangankartngime ku nginipunh nukunu-nu Jesus pawewunungime.

2 Bere da thipinhire nhini da pankapurl da Sunday-ya kardu palngun pana-ka punnedhangime ngarra weyi palyirr nhini-nu wunku nanhthi oil kangunu patha wanku.

3 I ngarra punnelili-re-dhangime-ka murrinh kanhi pumenanungkudhangime punne, “Ya. Nangkal purdunherurtnungime nanhthi palyirr ngala pangu-yu ngarra denthap pirrim-yu ngarra weyi palyirr-yu?”

4 Bere pumpankabirlbirlngime peningime-yu i pubamkangkardu-wardangime da weyi palyirr nhini-ka menadharldha wardarra dini. I palyirr ngala werlpen nhini-ka ngurru-re warda pirridha.

5 Bere peningime-ka parnamkardi-warda-ngime ngarra weyi palyirr nhini-yu i pubamkangkardungime-ka ku angel dinibangurrdha nginipunh

kardu kigay mani medha dini. Nukunu dinidha ngarra kanhi-re batbat i nhini peningime-ka perremkanham-warda-ngime.

6 Bere ku angel kathu-ka mampirrungime, “Peningime nga. Mere nenhamngime. Ngay-ka the-wa nganthin Jesus-nu nangannawinhadhath-ngime numpanka-yu. Jesus pana-ya kardu Nazareth-mawu-ya i kardu pana ngarra thay pinthimkatneme-ya. Yu da-ka kanhi da-ya ku nginipunh nukunu yungurrkurrktha-yu. Mu ku nginipunh nukunu-ka maku-wa kanhi-yu. Nukunu-ka kardu wurdamkabirl warda-wa.”

7 Mu ku angel kathu-ka mampirru-deyida-ngime, “Mu nga. Na-warda-ngime i murrinh kanhi numarrununeme ngarra pulangay nukunu wanku Peter-ya, ‘Nga. Nukunu Jesus-ka pangu wardarra kumparra kunungam kem da nan-nu Kelili. I nukunu-ka pangu wardarra banankardunu-yu murrinh nginipunh mamnarra murntak warra-ya.’ Nhini-wa murrinh-yu numarranuneme ngarra pulangay nukunu-yu,” ku angel kathu-yu mampirrungime.

8 Bere nhini thangunu peningime-ka pungamkawuy-warda-ngime ngarra weyi palyirr thangunu kathu-yu i punnungamkawinhat-warda-ngime. Nhini peningime-ka perremkanhamngime ngala da matha i punnawerrerrdhangime. Peningime-ka mere ngadha perrenkuyelerrd-hangime ngarra kardu-yu mu nhini-ka kardu perremkanham-weyida-ngime nhini-yu.

Kardu Pubamkardu Kangkarlmawu Wurdamkabirl
Matthew 28.9-10,16-20; John 20.11-23; Luke 24.13-49; Acts 1.6-8

9 Bere ngarra Jesus thangunu wurdamkabirl-ka da Sunday thipinhire nhini-ka kardu marra-re bamkardu nukunu-ka nigunu Mary Magdalene-wa. Da murntak warra nukunu Jesus pirrimmaputh ku ngepan wiye ku-ka 7-wa ngarra nigunu thangunu Mary Magdalene nhini-yu.

10 Bere ngarra Mary Magdalene thangunu bamkardu Jesus, nigunu-ka nadha dini pangu warda wangu i dampunkuyerrneme kardu peneme pana ngarra Jesus pardedhaneme. Kardu nhini-ka daninkumardathinthaneme-wa kardi i du ngala pardekarrkthaneme nhini-ka Jesus thangunu weyida yibimpup.

11 Mu kardu-ka mere murrinh pumengebaththaneme ngarra Mary Mag-dalene dampunkuyerrneme-yu ngarra Jesus wurdamkabirl-yu i ngarra nigunu bamkardu-yu.

12 Bere nhini thangunu nukunu-ka pangampirruruynintha ngarra kardu naninthalilidha dini da numi deyida-nu wangu. Mu penintha nhini-ka mere dirrangininthathenhtha marra-re-yu ngarra nukunu-yu, nhini-ka kamarl nukunu-ka wurdamkath kamarl numi deyida wurrinibirlbirldha-yu.

13 Mu bere ngarra Jesus dirranganninthathenh-te-ka nhini penintha-ka wurdamninthawurl deyida da Jerusalem-nu i murrinh parrampunkuyer-rnintha ngarra pulangay nukunu Jesus i kardu ngamere, mu kardu-ka mere murrinh-wa pumerrubaththanintha, wurda.

14 Bere tiduk nhini thangunu Jesus-ka pangampirruruyneme ngarra pulangay nukunu warda, kardu-ka 11-wa ngarra mi dhepdhep-te pirrinemurrkthaneme-yu. I nukunu-ka murrinh nungampirrumar-dawalneme nhini-ka kardu tetepumamkayineme i murrinh thangunu mere pumebaththaneme parne murrinh ngarra kardu thangunu par-raninkuyelerrdhaneme punne-yu murrinh thelerrdhe-ya ngarra nukunu pubamkangkardungime wurdamkabirl-warda-yu.

15 I nhini thangunu Jesus kathu-ka mampirruneme, “Nga peneme.
Nuruwatnuneme da pana ngangka-re i kardu nanthelerrnu nuru kardu
ngarra wurnangat da matha murrinh thelerrdhe patha kanhi ngarra
murrinh ngay-nu-ya.
16 I kardu nangkal ngatha murrinh nhini mabathnu-ka i paluwewunu
nhini-ka Yile ngay-ka mayibirnunu ngarra thungku ngala thangunu-yu.
Mu kardu nangkal ngatha murrinh nhini mere mabath-ka nhini Yile ngay-
ka purdungkarelnu ngarra thungku ngala nhini wangu wunku mange wiye
nukunu wanku mabathnu purru.
17 “I kardu nangkal ngatha murrinh ngarra ngay mangabathnu thathpirr
purru-ka kardu nhini-ka mange patha da matha pamanu purru nanhthi
lurruth ngarra ngay thangunu. I nga, mange-ka nginipunh kanhi mani-wa
pamanu purru-yu. Nukunu-ka ku ngepan wiye pirranmaputhnu purru
ngarra kardu thangunu-yu murrinh ngarra ngay-re mangirdarrinenu
purru. I murrinh themen numi numi deyida purrungerrennu-yu.
18 I ngana deyida ku pangkuy mulak ngatha mawinhikatnu martnu-ka
i balelenu, nhini-ka mere ngarra kupup nukun kardu nhini-yu. I kura
poison ngatha bagurduk bawinhikat-ka nhini nukunu-ka mere ngarra
matharr bardurt i mere ngarra kupup. I ngana deyida mange ngarra
nukunu manpethapnu ngarra pelpith kardu matharr wunngini i nhini-ka
kardu patha warda purunu. Mange-ka mange nginipunh nhini mani-wa
pamanu purru-yu i nhini-ka kardu wurnangat warda ngatha the warda
pumabathnu Yile ngay-ka lurruth ngala da matha dim-yu.”

Kangkarlmawu Dimmardawith Ngarra Yile Nukunu-nu Warda Wangu
Luke 24.50-53; Acts 1.9-11

19 Bere murrinh nhini thangunu Pule Jesus mampirruneme-ka Yile
nukunu-ka kanthinmardawith warda wangu i ngarra ngurru nukunu
batbat-te kanawup. I nukunu deyida wanku ku Pule ngala thathpirr warda
dim nhini-yu.
20 Bere nhini thangunu-ka pulangay nukunu Jesus-ka punnewattha-
warda-neme da pana ngangka-re-ya i parrinkuyelerrdhaneme punne
murrinh ngarra Jesus nukunu-ya. I Pule Jesus-ka bere matha wangu
menkumanpidhaneme wurrini mange patha patha da matha pumerrud-
haneme punne. I nhini kardu wurnangat nimin-ya the pumebaththa punni
murrinh ngarra peneme-ka murrinh da thathpirr.
Bere, nhini-wa murrinh-yu murrinh ngarra Kangkarlmawu nukunu-yu.

Luke

1 Ya, pule Theophilus. Ngay-ka ngamparilil murrinh kanhi ngarra Jesus
da ngarra putek kanhi kardidha-ya. I kardu terert deyida parrinirilildha
purni murrinh kanhi da ngatha.
2 Kardu pana ngarra Jesus pubamkardu i murrinh ngarra nukunu
puddininthethiththa purni, murrinh kanhi parraninganthelerrdha purni-
ya.
3 I ngay-ka murrinh thathpirr bere matha wangu binayewuptha ngurrini
murrinh kanhi ngarra Jesus-yu i murrinh-ka ngurrinikutkuttha-wa.
4 I nhini-ka memnu warda mange patha-wa kanhi-yu murrinh ngala
warda ngatha ngarililnu. I nga, pule Theophilus. Murrinh ngala kanhi
ngamparilil-ka, nhini-ka murrinh da thathpirr murrinh pana ngarra kardu
ngamere deyida pumempadha purni-yu. Mu murrinh ngala da matha
warda ngurdimpayithnu thathpirr kanhi murrinh ngarra Jesus nukunu.

Ku Angel Pangamnaruy Ngarra Zechariah

5 Bere da murntak warra ngarra nukunu pule Hered dinirradha kardu
ngarra Judea pardidha-ka ku yilarn deyida kardidha, murrinh nukunu-
ka nan-wa Zechariah. Nukunu Zechariah i ku yilarn ngamere deyida-
re kardu murrinh pumenkawadhadha purni-ka Abijah-wa. I palngun
nukunu Zechariah-ka murrinh nigunu-ka Elizabeth-wa, i yile nigunu-ka ku
yilarn deyida kardu ngarra nukunu ngalantharr nan Aaron darntethbath-
ya.
6 Bere peningintha nhini Zechariah i Elizabeth-ka kardu da mange patha
da matha kardinginthadha, i Yile neki the menkubaththangintha wurrini
nhini-yu. I ngarra murrinh Yile neki nukunu pumenabaththangintha
purne bere matha wangu.
7 Mu peningintha nhini-ka manangka wakal-wunkuma da matha-
ngintha kardinginthadha. Nigunu Elizabeth-ka kardu manangka wakal da
matha banabattha. I peningintha nhini-ka kardu ngalantharr kunugunu
warda kardinginthadha.
8 Bere nukunu Zechariah i ku yilarn ngamere deyida, kardu-ka ku
Abijah-wa wurlk pumenadha purni Yile neki nukun ngarra da church
ngala kardu Jews pigunu-ya. Mange nhini-wa pume purni pumenama-
rarttha ngarra ku yilarn ngamere-ya ngarra da church ngala nhini-yu.
9 Bere ku yilarn ngamere-ka nukunu-wa Zechariah pumemmangkart-yu
panirdinu ngarra da church ngala nhini-yu i nanhthi kangunu patha nhini-
nu pinanartaknu nanhthi warnak ngarra Yile neki-nu-yu, mange ngarra
pume purni, i nhini-wa pumemmangkart Zechariah-yu. Bere nukunu
Zechariah-ka kanardi warda i nanhthi warnak kangunu patha warda
ninganartaktha pirri
10 da nhini-re ngarra kardu wurnangat outside pirriningkadhuktha i
murrinh Yile neki pirrinangerrentha.
11 Bere da nhini-re-ka ku angel ngarra Yile neki thangunu kathu
pangamnaruy ngarra Zechariah pangu-re batbat pirridha ngarra da altar
ngarra da nukunu nanhthi warnak ninganartaktha pirri Yile neki-nu.
12 Bere nukunu Zechariah bamkardu ku angel nhini-yu i bemkabat
warda i demmanham.

13 Mu ku angel kathu-ka mamna, “Nga Zechariah, mere thengimanham.
Pule ngala Yile neki kathu-ka bimpayepup-wa murrinh ngarra thanidhar-
rpudha thardi-yu i nhini-ka palngun nhinhi Elizabeth-ya wakal nugarn
buyngebatnu i murrinh thuparlnu-ka John-wa.”

14 I mamna deyida ku angel kathu-yu, “Ngarra wakal nhinhi-re
buybatnu-ka nhini-ka le patha warda thathpirr thaninu i kardu wurnangat
deyida wanku le patha parninu.

15 Nhini-ka Ngepan Yile neki thangunu panimardardinu ngarra
nginipunh nukunu-yu ngarra buybatnu-re-yu i bere matha wangu paninu
nhini-yu. I nukunu-ka purdirurturtnu i kardu ngala purrunu. I Yile neki-
ka le thathpirr paninanu. I nukunu nhini-ka mere kurrugurdugurduk
nukun kura murlak-yu.

16 I kardu Jews wurnangat purdunkalathnu ngarra Yile neki-nu wangu-
yu.

17 I kumparra warra punnu pi ngarra kardu nugarn pana ngarra
Yile neki kathu purduthuknu-yu. I Yile neki-ka nanhthi lurruth ngala
panamutnu ngarra ngepan nukunu mangini nukunu deyida mani kardu
ngalantharr murntak nan-ya Elijah nanhthi lurruth ngala damnamut-ya. I
nukunu-ka purdirrayithnu purru murrinh ngarra Yile neki nukunu ngarra
kardu wurnangat. I nhini kardu yileyile-ka marda deyida pumanartnu
puru wakal peneme-yu. I kardu pana ngarra da mange wiye pummamath
pumpan-ka parnipartnu warda i nhini-ka kardu nginipunh pana deyida
mani ngarra kardu mange patha panthin pumpan kardu puyemanu puru.
Da-ka mange-ka nginipunh nhini mani-wa wakal nhinhi purdunkalathnu-
yu kardu Jews ngarra Yile neki-nu wangu-yu. I nhini kardu-ka pume-
nawathawathanu i puyunamardamardanu kardu Pule ngala pana-nu
kardu ngarra tiduk kathu punnu pi-yu i parraruynu kardu ngarra nhini
da.” Nhini-wa murrinh-yu ku angel mamna ngarra Zechariah.

18 Bere nukunu Zechariah kathu-ka mamna ngarra ku angel nhini-yu,
“Mu ngay-ka ngarra-re the danngiyerdi thirrim pana kathu-yu murrinh
thathpirr namnga thirrim-yu? Ngay-ka kardu ngalantharr warda-wa i
palngun ngay-ka kardu kunugunu warda-wa.”

19 Mu ku angel kathu-ka mamna, “Ngay-ka Gabriel-wa. I ngay-ka bere
matha wangu nganamnintha ngarra Pule ngala Yile neki-ya. I nukunu da
murrinh nhini-yu damngamut i wurdanngithuk ngarra nhinhi-nu murrinh
patha kanhi ngamnhiyerr-yu.

20 Mu nhinhi-ka mere murrinh nengabaththa ngay-yu, nhini nhinhi-
ka manangka murrinh ngadha thurrunu themen mampadhapnu i ngarra
wakal nhinhi da mana buympabatnu thathpirr. I murrinh kanhi ngarra
mampa-ka da-ka murrinh da thathpirr thuyepupnu nhini-yu.” Ku angel
kathu-yu mamna.

21 Mu kardu wurnangat-ka da outside da ngatha pirriningkadhuktha. I
da pirdithme nimin pardinayekattha-ya kardu-yu nukunu Zechariah-nu
pungiwuynu i murrinh-nu purdirrayithnu. Mu kardu kathu-ka murrinh
warda pumenanudha purni, “Ya. Thangku-dha nukunu Zechariah da
pirdithme kanam pangu-yu inside-yu?”

22 Bere nhini thangunu nukunu Zechariah-ka yungawuy warda ngarra
da church ngala nhini thangunu-yu, mu mere ngarra warda murrinh
wurdinirrayiththa ngarra kardu wangu-yu, wurda. Nukunu pangu
pirridha-ka murrinh mange da matha-re daninkarrdha pirri i nhini-ka
kardu warda murrinh pumenanudha pi, “Ya, nukunu kama murrinh

thathpi ngarra Yile neki thangunu kathu bimnayepup pangu ngarra da church ngala-yu."

23 Bere nhini thangunu nukunu Zechariah-ka wurlk-ka marntikerdek warda ngarra da church ngala pangu-yu ngarra Jerusalem-yu, i nungardurr da ngarra nukunu-nu warda wangu nadha dini.

24 Bere nhini thangunu-ka palngun nukunu Zechariah Elizabeth-ka kardu marda warda wurrinidha. I nigunu-ka kardidha ngarra thelput inside da matha mange nigunu da matha kardidha. Da-ka merrk 5 warda kardidha-yu, i mere nangkal ngadha bengkardudha i dengeruydha.

25 Bere nigunu-ka murrinh menanudha kardi mange nigunu ngatha, "Yile neki-ka mange patha mamnga i le damngamut. Ngay-ka kardu marda warda ngurran i mere ngarra warda manangka wakal-ngimarda ngurrunu, nhini Yile neki-ka wakal warda damngamut. I nhini ngay-ka mere warda kurdungiwerdi nukunu ngarra kardu."

Ku Angel Pangamngeruy Ngarra Mary

26-27 Bere da nhini-re ngarra nigunu Elizabeth kardu putput wurrinidha da merrk da 6 warda kardidha, Yile neki kathu wurdanngethuk ku angel nhini da ngatha nukunu Gabriel-ya ngarra kardu mardinhpuy nan-nu-ya Mary pangamngeruy. Nigunu Mary kardidha-ka da Nazareth, da town kununingki-ya da ngarra ngala nan-ya Kelili. I nigunu-ka kardu niyeniye nukunu-wa Joseph. Nukunu Joseph-ka kardu darntethbath nukunu nan King David. Bere peningintha nhini Mary i Joseph-ka mere da ngatha benanginthalettha i mere da ngatha kaningintharrittha.

28 Bere ku angel nhini-ka pangamngeruy ngarra Mary i murrinh mamnge, "Ya Mary. Le warda thani. Pule ngala Yile neki-ka memnhimangkart i nukunu-ka kanam ngarra nhinhi."

29 Mu nigunu Mary-ka werrerrmamngini i mere murrinh memartadha murrinh nhini ngarra mamnge-yu. I nhini-ka murrinh marda-re memnu mange nigunu, "Ngarra-nu murrinh kanhi mamnga karrim-yu?"

30 Mu ku angel kathu-ka mamnge deyida ngarra nigunu, "Nga Mary, mere thenham. Yile neki-ka mange patha thathpirr nhinhi mampa memnhimangkart-yu i le dimpa.

31 Nhinhi-ka kardu putput thurrunu i kardu wakal nugarn buympabatnu, i murrinh nukunu thuparlnu-ka Jesus-wa.

32 I nukunu-ka kardu Pule ngala thathpirr purrunu. I nukunu-ka wakal nugarn ngarra Pule ngala Yile neki nukunu-wa paninu-yu. I Yile neki-ka bupaknu nukunu-yu kardu Pule ngala thathpirr pinu nginipunh King David mani-ya.

33 I nukunu-ka bere matha wangu kardu Pule ngala pirranu ngarra kardu Jews, kardu parrarntethbath ngarra nukunu Jacob-ya. Nukunu-ka bere matha wangu pinu kardu Pule ngala thathpirr-yu," ku angel kathu mamnge ngarra Mary-yu.

34 Mu nigunu Mary kathu-ka mamna ngarra ku angel, "Ngarra-re-wa kardu putput ngurrunu ngay-yu? Ngay-ka mere ngadha nganingintharrittha kardu nugarn-yu i ngay-ka mere da ngatha benanginthalettha kardu nugarn-yu."

35 Mu ku angel kathu-ka mamnge ngarra Mary, "Yile neki-ka kardu lurruth ngala-wa. I nukunu-ka purdumpathuknu Ngepan patha ngarra nukunu i ngarra nhinhi paninu i wakal pampamutnu. I kardu wakal nhini ngarra Ngepan patha thangunu buympabatnu-ka, nhini nukunu-ka wakal

nugarn Yile neki nukunu thathpirr-wa purrunu nhini-yu. I nukunu-ka mange wiye-ka mere ngarra nukun kama kurru nhini-yu."

36 Bere ku angel kathu-ka mamnge deyida ngarra Mary, "Ya, Mary. Kardu darrikardu nhinhi Elizabeth nganaka? Nigunu-ka kardu kunugunu warda-wa, mu nigunu-ka kardu putput wardarra wurran, da-ka merrk 6 warda kanam. Da murntak warra-ka kardu wakal mere ngarra berdurdurttha kani da marra-re-yu, mu Yile neki kathu-ka damngemut weyida nhini-yu kardu wakal-yu.

37 Yile neki-ka lurruth ngala-wa i nukunu-ka mange terert warda ngatha mam wurran. I mange-ka mere ngarra nukun kurdubay, wurda da matha."

38 Bere Mary kathu-ka mamna, "Yu, Yile neki-ka Pule ngala ngay dimnga nhini-yu. I murrinh ngarra thathpi nukunu-ka ngay-ka marda-wa manganart ngurran nhini-yu, i murrinh manabathnu ngurru. Yu beren-gunh, murrinh pana ngarra nhinhi namnga-ka ngay-ka da-nu thathpirr murrinh-nu marda manganart," Mary kathu-yu mamna ngarra ku angel-yu. Bere murrinh nhini thangunu-ka ku angel nhini-ka nungardurr warda kanampart warda Mary-yu.

Mary Nangedha Dini Ngarra Elizabeth-nu

39-40 Bere Mary-ka dempirnturt nungardurr warda pirtpirt da matha nadha dini da Judea-nu warda wangu da ngarra palyirr-nganamarda ngarra dim da-ya, da ngarra Elizabeth i Zechariah kardinginthapuptha-ya. Bere nigunu nadha dini-ka da ngarra thelput peniningtha, i pangamngeruy ngarra kardu darrikardu nigunu kardu kunugunu nhini Elizabeth. I Mary kathu-ka mamnge, "Yu, le warda ngem kardu ngay-yu ngangamparuy-yu."

41 Bere murrinh ngarra Mary-re mamnge Elizabeth-ka wakal ngarra nigunu Elizabeth putput yungurrkurrktha-ka yibimputeth warda nhini-yu. I Ngepan ngarra Yile neki thangunu kanammardardi warda ngarra nigunu Elizabeth-yu.

42 Bere Elizabeth-ka le patha thathpirr diningedha i mamnge ngarra Mary, "Nga. Yile neki-ka memnhimangkart nhinhi-yu kardu ngarra palngun wurnangat thangunu kathu da ngarra ngala kanhi. I nukunu-ka le thathpirr dimpa i le deyida dimna ngarra wakal nhinhi buympabatnu-yu."

43 Bere Elizabeth kathu-ka murrinh numi deyida mamnge ngarra Mary, "Mary, nhinhi-ka kardu kale nukunu ngarra Pule ngala ngarra ngay nukun-yu. Yile neki-ka mange patha thathpirr mamnga kardu ngarra nhinhi-nu wurdanngathuk i thangamngaruy-yu.

44 I ngarra marra-re nhinhi thunungamngimardale-ka wakal kanhi ngarra marda nganthin ngarrim-ka le patha yudha i yibimputeth warda nhini-yu.

45 I Mary, nhinhi-ka murrinh thathpi ngarra Yile neki thangunu namnabath murrinh thathpirr-wa mampa-yu i nhinhi-ka le warda thath-pirr thaninu," Elizabeth kathu-yu mamnge ngarra Mary.

Mary Murrinh Darntiparl Ngarra Yile Neki

46 Bere Mary kathu-ka mamnge ngarra Elizabeth, "Ngay-ka ngarntiparl nganam Yile neki-yu.

47 I ngepan ngay-ka le thathpirr warda nganam ngarra nukunu thangunu mamngiyibirnu-yu.

48 Ngay-ka kardu mere muthingka kardu ngala, mu nukunu da matha bamngingkardu i memngimangkart-yu, i da nakurl-te kardu wurnangat da

matha pariparlnu puru Yile neki, nhini nukunu-ka ngay thangunu mange patha thathpirr mamnga."

49 I Mary-ka bere ngatha wangu murrinh medha pirri, i mam, "Yile neki-ka kardu ngala thathpirr-wa, i nukunu-ka kardu lurruth ngala thathpirr i patha da matha. I kardu mere nangkal mani kama kurru nginipunh nukunu-yu. Nukunu-ka mange patha thathpirr mamnga wurran. 50 Yile neki-ka bere ngatha wangu dirranganpunpe kanam kardu wurnangat pana ngarra murrinh nukunu pubimnayewup pumpan i murrinh pumamnabath pumpan.

51 I nukunu-ka bere ngatha wangu mange lurruth ngala mam wurran. Nukunu-ka pirranputhnu purru kardu pana ngarra pumemnungala pumpan-yu.

52 I kardu pana deyida wanku kardu pule ngala ngala-ya pepe da matha panthutthutnu kardu nhini-yu. I kardu pana ngarra ngathayida pumemnukunungingki pumpan-ka nukunu-ka manngalanu warda nhini-yu.

53 I kardu pana ngarra mi mami parnam i nanhthi mananhthi parnam-ka nukunu Yile neki-ka parramutmutnu mi i nanhthi, i nhini kardu-ka banmardannu warda nhini-yu. I kardu pana ngarra nanhthi terert panthin pumpan-ka Yile neki kathu nanhthi purrkpurrk nhini paninmatkutnu-wa, i nhini kardu-ka purdunthukthuknu warda wunku nanhthi puruyeymanu warda nhini-yu.

54-55 "I Yile neki-ka mannhimanpi-warda-ngime i dirrangannhipengime wurran nekingime kardu ngarra tharntethbathngime ngalantharr nekingime nan-ya Israel. Nhini-wa murrinh Yile neki kathu-yu mampirruneme ngarra Abraham i kardu ngalantharr nekingime. Nukunu mam-ya, 'Ngay-ka bere matha wangu ngirrananpenu ngurru.' " Nhini-wa murrinh nigunu Mary-yu murrinh darntiparl ngarra Yile neki wangu-yu.

56 Bere nigunu Mary-ka pangu da ngadha kardinginthadha ngarra Elizabeth da merrk perrkenkuneme-nu-ya. I nhini thangunu-ka wurdantharr Elizabeth i nungardurr warda da ngarra thelput nigunu-nu warda wangu wurdawurl da nan Nazareth.

Nukunu John The Baptist Bammat Warda

57 Bere nhini thangunu kardu kunugunu pana nan Elizabeth-ka bamngebat warda kardu wakal nugarn.

58 I bere murrinh warda banalangtha wurrini pana-re kardu ngarra darrikardu nigunu Elizabeth da mana, i kardu ngarra ngamere da manta pana pardipuptha-yu. I kardu-ka le warda pardingedha, nhini Yile neki-ka mange patha da matha mamnge i wakal damngemut-yu.

59 Bere da-ka 8 warda mam, i nhini kardu darrikardu peningintha-ka parrampirruruyngintha ngarra Zechariah i Elizabeth. I wakal peningintha-ka kardu warda puddanwit nhini-yu kardu nugarn-nu warda purrunu. I murrinh warda puyiparldha murrinh ngarra yile nukunu deyida mani Zechariah.

60 Mu kale nukunu kathu-ka mampirra, "Awu, wurda-wa murrinh nhini-yu. Mu murrinh ngunginthaparlnu-ka John-wa."

61 Mu kardu kathu-ka pumamnge, "Murrinh ngarra thangunu pana-yu? Kardu ngarra darrikardu nankungintha-ka mere nangkal ngadha mebaththa kani murrinh pana-yu."

62 I nhini thangunu-ka ngarra yileyile Zechariah-ya murrinh mange-
re pumenadha pi i parrantharrpu warda, “Mu nangkal-wa murrinh
thuparlnu kardu wakal-yu?”
63 Bere nukunu Zechariah-ka murrinh mange-re mampirra nanhthi
peypa-nu. I ngarra nanhthi peypa nhini-re darntilil murrinh-ka kanhi-wa,
“Murrinh nukunu nguparlnu-ka John-wa.” I kardu kathu-ka pumemna-
mardart warda nhini-yu.
64 Bere da nhini-re nukunu Zechariah-ka kardingerren-deyida-dha.
Nukunu-ka kardu manangka murrinh kardidha i mere deyida themen
denadhaptha ku angel thangunu-yu, mu kardu kardingerrentha warda i
murrinh daniriparldha kardi ngarra Yile neki wangu.
65 I kardu darrikardu peningintha i kardu ngamere ngarra da manta
pana pardipuptha-ka puyenthepup i perrenham ngala da matha nhini-yu.
I murrinh nhini-ka banalangtha wurrini da pana ngangka-re ngarra kardu
pardipuptha ngarra da palyirr-nganamarda nhini-re-yu da nan-ya Judea.
66 I kardu ngarra murrinh nhini-re puyenthepup-ka murrinh warda
pumenanudha purni, “Ya. Kardu wakal kanhi purdirurturtnu-ka kardu
ngarra kama pamanu purru pana-yu?” Nhini-wa murrinh pumenanudha
purni, nhini kardu-ka the-wa pumebaththa purni Yile neki dirrapedha
kardi wakal nukunu nhini-yu.

Murrinh Ngarra Nukunu Zechariah Wurdamyith

67 Bere Ngepan Yile neki thangunu kanamnginirdi warda ngarra
Zechariah, yile nukunu John-ya, i nhini-ka murrinh warda wurdampir-
ruyithngime murrinh ngarra Yile neki thangunu-yu. I kanhi-wa murrinh
mam-yu,
68 “Mampa, pariparl-warda-ngime Yile neki. Nukunu-ka kardu Pule
ngala thathpirr-wa dinnhengime kardu ngarra nekingime-ya, kardu
ngarra ngalantharr nan thangunu Israel tharntethbathngime. I nukunu
Yile neki-ka wurrininhedhangime i mannhiyibirnungime.
69-70 “I da murntak warra-ka kardu ngalantharr ku prophet-ya kanhi da
murrinh pumerradha purni-yu, ‘Nga. Yile neki-ka purdunhethuknungime
kardu nugarn kardu lurruth ngala, i nukunu kardu nhini-ka manhiyibir-
nunungime. I nukunu nhini-ka kardu parethbathnu ngarra King David
thangunu kathu.
71 I nukunu kardu nhini-ka manhiyibirnununungime kardu ngarra
murlakpun thangunu kathu i kardu pana ngarra mere marda kumanhert-
ngime kuru.’
72-75 “I ngana deyida Yile neki kathu-ka mamna ngarra nukunu pule
Abraham da murntak warra-ya. I kanhi-wa murrinh ngarra nukunu
kathu mamna ngarra Abraham-yu i kardu ngarra ngalantharr ngalantharr
murntak deyida mampirruneme, ‘Ngay-ka ngirrananpenu ngani. I ngay-
ka mananthibirnunu kardu ngarra pana thangunu kathu mere marda
kumananart kuru. I nhini-ka mere ngarra warda nenmanham nukun nuru
nhini-yu ngarra da mange ngay da matha nangimariwaknu nuru. I nhini
nanki-ka da mange patha yuthpan da matha numabathnu nuru i kardu
patha da matha nurunu da bere matha wangu-yu.’ ” Nhini-wa murrinh
Yile neki kathu mampirruneme-yu i murrinh mere panayekumtha nhini-
yu.
76 I bere nukunu Zechariah-ka bere ngatha wangu murrinh medha
pirri, “I nga, muluk,” mamna ngarra wakal nukunu-nu. “Nhinhi-ka
kardu bere matha wangu murrinh ngarra Pule ngala Yile neki thangunu

thurdirrayithnu thurru, ku prophet-wa nhinhi thurrunanu-yu. I nhinhi-ka da nakurlnu-wa kumparra warra thununanu thi ngarra kardu pule ngala pana ngarra kardu tiduk warda kathu punnu pi. I nhinhi-ka thurdunthethithnu thurru kardu murrinh ngarra Yile neki nukunu-yu, i nhini kardu-ka pumenawathawathanu i parninamardamardanu kardu Pule ngala pana-nu ngarra tiduk nimin parraruynu purru.

77 I nhinhi-ka murrinh thanthelerrnu thurru kardu pana-nu Yile neki kardu manmayerrarrnu purru da ngarra mange wiye thangunu panthin parnam i kardu warda manthibirnunu."

78-79 I bere nukunu Zechariah-ka murrinh bere ngatha wangu medha pirri, "Yile neki-ka marda thathpirr mangannhertngime dim. I nukunu-ka purdunhethuknungime kardu Pule ngala nhini da kangkarl thangunu kathu. I nukunu nhini-ka manhimayerrarrnungime da mange wiye ngarra nekingime thanthinngime thurran i manhiyibirnunu-warda-ngime. I nukunu Pule ngala nhini-ka da thathpirr warda panhengkardanungime da ngarra Yile neki nukunu wangu, i nhini-ka kardu watmam purrunungime i marda pekpek da matha paninungime. I ngarra Pule ngala nhini purrunu kathu-ka, da nginipunh nanhthi ngunga marra deyida kathu mani punhengkapurlnungime, i mere warda pinungime da ngarra thipmam binhi wangu-yu." Nhini-wa murrinh Zechariah mamna ngarra wakal nukunu-yu.

80 Bere nhini thangunu-ka kardu wakal nugarn nhini John-ya kardu wurdanturturt lurruth ngala da matha nanhthi nginipunh nukunu i ngepan nukunu. I nukunu-ka marda merttha wurrini da mange ngarra Yile neki nukunu wangu. I nukunu da kardipuptha-ka ngarra da darrinpirr pularn i ngarra demnungkarr da mana. I nhini-ka pangampirraruy warda ngarra kardu-yu, kardu ngarra parrarntethbath nukunu Israel, kardu Jews-ya.

2

Murrinh Ngarra Kangkarlmawu-te Bammat
Matthew 1.18-25

1-2 Bere nukunu Caesar Augustus-ka ku pule ngala thathpirr dinirradha ngarra kardu wurnangat warda ngatha kardu Jews-ya, i kardu wurnangat ngamere deyida, kardu manangka thathpirr Jews-ya.

Bere nukunu nhini-ka kardu ngarra nukunu thangunu kathu wurdanpunkuthukneme da pana ngangka-re purnewatthaneme i kardu-nu purnintiwudha purni i murrinh ngarra kardu-nu parrinintilildha purni ngarra nanhthi peypa wardarra dinindarriwuptha wurrini kardu wurnangat warda ngatha kardu nukunu-wa-nu Caesar Augustus the thathpirr manmathnu. Mu da murntak warra-ka mere nangkal ngadha kardu puyntiwudha i mere murrinh dentilildha wurri murrinh ngarra kardu wurnangat warda ngatha-yu, wurda. Bere da nhini-re-ka nukunu nan Quirinius ku pule ngala dinirradha da ngarra nan-ya Siriya.

3 Bere nhini thangunu-ka kardu wurnangat warda ngatha parranirurtuydha purni ngarra da town pigunu i murrinh parrinintilildha purni ngarra nanhthi peypa.

4-5 Bere peningintha Joseph i Mary-ka da ngarra nan thangunu kathu Nazareth nungamnginthardurr da ngarra ngala pirrimpirra Kelili, i nanginthadha dini da ngarra Bethlehem-nu warda wangu da ngarra ngala pirrim Judea-ya. I pangamngintharuy murrinh-nu pankurililnungintha.

Da pangu Bethlehem-ka da nukunu King David-wa, i nukunu Joseph-ka kardu darntethbath ngarra nukunu King David i da-ka da nukunu deyida wanku nhini-yu. Bere kardu niyeniye nukunu Joseph-ka Mary-wa, i nigunu-ka kardu putput warda wurrinidha da nhini-re-yu.

6 Bere ngarra peningintha-re dininginthadha da pangu Bethlehem-ka nigunu Mary-ka kardu warda wakal buyngebatnu nhini-yu.
7 Peningintha-ka da-nu mana warda kaninginthardidha ngarra da thelput ngala nhini-yu dininginthadha, mu nhini-ka kardu wurnangat weyida menadhalerttha wurrini da-yu. Mu nhini kanamnginthardi-ka da ngarra thelput ku puliki nukun weyida nhini-yu. Bere dininginthadha da nhini-ka kardu wakal nugarn bamngebat Mary-yu. Wakal marra-re bamngebat-ka nhini-wa. I bere nigunu-ka panpekarl warda wakal nhini-yu nanhthi kaligu purrkpurrk-te i yingammardapup ngarra nanhthi box mi parnu wanku ngarra ku puliki nukun.

Ku Angel Pangampirruruyneme Ngarra Kardu Nugarn Ngarra Ku Thip Pirapedhaneme Parde

8 Bere da ngarra manta pangu da ngatha Bethlehem-ka, kardu nugarn pirapedhaneme parde ku thip peneme da thipinhi nhini da ngatha-yu.
9 I ku angel ngarra Yile neki thangunu pangampirruruyneme i thungku layit ngala da matha ngarra Yile neki thangunu kathu dampunkularrangneme. I nhini kardu peneme-ka puninkungkawerrdha-warda-neme kardi.
10 Mu ku angel kathu-ka mampirruneme, “Ya. Mere nenhamneme. Ngay-ka murrinh thelerrdhe patha nimin-ya menarrubaththaneme ngurrini i nganankuyerrnemenu, i nhini nankuneme-ka le thathpirr warda narnenemenu. Murrinh thelerrdhe patha kanhi-ka kardu wurnangat warda ngatha-nu.
11 Nga. Da thipinhi marra kanhi-ka kardu wakal nugarn bammat da town kunungingki pangu wangu-yu da ngarra King David kardipuptha-ya. Kardu wakal nhini-ka Christ-wa, kardu pana ngarra Yile neki kathu wurdannarrathuk nankuneme-nu-yu i kardu wurnangat deyida-nu wanku. Nukunu-ka kardu Pule ngala thathpirr-wa purrunarranu, i nukunu-ka pirrananmaputhnu purru da mange ngarra wiye nanthin numpan i mananthibirnunu warda purru nhini-yu.
12 I nga. Da-ka kanhi-re-wa kardu wakal pangu-yu nubardurtnemenu-yu. Nunnanemenu da ngarra town pangu wangu i nubardurtnemenu kardu wakal nhini-yu yibimngurrkurrk ngarra nanhthi box mi parnu ngarra ku puliki nukunu da ngarra thelput nhini-yu. Kardu wakal nhini-ka yibimngurrkurrk i panpekarl-wa yibim nanhthi kaligu purrkpurrk-te,” ku angel kathu-yu mampirruneme.
13 Bere nhini thangunu-ka ku angel wurnangat warda thathpirr da ngarra kangkarl thangunu kathu parramnaruy ngarra ku angel numi nhini-dha warra pangampirruruyneme. I ku angel terert warda ngatha murrinh parraniriparldha pardi ngarra Yile neki wangu-yu. I kanhi-wa murrinh pumedha pardi,
14 “Pule ngala pangu dim-ka kardu ngala-wa thathpirr. Mampa nga. Pariparl warda nukunu-yu. I kardu pana da matha ngarra nukunu kathu le dimpirra-ka marda pekpek warda purunu nhini-yu.”
15 Bere nhini thangunu ku angel-ka pumpannurdurr warda i puddalath da ngarra kangkarl warda wangu da Heaven-ya.

Bere kardu nugarn nhini-ka murrinh warda pumemnungkuneme mange peneme ngatha, “Ka. Purru-wa-neme da pangu wangu Bethlehem i pubangkardunemenu kardu wakal nhini ngarra murrinh ku angel mannheneme murrinh ngarra Yile neki thangunu wurdannhemathukneme-ya.”
16 Bere peneme nhini-ka punnungamkardurr-warda-neme da Bethlehem-nu warda wangu pirtpirt da matha. I nhini da pubangampunkurdurtngintha Mary i Joseph-yu wunku kardu wakal nhini yungurrkurrktha ngarra nanhthi box mi parnu ku puliki nukunu.
17 Bere ngarra wakal nhini thangunu pubamkangkarduneme-ka murrinh warda parrinthelerrdha purni murrinh ngarra ku angel mampirruneme-yu murrinh nhini da kardu wakal nugarn nhini bammat-yu.
18 I kardu-ka pumempirrumardat-warda-neme murrinh thathpi ngarra peneme nhini thangunu pubimpirruyepupneme-yu.
19 Bere nigunu Mary-ka da warda wurdantherr da ngarra marra-re nhini-yu ngarra ku angel pangamngeruy i da ngarra wakal nhini da mana bamngebat. I bere matha wangu benayengkarnirntha warda wurrini nhini-yu.
20 Bere nhini thangunu peneme nhini-ka puddamkawurlneme pangu deyida ngarra ku thip peneme. I murrinh ngala da matha parrineri-parldhaneme purne ngarra Yile neki wangu, nhini-ka pubamkangkardu-thangunu-weyida-neme i pubimkayepupneme nginipunh murrinh pangu deyida mani ngarra ku angel thangunu mampirruneme.

Mary i Joseph Murrinh Pannginthaparl Jesus

21 Bere da ngarra 8 warda mam ngarra wakal nugarn nhini thangunu bammat-ka, kardu warda puddanwit nhini-yu kardu nugarn-nu warda purrunu. I peningintha nhini murrinh pannginthaparl-ka murrinh nukunu-ka Jesus-wa. Nhini-wa murrinh-yu mamngengkawadha ku angel kathu da marra-re ngarra Mary-yu ngarra kardu manangka marda da ngatha kardidha.

Mary i Joseph Menginthabertidha Wurrini Wakal Jesus Ngarra Church Ngala

22-24 Bere kardu ngalantharr pana nan Moses darntilil murrinh law Yile neki nukunu da murntak warra-ya. I kardu Jews-ka bere matha wangu murrinh law nhini pumebaththa purni. I murrinh law numi-ka kanhi-wa. Kardu kalekale pana ngatha kardu wakal marra bamngebat-ka nhini nigunu-ka mere ngadha kurru pangu kanirdi ngarra murrinh church ngala da-ka merrk numi-wa i kanganu. I da nhini thangunu nigunu-ka mangkadhuk kurru ku yinhpi perrkenku ngarra ku yilarn-nu ngarra da church. I nukunu warda ku kubat-yu i pinanapek-yu ngarra Yile neki-nu-yu. I nhini thangunu nigunu-ka mengeyerrarr warda i nhini nigunu-ka kanirdi warda ngarra murrinh church ngala nhini-yu. Nhini-wa murrinh law numi-yu.
Bere peningintha nhini Mary i Joseph-ka wunku wakal Jesus-ya parnamkapartngime da nhini-yu Bethlehem i da Jerusalem-nu warda wangu punnadhangime nigunu Mary-nu kardu mengeyerrarrnu. I ngana deyida nanginthadha dini Jesus-nu manginthabertinu purru ngarra murrinh church ngala pangu-yu i Yile neki panginthangkarrnu i panamut-nungintha panginthariparlnu wakal nhini-nu-yu. Nhini deyida murrinh law numi nukunu Moses darntilil-yu kardu wakal nugarn kumparra kanthinginthangkarr i kanamutngintha ngarra Yile neki wangu-yu.

25 Bere da nhini-re kardu ngalantharr numi kardidha ngarra murrinh church ngala-yu. Murrinh nukunu-ka Simeon-wa i nukunu kardipuptha-ka da Jerusalem da. Nukunu Simeon-ka kardu patha da matha wurrinidha i bere matha wangu murrinh thathpi Yile neki menabaththa kardi. I Ngepan Yile neki-ka bere matha wangu kardidha ngarra nukunu-yu. Bere nukunu-ka kardimardamardadha da ngarra minthire-nu Yile neki purduthuknu-yu kardu pule ngala pana kardu manthibirnunu kardu Jews-ya.
26 I Ngepan Yile neki mamna nukunu-ka panibirnu da matha-nu ngarra nukunu Christ da mana bangkardunu kardu pana ngarra Yile neki purduthuknu-yu.

27 Bere ngarra Mary i Joseph parramkaruyngime i wakal-nu panginthangkarrnu i panamutnungintha ngarra Yile neki, bere da nhini-re-ka Ngepan Yile neki mamna Simeon-yu, "Thurrunu pangu ngarra church ngala."
28 Bere Simeon-ka wurrinidha ngarra church ngala nhini da i bam-punkungkardungintha Mary i Joseph i wakal Jesus. I wakal nhini-ka manganmert warda i kanthinumardadha pirri i Yile neki warda darntiparl. I kanhi-wa murrinh thathpi daniriparldha pirri-yu.
29 "Yile, nhinhi-ka Pule ngala da matha. I murrinh thathpi nhinhi-ka murrinh da thathpirr nhini-yu. Kanhi-wa kardu wakal murrinh nhinhi nam-yu thurdungarrathuknu-yu. Ngay-ka ngardinamardamar-dadha nukunu kanhi-nu-yu. I nhini ngay-ka bamkardu warda i nhini-ka berengunh ngay ngupupnu warda-yu. 30-31 Ngay-ka marra kanhi-ka bamkardu warda kardu wakal kanhi ngarra thurdanngarrathuk kardu-nu-yu. Nhinhi thurdanngarrathuk-ka kardu-nu manganthibirnunu. Kanhi-ka da ngarra mange nhinhi da matha wangu.
32 I nukunu kardu wakal kanhi-ka kardu manangka Jews deyida wanku purrunmetkutnu ngarra nhinhi-nu wangu i kardu manthibirnunu. I kardu nhini manangka Jews-ka pantiparlnu warda parni kardu Jews kardu ngarra nhinhi-yu." Nhini-wa murrinh tiparlti Simeon mamna ngarra Yile neki wangu-yu.

33 Bere peningintha Mary i Joseph-ka pumemnamardatngintha ngarra murrinh nukunu Simeon menadha pirri ngarra kardu wakal nugarn nhini-yu.
34 Bere nukunu Simeon kathu-ka mampirrungintha murrinh thathpi kanhi-yu, "Yile neki-ka pirranankupenungintha pani i mange patha da matha manarrunungintha purru." I bere ngarra Mary warda kalekale Jesus-ya mamnge, "Nga. Yile neki-ka wurdanthuk wakal kanhi-yu da kanhi da-nu. I da nakurlnu-wa kardu the pumabathnu-yu Yile neki wurdanthuk nukunu-yu. I kardu Jews wurnangat da matha murrinh thathpi nukunu pumanabathnu puru-yu i pariwaknu puru. Mu kardu Jews terert deyida mere murrinh pumanabathnu puru-yu ngarra murrinh thathpi nukunu-yu.
35 I kardu nhini-ka murrinh pumardarrithaknu parni, mu nukunu-ka kardu mukmuk banmarderdenu purru i kardu-ka murrinh marranu purru murrinh nhini ngarra banmarderdenu purru-yu. I nga Mary," mamnge. "Nhini-ka da-ka tetemanthay-wa-nu dardurtnu nhinhi-nu-yu i panhimardathinnu purru-yu. Nhini-ka da-ka nginipunh thu nayp deyida mani panhiwarlnu ngarra magulkul nhinhi-nu-yu." Nhini-wa Simeon kathu-yu murrinh mamnge ngarra nigunu Mary-yu.

36-37 Bere da ngarra church ngala nhini-ka kardu muthingka kunugunu thathpirr kardidha pangu da. Murrinh nigunu-ka nan-wa Anna. I yile nigunu murrinh-ka nan-wa Phanuel. Nukunu-ka kardu yek Asher-wa. Bere da marra-re nigunu-ka demnginthalet kardu nugarn-ka da thangku 7 kardinginthadha-yu. I nukunu yibimpup-ka nigunu-ka kardu mekmunurr warda wurrinidha da-ka da thangku 84-wa. Bere nigunu-ka kardu bere matha wangu kardinangerrentha ngarra Yile neki wangu i daniriparldha wurrini pangu da ngarra murrinh church ngala-yu. I da ngamere ngadha-ka mi-ka mere ngadha wurrimurrktha nhini-ka ngarra Yile neki ngadha kardinangerrentha wangu.

38 Bere kardu kunugunu nhini Anna-ka wurrinirrudhangintha ngarra Mary i Joseph i Yile neki darntiparl wakal nugarn nhini-nu wurdanthuk-yu. I kardu ngarra Jews terert warda wurdampirrayith murrinh ngarra wakal nhini Jesus-nu-yu. Kardu Jews nhini-ka kardu ngarra pardinamar-damardadha kardu pana-nu ngarra Yile neki purduthuknu-yu i kardu manthibirnunu-yu.

39 Bere nhini thangunu-ka Mary i Joseph-ka mamngintharikerdek warda mange nhini menginthadha kardi-yu mange ngarra Yile neki nukunu wangu-yu da ngarra murrinh church ngala pangu-yu. Bere nhini thangunu-ka punnadha-warda-ngime da ngarra peningime-nu warda wangu da nan-ya Nazareth da ngarra ngala pangu nan-ya Kelili.

40 I nhini da nukunu Jesus wurdanarurturttha kardi-yu lurruth ngala da matha i kardu pelpith patha. I da mange ngarra Yile neki da matha nukunu daniriwaktha wurrini-yu. I Yile neki-ka bere matha wangu dirrapedha kardi i le da matha kardinadha ngarra nukunu-yu.

Jesus Kardidha Ngarra Church Ngala

41 Bere da thangku terert Mary i Joseph-ka pirringinthawattha da Jerusalem i mi lawam werlpen pulleth wunku kardu Jews wurnangat da ngarra nan-nu-ya Passover.

42 Bere ngarra nukunu mana Jesus thangku 12 warda mam wurrinidha-ka pangu deyida punnadhangime da Jerusalem da ngala nhini-nu da nan Passover.

43 Bere da ngarra nhini mana Passover dirntal-ka peningintha Mary i Joseph i kardu wurnangat-ka pumenardarrarrdha warda pi pud-danalaththa pi da ngarra pigunu warda wangu. Mu nukunu Jesus-ka pangu da ngatha kardidha da nan Jerusalem. Mu Mary i Joseph-ka menanginthabiyedha kardi mere the menginthabaththa wurri Jesus pangu da ngatha kardidha-yu.

44 Peningintha-ka mamngintha mana nukunu-ka wurrannilili kardu ngarra ngamere mana-wa. Bere puy purnililidha i ngarra ngunga kanarnum da mana. I bere Mary i Joseph-ka pannginthawinhay i kardu warda piranawinhadhaththangintha purne Jesus-nu kardu ngarra terert. I kardu darrikardu peningintha i kardu ngamere deyida wanku parraninkudharrpudhangintha purne i menginthadha wurrini murrinh-yu, “Ya. Jesus-ka nubamkardu ngadha?” “Awu wurda, makardu,” pumerrudhangintha purni. I bere mere warda ngarra benginthardurttha nhini-yu.

45 Bere nhini thangunu-ka wurdamnginthawurl deyida da pangu-nu Jerusalem i da pana ngangka-re piranawinhadhaththangintha purne.

46 Bere da perrkenkuneme mana mam-ka bangamnginthardurt Jesus-yu pangu dinidha ngarra murrinh church ngala wunku kardu ngalantharr pana ngarra murrinh law puddinthethiththa purni. Nukunu-ka binarruyepupthaneme dini murrinh ngarra thathpi peneme-yu i murrinh daninkudharrpudhaneme dini.
47 I kardu wurnangat ngarra murrinh Jesus pubimnayepup-ka i kardu warda pumemnamardat da matha murrinh ngarra thathpi nukunu-yu. I pumenanudha purni, "Ya. Nubinayepup kardu kigay pangu kempirrungerrenneme kardu ngarra ngalantharr pangu. Nukunu-ka kardu mukmuk ngala thathpirr kanthin wurran." 48 I peningintha Mary i Joseph-ka pumemnamardat-deyida-ngintha ngarra murrinh thathpi Jesus merrudhaneme dini-yu.
Bere Mary kathu-ka mamna ngarra Jesus, "Ya, muluk. Thangku-nu thanam kanhi da ngatha-yu? Thangku-dha mere thurridha ngarra ngankungintha-yu? Ngankungintha-ka ngampawerrngintha nhinhi-nu i da pana-re ngirampawinhadhaththangintha ngurne-ya."
49 Mu Jesus kathu-ka mampirrungintha, "Thangku-nu-wa ngay nirangawinhadhaththangintha nurne-yu? Nankungintha-ka the-wa nengintha-baththa nhini-yu ngay da kanhi ngarra thelput Yile ngay nukun ngani-yu."
50 Mu peningintha-ka mere menginthamartadha murrinh pangu ngarra Jesus mampirrungintha-yu.
51 Bere nhini thangunu Jesus-ka nungardurr warda da nhini thangunu i wunku Mary i Joseph puddamkawurlngime da ngarra nan-ya Nazareth. Bere nukunu Jesus-ka murrinh thathpi ngarra kalekale i yileyile bere matha wangu merrubaththangintha wurrini. Bere nigunu Mary-ka bere ngatha wangu benayengkarnirntha wurrini ngarra mange Jesus medha wurrini murrinh ngarra thathpi nukunu wangu-yu.
52 Bere nukunu Jesus-ka puy wurdanarurturttha wurrini i ngarra kardu nugarn da mana. I nukunu-ka mukmuk patha da matha mebaththa wurrini. I Yile neki-ka le da matha kardinadha i kardu deyida wanku le pardinadha-yu.

3

John The Baptist Murrinh Wurdanarrayiththa Wurrini Ngarra Kardu
Matthew 3.1-12; Mark 1.1-8; John 1.19-28

1-3 Bere nukunu John the Baptist, wakal nukunu nan Zechariah-ya da pangu da ngatha kardidha da ngarra darrinpirr pularn. Bere Yile neki kathu wurdamnayith mamna ngarra nukunu i wurdanthuk da ngarra manta ngipilinh ngala pangu-ya da nan Jordan. I nukunu-ka murrinh thathpi Yile neki thangunu wurdanarrayiththa wurrini ngarra kardu-yu.
Bere da nhini-re-ka ku pule ngala thathpirr dinirradha-ka nan-wa Tiberius ngarra kardu wurnangat warda ngatha. I nukunu dinirradha-ka da-ka thangku 15-wa. I da nan Judea-ka ku pule ngala dinirradha-ka nukunu nan-wa Pontius Pilate. I da nan Kelili-ka ku pule ngala dinirradha-ka nukunu nan-wa Hered. I da penintha nan Iturea i Trachonitus-ka ku pule ngala dinirradha-ka nukunu nan-wa Philip. Nukunu-ka ngathan nukunu Hered-wa. I da nan Abilene-ka ku pule ngala dinirradha-ka nan-wa Lysanias. I ku yilarn ngala thathpirr dinininthadha-ka nukunu nan-wa Annas i nukunu Caiaphas-wa.
Bere da nhini-re-ka ngarra ku pule ngalangala nhini pirrinirradha ngarra kardu-ka Yile neki wurdanthuk nukunu John the Baptist-yu da

pana ngangka-re-ya ngarra da manta ngipilinh Jordan. I nukunu merradha wurrini ngarra kardu murrinh thathpi Yile neki thangunu, “Nga, kardu,” merradha wurrini. “Nanki-ka narnipartnu warda da mange wiye-yu ngarra numammath numpan-yu i pananmardathinnu. I nhini Yile neki-ka mananmayerrnu da mange wiye pana ngarra nanthin numpan-yu i ngay-ka ngananluluwewunu warda ngurru.” Nhini-wa murrinh merradha wurrini ngarra kardu-yu nukunu John-yu.

4 Bere da murntak warra kardu ngalantharr pana nan Isaiah murrinh thathpi Yile neki wurdanarrayiththa wurrini. I nukunu da darntilil John-nu kurrunu kathu-yu kardu-nu bunyithithnu i manpathawathanu kardu Pule ngala-nu ngarra Yile neki wurdanthuk-yu da ngarra putek kanhi-yu. I kanhi-wa murrinh thathpi darntilil Isaiah-yu ngarra nukunu John the Baptist purrunu kathu-yu, “Kardu nugarn bere matha wangu panikaykaynu ngarra darrinpirr pularn. Nukunu-ka panirrakaykaynu ngarra kardu murrinh kanhi-nu, ‘Ya, marranu kardu-yu. Mayern nu-manawathawathanu kardu Pule ngala-nu tiduk kathu purrunu. Mayern nubunayithithnu.

5 “ ‘I nubanamardabirrnu nuru da pewertipewerti-yu i nubanawetu-ruthturuthnu nuru da pana ngarra putek pangkuy-pangkuy i ngarra da murruwurldarri da mana pungurrkurrknu. Nubunayithithnu nuru da ngarra mayern durdurdurtmam-yu i numanardarrimurruwurlnu da ngarra mayern pewertipewerti-yu. I numanawathanu mayern-yu punan-gurrkurrknu wardarra kardu numi pana ngarra Yile neki purduthuknu tiduk kathu-yu.

6 I nhini-ka kardu pubangkardunu warda kardu Pule ngala nhini-yu kardu ngarra mananthibirnunu-yu da ngarra mange wiye thangunu-yu, i nhini-ka purdunarrawurlnu ngarra Yile neki wangu-yu.’ ” Kanhi-wa murrinh thathpi kardu ngalantharr pangu nan Isaiah darntilil ngarra John the Baptist-nu-yu.

7 Bere kardu wurnangat punninadha ngarra nukunu-nu John the Baptist kardu panluluwewunu pirra. Mu John the Baptist kathu-ka mampirra, “Ya. Nanki-ka nginipunh ku pangkuy murlak mani. Nanki kanhi nunningadha-ka ngay-nu ngananluluwewunu ngirra i nhini Yile neki-ka mere punanmatnu warda nhini-yu. Mu nhini-ka manangka mange-wa nhini-yu. 8 Nanki-ka da mange wiye da ngatha numammath numpan. Mu marra-re nanki-ka narnipart-wa-nu da mange wiye nhini-yu i da mange patha da matha numabathnu nuru nhini kardu-ka the warda pumananmathnu da mange wiye nhini thangunu narnipartnu-yu. I nga, mere nubeyengkarnirn nuru Yile neki le dimnarra-yu nhini nanki-ka kardu narrarntethbath kardu ngalantharr pana Abraham. Yile neki-ka nanhthi palyirr kanhi ngatha yida-ka kurdethkath-wa i kardu kuyu mani-ka nhini-ka kardu ngarra Abraham thangunu warda parrarntethbath. Yu, nhini Pule ngala thathpirr Yile neki-ka le dininadha ngarra nukunu Abraham-yu mu nanki-ka mere le-wa kinarra nhini nanki-ka da mange wiye da ngatha nanthin numpan-yu.

9 “Ya,” mampirra, “The mana nanthin-ya thay mi dhepdhep-yu. Nanhthi thay mi dhepdhep mani mi wiye kinthatut-ka nhini kardu mani-ka lithpurr kukangkat ngarra thay ngimalmin pepe kathu i kinapek ngarra thungku. I nginipunh nhini deyida mani nanki-yu numamyit numpan da mange wiye. I nhini Yile neki-ka punanmatnu i pirrananputhnu ngarra thungku ngala wangu.”

10 Bere kardu kathu-ka pumamna ngarra John the Baptist-yu, “Mu
nganki-ka ngarra nimin ngiyemanu mange-yu?”
11 Mu John the Baptist kathu-ka mampirra, “Da-ka kanhi mani-wa niye-
manu nuru-yu. Nanhthi shirt perrkenku ngatha numammath numpan-ka
nhini-ka nanamut nanhthi numi-yu kardu ngarra shirt mananhthi kanam.
I ngana deyida mi dhepdhep ngatha nanthin numpan-ka nhini nanamut
mi-yu kardu ngarra mami kanam,” mampirra John the Baptist kathu-yu.
12 Bere nhini thangunu-ka kardu ngamere deyida wanku punni-
nadha ngarra nukunu-nu John the Baptist kardu panluluwewunu pirra.
Kardu nhini-ka ku mani punninmatkuttha ngarra kardu thangunu ku
Government-nu. Bere kardu nhini-ka murrinh nhini da ngatha parran-
tharrpu John the Baptist-yu i pumamna, “Nga, pule. Nganki-ka ngarra
nimin ngiyemanu nguru-yu?”
13 Mu nukunu John the Baptist kathu-ka mampirra, “Bere ngatha wangu
nurunmatkutnu ngarra kardu thangunu ku Government-nu ku mani-yu.
Mu mere numankapdap nukun nuru ku mani ngarra kardu thangunu-yu.”
14 Bere nhini thangunu-ka ku soldier warda punninadha ngarra nukunu-
nu John the Baptist. I murrinh nhini da ngatha parrantharrpu i pumamna,
“Ya. Mu nganki-ka? Ngarra deyida ngiyemanu nguru-yu?”
Mu John the Baptist kathu-ka mampirra, “Nga. Kardu-ka mere nunthuk
nukun nuru i ku mani mere nurunmatkat nukun. I kardu murrinh mere
nukun numandarrithak i ku mani mere numankapdap nukun. I ku mani
pay nanki-ka le da matha nuru nhini-yu ngarra ku pule nanki thangunu
kanarramutmut kuru-yu,” John the Baptist kathu-yu mampirra ngarra ku
soldier.
15 Bere kardu wurnangat nimin-ya pubinanayewuptha punni-yu mur-
rinh thathpirr ngarra John the Baptist-yu murrinh Yile neki thangunu-
ya. I kardu-ka murrinh warda pumenanudha punni, “Ya. Nukunu
da matha kama-ya kardu kanhi Christ-yu-ya. Kardu pana ngarra Yile
neki wurdanthuk-ya. I nukunu kama manhiyibirnunungime.” Murrinh
nginipunh nhini mani-wa kardu-yu pumenanudha punni-yu.
16 Mu John the Baptist kathu-ka mampirra, “Ya. Ngay-ka kardu mere
pule ngala kanhi-yu. Mu kardu pana ngarra tiduk kathu pununu pi-
ka nukunu nimin kardu Pule ngala thathpirr-yu. Ngay-ka mere mani
ngurdimerereth ngarra me sandal nukunu-yu. Nhini ngay-ka wurdanngi-
werdi ngemmanham-wa nhini-yu. Nukunu-ka kardu Pule ngala thathpirr
warda nhini-yu. Ngay-ka berengunh nganinanluluwewudha ngurrini kura
patha da matha-re mu nukunu nhini-ka bunannginirdinu Ngepan ngarra
Yile neki-yu. I ku Ngepan nhini-ka nginipunh thungku deyida mani i
pinananmapeknu purru da ngarra mange wiye nanki wangu-yu.
17 “I nga.” John the Baptist kathu-yu mampirra deyida. “The
mana nanthin mi-ya i da mange ngarra mi pumamyerryerr pumpan
nanhthi darripi ngernu i mi kamarl thathpirr-ya. I nhini thangunu-
ka parnammardawu ngarra nanhthi pot i panthin ngadha pirrim. Mu
darripi ngernu-ka pinnangampek pangu wangu ngarra thungku. I bere
kardu pana ngarra tiduk kathu pununu pi-ka kardu-ka nginipunh gardener
nhini mani-wa. Nukunu-ka kardu manyerryerrnu purru kardu patha i
kardu wiye. I kardu pana ngarra da mange wiye panthin pumpan-ka
pirranputhnu ngarra thungku ngala wangu, thungku nhini mere ngarra
ngadha kingkan,” nukunu John the Baptist kathu-yu mampirra.
18 Bere murrinh thathpi nginipunh nhini mani-wa wurdanarrayiththa
wurrini-yu ngarra kardu-yu. I bere matha wangu merradha wurrini,

"Nga, kardu. Nanki-ka numenawathawathanu nuru kardu Pule ngala thathpirr nungam kathu dim." Kanhi-wa murrinh thelerrdha patha-yu ngarra nukunu John the Baptist daninthelerrdha wurrini-yu.
19 Bere nhini thangunu nukunu John the Baptist-ka murrinh menadha kardi ngarra pule ngala Hered, "Nga, nhinhi-ka namyit thurran-ka da mange wiye da matha. Nhini-ka mange wiye-wa nhinhi i kardu malla nanganmert palngun ngarra ngathan nhinhi nukunu-yu," John the Baptist kathu-yu menadha kardi. Nhini da da mange wiye nukunu Hered medha kardi-yu i da mange wiye ngamere deyida wanku medha kardi.
20 I da mange wiye numi deyida nukunu kathu mamna ngarra John the Baptist-yu. Nukunu-ka banurdi John the Baptist ngarra jail warda, nhini-ka murrinh menadha ngunu weyida kardi nukunu wangu John the Baptist-yu nukunu Hered-ka da mange wiye da matha mebaththa wurrini.

John the Baptist-te Daluwewu Jesus
Matthew 3.13-17; Mark 1.9-11

21 Bere da nhini-re ngarra nukunu John the Baptist daninluluwewudha wurrini kardu i nukunu Jesus deyida wanku daluwewu. I nhini thangunu Jesus-ka pirrinangerrentha ngarra Yile nukunu wangu i nhini-ka nanhthi marnirra i kalakkalak memnadharl warda.
22 I Ngepan ngarra Yile neki thangunu-ka wurdamnathut ngarra Jesus-yu mangini ku kuluntutuk-wa wurdanthut-yu. I Yile nukunu kathu-ka mamna warda ngarra Jesus-yu, "Nhinhi-ka kardu wakal nugarn ngay-wa. Ngay-ka marda-wa thathpirr manganhert ngurran. I le da matha ngurranpa nhinhi-yu."

Murrinh Kardu Derntethbath
Matthew 1.1-17

23 Bere ngarra Jesus-te pantet murrinh thathpi ngarra Yile neki thangunu wurdanarrayiththa wurrini-ka nukunu da-ka da thangku nukunu-ka 30-wa wurrinidha-yu. Bere kardu pumedha mana-wa punni Joseph mana-wa Yile nukunu Jesus-yu.
Bere Joseph nhini-ka yile nukunu-ka nan-wa Heli.
24 I yile nukunu Heli-ka nan-wa Matthat.
I yile nukunu Matthat-ka nan-wa Levi.
I yile nukunu Levi-ka nan-wa Melchi.
I yile nukunu Melchi-ka nan-wa Jannai.
25 I yile nukunu Jannai-ka nan-wa Joseph numi deyida.
I yile nukunu Joseph-ka nan-wa Mattathias.
I yile nukunu Mattathias-ka nan-wa Amos.
I yile nukunu Amos-ka nan-wa Nahum.
I yile nukunu Nahum-ka nan-wa Esli.
I yile nukunu Esli-ka nan-wa Naggai.
26 I yile nukunu Naggai-ka nan-wa Maath.
I yile nukunu Maath-ka nan-wa Mattathias numi deyida.
I yile nukunu Mattathias-ka nan-wa Semein.
I yile nukunu Semein-ka nan-wa Josech.
I yile nukunu Josech-ka nan-wa Joda.
27 I yile nukunu Joda-ka nan-wa Joanan.
I yile nukunu Joanan-ka nan-wa Rhesa.
I yile nukunu Rhesa-ka nan-wa Zerubbabel.
I yile nukunu Zerubbabel-ka nan-wa Shealtiel.
I yile nukunu Shealtiel-ka nan-wa Neri.

28 I yile nukunu Neri-ka nan-wa Melchi numi deyida.
I yile nukunu Melchi-ka nan-wa Addi.
I yile nukunu Addi-ka nan-wa Cosam.
I yile nukunu Cosam-ka nan-wa Elmadam.
I yile nukunu Elmadam-ka nan-wa Er.
29 I yile nukunu Er-ka nan-wa Joshua.
I yile nukunu Joshua-ka nan-wa Eliezer.
I yile nukunu Eliezer-ka nan-wa Jorim.
I yile nukunu Jorim-ka nan-wa Matthat numi deyida.
I yile nukunu Matthat-ka nan-wa Levi numi deyida.
30 I yile nukunu Levi-ka nan-wa Simeon.
I yile nukunu Simeon-ka nan-wa Judah.
I yile nukunu Judah-ka nan-wa Joseph numi deyida.
I yile nukunu Joseph-ka nan-wa Jonam.
I yile nukunu Jonam-ka nan-wa Eliakim.
31 I yile nukunu Eliakim-ka nan-wa Melea.
I yile nukunu Melea-ka nan-wa Menna.
I yile nukunu Menna-ka nan-wa Mattatha.
I yile nukunu Mattatha-ka nan-wa Nathan.
I yile nukunu Nathan-ka nan-wa David.
32 I yile nukunu David-ka nan-wa Jesse.
I yile nukunu Jesse-ka nan-wa Obed.
I yile nukunu Obed-ka nan-wa Boaz.
I yile nukunu Boaz-ka nan-wa Salmon.
I yile nukunu Salmon-ka nan-wa Nahshon.
33 I yile nukunu Nahshon-ka nan-wa Amminadab.
I yile nukunu Amminadab-ka nan-wa Admin.
I yile nukunu Admin-ka nan-wa Arni.
I yile nukunu Arni-ka nan-wa Hezron.
I yile nukunu Hezron-ka nan-wa Perez.
I yile nukunu Perez-ka nan-wa Judah numi deyida.
34 I yile nukunu Judah-ka nan-wa Jacob.
I yile nukunu Jacob-ka nan-wa Isaac.
I yile nukunu Isaac-ka nan-wa Abraham.
I yile nukunu Abraham-ka nan-wa Terah.
I yile nukunu Terah-ka nan-wa Nahor.
35 I yile nukunu Nahor-ka nan-wa Serug.
I yile nukunu Serug-ka nan-wa Reu.
I yile nukunu Reu-ka nan-wa Peleg.
I yile nukunu Peleg-ka nan-wa Eber.
I yile nukunu Eber-ka nan-wa Shelah.
36 I yile nukunu Shelah-ka nan-wa Cainan.
I yile nukunu Cainan-ka nan-wa Arphaxad.
I yile nukunu Arphaxad-ka nan-wa Shem.
I yile nukunu Shem-ka nan-wa Noah.
I yile nukunu Noah-ka nan-wa Lamech.
37 I yile nukunu Lamech-ka nan-wa Methuselah.
I yile nukunu Methuselah-ka nan-wa Enoch.
I yile nukunu Enoch-ka nan-wa Jared.
I yile nukunu Jared-ka nan-wa Mahalaleel.
I yile nukunu Mahalaleel-ka nan-wa Kenan.

38 I yile nukunu Kenan-ka nan-wa Enosh.
I yile nukunu Enosh-ka nan-wa Seth.
I yile nukunu Seth-ka nan-wa Adam.
I yile nukunu warda Adam-ka Yile neki warda nhini-yu.

4

Ku Karrath Merulluldha Kardi Kangkarlmawu
Matthew 4.1-11; Mark 1.12-13

1 Bere Ngepan ngarra Yile neki thangunu-ka bere matha wangu kardidha ngarra Jesus-yu. Bere Jesus-ka kanampart nungardurr warda da nhini Jordan-yu i Ngepan ngarra Yile neki nukunu mengkayidha tharra da ngarra darrinpirr pularn wangu. 2 I pangu da kardidha da pirdithme nimin-ya da merrk numi-ya i kanganu. I nukunu ku karrath-ka ku bere matha wangu merulluldha wurrini-yu. I nukunu-ka mi mere kanimurrktha da nhini-yu. Bere da merrk nhini mana kanarntikerdek-ka nukunu-ka kardu warda medeyi kardidha mi dhepdhep-nu.

3 Bere ku karrath kathu-ka mamna warda ngarra Jesus, "Ya, nhinhi ngatha wakal ngarra Pule ngala nukun thurran-ka, nhini-ka thurdathnu mani nanhthi palyirr kanhi i mi lawam warda pirrampanu."

4 Mu Jesus kathu-ka mamna, "Murrinh ngarra Yile ngay yibimnangurrkurrk-ka kanhi-wa, 'Kardu mani-ka mere kanibirnu mi dhepdhep da matha-re kanammurrk, wurda.' "

5 Bere nhini thangunu ku karrath-ka kanthinmardawith Jesus-yu da ngarra kangkarl warda. I daninangkardadha pirri pirtpirt da matha da terert pana-re ngarra kardu pardidha-yu i kardu ngarra pule ngalangala pirrinirradha-ya.

6-7 I nukunu ku karrath kathu-ka mamna, "Ngay-ka ku pule ngala-wa ngempirra da pangu-yu. I ngay-ka ku pule ngala deyida mani bupak kardu numi-yu da ngarra pangu-nu pirranu-yu kardu ngarra nangkal ngatha ngay marda mart-yu. Mu nhinhi ngatha thengawinhipingkarlnu-ka ngarra ngay kumparra kanhi warra i murrinh ngarra ngay nangabathnu kardu pule ngala ngurrumpanu, nhini ngay-ka ngampamutnu warda da wurnangat kanhi warda ngatha kurrankadhuk ngarra nganthinnhingkarr ngarrim-ya."

8 Mu Jesus kathu-ka mamna, "Murrinh thathpi Yile ngay nukunu-ka kanhi-wa yibim-yu, 'Nukunu da matha kardu Pule ngala thathpirr. I murrinh ngarra nukunu da matha dinayewupnu thurru i murrinh nanabathnu thurru. I da mange ngarra nukunu da matha thamanu thurru-yu.' "

9 Bere nhini thangunu-ka ku karrath mebertidha tharra Jesus da ngarra Jerusalem-nu warda wangu. I kanthinmardawith da kangkarl thathpirr warda ngarra da church ngala pangu da ngatha. I nhini da nukunu kathu-ka mamna, "Ya, nhinhi ngatha wakal ngarra Pule ngala Yile neki nukun thurran-ka, nhini-ka thurdiwal mani kanhi da wangu i pepe da mana."

10 I ngana deyida murrinh mamna ngarra Jesus, "Murrinh ngarra Yile nhinhi nukunu-ka kanhi-wa yibim, 'Nukunu Yile nhinhi-ka ku angel ngarra nukunu purdumpathuknu i
11 pumanhiyitnu, i nhini-ka mere warda thanimemurrknu ngarra nanhthi palyirr pepe-yu.' "

12 Mu Jesus kathu-ka mamna, “Yu, nhini-ka murrinh. Mu murrinh numi
yibimnangurrkurrk-ka kani-wa, ‘Mere da matha duthap Pule ngala Yile
ngay ngathayida-nu-yu.’ ”
13 Bere nhini thangunu ku karrath-ka bere matha warda merulluldha
wurrini Jesus-yu i kanampart ngadha nukunu-yu.

Kardu Pana Ngarra Da Nazareth Pardidha Mere Murrinh Pumenabaththa Kangkarlmawu

Matthew 4.12-17; 13.53-58; Mark 1.14-15; 6.1-6

14-15 Bere nhini thangunu Jesus-ka wurdawurl deyida da ngarra ngala
nan-ya Kelili. Ngepan Yile neki nukunu ku bere matha wangu kardidha
ngarra nukunu-yu i melurruththa wurrini. Nukunu Jesus-ka wurrinir-
durdidha ngarra murrinh church kardu Jews pigunu i murrinh ngarra
Yile nukunu thangunu wurdininthethiththa wurrini. I nhini kardu-ka
parriniriparldha warda punni Yile neki-yu. I nhini thangunu-ka murrinh
warda banalangtha wurrini murrinh ngarra nukunu-yu da pana ngangka-
re-yu.
16 Bere Jesus-ka nadha dini pangu warda wangu da nan-ya Nazareth
da ngarra nukunu da wurdanturturt. Bere da ngarra Saturday mana-ka
nukunu-ka kanardi ngarra murrinh church kardu Jews pigunu pangu da.
I pirret pangu warra kumparra ngarra kardu murrinh read pamanu pirra
murrinh ngarra thathpi Yile neki nukunu-yu.
17 I kardu-ka wurrininadha i nanhthi murrinh peypa damnamut mur-
rinh ngarra ngalantharr murntak nan darntilil Isaiah. Bere Jesus-ka
wurdantereth murrinh nhini-yu i rit warda merradha pirri. I kanhi-wa
murrinh-yu,
18 “Pule ngala Yile neki-ka memngimangkart ngay-yu i Ngepan nukunu-
ka kanam ngarra ngay-wa. I nhini ngay-ka murrinh thelerrdha patha
nganthelerrnu ngurru ngarra kardu nanhthi parnamyeyma i dampun-
pethin wurran. I nukunu wurdanngithuk ngay kardu pana-nu ngarra ku
karrath mampunyit wurran kardu ngungunwuynu, i kardu nhini-ka da-
ka pubangkardunu warda da mange ngarra Pule ngala nukunu wangu-yu.
Ngay kardu-ka ngungumawuynu ngarra ku karrath thangunu kathu-yu.
19 I Pule ngala-ka mange patha da matha marranu purru kardu pana
ngarra murrinh nukunu pumanabathnu purru-yu.” Nhini-wa murrinh
ngarra Jesus rit merradha pirri-yu ngarra murrinh kardu ngalantharr nan
thangunu-yu Isaiah.
20 Bere Jesus-ka panpekarl murrinh peypa nhini-yu i wurdannangkarl
ngarra kardu nugarn nhini. I kanawup warda i murrinh warda pur-
dunthethithnu pi ngarra kardu. I kardu-ka kamarl-ka pangu da wangu
pirangkadha pi i le menwaldha dini kardu pangu-yu murrinh ngarra
nukunu pubinayepupnu.
21 Bere nukunu Jesus kathu-ka mampirra, “Nga. Marra kanhi da matha
murrinh thathpi pana ngarra nukunu Isaiah thangunu nubinthepup-ka,
murrinh da matha-nu thathpirr murrinh thathpi nhini-yu.”
22 Bere kardu-ka pumemnamardat warda ngarra murrinh thathpi lelunh
Jesus thangunu-yu. I murrinh pumenanudha punni, “Murrinh thathpi
nukunu-ka murrinh patha da matha thathpirr. Mu ngarra-re-wa nukunu
wurdanthuk ngarra Yile neki thangunu kathu-yu, nukunu pana-ka wakal
Joseph da matha nukunu, nawa?” Pumenanudha punni kardu-yu.
23 Mu bere Jesus kathu-ka mampirra, “Ngay-ka the-wa nganthin mur-
rinh kanhi-wa numanganu, ‘Nga, doctor. Nenuwatha nhinhi-yu patha

thathpirr.’ I murrinh numi deyida nginipunh kanhi mani numanganu-yu, ‘Mange patha da matha thamanu thurru da kanhi-yu da ngarra nhinhi-yu nginipunh pangu deyida mani mange patha-patha nedha thardi da nan-ya Capernaum.’ Nhini-wa murrinh numanganu ngay-yu.

24 Mu kanhi-wa murrinh thathpirr-yu,” Jesus kathu-yu mampirra. “Kardu pana ngarra murrinh thathpi Yile neki nukunu wurdampirrayith wurran i nungawat dim da pana ngangka-re, kardu-ka pubimnayewup pumpan i murrinh pumamnabath pumpan. Mu da ngarra nukunu warda wangu nungam-ka kardu darrikardu nukunu-ka mere warda murrinh kumanabath nhini-yu.

25 “I nga,” Jesus kathu-yu mampirra deyida. “Nubingayepup kathu. Da murntak warra-ka kardu ngalantharr nan Elijah wurdanarrayiththa wurrini murrinh thathpi Pule ngala Yile neki nukun. I da nhini-re-ka mere ngadha kaniyeldha da thangku perrkenkuneme i kanganu i nhini-ka mi-ka mami-wa. I kardu mekmunurr mekmunurr nanki kardu Jews pirrinidha da nhini-re-yu.

26 Mu Yile neki-ka wurdanthuk nukunu Elijah ngarra kardu mekmunurr da ngamengka wangu. I nigunu-ka mere thathpirr darrikardu nigunu nhini-yu. Nigunu kardipuptha-ka da ngarra town nan-ya Zarephath da ngarra ngala nan-ya Sidon.

27 I the mana nanthin deyida-ya kardu numi pana deyida nan Elisha murrinh thathpi Yile neki deyida wurdanarrayiththa wurrini. I da nhini-re-ka kardu nanki kardu Jews kardu terert da matha matharr leprosy pumebaththa punni. I kardu nugarn ngamengka pana nan Naaman matharr leprosy deyida mebaththa wurrini. Mu nukunu-ka murrinh thathpi ngarra nukunu Elisha mamnabath i nhini Yile neki-ka patha warda mampatha nhini-yu. Mu kardu nanki kardu Jews-ya matharr leprosy da ngatha pumebaththa punni da nhini-re-yu,” Jesus kathu-yu mampirra.

28 Bere kardu-ka murrinh warda pumenanudha pirrini, “Ya. Nukunu pana-ka murrinh nekingime nganaka-ya wurdannhiyithngime dim-ya.” Bere kardu-ka parramnarithi ngala warda thathpirr ngarra nukunu-yu.

29 Perrempirnturt punninadha i pumangarnta i panthinnurr pangu warda wangu outside ngarra church i puy panthiwurrdha punni i da ngarra palyirr da mana nhini da manta ngarra town.

30 Kardu-ka punnikudha mana-wa ngarra dirryerrdi wangu, mu nukunu-ka kanampunpart wurrinililidha bere matha.

Jesus Nungammaku Ku Ngepan Wiye Ngarra Kardu
Mark 1.21-28

31 Bere nhini thangunu nukunu Jesus-ka nadha dini da nan-nu warda wangu Capernaum da ngarra ngala nan-ya Kelili. Bere da ngarra Saturday-ka kanardi da ngarra church kardu Jews pigunu i murrinh wurdininthethiththa dini murrinh ngarra thathpi Yile neki nukunu.

32 I bere kardu nhini-ka pumenanamardattha warda pirrini murrinh thathpi nhini-yu, nhini nukunu wurdininthethiththa dini-ka nginipunh kardu pule ngala mani.

33 Bere da ngarra church nhini-ka kardu nugarn dinidha pangu da wunku ku ngepan wiye kanthidha wurrini. Bere nukunu nhini-ka lurruth dimnakay ngarra Jesus warda wangu i mamna murrinh-yu,

34 “Ya. Jesus kardu Nazareth-mawu. Ngay-ka the-wa mamnhibath nhinhi-yu. Pule ngala wurdannhithuk kanhi-yu. Nhinhi-ka patha i yuthpan da matha thurran i mere nabath thani da mange wiye-yu. I

nhinhi-ka wakal nukunu-wa. Mu thangku-nu nhinhi thurrinidha da kanhi-yu? Thurdungankartelnu i thurdungantinuminuminu ku ngepan wiye terert kanhi-yu?"

35 Mu Jesus kathu-ka mamna ngarra ku ngepan wiye nhini-yu, "Ya. Watmam thi. I thungiwuy kathu ngarra kardu pana-yu." Bere ku ngepan wiye nhini-ka buniwaththa kardi i yungawuy warda kathu ku ngepan wiye nhini-yu ngarra kardu thangunu kathu-yu. I kardu terert pubamkardu nukunu nhini yungurrkurrktha pangu da i mere ngadha yidingurr denamuttha.

36 I kardu wurnangat-ka pumemnamardat ngala da matha nhini-yu i murrinh pumenanudha punni, "Ya. Thangku murrinh kanhi-yu? Nukunu pana-ka kardu pule ngala thathpirr-wa i lurruth ngala. I ku ngepan wiye ngatha yida murrinh pumamnabath pumpan-yu ngarra murrinh mampirra wurran-yu."

37 Bere nhini thangunu-ka murrinh nhini ngarra Jesus medha wurrini-ka bamlang pana ngangka-re warda.

Jesus Menpathadha Wurrini Kardu Matharr-wunngini
Matthew 8.14-17; Mark 1.29-34

38 Bere nhini thangunu nukunu Jesus-ka nungardurr warda da ngarra church thangunu kathu-yu i nadha dini ngarra thelput nukunu Simon. Bere da ngarra thelput nhini-ka pipi nginarr nukunu Simon-ka matharr yungurrkurrktha matharr pimut-wa mebaththa yu. I kardu-ka pumamnakay Jesus-yu kardu palngun nhini-nu patha deyida mawathanu.

39 Bere Jesus-ka wurriningedha demngewinhikul ngarra nigunu i nanhthi pimut nhini-ka mamngedhap warda nhini-yu. Bere matharr pimut nhini-ka kanampart warda nigunu-yu i nigunu-ka dempirnturt i mi warda merruwathawathadhangime kardi mi dhepdhep.

40 Bere da nhini da ngatha ngarra ngunga thangunu kananthurrk-ka kardu-ka kardu matharr-wunngini terert pumenbertidha punni ngarra Jesus kardu matharr panpunkarlparl. Kangkarlmawu-ka menthadhaptha wurrini kardu nhini-yu i patha deyida menpathadha dini

41 i ku ngepan wiye wanku ngarra kardu thangunu pirrinmapuththa wurrini-yu. Bere ngarra ku ngepan wiye thangunu kardu pardinpirrdha-ka i pardinakaykaydha ngarra nukunu pumenadha pardi, "Ya. Nhinhi-ka wakal Pule ngala nukunu-wa," pumenadha pardi.

Mu Jesus-ka banpunthap murrinh nhini-yu nhini-ka ku ngepan wiye-ka the-wa panthidha punni Jesus-yu wakal nukunu Pule ngala Yile neki wurdanthuk nukunu-yu.

42 Bere nhini thangunu da wunkudharr burrinhi mana-ka nukunu Jesus-ka nadha dini numidharrnu da ngarra watmam-nu warda wangu. Mu kardu-ka pumpannurdurr deyida i piranawinhadhaththa pardi ngarra nukunu-nu i ngarra pubangarnurt da mana. I murrinh-ka pumamna, "Pule, mere thaninganpart nukun nganki-yu."

43 Mu nukunu kathu-ka mampirra, "Ngay-ka da ngamere deyida pana ngangka-re ngunuwatnu ngi i murrinh thelerrdha patha nganthelerrnu ngurru murrinh pana ngarra Yile neki kardu Pule ngala thathpirr pinu-yu. Nhini-wa nukunu ngay wurdanngithuk da putek ngala kanhi-yu."

44 Bere nhini thangunu nukunu Jesus-ka da pana ngangka-re wurrini-wattha i murrinh thathpi Yile nukunu nukun wurdininthethiththa wurrini ngarra da church terert kardu Jews pigunu-yu.

5

Jesus Pirrimpirrukayneme Kardu Pulangay Nukunu-nu Warda
Matthew 4.18-22; Mark 1.16-20

1 Bere Jesus-ka pirridha manta pangu da ngarra da dimunurdi da ngipilinh ngala da nan-ya Kelili wunku kardu wurnangat pidha manta ngana da ngatha ngarra nukunu i puddanarururttha purni kardu manta purunanu ngarra nukunu murrinh pubinayepupnu murrinh thathpi ngarra Yile neki wurdanarrayiththa pirri-yu.

2 Mu bere Jesus-ka bamkardu tharntu perrkenku pirrininthangkadhuk-tha ngarra ngipilinh dimunurdi pangu da ngatha kardu thangunu pubuni-wakpaktha. Mu kardu nhini-ka nanhthi karlay ngadha pumepurldhaneme pirrine pangu wangu.

3 Bere Jesus-ka kanammardap ngarra nanhthi tharntu numi, nanhthi ngarra Simon nukunu-wa. I murrinh mamna ngarra Simon, "Ya Simon. Kununingki ngadha thurdingirurtnu pangu wangu."

Bere Jesus-ka kanawup ngarra tharntu i kardu warda murrinh wur-dininthethiththa warda dini kathu ngarra tharntu pangu da.

4 Bere nhini thangunu ngarra murrinh dampirrarikerdek-ka Jesus kathu-ka mamna ngarra Simon, "Nga. Naneme pangu wangu ngarra kura pewerti i nunnakunemenu nanhthi karlay pana ku ngurlmirl-nu numaruthnemenu."

5 Mu Simon kathu-ka mamna, "Ya Pule. Ngankuneme-ka ngarderuth-tuththaneme da bere matha wangu da thipinhi i nguddamkabayneme maku, maku da matha. Mu berengunh ngay-ka murrinh thathpi nhinhi-ka mampabathnu i nanhthi karlay kanhi ngumadharday-deyida-nemenu."

6 Bere nukunu Simon i kardu ngamere deyida wanku nanhthi tharntu-re purnedhaneme pangu wangu ngarra kura pewerti i nanhthi warda karlay pumamkadhardayneme i puddankakulkneme nanhthi nhini-yu. Bere ku ngurlmirl terert nimin-ya pumamkaruthneme i nanhthi karlay nhini-ka pumamkadhalertneme i wurrirartaldha warda wangu nanhthi nhini-yu.

7 Bere peneme nhini-ka pumampunkungkarlayneme kardu nugarn ngamere ngarra tharntu numi kathu pumankumanpinemenu. Bere kardu nhini-ka purnerrudhaneme ngangka da i kardu warda ku pumedhalert-ertthaneme purne tharntu perrkenku ku ngurlmirl-yu, ku ngurlmirl terert nimin-ya. I tharntu perrkenku nhini-ka nanhthi manta warda denkuyiwikthanintha nhini-yu.

8-10 Mu ngarra nukunu-re Simon Peter bamkardu ku ngurlmirl terert nhini, nukunu-ka memnamardat i demnawinhipingkarl kumparra ngarra Jesus. I murrinh warda mamna, "Pule, nhinhi-ka mange lurruth ngala thathpirr-wa nam kanhi-yu i kardu patha da matha nhinhi-yu. Mu ngay-ka kardu wiye merithuktha ngardi, nhini-ka thaningipart warda nhini-yu."

Mu Jesus kathu mamna, "Ya. Mere thenham thi. Mu marra kanhi wangu-ka nhinhi-ka mere warda thanikunu ku ngurlmirl-yu, mu nhinhi-ka thurrurrakaykaynu kardu warda ngatha i ngarra ngay warda pangilerrnu i pangiriwaknu puru." Bere kardu nugarn ngamere deyida-ka pumem-namardatneme ngarra ku ngurlmirl terert nhini-yu i kardu piguna nhini deyida wanku James i John pumemnamardat-yu. Kardu piguna nhini-ka kardu pulangay nukunu Simon-wa. I yile piguna-ka nan-wa Zebedee.

11 Bere nhini thangunu kardu nugarn nhini-ka pubuniwakpakthaneme tharntu perrkenku nhini-yu. I parnamkapart-da-matha-neme nanhthi tharntu i nanhthi purrkpurrk wanku i parramkariwak-warda-neme Jesus.

Jesus Mampatha Kardu Wunku Matharr Leprosy Kanthidha Wurrini
Matthew 8.1-4; Mark 1.40-45

12 Bere nhini thangunu nukunu Jesus-ka da numi-nu warda wangu nadha dini. Bere da nhini-ka kardu nugarn pangu da dinidha wunku matharr leprosy kanthidha wurrini. Bere kardu nugarn nhini-ka bamkardu Jesus-yu. Wurrininadha i demnawinhimardardum bamnabat kumparra pangu warra ngarra Jesus. I mamna murrinh, "Pule, marda ngatha nart-ka nhinhi-ka nangiwatha-wa kardu darripi tarangka ngurrunu."
13 Bere Jesus-ka pirrimnanalabe i manthap nukunu-yu. I murrinh mamna, "Yu, ngay-ka marda manganart ngarrim manhiwathanu. Nhinhi-ka kardu darripi tarangka warda thurrunu." I da nhini-re-ka kardu nugarn nhini-ka patha warda i matharr ngala nhini-ka kanampart warda nhini-yu.
14 I Jesus kathu-ka mamna, "Nga. Mere nukun thantherr ngarra kardu-yu ngay thangunu mamnhiwatha-yu. Mu ngarra ku yilarn ngala da matha thununu thi i nukunu-ka banhingininingkardunu nhinhi-yu. I nhini thangunu-ka mampanu nukunu-yu, 'Yu, nhinhi-ka kardu manangka matharr warda kardu darripi tarangka warda.' I nhini thangunu-ka ku murrirrbe i ku thip thanamutnu ngarra ku yilarn-yu, ku nhini ngarra nukunu Moses mam-ya da murntak warra thanamutnu-ya. I nhini thangunu ku nhini-ka yilarn warda pinapeknu ku Yile neki-nu-yu. I nhini-ka the warda ngatha pumanhibathnu kardu wurnangat-yu nhinhi-ka kardu tarangka thathpirr warda nhini-yu." Nhini-wa murrinh-yu Jesus kathu-yu mamna.
15 Bere murrinh thelerrdhe Jesus nukunu-ka bamlang warda da pana ngangka-re-ya. I kardu wurnangat warda punninadha ngarra murrinh nukunu pubinayepupnu-yu. I kardu matharr-wungini deyida wanku punninadha kardu manpathanu pi.
16 Bere Jesus-ka wurriniwattha numidharrnu da ngarra watmam-nu i murrinh ngarra Yile nukunu da matha-nu wurrininangerrentha.

Kangkarlmawu Mampatha Kardu Pulith
Matthew 9.1-8; Mark 2.1-12

17 Bere Jesus-ka murrinh wurdininthethiththa pirri murrinh thathpi Yile neki nukunu. Kardu terert pardingkadhuktha ngarra da thelput inside pubinayepuptha pardi. I kardu Pharisees deyida pirrinidha pangu da i kardu pana ngarra murrinh law Jews pigunu puddininthethiththa purni. Kardu nhini-ka da town purrkpurrk thangunu kathu-ya punnidha, da ngarra nan-ya Kelili, da Judea i da nan-ya Jerusalem. I pangu da ngarra thelput nhini inside pubinanayepuptha pirrini ngarra Jesus. Kardu wurnangat nimin-ya pubinanayepuptha pirrini pangu da. I Yile neki-wa nukunu-yu lurruth ngala damnamut kardu matharr-wunngini-nu manpathanu purru.
18 I bere kardu ngamere deyida kathu parramkaruyneme ngarra da thelput nhini da ngatha wunku kardu pulith pumenamathbaththaneme purne ngarra nanhthi nginipunh da pit mani. Kardu-ka pumebertidha-mana-wa-neme ngarra Jesus-nu pinganapuptha-mana-wa-neme. Mu kardu-ka puddamkabay-wa-neme
19 nhini-ka kardu wurnangat weyida pinganulipiyiptha purni. Bere peneme nhini-ka parnamkangkalaneme kangkarl da ngarra roof werlpen. I weyi warda parramkawebangneme kangkarl kathu. I kardu pulith nhini-ka puddankathutneme ngarra pit nukunu nanhthi rup-te ngarra Jesus da mana warra kumparra pirridha, i kardu wurnangat pidha kanhi-re.

20 Mu Jesus-ka the menkumabaththaneme pirri ngarra marda peneme-
yu murrinh da thathpirr pumamnabathneme nukunu-ka mawathanu
patha da thathpirr kardu pulith nhini-yu. I bere murrinh mamna ngarra
kardu pulith nhini-yu, "Nga. Da mange wiye pana ngarra nhinhi nebaththa
thurrini-ka ngarrimnhimaputh warda."
21 Bere kardu Pharisees nhini i kardu pana ngarra murrinh law kardu
Jews pigunu puddininthethiththa purni-ka pubimnayepup warda ngarra
murrinh Jesus mamna-yu i murrinh warda pumemnungkuneme mange
peneme ngatha, "Ya. Nangkal kardu kanhi-yu? Thangku-nu murrinh
nhini nukunu pana mam pirrim-yu? Nukunu-ka murrinh damnakumugat-
wa kanam pana-yu ngarra Yile neki wangu. Nukunu-ka mere ngarra
nukun kirramaputh mange da wiye pangu-yu ngarra kardu pulith pangu-
yu, wurda. Mu Yile neki da matha kirramaputh da mange wiye pangu-yu."
22 Mu Jesus-ka bangampunkumardeneme mukmuk ngarra kardu
peneme nhini-yu, i mampirruneme, "Thangku-nu ngay nubemn-
gayengkarnirnneme nirrim-ka da mange nginipunh pana mani numam-
nganeme narnam-yu?
23-24 Mu nga. Ngay kardu ngarra darrikardu nanki thathpirr-ka kardu
Pule ngala thathpirr-wa, i murrinh thathpirr ngurranngerren. I ngay mani-
ka ngirramaputh-wa da mange wiye kardu ngarra nugarn pulith kabim
kanhi-yu. I ngana deyida ngay mani-ka ngawirnturtnu i kardu patha
warda kani kardu purrulilinu-yu. I nhini-ka the warda numabathnu ngay-
ka ngirramaputhnu da mange wiye ngarra nukunu mebaththa wurrini-
yu."
Bere Jesus kathu-ka mamna ngarra kardu pulith nhini-yu, "Ya. Ngay-
ka mampanu thewirnturt kathu i da pit pana nartnu i thurrulilinu warda
ngarra da nhinhi wangu."
25 Bere kardu nugarn pulith nhini-ka dempirnturt warda i kumparra
warra pirrimpunmardart ngarra kardu. I manganart warda nanhthi da pit
i wurrinililidha pangu warda wangu da ngarra nukunu-nu, i daniriparldha
wurrini Yile neki.
26 I kardu wurnangat da matha pubamkardu kardu pulith nhini-yu i
pumemnamardat warda i parraniriparldha pardi Yile neki-yu. I murrinh
pumenanudha purni, "Ya. Yile neki-ka ngala-wa thathpirr dinnhengime.
Nekingime-ka thubamkardungime da mange ngala da matha marra kanhi-
yu."

Jesus Pirrimnakay Nukunu Levi
Matthew 9.9-13; Mark 2.13-17

27 Bere nhini thangunu-ka nukunu Jesus-ka yungawuy ngarra thelput
thangunu kathu-yu i nungardurr warda i pangu warda wangu nadha
dini. Bere ngarra nukunu-re mayern wurrinililidha-ka nukunu-ka kardu
nugarn bamkardu wurran dinidha ngarra thelput kununingki ku mani
dininmatkuttha ngarra kardu ku nan-nu Government. Murrinh nukunu
kardu nhini-ka nan-wa Levi. "Ya, kagu." Jesus kathu-yu mamna. "Thurru
kathu, purrunu warda. I kardu ngarra ngay warda thangiriwaknu."
28 Bere nukunu Levi-ka dempirnturt i nanhthi nukunu-ka kanampart
pangu da matha i darntiwak ngarra Jesus pangu warda wangu.
29 I ngarra thelput nukunu da mana Levi pangamnintharuy. I nhini
da nukunu Levi-yu mi mampirruwathawathaneme-yu wunku nukunu
Jesus mi dhepdhep-yu i pulangay nukunu wanku. Bere nhini da mi
pirrinemurrkthaneme i kardu ngamere deyida wanku mi pirrinimurrktha.

Kardu ngamere nhini-ka ku mani punninmatkuttha ngarra kardu ku nannu Government, i kardu ngamere deyida pangu-yu mi pirrinimurrktha.
30 Bere kardu pana ngarra murrinh law kardu Jews pigunu puddininthethiththa punni-ka kardu Pharisees-ya parrampunkudharrpuneme ngarra pulangay nukunu Jesus, "Ya, peneme," pumampirruneme. "Thangku-dha nankuneme-yu narnamkamurrkneme kanhi-yu ngarra kardu pana ku mani parnampunmatkut ngarra kardu-yu i kardu pana ngarra da mange wiye pumammath pumpan-yu?"
31 Mu nukunu Jesus kathu-ka mampirruneme ngarra kardu Pharisees-yu, "Ya. Kardu pana ngarra manangka matharr lurruth ngala-ka mere deyida kirranakay ku doctor-yu. Mu kardu pana da matha matharr wunku nhini da matha kirranakay ku doctor-yu.
32 Mange nginipunh nhini deyida mani ngay-ka ngurrinidha da kanhi-yu kardu pana-nu manmanpinu ngurru ngarra da mange wiye panthin pumpan-ya i murrinh marranu ngurru-ka parnipartnu warda da mange wiye-yu. Mu ngay-ka mere ngurridha kardu pana-nu ngarra pamam pumpan kardu pathanpun-ya," Jesus kathu-yu mampirruneme.

Kardu Ngamere Mi Parnampart Ngadha i Yile Neki Ngadha Pardinangerrentha

Matthew 9.14-17; Mark 2.18-22

33 Bere kardu punnidha ngarra Jesus i pumamna, "Ya. Pulangay nukunu John the Baptist-ka mi mere da ngatha karnemurrkneme nhini-ka ngarra Yile neki ngadha parnamnangerrenneme i parramkariparlneme parnamka. I kardu pana Pharisees-ya mange nhini da ngatha pamam pumpan. Mu thangku-dha pulangay nhinhi-yu mange mere nginipunh nhini mani kuyemaneme kuru-yu? Mu kardu ngarra nhinhi pana-ka bere matha wangu mi parnamkamurrkneme-yu."
34 Mu Jesus kathu-ka mampirra, "The mana nanthin-ya ngarra kardu nugarn-te manganmert palngun i bemnginthalet warda-ka kardu darrikardu nukunu-ka puyemperr warda mi dhepdhep pangu pullathnu-yu. I bere kardu terert warda ngatha le da matha i marda ngala mi parnammurrk-yu, i mi-ka mere ngarra ngadha karnipart, wurda.
35 Mu ngarra nugarn nhini-re kumabert mani-ka ngarra kardu darrikardu nukunu kathu-ya, nhini-ka mi dhepdhep-ka karnipart deyida nhini-yu i kanmardathinnu warda ki nukunu-nu-yu. I mange nginipunh nhini deyida mani ngarra kardu-re pumangibertinu ngarra pulangay ngay thangunu kathu nganinkupartnuneme-ka nhini peneme-ka pankumardathinnu-warda-neme pi mi dhepdhep-ka parnepart-deyida-nemenu."
36 Bere Jesus kathu-ka murrinh numi deyida mampirra, "Nga. Nanhthi kaligu murntak nganaka nanhthi muyu wunku. Mere nangkal ngadha kawarl kani ngarra nanhthi kaligu marra-yu i ngarra kaligu murntak nhini-nu mawathanu-yu. Nhini-ka ngarra napurl-re warda-ka nanhthi kaligu marra nimin-ka wurrannurrurrurr mamkunungingki i kingurrurduk warda ngarra kaligu murntak thangunu kathu-yu. I nhini ngarra nanhthi muyu ngarra murntak-ka nanhthi muyu ngala warda kirra nhini-yu.
37 I ngana deyida mere nangkal ngadha kawinhimardapak kura wine marra-yu ngarra nanhthi pul ku darripi murntak ngananu-yu. Mu mange nhini ngatha kama kurru-ka kura wine marra-ka kurduwi i kururup warda nhini-yu i nanhthi pul ku darripi murntak-ka kingutuy warda. I kura-ka kewinhipak warda. I nanhthi pul ku darripi murntak-ka nanhthi

wiye warda kirra nhini-yu. 38 Mu kura wine marra ngatha-ka nhini-ka
nawinhimardapaknu ngarra nanhthi pul ku darripi marra da matha."
39 I bere murrinh numi deyida mampirra Jesus kathu-yu murrinh
yibimkamnum-ya. "I nga," mampirra. "Kardu pana ngarra kura wine
murntak da matha kanamkurdugurduk-ka mere marda mart kura wine
marra bagurduk-yu. Mu nukunu nhini-ka murrinh mam-ka, 'Kura wine
murntak kanhi-ka patha da matha nhini-yu,' " Jesus kathu-yu mampirra.

6

Pulangay Nukunu Kangkarlmawu Mi Kamarl Yimun Pumuniwerartaldhaneme Punne Da Ngarra Kardu Jews Benyuktha Dini
Matthew 12.1-8; Mark 2.23-28

1 Bere da ngarra Saturday mana-ka ngarra kardu Jews benyuktha dini-
ka nukunu Jesus i kardu pulangay nukunu-ka purnelilidhaneme ngarra
mi kadin da matha wangu ngarra mi yimun da matha wangu wurrinidha.
Bere pulangay nukunu Jesus-ka pumuniwerartaldhaneme purne ngarra
mi kamarl pelpith ngamere da matha i pumewingthaneme purne i
purnemurrktha-warda-neme.
2 Bere kardu pana kardu nhini Pharisees-ya pumampirruneme ngarra
pulangay nukunu-yu, "Ya. Thangku-nu mi pana numungamkawerartal-
neme numpanka marra kanhi-yu? Nankuneme-ka mange mere niyema-
nukun-neme nuru nhini-yu da marra kanhi ngarra kardu wurnangat
warda ngatha-re bangamnganyuk dim-yu. Nhini-wa da murrinh law
pirrim-yu murrinh law nekineme-yu."
3 Mu Jesus kathu-ka mampirruneme ngarra kardu Pharisees nhini-yu,
"Nankuneme-ka rit numedhaneme-ya murrinh ngarra King David mange
mam-yu ngarra nukunu-re medeyi kardidha-yu wunku pulangay nukunu?
4 Nukunu-ka kanardi ngarra thelput Pule ngala Yile neki nukunu i mi
danthakthuk mi lawam pangu diningkadhuktha mi Yile neki nukunu.
I nukunu-ka wulamath mi nhini-yu i ngarra kardu nukunu deyida
wanku danirrumutmutthaneme i pullamkath-warda-neme nhini-yu. Mu
murrinh law nekineme pirrim-ka ku yilarn da matha mi lawam pangu-yu
pumpanmurrk-yu, mu nukunu King David i kardu ngarra nukunu mi-ka
pullamkath-weyida-neme nhini-yu."
5 I bere Jesus kathu-ka mampirru-deyida-neme, "Nga. Ngay kardu
darrikardu nanki thathpirr-ka kardu Pule ngala thathpirr-wa ngarra da
wurnangat nukunu-ya i da ngarra Saturday deyida wanku. Mu nhini-
ka berengunh-wa pulangay ngay mi pana pumungamkawerartalneme
pumpanka-yu." Jesus kathu-yu mampirruneme.

Jesus Mampatha Kardu Mange Wardi
Matthew 12.9-14; Mark 3.1-6

6 Bere, da ngarra Saturday numi mana-ka nukunu Jesus-ka kanardi
deyida ngarra murrinh church kardu Jews pigunu i kardu warda wur-
dininthethiththa dini. Bere da nhini-ka kardu nugarn numi dinidha
ngangka da mange wardi punimawerlerldha kardi mange batbat-te.
7 Bere kardu pana ngarra murrinh law Jews pigunu puddininthethiththa
punni-ka kardu Pharisees-ya kardu pirangkadhaneme pirrine kardu
ngarra kama pamanu nukunu Jesus mange ngarra nukunu kardu pangu
ngarra mange mamawathanu-yu. Peneme nhini-ka marda pumert-
thaneme purne nukunu Jesus mange ngarra kardu pangu mamawathanu,

i nhini Jesus-ka munmaparlnu warda murrinh law kardu ngarra Jews pigunu-yu i nhini-ka murrinh warda pangkabirrnemenu.
8 Mu nukunu Jesus-ka bangampunkumardeneme peneme nhini-yu i mamna warda murrinh-yu ngarra kardu nugarn nhini-yu, "Ya. Wurr, thewirnturt kathu. Thurru kathu i kumparra kanhi warra thirrat." Bere kardu nugarn nhini-ka dempirnturt i kumparra warra wurrinidha i pirret pangu da.
9 Bere Jesus kathu-ka mampirra ngarra kardu terert, "Nga kardu," mampirra. "Murrinh kanhi nganantharrpunu. Ngarra nimin murrinh law nekingime pirrim-yu? Da Saturday ngarra da nekingime bangannhiyukngime-ya, ngarra nimin da mange yuthpan pamanungime purru-yu? Kardu kama pumankumanpinungime purru i kardu kama mere pumankumanpingime purru? I ngana deyida ngarra nimin da mange patha-yu? Kardu kama pumankuyibirnununungime purru i kardu kama purdunkuthuknungime purru? Da-ka ngarra nimin da mange yuthpannu-yu?" Jesus kathu-yu dampuntharrpu.
10 Bere Jesus-ka yerrarr mamka kanhi-re ngarra kardu i murrinh warda mamna ngarra kardu nugarn nhini-yu, "Nga. Mange ngarra nhinhi pana thungurathtath." Bere nukunu-ka yungantathtath nhini-ka mange patha warda mebaththa pirri nginipunh patha numi pangu-re deyida mani mebaththa kardi.
11 Bere nhini thangunu kardu Pharisees nhini-ka dempunkumardarurrthathpirr-warda-neme ngarra Jesus-nu-yu. I murrinh warda puddanayiththaneme pe murrinh ngarra-re da mange nukunu Jesus thu pubatnemenu-yu. Murrinh pumemnungkuneme-yu.

Kangkarlmawu Mampunkungkarartneme Kardu Ngarra Pulangay Nukunu

Matthew 10.1-4; Mark 3.13-19

12 Bere Jesus-ka dimmardawith da ngarra palyirr murrinh-nu ngarra Yile nukunu pinangerrennu. I pangu da kardidha thipinhi-yu kardinangerrentha i pankapurl da mana.
13 Bere da thipinhire nhini-ka nukunu-ka pirrimpirrakay kardu wurnangat pana ngarra parriniriwaktha purni-ya. I bere ngarra kardu nhini thangunu kathu-ka kardu nugarn 12 da matha mampunkungkarartneme i murrinh panpunkuparlneme ku nan-wa apostle, nhini-ka kardu purdunkuthukthuknuneme da pana ngangka-re i murrinh thathpi ngarra nukunu pankuyelerrnuneme puru.
14-15 Bere kanhi-wa murrinh peneme-yu ngarra Jesus mampunkungkarartneme-yu. Nukunu Simon, mu Jesus panparl-ka murrinh numi deyida Peter-wa murrinh-yu. I ngathan nukunu Peter nan Andrew-ya. I nukunu James, John, Philip, Bartholomew, Matthew i Thomas. I nukunu James numi deyida, yile nukunu-ka nan-wa Alphaeus. I Simon numi deyida kardu pana ngarra bere matha wangu da-nu wurdanamangkarteldha kardi da ngarra putek nukunu-nu.
16 I nukunu Judas, yile nukunu-ka nan-wa James. I nukunu Judas Iscariot, kardu pana-ya ngarra Jesus dampirramut kardu ngarra wiyenpun-nu-ya da nakurl-nu-re-ya. Kardu-ka nugarn-ka nhini-wa Jesus menkungkarartthaneme pirri-yu.

Jesus Wurdininthethiththa Dini i Kardu Matharr-wunngini Menpathadha Dini

Matthew 4.23-25

17-18 Bere nhini thangunu nukunu Jesus-ka wurdanthut ngarra da palyirr nhini thangunu kathu wunku kardu nugarn pana ngarra mampunkungkarartneme ku apostle-ya. I puddamkathutneme i ngarra kanganu-wa da ngarra werlpendarri da mana. I nhini da Jesus murrinh wurdininthethiththa dini-yu. Kardu wurnangat da matha pangu-yu murrinh ngarra Jesus pubinayepuptha pirrini-yu i kardu matharr-wunngini menpathadha wurrini i ku ngepan wiye pirrinmapuththa wurrini ngarra kardu thangunu kathu. Kardu wurnangat-ka da-ka nan thangunu kathu-wa da Judea i Jerusalem i da nan Tyre i Sidon da ngarra manta dimnintha lalingkin. Nhini-wa kardu-yu ngarra Jesus punninadha-yu murrinh pubimnayepup-yu i kardu matharr-wunngini menpathadha dini.
19 Kardu wurnangat mana-wa pumedhadhaptha puyi ngarra nginipunh Jesus-yu i lurruth ngarra nukunu-ka kardipirrdha wurrini ngarra kardu wangu i nhini kardu-ka patha da matha punnidha nhini-yu. Bere Jesus-ka kardu matharr-wunngini terert da matha menpathadha wurrini.

Kangkarlmawu Wurdamyith Murrinh Le i Murrinh Mardathin
Matthew 5.1-12

20 Bere nhini thangunu Jesus-ka wurdampirramardarduy ngarra pulangay i murrinh mampirruneme, “Nga. Kardu pana ngarra nanhthi numpanyeyma-ka nhini Yile neki-ka Pule ngala da matha dimnarra i pirrananpenu purru nanki-yu i nhini-ka le-wa narni nhini-yu.
21 I kardu pana ngarra medeyi numpan-ka da nakurlnu-wa nanki bananmardannu-yu i nhini-ka le-wa nuru nhini-yu. I kardu pana ngarra damnanmardathin wurran-ka da nakurlnu-wa nanki-yu le manankulkulnu-yu i nhini-ka le-wa nuru nhini-yu.
22 “I nga. Kardu ngamere pana deyida murrinh pumanannarrithaknu ngatha i da tetemanthay ngatha pubunarrapaknu i murrinh pananthirrarartnu parni nanki-nu, nhini nanki-ka le da matha narninu nhini-yu. Kardu-ka mange nhini pumanarranu puru nhini nanki-ka kardu ngarra ngay weyida narramngiriwak numpan ngay kardu darrikardu nanki thathpirr-ya.
23 I da murntak warra da mange wiye nhini deyida mani pumerrudhaneme purne ngarra ku prophet-yu kardu ngarra Yile neki nukunu-yu. Nhini nanki-ka le da matha narninu nhini Yile neki-ka nanhthi patha patha mamnarrayit dim da ngarra Heaven nanki-nu-yu.
24 “Mu nga. Nanki kardu pana ngarra nanhthi terert numammath numpan-ya nhini nanki mere le nukun nuru nhini-ka mange murruwurl pekpek da matha nanthin numpan marra kanhi-yu mu da nakurl-te-wa mere warda numabathnu nuru nanhthi terert nhini-yu.
25 “I nanki kardu pana ngarra bamnanmardan wurran-ka nhini nanki mere ngarra le nuru nukun nhini-yu, nhini nanki-ka da nakurlnu-wa medeyi narninu. I nanki kardu pana ngarra le mamnankulkul wurran marra kanhi, nhini-ka mere le nuru nhini-yu. Nhini-ka da nakurlnu-wa pananmardatthinnu pi nanki-yu.
26 “I kardu ngatha murrinh panantiparlnu-ka nhini nanki-ka mere le nukun nuru. Mange nginipunh nhini mani-wa da murntak warra kardu-ka parranintiparldha punni kardu ngalantharr murntak ngarra murrinh thirrukduk da matha puddanarrayiththa punni.”

Kangkarlmawu Wurdanpunthethith Da Mange Patha Purrurra Ngarra Kardu Kuylarr
Matthew 5.38-48; 7.12

27 “Mu nga,” Jesus kathu-yu mampirra deyida. “Nubingayepup kathu.
Nanki-ka marda-wa numanartnu nuru kardu kuylarr-yu i kardu pana
ngarra mere marda kumananart kuru-yu.
28 I da mange patha da matha numarranu nuru kardu pana ngarra
nanhthi pangannantel pumpan-yu i Yile neki nadharrpunu da mange
patha marranu purru kardu pana ngarra da tetemanthay pubannarrapak
pumpan.
29 “I kardu ngatha kubananthamurrurduk ngarra thamurru-ka, nhini
nanki-ka mere nurdunangkarl deyida thu-yu nhini-yu. Mu bere ngatha
nurdunamurl banande ngarra thamurru numi-yu. I kardu ngatha dar-
rarart nanhthi blanket manankabibirl-ka nhini-ka mere thu kuy nuyuna
mu bere ngatha nurdunamurl mabath kurru nanhthi numi deyida-yu.
30 I kardu ngatha nanhthi-nu panantharrpunu-ka nhini-ka nanamut da
matha. I kardu ngatha nanhthi pumanankardapnu-ka, nhini nanki-ka
nuyuyekum-da-matha-nu nhini-yu.
31 “Nanki-ka kardu le numpanpirra kardu pangu kathu ngarra da mange
patha pumamnarra pumpan-yu, na? Nhini nanki-ka da mange patha nhini
da ngatha numarranu nuru-yu ngarra kardu nhini-yu.
32 “Mu nanki ngatha marda numanartnu nuru kardu pana da
matha ngarra marda wardarra pumangannanart pumpan-ya nhini-ka
ngathayida-wa nhini-yu. Nhini-ka kardu wiyenpun pana ngatha yida
marda pumanganpunart pumpan-yu kardu pana ngarra marda wardarra
pumanganpunart pumpan kardu ngarra wiyenpun nhini-yu.
33 I da mange patha ngatha numarranu nuru kardu pana da matha
ngarra da mange patha wardarra pumamnarra pumpan-ya nhini-ka
ngathayida-wa nhini-yu. Nhini-ka kardu wiyenpun-ka nginipunh mange
nhini deyida mani pamam pumpan-yu.
34 I nanki ngatha nanhthi narramut ngadha kardu pana da matha
ngarra nanhthi puddunarrangkarlnu-ka nhini-ka ngathayida-wa nhini-yu.
Nhini-ka kardu wiyenpun-ka nginipunh mange nhini deyida mani pamam
pumpan-yu.”
35 “Mu nga,” Jesus kathu-yu mampirra deyida. “Nanki-ka puy deyida
wangu thathpirr. I kardu marda numanartnu nuru kardu pana ngarra
mere ngarra kumananart kuru nanki-yu. I da mange patha da matha
numarranu nuru i nanhthi narramutmut ngadha nuru i nanhthi mere
ngatha kuddunarrangkarl-ka nhini-ka berengunh-wa nhini-yu. Nhini-wa
mange thathpirr-yu i Pule ngala Yile neki-ka le warda pinarranu i nanki-
ka wakal nukunu warda nurunu nhini-yu. Nhini-wa da mange nukunu-
yu. Nukunu-ka kardu murlmurl wurranpirra ngarra kardu wiyenpun-yu
i kardu pana ngarra mere tiparlti kuru ngarra nukunu wangu-yu.
36 Nhini nanki-ka kardu murlmurl nururra ngarra kardu wurnangat
warda ngatha nginipunh Yile neki deyida mani kardu murlmurl wurran-
pirra ngarra kardu wurnangat warda ngatha.”

Kangkarlmawu Mampunmardawerr Mere Purdunyith Puru Ngarra Kardu Ngamere

Matthew 7.1-5,15-20,24-27; 12.33-35

37 “I nga,” Jesus kathu-yu mampirra deyida. “Mere nukun murrinh nud-
dunyith nuru kardu ngarra ngamere-yu kardu wiyenpun kama pumpan-ya
i kardu pathanpun kama-ya. I mere nukun nuntirda nuru kardu nhini-yu.
I nhini Yile neki-ka mere warda punantirda nanki-yu. I kardu ngatha da
mange wiye kumanarra-ka nhini nanki-ka mere nukun nuddurrangkarl

da mange wiye nhini-yu. I nhini Yile neki-ka pirrananmaputhnu warda da mange wiye ngarra nanki thangunu-yu.
38 "I nanhthi narramut ngarra kardu i nhini Yile neki-ka panarramut nanhthi-yu ngarra nanki. Nukunu-ka nanhthi panarramutmutnu purru makurrinh da matha. Nginipunh nanhthi tin mani nganaka mi numadhalet i numadhamnum i nuburangkarltangkarl i mi deyida numadhalert kangkarl i kurruwu da mana kanhi-re. Nginipunh nhini mani-ya Yile neki-ka panarramutmutnu purru ngarra nanki-yu. Mu nanki ngatha manangka makurrinh nuru ngarra kardu ngamere-ka nhini Yile neki-ka makurrinh kununingki deyida kanarramut nhini-yu. Mu nanki ngatha makurrinh patha nururra ngarra kardu ngamere-ka nhini Yile neki-ka makurrinh patha deyida panarramutnu ngarra nanki-yu."
39 Bere Jesus kathu-ka murrinh deyida mampirra, "Nga. Kardu kamarrama ngatha maberti kurru kardu kamarrama numi-ka nhini-ka kardu-ka buyninthabat-wa ngarra weyi pewerti-yu, nawa?
40 I nga. Kardu ngalantharr nganaka ngarra murrinh-te pantet kardu wurdanpunthethith-ka nhini kardu-ka mere da ngatha mukmuk ngala kumabath kuru nginipunh kardu ngalantharr nukunu deyida mani-yu. Mu da nakurl-wa ngarra kardu-re pangkathannu murrinh ngala thathpirr-ka, nhini kardu-ka mukmuk ngala warda wanku pumabathnu puru nginipunh kardu ngalantharr nhini deyida mani."
41 Bere Jesus-ka murrinh deyida mampirra, "Nga. Thangku-nu nubamkardu numpan nanhthi putek kunungingki ngarra kamarl kardu ngamere-yu. Mu nanki-ka numemnupe-wa nanhthi thay ngala kanamnankardi deyida ngarra kamarl nanki-yu.
42 I numarra nuru, 'Ngurdinhingkaputhnu nanhthi putek kunungingki pana-yu' mu nanki-ka mere da ngatha nubangkardu nanhthi thay ngala ngarra kamarl nanki-yu. Mu nanki-ka nuyiyengkawuy mana-wa mere nubangkardu mana-wa thay ngala pana ngarra kamarl nanki-yu. Mu marra-re warra ngadha-ka nanhthi thay ngala nhini warra ngadha nunguyngkapirt ngarra kamarl nanki-yu i nhini-ka nubangkardunu tarangka thathpirr nanhthi putek kunungingki pana ngarra kardu ngamere-yu.
43 "I nga," Jesus kathu-yu mampirra deyida. "Nanhthi thay patha nganaka mi dhepdhep wiye-ka mere ngarra kinthat nhini-yu. I nanhthi thay wiye-ka mere ngarra kinthat mi dhepdhep patha-yu, wurda.
44 Mu nanki mani-ka niranthenhthenhnu thay terert da matha i ngarra mi pinthatutnu-yu. Mi kumpampa-ka mere karuy mani ngarra thay mululumpu-yu i mi mangkamurr-ka mere karuy mani ngarra nanhthi mayepup-yu, wurda.
45 Da mange nginipunh nhini deyida mani kardu-ka niranthenhthenh deyida. Kardu pana marda patha mammath wurran-ka nhini nukunu-ka da mange patha-wa mam wurran i murrinh thathpi patha da matha wurranngerren. Mu kardu pana marda wiye mammath wurran-ka nhini nukunu-ka da mange wiye-wa mam wurran i murrinh thathpi wiye da matha wurranngerren nhini-yu.
46 "I nga," Jesus kathu-yu mampirra deyida. "Nanki numamnga numpan-ka, 'Pule' nawa?. Mu nanki-ka mere murrinh numangabath nuru-wa. Nhini-ka thangku-nu-wa 'Pule' numamnga numpan-yu?
47-48 Mu nga. Kardu nangkal ngatha purrunu kathu ngarra ngay i murrinh thathpi ngay bingayepupnu i murrinh mangabathnu, nhini nukunu-ka nginipunh kardu nugarn pana mani ngarra thelput bangarnerde. Da marra-re warra ngadha-ka nukunu nhini-ka da weyi ngala pankurrk i

ngarra palyirr pepe da mana. I da palyirr nhini thangunu-ka thelput warda bangarnerde i ngarra bangarntikerdek da mana. Thelput nhini-ka nanhthi tetemam da matha pirridha. Bere nhini thangunu-ka kura ngala warda kardiyeldha wurrini i ngipilinh-ka dempirnturt i manthawidhalert da mana i kura-ka wilan warda nungampinhat nhini-yu i thelput nhini-ka panmatnintha. Mu nanhthi-ka mere nuykudha-wa thelput nhini-yu. Mu tetemam da ngatha pirridha nhini-ka ngarra palyirr thangunu weyida bangarnerde nhini-yu.

49 "Mu nga. Nangkal ngatha murrinh thathpi ngarra ngay bingayepupnu i mere murrinh mangabathnu nhini nukunu-ka nginipunh kardu nugarn numi niyith-niyith kanhi mani ngarra thelput bangarnerde. Nukunu nhini bangarnerde thelput-ka ngarra putek da matha kangkarl mere puykurrktha pepe-yu ngarra palyirr. I nhini thangunu-ka kura wilan deyida wurrinidha kathu i thelput nukunu panmatnintha. I thelput nhini-ka banpek-da-matha-nintha nhini-yu." Bere murrinh Jesus-yu dampirrarikerdek murrinh wurdanpunthethith ngarra kardu-yu.

7

Kangkarlmawu Mampatha Kardu Matharrngini
Matthew 8.5-13; John 4.43-54

1 Bere nhini thangunu Jesus-ka nadha dini pangu warda wangu da nannu Capernaum.

2 Bere da ngarra nhini-ka ku pule ngala ngarra ku soldier terert nukunu dinirradha pangu da, kardu manangka Jews-wa nukunu-yu. I kardu nugarn numi ngarra wurlk menadha wurrini-ka kardu matharr ngala da matha yungurrkurrktha kardu manta warda yungipuptha. I kardu pule nhini-ka marda merttha kardi ngala da matha kardu matharrngini nhini-yu.

3 Bere kardu pule nhini-ka pamnayepup Jesus-yu. I wurdanpunkuthukneme kardu ngalantharr-ngalantharr kardu Jews-ya ngarra Jesus-nu piranakaynuneme kardu matharrngini-nu mawathanu.

4-5 Bere peneme nhini-ka punnanadhaneme ngarra nukunu-nu Jesus. I pumemnarlupurlneme i pumamnaneme, "Ya. Kardu pule ngala pangu ngarra ku soldier dimpirra-ka kardu patha-wa nukunu-yu. Nukunu-ka kardu marda-wa manganngnart kanam nganki kardu Jews-yu i nukunu da bangamngarrarderde-yu da ngarra church nganki-yu. Mu kardu nugarn numi ngarra wurlk mamna wurran-ka kardu matharr ngala yibim. Nhini-ka patha-wa nhini-yu nukunu namanpinu-yu i kardu matharrngini nhini-ka nanawathanu patha deyida pinu."

6-7 Bere Jesus-ka punnadha-warda-neme kardu ngarra pule nhini-nu ngarra thelput nukunu-nu. Bere ngarra Jesus-te manta warda wurrinidha ngarra thelput nhini-ka ku pule nhini-ka wurdanpunkuthukneme kardu ngarra nukunu ngarra Jesus-nu wunku murrinh wanku. I pumamnaneme ngarra Jesus, "Pule, kanhi-wa murrinh ku pule nganki murrinh wurdanpathuk-yu. Nga. Mere thurru nukun kathu ngarra thelput ngay-yu. Ngay-ka thunungiwerdi-wa nukun nhini-yu. I ngay wangu mere ngurrumpa nukun ngarra nhinhi-yu. Mu pana da kathu thirranu i murrinh thamanu pana da kathu i nhini kardu matharr-ngini kanhi-ka patha warda nawathanu nhini-yu.

8 Ngay deyida wanku ku pule ngala dimnga ngarra ngay-yu i ngay-ka ku pule ngala ngempirra ngarra ku soldier ngamere-yu. I ngay mamna kardu

ngarra ngay numi, ‘Pangu wangu thunu thi.’ I nukunu-ka nhini wangu nungam dim. I mamna kardu numi, ‘Thurru kathu.’ I nhini-ka wurran warda kathu. I mamna kardu numi deyida, ‘Mange kanhi thamanu.’ I nhini-ka nukunu-ka mange nhini-ka mamnga deyida.” Nhini-wa murrinh ku pule ngala soldier nhini wurdannathuk ngarra Jesus-nu-yu.

9 Bere Jesus-ka memnamardat da matha thathpirr warda ngarra kardu nhini kathu bimnayepup-yu. I bere wurdampirramardarduy warda pirrim kardu ngarra terert parraniriwaktha purni i murrinh mampirra, “Nga. Murrinh thathpirr kanhi manarranu-yu. Kardu pule ngala soldier pangu-ka murrinh thathpirr mamngabath murrinh kardu matharrngini pangu-nu patha mawathanu. Kardu Jews-wa thathpirr mere murrinh thathpirr kumangabath karni-yu nginipunh kardu pule ngala kanhi mani kardu ngamengka murrinh mamngabath kanam-yu,” Jesus kathu-yu mampirra.

10 Bere kardu peneme pana ngarra ku pule nhini wurdan-punkuthukneme ngarra Jesus-nu-ka kardu warda puddamkawurlneme ngarra thelput ku pule nhini nukun i pubamkangkarduneme kardu matharrngini-ka kardu patha warda dinidha manangka matharr.

Kangkarlmawu Wurdankabirl Kardu Wakal Nugarn Nigunu Kardu Palngun Mekmunurr

11 Bere nhini thangunu nukunu Jesus-ka da numi-nu warda wangu nadha dini da nan-nu Nain. I pulangay nukunu wanku purnedhaneme i kardu wurnangat deyida wanku.

12 Bere ngarra Jesus manta mana warda wurrinidha da ngarra gate da town nhini-ka, nukunu-ka bampunkardu kardu wurnangat pun-ganawurrdha warda kathu purni wunku ku kardu yibimpup pubabirrnu ngarra nanhthi stretcher kathu pumenamathbaththaneme purne. Kardu yibimpup nhini-ka wakal nugarn nigunu numi da matha kardu palngun mekmunurr nhini-yu. I nigunu-ka du wurrinikarrktha.

13 Bere Jesus-ka bamkardu kardu palngun nhini-yu i dammardathin warda nigunu-nu. I murrinh mamnge, “Nga, mere thurrukarrk nukun,” mamnge.

14 Bere Jesus-ka wurrinidha ngarra nanhthi stretcher i mange-re warda manthap. I kardu ngarra pumenamathbaththaneme purne-ka pibimkat-warda-neme. Bere Jesus-ka mamna warda kardu ngarra yibimpup nhini-yu, “Ya. Thewirnturt kathu kardu nugarn pana ngarra thibimpup-yu.” 15 Bere kardu nugarn yibimpup nhini-ka dempirnturt wurdamkabirl warda i kardingerrentha warda nhini-yu. Bere Jesus-ka wurdanngengkarl warda ngarra kalekale wangu-yu nukunu kardu nhini-yu.

16 Bere kardu wurnangat-ka pumemnamardat ngala da matha i Yile neki warda parraniriparldha pardi. I kanhi-wa murrinh-yu pumenanudha purni, “Ya. Kardu kanhi karrim-ka kardu ngala thathpirr-wa ngarra Yile neki thangunu kathu kardu prophet-ya. Yile neki-ka pangannheruy-warda-ngime i manhimanpinungime.”

17 Bere nhini thangunu ngarra Jesus wurdankabirl kardu nhini-ka murrinh warda banalangtha wurrini da pana ngangka-re da ngarra ngala nan-ya Judea i da manta ngangka da ngatha.

Kangkarlmawu Wurdampirrayith Murrinh Nukunu John the Baptist Matthew 11.1-19

18 Bere kardu pulangay nukunu John the Baptist-ka puyemnayepup deyida mange da ngarra Jesus wurdankabirl kardu yibimpup nhini-yu.

19 I bere nukunu John the Baptist-ka pirrimpirrukaynintha kardu
pulangay nukunu perrkenku i murrinh mampirrunintha, “Nga penintha.
Thununinthanu thi ngarra Jesus i thaninthadharrpunu nukunu kama
kardu Pule ngala ngarra Yile neki wurdanthuk-yu i kardu Pule ngala numi
kama nakurlnu purrunu kathu-yu?”

20 Bere pangu warda wangu naninthadha dini ngarra Jesus-nu i
pangamnintharuy da mana i murrinh pumamnanintha, “Ya Pule. Nukunu
John the Baptist-ka wurdanngankuthuknintha wunku murrinh kanhi.
Nhinhi da kama kardu Pule ngala ngarra Yile neki wurdannhithuk i kardu
Pule ngala numi deyida kama da nakurlnu purrunu kathu i nukunu nhini
kama ngarninamardamardanu-yu?”

21 Bere da ngarra nhini-re damninthadharrpu-ka Jesus-ka kardu
matharr-wunngini menpathadha wurrini i kardu kamarrama terert men-
pathadha dini i ku ngepan wiye pirrinmapuththa wurrini ngarra kardu
thangunu.

22 Bere Jesus kathu mampirrunintha ngarra kardu pana ngarra John
the Baptist wurdanpunkuthuknintha-yu, “Nga. Thurdininthawurlnu
ngarra John the Baptist deyida i numananunintha da mange kanhi
ngarra nubengimangkardudhanintha thardi-ya i murrinh ngarra kardu
kathu pumenarrudhanintha parde. Kardu kamarrama-ka pumpanmirlbirl
deyida i kardu pulith-ka pumpannilili deyida nhini-yu. I kardu matharr
leprosy pumebaththa purni-ka kardu tarangka warda pumpan. I kardu
ngarra the wiye-ka pubinthewup deyida pumpan nhini-yu. I kardu ku
puwup thangunu-ka kardu birnu deyida pumpan nhini-yu. I kardu ngarra
nanhthi purrkpurrk pumpanyeyma-ka berengunh murrinh thelerrdhe
patha ngarra Yile neki thangunu pubinthepup.

23 I kanhi numi-yu. Nga. Kardu nangkal ngatha bere ngatha wangu
murrinh mangabathnu purru i mere kaningipart nukun, kardu nhini-ka
le da matha paninu nhini-yu. Nhini-wa murrinh-yu numaninthanu ngarra
nukunu John the Baptist-yu,” Jesus kathu-yu mampirrunintha.

24 Bere penintha nhini-ka pangu deyida wangu wurdamninthawurl
ngarra John the Baptist-nu.

Bere Jesus-ka wurdanarrayiththa dini kardu ngarra wurnangat-yu
ngarra murrinh nukunu-nu John the Baptist. I mampirra, “Nga kardu. Da
marra-re nganaka ngarra nanki-re da pangu wangu ngarra da darrinpirr
pularn nunninadha John the Baptist-nu nubamkardu-ka, kardu ngarra
mana-wa kardu nukunu nginipunh medha kardi-yu? Kardu manangka
lurruth ngala kama numenadha nurni-yu nginipunh nanhthi parnu mani
wurdanparl pirrim nanhthi wirrirr-te-yu? Mu wurda nawa nukunu-yu?
Nukunu-ka kardu lurruth ngala da matha kardidha-yu.

25 I ngana deyida nunninadha ngarra nukunu-nu nubamkardu-ka, kardu
ngarra mana-wa kardu nukunu nginipunh medha kardi-yu? I numenadha
nurni nanhthi kaligu patha patha kama banardurdidha wurrini? Mu
wurda nawa? Kardu pana ngarra kaligu patha patha pubardurdi pumpan-
ka da ngarra thelput ngala ngala da matha pumpannupup-ya.

26 I ngana deyida nunninadha ngarra nukunu-nu nubamkardu-ka, kardu
ngarra mana-wa kardu nukunu nginipunh medha kardi-yu? Nanki-ka
numenadha nurni nukunu-ka ku prophet kama i murrinh thathpi ngarra
Yile neki nukunu kama wurdanayiththa wurrini? Yu, bere thathpirr-
ya. Nukunu-ka ku prophet-wa kanam, ku prophet ngala thathpirr
nungampunkuwewurtneme nukunu nhini-yu.” Jesus kathu-yu mampirra.

27 “Nga. Ku prophet ngamere murntak warra-ka murrinh parrarntilil murrinh ngarra nukunu-nu-yu John the Baptist. Ku prophet murntak nhini-ka Yile neki kathu murrinh kanhi-wa dampirrumutneme-yu, i mam, ‘Ngay-ka kardu nugarn ngurduthuknu wunku murrinh ngay-yu. Nukunu nhini-ka kumparra warra punuu pi i kardu warda manpathawathanu kardu ngarra nukunu nhini tiduk kathu purrunu-yu.’ Nhini-wa murrinh parrarntilil ku prophet ngamere da murntak warra-yu.

28 “Nga, murrinh thathpirr kanhi manarranu-yu,” Jesus kathu-yu mampirra. “Nukunu nhini John the Baptist-ka kardu ngala thathpirr-wa kardu nungamnanpewurt ngarra kardu wurnangat kanhi warda ngatha ngarra da putek ngala kanhi narnam-ya, i kardu pana deyida wanku nungampunpewurt kardu ngarra da murntak warra pardingkadhuktha. Mu kardu nangkal ngatha ngarra murrinh thathpi ngay da matha mangabathnu purru-ka nhini nukunu-ka ngala thathpirr-wa punuwewurtnu ngarra nukunu nhini John the Baptist-yu.

29 “Kardu wurnangat da matha murrinh ngarra thathpi John the Baptist pubinanayepuptha punni-yu i da mange wiye parnampart i da mange ngarra Yile neki warda parraniriwaktha punni. I nhini thangunu nukunu John the Baptist-ka daninluluwewudha warda wurrini. Kardu wiyenpun deyida wanku ngarra ku mani punninmatkuttha ngarra kardu thangunu ku Government-nu da mange ngarra Yile neki parraniriwaktha deyida punni-yu i daninluluwewudha wurrini-yu.

30 Mu kardu nugarn pana ngarra murrinh law puddininthethith punni-ka perremkamit da mange ngarra Yile neki nukunu i mere pubinanayepuptha murrinh thathpi ngarra John the Baptist i nukunu-ka mere warda denluwewudha nhini-yu.

31-32 “Mu nga,” Jesus kathu-yu mampirra deyida. “Nanki, kardu wurnangat narnam kanhi-ka kardu nginipunh mamay mani narnamyekdhek i narnampirrakaykay ngarra mamay ngamere-ya. I murrinh kanhi numampirra numpan, ‘Nganki-ka nanhthi dhekdhek ngardirrayekdhektha nanhthi kardu marrit mamngintha-ya ngathayida ngumenthart. Mu nanki-ka mere le narnidha nanhthi dhekdhek nhini-nu-yu. I nanhthi dhekdhek ngathayida ku birrbirr ngumenthart-ya, mu nanki-ka mere narnikarrktha.’ Mange nhini mani-wa nanki-ka mere da matha le patha narni.” Jesus kathu-yu mampirra.

33 “Nga. Nukunu John the Baptist pangarntuy i mi dhepdhep kunungingki da matha kardimurrktha i mere kanigurdugurduktha kura wine-yu. I murrinh numenadha nurni nanki-yu, ‘Nukunu nhini-ka ku ngepan wiye kanthin wurran.’ I kardu nukunu nhini-ka narnampart warda.

34 I ngay, kardu ngarra darrikardu nanki thathpirr ngangarntuy-re-ka mi dhepdhep ngardimurrktha i kura wine ngardigurdugurduktha. Mu kardu-ka numamnga numpan, ‘Ya. Nukunu nhini-ka kardu bere matha wangu mi kanammurrk i kura kanamkurdugurduk-yu. I nukunu nhini-ka wurrannupup-ya ngarra kardu wiyenpun i kardu ngarra ku mani pumpanpunmatkut ku Government-nu-ya,’ numamnga numpan ngarra ngay-nu-ya.

35 “Mu nga. Kardu nangkal ngatha ngarra Yile ngay darntiwak wurran-ka nukunu nhini-ka the kanthin da mange ngarra nukunu thathpirr-ka patha-wa nhini-yu.” Jesus kathu-yu mampirra.

Kangkarlmawu Wurrinidha Ngarra Thelput Simon Nukunu Kardu Pharisees-ya

36 Bere nhini thangunu-ka kardu Pharisees numi kathu dantharrpu Jesus
mi dhepdhep-nu pininthamurrknu. Bere Jesus-ka pangu warda wangu
wurrinininthadha ngarra thelput nukunu da mana i dinininthamurrktha
pangu da. Murrinh nukunu kardu Pharisees nhini-ka Simon-wa.
37 Bere da ngarra town nhini-ka kardu palngun wiye thathpirr merithuk-
tha kardi pangu da kardidha. I nigunu-ka pamnayepup Jesus-yu mi
dinininthamurrktha-yu ngarra thelput nukunu Simon kardu Pharisees-ya.
Bere nigunu-ka nanhthi oil wunku kangunu patha manganart nanhthi pul-
te i wurrininadha ngarra Jesus-nu ngarra thelput nhini da.
38 Bere Jesus-ka denawinhimunedha yu ngarra mi-re yumurrktha-
yu. Bere kardu palngun nhini-ka wurrininadha i pirret tiduk kathu i
pirrikarrktha. I nanhthi kakpa nigunu-ka danimewewudha pirri ngarra
me nukunu Jesus. I dilangammertum warda nanhthi pemarr ngarra
nigunu-re. I dammedhung i dammewewu nanhthi oil wunku kangunu
patha nhini-yu ngarra me nukunu.
39 Bere nukunu Simon-ka bangammangkardu da mange nhini-nu-yu i
murrinh memnu marda-re, “Kardu nugarn kanhi ngatha murrinh ngarra
thathpi Yile neki ngatha kurdiyith kurru-ka nhini nukunu-ka the-wa
mabath kurru kardu palngun kanhi ngarra manthadhap kanam-ka kardu
wiye ngala thathpirr-wa i nhini-ka kurdungkarel-wa nukunu-yu kardu
palngun kanhi-yu.”
40 Mu Jesus kathu-ka mamna, “Simon, ngay-ka murrinh ngurdim-
payithnu i murrinh mampanu.” “Thangku murrinh Pule?” Mamna.
41 Bere Jesus kathu-ka mamna, “Nga. Kardu nugarn yina ku mani
dampirrumut-ngadha-nintha ngarra kardu. I ngarra kardu numi-ka
damnamut $100 i ngarra kardu numi damnamut-ka $5-wa.
42 I da nakurl-te-wa nukunu-yu dampunkudharrpunintha ku mani-
nu purdunangkarlnintha-nu. Mu kardu penintha nhini-ka mere ngarra
ngadha purdinangkarldhanintha, mananhthi. Bere nhini thangunu
nukunu kardu pana ngarra ku mani dampirrumutnintha-ka murrinh
mampirrunintha ngarra penintha nhini-yu, ‘Nga. Nankunintha-ka mere
ngarra nuddungangkalathnintha ku mani-yu, nhini-ka thuyninthayekum
warda.’ I bere nga,” Jesus kathu-yu mamna ngarra Simon. “Kardu
nangkal nimin penintha nhini-yu marda thathpirr manganart-yu kardu
pangu ngarra ku mani dampirrumutnintha-yu?”
43 Mu Simon kathu-ka mamna ngarra Jesus, “Kardu nugarn pana kama
ngarra ku mani ngala damnamut ngadha.” “Yu nhini da,” Jesus kathu-yu
mamna.
44 Bere Jesus-ka wurdamngerduy kardu ngarra palngun nhini wangu
i murrinh deyida mamna ngarra Simon, “Nga. Ngay nganardi ngarra
thelput nhinhi-ka mere thengamuttha kura patha-yu nanhthi puteknngime
ngarra ngay-yu ngurdanamekulktha-yu. Mu nga. Kardu palngun kanhi-
ka damngimewewu ngarra nanhthi kakpa nigunu-re i dilamngimertum
ngarra pemarr nigunu-re.
45-46 I nga. Nganardi ngarra thelput nhinhi-ka mere thengidhamurrud-
hungtha i mere thengiwewewudha nanhthi oil wunku kangunu patha
ngarra pemarr ngay-yu. Mu kardu palngun kanhi kem-ka bere matha
wangu daningimedhungnhungtha dini i damngimewewu nanhthi oil
wunku kangunu patha ngarra me ngay-yu.
47 Yu, kardu palngun kanhi-ka marda-wa thathpirr manganngert ngay-
yu, nhini ngay-ka ngarrimmaputh warda da ngarra mange wiye terert
kanthidha wurrini-yu. Mu ngay ngatha ngirramaputh da mange wiye

kunungingki da matha ngarra kardu pangidharrpunu, nhini kardu nhini-
ka kunungingki da matha marda mangert-yu."
48 Bere Jesus kathu-ka mamnge kardu ngarra palngun nhini-yu, "Ngay-
ka ngarrimnhimaputh warda da mange wiye terert ngarra thanthidha
thurrini-yu."
49 Bere kardu ngamere ngarra pirrinimurrktha pangu-ka pubimnayepup
murrinh nhini ngarra Jesus mamnge-yu i murrinh pumemnu mange
pigunu, "Ya. Nangkal kardu kanhi-yu? Nukunu kanhi-ka da mange wiye
ngatha yida wanku pirrimpunmaputh wurran ngarra kardu-yu."
50 Bere Jesus kathu-ka mamnge deyida ngarra kardu palngun nhini-
yu, "Nhinhi-ka murrinh thathpi ngay namngabath thathpirr i nhini-ka
kardu tarangka warda thurran i mamnhiyibirnu da mange wiye thangunu.
Mampa, thurrunu warda i wunku marda pekpek wanku thurrunu."

8

Kardu Palngun Deyida Wanku Punnewatthangime Ngarra Jesus-yu

1 Bere nhini thangunu-ka Jesus i kardu pulangay nukunu 12-ya pun-
newatthaneme da ngarra town terert da matha. I nukunu-ka murrinh
daninthelerrdha wurrini ngarra kardu Yile neki ku Pule ngala thathpirr-
yu i pirranpenu pani kardu ngarra nukunu-yu.
2 I kardu palngun ngamere deyida punnewatthangime ngarra Jesus-yu.
Kardu palngun nhini-ka da murntak warra Jesus matharr menkuwathad-
hangime dini-yu i ku ngepan wiye pirrinkumapuththangime dini. I kanhi-
wa kardu murrinh peningime ngamere-yu kardu nan-ya Mary Magdalene
ngarra ku 7 mebaththa wurrini ku ngepan wiye Jesus pirrimmaputh-ya.
3 I nan Joanna. Nangkun nigunu-ka nan-wa Chuza kardu pana
ngarra wurlk menadha wurrini ngarra ku pule ngala Hered. I kardu
numi deyida-ka nan Susanna. I kardu palngun ngamere deyida wanku
punnewatthangime-yu ngarra Jesus i mi wanku punnirrakutkutthaneme i
pumerrawathawathadhaneme punne Jesus i pulangay nukunu-nu.

Murrinh Ngarra Kardu Mi Kamarl Wurriniwuthpuththa i Bebirrbirrdha Wurrini

Matthew 13.1-9; Mark 4.1-9

4 Bere kardu wurnangat nimin-ya punninawattha ngarra Jesus-nu
da ngarra terert thangunu kathu i kardu puyemnawerr warda ngarra
nukunu. Bere Jesus-ka murrinh warda wurdampirrayith murrinh
yibimkamnum.
5 I mampirra, "Nga. Murrinh kanhi-ka murrinh ngarra kardu nugarn
wurlk medha wurrini ngarra mi kadin. Nukunu-ka mi kamarl mangankut
i mi warda kamarl wurriniwuthpuththa weyi ngarra ku puliki meyeththa
wurrini nanhthi thay pangkuy wuting-te. Bere nukunu-ka da pana-re-ya
mi wurriniwuthpuththa-yu.
"Bere mi kamarl ngamere-ka banawaththa wurrini ngarra mayern-wa
i kardu warda mi-yu punnadhurrthurrdha punni-yu i mi ngamere ku
murrirrbe-ka pardimurrktha nhini-yu.
6 I mi kamarl ngamere-ka banawaththa wurrini ngarra palyirr
kurethkurethmam. I mi-ka puddarnturturt, mu dempunmugarl nhini
nanhthi putek nhini-ka tumtum-wa nhini-yu.
7 I mi kamarl ngamere-ka banawaththa wurrini ngarra nanhthi nan
wangu mayeyep. I mi-ka pangarnturtuy i puddarnturturt, mu nanhthi

mayeyep deyida puddarnturturt ngala da matha i mi-ka pumpanpunpekarl
i parrampirradhap mi nhini-yu i pumpanpunthinkun warda nhini-yu.
8 I mi kamarl ngamere-ka banawaththa wurrini ngarra putek patha. I
mi-ka pangarnturtuy i puddarnturturt i mi kamarl pelpith terert da matha
warda pinthutut nhini-yu.

"Kardu nangkal ngatha mangimarta murrinh niyith-niyith kanhi-ka
nukunu kardu nhini-ka murrinh-ka mabath warda nhini-yu," Jesus kathu-
yu mampirra, murrinh lurruthmanthay-ya.

Jesus Wurdanpirrameriyith Murrinh Ngarra Yungkamnumtha
Matthew 13.10-23; Mark 4.10-20

9 Bere pulangay nukunu Jesus kathu-ka pumamnaneme ngarra Jesus, "Ya
pule. Thurdungarrumeriyith-mani-neme murrinh pana ngarra kardu mi
kamarl wurriniwuthpuththa-yu."
10 Bere Jesus kathu-ka mampirruneme, "Yile ngay-ka bannankuwerdi-
wardarra-neme ngarra mukmuk nankuneme-yu da ngarra mange nukunu-
yu, i da mange ngarra ku Pule ngala thathpirr pinu-yu. I mere nangkal
ngadha the mebaththa wurri da mange nhini-yu, mu nanki da matha the
warda thathpirr nanthin. Mu kardu ngamere-ka pubinthepup da matha
pumpan murrinh niyith-niyith yibimkamnum-ya. Mu mere thathpirr
kumarta murrinh nhini-yu, wurda da matha. I kardu nhini-ka da mange
ngarra ngay pubamngimangkardu pumpan mu mere kumarta da mange
ngarra Yile ngay nukunu-yu. I kardu-ka pubimngayewup pumpan, mu
mere thathpirr kumangimarta kuru.
11 "Nga. Murrinh nhini-ka ngurdunarrumeriyithnu-warda-neme," Je-
sus kathu-yu mampirruneme. "Mi kamarl pana ngarra kardu nhini
wurriniwuthpuththa-ka nginipunh murrinh thathpi Yile ngay nukunu.
12 I mayern pana ngarra mi kamarl ngamere banawaththa wurrini-
ka nginipunh kardu pana mani ngarra murrinh thathpi Yile ngay pu-
binthepup, mu ku karrath kathu wurran-ka i murrinh nhini-ka mangan-
punmart warda. I nhini kardu-ka mere warda kubiyepup murrinh nhini-
yu i mere ngarra murrinh kumanabath i nhini Yile ngay-ka mere ngarra
warda manthibirnunu kardu nhini-yu.
13 I palyirr kurethkurethmam pana ngarra mi kamarl ngamere ba-
nawaththa wurrini-ka nginipunh kardu pana mani ngarra murrinh
thathpi Yile ngay pubinthepup i le patha ngadha murrinh pumamyit
pumpan. Mu murrinh kunungingki da matha ngadha pumamyit i nhini-
ka mere ngadha ngepan lurruth kuddururturt nhini-yu. I ngarra ku
karrath-te mampuntullul murrinh nhini parnipartnu-ka, nhini murrinh-
ka parnampart warda nhini-yu.
14 I nanhthi mayeyep pana ngarra mi kamarl ngamere banawaththa
wurrini-ka nginipunh kardu pana mani ngarra murrinh thathpi Yile ngay
pubinthepup, mu kardu nhini-ka mere thathpirr kuddunayemit kuru
ngarra Yile ngay-yu mu bere matha wangu pubenthengkarnirn pumpan
ku mani-nu i da mange pekpek-nu. I nanhthi nhini-ka dampirradhap i
kardu-ka mere ngarra ngepan lurruth kuddururturt nhini-yu.
15 I ngarra putek patha pana ngarra mi kamarl ngamere banawaththa
wurrini-ka nginipunh kardu pana mani ngarra murrinh thathpi Yile ngay
pubinthepup. I kardu-ka murrinh thathpirr pumamnabath pumpan i
bere ngatha wangu pumamyit pumpan murrinh nhini-yu i da mange
patha da matha pamam pumpan Yile neki-nu. I nukunu-ka le da

matha wurranpirra nhini-yu." Jesus kathu-yu mampirruneme murrinh wurdanpirrumeriyithneme-yu.

Jesus Murrinh Wurdampirrayith Murrinh Ngarra Thungku Lem
Mark 4.21-25

16 Bere Jesus-ka murrinh niyithniyith numi deyida wurdampirrayith i mampirra, "Nga. Mere nangkal ngadha karibirl thungku lem-yu i bupak pepe ngarra nanhthi pakit i ngarra da pit pepe, wurda. Mu nukunu-ka mamkale kangkarl kathu thungku parlarrangnu pintha i kardu ngarra thelput nukunu-re parnimardinu-ka nhini-ka thungku nhini warda pubangkardunu. 17 I nga. Murrinh nginipunh nhini deyida mani murrinh niyithniyith yibimkamnum nhini-ya da nakurl-te-wa murrinh nhini pumartanu-yu kardu-yu. Mu kardu-ka murrinh-ka mere da ngatha the kumabath marra-yu, mu da nakurl-te-wa murrinh nhini-yu the pumabathnu-yu.

18 Nhini nanki-ka murrinh thathpirr nubiyewup nuru. Murrinh kunungingki ngatha numarta nuru-ka, nhini Yile neki-ka kanarramut warda numamarta ngala da matha. Mu mere nubiyewup thathpirr nuru-ka nhini Yile neki-ka mananmartnu warda murrinh ngarra kununingki ngarra namam numpan numanganmarta-yu," Jesus kathu-yu mampirra.

Jesus Wurdanpunthethith Kardu Ngarra Darrikardu Nukunu Thathpirr
Matthew 12.46-50; Mark 3.31-35

19 Bere kale nukunu Jesus i ngathan nukunu-ka parramkaruyngime ngarra kardu ngarra parraniwegattha pirrini ngarra Jesus-yu. Mu kardu-ka mere ngarra puyenadhangime ngarra Jesus-yu nhini-ka kardu wurnangat da matha pinganulipiyiptha pirrini ngarra Jesus-yu.

20 Bere kardu ngamere parrantherr Jesus-yu i pumamna, "Ya. Kale nhinhi i ngathan nhinhi-ka pangu da outside kibimkangime nhinhi-nu."

21 Mu Jesus kathu-ka mampirra, "Nga. Kardu nangkal ngatha murrinh thathpi Yile neki nukunu biyepupnu purru i murrinh manabathnu purru, nhini nukunu-ka kardu ngarra darrikardu ngay thathpirr-wa. I kardu-ka nhini-wa kale ngay-yu i ngathan ngay-yu." Jesus kathu-yu mampirra.

Jesus Banpunkudhapnintha Nanhthi Wirrirr Ngala i Kura Ngurntinh Ngala
Matthew 8.23-27; Mark 4.35-41

22 Bere Jesus-ka kanammardap ngarra tharntu wunku pulangay nukunu wanku parnamkamardapneme. I mampirruneme, "Ka peneme. Purrukath-wa-neme ngarra ngipilinh ngala kanhi i ngamimarda pangu kathu." Bere pumpankardurr-warda-neme da ngamimarda-nu kathu-yu.

23 Bere puy purnedhaneme ngarra ngipilinh ngala i Jesus-ka ngurrnguwarl warda yungurrkurrktha ngarra tharntu nhini-yu. Bere nanhthi wirrirr ngala pangampirruruyneme wanku kura ngurntinh ngala, i tharntu-ka kura medhalerttha warda wurrini i dedhardumtha warda nhini-yu.

24 Bere peneme-ka pumamkardurt-warda-neme Jesus-yu i murrinh pumamnaneme, "Pule, Pule. Kardu pangankudhardumnu-warda-neme ngankuneme-yu." Bere Jesus-ka dempirnturt warda i banpunkudhapnintha thu wirrirr ngala nhini-yu i kura ngurntinh ngala deyida wanku. I nhini thangunu ngipilinh nhini-ka watmam deyida dinidha.

25 Bere Jesus kathu-ka mampirruneme, "Ya peneme. Thangkudha nankuneme nerremkanhamneme numpanka-yu? Nankuneme-ka murrinh-wa numangabathneme nhini-yu ngirranankupeneme ngurru."

Bere peneme nhini-ka pumemnamardatneme i perremkanhamneme i murrinh pumemnungkuneme mange peneme, “Ya, kardu kanhi-ka kardu mere nginipunh nekineme mani. Nukunu-ka kardu lurruth ngala nimin-ya. Nanhthi wirrirr ngala i kura ngurntinh ngala wanku deyida murrinh pumamnabathnintha murrinh ngarra thathpi nukunu-yu.”

Jesus Mampatha Kardu Nugarn Wunku Ku Ngepan Wiye Kanthidha Wurrini

Matthew 8.28-34; Mark 5.1-20

26 Bere pumpankakath-warda-neme da ngamimarda pangu kathu ngarra ngipilinh ngala nhini da i pibimkatneme ngarra kardu nan pardipuptha, kardu Kadarinh. Da nhini-ka demninthamardatat dim da nan-ya Kelili da ngamimarda pangu kathu ngarra ngipilinh ngala nhini-ya.

27 Bere Jesus-ka wurdawal ngarra tharntu kathu i pirret ngarra dimunurdi. I kardu nugarn wunku ku ngepan wiye terert kanthidha wurrini bangammardabi warda. Kardu nhini-ka mere kanipuptha ngarra thelput ngarra da town-yu mu da pirdithme nimin-ya ngarra mintilbith da matha kardipuptha kardu marlang da matha kardidha.

28-29 Ku ngepan wiye nhini-ka bere matha wangu punningawurttha kardu nhini-yu. I kardu-ka nanhthi chain-te mana-wa pumedharrkir-rktha mange i tharrmu i pirangibaththa mana-wa mu wurda, pud-damnabay. Nukunu-ka bunirartaldha wurrini nanhthi chain nhini-yu i ku ngepan wiye-ka pumengkayidha punni da ngarra kardu makardu wangu pardidha-ya.

Mu ngarra nukunu-re kardu nhini bamkardu Jesus-ka, kardu warda pirrimkay i bamnabat dempinhimardardum ngarra Jesus kumparra pangu warra i murrinh lurruth mamna, “Ya Jesus. Nhinhi-ka wakal Pule ngala Yile neki nukunu-wa,” mamna. “Thangku-nu ngay-nu-yu marda nanganngert-yu? Mere thungibat nukun ngay-yu.”

30 “Nangkal murrinh nhinhi-yu?” Jesus kathu-yu mamna. “Murrinh ngay-ka wurnangat-wa,” mamna. “Nhini weyida ku ngepan wiye ku wurnangat nimin-ya nganthin ngurran-ya.”

31-32 Bere ku ngepan wiye nhini-ka pumemnarlupurl Jesus-yu i pumamna, “Mere thurdungankarel nukun pangu-yu da thipmam binhi-yu ngarra ku ngepan wiye terert parnam-yu mu pangu da matha thurdungankarelnu ngarra ku pigipigi pangu-yu i ku ngarninnginirdinu.” Bere Jesus-ka wurdanpunkarel warda ngarra ku pigipigi terert ngarra pardimurrktha manta ngangka da ngarra palyirr.

33 Bere ku ngepan wiye nhini-ka pungawurr ngarra kardu nhini thangunu kathu i parnampunnginirdi warda ngarra ku pigipigi wangu-yu. I nhini thangunu-ka ku pigipigi-ka tharra warda dinidha parrampirntigat ngarra palyirr thangunu kathu ngarra ngipilinh ngala da mana. I nhini-ka dampunthiwik warda ku nhini-yu i bangarntikerdek da matha nhini-yu.

34 Bere kardu nugarn pana ngarra ku pigipigi pirapedhaneme parde-ka mange nhini pubamkangkarduneme i tharra warda punnungamkawinhat-neme i murrinh parraninkuyelerrdhaneme ngarra kardu da ngarra town i da pana ngangka-re-ya.

35 Bere nhini thangunu-ka kardu wurnangat nimin-ya punnidha pangu-yu i parramnaruy ngarra Jesus. I pubamkardu warda kardu ngarra ngepan wiye ku wurnangat mebaththa wurrini dinidha ngarra Jesus-yu. Nukunu-ka kardu pelpith patha thathpirr warda dinidha i nanhthi kaligu thathpirr warda banardidha dini. I nhini kardu-ka perrenham warda nhini-yu.

36 Bere kardu nugarn pana ngarra Jesus pubangamkamangkarduneme
kardu nugarn nhini patha mampatha-ka nhini-ka murrinh warda
parraninkuyelerrdhaneme punne murrinh ngarra kardu nhini patha
mampatha-yu.
37 Bere nhini thangunu kardu nhini nan Kadarinh-ka kardu perrenham
ngala da matha mange pangu thangunu ngarra Jesus medha wurrini-yu i
parrantharrpu warda Jesus kardu da panipartnu da pangu ngarra pigunu-
yu. I bere Jesus-ka wurdawurl ngarra tharntu i kanammardap warda.
38-39 Mu bere kardu nugarn nhini-ka ngarra ku ngepan wiye mebaththa
wurrini-ka memnarlupurl ngarra Jesus i mamna, "Ngay deyida wanku
purrunu?" Mu Jesus kathu-ka mamna, "Awu wurda. Mu pangu wangu
thununu thi da ngarra nhinhi i kardu thanthelerrnu thurru Yile ngay-ka
patha mamnhiwatha warda." I bere wurdanthuk warda kardu nhini-yu.
Bere kardu nugarn nhini-ka da pana ngangka-re wurriniwattha i kardu
daninthelerrdha wurrini murrinh ngarra kardu Jesus patha mampatha
nukunu-yu. Bere Jesus-ka nungardurr warda da nhini thangunu-yu i
wurrankath deyida da ngipilinh ngamimarda pangu kathu-yu.

Jesus Wurdankabirl Kardu Mardinhpuy i Mampatha Kardu Palngun Matharr Kumulung Kanthidha Wurrini

Matthew 9.18-26; Mark 5.21-43

40 Bere ngarra nukunu-re Jesus wurdawurl da ngamimarda pangu
deyida kathu-nu ngarra punnadha-kathu-neme, kardu wurnangat-ka pir-
rininamardamardadha i nhini-ka puyemnamarda warda nhini-yu.
41 Bere kardu nugarn wurrininadha ngarra Jesus-nu. Murrinh nukunu-
ka Jairus-wa i nukunu-ka ku pule ngala deyida ngarra da church kardu
Jews pigunu. Bere nukunu Jairus-ka demnawinhipingkarl ngarra Jesus
kumparra warra, i mamna, "Pule nga. Thurrunu kathu ngadha ngarra
thelput ngay wangu?
42 Kardu wakal mardinhpuy ngay-ya kardu matharr ngala yibim kardu
manta warda pupupnu. Nigunu-ka kardu da thangku 12-wa. I ngay-ka
kardu wakal mardinhpuy makardu-re warda kathu, mu kardu numi da
matha nganthin nganam," mamna.
Bere penintha nhini Jesus i Jairus-ka naninthadha warda dini da
ngarra nukunu-nu warda wangu nan Jairus. I kardu wurnangat wanku
parraniriwaktha purni Jesus-yu i pubenarerdadha purni manta ngangka
da ngarra Jesus-nu.
43 Bere ngarra kardu wurnangat nhini-ka kardu palngun numi ngangka
da matharr kanthidha wurrini. Matharr nhini-ka kardu palngun nukun
matharr kumulung-wa, i da bere matha wangu wurrinikutkuttha. Da-ka
da pirdithme nimin-ya mebaththa wurrini-yu da thangku 12-wa. I nigunu-
ka ku mani ngala da matha danirramutmuttha wurrini ngarra ku doctor
terert kardu patha-nu pumewathadha mana-wa, mu puddamngebay da
matha. Mere nangkal ngadha ku doctor patha mewathadha, wurda da
matha.
44 Bere kardu palngun nhini-ka tiduk wangu wurrininadha ngarra
Jesus i mammathap ngarra nanhthi kaligu nukunu da mana ngarra
bunibalbalktha wurrini. I nhini thangunu-ka kardu patha warda kardidha
nhini-yu i kumulung-ka mamngedhap warda.
45 Bere Jesus kathu-ka mampirra kardu ngarra wurnangat nhini, "Ya.
Nangkal kardu ngay mamngithap-yu?" Mu kardu kathu-ka pumenadha
purni, "Nganki-ka wurda-wa."

Bere nukunu Peter kathu-ka mamna ngarra Jesus, “Nga pule. Kardu wurnangat kanhi-ka pubangamnhirerda pumpan i pumamnhidhadhap pumpan. I murrinh namngarra-ka, ‘Nangkal mamngithap-yu?’ ”
46 Mu Jesus kathu-ka mampirra, “Awu, kardu thathpirr mamngithap. Nhini-ka ngingamnuthap nanhthi lurruth ngala ngarra ngay thangunu kathu-ka yungawuy warda.”
47 Bere kardu palngun nhini-ka the warda mebaththa wurrini ngarra Jesus the warda kanthidha wurrini nigunu mammathap-yu. I nhini nigunu-ka wurrininadha pangu da ngarra nukunu wurrininawerrerrerrdha i demnawinhipingkarl kumparra warra ngarra Jesus. I murrinh damnardarrirda murrinh ngarra matharr nhini mebaththa wurrini i manthap nukunu-yu i nhini-ka patha warda kardidha manangka matharr. I kardu wurnangat wunku deyida pubimngeyepup murrinh nhini ngarra Jesus mamna-yu.
48 Bere Jesus kathu-ka mamnge, “Nga. Nhinhi-ka kardu patha warda manangka matharr thempirntiway thirrim pana-yu, nhini-ka ngarra ngay thangunu murrinh namngabath mamnhiwatha nhini-yu. Mampa, thununu warda marda pekpek wanku nabathnu thurru.”
49 Mu bere ngarra nukunu-re Jesus murrinh pirringengerren da-dha ngatha-ka kardu nugarn pangamnaruy wurran ngarra thelput nukunu thangunu Jairus wunku murrinh menabaththa tharra. I mamna warda ngarra Jairus, “Ya. Wakal nhinhi-ka mere warda thurduyemit nukun, ku berengunh. Mu nukunu Pule pana karrim-ka thuyekum warda wangu, da tiduk warda.”
50 Mu Jesus-ka binthepup murrinh thelerrdhe nhini-yu, i mamna warda ngarra Jairus, “Nga. Mere werrerrnangini nukun i mere thenham nukun. Mu ngarra ngay da matha murrinh nangabath nigunu-ka ngurdungkabirlnu i panibirnu deyida-nu.”
51 Bere nhini thangunu-ka pangamnintharuy warda ngarra thelput nukunu Jairus. Bere Jesus-ka kanardi ngarra da thelput nhini-yu wunku Peter, John i James, i yileyile kalekale nigunu kardu mardinhpuy pana ngarra yibimpup-ya. Mu kardu ngamere-ka Jesus mampirra, “Mere narnirdi nukun pangu-yu.”
52 Bere kardu wurnangat-ka du pardingekarrktha. Mu Jesus kathu-ka mampirra, “Ya kardu. Mere narnikarrk. Kardu mardinhpuy kanhi kabim-ka mere yungipuptha, mu kardu ngurrnguwarl da matha yibim.”
53 Mu kardu kathu-ka pangankampa warda ngatha ngarra nukunu Jesus-yu nhini-ka the panthidha purni kardu yibimpup thathpirr nigunu-yu.
54 Bere Jesus-ka wurriningedha ngarra kardu mardinhpuy nhini-yu i mange ngarra nigunu manganart, i murrinh mamnge, “Ya. Kardu mardinhpuy, thewirnturt kathu.”
55 Bere nanhthi ngepan ngarra nigunu-ka wurdamngewurl deyida i birnu deyida dinidha i dempirnturt warda.
Bere Jesus kathu-ka mampirrungintha ngarra yileyile i kalekale nigunu, “Nga. Mi-ka nangemutngintha mi pulathnu-yu.”
56 Bere peningintha-ka pumemnamardat-thathpirr-ngintha nhini-yu. Mu Jesus kathu-ka murrinh deyida mampirrungintha, “Nga peningintha. Mere nukun thanginthardarrirda ngarra kardu da mange kanhi thangunu-yu.”

9

Jesus Wurdanpunkuthukneme Kardu Pulangay Nukunu Kardu Peneme 12
Matthew 10.5-15; Mark 6.7-13

1 Bere Jesus-ka pirrimpirrukayneme panpunkuwerrneme kardu nukunu
kardu 12-ya. I murrinh mampirruneme, “Nga peneme. Ngay-ka
nanhthi lurruth ngala nganarrumutnuneme i bunankupaknuneme ngala
deyida wangu i nhini-ka ku ngepan wiye nirankumaputhnu-warda-neme
na ngarra kardu thangunu kathu-yu i kardu matharr-wunngini patha
numankuwathanuneme nuru.
2 Mampa, nawardaneme da pana ngangka-re-ya i murrinh kanhi-ya
kardu nuddurruyithnuneme nuru, ‘Ya. Narnipartnu warda da mange
wiye pana ngarra numammath numpan-yu i nuddunawurlnu ngarra
Yile neki i nhini nukunu-ka kardu pule ngala thathpirr pinarranu i
pirrananpenu pani’, murrinh-ka nhini-wa numarranu nuru-yu. I kardu
matharr-wunngini patha numankuwathanuneme nuru.
3 I nga,” Jesus kathu-yu mampirruneme. “Ngarra nunnardurrnuneme-
re-ka nanhthi purrkpurrk-ka mere nukun numabath nuru. Nanhthi
nginipunh thay ngarra wilili nukunu, nanhthi bag-ya, mi lawam-ya, ku
mani-ya, nginipunh nhini mani mere numabath nukun nuru, wurda. I
nanhthi kaligu pana da matha ngarra nubamkardurdineme nibimka nhini
da matha numabathnuneme nuru-yu, mu kaligu numi deyida wangu-ka
wurda-wa.
4 “I nga. Kardu nangkal ngatha nunamardalenuneme ngarra thelput
nukunu-ka nhini da matha nenemenu i ngarra nunnardurr-da-nu-mana-
neme da town numi deyida-nu wangu.
5 Mu kardu ngatha mere nunungkumardalenemenu-ka nhini
da ngarra nhini narnepartnemenu-re-ka me sandal-ka nunguy-
nungkumewurrnuneme i putek ngarra me sandal pepe thangunu-
ka nuyunungkumerurtulnuneme. I kardu nhini-ka the warda
pumabathnu Yile neki-ka mere warda le pirranu nhini-yu, nhini-ka
parramnankungkamit-da-matha-neme nhini-yu,” mampirruneme Jesus
kathu-yu. Bere nhini thangunu Jesus-ka wurdanpunkuthuk-warda-neme
kardu nhini-yu.

6 Bere kardu peneme nhini-ka da pana ngangka-re purnewatthaneme da
ngarra town terert-ya. I kardu murrinh thelerrdhe patha ngarra Yile neki
thangunu parraninkuyelerrdhaneme purne. I kardu matharr-wunngini
patha pumenkuwathadhaneme purne.

Nukunu Pule Hered Pamnayepup Ngarra Kangkarlmawu
Matthew 14.1-12; Mark 6.14-29

7 Bere kardu pule ngala nhini Hered-ka pamnayepup Jesus ngarra mange
ngarra patha-patha medha wurrini-yu. Mu nukunu-ka mere thathpirr
the mebaththa wurri Jesus-yu. Nhini-ka kardu ngamere pumenadha
punni Jesus-ka John the Baptist kardu wurdamkabirl deyida. 8 I kardu
ngamere pumenadha punni Jesus-ka kardu ngalantharr murntak Elijah.
I kardu ngamere deyida pumenadha punni Jesus-ka kardu ngalantharr
murntak numi ngarra murrinh thathpi Yile neki wurdanarrayiththa
wurrini wurdamkabirl deyida. Nhini-wa nukunu Hered-yu mere thathpirr
the mebaththa wurri Jesus-yu.
9 Mu memnu marda-re, “Kardu pana John the Baptist-ka pelpith nukunu
banganthamartal murntak warra-wa nhini-yu. Nhini-ka kardu nangkal
mana-wa kardu nugarn pana ngarra ngamnayepup murrinh ngarra kardu
thangunu-yu?” Memnu. Nhini-ka nukunu Hered-ka bengkardudha mana-
wa Jesus-yu.

Kangkarlmawu Dampirramut Mi i Ku Ngarra Kardu Wurnangat
Matthew 14.13-21; Mark 6.30-44; John 6.1-14

10 Bere kardu 12 apostle nhini ngarra Jesus wurdanpunkuthukneme-
ka kardu puddanalaththa-warda-kathu-neme pe ngarra Jesus deyida. I
murrinh warda pardenadharrmudharrmudhaneme parde murrinh ngarra
peneme kathu puddininkuyethiththaneme punne ngarra kardu i mange
ngarra pumerrudhaneme punne-yu.
Bere nhini thangunu Jesus-ka menkubertidhaneme wurrini da nan-nu
warda wangu Bethsaida mange peneme da matha.
11 Mu kardu-ka puyemnayepup Jesus nadha dini da Bethsaida-nu-yu i
nhini-ka parriniriwaktha warda punni i ngarra pubangarntipak da mana.
Bere Jesus-ka le punungammardale i murrinh warda wurdininthethitha
dini murrinh da mange ngarra Yile neki nukun. I kardu matharr-wunngini
patha menpathadha wurrini.
12-13 Bere Jesus-ka murrinh wurdininthethiththa dini i ngarra tina
kananthurrk da mana.
Bere pulangay nukunu-ka punnenadhaneme i pumamnaneme, "Pule,
kardu-ka thurdunthuknu warda ngarra thelput manta manta kanhi nimin
pumpan-ya mi-nu parnikutkutnu i da-nu parniwitnu. Mi-ka mami-wa da
kanhi-yu," pumamnaneme. Mu Jesus kathu-ka mampirruneme, "Awu,
nankuneme-wa mi dhepdhep narrumutneme mi pullathnu kardu kanhi-
yu." Mu peneme kathu-ka pumamnaneme, "Ngankuneme-ka mi lawam 5
da matha nganthinkaneme ngarrimka i ku ngurlmirl perrkenku wanku.
Mu ngankuneme-ka mi deyida ngarnekutnuneme mi kardu kanhi-nu
pullathnu-yu?"
14 Kardu wurnangat nimin-ya pangu-yu pirrinidha-yu nginipunh 5,000
mani kardu nugarn ngatha menthap-yu. Bere Jesus kathu-ka mampir-
runeme ngarra pulangay nukunu, "Kardu terert warda ngatha parni-
wupnu i nginipunh kardu 50 mani pumeyerryerrnu puru numarra wangu-
yu." Jesus kathu-yu mampirruneme-yu.
15 Bere peneme-ka murrinh pumampirruneme nhini ngarra kardu. I
kardu-ka parnawup warda nhini-yu nginipunh 50 mani kanhi kathu i
nginipunh 50 mani pangu wangu i nginipunh 50 deyida mani pangu-
re. Mange nginipunh nhini mani-ya pana ngangka pumenayerryerrdha
punni-yu.
16 Bere Jesus-ka mangankut mi lawam 5 nhini-yu i ku ngurlmirl
perrkenku wanku. I kangkarl mamka i Yile nukunu darntiparl mi-nu-yu
i ku ngurlmirl-nu. I mi i ku nhini-ka mungarnterrarr i dampirrumutmut-
neme ngarra pulangay nukunu. I nhini peneme-ka ngarra kardu warda
parranirrumutmutthaneme punne. 17 Mi lawam i ku ngurlmirl nhini-ka
Jesus-ka mewathadha pirri-ka mi terert warda nhini-yu i ku ngurlmirl-yu.
Kardu wurnangat warda ngatha mi i ku pullamath-yu i kardu-ka mi i ku-ka
bangampunmardan-wa.
Bere nhini thangunu peneme nhini-ka punnekutkutthaneme mi i ku
ngarra kardu thangunu parraniritmuttha punni. I nanhthi thelerrtherr
nanhthi 12-wa pumedhalertertthaneme punne-yu mi i ku titmut-yu.

Kardu Pumenadha Purni Nangkal Mana-wa Jesus-yu
Matthew 16.13-19; Mark 8.27-29

18 Bere Jesus-ka kardu numerrnu murrinh dininangerrentha ngarra Yile
nukunu wangu. I kardu pulangay nukunu-ka manta ngangka da pirrined-
haneme. Bere peneme nhini pulangay nukunu-ka punnenadhaneme. I

Jesus kathu-ka mampirruneme, “Nga peneme. Kardu-ka ngay-ka Jesus pumamngingkawadha pumpan-yu mu nangkal mana-wa thathpirr kardu pubemngayengkarnirn pumpan-yu?”

19 I peneme kathu-ka pumamnaneme, “Kardu ngamere pubem-
payengkarnirn thathpirr pumpan-ka John the Baptist-wa. I kardu ngamere
pubempayengkarnirn thathpirr pumpan-ka kardu ngalantharr murntak
pana-ya nan Elijah-ya. I kardu ngamere deyida pubempayengkarnirn
thathpirr pumpan-ka kardu ngalantharr murntak numi deyida ngarra
murrinh thathpi Yile neki wurdanarrayiththa wurrini.”

20 Bere Jesus kathu-ka mampirru-deyida-neme dampunkudharrpuneme,
“Mu nankuneme-ka nangkal mana-wa thathpirr numamnganeme
numpanka-yu?” I bere nukunu Peter kathu-ka danthart i mamna, “Nhinhi-
ka Christ-wa, kardu pana ngarra Yile neki mam purduthuknu da murntak
warra-ya.”

21 Mu Jesus kathu-ka mampirruneme, “Nga peneme. Kardu mere
nangkal nukun murrinh numananeme ngay da kardu-yu Christ-yu i Yile
ngay wurdanngithuk-yu.”

Jesus Wurdamnuyith Kardu Thu Pubatnu i Purdingkabirl-deyida-nu
Matthew 16.20-28; Mark 8.30—9.1

22 Bere Jesus kathu-ka murrinh deyida mampirruneme ngarra pulangay
nukunu, “Nga peneme. Ngay kardu darrikardu nanki thathpirr-ka da
nakurlnu pumangirtanu i thu pungithuknu i thu pangilurturtnu purru
ngay kardu nhini thangunu-yu kardu ngalantharr ngalantharr-ya i ku
yilarn ngala ngala i kardu pana ngarra murrinh law nekineme puddan-
punthethith pumpan-yu. I kardu nhini-ka mere murrinh pumangabathnu
ngarra ngay-yu. I nhini thangunu-ka thu pungibatnu i puddungirinuminu
warda nhini-yu. Mu da perrkenkuneme mana pamanu-ka ngay-ka
ngurdingkabirl-deyida-nu.”

23 I ngana deyida mampirruneme, “Kardu nangkal ngatha kardu ngarra
ngay purrunu i pangilerrnu nhini-ka nukunu-ka puynuyekum-wa-nu
purru i kanipart warda kurru da ngarra mange nukunu marda manganart
wurran-yu i bere matha wangu pangiriwaknu purru. I kardu ngatha yida
thu puthuknu puru i palurturtnu purru i thu purdurinuminu mangini ngay
deyida mani pumanganu puru, kardu nhini-ka mangirart-da-nu-matha
purru ngarra ngay-yu.

24 Mu kardu nangkal ngatha marda mart menuyibirnunu i da mange
ngarra nukunu da matha pamanu purru, nhini nukunu-ka pupup da
matha-nu nhini-yu. Mu kardu nangkal ngatha puynuyekumnu thathpirr i
ngay da matha kumparra bungipaknu, nhini nukunu-ka kardu bere matha
wangu birnu paninu.

25 “I ngana deyida kardu ngatha bemnuyengkarnirn kanam ngarra
nukunu-nu ngatha i nanhthi purrkpurrk terert nimin bemmardarr wur-
ran, nhini-ka patha-wa-nu nukunu-nu-yu? Awu wurda da matha. Mu
ngarra nukunu nhini-re pupupnu-ka nanhthi purrkpurrk nhini-ka mere
ngarra kumayibirnu nukun da bere matha wangu birnu paninu-yu,
wurda da matha nhini-yu. I kardu-re pupupnu-ka mere deyida ngarra
kurdingkabirl mange nukunu ngatha-yu. I nanhthi purrkpurrk nhini
deyida mani wanku mere ngarra kuddungkabirl nukunu kardu nhini-yu.

26 I nga. Kardu nangkal ngatha yidiwe kurrunga i murrinh thathpi
ngarra ngay yidi marradhay kurru ngarra kardu, nhini ngay kardu
darrikardu nanki thathpirr-ka yidiwe ngurrunanu ngarra kardu nhini-yu

da nakurlnu da nhini-re-ya ngarra ngay ngurru-deyida-nu kathu wunku lurruth ngala wanku ngarra Yile ngay thangunu kathu i ku angel terert deyida wanku.

27 "I nga. Murrinh kanhi-ka murrinh thathpirr-wa kanhi-yu," Jesus kathu-yu mampirruneme. "Kardu ngamere nibimkaneme kanhi-ka mere da ngatha newuwupnuneme mu da ngarra nubangkardu-da-nu-mana-neme Yile ngay ku pule ngala thathpirr pirranu kardu ngarra nukunu-yu i pirranpenu pani-yu."

Nukunu Elijah i Moses Puddananayiththanintha Pe Ngarra Jesus Wangu Matthew 17.1-8; Mark 9.2-8

28 Bere nginipunh da 8 mana mam-ka Jesus-ka mampirrukayneme Peter i James i John i kanthinpunkumardawithneme ngarra da palyirr kangkarl thathpirr-ya nukunu Jesus-nu pinangerrennu ngarra Yile nukunu wangu.

29 Bere ngarra nukunu-re Jesus dininangerrentha ngarra Yile nukunu-ka kamarl ngarra nukunu wurdamnungkath warda i nanhthi kaligu ngarra banardidha wurrini-ka wurdannath nanhthi damlarrang bamam thathpirr.

30 Bere nhini thangunu peneme nhini pubamkangkarduneme-ka kardu ngalantharr perrkenku puddananayiththanintha pe ngarra Jesus wangu. Penintha nhini-ka kardu murntak nan-ya Moses i Elijah

31 i kardu dampunkularrang-deyida-nintha. Penintha nhini-ka mur-rinh puddananayiththanintha pe murrinh ngarra da nakurl-te-wa Jesus pupupnu thu kardu-re thangunu da pangu-yu Jerusalem da ngarra mange Yile nukunu wangu.

32 Bere Peter peneme nhini-ka kardu pirrinewalawalakadhaneme pangu-yu. Mu ngarra Jesus-te danilarrangtha pirri-ka peneme-ka wert pir-rimkangkaneme i pubampunkungkarduneme Jesus i penintha pana Moses i Elijah dampunkularrangneme-yu.

33 Bere ngarra penintha nhini-re kanininthaparttha warda Jesus-ka nukunu Peter kathu-ka mamna ngarra Jesus, "Ya pule. Da patha-ya patha da mange kanhi-yu ngarra nekineme thanamneme kanhi-yu. Ngankuneme-ka nanhthi wuwup ngawupnemenu nanhthi per-rkenkuneme. Nanhthi numi nhinhi-nu nanhthi numi nukunu Elijah-nu i nanhthi numi nukunu Moses-nu." Nukunu Peter-ka murrinh dampinhun warda nhini-yu.

34 Bere ngarra nukunu-re Peter pirrinangerrentha-ka nanhthi kalakkalak wurrinidha kathu i dampunkurdarrupneme Jesus i penintha nhini Moses i Elijah. I kardu pulangay nukunu Jesus-ka perremkanham-warda-neme nhini-yu.

35 I murrinh ngerren warda pubimkayepupneme ngarra kalakkalak kathu-yu i murrinh kanhi-wa mampirruneme-yu, "Ya. Kardu nugarn kanhi karrim-ka kardu wakal ngay-wa. I ngay-ka marda-wa thathpirr manganart ngurran nukunu-yu. I nankuneme-ka nubinayepup-da-matha-neme nuru nukunu-yu."

36 Bere nhini thangunu peneme nhini pubamkangkarduneme-ka nukunu da matha Jesus numidharrnu pirridha-yu. Bere peneme nhini-ka mere warda puddananarruyiththaneme ngarra kardu-yu da mange nhini ngarra pubamkangkarduneme pangu-yu.

Jesus Mampatha Kardu Kigay Wunku Ngepan Wiye Kanthidha Wurrini Matthew 17.14-18; Mark 9.14-27

37 Bere da thipinhire nhini-ka Jesus i kardu pulangay nukunu
kardu perrkenkuneme-ya puddamkathutneme ngarra da palyirr kangkarl
thangunu kathu. I kardu wurnangat pubangammardabi ngarra Jesus-yu.
38-39 Mu kardu ngarra wurnangat nhini-ka kardu nugarn pirrimnakay
ngarra Jesus, "Ya pule," mamna. "Wakal ngay kanhi-ka ku ngepan wiye
kanthin wurran. Wakal ngay-ka numi kanhi da matha, nhini-ka thurru
kanhi dangkardunu mani. Ku ngepan wiye nhini-ka ku bere matha wangu
wurranngawurt i nhini-ka kanampapa warda i parnte kanam i nhini-ka
mantharryirr warda kanam nanhthi thurrulk ngarra thathpi. Mange-ka
nhini-wa mamna wurran-yu i nhini-ka kardu mampinhimak warda i da
ngamere da matha kanampirr wurran nukunu-yu.
40 Mu ngay-ka ngampunkudharrpuneme ngarra pulangay nhinhi ku
ngepan wiye nhini punnimakudha-mana-neme, mu wurda puddamnabay-
da-matha-neme." Kardu nhini kathu-yu mamna.
41 Mu Jesus kathu-ka mampirra ngarra kardu wurnangat-yu, "Nanki-
ka murrinh-ka nubimngayewup numpan murrinh ngarra ngay-yu mu
murrinh-ka mere thathpirr numangabath nuru. Da pirdithme da matha
murrinh ngurdininanthethiththa ngardi, mu murrinh-ka mere da ngatha
numangabath nuru murrinh ngarra thathpi ngay-yu i mange mere
yuthpan da ngatha nuru. Mu ngarra-wa diki murrinh ngay ngurdinan-
thethithnu ngani-yu i murrinh numangabathnu thathpirr-yu? Nga. Kardu
kathu nangabert kardu kigay pana," Jesus kathu-yu mamna ngarra yile
nukunu wangu-yu.
42 Bere ngarra kardu nhini-re mebertidha wurrini ngarra Jesus-nu-ka ku
ngepan wiye-ka mangarnta kardu kigay nhini-yu i wurdarnturt bammat
ngarra putek i parnte warda. Bere Jesus-ka nungammaku ku ngepan
wiye nhini-yu i kardu kigay-ka wurdannangkarl warda ngarra yile nukunu
wangu.
43 Bere kardu wurnangat-ka pumemnamardat warda ngarra Jesus-yu i
nanhthi lurruth nukunu ngarra Yile nukunu thangunu kathu-yu.

Kangkarlmawu Wurdamnuyith Deyida Kardu Thu Pubatnu i Purdingkabirl-deyida-nu

Matthew 17.22-23; Mark 9.30-32

Bere ngarra kardu nhini-re murrinh da ngatha puddanayiththa punni
mange patha nhini ngarra Jesus medha wurrini-ka, Jesus-ka wurdampir-
rumardarduyneme ngarra pulangay nukunu i mampirruneme,
44 "Nga peneme. Nubingayepupneme kathu i murrinh thathpirr
numangabathnuneme murrinh kanhi. Ngay kardu darrikardu nanki
thathpirr-ka pumangirtanu i pumangibertinu puru ngarra kardu pule
ngala-ngala-nu."
45 Mu peneme-ka mere pumemartadhaneme murrinh nhini-yu, nhini
Yile neki-ka mere da ngatha buyinkuwerdidhaneme ngarra mukmuk
peneme-yu. I peneme-ka mere ngarra ngadha perradharrpudhaneme
murrinh wurdirruriyiththaneme-yu nhini-ka perremkamanham-weyida-
neme nhini-yu.

Jesus Wurdamyith Kardu Nangkal Nimin Kardu Pule Ngala Thathpirr Pinu-yu

Matthew 18.1-5; Mark 9.33-37

46 Bere pulangay nukunu Jesus-ka murrinh peneme da matha puddanad-
harlurldhaneme punne kardu nangkal nimin-nu peneme ngatha-yu kardu
pule ngala parethbathnu ngarra Jesus-yu.

47 Mu nukunu Jesus-ka the menkumabaththaneme pirri i nhini-ka
manganmert warda kardu mamay i bamnungurrupak warda ngarra
nukunu i panthamayirrikat.
48 I mampirruneme ngarra pulangay nukunu, “Nga. Kardu nangkal
ngatha mangirdarrilenu kardu mamay nginipunh kanhi mani karrim-
ka nhini-ka ngay deyida wanku mangirdarrilenu nhini-yu. I ngana
deyida kardu nangkal ngatha mangirdarrilenu ngay-nu-ka nhini nukunu-
ka mardarrile-deyida-nu thathpirr ngarra Yile ngay-yu nukunu pana
ngarra wurdanngithuk-yu. I nga,” mampirruneme. “Kardu nangkal
ngatha kunungingki buynupaknu nhini nukunu-ka kardu ngala thathpirr
pinu i pinpewalnu ngarra kardu-yu.”

Kardu Nugarn Numi Kardinmawuthpuththa Ku Ngepan Wiye Ngarra Kardu Thangunu
Mark 9.38-40

49 Bere nukunu John kathu-ka mamna ngarra Jesus, “Pule, ngankuneme-
ka ngubamkangkarduneme kardu nugarn numi kardinmawuthpuththa
ku ngepan wiye ngarra kardu thangunu ngarra murrinh nhinhi menhir-
darrinedha kardi. Mu ngankuneme-ka ngubuymadhaptha-mana-wa-neme
nhini nukunu-ka kardu mere nekineme-wa nhini-yu.”
50 Mu Jesus kathu-ka mampirruneme, “Awu, mere mani nubumadhap-
nukun-neme. Kardu nangkal ngatha ngarra nekineme mere man-
hengkaneme kurru-ka nhini-ka kardu nekineme-wa nhini-yu.”

Kardu Parramkamit Kangkarlmawu Da-nu

51 Bere da-ka manta warda pirrinadha ngarra Yile neki kathu pamardaw-
ithnu Jesus da kangkarl-nu warda wangu-yu. I nhini Jesus-ka da mayern
numi da matha warda pirrinadha da nan-nu Jerusalem. I nungardurr
warda da nhini-nu-yu bere ngatha daniwirntedha wurrini-yu.
52 I bere nukunu-ka kardu ngamere wurdanpunkthukneme kumparra
warra da-nu pumanawathawathanemenu. Bere kardu ngamere nhini-ka
punnadhaneme i parramkaruyneme da town ngarra kardu ngamengka da
nan pardipuptha, da nan-ya Samaria.
53 Bere Jesus-ka tiduk kathu nadha dini i pangarntuy da nhini da. Mu
kardu da ngarra Samaria nhini-ka parramkamit-wa da-nu-yu. Mu nhini
Jesus-ka bere ngatha wangu nadha dini da Jerusalem-nu warda wangu.
Kardu pana ngarra da Samaria pardidha-ka mere marda pumenarttha
puyi kardu pangu da ngarra Jerusalem thangunu kathu.
54 Bere ngarra piguna-re James i John pubamkangkardu Jesus par-
ramkamit thangunu-ka nhini-ka pumamna warda ngarra Jesus, “Pule,
nganku-ka Yile neki ngadharrpunu purduthuknu thungku bantikerdek da
matha-nu kardu kanhi-yu?”
55 Mu Jesus-ka wurdampirrurduy pirrim ngarra piguna wangu, i mur-
rinh mampirru, “Awu, mange nhini-ka pirda-wa. Mu kardu-nu thathpirr
marda numanartnu.”
56 Bere nhini thangunu-ka punnungamkardurr-warda-neme da town
numi-nu warda wangu purnedhaneme.

Kardu Ngarra Kangkarlmawu Perrariwaktha Warda-wa
Matthew 8.19-22

57 Bere ngarra purnelilidhaneme-ka pubemkamardabineme kardu nu-
garn numi. I nukunu kathu-ka mamna ngarra Jesus-yu, “Ya. Ngay-ka bere
matha wangu nganhiriwaknu ngani.”

58 Mu Jesus kathu-ka mamna, “Da-ka tetemanthay-wa dardurtnu thurru ngarra ngay thangiriwaknu thani-yu. Nga, ku were pulangarr pumpannupup-ka ngarra da weyi-wa, i ku murrirrbe-ka ngarra da ku dirri pumpannupup. Mu ngay mani, kardu darrikardu nanki thathpirr-ka kardu manangka da da matha mere ngarra ngadha da-yu nganirrit i nganipup.”

59 Bere nhini thangunu Jesus kathu-ka mamna ngarra kardu nugarn numi deyida, “Nga. Nhinhi-ka thangiriwaknu thani.” Mu kardu nhini kathu-ka mamna ngarra Jesus, “Ya pule, kuguk da ngatha. Ngay-ka nganinu ngadha ngarra Yile ngay i ngarra pupup da-nu mana i babirrnu warda. I nhini thangunu ngay-ka nganhiriwaknu warda ngani-yu.”

60 Mu Jesus kathu-ka mamna, “Kardu pana ngarra mere da ngatha the kumangibath kuru-ka kardu nhini-wa pangu pubanmirrbirrnu puru-yu kardu ngarra pumpanpuwup-yu. Mu nhinhi-ka thurrunu kathu i thangiriwaknu thani ngarra ngay marra da matha i murrinh thanthelerrnu thurru Yile neki da matha ku Pule ngala pirranu i pirranpe purru kardu-yu.”

61 Bere nhini thangunu-ka kardu nugarn numi deyida mamna ngarra Jesus, “Pule, ngay-ka nganhiriwaknu ngani, mu marra-re warra ngadha ngay-ka murrinh ngurdirrayithnu ngarra kardu darrikardu ngay. I ‘yu’ ngatha pumanganu-ka nhini ngay-ka nganhiriwaknu warda nhini-yu.”

62 Mu Jesus kathu-ka mamna, “Nhinhi ngatha thangiriwaknu thani ngarra ngay-ka, nhini-ka mere thangku nebirl nukun, mu ngarra ngay da matha warda thangiriwaknu thurru. Mu kardu nangkal ngatha nenabibirl ngarra thangku nanhthi ngatha i ngay mere kumparra bungipak, nhini nukunu-ka mere ngarra Yile neki wurlk kurruna, wurda.”

10

Jesus Mampunkarart Kardu 72
Matthew 11.20-24

1 Bere nhini thangunu Pule Jesus-ka kardu ngamere deyida mampunkarart, kardu-ka 72-wa. I panpunperr warda kardu purdunthukthuknu purru perrkenku perrkenku da pana ngangka-re kumparra warra ngarra da mayern nukunu pununu pi.

2 Bere panpunperr i mampirra, “Nga. Kardu wurnangat terert nimin-ya parnam da ngarra putek ngala kanhi. Mu nanki-ka kardu mere thathpirr terert nhini-yu i mere ngarra nanthelerr nukun murrinh ngarra Yile neki nukun kardu ngarra wurnangat kanhi warda ngatha. Kardu mani bangkardu mi thungku dim-ka mere ngarra murartal mi terert warda ngatha mange nukunu ngatha-yu, mu nhini-ka kardu terert da matha kirrarrakay kumamanpi. I nanki deyida mani nadharrpunu Yile neki kardu-nu pumananmanpinu murrinh thathpi ngarra nukunu panthelerrnu puru ngarra kardu wurnangat kanhi warda ngatha parnam ngarra da putek ngala kanhi.

3 “I nga mampa, nurunu warda. I kardu wurnangat ngamere pana mere marda kumangert kuru ngay-yu, nhini ngay-ka ngurdunanthuknu nginipunh ku thip mani nanki-yu kardu pana-nu nginipunh ku were pulangarr murlakpun mani parninarranu.

4 I nga. Ngarra nururdurrnu-re-ka mere nukun numabath nuru ku mani-yu i nanhthi bag. I me put-ka nanhthi pana da matha ngarra nubammerdi nibim numabathnu nuru-yu. I parnturtpan da matha nurunu nhini-yu i

mere nuddurrayith nukun nuru kardu-yu ngarra mayern nurulilinu-re-yu,
mu nubankatnu da matha.
5 "I ngarra da town naruynemenu i ngarra thelput-te narnerdinemenu-
ka, marra-re-ka kanhi-wa murrinh numarranu-yu kardu ngarra thelput
parningkadhuknu-yu, 'Ya. Yile neki-ka pirrananpenu pani.'
6 I kardu pathanpun ngatha ngarra da thelput nhini parningkadhuknu-
ka, nhini Yile neki-ka pirranpenu thathpirr pani kardu nhini-nu-yu. Mu
kardu nhini ngatha mere le puyunarranu marda ngarra pigunu ngatha-ka,
nhini-ka murrinh nuddunmangkarlnu murrinh nhini ngarra numampirra-
yu.
7 I ngarra thelput kardu pathanpun da matha narnepupnemenu i mere
nukun nunnerdurrneme ngarra da thelput ngamere-yu. I mi dhepdhep
i kura ngarra panarramutnemenu-ka nullath-da-nu-matha-neme nhini-yu.
Mange-ka patha-wa nhini-yu kardu mi dhepdhep panarramutnemenu-yu,
nhini-ka wurlk ngarra Yile neki weyida nuyemananu nuru nhini-yu.
8 "I ngarra da town-te naruynemenu ngarra kardu le puyu-
narranu, nhini-ka nullath-da-matha-neme-nu mi dhepdhep ngarra
panarramutnemenu-yu.
9 I kardu matharr-wunngini pangu numankuwathanemenu nuru patha
i murrinh kanhi-wa numarranemenu-ya, 'Yile neki-ka manta warda Pule
ngala pinarranu thathpirr, nhini-ka da mange ngarra nukunu da matha
nariwaknu nuru.'
10 "Mu ngarra da town narurtuynemenu nuru-ka i kardu ngatha mere
le puyunarranu marda ngarra pigunu ngatha-ka, nhini-ka ngarra mayern
pilampirdarri nanuneme i murrinh-ka kanhi-wa numarrunemenu-yu
ngarra kardu,
11 'Nga. Ngankuneme-ka murrinh mana-wa nguddinarruyiththaneme
murrinh thathpi ngarra Yile neki nukunu wangu, mu nanki-ka murrinh
mere da matha nubinayepuptha. Nhini ngankuneme-ka me putek kanhi
ngarra me put pepe ngankuneme-ka nguyunungkumerurturlnemenu i
da kanhi-ka ngunnardurr-warda-nemenu ngankuneme-yu.' I bere kardu
nhini pubanankumangkardunemenu i the warda pumabathnu Yile neki-ka
mere warda pirranpenu pani nhini-yu.
12 "I nga, murrinh kanhi manarranu," Jesus kathu-yu mampirra. "Kardu
murntak pana nganaka ngarra da nan Sodom pardidha-ka da wiye
thathpirr pumedha pardi. I da nakurl-te-nu kardu nhini-ka piramar-
datnu kumparra warra ngarra Yile ngay, i nhini-ka da wiye thathpirr
pirrarranu kardu nhini-nu-yu. Mu kardu pana nimin ngarra mere le
puyunarrunemenu-ya ngarra da town nhini naruynemenu-ya, nhini-ka
da-ka wiye ngala thathpirr pirrarranu kardu nhini-nu-yu da nakurl-te-yu
ngarra piramardatnu kumparra warra ngarra Yile neki wangu-yu." Nhini-
wa Jesus murrinh mampirra-yu kardu ngarra 72 nhini-yu.

Bere nhini thangunu kardu 72 nhini-ka da pana ngangka-re punniwattha
i kardu murrinh parraninthelerrdha purni murrinh ngarra Yile neki
nukunu, i kardu matharr-wunngini pumenpathadha purni patha da
matha.
13 Bere Kangkarlmawu-ka murrinh warda mampirra ngarra kardu
pangu da nan pardipuptha-yu da Korazin i da Bethsaida. Murrinh-
ka kanhi-wa mampirra-yu, "Da-ka wiye thathpirr pirranarranu nanki-
nu-yu da ngarra Korazin i Bethsaida narnapup-yu. Mange ngala ngala
menarradha ngurrini nanki-nu-yu, mu nanki-ka mere narniparttha da
mange wiye nhini-yu. Mu mange ngala ngala nhini da ngatha merradha

ngatha kardu pangu-nu ngarra da Tyre i Sidon parnapup-ka, kardu nhini-ka da mange wiye parniparttha-wa da murntak warra i denmardathintha warda thathpirr da mange wiye nhini ngarra pumebaththa purni-yu.

14 "I nga," Jesus kathu-yu mampirra. "Kardu nhini-ka ngarra da Tyre i Sidon parnapup-ka da nakurl-te piramardatnu kumparra warra ngarra Yile neki-yu, i da-ka wiye pirrarranu kardu nhini-nu da nhini-nu-re-yu. Mu da-ka wiye ngala thathpirr pirranarranu nanki-nu-yu ngarra niramardatnu kumparra warra ngarra Yile neki-yu.

15 I nanki-nu ngarra da Capernaum narnapup ngarra kardu numem-nungala numpan-ka Yile neki-ka pananpinhithputhnu da ngarra thungku ngala wangu-yu. Ngay-ka mange ngala ngala deyida menarradha ngurrini nanki-nu-yu, mu nanki-ka mere narniparttha da mange wiye ngarra numammath numpan-yu.

16 "I nga," Jesus-yu mampirra. "Kardu nangkal ngatha binarrayepupnu i murrinh manarrabathnu purru-ka kardu nhini deyida bingayepupnu ngay-yu i murrinh mangabathnu purru-yu. Mu kardu nangkal ngatha murrinh panankamitnu nhini-ka ngay deyida wanku pangingkamitnu nhini-yu i Yile ngay ngarra wurdanngithuk ngay-ka pangkatmit-deyida-nu pi nhini-yu. Mampa-ya nuru warda," Jesus kathu-yu mampirra i wurdanpunthuk warda.

Kardu 72 Puddalath Ngarra Kangkarlmawu Warda
Matthew 11.25-27; 13.16-17

17 Bere nhini thangunu-ka kardu 72 nhini-ka puddalath warda ngarra Jesus i le patha thathpirr warda punnidha. I murrinh pumenadha pardi ngarra Jesus, "Pule, ku ngepan wiye ngarra kardu panthingkadhuktha pardi-ka ku ngiranmapuththa warda ngardi i pardinpirrdha warda purni nhini-yu ngarra murrinh nhinhi ngumenhnhirdarrine ngurni."

18 Mu Jesus kathu-ka mampirra, "Yu, ngay-ka bamkardu ku karrath-yu pirtpirt da matha dimmat i mentharday da kangkarl kathu nginipunh thu malarntath mani wurranmamath.

19 "I nga," Jesus kathu-yu mampirra. "Ngay-ka nanhthi lurruth ngala ngarra ngay wardarra ngamnarramut, i nhini-ka bere ngatha nunnuthur-rnu i nunnuwinhikatnu ngarra ku pangkuy murlak i ku dalmarnti-yu, i nhini-ka mere ngarra bananlele nukun ngarra wurlk Yile neki-re numananu nuru-yu. I ku karrath-ka mere ngarra mananmert nanki-yu, nhini-ka ngay wangu-wa nanhthi lurruth ngala thathpirr ngempewal ngarra nanhthi lurruth ngala nukunu ku karrath nhini-yu. I nanhthi lurruth ngala ngay thangunu-ka berengunh ngamnarramut wardarra.

20 "Mu nga," Jesus kathu-yu mampirra. "Nanki le patha nardidha-ka nhini-ka ku ngepan wiye ngarra kardu panthidha purni-ka niranma-puththa nardi-ya murrinh ngarra thathpi nanki thangunu kathu-yu. Mu le thathpirr warda nurunu nhini nanki-ka kardu ngarra Yile ngay nukunu warda nhini-yu, i murrinh ngarra nanki-ka damnantilil wardarra nanhthi ngarra buk nukunu, i nhini nanki-ka bere matha wangu narninu ngarra da nukunu wangu-yu da kangkarl-ya," Jesus kathu-yu mampirra.

21 Bere da nhini-re ngarra kardu nhini puddamnalath ngarra Jesus-ka, nukunu-ka le thathpirr dinidha ngarra Ngepan Yile nukunu thangunu-yu. I murrinh warda mamna ngarra Yile nukunu, "Yile, nhinhi da matha Pule ngala thathpirr thim ngarra kangkarl i da putek kanhi-yu. I ngay-ka ngamnhiriparl ngem nhini weyida da mange ngarra nhinhi thampunkarr wardarra kardu pana ngatha yida, mu mere thenkarrdha da mange ngarra

nhinhi kardu ngarra murrinh piyemam pumpan the pumammath pumpan
da terert. Yu Yile, nhini da matha mange marda nanganart thim," Jesus
kathu-yu mamna.
22 Bere nhini thangunu Jesus kathu-ka mampirra ngarra kardu, "Nga
kardu. Yile ngay-ka murrinh wurnangat warda ngatha banngiwerdi
ngarra mukmuk ngay i nanhthi lurruth ngala thathpirr damngamut. I
kardu-ka mere thathpirr the numangibath ngay-yu, mu Yile ngay da matha
the thathpirr kanthinngi. I ngana deyida mere nangkal the thathpirr
mabath Yile ngay-yu, mu ngay da matha wakal ngarra nukunu-ya the
nganthin nukunu pangu-yu. I ngay-ka kardu ngamere deyida ngurdun-
thethithnu ngarra Yile ngay-nu-yu kardu ngarra ngay mampunkarart-ya."
23 Bere Jesus-ka wurdampirrumardarduyneme pirrim ngarra kardu
pulangay nukunu i mampirruneme peneme da matha, "Nhini-ka patha-wa
thathpirr nubamngingkarduneme ngay-yu Christ-ya wakal nukunu Pule
ngala Yile neki wurdanngithuk-yu.
24 Nankuneme-ka nubamngingkarduneme ngay-yu i nubimngayepup-
neme murrinh thathpi ngarra ngay-yu. I kardu murntak nhini ku prophet-
ya i kardu pule ngala ngala-ya nginipunh nhini deyida mani marda
pumerttha punni. Mu kardu-ka mere pubengingkardudha ngay-yu i mere
pubinangayepuptha ngay-yu," Jesus kathu-yu mampirruneme.

Kardu Ngamengka Mammanpi Kardu Jews

25 Bere kardu nugarn ngarra murrinh law Jews pigunu wur-
dininthethiththa wurrini-ka dempirnturt warda i murrinh wurdanthap
ngarra Jesus-yu. I mamna, "Ya Pule. Ngarra-wa mange ngamanu ngurru
kanhi-yu kardu ngay birnu-nu bere matha wangu nganinu-yu?"
26 Bere Jesus kathu-ka mamna, "Nhinhi-ka thurdanpunthethith thurran
murrinh law Moses nukunu nawa? I ngarra-re-wa murrinh law nhini mam
yibim-yu?"
27 "Kanhi-wa murrinh law-yu," nukunu kardu nhini kathu-yu mamna
ngarra Jesus-yu. "Marda thathpirr pumartnu purru Yile neki, wunku
marda-ya, i wunku ngepan-ya i wunku nginipunh-ya i wunku mukmuk
wanku. I nginipunh neki deyida mani marda thumemnurt thurran
i thirrimnupe thurran nhini-ka marda pumanartnu purru i pirranpe-
deyida-nu purru kardu ngamere-yu."
28 "Yu, nhini da," Jesus kathu-yu mamna. "Mange nhini thamanu thurru-
ka i nhini-ka bere matha wangu birnu thaninu."
29 Mu kardu nhini kathu-ka da the mabathnu purru thangku kardu nimin
marda manartnu purru-yu. I nhini-ka murrinh deyida mamna ngarra
Jesus, "Ya. Kardu ngamere pana ngarra marda manartnu ngurru-ka kardu-
ka wunku ngamengka kama i kardu ngarra darrikardu ngay kama marda
manartnu ngurru-yu?" Dantharrpu kardu nhini kathu-yu.
30 Bere Jesus-ka murrinh warda wurdamnayith i mamna, "Nga. Kardu
nugarn nungardurr da Jerusalem thangunu kathu i nadha dini wurdanthut
da ngarra nan-nu warda wangu Jericho. Bere ngarra nukunu-re nadha
dini-ka kardu darrarart-wunka kathu parnamnamanthip i pumangarnta
i nanhthi purrkpurrk nukunu pardimatkuttha. I punnibattha pardi i
pumpantalal da mana. I parnampart pangu da yungurrkurrktha.
31 "Bere nhini thangunu-ka ku yilarn ngarra da church ngala pangu
Jerusalem thangunu kathu-ka wurrinidha wurdanthut ngarra mayern
nhini da ngatha. Mu ngarra nukunu-re bamkardu kardu nhini
yungurrkurrktha-ka nhini-ka panthikat pangu-re nadha dini.

32 I nhini thangunu-ka kardu numi deyida ngarra da church ngala
thangunu wurlk medha kardi kardu Levite-ya wurrinidha wurdanthut
ngarra mayern nhini da ngatha. I nukunu-ka bamkardu deyida kardu
nhini yungurrkurrktha-yu i panthikat deyida pangu-re nadha dini-yu.
33 I nhini thangunu-ka kardu numi deyida wurrinidha ngarra mayern
nhini da ngatha wunku ku tangki wanku. Nukunu kardu nhini-ka
kardu ngamengka da nan-wa Samaria thangunu kathu. I nukunu deyida
bamkardu kardu nhini yungurrkurrktha-yu i damnamardathin warda
nhini-yu. 34 I bere wurrininadha pangu i mamparlak nanhthi oil i kura
wine ngarra nanhthi lirrwi kumulung nanhthi punadhapnu yidingurr. I
nanhthi strapping warda bannapak. I nhini thangunu-ka bannarripak
ngarra ku tangki nukunu i mebertidha wurrini pangu warda wangu ngarra
thelput ngala ngarra kardu da parnapup-ya. I kanthinnurdi i pangu da
dirrapedha kardi.
35 "Bere da thipinhire nhini kardu nhini-ka ku mani damnamut ngarra
kardu pule nhini ngarra da thelput ngala nhini meyittha dini. I murrinh
warda mamna, 'Nga. Ku mani kanhi nabathnu i kardu matharr-
ngini kanhi thirrangapenu thani. Mu ngay-ka ngunungam warda ngem.
Mu ku mani kanhi ngatha kunungingki-ka nhini-ka nakurl deyida ku
ngampamutnu ngarra ngurdiwurl-deyida-nu kathu-yu.' "
36 Nhini-wa murrinh niyithniyith Jesus wurdamnayith-yu ngarra kardu
pana ngarra murrinh law wurdininthethiththa wurrini-yu. I murrinh
warda mamna, "Nga. Kardu perrkenkuneme nawa purnelilidhaneme
ngarra mayern nhini-yu i pubamkangkarduneme kardu nhini ngarra
thu pumpanmat-yu. Mu kardu ngarra nimin kardu patha thathpirr
wurrininadha-yu?"
37 I kardu nhini kathu-ka mamna ngarra Jesus, "Kardu pana nimin
darrikardu marda-yu ngarra damnamardathin i mammanpi, nukunu
nhini darrikardu wurrininadha i marda manganart-yu."
I Jesus kathu-ka mamna deyida, "Yu nhini da. Mu nga, nhinhi-ka mange-
ka mangini nhini deyida mani thamanu thurru-yu."

Jesus Pangampirruruy Martha i Mary

38-39 Bere Jesus i pulangay nukunu-ka pumpankardurr-warda-neme da
nhini thangunu i da numi deyida-nu warda wangu punnadhaneme. Bere
parramkaruyneme da town kunungingki i punnadhaneme da ngarra
thelput piguna Martha i Mary.
Bere nigunu Martha-ka nungammardale Jesus-yu. I mamna, "Kagu,
thanirdinu mi dhepdhep-nu." Bere Jesus-ka kanardi i kanawup. Bere
nigunu Martha-ka mi warda mewathawathadha kardi, mu nigunu Mary-
ka wurrininadha ngarra Jesus i kanawup pepe manta ngangka da ngarra
me nukunu, i binanayepuptha dini murrinh ngarra wurdiniyiththa kathu
dini.
40 Mu bere nigunu Martha-ka mi dhepdhep terert merruwathawathad-
haneme kardi-yu mange nigunu-yu, i kardu-ka mammardaraki-wa Mary-
nu-yu mere memanpidha-yu. I nhini nigunu-ka wurrininadha ngarra
Jesus i mamna, "Pule, munak ngay kanhi-ka kanamngipart mange ngay da
matha mi manarruwathawathanemenu ngani-yu. Mu nhinhi-ka murrinh
nange-wa nigunu mangimanpinu-yu."
41 Mu Jesus kathu-ka mamnge, "Martha, Martha. Mere thewerr nukun.
Mu nga, mukmuk terert-ka mere nabath thurru.

42 Mu da mange numi da matha thama thurru-yu, mangini Mary kanhi
mani mam dim-ya. Nigunu-ka murrinh thathpi ngarra ngay da matha
bimngayepup dim, i nhini-ka mere ngarra nukun ngurduthuk ngay-yu."
Jesus kathu-yu mamnge.

11

Jesus Wurdanpunkuyethithneme Murrinh Prayer-nu
Matthew 6.9-13; 7.7-11

1 Bere nhini thangunu Jesus i pulangay nukunu-ka pumpankardurr-
warda-neme i da numi-nu warda wangu punnedhaneme. I Jesus-ka
dininangerrentha ngarra Yile nukunu wangu. Bere ngarra nukunu-re mur-
rinh damnarikerdek ngarra Yile nukunu-ka kardu numi pulangay nukunu
kathu-ka mamna, "Pule, thurdungankuyethithnuneme da mange pana
ngarra Yile neki nukunu wangu ngenangerrennuneme nginipunh John the
Baptist mani wurdanpunkuyethithneme ngarra pulangay nukunu."
2 Bere Jesus kathu-ka mampirruneme, "Kanhi mani-wa murrinh ne-
nangerrennemenu ngarra Yile neki-yu. Yile, nhinhi da matha ngala
thathpirr-yu i patha da matha. I nhinhi da matha nganhiriparlnu ngarni-
yu. I nganki nganhidharrpunu thingarranu kardu Pule ngala thathpirr
ngarra kardu wurnangat warda ngatha.
3 I mi dhepdhep thangarramutmutnu thurru.
4 I thirranganmaputhnu da mange wiye ngumebaththa ngardi, nhini
nganki-ka nguyenthekum warda da mange wiye ngarra kardu ngamere
thangunu kathu pumengarradha purni-yu. I nanganmanpinu murrinh
ngarra nhinhi da matha ngumampabathnu ngarni ngarra ku karrath-te
mangantullulnu-yu. I nanganyitnu thurru nganki-yu, nhini ku karrath-
ka mere ngarra nukun manganbert. Murrinh-ka nginipunh nhini mani-
wa nuddinayithnu nuru ngarra Yile neki-nu wangu," Jesus kathu-yu
mampirra.
5 "I nga, murrinh numi-yu," nukunu kathu-yu mampirruneme. "Kardu
numi ngatha ngarra nankuneme pununanu kama pi ngarra darrikardu
nukunu ngarra da kalkkalk i murrinh mananu, 'Ya, mi dhepdhep kathu
thangamut.
6 Kardu pulangay ngay pangamngaruy marra kanhi da ngathparr
thangunu kathu i ngay mi-ka mami-wa nukunu-nu-yu.'
7 I kardu darrikardu nhinhi-ka pimpakay ngarra inside thangunu kathu,
'Nga, mere nangimaputh nukun. Ngay-ka nganthap wardarra nanhthi
tuwa-yu i ngay i wakal ngay-ka ngarra da pit ngarrimkangime. I ngay-ka
mere ngarra ngewirnturt nukun i mi dhepdhep mere ngampamut nukun.'
8 Bere kardu darrikardu nukunu nhini-ka mere ngarra kewirnturt i
kanamut mi dhepdhep. Mu bere ngatha nukunu nhini padharrpu kama
pani, nhini nukunu-ka kewirnturt i mi kanamut mi pana ngarra nukunu
dantharrpu-yu.
9-10 "Nga," Jesus kathu-yu mampirruneme. "Mange nginipunh murrinh
nhini mani-ya nankuneme-ka bere ngatha wangu nadharrpununeme
narne Yile ngay nanhthi pana-nu narnamyeyma. I ngana deyida nanhthi
nhini-nu nirawinhadhathnemenu nuru, i nhini Yile ngay-ka nanhthi-
ka panarrungkardanuneme warda nhini-yu. Kardu bere matha wangu
nadharrpununeme nuru Yile neki, i nhini nukunu-ka nanhthi warda
kanarrumutnu warda ngarra nankuneme-yu nanhthi pana ngarra da
narramkadharrpuneme-yu?

11 “I nga nankuneme yile yile,” Jesus-yu mampirra. “Wakal nankuneme
ngatha kanankudharrpuneme ku ngurlmirl-nu, nankuneme-ka mere
narramutneme-mani-wa ku pangkuy-yu, wurda.
12 I ku tumtum-nu ngatha kanankudharrpuneme-ka nankuneme-ka
mere ngarra kama mani narrumutneme ku nan-yu nawa dalmarnti,
wurda.
13 Kardu nanki-ka mere patha thathpirr nuru mu nanki-ka the-wa
numammath mi dhepdhep patha da matha narrampirramut-yu ngarra
wakal nanki-yu. Mu Yile neki-ka patha thathpirr-wa nhini-yu, nhini
nukunu-ka da kangkarl kathu nanhthi patha thathpirr damnarramutmut
wurran nhini-yu. I nukunu ngatha nadharrpu ngarra Ngepan nukunu-
nu paninannginirdinu-ka i nhini-ka panarramutnu warda nhini-yu,” Jesus
kathu-yu mampirra.

Jesus i Ku Karrath
Matthew 12.22-30,43-45; Mark 3.20-27

14 Bere nhini thangunu Jesus-ka nungammaku ku ngepan wiye ngarra
kardu nugarn thangunu kathu. Ku ngepan wiye nhini-ka murrinh
bunidhapeptha wurrini kardu nhini-yu. Mu ngarra nukunu-re Jesus
nungammaku ku nhini-ka, kardu nugarn nhini-ka murrinh deyida
kardingerrentha. I kardu wurnangat-ka pumemnamardat warda nhini-yu.
15 Mu kardu ngamere murrinh pumerradha punni, “Awu, nukunu Jesus-
ka ku karrath kathu damnamut nanhthi lurruth ngala pana-yu i da-ka
nhini weyida pirrimpunmaputh wurran ku ngepan wiye ngarra kardu
thangunu kathu-yu.”
16 I kardu ngamere-ka pubuythaptha mana-wa Jesus-yu i parrantharrpu
da mange ngala-nu pamanu wunku lurruth ngala ngarra pule ngala Yile
neki thangunu-yu.
17 Mu Jesus-ka bangampunmarde i murrinh warda mampirra, “Nga
kardu. Kardu darrikardu ngatha thu kuyunuthuk kuru-ka nhini-ka kardu
kuyunurikerdek-wa nhini-yu. I kardu darrikardu manta ngatha kuyuthuk
kuru-ka nhini-ka kardu kuyunurikerdek deyida nhini-yu. I kardu-ka mere
warda lurruth parnenungime, i mere warda mitmit parnenungime nhini-
yu.
18 I mangini nhini mani ku karrath-ka mere kirranmaputh kurru ku
ngepan wiye wiye nukunu ngarra kardu thangunu kathu-yu, wurda da
matha. Mu nukunu nhini i ku ngepan wiye wiye ngarra nukunu-ka marda
ngala da matha parnamkaneme-yu. Mu ku karrath ngatha ku ngepan
wiye wiye kirranmaputh kurru-ka nhini peneme-ka mere warda mitmit
karnenemenu, i mere warda lurruth ngala karne-nukun-neme, wurda da
matha warda. I peneme-ka kuyunungkurikerdek-da-matha-neme nhini-
yu.”
19 “Nankuneme numamkaneme-ka ku karrath kathu nanhthi lurruth
ngala ngarra nukunu damngamutmut wurran ngarra ngay ku ngepan
wiye wiye-nu ngarrimpunmaputh ngurran-yu. Mu nga, murrinh kanhi
nganankudharrpunemenu, kardu nangkal nimin nanhthi lurruth ngala
dampirramutmut wurran kardu ngarra nankuneme ku ngepan wiye wiye-
nu pibimpunmaputh pumpan-yu? Nganaka, nangkal nhini-yu? Yile neki
nawa nanhthi lurruth ngala dampirramutmut wurran-yu? Mu nhini
nankuneme-ka murrinh narrampirrayirrart ngarra ngay-nu-yu numamn-
ganeme ku karrath kathu nanhthi lurruth ngala damngamutmut wurran-
yu.

20 Mu nga. Ngay-ka ngarrimpunmaputh ngurran ku ngepan wiye wiye ngarra kardu thangunu kathu, nhini ngay nganthin ngurran-ka ku ngepan lurruth ngala ngarra Yile neki thangunu kathu-wa. Nanhthi lurruth ngarra ku karrath nukunu-ka wurda-wa nhini-yu. I nhini-ka the-wa numabathnemenu Yile neki kardu Pule ngala wardarra dimpirra kardu ngarra nukunu-yu.

21 "I nga." Jesus kathu-yu mampirra. "Kanhi-wa murrinh numi-yu. Kardu lurruth ngala wunku thamul wanku-ka dirranganpe kanam thelput nukunu i nanhthi purrkpurrk nukunu-yu. I mere nangkal ngadha mangkardap nanhthi purrkpurrk nukunu-yu.

22 Mu kardu lurruth ngala thathpirr ngatha meninthatha kardu nhini-yu i kardu nhini-re kathu kawarl, nhini-ka thamul nukunu ngarra wurdiniyemittha wurrini-ka mamakutnu warda i nanhthi purrkpurrk nukunu wanku mangkardarrarartnu i marrayerryerrnu warda ngarra kardu darrikardu nukunu," Jesus kathu-yu mampirra.

23 "I nga numi-yu. Kardu nangkal ngatha mere kangiriwak kurru ngarra ngay, nhini nukunu-ka mere marda thathpirr mangert kurru. I ngana deyida kardu ngatha mere kunperr kurru kardu ngarra ngay-nu, kardu nhini-ka bannganthalang warda-wa nhini-yu ngarra ngay wangu-yu."

24 Bere Jesus-ka murrinh deyida mampirra, "Nga. Ngarra ku ngepan wiye thangunu kardu kanampart-ka, nhini-ka nungawat dim da ngarra demtumtum ngarra kura makura i da-nu dirranganpinhadhath tharra. Mu mere ngatha bardurt da-yu nhini nukunu-ka murrinh warda memnu mange nukunu, 'Aa yu. Ngay-ka ngurdinawurlnu kardu pangu deyida ngarra nganampart i nganinginirdi-deyida-nu.'

25 Bere nhini thangunu-ka wurdamnawurl pangu deyida i bangarnurt kardu nhini da ngatha-ka watmam warda i patha da matha kanam kardu nhini-yu.

26 Bere ku ngepan wiye nhini-ka mampirrukayneme ku 7 deyida kathu i ku-ka ku wiyenpun thathpirr nhini-yu. I ku-ka parnamkanginirdi-wardaneme kardu nhini-yu i da warda parnamkapupneme. I nukunu kardu nhini-ka kardu wiye thathpirr warda wurran kardu nhini-yu, mu da marra-re-ka kardu nhini-ka wiye kununingki da matha wurrinidha-yu."

27 Bere ngarra nukunu-re Jesus diningerren-da-dha-ngatha-ka kardu palngun numi dimnakay ngarra kardu wurnangat thangunu kathu. I mamna, "Nga. Kale nhinhi-ka le-wa kani nginipunh pana-yu wakal nugarn thirrim pana mani-yu."

28 Mu Jesus kathu-ka mamnge, "Yu, mu kardu nangkal ngatha binayepup murrinh ngarra Yile ngay i murrinh manabath-ka nukunu nhini-ka le-wa thathpirr kurru nhini-yu."

Kardu Parrantharrpu Kangkarlmawu Da Mange Ngala Pamanu
Matthew 12.38-42; Mark 8.12

29 Bere kardu wurnangat nimin-ya puyenawerrdha punni ngarra Kangkarlmawu. I murrinh warda mampirra, "Kardu wurnangat warda ngatha kardu wiyenpun i mere thathpirr pumanabath puru murrinh ngarra thathpi Pule ngala Yile neki-yu. Kardu-ka parramngidharrpu da mange ngala-nu ngamanu wunku lurruth Pule ngala Yile neki wanku. Da murntak warra nganaka Yile neki kathu da mange ngala mamna ngarra kardu prophet murntak nhini-nu-ya Jonah. I da mange ngala mangini murntak nhini da matha pubangkardu-deyida-nu.

30 Yu, kardu nhini-wa Pule ngala Yile neki manthibirnu-yu ngarra ku ngurlmirl ngala thangunu-yu. I nhini kardu pangu Nineveh-ka the-wa pumebaththa punni Pule ngala Yile neki-ka ngala-wa thathpirr. I mange nginipunh nhini deyida mani ngay, kardu ngarra da kangkarl kathu ngurdamnarrathut-ka nhini Yile neki deyida mangiyibirnu-deyida-nu, i kardu pubamngingkardunu-yu.
31 I kardu muthingka pana nganaka da nan thangunu kathu Sheba. Da murntak warra nigunu nadha dini da ngathparr nhini thangunu kathu i murrinh-nu binanayewuptha dini murrinh ngarra nukunu nan-ya King Solomon, kardu nukunu nhini-ya ngarra murrinh mukmuk ngala kanthidha wurrini. I da nakurl-te nigunu wanku kumparra warra pirramardatnu ngarra Yile neki i kanhi-wa murrinh manarranu da nhini-nu-re-yu, 'Nanki-ka mere ngadha narniparttha da mange wiye ngarra numebaththa nardi, nhini nanki-ka ngarra da thungku ngala da matha nurunu-yu.' Nigunu kathu-yu manarranu. Yu, nukunu ngalantharr nhini King Solomon-ka kardu ngala-wa, mu kardu nugarn numi kanhi da karrim kardu ngala thathpirr dimpewal ngarra nukunu nhini King Solomon-yu." Jesus kathu-yu mampirra.
32 "I nga. Da nakurl-te ngarra kardu wurnangat warda ngatha niramardatnu kumparra warra ngarra Yile neki, kardu nhini deyida wanku ngarra da nan thangunu-ya Nineveh pardipuptha-ka ngarra Yile neki deyida kumparra warra piramardatnu. Kardu nhini-ka murrinh pubimnayepup i murrinh pumamnabath ngarra ku prophet nhini-ya Jonah murrinh merradha wurrini. I nhini kardu-ka daninmardathintha warda kardi da mange wiye thangunu pumebaththa pardi i parnampart warda nhini-yu. Mu da nakurl-nu-re-ka kardu nhini kathu-ka murrinh pumanarranu, 'Nanki-ka mere ngadha narniparttha da mange wiye ngarra numebaththa nurni nhini Yile neki-ka ngarra da thungku ngala warda wangu purdunanthuknu.' I nga, murrinh kanhi manarranu, kardu ngalantharr murntak nhini Jonah-ka kardu ngala-wa nukunu-yu, mu kardu nugarn numi kanhi da karrim kardu ngala thathpirr dimpewal ngarra nukunu Jonah-yu."

Kangkarlmawu Wurdanpunthethith Nanhthi Kamarl-nu
Matthew 5.15; 6.22-23

33 Bere nukunu Jesus-ka murrinh numi warda mampirra, "Nga. Mere nangkal ngadha karibirl thungku lem-yu i kurdungath warda nhini-yu. I nukunu-ka mere deyida bupak pepe ngarra pakit-yu, wurda. Mu nukunu-ka kangkarl da matha mamkale i thungku-ka parlarrangnu pintha. I kardu ngarra thelput nukunu-re parnimardinu-ka nhini-ka thungku nhini warda pubangkardunu.
34 I nga. Nanhthi kamarl ngarra nanki-ka mangini thungku layit mani-wa nhini-yu ngarra ngepan nanki-nu-yu. Nanhthi kamarl ngatha da patha-nu numpanmirlbirl, nhini-ka nanhthi ngepan-ka tarangka da matha palarrangnu pani nhini-yu. Mu kamarl ngatha da wiye-nu numpanmirlbirl-ka, nhini ngepan-ka da ngarra thipmam binhi mani-wa narnam nhini-yu.
35 I nga. Murrinh thathpi ngay-ka mangini thungku damlarrang deyida mani ngarra nginipunh nanki-nu-yu. Nhini-ka mere nangingkamit nukun murrinh ngarra ngay-yu i nhini-ka mere warda thipmam binhi nurunu nhini-yu.

36 Mu nga. Murrinh thathpi ngay numangabathnu ngatha nuru i
nurdungayemitnu ngatha nuru-ka nhini-ka mere warda thipmam binhi
nurunu nhini-yu. Mu nhini nanki da ngarra patha da matha nurunu."

Jesus Mampunmardawerr Ngarra Kardu Pana-nu Ngarra Murrinh Law Puddininthethiththa Punni
Matthew 23.1-36; Mark 12.38-40; Luke 20.45-47

37 Bere ngarra nukunu-re Jesus murrinh dampirrarikerdek-ka kardu
nugarn kardu Pharisees-ya dantharrpu Jesus mi dhepdhep pulathnu
ngarra thelput nukunu wangu-yu. Bere Jesus i kardu nhini-ka pangu
warda wangu naninthadha dini ngarra thelput kardu nhini da nukunu.
Bere kanamninthardi i mi warda dinininthamurrktha wunku kardu
Pharisees ngamere wanku-yu.
38 Bere kardu nugarn nhini kathu-ka bemkabatnintha ngarra Jesus-yu
nhini-ka mere menanumapurldha warra ngadha mange ngarra nukunu-yu
da ngarra mange murntak kardu ngarra nhini Pharisees pumedha punni-
yu.
39 Bere Jesus kathu-ka mampirra, "Nanki kardu Pharisees-ka kardu bere
matha wangu numemnupurl numpan nanhthi nginipunh nanki-yu. Mu
marda ngarra nanki-ka nanhthi wiye ngala thathpirr nanthin numpan i
wertnumarnti-wa nhini-yu.
40 Nanki-ka kardu mere ngadha the thathpirr numabath nuru. Pule ngala
Yile neki-ka nanhthi nginipunh ngarra nanki mampatha i nanhthi marda
ngarra nanki deyida wanku mampatha.
41 Nhini-ka mere nukun kardu wertnumarnti nuru mu nanhthi nar-
ramutmutnu nuru ngarra kardu mananhthi-wunka i nhini-ka nginipunh
ngarra nanki-ka tarangka warda nhini-yu.
42 Nanki kardu Pharisees-ka mere le nukun nuru. Nanki-ka mi ngarra
kadin thangunu kathu mi kunungingki narramnamutmut numpan ngarra
Yile neki-yu. Mu nanki-ka mere thathpirr marda numart nuru Yile neki-
yu i mere mange patha nururra ngarra kardu-yu. Mange-ka patha-wa
nhini-yu nanhthi narramnamutmut numpan ngarra Yile neki-yu, mu da
ngala thathpirr-ka marda numartnu nuru Yile neki-yu i da mange patha
nururranu ngarra kardu-yu.
43 "I ngana deyida," Jesus kathu mampirra. "Nanki kardu Pharisees-
ya mere le nukun nuru. Ngarra da church mana narnardi-ka nhini-
ka le-wa numpan nhini-yu narnawup ngarra da chair patha-patha-yu
ngarra kumparra wurrankadhuk-yu. I nanki-ka le numpan numpannilili
pana ngangka-re ngarra kardu wurnangat pirrimkadhuk i nhini kardu-ka
pirananthenhthenhnu warda nhini-yu i panantiparlnu warda parni nhini-
yu.
44 "I ngana deyida mere le nukun nuru. Nanki-ka nginipunh kardu patha
mani numemnurart numpan mu marda nanki-ka wiye thathpirr-wa i da
mange wiye pangannanka pumpan ngarra kardu wurnangat-yu."
45 Bere kardu Pharisees kardu numi-ya mamna warda ngarra Jesus-yu,
"Pule, nhinhi-ka kardu thannganka mpa thanam-ya."
46 Mu Jesus kathu-ka mampirra deyida, "Nanki ngarra murrinh law
nuddanpunthethith numpan-ka mere le nukun nuru nhini-yu. Nanki-
ka nungannarriral numpan ngarra murrinh law nhini-yu. Nanki-ka
murrinh law ngamere deyida numampatha numpan i kardu numam-
punnilil numpan murrinh pumanarrabathnu puru-yu i da tetemanthay
da matha narrampirramutmut numpan-yu. Mu nanki-ka mere deyida
numenumabath nuru murrinh law ngarra nanki ngatha-yu.

47 “I ngana deyida mere le nukun nuru nhini-yu. Kardu ngalantharr
murntak nanki-ka da murntak warra punninthuktha punni kardu pana
ngarra murrinh thathpi Yile neki puddanarrayiththa punni. I nanki-ka da
mintilbith pana ngarra pubenmirrbirrdha punni-ka da lelunh da matha
numampatha numpan i niranganpe numpan da nhini-yu.
48 Kardu ngalantharr nanki-ka thu punninthuktha punni kardu pana
ngarra murrinh thathpi Yile neki puddanarrayiththa punni i nhini nanki-
ka niranganpe warda numpan da mintilbith pigunu-yu. Nhini nanki-ka
le-wa numpan kardu thu punninthuktha punni-yu.
49 Nga. Da murntak warra-ka Yile neki murrinh kanhi-wa mam-yu,
‘Ngay-ka ngurdurradhukthuknu ngurru kardu nugarn-yu ngarra kardu
Jews-nu-yu i murrinh thathpi ngay-ka puddurrayithnu puru-yu. Mu
kardu Jews-ka punthuknu puru kardu ngamere nhini-yu i yidingurr
parramutmutnu puru kardu ngamere-yu,’ mam nukunu Yile neki kathu-
yu.
50-51 “I nga.” Jesus kathu-yu mampirra deyida. “Kardu ngalantharr
murntak nanki-ka thu punninthuktha punni kardu nugarn pana ngarra
Yile neki wurdininthukthuktha dini-yu. Kardu marra-re thangunu kathu
nukunu nan-wa Abel i ngarra da nukunu da mana Zechariah kardu
ngarra nanki-ka thu punninthuktha punni kardu nhini-yu. I ngay
murrinh manarranu-ka Yile neki-ka punantirdanu nanki kardu pana
ngarra birnu narnam kardu pana-nu kardu ngarra darrikardu nanki
thangunu punninthuktha punni kardu nhini-ya. Nukunu nhini Zechariah-
ka pumpanmat ngarra murrinh church ngala da matha da manta ngangka
da ngarra ku pinnangamnapek pibim Yile neki-nu-yu.
52 “I ngana deyida,” Jesus kathu-yu mampirra. “Nanki ngarra murrinh
law nuddanpunthethith numpan-ka mere le nukun nuru nhini-yu. Nanki-
ka mere thathpirr nuddunthethith nuru murrinh law-yu. Mu nanki-
ka numpanpunpengkaywuy numpan kardu-yu i narrampirradhawup
numpan kardu-yu da mange ngarra Yile neki nukunu the pumabathnu-
yu.” Nhini-wa murrinh-yu Jesus mampirra ngarra kardu Pharisees-ya.
I nhini thangunu-ka kanampunpart warda i nungardurr pangu warda
wangu.
53-54 Mu kardu nhini-ka parramnarithi warda ngarra Jesus-yu. I
nhini thangunu kardu Pharisees nhini-ka bere ngatha wangu murrinh
parranidharrpudha punni ngarra Jesus-yu kardu bere matha mana wangu-
wa perrengurradhaththa puyi nukunu-yu i murrinh perrenakthuktha
mana-wa puyi i kardu warda pumertadha i puyibattha nhini-yu.

12

Yile Neki Dirrangannhipe Wurran
Matthew 10.28-33; 12.32; 10.19-20

1 Bere nhini thangunu-ka kardu wurnangat puyemperr ngarra Jesus-yu.
Kardu-ka wurnangat nimin-ya i nanhthi me-ka punnanumethurrthurrdha-
wa punni. Mu da marra-re warra ngadha-ka Jesus-ka wurdampir-
ruyithneme ngarra pulangay nukunu, “Nga peneme,” mampirruneme.
“Thawath wangu nururrunemenu kardu Pharisees-yu kardu pana ngarra
murrinh law puddannanthethith pumpan-ya. Kardu nhini-ka patha-
wa pumemnurart pumpan mu kardu-ka kardu wiye-wa nhini-yu. I
parrampunpinhingkayit pumpan da ngarra wiye wangu. Nhini-ka thawath
da matha wangu nururruneme i mere nankuriwak-nukun-neme nuru
kardu nhini-yu.

2 “Mu nga. Kardu thangku ngatha mange nhini pinumardarriwupnu
parni ngarra mange pumanarranemenu-ka, nhini-ka da nakurl-te warda
the pumabathnu kardu wurnangat warda ngatha ngarra nukunu Yile neki-
re warda manmardarripurlnu.
3 I murrinh dederrk pana ngarra kardu namam numpan da ngarra
thipinhi-ya i murrinh ngarakngarak numpan ngarra thelput nganamarda
nhini da nakurl-te-wa kardu wurnangat warda ngatha pubiyepupnu
murrinh nhini pilampirdarri da matha.
4 I nga peneme. Ngay-ka manarrunemenu mere nukun nenkumanham-
neme kardu pana ngarra thu punankuthuknu-ngatha-neme-yu. Kardu
punankuthukneme-ka nginipunh da matha, mu kardu nhini-ka mere
ngarra kunankubatneme nukun nanhthi ngepan ngarra nankuneme-yu.
5 Mu Yile neki da matha nemanhamnemenu nuru-yu, nukunu da matha
kardu mani pirranputhnu ngarra da thungku ngala wangu, da nan
Hell, nanhthi nginipunh-ya i nanhthi ngepan wanku. I nhini ngay-ka
mamnankumardawerrneme nankuneme-ka numerrdharrnu nukunu da
matha nemanhamneme nuru-yu.
6-7 “Nga, ku murrirrbe purrkpurrk nganaka, ku-ka ngathayida-wa nawa?
I ku ngatha thelim nuyemanu-ka nhini ku mani wakal da matha numart.
Mu Yile ngay-ka the kanthin ku terert nhini warda ngatha-yu. I ku numi
ngatha buybat i kupup nhini nukunu-ka the kanthin ku murrirrbe nhini-
yu. I nanki deyida wanku the kanthinnan. I thangku numa ngatha nanhthi
pemarr ngarra pelpith nanki nanthin numpan-ka the deyida kanthin
nukunu Yile ngay-yu. Nhini ngay murrinh manarranu-ka mere nenham
nukun nuru, nanki-ka ngala thathpirr nimpunpewal ngarra ku murrirrbe-
yu.
8 “I nga. Nubingayepup-kathu-neme,” Jesus kathu-yu mampirruneme.
“Nankuneme-ka kardu ngay-wa. I kardu ngatha murrinh nuyemarrane-
menu nuru nankuneme-ka ngarra ngay da matha narramngiriwakneme
numpanka, nhini ngay kardu darrikardu nanki thathpirr-ka nganirrathar-
rmunu ku angel pangu parnam ngarra da Yile ngay-yu.
9 Mu kardu nangkal ngatha ngarra kardu ngamere-nu wangu murrinh
kanhi marranu, ‘Ngay-ka mere ngariwak ngurru Jesus-yu.’ Nhini ngay
kardu darrikardu nanki thathpirr-ka murrinh nhini deyida wanku nganir-
ratharrmunu ngarra ku angel-yu, ‘Kardu pana-ka kardu mere thathpirr
ngarra ngay nukun pana-yu.’
10 I kardu ngatha murrinh mangirdarrithak ngarra ngay-ka, Yile ngay-ka
kunumaku mani-wa da mange wiye nhini-yu. Mu kardu ngatha murrinh
mardarrithak ku ngepan patha Yile ngay nukunu, nhini Yile neki-ka mere
ngarra kirramaputh i mere ngarra kuymayekum da mange wiye nhini-yu,
wurda da matha nhini-yu.
11 “I nga. Ngarra kardu-re purunankungawurtnemenu-ka i
murrinh court wangu pumanankubertinuneme-ka nhini-ka mere
numerrungkumardawerr-nukun-neme murrinh pangu wangu ku pule
ngala-ngala numarrunemenu-yu.
12 Mu ngepan Yile ngay nukunu-ka manankudhawiyithnuneme murrinh
thathpi ngarra numarrununeme-yu,” Jesus kathu-yu mampirruneme.

Murrinh Ngarra Kardu Nanhthi Mamngurruthputh

13 Bere kardu nugarn numi kardu ngarra wurnangat thangunu
kathu mamna ngarra Jesus, “Ya pule. Ngarra yile ngay-re yibimpup-
ka ngathan ngay-ka mangankut nanhthi purrkpurrk ngarra nukunu

mamngarruwekurrk-yu. Mu ngathan ngay nananu mangayerrnu kathu nanhthi purrkpurrk ngamere-yu."
14 Mu Jesus kathu-ka mamna, "Ya, nhini-ka mere da mange ngay mananu-yu. Mu kardu pule numi nananu da mange nhini-nu mampayerrnu-yu."
15 Bere Jesus kathu-ka mampirra warda ngarra kardu wurnangat nhini, "Nga kardu. Thawath wangu i mere numangurruthputh nuru nanhthi purrkpurrk-nu-yu i ku mani. I mere mawumawu nuru nanhthi-nu-yu. Nhini nanki-ka mere warda nukun le nenumut nuru nanhthi terert nhini numabath nuru-yu. I mere ngarra narnibirnu nukun nanhthi pana nanthinkadhuk numpan da bere matha wangu-yu, wurda."
16 Bere Jesus-ka murrinh warda wurdampirrayith, murrinh mampunkardarrath-ya, i mampirra, "Murrinh kanhi ngurdinarrayithnu-ka kardu nugarn ngarra nanhthi wurnangat mebaththa wurrini nanhthi purrkpurrk-ya. I mi kadin ngala wanku mebaththa dini i mi terert da matha wurdinirurturttha dini.
17 "Bere mange nukunu memnu, 'Da thelput ngamere ngay-ka kunungingki-wa i da ngalthe mi dhepdhep nukun-yu ngarra mi kadin ngay thangunu ngarrimkutkut-yu. Mu ngarra-wa da burdurdinu ngirra mi wurnangat-darri kanhi-yu? 18 Aa berengunh, the warda nganthin,' memnu. 'Thelput kunungingki-ka bawirtpirtnu ngurru i thelput ngala ngala thathpirr warda barderdenu ngurru i mi dhepdhep terert warda ngatha burdurdinu ngurru nhini-yu i bemardarrnu ngurru i nanhthi purrkpurrk ngamere deyida wanku.
19 I nhini thangunu-ka menunu mange ngay. Aa, ngay-ka mi terert da matha nganthin ngem i nanhthi purrkpurrk deyida wanku nganthin ngem. Ngay-ka mere warda wurlk ngamanu ngurru da kurran kanhi wangu-yu. Mu ngay-ka bere matha wangu bangiyuknu pani nhini-yu. I ngay-ka mi-ka nganimurrknu i kura nganigurdugurduknu i le da matha nganinu nhini-yu,' nukunu nhini-yu memnu.
20 Mu Yile neki-ka murrinh mananu ngarra kardu nhini-yu, 'Nhinhi-ka kardu pelpith wiye-wa. Thipinhi marra-ka nhinhi-ka thupup-wa-nu. I mi terert pana i nanhthi purrkpurrk nhinhi demmardarr thim i namngurruthputh thim-ka nhini-ka nawekurrk da-nu matha nhini-yu.' "
21 Bere murrinh nhini thangunu Jesus kathu-ka mampirra ngarra kardu, "Nga kardu. Mere numangurruthputh nuru i nubemardarr nuru mi i nanhthi purrkpurrk-yu mangini kardu nhini mani-yu. Nukunu kardu nhini wurdanayemittha wurrini-ka mi i nanhthi purrkpurrk nukunu da matha, i Yile neki-ka mere menanabirldha. Mu kardu nukunu nhini-ka yibimpup-wa nhini-yu. Nhini nanki-ka mere nukun numarart nuru kardu nhini-yu, mu ngarra Yile neki da matha numenabirl nuru-yu," Jesus kathu-yu mampirra.

Jesus Mampirra Yile Neki Pirranpenu Purru
Matthew 6.19-21,25-34

22 Bere Jesus-ka wurdampirrumardarduyneme ngarra pulangay nukunu i mampirruneme, "Nga, mere nenuwerrneme ngarra mi dhepdhep wangu-yu i nanhthi purrkpurrk. Mu Yile ngay da matha pirranankupenuneme purru-yu.
23 Nankuneme-ka kardu-wa thathpirr mu mi i nanhthi-ka kunungingki-wa.
24 Nga, ku wak nganaka? Ku-ka mi mere kubabirr kuru mi kamarl. I mere kuddururturt kuru mi dhepdhep i mere kubarartal i mere

kubemardarr kuru mi-yu ngarra thelput, wurda da matha nhini-yu. Mu Yile ngay-ka dirranganpunpe kanam ku nhini-yu i mi dampirramutmut wurran. Mu nankuneme-ka kardu-wa pana-yu i ngala thathpirr, mu ku wak-ka mere kardu nhini-yu nhini Yile ngay-ka pirranankupenemenu purru nankuneme-yu.

25-26 Nga. Mere nangkal ngadha da pirdithme panibirnunu ngarra da putek kanhi-yu penewerrnu ngatha pani da mange nginipunh nhini wangu-yu wurda, mere niyema-nukun-neme nuru nhini-yu. Nhini-ka mere nenuwerrneme nuru mi dhepdhepnu-yu i nanhthi kaligu-nu-yu i nanhthi purrkpurrk-nu-yu.

27 "Nga, nubangkardu mi purripulawa purrkpurrk pangu kurrankadhuk-yu. Mi-ka mere wurlk kuyema kuru i nanhthi kaligu mere kawarl karni nanhthi pangu pubuyrdurdinu, wurda. I mi pangu-ka lelunh da matha dimpunpewal ngarra nanhthi kaligu ngarra King Solomon banardurdidha wurrini nanhthi kaligu murruwurlngka nimin-ya da murntak warra-ya. 28 Yile neki-ka mamlelunh mi purripulawa terert warda ngatha, mu mi-ka mere pirdith i demmugarl. Marra kanhi-ka mi kibimkadhuk, mu thipinhire-ka mi-ka demmugarl warda, i kardu-ka niraputh warda mi nhini-yu. Mu Yile neki-ka lelunh da matha mampatha, i nhini-ka nanki deyida pirrananpenu purru nanhthi-nu nubuyrdurdinu nuru nhini-yu. Nga, mi i nanhthi-nu ngatha nerrewerr numpan-ka nhini-ka nuddamnayemit kunungingki da matha ngarra Yile neki-nu. Mu nuddunayemitnu thathpirr nuru ngarra nukunu.

29-30 Mere nenuwerrneme nuru mi dhepdhep-nu-yu i kura-nu-yu nhini-ka Yile ngay-wa panarramutmutnuneme purru nhini-yu. Nukunu-ka the kanthinnankuneme ngarra mi mami narnamkaneme i nanhthi mananhthi narnamkaneme. Mu kardu pana ngarra Yile ngay mere the kumabath-ka bere matha wangu perrewerr pumpan mi-nu i kura.

31 Mu nankuneme nenawerrneme nuru-ka Yile ngay da matha nukunu. I nukunu da matha marda numartnuneme nuru-yu i da mange nukunu da matha nariwaknemenu nuru-yu. I kumparra nubupaknemenu nuru-yu i nhini-ka mi i nanhthi-ka panarrumutmutnu-warda-neme purru nhini-yu.

32 "Nga. Nankuneme-ka kardu ngay-wa nhini-ka mere nenhamneme nhini-yu. Yile ngay-ka ku Pule ngala nankuneme-wa i nukunu-ka marda mangannankurtneme wurran dirrangannankupeneme wurran.

33 Nanhthi purrkpurrk-ka mere nubemardarrneme nuru, mu narru-mutmutneme nuru ngarra kardu mananhthi-wunka. Mange nginipunh nhini mani-ya nariwakneme nuru ngarra mange Yile ngay wangu i nhini nukunu-ka nanhthi patha warda bunarrupaknemenu ngarra da nukunu wangu-yu. I nanhthi nhini-ka bere matha wangu pingkadhuknu da ngarra Yile ngay wangu-yu. I kardu-ka mere nangkal darrarart kurru nanhthi nhini i ku wungki-ka mere kulath nukun nanhthi nhini-yu.

34 I nankuneme ngatha mangini nhini mani nubemardarrnuneme nuru da kangkarl-ka, nhini nankuneme-ka marda numartnuneme nuru pangu da matha narnenuneme ngarra da Heaven." Jesus kathu-yu mampirruneme.

Jesus Wurdanpunthethith Ngarra Purdiwurlnu Da Putek Ngala Kanhi Matthew 24.45-51

35-40 Bere Jesus-ka wurdampirrayith warda murrinh ngarra nukunu deyida kathu purdiwurlnu ngarra da putek ngala kanhi. Murrinh-ka

kanhi-wa mampirra-yu, “Nga. Kardu pule ngala wurrinidha mi dhepdhep-nu kardu ngarra perrkenku-nu marrit mamngintha. Mu ngarra thelput nukunu-re kanampart-ka kanhi-wa murrinh mampirruneme ngarra kardu nukunu wurlk pumenadha punni-yu, ‘Nga peneme. Nankuneme-ka kanhi da nengamardamardaneme. Ngay-ka nakurl ngurdiwurlnu thipinhi deyida da kalkkalk kama.’

“Bere kardu ngarra pule ngala nhini-re wurdawurl-ka nukunu-ka panmat ngarra tuwa i kardu ngarra nukunu-ka tuwa pumamnadharl-neme. I kardu pule ngala nhini-ka le warda kardidha nhini kardu ngarra nukunu-ka pinamardamardadha-weyida-neme nhini-yu. Nhini-ka patha-wa nhini-yu kardu pangu pinamardamardadhaneme nukunu-nu-yu. I nhini pule ngala nhini-ka mi dhepdhep warda mampathawatha i dampirrumutneme kardu ngarra nukunu. Nginipunh nhini mani-ya nanki-ka nuyungamardamardanu ngay kardu ngarra darrikardu nanki thathpirr-nu ngurdiwurlnu da ngarra putek ngala kanhi deyida. Nanki-ka mere the numabathnu ngarra ngay deyida kathu ngurdiwurlnu-yu. Mu ngurrunu kathu-ka ngarra da pana ngarra nanki mere manankulkulnu pi ngay-nu.

“Nga. Kardu darrarartka nganaka. Nukunu-ka purrunu pangu ngarra thelput ngarra kardu-re mere mankulkulnu pi i mangkardap warda nanhthi karnabuy-nu. Mu kardu ngatha mankulkul ki-ka kardu dar-rarartka nhini-nu-yu, nhini-ka kardu-ka kiranginikat warda kardu nhini-nu-yu i kubumadhap warda darrarart nhini-yu ngarra thelput nukunu-yu. Mange nginipunh nhini mani-ya nanki-ka mere the numabathnu minthire ngay ngurrunu kathu-yu, nhini nanki-ka niranginginikatnu i nuyungamardamardanu ngarra ngay deyida kathu ngurdiwurlnu-yu,” Jesus kathu-yu mampirra.

Murrinh Kardu Nugarn Murrinh Mamnabath Pule Nukunu i Kardu Numi Mere Murrinh Menabaththa Pule Nukunu

41 Bere nukunu Peter kathu-ka mamna ngarra Jesus, “Nhinhi-ka murrinh pana murrinh ngankuneme da matha kama thurdamngarrayithneme-yu? I kardu wurnangat-nu kama thurdamngarrayith-yu?”

42-43 Mu Jesus kathu-ka murrinh numi deyida mampirra kardu pana ngarra wurlk patha mamna wurran ku pule ngala nukunu-nu-ka nginipunh kardu kanhi mani-wa. “Nga. Kardu pule ngala-ka mem-mangkart kardu ngarra wurlk thangunu kathu pumenadha punni thelput ngarra nukunu pirranapenu pi i kardu pule parethbathnu kardu pule pirranu ngarra kardu nukunu. I nhini thangunu kardu pule ngala-ka nungardurr pangu warda wangu da ngarra numi-nu. I kardu pule numi ngarra darntethbath-ka thelput dirranapedha kardi-yu i wurlk danirramutmuttha wurrini i mi dhepdhep danirramutmuttha kardi ngarra kardu nhini-yu. Nukunu kardu-ka kardu patha-wa. Bere da nakurl-te kardu pule ngala nhini-ka wurdawurl deyida kathu i bamkardu kardu pule numi-yu da mange patha wurrinidha i nhini-ka le warda kardinadha kardu pule ngala nhini kathu-yu.

44 Bere kardu pule ngala nhini-ka banpak warda kardu pule numi nhini-yu nanhthi terert ngarra nukunu pirranapenu pi-yu.”

45 “I nga,” Jesus kathu-yu mampirra. “Mu kardu nhini murrinh kanhi ngatha midha, ‘Yaa, kardu pule ngala pangu-ka da pirdithme kanarnum-ya. Ngay-ka kardu mere mange patha marrabathnu ngi kardu ngarra nukunu-yu.’ I nhini thangunu nukunu-ka thu panpunthuk warda kanam i mi dhepdhep kanammurrk i kura murlak da matha kanamkurdugurduk.

46 Mange nhini mani nukunu kama kurru-ka nukunu nhini-ka mere mani the-wa mabath ngarra pule ngala purdiwurl-deyida-nu kathu-yu. I mere mani-wa makulkul ki nhini-yu. I ngarra nukunu pule ngala nhini-re purdiwurlnu-ka nhini bangkardunu nukunu-ka kardu wiye-wa nhini-yu i nhini-ka pubatnu warda i purdungkarelnu nhini-yu kardu da ngarra wiyenpun parnam pangu-ya.

47 "Nga. Kardu nugarn pana ngatha murrinh thathpi binayepupnu ngarra kardu pule ngala nukunu i mere murrinh manabath, nhini-ka da nakurl-te-wa kardu pule ngala nhini-ka pubatnu warda lurruth da matha.
48 I kardu nugarn pana ngatha mere binayepup murrinh thathpi pule ngala nukunu i da mange wiye mam ngarra ku pule nukunu mere marda mart-ya, da nakurl-te-wa kardu pule ngala nhini-ka kubat deyida nhini-yu thawath. Nhini nukunu-ka mere binanayepuptha murrinh thathpi ngarra pule ngala nukunu-yu da ngarra marra-re kathu-yu.

"Nga," Jesus kathu-yu mampirra. "Yile neki ngatha-ka damnarramut mukmuk ngala-ka nhini nukunu marda mangannanart-ka da mange patha da matha nurunanu. I Yile neki damnarramut nanhthi purrkpurrk terert ngatha-ka nhini nukunu marda mangannanart-ka kardu numanmanpinu nuru i nanhthi nhini narramutmutnu nuru. I murrinh thathpi nukunu ngatha the numammath numpan-ka nhini nukunu marda mangannanart-ka kardu numarranu nuru murrinh nhini-yu," Jesus kathu-yu mampirra.

Kangkarlmawu Murrinh Dampunmardate Kardu Wurnangat
Matthew 10.34-36; 16.2-3; 5.25-26

49-50 Bere Jesus-ka murrinh deyida mampirra, "Nga. Ngay-ka ngurrinidha da putek ngala kanhi-ka kardu marranu ngurru da mange wiye-ka parnipartnu warda. Ngay ngurrinidha-ka da mange wurlk ngarra Yile ngay-nu mananu ngurru. I ngay-ka bangamngimardarta da ngatha wurran i ngarra da mange wurlk nhini da mana marikerdeknu. I nhini thangunu-ka kardu wurnangat warda ngatha the pumenumabathnu da mange ngarra wiye pumammath pumpan-yu.
51 I nhini kardu-ka mere warda marda ngala watmam puyunu, wurda. Mu kardu ngamere-ka marda pumangertnu puru ngay i pangiriwaknu da mange ngarra ngay wangu. I ngamere-ka mere marda pumangertnu puru i kardu nhini-ka puddurdarrarrnu puru nhini-yu. Nhini weyida ngay ngurrinidha da kanhi-yu.

52 "Nga. Nginipunh kanhi mani-ya kardu puddurdarrarrnu puru. Kardu 5 kama-ya ngarra da numi penungime-ya. I kardu perrkenku kama-ya marda pumangertnunintha pe ngay-nu. I kardu perrkenkuneme kama-ya mere marda pumangertnungime pe ngay-nu-yu. Mange nginipunh nhini mani-ya kardu wurnangat warda ngatha puddurdarrarrnu puru-yu.
53 Yileyile i wakal-ka purduninthardarrarrnu i kalekale i wakal-ka purdunginthardarrarrnu. I wunku mardapipingintha purdunginthardarrarrnu. Mange nginipunh nhini mani-ya kardu darrikardu manta puddurdarrarrnu puru-yu. Kardu ngamere-ka marda pumangertnu puru i ngamere-ka wurda, mere marda pumangertnu puru ngay-nu-yu."

54 Bere Jesus-ka murrinh deyida mampirra ngarra kardu wurnangat-yu. "Nga. Ngarra nanki-re nubangkardunu kalakkalak thipmam purrunu kathu nhini-ka the-wa numabath nhini-yu kura paniyelnu. I nhini-ka kura da thathpirr kanamyel.

55 I ngarra nanki-re nubangkardunu therri wirrirr punuwirrnu nhini-
ka the-wa numabath nhini-yu da dernturr-yu. I nhini-ka da dernturr da
thathpirr.
56 “Nanki-ka nanganthenhthenh-wa numpan kalakkalak i wirrirr-yu. I
nanki-ka nubamngimangkardu da mange ngarra ngay medha ngurrini-
yu i murrinh deyida nubinangayepuptha nunni, mu nanki-ka mere
nirangingithenhtha ngay-yu, wurda. Nanki-ka kardu numemnurart da
matha numpan da mange ngarra Yile neki narrarntiwak numpan-yu.
57 “Nanki-ka nuddunudhadhapnu da mange ngarra patha thathpirr-yu.
58 Nga. Kardu ngatha murrinh mampa, ‘Nhinhi-ka da mange wiye nam,
nhini ngay-ka ngarra murrinh court-nu warda manhibertinu ngurru.’ Mu
murlmurl da matha thurruninthanu murrinh ngarra court-nu wangu-
yu. Mu wurda ngatha-ka nhini-ka manhiberti da matha-nu purru ngarra
murrinh court nhini-yu, i nhini-ka ngarra ku judge panamutnu. I ku judge
nhini-ka nhinhi-ka panamutnu warda ngarra ku policeman, i nhini ku
policeman-ka pampadhapnu warda ngarra jail.
59 I pangu da matha thinganamardanu i ngarra ku mani terert da mana
pay thamanu, ku fine-ya. Murrinh thathpirr mamnarra-yu.” Jesus kathu-
yu mampirra.

13

Jesus Wurdampirrayith Kardu Da Mange Wiye Parnipartnu

1 Bere da nhini-re kardu ngamere punnidha ngarra Jesus i pumamna,
“Nga. Kardu ngamere pangu thangunu kathu da nan Kelili punnidha da
nan Jerusalem ngarra murrinh church ngala ku-nu pinnanapeknu ngarra
Yile neki-nu. Mu ngarra nhini-re Yile neki pinnanapektha punni-ka ku pule
ngala nhini Pilate wurdanpunthuk ngarra ku soldier nukunu-ka ngarra
kardu nhini-yu i thu punninthuktha warda punni nhini-yu.
“Pule, kardu nhini-ka kardu wiyenpun kama punnidha nhini weyida Yile
neki wurdanpirramurl kardu pirriniwuwuptha nhini-yu.”
2 Mu Jesus kathu-ka mampirra, “Ya. Nanki nubenthengkarnirn kardu
pangu-ka mange wiye ngala thathpirr pumedha punni nawa? I nhini-
nu thu punninthuktha punni pangu-yu? Nanki nubenthengkarnirn kardu
nhini-ka da mange wiye ngala thathpirr pumedha punni i kardu ngamere
deyida wanku-yu ngarra da Kelili mange wiye kunungingki-wa ngatha
pumedha punni-yu?” Dampuntharrpu Jesus kathu-yu.
3 “Awu, mange mere nhini-nu-yu thathpirr pangu-yu. Mu nga,” Jesus
kathu-yu mampirra. “Nanki ngatha da mange wiye mere narnipartnu-ka
nhini-ka nuyuwuwup deyida nhini-yu.
4 I kardu pana 18 nganaka ngarra thelput pangkuy-re panpunmel da nan-
ya Siloam. Nanki nubenthengkarnirn-ka kardu nhini-ka pirriniwuwuptha-
ka da mange wiye ngala thathpirr thangunu pumedha punni i kardu
ngamere deyida wanku da ngarra Jerusalem da mange wiye kunungingki-
wa ngatha pumedha punni-yu?
5 Awu wurda-wa nhini ngay manarra-deyida-nu kardu wurnangat warda
ngatha da mange wiye pumammath pumpan-yu. I nanki ngatha da mange
wiye mere narnipartnu-ka nhini-ka nuyuwuwup deyida nhini-yu.”

Jesus Murrinh Wurdampirrayith Nanhthi Thay Mamingka

6 Bere Jesus-ka murrinh deyida wurdampirrayith, i mampirra, “Nga.
Kardu pule mi thay fig wurdinirurturttha dini ngarra mi kadin nukunu.

"Bere da nakurl-te kardu pule nhini wurrinidha ngarra thay nhini da bengkardudha wurrini mi-nu-yu. Mu mi-ka mami-wa, mere berdurttha.
7 I nukunu-ka bere ngatha wangu daninayerdurrdha kardi, mu mi-ka mami-wa mere berdurttha. I kardu pule nhini kathu-ka mamna warda ngarra kardu pana ngarra mi kadin nukunu dirranapedha kardi, 'Ya,' mamna. 'Ngay-ka nganinayerdurrdha ngardi da thangku perrkenkuneme warda ngarra thay mi kanhi-nu-yu, mu mi-ka mami da ngatha kanhi-yu i mi mamingka da matha. Mu nhini-ka thuwangkat warda thay kanhi-yu i thunguyegaynu i mi thay numi deyida-nu babirrnu.'
8 "Mu nukunu nhini kathu-ka mamna, 'Ya pule. Pama da pirra ngadha. Ngay-ka ngumekurrknu kanhi-re i nganimewunu mi ngukin ku puliki thangunu.
9 I mi ngatha pinthatnu da thangku kurran kathu-ka nhini-ka bere ngatha pirranu. Mu wurda-nu ngatha-ka murrinh deyida nanganu nguwangkatnu nhini-yu.' " Nhini-wa murrinh Jesus wurdampirrayith-yu.

Jesus Mampatha Kardu Palngun Matharr-ngini Kardu Pangkin Denawinhikuldha Kardi

10 Bere nhini thangunu ngarra da Saturday mana mam-ka, Jesus-ka murrinh wurdininthethiththa dini ngarra da church kardu Jews pigunu.
11 Bere kardu palngun pangu da dinidha wunku ku ngepan wiye kanthidha dini. Ku ngepan wiye nhini-ka matharr ngala damngemut i da-ka thangku 18-wa mam bere matha wangu pangkin denawinhikuldha kardi-yu i mere ngarra yuthpan yungirathtaththa wurri.
12 Bere Jesus-ka bamkardu nigunu-yu i dimngekay, "Ya muthingka, kagu. Matharr pana-ka kanamnhipart warda marra kanhi-yu."
13 I marnarrithap ngarra pangkin nigunu. I nigunu-ka yuthpan warda pirret i Yile neki warda darntiparl nhini-yu.
14 Mu ku pule ngala ngarra da church nhini-ka kardu damnarithi warda ngarra Jesus-nu, nhini-ka mampatha thangunu weyida kardu palngun nhini-yu ngarra da Saturday. I nhini nukunu-ka mampirra ngarra kardu warda wangu, "Nga kardu. Da-ka 6 da matha nawa wurlk pamanungime purru-yu? I da ngarra Saturday mana-ka bangannhiyuk-warda-ngime dim nhini-yu, nawa? I nanki kardu matharr ngatha numabath nuru-ka, nhini-ka nurunanu kathu da ngarra 6 ngamere nhini da matha-yu i mananpathanu patha warda. Mu ngarra da Saturday-ka mere nuruna nukun ngarra nukunu-yu matharr mananpathanu-yu, wurda."
15 Mu Jesus kathu-ka mamna ngarra kardu pule nhini-yu, "Ya. Nanki-ka numemnadhart numpan Yile neki narrarntiwak mana numpan mange ngarra nukunu wangu. Nga. Nanki-ka numampuntharrkirrk ku tangki i ku puliki. I nuddanpunthukthuk numpan kura patha-nu da terert-ya. I da Saturday deyida wanku nuddanpunthukthuk kura patha-nu warda-yu, nawa?
16 Mu kardu palngun kanhi-ka, nigunu-ka kardu-wa thathpirr, mere ku tangki. I nigunu-ka kardu darntethbath ngarra ngalantharr nan thangunu kathu-ya Abraham. I ku karrath-ka mertadha kardi nigunu-yu da thangku 18 da mana, mu kanhi-ka mange patha-wa mamnge ngay-yu mampatha i ngurdankarel ku ngepan wiye-yu marra kanhi-yu da ngarra Saturday. I nhini karrath-ka mere mayit warda kurru nigunu kanhi-yu."
17 Bere kardu pule ngala nhini i ngamere pana ngarra Jesus mere marda pumerttha-ka, kardu yidiwe warda pardidha ngarra murrinh nhini pubimnayepup-yu. Mu kardu terert ngamere-ka kardu le patha nimin

pardinadha ngarra mange ngala ngala da mange terert nhini Jesus medha wurrini-yu.

Jesus Murrinh Wurdampirrayith Murrinh Ngarra Mi Kamarl Mi Mustard i Nanhthi Yeast
Matthew 13.31-33; Mark 4.30-32

18 Bere Jesus-ka murrinh numi deyida wurdanpunthethith. I mampirra, "Nga. Ngay-ka ngurdinarrayithnu murrinh numi deyida. Da mange ngarra kardu wurnangat murrinh pumanabathnu puru murrinh ngarra Yile neki nukunu i ku Pule ngala thathpirr pirranu mange-ka murrinh nginipunh kanhi mani-wa ngurdiyithnu kanhi.
19 Nanki-ka the mana nanthin nawa mi kamarl mustard. Mi kamarl nhini-ka mi kunungingki thathpirr-wa. Bere kardu-ka mi kamarl nhini-ka manganart i bangammirr ngarra putek. I nhini thangunu-ka mi-ka wurdanturturt warda thay ngala da mana. I ku murrirrbe pumpannupup ngarra nithinu-nithinu i ku dirri wanku pumampatha pumpan.
20 "I nga." Jesus kathu-yu mampirra deyida. "Ngay-ka murrinh deyida ngurdiyithnu da mange ngarra kardu wurnangat murrinh pumanabathnu puru murrinh ngarra Pule ngala Yile neki nukunu i ku Pule ngala thathpirr pirranu.
21 Nanki-ka the mana nanthin nawa nanhthi baking powder-yu. Bere kardu palngun manganart nanhthi baking powder kunungingki i mamkarnu ngarra mi lawam. I nigunu-ka mi ninganthi warda i mi lawam-ka ngala warda dinidha nanhthi baking powder kunungingki nhini thangunu-yu," Jesus kathu-yu mampirra.

Jesus Wurdanpunthethith Da Mayern Ngalthe Ngarra Yile Neki Nukunu
Matthew 7.13-14,21-23

22 Bere nhini thangunu Jesus-ka pangu-nu wangu nadha dini da Jerusalem-nu. Ngarra mayern-te wurrinililidha-ka nukunu-ka wurdininthethiththa wurrini kardu wurnangat da matha.
23 Bere kardu numi kathu mamna ngarra Jesus, "Pule. Yile neki-ka kardu ngamere da matha manthibirnunu-yu?" Dantharrpu.
Bere Jesus-ka murrinh warda mampirra,
24 "Nga kardu. Da mayern pangu ngarra Yile neki nukunu yibim-ka mayern ngalthe i da weyi ngalthe wanku thanirdi pangu-yu nginipunh nanhthi tuwa ngarra thelput mani. Thurduthap da matha-nu ngala nanhthi weyi ngalthe nhini thanirdinu-yu. Kardu wurnangat nimin-ya purdudhadhapnu da weyi ngalthe nhini parnirdinu-yu mu kardu-ka mere ngarra karnirdi nukun.
25 "Bere nhini thangunu kardu pule ngala da ngarra thelput nhini padhapnu nanhthi tuwa, nhini-ka tiduk warda numaripurlnu mere ngarra narnirdinu nhini paninanpartnu outside ngarra thelput niranu. I nhini nanki-ka nubatnu nira ngarra tuwa i niranakaykaynu, 'Pule, nangarradharl kathu tuwa.' Mu nukunu kathu-ka pananthartnu, 'Awu wurda. Ngay-ka mere the mananmath nangkal nanki pana-yu. I mere the mananmath ngarra-dha kathu nanki-yu.'
26 I nhini nanki-ka murrinh deyida nuddunangkarl numananu, 'Nekineme-ka mi dhepdhep-ka marda ngala thardimurrkthaneme i thurdininganthethiththa thardi da ngarra nganki wangu.'
27 Mu nukunu manarra deyida-nu kathu, 'Ngay-ka mere the mananmath i mere the mananmath ngarra-dha kathu nunnidha. Bata-ya nuru-wa. Nanki-ka kardu wiyenan ngala thathpirr-wa.'

28 “I nhini thangunu nanki nubankardunemenu-ka kardu ngalantharr
murntak nan Abraham, Isaac i Jacob penemenu ngarra da Pule ngala Yile
neki nukunu. I kardu wurnangat pana wanku ngarra murrinh thathpi
Yile neki puddanarrayiththa punni ngarra da putek kanhi pardidha-yu.
Mu nanki-ka mere nuru nukun da pangu-yu mu nhini kardu pule ngala
pangu-ka purdunankarel da matha-nu nhini-yu. I nhini nanki-ka du ngala
warda narnikarrknu i dimu ngarra nanki nalirrnu narni nhini-yu.
29 Kardu wurnangat nimin-ya puyuwerrnu ngarra da kangkarl ngarra
Pule ngala Yile neki nukunu-yu da ngamengka pana-re ngangka-ya i kardu
le da matha parninu nhini-yu.

30 “I nga.” Jesus kathu-yu mampirra deyida. “Kardu ngamere ngarra
marra-re pubinthepup murrinh Yile neki-ka kardu nhini-wa tiduk warda
purunu da ngarra Pule ngala Yile neki-yu. I kardu pana ngarra murrinh
tiduk pubinthepup-ka kardu nhini-wa kumparra purunu-yu,” Jesus kathu-
yu mampirra.

Jesus Denarramardamtha Dini Kardu Ngarra Jerusalem
Matthew 23.37-39

31 Bere da nhini-re-ka kardu Pharisees ngamere punninadha ngarra
Jesus-nu i murrinh pumamnaneme, “Nga. Nhinhi-ka thunurdurrnu
warda-ya da ngarra kanhi thangunu-yu nhini-ka pule Hered-ka thu
punhibat-da-nu-matha nhini-yu.”

32 Mu Jesus kathu-ka mampirruneme, “Nukunu Hered pana-ka kardu
dakthuk da matha kanam. Mu nankuneme-ka nananemenu pangu ngarra
nukunu i murrinh numananemenu, ‘Ngay-ka mampunpatha ngurran
kardu matharr-wunngini i ku ngepan wiye ngarrimpunmaputh ngurran
ngarra kardu i thipinhire-ka mange kanhi deyida ngamanu ngurru. I da
thipinhire deyida, i thipinhire karrim nhini kathu-ya nhini-wa ngay wurlk
marikerdeknu-yu.’
33 Nga. Numananu-ka, ‘Mere ngunuwinhart-nukun-nintha-ya mu ngay-
ka bere matha ngunungam da Jerusalem-nu warda marra kanhi-yu, i
thipinhire deyida, i thipinhire karrim nhini kathu-ya. Ngarra da kanhi-
ka mere kungibat nukun mu da pangu da matha Jerusalem pungibatnu-
yu. Da-ka pangu da-ya punninthuktha pi-yu kardu pana ngarra murrinh
thathpi Yile neki puddanayiththa punni-yu.’ Mampa nana-warda-neme i
numananeme murrinh nhini,” Jesus kathu-yu mampirruneme.

34 Bere nhini thangunu Jesus-ka bempirrangkarnirn warda kardu ngarra
Jerusalem pardidha-yu i medha warda dini murrinh mange nukunu, “Ya,
kardu Jerusalem-nan-mawu. Ngay-ka damngimardathin-wa dim nanki-
nu-yu. Nanki-ka thu numpanpunthuk numpan ku prophet-yu. I kardu
nugarn pana ngarra Yile ngay wurdannarradhukthuk dim-ka nguni palyirr
nubangampunpelerr numpan. Da terert da matha ngay marda mena-
narttha ngurrini-yu i nguninanperrdha ngurrini-yu i menanperdurdudha
ngurrini nginipunh ku kalekale thikin mani mampunperdurdu-ya ku
ngarra wakal nigunu. Mu nanki-ka mere marda numengerttha nuyi.
35 Mu nga. Yile neki-ka paninanpartnu warda i da church ngala nanki
i mere warda pirrananpenu pani nhini-yu. I nanki-ka mere ngarra deyida
nubangingkardunu mu ngarra ngay deyida kathu ngurdiwurlnu ngarra
da putek ngala kanhi. I da nhini-nu-re nanki-ka murrinh kanhi warda
numanganu, ‘Ya mampa, pariparlnu-warda-ngime kardu kanhi ngarra Yile

neki kathu wurdanthuk wunku lurruth ngala Yile neki nukunu.' " Nhini-wa murrinh Jesus denarramardamtha dini kardu ngarra da Jerusalem pardidha-yu.

14

Jesus Mampatha Kardu Matharrngini

1 Da ngarra Saturday-ka Jesus-ka wurrinidha da ngarra thelput kardu pule ngala kardu Pharisees nukunu mi dhepdhep-nu-yu. I kardu ngamere deyida wanku pangu pirrinidha i pirangkadha pirrini mange ngarra pamanu muparlnu ngarra murrinh law pigunu da ngarra benyuktha-re dini-yu.

2 I kardu nugarn deyida wurrininadha ngarra Jesus wunku nithi wurdanbewi i tharrmu wurdantharrmuwi.

3 Bere Jesus kathu-ka mampirra ngarra kardu Pharisees ngamere i kardu pana ngarra murrinh law puddininthethiththa punni, "Ya. Ngarra murrinh law nekineme pirrim-yu?" Dampuntharrpu. "Da ngarra Saturday-ka berengunh nhini patha kardu matharr pumankumanpinemenu-yu?"

4 Mu kardu-ka manangka murrinh da matha pirrinidha. Bere Jesus-ka manganmert kardu nhini-yu i mampatha warda i wurdanthuk pangu warda wangu nadha dini nukunu nhini-yu.

5 I Jesus kathu-ka mampirra deyida, "Nga. Wakal ngarra nanki mani buybat kirrayeruy ngarra weyi pewerti ngarra da Saturday-ka nhini nanki-ka nuruna pangu i nungurlart i numabert, nawa? I nginipunh ku puliki nanki ngatha yida buybat kirrayeruy, nhini nanki-ka nungurlart deyida nhini-yu, nawa?"

6 Mu kardu-ka manangka murrinh da ngatha pirrinidha i mere perredhart-da-dha-ngatha ngarra Jesus-yu.

Jesus Mam Kardu Mere Nenungala

7 Bere kardu-ka puyemperr warda ngarra nanhthi table i parnawup mi dhepdhep-nu. Bere Jesus bampunkardu kardu ngamere kardu ngathayida parnawup ngarra nanhthi chair ku pule ngala ngala nukun. I nhini-ka murrinh warda wurdampirrayith murrinh yibimkamnum-ya.

I mampirra,

8 "Ya. Ngarra kardu-re kirrampakay mi dhepdhep-nu kardu ngarra perrkenku-nu bamnginthamardi-ka nhini-ka mere thaniwup nukun ngarra da chair kardu pule ngala ngala nukun-yu. Nhini-ka kardu pule ngala thathpirr kama nukun kurru kardu ngarra kinhiwewal kama-ya.

9 I nukunu kardu pana ngarra pirrimpakay mi dhepdhep-nu-ka mampanu murrinh-yu, 'Nga. Kardu kanhi-ka paniwupnu ngarra chair pana-yu, nukunu-ka kardu pule ngala-wa karrim kanhi-yu.' I bere nhinhi-ka yidiwe warda thaninu i thaniwupnu ngathparr kathu tiduk thinu nhini-yu.

10 "Mu ngarra nanki-re mi dhepdhep-nu kinarrakay-ka nuyungkadhuk pangu da kathu tiduk i mere narniwup nukun ngarra chair ku pule ngala ngala nukun-yu. I da nakurl-te kardu nhini pinarrakaynu i manarranu murrinh kanhi, 'Kagu. Nuru kathu manta kanhi nuyunu ngarra ngay ngarra da chair patha patha kanhi.' I nhini kardu ngamere-ka pubanankardunu nanki-ka kardu ngala ngala da matha nhini-yu.

11 "Nga. Kanhi murrinh numi-yu," Jesus kathu-yu mampirra. "Kardu nangkal ngatha menungala-ka nhini-ka da nakurl-te pinu kardu manangka pule-ya. Mu kardu nangkal ngatha buynupak kunungingki-ka nhini-ka

da nakurl-te-wa nukunu-yu kardu pule ngala pinu-yu," Jesus kathu-yu mampirra.

12 Bere Jesus kathu-ka mamna ngarra kardu pule ngala nhini-yu kardu pana-ya ngarra dimnakay mi dhepdhep nhini-nu-yu, "Nga," mamna. "Mi dhepdhep terert ngatha nawathawathanu-ka mere ngatha thanirrakaykay kardu ngarra pulangay nhinhi ngatha i kardu darrikardu nhinhi i kardu pana ngarra ku mani ngala pumammath pumpan. Nhini kardu nhini-ka da nakurl nukun deyida karnimpakaykay mi dhepdhep deyida-nu-yu. Mu Yile neki-ka mere ngarra panhiriparlnu mange nhini-nu.

13 Mu mi dhepdhep terert ngatha nawathawathanu-ka nhini-ka thanirrakaykaynu kardu pana ngarra ku mani mananhthi-wunka, i kardu pulith i kardu kamarrama i kardu mangini nhini mani thanirrakaykaynu-yu.

14 I kardu nhini-ka mere ngarra karnimpakaykay nukun ngarra da pigunu kathu-yu mi dhepdhep-nu-yu, wurda. Kardu nhini-ka kardu mananhthi-wunka da matha. Mu nhinhi-ka kardu le da ngatha thani nhini-yu. I da nakurl-te Yile neki-ka panhiriparlnu i nanhthi patha patha da matha pampamutmutnu da nhini-nu-re ngarra kardu pathanpun puddingkarlbirlnu-yu," Jesus kathu-yu mamna.

Jesus Murrinh Wurdampirrayith Kardu Ngarra Mi Dhepdhep Terert Mampathawatha

Matthew 22.1-10

15 Bere kardu numi pangu da dinimurrktha, i bimnayepup murrinh thathpi ngarra Jesus. I mamna, "Yu pule, kardu pana ngarra da nakurlnu mi dhepdhep puyumurrknu da ngarra Yile neki da Heaven wangu-ka, kardu nhini-ka le da matha puyunu."

16 Bere Jesus kathu-ka murrinh warda wurdamnayith i mamna, "Nga. Kardu nugarn numi, mi dhepdhep terert mampathawatha i kardu warda daninthelerrdha wurrini mi-nu-yu kardu wurnangat pullathnu.

17 Bere ngarra mi-re warda mampathawatha-ka kardu warda wurdanthuk kardu numi ngarra nukunu-yu, i kardu warda wurrinirrakaykaydha, 'Ya, kardu. Mi warda kagu,' merradha wurrini kardu nhini kathu-yu.

18 "Mu kardu-ka murrinh parriniyirrararttha purni thirrukduk. I numi-ka murrinh nginipunh kanhi mani mam, 'Awu, ngay-ka da putek ngadha peyim ngamam marra kanhi i ngununu ngi bangkardunu. Nhini-ka mere ngarra nganimurrk mi dhepdhep pana-yu.'

19 I kardu numi mam deyida, 'Awu bere ngadha. Ngay-ka ku puliki terert ngadha mangankut peyim ngamam marra kanhi-yu. I ngay-ka bunthadhapnu ngadha ngani marra-yu. I nhini-ka mere ngarra kama ngurru nukun mi dhepdhep pana-nu-yu.'

20 I ngana deyida kardu numi kathu-ka mam deyida, 'Awu wurda. Ngay-ka kardu marra ngadha palngun ngay bamnginthamardi i mere ngurru nukun mi dhepdhep pana-nu-yu, wurda.' Murrinh mangini thirrukduk nhini mani-wa pumedha purni kardu terert nhini-yu.

21 "Bere kardu nhini-ka wurdawurl pangu i murrinh kanamnatharrmu ngarra ku pule nukunu. I kardu pule nhini ngarra mi mewathawathadha dini-ka pumammardaraki ngala da matha warda nhini-yu. I mamna ngarra kardu nhini deyida, 'Nga. Wunkarra-re wangu thunu thi da pana ngangka-re-ya ngarra da thelput purrkpurrk i thurrurrakaykaynu i nanbertinu kathu thurru kardu mananhthi-wunka i kardu pulith i kamarrama.'

22 “Bere kardu nhini-ka pangu warda wangu nadha dini wurrinir-
rakaykaydha kardu mi dhepdhep-nu. Bere nhini thangunu-ka wurdawurl
deyida tharra i menbertidha wurrini kardu nhini-yu ngangka da ngarra
thelput mi-nu. I murrinh warda mamna ngarra ku pule nukunu, ‘Pule,
berengunh kardu nhini-ka kanhi karrimkadhuk. Mu da thelput kanhi-ka
da-ka ngala da marda da ngatha.’
23 “Mu ku pule nhini kathu-ka mamna deyida, ‘Ya. Thunu deyida thi i
da puy tharrngini wangu thununu thi ngarra da puth i thurrurrakaykaynu
kardu nhini da kathu i pimardalipnu thathpirr ngarra thelput kanhi-yu.
24 I murrinh thathpirr kanhi mampanu. Kardu nhini ngarra marra-
re ngempirrakay mi kanhi-ka, kardu-ka mere kulath nukun.’ ” Nhini-wa
murrinh wurdamyith Jesus-yu ngarra murrinh yungkamnumtha-yu.

Jesus Wurdampirrayith Kardu Ngarra Nukunu Palerrnu
Matthew 5.13; 10.37-38; Mark 9.50

25 Bere nhini thangunu-ka kardu wurnangat nimin-ya parraniriwaktha
punni Jesus-yu. Bere nukunu Jesus-ka pirret i wurdampirramardarduy
ngarra kardu i mampirra,
26 “Nga kardu. Nanki-ka ngay-wa thathpirr kumparra marda nu-
mangertnu nuru-yu ngarra yileyile i kalekale nanki-yu. I ngana deyida
nanki-ka ngay-wa thathpirr kumparra marda numangert nuru-yu ngarra
palngun i wakal nanki i ngathan i munak nanki-yu. Mu mere ngatha
marda thathpirr numangertnu nuru nginipunh nhini mani nanki-ka mere
warda kardu ngarra ngay nurunu nhini-yu. I nanki deyida nuynuyekum i
ngay da matha kumparra nubungipaknu.
27 Nga. Kardu-ka da mange wiye da matha pumanarranu puru nhini
nanki-ka kardu pulangay ngay weyida. I yidingurr ngala panarramutnu
i punanthuknu kama. Mu nanki-ka mere marda numart da mange
nginipunh kanhi mani mere ngatha pumanarranu puru-ka nhini-ka mere
ngarra nukun pulangay ngay nurunga, i mere ngarra nukun kangilerr
ngarra ngay-yu.”
28 Bere Jesus-ka murrinh warda wurdampirrayith i mampirra, “Kardu
ngatha thelput ngala barderde-ka da marra-re warra ngadha-ka mukmuk
da warra ngadha bengkarnirn nanhthi purrkpurrk pangu-nu ngarra
thelput-yu. I ku mani nukunu puriwunu thangku numa nanhthi kanthin
dim-yu thelput nhini-nu barderdenu-yu.
29 Mu nukunu ngatha mukmuk mere bengkarnirn marra-re-ka nhini
nukunu barderde kuret wardarra-ka kunungingki wardarra bangarnerde
i nhini ku mani-ka kanimarikerdek wardarra i mere ngarra warda
barikerdek thelput nhini-yu. I kardu-ka kirakampa warda karni nhini-yu,
30 ‘Kardu pana-ka thelput pantet mu mere ngarra barikerdek nukun,’
murrinh pumananu.
31 “I nga.” Jesus kathu-yu mampirra deyida. “Ku pule ngala wunku
kardu tharrngini-ka mere kunkuwarra kunu ki kuyethukneme pangu
kardu ngarra pule ngala numi wunku kardu wurnangat thathpirr-ya.
Mu marra-re warra ngadha-ka mukmuk da warra ngadha bengkarnirn
kuntiwu i thangku numa kardu nukunu-yu puyethuknuneme-yu kardu
ngarra nugarn ngamere-yu i kardu ngarra nukunu-ka lurruth-ka ngala
puyethuknuneme-yu.
32 Mu kardu nhini ngatha the mabath ku pule numi i kardu ngarra
nukunu punnunmirrnu nhini-ka kardu warda purdunthuknu kardu

ngarra pule ngalanhini-nu kardu warda ngatha murrinh pekpek i watmam penuneme.
33 "I nga," Jesus kathu-yu mampirra. "Mange nginipunh nhini mani-
ya nanki-ka nubengayengkarnirnnu warra ngadha kardu ngarra pulangay
ngay ngatha nurunganu-yu i nangilerrnu-yu. Kardu pulangay ngay
nurunga-ka nhini nanki-ka kumparra warra nubungipak mu kalekale i
yileyile i nanhthi purrkpurrk-ka tiduk-wa nhini-yu."
34 Bere Jesus-ka mampirra deyida, "Nga. Nanhthi salk-ka patha nawa ku
ngen nukun-yu? Mu nga. Nanhthi salk murntak manangka thithimarnti-
ka nhini-ka wiye da matha nhini-yu i mere da matha nanhthi salk patha
deyida nhini-yu.
35 Nanhthi-ka wiye da matha nhini-yu i nunnuku warda nanhthi nhini-
yu. Kardu nangkal ngatha murrinh kanhi mangimarta-ka kardu nhini-ka
murrinh-ka mabath warda nhini-yu," Jesus kathu-yu mampirra.

15

Jesus Murrinh Wurdampirrayith Ku Thip Ngarra Ku Kanawarrk
Matthew 18.12-14

1 Bere kardu terert deyida puyemnawerr ngarra Jesus murrinh thathpi
nukunu pubinayepupnu. Bere ngarra kardu terert nhini-ka, ngamere-ka
kardu pana-wa ngarra ku mani parrinidhakthuktha purni ngarra kardu
thangunu ku Government-nu, i ngamere-ka kardu pana murrinh law
kardu Jews pigunu mere marda pumerttha puyi, kardu wiyenpun-ya.
2 Bere kardu Pharisees i kardu pana ngarra murrinh law Jews pigunu
puddininthethiththa purni-ka pubampunkungkardu-warda-neme kardu
nhini wunku Jesus-yu i pumemnungkuneme mange peneme, "Ya. Nukunu
kardu pangu-ka wurrannupup kardu ngarra wiyenpun i mi wanku
kanammurrk ngarra kardu nhini-yu, nukunu-ka mere kama kurru mange
nhini-yu."
3 Bere Jesus kathu-ka murrinh wurdampirrayith i mampirra kardu
terert,
4 "Nga. Kardu nugarn mabath ki ku thip, ku-ka 100-wa, i bere matha
wangu ku kirranpe kani. Mu ku thip numi ngatha kaniwarrk-ka ngarra
warda kama kardu nugarn nhini-yu? Nukunu nhini-ka kaninpart ku
thip ngamere nhini 99-yu ngangka da mi parnu kawekat karni i kunu
kirrawinhadhath tharra ku thip numi nhini-nu-yu i ngarra bardurt da
mana.
5-6 I nhini nukunu-ka le warda kani i kuymanthi ku thip nhini-yu ngarra
lamala nukunu i maberti tharra ngarra da warda wangu. I ngarra nukunu-
re kurdiwurl pangu warda wangu ngarra thelput nukunu-nu-ka, nukunu
nhini-ka kirrarrakay kardu pangu ngatha karni-ya i murrinh kanhi marra,
'Nga kardu. Ngay-ka bangarnurt warda ku thip pana ngarra kanawarrk-
yu. Mu mampa marda ngala warda ngatha le pinungime wunku ngay
marra kanhi-yu.'
7 "I nga." Jesus kathu-yu mampirra. "Nginipunh murrinh nhini mani-
ya Yile neki i kardu pana ngarra da Heaven parnam-ka le da thathpirr
parninanu ngarra kardu nangkal ngatha kanipart da mange wiye i kariwak
kurru da mange ngarra Yile neki nukunu. Yile neki i kardu pana ngarra
da Heaven parnam-ka le parnampirra kardu ngarra pathanpun-yu kardu
99-yu, mu kardu pana thathpirr le parninanu-yu ngarra da mange wiye
panipartnu i ngarra Yile neki wurdamnawurl-yu."

Jesus Murrinh Wurdampirrayith Kardu Palngun Numi Ku Mani Manthak

8 Bere Jesus-ka murrinh numi deyida wurdampirrayith i mampirra,
"Nga. Kardu palngun mabath ki ku mani, ku-ka ngala-wa. Mu ku mani ku
numi ngatha mathak ngarra thelput-ka ngarra warda kama kardu palngun
nhini-yu? Nigunu nhini-ka thungku lem karibirl i kirrawinhadhath kani
ngarra thelput da thipmam binhi-yu inside i kuputh warda thelput-yu i
ngarra ku mani bardurt da mana. 9 I ngarra nigunu-re ku mani nhini
bardurt-ka, nigunu-ka kirrarrakay kardu da pangu ngatha karni i murrinh
kanhi marra, 'Nga kardu. Ngay-ka bangarnurt warda ku mani pana ngarra
manthak-yu. Mu mampa, marda ngala warda ngatha le pinungime wunku
ngay marra kanhi-yu.'
10 "I nga." Jesus kathu-yu mampirra. "Nginipunh murrinh nhini mani-
ya kardu pana ngarra kanipart da mange wiye i kurdinawurl ngarra Yile
neki, nhini ku angel nukunu Yile neki da kangkarl parnam-ka le thathpirr
warda karnina nhini-nu-yu."

Murrinh Kardu Kigay Wurdamnawurl Ngarra Yile Nukunu

11 Bere Jesus-ka murrinh numi deyida wurdampirrayith i mampirra,
"Nga. Murrinh kanhi-ka murrinh kardu yileyile i wakal nugarn nukunu
perrkenku.
12 Bere wakal nukunu numi kardu wakal tinay-ka mamna ngarra yileyile,
'Yile, nanhthi ku mani kathu thangamut i nanhthi purrkpurrk wanku i da
putek kununingki nangayerrnu. Nanhthi ngarra nawekurrknu ngamere-
ka thangamutnu warda,' mamna. Bere yileyile-ka nanhthi nukunu mam-
pirruyerryerr warda wakal nukunu perrkenku-yu i damnamut nanhthi
purrkpurrk ngamere wakal kardu tinay nimin.
13-14 "Bere nhini thangunu wakal nhini tinay-ka kanamkut nanhthi
purrkpurrk i ku mani nukunu i nungardurr warda. Pangu warda wangu
nadha dini da ngathparr da ngamengka-nu. I da ngamengka nhini da
mange wiye da matha merithuktha kardi i kura murlak kardigurdugurduk-
tha. I ku mani-re wurdinipidha kardi i bunirikerdektha kardi i bantikerdek
da mana.
"Bere nhini thangunu-ka mi-ka mami warda-wa mi dhepdhep-yu par-
didha da nhini-yu kardu wurnangat warda ngatha i nukunu deyida wanku
kardu medeyi kardidha-yu.
15 Bere kardu warda nugarn numi wurlk ngarra ku pigipigi damnamut
da nhini-yu. I nukunu-ka ku warda dirranpedha kardi mi danirramutmut-
tha kardi mi ku pigipigi nukunu.
16 Mu nukunu-ka kardu medeyi da ngatha kardidha i marda merttha
wurrini mi ku pigipigi nukunu pulathnu, mu mere nangkal ngadha
denamuttha mi dhepdhep nukunu-nu-yu.
17 "Bere nhini thangunu-ka kardu warda pamkathip. I memnu, 'Ngay-
ka kardu pelpith wiye-wa ngardidha, mu kardu ngarra yile ngay nukunu
wurlk parnamna-ka mi dhepdhep ngala da matha parnammurrk pangu-
yu. Mu ngay-ka kanhi da medeyi nganam-yu i ngunganpirntay nganam
ngala da matha.
18 Mu bere ngurdinawurlnu pangu deyida ngarra yile ngay i murrinh
kanhi mananu, "Yile, ngay-ka da mange wiye da matha merithuktha
ngardi. Ngay-ka mamnhimardaraki ngarra nhinhi-nu-yu i Yile neki deyida
wanku mammardaraki.
19 Ngay-ka da mange wiye da matha ngardidha nhini-ka mere deyida
wakal nhinhi nganimpa nukun. Mu ngay-ka wurlk da matha mampanu
ngurru mange nginipunh kardu ngamere ngarra nhinhi wurlk pumampa

pumpan.” Murrinh-ka murrinh nhini-wa mananu-yu ngarra yile ngay-nu-yu,’ memnu nukunu-yu.

20 “Bere nukunu nhini-ka dempirnturt nungardurr warda da ngarra nhini thangunu-yu i nanadha dini pangu warda wangu ngarra Yile nukunu-nu. Bere da ngathparr kathu nathiptha dini pangu kathu yileyile-ka bamkardu i mam, ‘Wakal ngay da matha pangu kathu kununganthip kem-yu.’ I damnamardathin warda wangu yileyile-yu i nanawinharartha wangu bangammardabi i mangarnta panthamayirrikat i danthamurrud-hung.

21 “Bere wakal kathu-ka mamna, ‘Yile, ngay-ka kardu wiye da matha ngardidha,’ mamna. ‘Ngay-ka mammardaraki ngarra Yile neki-yu i nhinhi deyida wanku mamnhimardaraki. Ngay-ka kardu yidiwe warda i mere nukun deyida wakal nhinhi nganimpa nukun,’ mamna.

22 “Bere yileyile kathu-ka mampirra pangu warda wangu ngarra kardu wurlk pumenadha purni, ‘Ya. Nanhthi kaligu patha da matha kathu i buyrdurdinu nukunu kanhi, i nanhthi ring mange nukunu i me put wanku, wunkarra-re-nu kathu.
23 I ku puliki pelenangka patha nubatnu i nubanhengkabunemenu. Nekineme-ka le warda paninuneme.
24 Wakal ngay kanhi-ka kanamngipart kardu mangini ku yibimpup mani-wa kardidha-yu. Mu marra kanhi kardu-ka wurdamngawurl i birnu deyida dim. Nukunu wakal kanhi-ka kanawarrk-wa mu marra kanhi kardu-ka bangarnurt warda-wa.’

“Bere nhini thangunu-ka mi warda pardimurrktha mi dhepdhep ngala da matha i ku wanku pardimurrktha i le da matha pardidha.

25 “Bere ngathan nukunu kardu kumparra nimin-ka pangu da ngatha da ngathparr tharrngini wurlk medha kardi da nhini-re-yu. Mu ngarra nukunu-re wurdawurl wurlk thangunu kathu marntikerdek-ka wur-rinidha kathu ngarra thelput manta warda-ka i binthepup. ‘Thangku kanhi-yu kemkarrkmarda kanhi-yu i nanhthi wunku thamarl karnarntel-yu i nanhthi purrkpurrk karnampurrkpurrk-yu?’ Memnu.
26 I bere nukunu kardu numi wurrannakay i mamna, ‘Ya. Thangku pana-yu?’ Mamna.
27 ‘Ya. Ngathan nhinhi-ka marra kanhi wurdawurl,’ mamna. ‘I mi warda dhepdhep ngala kanhi ngarnammurrk i le ngarnamna. Yile nhinhi-ka ku puliki pelenangka patha panmat nhini nukunu-ka wurdamnawurl warda nhini-yu.’

28 “Mu nukunu kathu-ka ngathan ngala nhini-ka marda ngarra nukunu-ka ningammardakat da matha i mere kanirdidha mi-nu-yu, wurda. Bere yileyile kathu-ka wurrininadha i mamna, ‘Ya. Thanirdi kathu-ya. Kagu thanirdi kathu,’ mamna.
29 Mu nukunu wakal ngala nhini kathu-ka mamna, ‘Yile, ngay-ka wurlk ngala da matha mempadha ngardi da pirdithme nimin-ya i murrinh mempabaththa ngardi nhinhi-yu. Mu nhinhi-ka mere ngadha thangku thengamuttha ku nenigut kama-ya ku dhepdhep-nu ngarra pulangay ngay ngulleththaneme,’ mamna. 30 I ngana deyida mamna, ‘Mu nga. Wakal nhinhi pana-ka wurdinipidha kardi ku mani nhinhi-yu ngarra kardu palngun wiyenpun kardirrittha. Mu marra kanhi-ka wurdampawurl warda nukunu pangu-yu i nhinhi thannabat-ka ku puliki ku pelenangka patha pana warda thannabat-yu i narnammurrk pana warda.’

31 “Mu yileyile kathu-ka mamna, ‘Nga. Nhinhi-ka kanhi da matha thanam ngarra ngay. Nanhthi purrkpurrk terert kanhi warda ngatha nanhthi ngarra ngay-ka nanhthi nhinhi deyida wanku nhini-yu,’ mamna.
32 ‘Mu kanhi ngathan nhinhi-ka nginipunh ku yibimpup mani-wa kardidha-yu, mu kardu-ka birnu-wa kanam marra kanhi-yu. Nukunu-ka kardu nginipunh kanawarrk mani-wa, mu nukunu-ka wurdawurl deyida. Mu mampa-ya kardu le warda paningime mi panimurrkngime,’ mamna yileyile kathu-yu.”

16

Murrinh Ngarra Kardu Nugarn Mukmuk Ngala Mebaththa Dini Ku Ngarra Mani-nu-yu

1 Bere Jesus-ka murrinh numi deyida wurdampirruyithneme ngarra pulangay nukunu. I mampirruneme, “Nga. Kardu pule ngala kanthingkadhuktha dini nanhthi purrkpurrk terert nimin-ya i ku mani terert wanku. Bere nukunu nhini-ka kardu nugarn numi banpak i dirranapedha kardi nanhthi ngarra purrkpurrk nukunu i ku mani. Mu bere, da nakurl-te kardu ngamere kathu punninadha pangu ngarra kardu pule ngala nhini i parnamnatharrmu, ‘Ya pule. Kardu nugarn pana ngarra nanhthi nhinhi dirranganpape kanam nganaka, nukunu-ka ku mani nhinhi wurdanpi wurran.’
2 “Bere kardu pule ngala nhini-ka dimnakay warda nukunu kardu nugarn nhini-yu i murrinh mamna, ‘Ya. Kardu-ka pumamnga nhinhi-ka mere thathpirr thirrangape thani nanhthi purrkpurrk ngay-yu i ku mani ngay i thurdannganthapi thanam nanhthi-yu. I nhini-ka murrinh thangarililnu ngarra nanhthi peypa thangku numa warda nanhthi namngabath thim marra kanhi-yu i thangku numa ku mani-yu. I nhini ngay-ka the warda thathpirr mabathnu thangku numa nanhthi-yu dannganthariker dek-yu. I nhini thangunu murrinh peypa nhini tharililnu tharikerdeknu-ka nhini wurlk ngarra ngay-ka thanipartnu warda nhini-yu.’
3 “Bere kardu nhini-ka memnu mange nukunu ngatha, ‘Ya. Ku pule ngay-ka purdungikunu ngarra wurlk kanhi-yu. I ngarra warda ngamanu ngay nhini-yu? Ngay-ka wurlk ngarra mi kadin mere nganirutuy nukun nhini ngay-ka kardu mere lurruth ngala nhini-yu. I ngay-ka mere ngarra nganirrakaykay ku mani ngarra kardu-yu nhini ngay-ka kardu yidiwengiwe-wa nhini-yu.
4 Ba yu berengunh,’ memnu. ‘Ngay-ka the warda nganthin mange ngamanu-yu. Ngay-ka mankuripulangaynemenu wunku kardu pana-ya ngarra nanhthi pumammarart pumpan i mere da ngatha puddunangkalaththaneme-ya ngarra ku pule ngay-yu. I da ngarra wurlk kanhi ngay-re marikerdeknu-ka nhini-ka kardu nhini warda pumangirnarnanu warda parni nhini-yu.’
5 “Bere nukunu kardu nhini-ka dinirrakaykaydha warda numi numi kardu pana ngarra ku mani i mi dhepdhep mere da ngatha puddunangkalaththa ngarra ku pule ngala nhini-yu. I dantharrpu kardu numiyu, i mamna, ‘Ya. Thangku numa da ngatha nanhthi thurdunangkalathnuyu ku pule pana-nu-yu?’
6 I kardu nugarn nhini kathu-ka mamna, ‘Ngay ngurdunangkalathnuka nanhthi olive oil terert, nanhthi-ka 100 drums-wa.’ Mu nukunu nhini kathu-ka mamna, ‘Nga. Nanhthi peypa wunku murrinh nhinhi-ka kanhiwa. Nayerrarrnu nanhthi 100 drums-yu i nanhthi 50 drums warda dupaknu.’

7 “I kardu numi deyida kathu dimnakay, i mamna, ‘Thangku numa
da ngatha nanhthi thurdunangkalathnu-yu ngarra ku pule pangu-nu-yu?’
I kardu nugarn nhini kathu-ka mamna, ‘Ngay ngurdunangkalathnu-ka
mi wheat terert mi-ka 100 bags-wa.’ Mu kardu nugarn nhini kathu-
ka mamna, ‘Nga. Nanhthi peypa wunku murrinh nhinhi-ka kanhi-wa.
Nayerrarrnu mi 100 bags i dupaknu warda mi 80 bags.’ I mange nginipunh
nhini mani-wa merrudhaneme wurrini kardu ngarra terert-yu i le warda
dampirrumutneme nhini-yu i mampunkupulangayneme.
8 “Bere ku pule ngala nhini pamnayepup mange ngarra nukunu nhini
medha kardi. I dimnakay warda kardu nhini-yu, i murrinh mamna, ‘Ya.
Nhinhi-ka kardu mukmuk patha-ya. Nhinhi-ka nampunkuripulangayneme
ngarra kardu i nhini-ka kardu warda pumanhirnarnanemenu da nakurl-
te-nu-ya, nawa?’ ”
Bere Jesus kathu-ka mampirru-deyida-neme ngarra kardu nhini-yu,
“Nga. Kardu pana ngarra mere kariwak kuru da mange ngarra Yile
neki nukunu-ka kardu mukmuk ngala-wunpe ngarra ku mani i nanhthi
purrkpurrk nukun-yu, i kardu pirrimpunpewal kardu ngarra Yile neki
nukun wangu.
9 “I nga,” Jesus kathu-yu mampirruneme. “Nankuneme deyida-ka kardu
numankumanpinemenu i numankuripulangaynemenu ngarra ku mani
nankuneme-re-yu. I ku mani narrumutmutnemenu nuru kardu ngarra
mananhthi-wunka da ngarra putek ngala kanhi parnam. I da nakurlnu-re
ngarra nuyuwuwupnemenu-re-ka, nhini Yile neki-ka le paninarrunemenu
da mange patha nhini thangunu numerrudhaneme nardi-yu, i nukunu-ka
panankumardawithnemenu da ngarra nukunu wangu dim.
10 I kardu nangkal ngatha pirrapenu ngatha thathpirr purru nanhthi
mani kunungingki i nanhthi purrkpurrk i mere kurrudarrarart-ka, nhini
nukunu-ka ku mani ngala deyida wanku pirrapenu purru nhini-yu. Mu
ku mani i nanhthi purrkpurrk mere thathpirr kirrapenu ngatha-ka i
kurrudarrarart-ka, nhini nukunu-ka mere ngarra kirrapenu nukun kurru
ku mani ngala-yu.
11 I nankuneme mere ngatha nirapeneme ku mani thathpirr-ka i nanhthi
purrkpurrk ngarra da putek kanhi-ka, i nhini da nakurlnu Yile neki-
ka mere warda kurdunarruyemit-nukun-neme nanhthi purrkpurrk patha
patha-yu ngarra da nukunu wangu-yu.
12 Yile neki-ka nanhthi wurnangat warda ngatha damnarramutmut
wurran, mu mere ngatha nirape thathpirr nuru nanhthi nhini-ka, nhini
nukunu-ka mere kanarramut nukun nanhthi patha patha nanhthi ngarra
numabathnu nuru-yu da nakurl-te-yu.
13 “Mu nga. Mere nangkal ngadha murrinh birruyepupnintha i murrinh
marrubathnintha ku pule ngala ngala perrkenku-nu-yu, wurda. Mu
nukunu-ka ku pule ngala numi da matha murrinh manabath-yu le kanina
i mere ngarra murrinh manabath ku pule ngala numi-yu i mere le kanina
nukunu-yu. I nga. Mange nginipunh nhini mani-ka Yile neki i ku mani-
ka mere kinintha nukun ku pule ngala nanki-nu-yu, wurda-wa nhini-yu.”
Jesus kathu-yu mampirruneme.

Jesus Murrinh Wurdampirrayith Ngarra Kardu Pharisees
Matthew 11.12-13; 5.31-32; Mark 10.11-12

14 Bere kardu Pharisees pana ngarra ku mani marda pumerttha punni-
ka murrinh thathpi pubimnayepup ngarra Jesus-yu i pangankampa warda
ngarra nukunu-yu.

15 Mu Jesus kathu-ka mampirra ngarra kardu Pharisees nhini-yu, “Nga.
Nanki-ka kardu bere matha wangu numentart numpan kardu patha
i nginipunh nhini mani kardu pubamnankardu pumpan-yu. Mu Yile
neki-ka the-wa mamnankumabathneme ngarra marda nankuneme-yu.
Kardu-ka parramnankuriparlneme parnamka mu Yile neki-ka mere marda
manankumartneme mange ngarra nankuneme wangu-yu.
16 “Da murntak warra nukunu Moses-ka darntilil murrinh law Yile
neki nukunu kardu-nu. I nhini thangunu kardu nugarn ngamere-ka ku
prophet-ya murrinh thathpi Yile neki puddanarrayiththa punni i ngarra
John the Baptist da mana pangarntuy. I ngarra da nhini thangunu
kathu-ka ngay-ka murrinh thelerrdhe patha nganinthelerrdha ngurrini
da mange Yile neki nukunu-yu i murrinh nukunu ngatha ku Pule ngala
thathpirr i dirranganpunpe wurran kardu ngarra nukunu-yu. I kardu
wurnangat nimin-ya puddanthadhap pumpan ngala da matha da mange
ngarra nukunu wangu pariwaknu puru-yu.
17 Mu murrinh law murntak pana ngarra Moses darntilil-ka murrinh
lurruth ngala da ngatha yibim i mere ngarra kiyerrarr nhini-yu, wurda.
Nhini-ka bere ngatha pirrana ngarra da putek i pilinh kanhi panirik-
erdeknu.
18 “I nga. Kardu nugarn ngatha kanipart kurdurinumi ngarra pal-
ngun nukunu i palngun numi kathu mabert i bemnginthalet-ka nhini
nukunu-ka da mange wiye-wa mam nhini-yu. I kardu nugarn numi
deyida kathu mabert kardu palngun nhini kardu nugarn ngarra marra-re
bemnginthalet-ka nhini nukunu deyida wanku da mange wiye mam-yu,”
Jesus kathu-yu mampirra.

Murrinh Ngarra Nukunu Lazarus i Kardu Pana Ngarra Ku Mani Ngala Kanthidha Dini

19-21 Bere Jesus kathu-ka murrinh mampirra, “Nga kardu. Murrinh kanhi
ngurdinarrayithnu-ka kardu nugarn perrkenku. Kardu numi-ka ku mani
ngala i nanhthi purrkpurrk terert kanthidha dini, i kardu numi-ka kardu
mananhthingka. I kardu mananhthingka nhini murrinh nukunu-ka nan-
wa Lazarus.
“Bere kardu pana ku mani terert kanthidha dini-ka nanhthi kaligu
patha da matha banardurdidha kardi i mi dhepdhep terert da matha
kardimurrktha. Mu nukunu kardu numi nhini Lazarus-ka mi mami
kardidha i nukunu-ka nanhthi lirrwi terert mebaththa wurrini i ku were
parranigudhugudhuktha pardi. Bere nukunu Lazarus-ka kardu bere
matha kardingurrkurrktha outside ngarra thelput nukunu kardu nhini
ngarra mi terert kardimurrktha i mi-nu marda merttha kardi mi ngarra
daniritmuttha kardi.
22 “Bere da nakurl-te warda nukunu Lazarus-ka yibimpup warda i ku
angel-ka panthinmardawith ku ngepan nukunu-yu ngarra da kangkarl
wangu i kanamngurruwup ngarra ngalantharr nan-ya Abraham. I
kardu nugarn nhini deyida ngarra mi dhepdhep terert kanthidha dini-ka
yibimpup deyida nhini-yu i pubangammirr.
23 I ngepan nukunu-ka nadha dini pangu da wangu ngarra da thungku
ngala dim da nan-ya Hades i pangu da kardidha wunku nanhthi yidingurr
ngala danilututtha kardi. Bere nhini thangunu nukunu-ka kangkarl
mamka warda-wa i bamkardu Abraham da ngathparr nimin dinidha-ya
i wunku Lazarus dinininthadha pangu-yu.
24 “Bere dimnakay warda i mamna, ‘Yile Abraham, kanhimardathin
kathu ngadha ngay-nu. I thurduthuk Lazarus mange purdimakulknu

ngarra kura i thurdungathuknu ngarra nanhthi themen ngay mangidhanmethapnu pangidhanmeburrnu. Ngay-ka ngarra thungku ngala kanhi nganam wunku nanhthi yidingurr ngala da matha damngilutut kanam,’ mamna.

25 “Mu nukunu Abraham kathu-ka mamna, ‘Ya. Nhinhi-ka the-wa nammath ngarra birnu-re thardidha-ka nhinhi-ka da patha da matha pirrimpadha, mu nukunu kanhi Lazarus-ka da wiye da matha kardinadha-yu. Mu marra kanhi Lazarus-ka ngarra ngay warda ngemnintha ngarra da patha kanhi i le warda dim. Mu nhinhi-ka ngarra da wiye warda thanam ngarra da thungku ngala wunku nanhthi yidingurr ngala damnhilutut kanam.

26 I nga murrinh numi-yu. Da ngarra kanhi thubemkarduneme thim-ka da marda nganangurr da pewerti-rdi weyida da palarrngkarda dim-ya, i nhini nganki-ka mere ngarra nguru ngarra nhinhi thim-yu i nanki kathu mere ngarra nuru kanhi ngarra ngankunintha nganamnintha.’

27 “Mu nukunu kardu nhini kathu-ka mamna, ‘Yile Abraham, ngay-ka nganhidharrpunu thurduthuknu Lazarus da ngarra putek ngala pangu ngarra thelput yile ngay nukunu,

28 i murrinh manmardawerrnu kardu ngathan ngay 5 pangu karnam-yu i marranu murrinh kanhi, mere nukun nuru da wiye kanhi ngarra ngay kamngilutut kanam-yu, mu narnipart-da-nu-matha da mange wiye-yu i da mange ngarra Yile neki nukunu warda nariwaknu nuru.’

29 “Mu Abraham kathu mamna, ‘Ya. Ngathan nhinhi-ka murrinh panthin wardarra pumpan murrinh ngarra Moses thangunu-ya i murrinh ngarra ku prophet thangunu i murrinh nhini da matha pubiyepupnu puru-yu i pumanmardawerrnu puru-yu.’

30 “Mu kardu nhini kathu-ka mamna, ‘Awu, wurda-wa nhini-yu, yile Abraham. Kardu mere nukun kubirrayepup murrinh nhini-yu. Mu kardu numi ngatha kurdingkabirl ku ngarra putek thangunu i kunurra ki pangu ngarra da pigunu, nhini-ka murrinh-ka pubinayepup da matha nhini-yu i parnipartnu warda da mange wiye nhini-yu i da mange ngarra Yile neki nukunu warda pariwaknu puru nhini-yu.’

31 “Mu Abraham kathu-ka mamna, ‘Mu nga. Kardu mere ngatha pubiyepupnu murrinh ngarra Moses thangunu i murrinh ngarra ku prophet thangunu, nhini pigunu-ka mere warda nangkal murrinh thathpi nhini pubinayepupnu kardu pana ngatha ngarra purdingkabirl-deyida-nu-yu, wurda da matha.’ ” Nhini-wa murrinh-yu Jesus wurdampirrayith.

17

Murrinh Thathpirr Numanabathnu Ngarra Yile Neki
Matthew 18.6-7,21,22; Mark 9.42

1 Bere nhini thangunu Jesus-ka mampirruneme ngarra pulangay nukunu, “Nga. Kardu-ka bere matha wangu pananngurradhathnu puru i pumanantullulnu puru nanki-yu da ngarra mange wiye-nu niyemanu nuru. Mu da-ka wiye da thathpirr pirranu kardu nhini-nu ngarra mange pumanarranu-yu.

2 Mu nga. Da-ka patha-wa kardu nhini-nu-yu kumadhamadharrk-yu nanhthi palyirr ngala yitthit-ya ngarra thamarl nukunu i kunnuku pangu mani wangu i kayiwik ngarra kura lalingkin. I nhini nukunu-ka mere mani warda kuynardarripup da ngarra wiye wangu-yu nhini kardu ngarra ngay-yu.

3 Mu nga peneme. Thawath wangu mange nirabathneme kardu
nginipunh nhini-nu mani-yu."
Bere Jesus-ka mampirruneme deyida ngarra pulangay nukunu kardu
pana ngarra murrinh thathpi nukunu pumenabaththaneme punne. "Nga
peneme," mampirruneme. "Da mange wiye ngatha numenungkuneme
mange nankuneme-ka nhini-ka murrinh thununamardawal da matha
nhini-yu. I nukunu kardu nhini kamardathin ngatha-ka da mange
wiye nhini thangunu mam-ka nhini-ka nuyunungkuyekumneme da matha
nhini-yu.
4 Nukunu nhini-ka da mange wiye terert kama manarruneme kani da
nginipunh 7 mani-ya da ngunga numi ngatha-ya. I nhini da mange
7 ngatha kamardathin ki-ka nhini nankuneme-ka nuyunayekum-warda-
neme nhini-yu."
5 Bere pulangay nukunu Jesus-ka pumamnaneme, "Pule, bere matha
wangu nangankumanpineme thani murrinh thathpirr ngumampabath-
nuneme ngarne."
6 Bere Jesus kathu-ka mampirruneme, "Nankuneme ngatha mur-
rinh thathpirr numangabathneme murrinh kunungingki ngatha nhini
nankuneme-ka niyemana-mani warda-neme ngarra thay ngala kanhi
karrim-yu, 'Nanhthi thay thunginulart mange nhinhi i thununuku mange
nhinhi pangu wangu ngarra kura lalingkin.' I nhini nanhthi thay nhini-ka
murrinh warda manarrubathneme nhini-yu.
7 "I nga peneme." Jesus kathu-yu mampirruneme deyida. "Kardu
numi kama wurlk manarruneme kurru ngarra mi kadin i ku thip ngatha-
ka, bere ngarra wurlk-te marikerdek nukunu-ka ngarra thelput kanirdi i
mere ngarra ngadha numananeme, 'Kagu, thaniwup kanhi i mi ngadha
thanimurrknu.'
8 Awu wurda, mere ngadha numananeme murrinh nhini-yu, mu
murrinh-ka kanhi-wa numananeme-yu, 'Mi dhepdhep ngankuneme nan-
garruwathawathanemenu i nangarrubathnuneme thurru i kanhi da.
I ngarra ngankuneme mi ngarikerdeknu-ka nhini-ka nhinhi warda
thanimurrknu nhini-yu.'
9 Nhini-wa da mange thathpirr yibim-yu. I nukunu-ka bere matha wangu
murrinh manarrubathnuneme purru-yu mu nankuneme-ka mere ngarra
nariparlneme nhini-yu.
10 I nankuneme-ka mange kardu nginipunh wurlk nhini mani medha
kardi i murrinh thathpi ngay numangabathnuneme nuru. Nhini-wa da
mange thathpirr yibim-yu i ngay-ka mere warda bere ngatha wangu
nganankuriparl-nukun-neme ngani nhini-yu," Jesus kathu-yu mampir-
runeme.

Jesus Kardu Matharr Leprosy Mampunkuwathaneme Patha

11 Bere Jesus i pulangay nukunu-ka kardu da Jerusalem-nu warda
wangu purnelilidhaneme. Bere da ngarra nan Samaria i Kelili-ya marda
nganangurr nhini-wa pardililidhaneme-yu. 12 I da ngarra manta mana
warda parraniruydhaneme da ngarra town kunungingki nhini-ka kardu
nugarn 10 pardengkadhukthaneme da ngathparr kathu. Kardu nhini-ka
matharr leprosy pumebaththaneme parde.
13 Bere peneme nhini-ka pardenakaykaydhaneme ngarra Jesus-nu, "Pule
Jesus," pumamnaneme. "Kardu panhimardathinnu ngadha ngankuneme-
nu."
14 Bere Jesus-ka bampunkungkarduneme i mampirruneme, "Nga.
Nananemenu pangu wangu ngarra ku yilarn i nanhthi nginipunh ngarra

nankuneme banankungkardunemenu pi. I murrinh warda manarrunemenu, 'Yu berengunh, nankuneme-ka darripi tarangka warda, manangka matharr.' "

Bere kardu nhini-ka pangu warda wangu purnenadhaneme. I ngarra purnelilidhaneme-re-ka nhini peneme-ka manangka matharr warda purnedhaneme nhini-yu.

15 Bere ngarra kardu numi-re bemnungkardu nanhthi matharr nhini-ka mananhthi warda, nhini-ka wurdamnawurl ngarra Jesus deyida i daniriparldha tharra ngarra Yile neki wangu.

16 I bamnabat i dempinhimardardum kumparra warra ngarra Jesus, i mamna, "Pule, nhinhi-ka pathanhi kardu namngiwatha manangka matharr warda ngay-yu." Mamna. Nukunu kardu nhini-ka da nan thangunu kathu-wa Samaria.

17 Bere Jesus-ka mempirrubirlneme i murrinh mampirruneme ngarra pulangay nukunu, "Nga. Thangku numa kardu matharr mananhthi warda-yu, kardu-ka 10 nawa? Mu ngarra kardu 9 ngamere-yu?" Mampirruneme.
18 "Mu nukunu kanhi da Samaria thangunu kathu kanhi da matha kardu ngamengka thangunu-ya wurdamngawurl ngarra ngay-yu, i darntiparl ngarra Yile neki."

19 Bere Jesus kathu-ka mamna ngarra kardu nugarn nhini-yu, "Nga. Nhinhi-ka kardu manangka matharr warda thibim pana-yu, nhini-ka murrinh thathpirr namngabath mamnhiwatha manangka matharr warda-yu. Mampa thewirnturt warda i thununu warda thi pangu warda wangu," mamna Jesus kathu-yu.

Jesus Wurdampunthethith Yile Neki Ku Pule Ngala Thathpirr Pinu
Matthew 24.23-28,37-41

20 Bere nhini thangunu-ka kardu Pharisees pumamna ngarra Jesus, "Ya pule. Minthire-wa Yile neki ku Pule ngala thathpirr pinhenemenu-yu i pirranhipenuneme pi-yu?" Parramkadharrpuneme. Mu Jesus kathu-ka mampirruneme, "Ya. Nankuneme-ka mere ngarra nukun nubangkardunemenu ngarra kamarl nankuneme-re-yu Yile neki pinu thathpirr ku Pule ngala-yu, wurda mange mere nhini nukun-ya.

21 I kardu-ka mere kiyema nukun, 'Ya, nubangkardu nga. I nubangkardu pangu wangu.' Wurda, mere ngarra nukun nubangkardunemenu mange nginipunh nhini mani-yu, wurda. Mu nga," mampirruneme. "Yile neki-ka kardu ngamere wardarra ku Pule ngala dimpirra ngarra kardu-yu."

22 Bere Jesus kathu-ka mampirru-warda-neme ngarra pulangay nukunu, "Nga peneme. Da nakurlnu nankuneme-ka marda numangertnuneme-ka nubangingkardunemenu ngay kardu darrikardu nanki thathpirr ngurdiwurl-deyida-nu kathu-yu. Mu nankuneme-ka mere nubangingkardu-nukun-neme ngay ngurdiwurl-deyida-nu kathu-yu.

23 I kardu-ka pumanarrunemenu, 'Nga. Nubangkarduneme nukunu-ka dhi-wa karrim. Nga. Nubangkarduneme nukunu-ka kanhi karrim.' Mu mere nubirruyepup-nukun-neme murrinh nhini-yu.

24 "Mu nankuneme-ka the-wa thathpirr numabathnemenu ngarra ngay-re ngurdiwurl-deyida-nu kathu-yu. Nga. Nginipunh thu malarntath mani dimmamath nganaka i damkayip da terert warda ngatha, mange nginipunh nhini da mani ngay ngurdiwurl-deyida-nu kathu-yu.

25 Mu da marra-re warra ngadha-ka kardu parnambirnu kanhi ngadha pangamutnu nanhthi yidingurr ngala pangilututnu i nhini-ka mere warda marda pumangertnu ngay-yu.

26-27 “Nga. Da murntak warra nganaka ngarra nukunu Noah tharntu ngala bangarnerde. Nukunu Noah-ka murrinh merradha kardi da mange wiye parnipartnu i puddinawurlnu ngarra Yile neki. Mu kardu-ka murrinh-ka mere pubinayepuptha mu bere matha wangu mi pardimurrktha kura pardigurdugurduktha i bere ngatha wangu kardu nugarn i palngun pubanamardurdidha punni i ngarra Noah da mana parnamkardingime ngarra tharntu wunku kardu darrikardu nukunu. I nhini thangunu-ka kura ngala warda kanamyel kura ngala nimin-ya wurrinidha i kardu-ka dampunthiwik warda. Mange nginipunh nhini mani kardu pumedha pardi da ngarra nhini-re-ya. Mu kardu-ka mange-ka piyema-deyida-nu parni da nakurlnu ngarra ngay-re ngurdiwurlnu kathu-yu.

28 “I ngana deyida kardu nan Lot nganaka. Da murntak nhini-re-ka kardu-ka mi pardimurrktha i kura pardigurdugurduktha i nanhthi peyim pumedha pardi i nanhthi thelim pumedha pardi i mi kamarl pubebirrdha pardi i thelput puberderdedha punni da nhini nan-ya Sodom.

29 Mu ngarra nukunu-re Lot i kardu darrikardu nukunu da pun-nungamkardurrngime da Sodom thangunu-ka Yile neki-ka wurdanthuk thungku ngala da matha kangkarl thangunu kathu i panpunthuk da matha kardu wiyenpun pangu-yu, kardu nhini ngarra Yile neki mere marda pumerttha puyi-yu.

30 Mange nginipunh nhini mani-yu kardu-ka nakurlnu piyemanu puru ngarra ngay-re ngurdiwurl-deyida-nu kathu-yu.

31 “I nga. Da ngarra nhini-re-ka kardu ngatha pinu ngarra thelput welpen da kangkarl kathu nukunu-ka mere ngarra nukun kanirdi nanhthi purrkpurrk padhakthuk nukun. I ngana deyida kardu ngatha panirur-tuynu ngarra mi kadin nukunu-ka mere ngarra nukun purdiwurlnu ngarra thelput nanhthi purrkpurrk nukunu panikutnu.

32 I the mana nanthinkaneme palngun nukunu Lot. Nigunu-ka memmirl da ngarra nhini parnamkapart-kathu-ngime-yu i parnte warda yibimpup.

33 Kardu nangkal ngatha marda martnu menuyibirnunu nukunu ngatha-ka nhini-ka pupup-wa-nu nukunu-yu. Mu nangkal ngatha marda mart da mange ngarra Yile ngay wangu-ka nukunu-ka bere matha wangu birnu paninu.

34 “I nga,” Jesus kathu-yu mampirru-deyida-neme. “Ngarra ngay-re ngurdiwurl-deyida-nu kathu-ka kardu perrkenku-ka punginthangurrkur-rknu ngurrnguwarl da thipinhi. I Yile ngay-ka pamardawithnu numi kangkarl i numi-ka panipartnu pangu da wangu.

35 I kardu palngun perrkenku-ka mi kamarl pilanginthayerlnu pani. I Yile ngay-ka numi da matha pamardawithnu kangkarl wangu i numi deyida panipartnu pangu da wangu.”

37 Bere pulangay nukunu Jesus kathu-ka pumamnaneme, “Pule, ngarra-wa da mange kanhi pamanu pi-yu?” Mu Jesus kathu-ka mampirruneme murrinh yibimkamnum-ya, “Ngarra ku nginipunh yibimpup kabim-ka nhini-wa da-yu ngarra ku tiwungku puyuwerrnu-yu.”

18

Murrinh Ngarra Ku Judge i Palngun Mekmunurr

1 Bere Jesus-ka wurdanpunkuyethithneme pulangay nukunu murrinh ngarra Yile neki bere matha wangu puddunayithnuneme puru i mere kunkuwarra dallanumamardaneme.

2 I mampirruneme murrinh yibimkamnum-ya, “Nga peneme. Da ngarra
numi wangu ku judge kardidha. I nukunu-ka mere marda merttha wurri
Yile neki i mere murrinh binarrayewuptha wurri kardu-yu.
3 “Bere da ngarra nhini-ka kardu palngun mekmunurr kardidha.
Nigunu-ka bere matha wangu kardinawattha ngarra ku judge nhini-yu
i menadha kardi ngarra nukunu-yu, ‘Ya pule. Nangimanpinu ngadha
kardu pangu-nu nanhthi mengimarithuktha kardi kardu penhimanhamnu
i nungawilnu.’
4 Mu ku judge nhini-ka bere matha wangu daningkatmittha kardi da
pirdithme da matha. Mu da nakurl-te-wa memnu mange nukunu ku judge-
yu, ‘Ngay-ka mere binayewup ngurru murrinh thathpi Yile neki nukunu-
yu i kardu deyida wanku mere birrayewup ngurru, 5 mu kardu palngun
mekmunurr kanhi-wa murrinh damngirdarda kanam-yu nhini ngay-ka
mamanpinu warda i mungewilnu nhini-yu. I nhini nigunu-ka mere warda
pirrangawatnu i mere warda bungimurrkmurrk nukun kirra nhini-yu.’ ”
6 Bere pule Jesus kathu-ka mampirruneme, “Nga. Ku judge wiye nhini-ka
mammanpi i mungamngewil kardu mekmunurr nhini.
7 I mange nginipunh nhini mani-ya Yile neki-ka manmanpinu thathpirr
purru kardu ngarra nukunu kardu munililnu purru da mange ngarra
yuthpan nukunu wangu-yu kardu ngatha bere matha wangu padharrpunu
parni nukunu-yu. I mere ngarra nukun mantharrmubath manmanpinu-
yu, wurda.
8 Mu nukunu-ka pirtpirt da matha munililnu purru da ngarra yuthpan
nukunu wangu-yu. Mu nga. Ngarra ngay-re kardu darrikardu nanki
thathpirr ngurdiwurl-deyida-nu kathu da ngarra putek ngala kanhi-
ka, kardu-ka bannurtnu kardu ngarra murrinh Yile ngay da ngatha
pumanabathnu puru i parninangerren da-nu ngatha?” Jesus kathu-yu
dampunkudharrpuneme.

Murrinh Kardu Pharisees i Kardu Nugarn Ngarra Ku Mani Danidhak-thuktha Kardi

9 Bere kardu ngamere kathu-ka murrinh kanhi pumedha purni, “Ngank-
ka kardu pathanngan-wa i kardu ngamere pana terert pumpan-ka
wiyenpun-wa.” I bere Jesus-ka murrinh kanhi warda mampirra ngarra
kardu nhini-yu, murrinh yibimkamnum-ya,
10 “Nga. Kardu perrkenku wurrinininthadha ngarra da church ngala
murrinh-nu penangerrenninthanu ngarra Yile neki-nu. Bere kardu numi
marda merttha kardi murrinh law kardu Jews pigunu, nukunu-ka kardu
Pharisees-wa. I kardu nugarn numi-ka ku mani daninmadhakthuktha
wurrini ngarra kardu thangunu kathu ku Government-nu.
11 “Bere kardu Pharisees nhini-ka dempirnturt pirret pangu da i murrinh
Yile neki wurdamnayith murrinh mange nukunu ngatha wurdamnuyith.
I mamna, ‘Yile, ngay ngamnhiriparl-wa nhini ngay-ka mere kardu
nginipunh nugarn ngamere wiye pana mani pamam pumpan. Ngay-ka
da mange wiye mere ngama ngurru i mere nganidarrarart i ngay-ka mere
nganinbetkut kardu ngarra palngun ngamere-yu. I ngay-ka kardu mere
nimin wiye ngani mere kardu nginipunh nugarn pana mani karrim kardu
ngarra ku mani danthakthuk wurran ku Government-nu.
12 Ngay-ka mi nganampirr-wa nganam mi dhepdhep-yu da numi-
numingka, nhini-ka ngarra murrinh nhinhi weyida nganampangerren. I
ku mani ngay-ka mampayerryerr ngurran ngarra nhinhi,’ mamna kardu
Pharisees nhini kathu-yu.

13 “Mu kardu nugarn numi pana ngarra ku mani danidhakthuktha kardi
ku Government-nu-ka pirridha da pangu kathu ngathparr tharrngini-wa. I
nukunu-ka yidiwe pirridha pelpith pepe mewedha pirri. I nukunu kathu-
ka mamna ngarra Yile neki wangu-yu, ‘Yile, ngay-ka kardu wiyengi ngala
da matha, mu panhimardathinnu ngadha ngay-nu-yu i da mange wiye
nangimayerrarrnu,’ mam kardu nhini-yu.” Nhini-wa murrinh-yu ngarra
Jesus mampirra.
14 I bere Jesus kathu-ka mampirra deyida ngarra kardu-yu, “Nga. Kardu
nhini nawa kardu yuthpan warda wurrininadha ngarra Yile neki wangu-
yu ngarra da thelput nukunu warda wangu wurdawurl, nhini nukunu
weyida danidharrpudha wurrini Yile neki da mange wiye mammayerrarr-
wa nhini-yu. Mu kardu nugarn numi nhini nganaka, kardu Pharisees-
ya, kardu mere yuthpan thathpirr wurrinadha ngarra Yile neki wangu-
yu, wurda, kardu memnungala-wa. Mu nga.” Jesus kathu-yu mampirra.
“Kardu nangkal ngatha menungala-ka nhini Yile neki-ka kunungingki da
matha kardu bupak nhini-yu. Mu kardu nangkal ngatha kunungingki
buynupak-ka nhini Yile neki-ka pawirnturtnu ngala da matha.”

Kardu Mamay Pumenbertidha Purni Ngarra Jesus-nu
Matthew 19.13-15; Mark 10.13-16

15 Bere nhini thangunu kardu-ka pumenbertidha purni kardu mamay
i wakal wewunmarda ngarra Jesus-nu, kardu manpedhadhapnu pi i
murrinh parradharrpunu pi kardu pirranpenu pani ngarra Yile neki-nu
wangu.
Mu pulangay ngarra nukunu Jesus pubampunkungkardungime i
pumampirrungime, “Ya peningime. Mere numanberti kathu nuru kardu
mamay-yu ngarra nukunu Jesus.”
16-17 Mu Jesus kathu-ka dinirrakaykaydha kardu mamay purunanu
kathu-yu. I mampirru-warda-neme ngarra pulangay nukunu, “Nga
peneme. Mere nubunthap nukun kardu mamay kanhi-yu, mu kardu-
ka purunga warda kathu. Mu nga.” Jesus kathu-yu mampirruneme,
“Kanhi-ka murrinh thathpirr-wa. Kardu mamay kanhi-ka le thathpirr
parnamnga i murrinh pumamngabath parnam ngarra ngay-nu-yu. I kardu
wurnangat warda ngatha murrinh thathpirr pumangabathnu mangini
kardu mamay kibimkadhuk kanhi mani-yu, nhini Yile ngay-ka pirranpenu
warda pani kardu nhini-yu. Mu nga. Kardu nangkal ngatha mere murrinh
pumangabathnu-ka, nhini kardu-ka mere Yile neki nukunu parninu nhini-
yu.” Jesus kathu-yu mampirruneme.

Kardu Pule Wurrininadha Ngarra Jesus Murrinh-nu
Matthew 19.16-30; Mark 10.17-31

18 Bere kardu pule ngala kardu Jews-ya murrinh kathu mamna ngarra
Jesus, “Pule, nhinhi-ka kardu patha-wa. Mu ngay-ka da-ka ngarra
ngamanu ngurru ngarra Yile neki nginu-yu da bere matha wangu-yu?”
Dantharrpu.
19 Bere nukunu Jesus kathu-ka mamna, “Thangku-nu nhinhi namnga-yu
ngay-ka kardu patha-yu? Kardu mere nangkal ngadha patha kani-yu, mu
Yile neki da matha patha thathpirr-yu.
20 Nhinhi-ka the mana thanthin Yile neki da murntak warra mam-yu. I
murrinh-ka kanhi-wa mam,
‘Mere nukun da mange nangerithuk thurru kardu ngarra palngun nugarn
karnabuy nukunu-yu.
I kardu-ka mere thu thubat nukun i mere thurdurinumi nukun.

I mere darrarart nukun thurru.
I mere tharrayirrarart nukun thurru.
I ngarra kalekale i yileyile dirruyewupnungintha thurru i murrinh narrubathnungintha thurru.' "

21 I kardu nhini kathu-ka mamna, "Pule, murrinh nhini-ka kardu mamay-re ngardidha i marra kanhi da mana murrinh bere matha mebaththa ngardi murrinh nhini-yu."

22 Mu Jesus kathu-ka mamna, "Nga. Da numi warda thama thurru-yu. Nanhthi purrkpurrk ngarra nhinhi warda ngatha thelim thamanu i ku mani nhini-ka tharramutmutnu thurru kardu ngarra nanhthi mananhthi-wunka. I nhini thangunu-ka da ngarra Yile neki-re thimardawithnu-ka nhini-ka nanhthi patha-ka mere warda thaniyeymanu nhini-yu. I bere mampa, thurru warda i mange nhini thamanu i thurdingawurlnu ngarra ngay deyida kathu i thangirwaknu warda thani ngarra ngay wangu nhini-yu."

23 Mu kardu nugarn nhini-ka murrinh nhini-re binthepup-ka nhini-ka danimardathintha warda pirri nhini-yu. Nhini-ka nukunu-ka nanhthi purrkpurrk terert kanthidha dini i mere da matha ngarra thelim midha nhini-yu.

24 Bere Jesus bamkardu-ka kardu danimardathintha pirri i murrinh warda mam, "Nga. Kardu nangkal ngatha nanhthi purrkpurrk terert mammath wurran-ka nhini-ka da tetemanthay-wa nhini-yu mere ngarra kama pinanu Yile neki ku Pule ngala ngarra kardu nhini-yu.

25 Ku nan ku camel nganaka? Ku-ka da tetemanthay-wa ngarra kanirdi ngarra weyi kamarl ngarra nanhthi nil-yu, nawa? I mange nginipunh nhini mani-ya da-ka tetemanthay nimin-ya kardu ngarra nanhthi terert wanku mammath wurran ngarra pimardawithnu ngarra da Yile neki nukunu wangu-yu," Jesus kathu-yu mam.

26 Bere kardu ngamere pana ngarra pubimnayepup murrinh Jesus menadha pirri-ka murrinh pumamna warda, "Ya pule, kardu nangkal mani warda Yile neki manthiyibirnu-yu i panmardawithnu da kangkarl-yu ngarra da nukunu-yu?"

27 Mu Jesus kathu-ka mampirra, "Kardu-ka mere nangkal meyibirnu mange nukunu ngatha-yu, mu Yile ngay da matha mani mayibirnu-yu. Nukunu da matha-ka mange wurnangat da matha kama kurru nhini-yu."

28 Bere nukunu kathu Peter-ka mamna ngarra Jesus, "Nga. Ngankuneme-ka ngarnamkapart-warda-neme kardu darrikardu ngankuneme i nanhthi thelput i nanhthi terert warda ngatha ngarnamkapartneme nhini weyida ngarra nhinhi warda nganhiriwaknuneme nguru-yu."

29 "Nga. Kanhi-ka murrinh thathpirr-wa manarrunemenu kanhi-yu," Jesus kathu-yu mampirruneme. "Kardu nangkal ngatha thelput nukunu panipartnu i palngun nukunu, wakal nukunu i kardu ngathan, kalekale i yileyile i ngarra ngay warda pangiriwaknu purru i murrinh ngarra ngay panthelerrnu purru,

30 nhini Yile ngay-ka panamutmutnu purru thelput terert-ya i kardu darrikardu terert ngarra da putek ngala kanhi ngadha paninu-yu. I da nakurl-te-ka kardu nhini-ka bere matha wangu pinu kangkarl da ngarra Yile ngay wangu dim."

Jesus Wurdamnuyith Deyida Kardu Thu Pubatnu i Purdingkabirl-deyida-nu

Matthew 20.17-19; Mark 10.32-34

31 Bere Jesus-ka panpunkuwerrneme kardu pulangay nukunu kardu
12-ya i mampirruneme, “Nga peneme. Nekineme-ka da Jerusalem-nu
warda thurranneme. Da murntak warra-ka kardu pana ngarra parrarntilil
murrinh thathpi Yile ngay-ka murrinh pana ngarra kardu piyemanganu
puru ngay-yu kardu darrikardu nanki thathpirr-yu. I da pangu-ka da
mange nhini da matha piyemanganu puru-yu i parningingkabebenu parni
nanhthi thade-re.
32 Kardu-ka parramut ngay-yu kardu ngarra mere Jews. I kardu-ka
pangagumugatnu i pungingkalkbelknu parni i pirangikampanu parni.
33 I nhini thangunu-ka thu pumangirdarrirlarlarrnu parni thu whip-te.
I nhini thangunu-ka thu pungibatnu i puddungirinuminu warda nhini-yu.
Mu da perrkenkuneme mana pamanu-ka ngay-ka ngurdingkabirl-deyida-
nu.”
34 Mu pulangay nukunu Jesus-ka mere pumemartadhaneme ngarra
murrinh nhini mampirruneme-yu. Kardu-ka mere the-wa pumema-
baththaneme murrinh nhini-yu mu pamamka-mana-wa-neme murrinh
yibimkamnum.

Jesus Mampatha Kardu Kamarrama
Matthew 20.29-34; Mark 10.46-52

35 Bere Jesus i pulangay nukunu-ka manta warda purnedhaneme da
nan-nu Jericho. Bere da pangu-ka kardu kamarrama dinidha ngarra
ngurru ngarra mayern-yu kardu danintharrpudha kardi ku mani-nu
panamutmutnu parni mi dhepdhep-nu-yu.
36 Bere nukunu nhini-ka bimpirrayepup Jesus wunku kardu wurnangat
wanku pubeyarrarrdha pardi. I mampirra kardu ngarra ngamere-ya, “Ya.
Thangku kardu kumpan kanhi kathu-yu?”
37 I pumamna, “Pana-ka nukunu Jesus kardu Nazareth-mawu wunku
kardu wurnangat wanku kumpan pana kathu-yu.”
38 Bere kardu kamarrama nhini-ka dimnakay warda, “Jesus, kardu
tharntethbath ngarra King David. Panhingamardathin ngadha i nangiman-
pinu,” mamna.
39 Mu kardu ngamere ngarra kumparra warra punnidha-ka pumamna,
“Ya. Nadhap ngadha. Derrk da matha thi.” Mu nukunu nhini-ka puy
deyida wangu dininakaykaydha lurruth da matha i menadha dini, “Ya.
Kardu tharntethbath ngarra King David, panhingamardathin ngadha i
nangimanpinu.”
40 Bere Jesus-ka pirret i mampirra ngarra kardu ngamere, “Nga. Nukunu
pana-ka numangaberti kathu.” Bere kardu-ka pumebertidha purni ngarra
Jesus-nu warda. I Jesus kathu-ka mamna,
41 “Thangku-nu? Mange ngarra-wa mampanu?” “Pule,” mamna.
“Nangingkawathanu kamarl ngay patha ngurrubirlbirlnu.”
42 I Jesus kathu-ka mamna, “Mampa-ya thurrubirlbirl warda. Nhinhi-
ka thurrubirlbirlnu warda-ka nhini-ka murrinh ngarra ngay thangunu
weyida namngabath kamarl pana manhingkawathanu-yu.”
43 Bere kardu kamarrama nhini-ka wurrinibirlbirldha warda i ngarra
Yile neki warda daniriparldha wurrini i daniriwaktha warda wurrini
ngarra Jesus-yu. I kardu wurnangat pana pubamkardu kardu nhini kamarl
patha warda kardidha i ngarra Yile neki deyida wanku parraniriparldha
purni.

19

Jesus Wurrinidha Ngarra Thelput Zacchaeus Nukunu

1 Bere Jesus i kardu wurnangat-ka purnidha da Jericho-nu wangu. I
ngarra purnelilidhaneme i parramkaruyneme-ka puy punnalilidhaneme.
2 Bere kardu nugarn numi kardidha pangu da i murrinh nukunu-
ka nan-wa Zacchaeus. Nukunu-ka ku mani ngala da matha kanthidha
kardi, i nukunu deyida kardu pule ngala-wa kardu pana ngarra ku mani
pardinmatkuttha ngarra kardu kathu-yu ku mani dininmatkuttha ngarra
kardu thangunu kathu ku Government ngala ngala-nu.
3 Bere nukunu Zacchaeus-ka marda merttha wurrini Jesus bangkardunu,
mu nukunu-ka kardu ngaliweri-wa i mere ngarra bengkardudha nukunu-
yu, nhini-ka kardu wurnangat deyida wanku parraningkawuptha purni
ngarra nukunu-nu Jesus-yu.
4 Bere nukunu Zacchaeus-ka kumparra warra ngarra kardu nawin-
hararttha dini i kanala ngarra thay ngala Jesus-nu bangkardunu kardu
ngarra bakatnu-yu.
5 I bere Jesus-ka pangarntuy warda wurran ngarra thay nhini-yu i
kangkarl mamnangka i mamna, “Zacchaeus. Mangini-re thurdithut kathu.
Ngay-ka nginu ngadha ngarra da thelput nhinhi marra kanhi-yu.”
6 Bere nukunu Zacchaeus-ka wurdanthut pirtpirt da matha i le warda
dininadha ngarra Jesus-nu-yu i nungammardale ngarra thelput nukunu.
7 Bere kardu wurnangat-ka pubampunkungkardunintha Jesus i Zaccha-
eus naninthadha dini pangu warda wangu i murrinh puddanangkakduk-
tha pardi i pumenanudha pardi mange pigunu, “Nukunu Jesus-ka mere
kurru i mere kinintha ngangka-yu kardu ngarra wiye pangu mani-yu.”
8 Bere ngarra thelput nukunu mana-ka, Zacchaeus pirrimmardat
kumparra warra ngarra Jesus-yu, i mamna, “Nga pule. Ngay-ka mar-
rayerryerrnu nanhthi i ku mani ngay ngamere ngarra kardu mananhthi
parnam. I kardu ngatha ku mani mampunkapdap-ka ngay-ka ku nhini-
ka ngurdurrangkalathnu ngurru i ku mani ngamere deyida wanku
ngarramutmutnu ngurru.”
9 Bere Jesus kathu-ka mamna, “Nga. Yile ngay-ka da mange wiye man-
himayerrarrnu ngarra nhinhi i kardu ngarra darrikardu nhinhi wanku
kardu ngarra thelput kanhi narnam-ya i mananthibirnunu warda. Nhinhi-
ka kardu tharntethbath ngarra nukunu ngalantharr nhini Abraham.
10 Ngay, kardu ngarra darrikardu nanki thathpirr-ka kardu-nu ngur-
rurrakaykaynu kardu pana ngarra Yile ngay parnampart-yu i ngur-
dunkalathnu ngarra nukunu deyida wangu. Kardu nhini-ka kardu
nginipunh parnawarrk mani-wa i ngay-ka manthibirnunu kardu nhini-
yu.” Jesus kathu-yu mamna.

Jesus Murrinh Wurdampirrayith Ku Mani Ngala-nu
Matthew 25.14-30

11 Bere kardu pana ngarra thelput Zacchaeus nukunu-ka pubini-
nayepuptha pirrini murrinh ngarra thathpi Jesus. I kardu-ka pamam
mana-wa Yile neki-ka ku Pule ngala warda thathpirr pirranu ngarra
nukunu-re Jesus paruynu ngarra da Jerusalem-yu. Nhini-ka da manta
warda Jerusalem Jesus kardidha-yu.
12 Mu Jesus-ka murrinh wurdampirrayith i mampirra, “Nga. Murrinh
kanhi ngurdiyithnu-ka kardu pule ngala nungardurr da ngathparr-nu
wangu, i da pangu-ka kardu-ka pubanpak kardu pule ngala thathpirr. I
bere nhini thangunu nukunu wurdawurl deyida.

13 “Bere da ngarra manta warda punurdurrnu-ka nukunu-ka pirrim-
pirrukayneme kardu nugarn 10 ngarra wurlk pumenadhaneme parde
i danirrumutmutthaneme ku $200. I mampirruneme, ‘Nga. Ku mani
kanhi nekutkutneme i nanhthi peyim i thelim niyemanuneme nuru i puy
nubangangkardurdununeme nuru ku mani ngala ngay-nu ngarra ngay-re
nganirdumnu-yu da numi wangu-yu,’ mampirruneme.
14 Mu kardu wurnangat da ngarra nhini-ka mere marda pumerttha puyi
kardu pule ngala nhini-yu nhini-ka kardu ngamere deyida puddanpunthuk
da ngarra nhini-nu-yu kardu pumerradha punni, ‘Mere nubupak nukun ku
pule ngala kingarra nukun kardu ngarra nganki kardu kem kanhi-yu.’
15 Mu kardu-ka pubanpak ku pule thathpirr ngala dinidha-yu i nhini
nukunu-ka wurdawurl da ngarra nukunu deyida wangu.

“Bere nukunu-ka dimpirrukay-deyida-neme kardu 10 nhini-yu ngarra
ku mani danirrumutmutthaneme dini-yu ku the mabathnu mani ngarra
ku mani pumedhaneme parde.
16 Bere kardu marra-re-ka mamna, ‘Pule, ngay ku mani
bangampangkardurdu-ka ku $200 thangunu-ka ku mani ngala, ngay
mammath ngem-ka ku $2,000-yu.’
17 I ku pule ngala nhini kathu-ka mamna, ‘Nhini-ka patha-wa nhini-
yu. Nhinhi-ka wurlk patha da matha thardingadha nhini-yu. Nhinhi
dangamngangkardurdu-ka ku mani ngala da matha ngarra ku mani
kunungingki thangunu-yu. Nhini ngay-ka bunhipaknu ku pule ngala
thirranu ngarra da town 10-ya.’

18 “Bere kardu numi warda kathu wurrininadha pangu i mamna, ‘Pule,
ngay-ka bangampangkardurdu ku mani ngala deyida. Ngay nganthin
ngem-ka ku $1,000-yu.’
19 Bere ku pule ngala nhini kathu-ka mamna ngarra nukunu-yu, ‘Nhini-
ka patha-wa. Ngay-ka bunhipaknu ku pule ngala thirranu ngarra da town
5-ya.’

20 “Bere nhini thangunu-ka kardu numi wurrininadha kathu i mamna,
‘Pule, ku mani nhinhi thamngamut-ka kanhi ku-yu.
21 Ngay-ka panpewut ngarra kaligu i ngurdanpangath nhini ngay-ka
ngemnhimanham da matha nhini-yu. Nhinhi-ka kardu tetemanthay-
wa. Nhinhi-ka kardu nampunterda thanam kardu ngarra wurlk ngala
parnampa nhinhi-yu i ku mani ngala warda thurrankutkut nhini-yu. Nhini
ngay-ka mere warda bempangkardurdudha ku mani-yu nhini ngay-ka
ngemnhimanham ku mani nangimart nukun ngarra ngay-yu.’
22 “Bere ku pule nhini kathu-ka mamna, ‘Nhinhi-ka kardu wiye da
matha mere murrinh nengabaththa ngay-yu. Nhinhi namnga-ka ngay-ka
kardu tetemanthay nginim nawa, i nganampunmatkut kardu ku mani. Yu
mampa-ya nhini da matha ngay mange mampanu-yu.
23 Thangku-dha ku mani ngay mere duyngardidha ngarra bank-yu?
Nhini-ka ku mani kunungingki deyida dengangkardurdudha i thengamut-
tha wunku ku mani kanhi ngarra thamngamut-yu.’

24 “Bere ku pule nhini-ka mampirruneme kardu ngarra ngamere
nukunu-yu, ‘Nga. Numamartneme ku $200 ngarra nukunu-yu i nanamut-
neme kardu nugarn pangu wunku ku $2,000 kanthin dim.’
25 Mu kardu nhini kathu-ka pumamnaneme, ‘Ya pule. Nukunu-ka ku
mani ngala wardarra kanthin dim nhini-ka thanamut kardu numi warda
nhini-yu.’

26 Mu ku pule ngala nhini kathu-ka mampirruneme, ‘Nga. Kardu nangkal
ngatha mabath ki nanhthi ngamere, nhini nukunu-ka bere ngatha wangu
nanhthi terert kanikutkkut nhini-yu. Mu kardu nangkal ngatha mabath
ki nanhthi kunungingki da matha-ka nhini kardu-ka ku mamart da matha
nanhthi nhini-yu.
27 I ngana deyida, kardu pana ngarra mere marda pumengerttha
puyi ku pule ngala ngirranu, kardu-ka numanberti kathu nuru ngarra
ngay kanhi,’ mampirruneme kardu ngarra nukunu-yu, ‘i nunthuknu i
nudduntinuminuminu kumparra kanhi warra ngarra kamarl ngay.’ ”

Jesus Nadha Dini Da Jerusalem-nu Ngarra Ku Tangki-re Pinthanhinganardarridha

Matthew 21.1-11; Mark 11.1-11; John 12.12-19

28 Bere murrinh nhini thangunu Jesus mampirra-ka, nukunu-ka
kumparra warra nadha dini ngarra pulangay nukunu da Jerusalem-nu
warda wangu.
29 Bere da manta warda punnalilidhaneme da nan-nu warda-ya Beth-
phage i da Bethany i da palyirr nan-ya Olive.

I bere Jesus-ka mampirrukaynintha kardu pulangay nukunu kardu
perrkenku purdunkuthukninthanu kumparra warra.
30 “Ya penintha,” mampirrunintha. “Kumparra warra thununinthanu
thi da ngarra town kunungingki pangu-yu. I ngarra thanintharuy-nu-ka
ku tangki wakal daninthangkardunu pangu da mentharrk karrim. Mere
nangkal ngadha kanirdarrilaladha ku nhini-yu. I thurdunintharerethnu
nanhthi rup i ku-ka naninthabathnu warda kathu thurru ngarra ngay
kanhi.
31 Mu kardu ngatha murrinh kanhi manarruninthanu-ka, ‘Ya. Thangku-
nu thurdanninthareretH thanam ku pana-yu?’ Mu murrinh nankuninth-
ka kanhi-wa numananinthanu-yu, ‘Nga. Pule ngankunintha-nu marda
manganart ku kanhi-yu ku panirdarrilanu.’ ”
32 Murrinh-ka nhini-wa Jesus-yu mampirrunintha yu, i bere
wurdanpunkuthuk-warda-nintha kumparra warra ku tangki nhini-nu-
yu.

Bere penintha nhini-ka naninthadha warda dini i ku tangki wakal
nhini-ka bangamninthardurt murrinh nginipunh nhini da mani Jesus
mampirrunintha murrinh marra-re kathu-yu.
33 Mu bere ngarra ku nhini-re wurdinininthareretHtha pirri-ka kardu
ngamere ku ngarra tangki peneme-ka pumampirrunintha, “Ya penintha.
Thangku-nu thurdanninthareretH thanam ku pana-yu?” Parrampunkud-
harrpunintha. “Ku tangki ngankuneme-wa pana-yu.”
34 I penintha kathu-ka mamnintha, “Awu, Pule ngankunintha marda
manganart ku kanhi-yu panirdarrilanu.” I bere kardu nhini kathu-ka
pumampirrunintha, “Yu, mampa-ya.”

35 Bere wurdanninthareretH thangunu-ka ku-ka meninthabaththa warda
tharra ngarra Jesus-nu warda wangu-yu. I nanhthi kawut ngarra
penintha-ka yingamninthardarriwup warda pangkin ngarra ku tangki, i
mamninthamanpi warda Jesus-yu i kanarnarrila warda nhini-yu.

36 Bere Jesus-ka pinthanhinganardarridha ngarra ku tangki nhini-yu da
Jerusalem-nu warda wangu. I kardu-ka nanhthi kawut ngarra pigunu
pardinaweweptha purni ngarra mayern pangu warra kumparra ngarra
ku tangki wurrinililidha wunku Jesus pinthanhinganardarridha-yu.

37 Bere puy wangu punnidha i puddanthut da palyirr nhini thangunu
Olive i da-ka manta warda punnidha da Jerusalem-nu. Bere ngarra da
nhini-ka kardu wurnangat pana ngarra Jesus parriniriwaktha purni-ka
le patha thathpirr warda pardidha i parraniriparldha purni ngarra Yile
neki wangu murrinh ngala da matha. Kardu nhini-ka pubemangkardudha
purni Jesus-yu da mange ngala ngala nhini ngarra kardu merradha
wurrini-yu i nhini weyida parraniriparldha purni Yile neki-yu. I murrinh
mange pigunu ngatha pumenanudha purni, 38 "Ya. Mampa. Pariparl-
warda-ngime kardu Pule ngala kanthim kanhi-nu-yu ngarra Yile neki
kathu wurdannhethukngime kanhi-yu. Nekingime-ka marda pekpek
thathpirr warda thamamnangime ngarra Yile neki wangu-yu. Mampa,
pariparl-warda-ngime ngarra Yile neki wangu-yu." Nhini-wa murrinh
thathpi punnikaykaydha-yu.
39 Bere kardu Pharisees ngamere ngarra kardu wurnangat nhini
punnidha-ka murrinh pumamna ngarra Jesus, "Ya Pule. Kardu kanhi
dunthapnu ngarra parramnhiriparl pumpan."
40 Mu Jesus kathu-ka mampirruneme ngarra kardu peneme nhini-yu,
"Nga. Murrinh kanhi-ka murrinh thathpirr manarrunemenu-yu. Kardu
kanhi ngatha bunthapnu i manangka murrinh ngatha purunu-ka nhini
nanhthi palyirr purrkpurrk kanhi kurrankadhuk-ka purukaykaynu warda
i pangiriparlnu warda puru ngay-yu," mampirruneme.

Jesus Du Kardirrakarrktha Kardu Da Ngarra Jerusalem-nu

41 Bere Jesus-ka manta warda wurrinidha ngarra da Jerusalem-nu-yu
i bamkardu da nhini-yu i dirrabaththa warda wurrini. I du warda
wurrinikarrktha kardu ngarra da pangu-nu pardingkadhuktha-yu.
42 I murrinh memnu murrinh marda-re, "Ngay-ka damngimardathin
nanki-nu. Mu marra kanhi nanki-ka numenanabirldha ngarra Yile
ngay mana-wa i marda pekpek numenabaththa mana-wa ngarra nukunu
wangu-yu, mu wurda. Nhini nanki-ka mere thathpirr the numengibaththa
ngay-yu, kardu-ka ngay da matha nukunu kathu wurdanngithuk-yu.
43 Mu da nakurlnu-wa kardu murlakpun purunarranu kathu da kanhi-yu
pananpegatnu i pana ngangka-re panarradhawupnu i pubunankatmit-nu
nanki-yu.
44 I nhini-ka punnunanmirrnu i banantikerdeknu nhini-yu kardu wur-
nangat warda ngatha i mamay wanku-yu. I thelput ngarra nanki
wanku pubunanmapeknu puru. Mange-ka nhini-wa pumanarranu puru
nhini nanki-ka mere the numengibaththa ngay-yu nhini Yile ngay kathu
wurdanngithuk kardu menanthibirnudha nanki-yu." Murrinh nhini-wa
Jesus mampirra murrinh marda-re kardu ngarra da Israel pardidha-yu.

Jesus Wurdanpunkarel Kardu Ngarra Ku Mani Pumenkapdaptha Punni Ngarra Murrinh Church Ngala

Matthew 21.12-17; Mark 11.15-19; John 2.13-22

45 Bere Jesus-ka kanardi warda ngarra murrinh church ngala pangu da
Jerusalem i wurdanpunkarel warda kardu pana ngarra thelim pumedha
pardi i peyim pumedha pardi ku yinpi ku thip i ku ngamere pangu.
46 I merradha wurrini murrinh-yu, "Nga. Yile neki-ka kanhi-wa mur-
rinh thathpi nukunu yibim-yu. 'Thelput kanhi ngarra ngay-ka kardu-
nu parningangerrennu ngarra ngay.' Mu nanki-ka nubemkardurdu
narnam kanhi ku mani-nu numampunkapdap narnam kardu ngarra terert
thangunu kathu-yu," Jesus kathu-yu mampirra.

47 Bere nhini thangunu Jesus-ka bere matha wangu kardu wurdininthethiththa kardi da pangu-yu ngarra da church ngala-yu. Mu bere ku yilarn ngala ngala i kardu nugarn pana ngarra murrinh law Jews pigunu puddininthethiththa punni-ka marda pumerttha punni Jesus thu pubatnu puddurinuminu,
48 mu kardu-ka pumenadalladalladha-wa punni ngarra-re Jesus thu pubatnu-yu nhini-ka kardu wurnangat-ka bere matha wangu pubinanayewuptha punni i marda pumerttha punni murrinh ngarra thathpi Jesus-yu.

20

Kardu Nugarn Ngamere Parrantharrpu Jesus Nangkal Nimin Wurdanthuk Nukunu-yu
Matthew 21.23-27; Mark 11.27-33

1 Bere da numi ngadha ngarra nukunu-re Jesus wurdininthethiththa dini ngarra murrinh church ngala nhini ku yilarn ngala ngala thathpirr i kardu pule ngala ngala thathpirr punninadha.
2 I murrinh pamamna, "Ya. Nhinhi-ka nangkal thangunu murrinh mampa kardu thurdanpunthethith thurran kardu kanhi-yu? Kardu pule ngala ngarra nimin wurdannhithuk da kanhi-yu?" Parrantharrpu kardu nhini kathu-yu.
3 "Ngay-ka murrinh deyida nganantharrpunu," Jesus kathu-yu mampirra.
4 "Nukunu John the Baptist nganaka kardu pana ngarra kardu daninluluwewudha wurrini kura-re-ya? Yu nukunu da nangkal nimin thathpirr wurdanthuk-yu? Yile neki thangunu kama i kardu thangunu kama-ya? Ngarra nimin-yu? Murrinh mani numanganu."
5 Bere kardu nugarn nhini-ka puddanadharlurldha pi murrinh mange pigunu ngatha. "Murrinh kanhi ngatha pumananuneme Yile neki wurdanthuk nukunu John-yu, nhini nukunu Jesus-ka murrinh manhenemenu warda, 'Mu thangku-dha murrinh mere numenabaththaneme-yu ngarra nukunu John the Baptist-yu?'
6 I ngana deyida murrinh kanhi ngatha pumananuneme kardu thangunu-wa nukunu John the Baptist wurdanthuk-yu nhini kardu wurnangat kanhi-ka thu palyirr pubanhiwelerrnu-warda-neme nhini kardu-ka pamam pumpan Yile neki wurdanthuk nukunu John the Baptist-yu." Murrinh nginipunh nhini mani puddanadharlurldha pi-yu mange pigunu ngatha-yu mu kardu-ka murrinh pumenadalladalladha-wa-neme pe murrinh pumenadhaneme-yu.
7 "Yaa," pumamna. "Nganki-ka mere the ngumabath nangkal nimin wurdanthuk nukunu John the Baptist-yu."
8 Mu Jesus kathu-ka mampirra, "Yu, bere-ya. Nhini-ka ngay-ka mere deyida manarra nukun nhini-yu nangkal ngay wurdanngithuk-yu i mange kanhi-nu ngamam ngurran-yu."

Kangkarlmawu Wurdampirrayith Murrinh Ngarra Kardu Wiyenpun Ngarra Mi Kadin Pirapedha Pardi
Matthew 21.33-46; 22.15-22; Mark 12.1-17

9 Bere nhini thangunu Jesus-ka murrinh warda mampirra ngarra kardu murrinh yibimkamnum-ya. "Yu bere, kardu pule ngala mi grape

bebirrbirrdha wurrini ngarra mi kadin nukunu. Bere nhini thangunu-ka kardu ngamere pirrimpirrukayneme mi ngarra kadin nukunu pi-ranapenemenu parne. I murrinh mampirruneme, 'Nga peneme. Mi ngarra grape-te thungku pebaynu-ka numuberartalnemenu i mi warda numangayerryerrnuneme nhini-yu.' Bere nhini thangunu-ka kardu pule nhini-ka kanampart nungardurr warda mi kadin nhini-yu i da ngamengka-nu warda wangu nadha dini i da pirdithme da matha kardidha pangu-yu.

10 "Bere da nakurl-te ngarra mi grape nhini-re demmay-ka kardu pule nhini-ka wurdanthuk kardu nugarn numi mi pumanayerrnemenu kardu pangu ngarra mi kadin nukunu piranapedhaneme parde. Mu peneme nhini-ka pumangankartaneme i punnebatthaneme parde kardu nhini ngarra kardu pule wurdanthuk-ka i puddankathukneme pangu deyida wangu i mi-ka grape-ka mami-wa nayeymadha dini.

11 "Bere nhini thangunu-ka kardu pule nhini-ka kardu numi deyida kathu wurdanthuk mi grape deyida-nu pumanayerrnemenu. Mu peneme nhini kathu-ka punnebatthaneme parde i mange wirritmarnti pardenad-haneme kardu nhini-yu i puddankathuk-deyida-neme pangu wangu i mi-ka mami-wa nayeymadha dini.

12 I nhini thangunu-ka kardu nugarn numi deyida kathu wurdanthuk mi grape deyida-nu pumanayerrnemenu. Mu peneme nhini kathu-ka yidingurr ngala parramnamutneme i punnungamkakuneme ngarra mi kadin thangunu kathu.

13 " 'Ngarra ngamanu warda ngay-yu?' Kardu pule nhini memnu mange nukunu. 'Aa, the nganthin warda. Wakal nugarn ngay pangu ngurduthuknu. Nukunu-ka marda thathpirr manganart ngurran i nhini kama murlmurl penanuneme-yu i mi panamutnuneme-yu.'

"Bere kardu pule nhini-ka wurdanpirruthuk-warda-neme wakal nukunu ngarra peneme nhini-nu-yu.

14 Mu peneme nhini ngarra nukunu-re pubamkangkarduneme-ka mur-rinh pumemnungkuneme mange peneme, 'Nga, nhini da kunungam kem wakal nukunu thathpirr kardu pule-yu. Ngarra yile nukunu-re pupupnu-ka nukunu warda mi kadin kanhi-yu martnu i mabathnu pi-yu. Mu nga, ka. Purru-wa-neme i thu pubatnemenu pangu da i nekineme warda mi kadin kanhi-yu pumartnemenu-yu i pumabathnemenu pi-yu.'

15 Bere pumangankartaneme wakal nukunu kardu pule nhini-yu i punnungamkakuneme pangu wangu outside ngarra mi kadin-yu i thu pumpankabatneme i puddankarinumi-warda-neme nhini-yu.

"Nga. Ngarra mana warda mange nhini-yu marrunemenu kardu pule ngala-yu ngarra kardu peneme pana ngarra wakal nukunu thu pumpankabatneme-yu?" Jesus kathu-yu mampirra. 16 "Yu, kardu pule-ka purdiwurlnu i thu punkuthuknu-warda-neme i purdunkurinuminu-minemenu warda peneme nhini-yu. I kardu ngamere deyida pirrarrukay-nuneme mi ngarra kadin nukunu piranapenemenu parne-yu."

Bere kardu-ka pubimnayepup murrinh nhini-yu i pumamna warda, "Awu wurda, mange mere nginipunh nhini mani."

17 Bere Jesus-ka bampunkardu ngarra kardu i mampirra warda, "Nga. Thangku murrinh kanhi-nu-yu? Kanhi-ka murrinh thathpi pule ngala Kangkarlmawu nukunu parrarntilil da murntak warra-yu. 'Kardu nugarn pana ngarra thelput pubengkardadha punni nanhthi palyirr-te nanhthi palyirr numi punnungamku nhini-ka nanhthi wiye mana-wa pamam. Mu marra kanhi nanhthi palyirr ngala nhini-ka tetemam warda pirrim ngarra

thelput nhini-yu. I da thelput nhini-ka yuthpan warda pirrim nanhthi palyirr nhini thangunu-yu. I Yile neki banpak nanhthi palyirr nhini-yu.'
18 Nga." Jesus kathu-yu mampirra deyida. "Kardu nangkal ngatha bamengkatnu ngarra palyirr nhini-ka nukunu nhini-ka buydhanmertal-wa nhini-yu. I nanhthi palyirr nhini ngatha kaniyegarl ngarra kardu nhini-ka bamerl da matha nhini-yu," Jesus kathu-yu mampirra.
19 Bere ku yilarn ngala ngala thathpirr i kardu pana ngarra murrinh law Jews pigunu puddininthethiththa punni-ka pumanganmarta murrinh nhini-yu ngarra kardu pule ngala i mi kadin nukunu murrinh ngarra Jesus wurdampirrayith-yu. I nhini-ka parramnarithi warda i pumertadha-wa. Mu kardu-ka perrempunmanham kardu wurnangat i nhini-ka parnampart warda Jesus-yu i puy punnidha pangu warda wangu.

Kardu Parrantharrpu Kangkarlmawu Mange Yuthpan-nu Ku Mani Panamutmutnu Puru Ngarra Nukunu Caesar

20 Bere kardu peneme pana ngarra Jesus wurdanpunkuyithneme-ka bere matha wangu pirangkadhaneme parde ngarra Jesus. I puddanpunkuthukneme kardu wiyenpun ngamere Jesus-nu pumapulangaynuneme. I kardu nhini-ka murrinh thathpi peneme-re perrenakthukthamana-wa-neme ngarra Jesus murrinh merdarrithaktha ngarra kardu pule ngala wangu-ya i nhini-ka ku soldier ngarra nukunu pumartanemenu-yu.
21 Bere kardu nhini-ka pumamnaneme ngarra Jesus, "Ya pule. Ngankuneme-ka the-wa nganthinnhineme murrinh thathpirr-wa thurdanpirrayith thurran-yu ngarra kardu wurnangat warda ngatha i kardu pule ngala ngala wanku. I nhinhi-ka da mange ngarra Yile neki murrinh thathpirr thurdanpunthethith thurran. Mu ngarra-re murrinh law nekineme pirrim-yu?
22 Mange-ka yuthpan ku mani-yu nganamutmut nguru ngarra kardu pule ngala-yu ngarra ku Government-yu nukunu Caesar-yu? Mange nhini-ka yuthpan kama i mange wiye kama?" Parramkadharrpuneme.
23 Mu nukunu Jesus-ka the menkumabaththaneme dini murrinh pangu pumenadhaneme pe-yu murrinh perrenakthuktha-mana-wa-neme i murrinh merdarrithaktha mana-wa ngarra pule ngala Caesar.
24 Nhini-ka Jesus kathu-ka mampirruneme, "Ku mani silver mani kathu nangamutneme. Nangkal pelpith kanhi ngarra nanhthi mani silver kanhi-yu?" Jesus kathu-yu dampunkudharrpuneme. "I nangkal murrinh nukunu yibim-yu?" "Pana-ka pelpith nukunu kardu pule ngala ngarra ku Government nukunu-wa Caesar. I murrinh nukunu deyida wanku kabim pana-yu," pumamnaneme.
25 Mu Jesus kathu-ka mampirruneme, "Ku mani kanhi ku nukunu ngatha Caesar-ka nhini-ka nuddunangkarl pangu deyida wangu ngarra Caesar. I nanhthi pana deyida ngarra Yile neki nukunu-ka nhini-ka nuddunangkarlnu pangu deyida wangu ngarra nukunu."
26 Bere kardu nhini-ka mere perrenakthukthaneme murrinh thathpi peneme-re i ngarra kardu wurnangat-te pangu da pidha. Mu kardu-ka pumemnamardat-warda-neme ngarra murrinh Kangkarlmawu mampirruneme-yu i kardu manangka murrinh pedhaneme pangu-yu.

Kangkarlmawu Wurdampirrayith Kardu Ngarra Punniwuwuptha-ka Puddingkarlbirl-deyida-nu

Matthew 22.23-33; Mark 12.18-27

27 Bere nhini thangunu kardu ngamere kardu nan-ya Sadducees punni-
nadha ngarra Jesus. Kardu nhini-ka murrinh puddininthethiththa punni-
ka kardu ngarra punniwuwuptha-ka mere deyida nginipunh puddingkarl-
birlnu nhini-yu.
28 Bere kardu nhini kardu Sadducees-ka murrinh warda pumamna
ngarra Jesus murrinh perrunathuktha mana-wa, “Ya pule. Kanhi-wa
murrinh law ngarra nukunu Moses dannherililneme da murntak warra-
yu, ‘Kardu nugarn ngatha kupup-ka i palngun nukunu kanampart i
kardu manangka wakal da ngatha, nhini-ka ngathan nukunu kathu warda
mabert i benginthalet kardu palngun nhini-yu i nukunu-ka kardu wakal
yingammapup warda kardu palngun nhini-yu ngathan nukunu nukun-
yu.’ ” Nhini-wa murrinh law Moses darntilil-yu.
29 I kardu nhini-ka murrinh deyida pumamna ngarra Jesus, “Nga.
Murrinh kanhi nguddimpayithnu. Kardu-ka 7-wa ngathan ngathan-yu. I
bere ngathan kumparra warra ngadha manganmert i bemnginthalet kardu
palngun-yu. I kardinginthadha i yibimpup kardu nugarn nhini i manangka
wakal.
30 I nhini thangunu-ka kardu ngathan numi deyida manganmert i
bemnginthalet kardu palngun nhini-yu, kardinginthadha i yibimpup
deyida kardu ngathan nhini i manangka wakal da ngatha.
31 Nhini thangunu-ka kardu ngathan numi deyida manganmert i bem-
nginthalet kardu palngun nhini-yu, kardinginthadha i yibimpup deyida
kardu ngathan nhini-yu i manangka wakal da ngatha. I mange-ka
nginipunh nhini mani-wa pumedha punni-yu ngathan ngathan ngamere
nhini-yu i wakal-ka manangka wakal da matha.
32 Bere nhini thangunu ngarra pirriniwuwuptha-ka kardu palngun nhini
deyida wanku yibimpup.” Nhini-wa murrinh Jesus puddamnayith-yu.
33 I pumamna deyida, “Mu nga pule. Da nakurlnu da ngala ngarra
nhini-re kardu ngarra wurnangat-te puddingkarlbirlnu-ka kardu ngathan
ngarra nimin nangkun nigunu thathpirr warda-yu kardu palngun nhini
pingenu-yu da nhini-re-yu? Nhini nigunu-ka nangkun nigunu-ka 7-wa
menkadhuktha kardi-yu da ngarra putek kanhi-yu,” parrantharrpu.
34 Mu Jesus kathu-ka mampirra, “Kardu wurnangat pana ngarra birnu
parnam-ka nugarn i palngun pubemlet pumpan.
35 Mu nga. Kardu pathanpun pana ngarra Yile neki da nakurlnu
purdunkarlbirlnu-ka kardu nhini-ka nugarn i palngun mere ngarra deyida
benginthalet da ngarra nhini-re-yu, wurda. I kardu mere nangkal deyida
bayenu kardu palngun i nugarn da nhini-re-yu.
36 Mu kardu nhini-ka puyemanu puru ku nginipunh angel mani-ya
i mere deyida puyuwuwupnu. Kardu nhini-ka kardu ngarra Yile neki
nukunu nhini nukunu-ka purdunkarlbirlnu-yu.
37 “I ngana deyida nukunu Moses wurdanayiththa wurrini da murntak
warra-yu murrinh ngarra kardu puddingkarlbirl-deyida-nu. Nukunu
wurdanayiththa wurrini nganaka ngarra thay nhini puniwemaththa pirri.
I kanhi-wa mam murrinh-yu, ‘Yile neki-ka ku Pule ngala thathpirr. I
nukunu-ka ku Pule dimpirruneme kardu ngalantharr murntak kardu nan
Abraham, Isaac i nukunu nan Jacob.’ Nhini-wa murrinh mam Moses-yu.
38 I ngarra murrinh nhini-re mam Moses-ka kardu ngalantharr murntak
nhini-ka pirrinewuwuptha-wardarra-neme nhini-yu, mu kardu-ka birnu
da ngatha thathpirr da nhini-re-yu i Yile neki-ka ku Pule da ngatha
dimpirruneme ngarra peneme nhini-yu. Yile neki-ka ku Pule dimpirra
ngarra kardu wurnangat warda ngatha kardu ngarra birnu da matha

parnam ngarra puddamkabirl-ya. Nukunu-ka mere Pule ngala ngarra kardu punniwuwuptha-yu, wurda." Jesus kathu-yu mampirra.
39 Bere kardu nugarn pana ngarra murrinh law Moses nukunu puddini-
thethiththa punni-ka pumamna warda ngarra Jesus, "Pule, murrinh pana
ngarra nampirruneme-ka murrinh patha da matha."
40 Bere nhini thangunu kardu-ka perremmanham warda murrinh
deyida-nu perradharrpudha-yu nukunu Jesus-yu.

Jesus Wurdamnuyith Murrinh Mange Nukunu Ngatha i Murrinh Ngarra King David Wanku
Matthew 22.41-46; Mark 12.35-37

41 Bere Jesus-ka murrinh numi deyida mampirra, "Nga. Kardu ngamere
pamam pumpan-ka murrinh kanhi, 'Nukunu Christ-ka kardu darntethbath
ngarra nukunu ngalantharr murntak thangunu King David-ya.' Nhini-wa
pamam pumpan-yu. Mu thangku-nu murrinh nhini-yu pamam pumpan-
yu?" Jesus kathu-yu dampuntharrpu.
42 "Nga. Da murntak warra nukunu David darntilil murrinh thathpi Yile
neki nukunu. I murrinh nhini-ka kanhi-wa, 'Yile neki murrinh mamna
ngarra ku pule ngay.' I murrinh-ka kanhi-wa, 'Nhinhi-ka kanhi-re thinu
ngarra ngay batbat-te i kardu pule ngala deyida wanku thinu-yu.
43 I kardu pana ngarra mere marda kumanhert kuru nhini ngay-ka
mankunungingkinu i ngay-ka bunhipaknu ku pule ngala warda thirranu
ngarra kardu nhini-yu.' Nhini-wa murrinh David darntilil-yu."
44 I Jesus kathu-ka mampirra deyida, "Nukunu King David-ka 'Pule'
menadha wurrini kardu Christ-yu. Mu ngarra-re nukunu Christ-yu
kardu darntethbath ngarra David thangunu-yu?" Murrinh Jesus kathu-yu
dampunkudharrpuneme.

Jesus Mampunkumardawerrneme Ngarra Pulangay Nukunu Kardu Pana-nu Ngarra Murrinh Law Puddininthethiththa Purni
Matthew 23.1-36; Mark 12.38-40; Luke 11.37-54

45 Bere ngarra kardu terert-te pubinanayepuptha pirrini ngarra Jesus,
nukunu-ka mampirruneme ngarra pulangay nukunu,
46 "Nga peneme. Thawath wangu nunnurraneme kardu nugarn pana
ngarra murrinh law puddanpunthethith pumpan-yu. Kardu nhini-ka
marda pumangannanart pumpan kardu pule ngala da matha nubankar-
dunu i nantiparlnu nuru i 'Pule' numarranu nuru. I nhini weyida nanhthi
kaligu pangkuy nanhthi patha pubardurdi pumpan i pumpannilili pana
ngangka-re ngarra kardu wurnangat pirrimkadhuk-ya. I ngana deyida
ngarra da church mana parnardi-ka nhini-ka ngarra da chair patha da
matha ngarra kardu pule ngala ngala nukun parnapup-ya. I ngana deyida
ngarra kardu wurnangat-te puyemperr pirrim mi dhepdhep-nu-ka nhini-
ka le-wa parnam ngarra da chair patha deyida parnawup ngarra kardu
pule ngala ngala nukunu-ya. Nhini-wa mange-yu le pumpan-yu.
47 "I ngana deyida kardu nhini-ka mere kiranpe karni kardu palngun
mekmunurr. Mu nanhthi purrkpurrk i ku mani pigunu parnampunmatkut
parnam. I ngana deyida pumemnurart pumpan nginipunh kardu patha
mani, nhini-ka murrinh pirdithme parnamnangerren ngarra Yile neki.
Nhini-wa mange-yu kardu nhini le parnamkaneme-yu. Mu Yile neki-
ka mere marda manart kurru mange pana ngarra pumenthart pumpan
da ngarra mange nukunu parrarntiwak mana pumpan-yu, nhini-ka da
nakurl-te purdunkartelnu thathpirr kardu nhini-yu." Jesus kathu-yu
mampirruneme.

21

Kardu Palngun Mekmunurr Ku Mani Kunungingki Kanammardawu Ngarra Nanhthi Box
Mark 12.41-44

1 Bere Jesus-ka dinidha ngarra murrinh church ngala nhini manta
ngangka da ngarra nanhthi box ngarra kardu ku mani pubunimardardur-
didha pi Yile neki nukunu. Bere kangkarl mamka i bampunkardu kardu
pana wunku ku mani ngala wanku pubunimardardurdidha pi ku mani-yu
ngarra nanhthi box nhini-yu.
2 I bamkardu deyida kardu palngun mekmunurr warda kathu wur-
rinidha wunku ku mani kunungingki wanku. I nigunu-ka kanammardawu
ku five cent perrkenku ngarra nanhthi box nhini-yu.
3 Bere nhini thangunu-ka Jesus mampirruneme ngarra pulangay
nukunu, "Nga peneme. Kanhi-ka murrinh thathpirr-wa manarrunemenu
kanhi-yu. Kardu mekmunurr kurran pangu ku mani ngala thathpirr
kanammardawu-yu ngarra nanhthi box pana-yu, ku-ka dimpunpewal
ngarra kardu ngamere-yu.
4 Mu kardu pangu kibim-ka ku mani ngarra pumarntimut thangunu
pimardathpuththa-yu, mu kardu palngun mekmunurr pangu-ka nanhthi
pangu banmardardi nanhthi-ka nanhthi bere matha mebaththa kardi-
yu, i nhini-ka nanhthi-ka mananhthi warda mi-nu-yu," Jesus kathu-yu
mampirruneme.

Jesus Wurdamyith Kardu Puyimpurrnu Puru Da Church Ngala Kardu Jews Pigunu
Matthew 24.1-2; Mark 13.1-2

5 Bere Jesus i pulangay nukunu-ka da ngarra outside pedhaneme da
church ngala nhini kardu Jews pigunu i pulangay nukunu-ka mange
peneme da matha pumemnungkuneme, "Nga. Da church ngala kanhi-
ka da-ka patha-wa nawa? Kardu-ka pubuniwakpaktha punni nanhthi
palyirr lelunh nawa? I kardu ngamere deyida wanku nanhthi patha patha
parrammut da thelput ngala kanhi-nu Yile neki nukunu." Mu Jesus kathu-
ka mampirruneme,
6 "Nga. Da church ngala kanhi ngarra nubamkangkarduneme nirrimka-
ka da nakurl-nu-wa kardu-re thu kuy puyimpurrnu puru palyirr terert
kanhi-yu. I nanhthi palyirr ngala ngala kanhi-ka da pana ngangka-re
buymardarrurrnu purru."

Kardu Ngarra Yile Neki Nukunu Da Tetemanthay Pubardurtnu
Matthew 24.3-14; Mark 13.3-13

7 Bere pulangay Jesus nukunu-ka pumamnaneme, "Ya pule. Minthire
kardu thu kuy puyimpurrnu puru-yu da church ngala kanhi-yu? I ngarra-
re-wa kardu ngankuneme the ngumabathnuneme-yu da ngarra manta
warda da nhini-re puyimpurrnu puru-yu? I ngana deyida ngarra-re
the ngumabathnuneme-yu da putek kanhi panirikerdeknu-yu i minthire
nhinhi thurdiwurlnu kathu-yu?" Parramkadharrpuneme.
8 Mu Jesus kathu-ka mampirruneme, "Nga peneme. Nankuneme-
ka thawath wangu nanemenu karda pana ngarra murrinh thirrukduk
panarrayirrarartnu-yu. Nga, kardu nugarn wurnangat warda kathu
purunu nhini-yu i murrinh panarrayirrarartnu parni nginipunh murrinh
kanhi mani-ya pumanarranu-ya, 'Ngay-ka Christ-wa. I Yile neki wurdann-
githuk ngay-yu. Da putek kanhi-ka da manta warda panirikerdeknu i ngay

da matha mananthibirnunu-yu.’ Mu mere nubirrayepup nukun kardu nhini-yu i mere nukun narntiwak nuru.

9 “I nanki-ka nuyurrayepupnu kardu wurnangat thu kuy ngala puyithuknu puru thu kuy terert da matha. Mu nanki-ka mere nenham nukun da nhini-re-yu mange-ka nginipunh nhini mani-wa piyemanu puru-yu. Mu da putek kanhi-ka mere da ngatha panirikerdeknu da nhini-re-yu.
10 Kardu wurnangat warda pumethanu puru da ngamengka da numi numi deyida wangu. I kardu pule ngala ngala i kardu ngarra peneme ngatha pumethanu puru-ya.
11 I da putek-ka purrurangkaltangkalnu da pana-re-ya. I kardu wurnangat-ka mi dhepdhep-ka mami parninu i matharr ngala parninu. I nubangkardunu nanhthi punkarlparlnu da kangkarl kathu-yu pamanu purru i kardu-ka punkawerrnu warda pani ngala da matha.

12 “Mu nga. Da marra-re warra ngadha-ka kardu-ka purunanngawurtnu i da tetemanthay da matha panarramutnu nhini-ka ngay thangunu weyida narramngiriwak numpan nhini-yu. I kardu-ka pumananbertinu puru ngarra murrinh court wangu ngarra murrinh church-ya i pubunannur-dinu ngarra jail. I ngana deyida kumparra pangu warra pubunanpaknu ngarra kardu pule ngala ngala nhini-ka ngay thangunu weyida marda numanganngert numpan.
13 I da nhini-nu-re-ka murrinh nuddurrayithnu ngarra murrinh ngay-yu murrinh ngarra mange patha patha menarradha ngurrini-yu.
14 Mu mere numenumardawerr nukun murrinh numarranu-yu ngarra kardu pule ngala ngala wangu-yu.
15 Mu ngay-ka murrinh nganarramutnu murrinh thathpi mukmuk ngarra kardu pule ngala ngala nhini-nu numarranu-yu. I nanki-ka murrinh numunwilnu ngarra kardu nhini-yu, i kardu-ka mere ngarra pananthartnu ngarra nanki-yu.

16 “I kardu darrikardu nanki ngatha yida pubunanpaknu kumparra pangu warra ngarra kardu pule ngala ngala nhini-yu. Kardu yi-leyile i kalekale i kardu ngathan i pulangay wanku paninanpir-rnu. I kardu pule ngala ngala nhini-ka thu warda punanthuknu-yu puddunantinuminuminu-yu kardu ngamere da matha nanki.
17 Yu, kardu darrikardu nanki i kardu wurnangat deyida wanku mere marda pumananartnu-yu nhini-ka ngarra ngay thangunu weyida marda numanganngert numpan nhini-yu.
18 Mu kardu mere nenham nukun nhini-ka Yile ngay-ka bere matha wangu manannarnanu purru nhini-yu.
19 Mu kardu lurruth da matha nurunu i ngarra ngay da matha nuddungayemitnu nuru i nhini-ka kardu bere matha wangu birnu narninu da kangkarl wangu-yu.”

Kardu Murlakpun Pubunmapeknu Puru Da Jerusalem
Matthew 24.15-21; Mark 13.14-19

20 “I nga.” Jesus kathu-yu mampirru-deyida-neme. “Ngarra nanki-re nubankardunu kardu murlakpun pawegatnu da Jerusalem-ka, nhini nanki-ka the warda numabathnu da-ka manta warda ngarra kardu pangu pantikerdeknu-yu i thelput wanku pubunmapeknu puru-yu. 21 I da nhini-nu-re-ka nanki ngarra da Judea narnam-ka pirtpirt da matha nunnuwin-hartnu ngarra da palyirr da ngathparr wangu-yu. I kardu ngamere nanki deyida wanku ngarra da Jerusalem narnam-ka nunnuwinhart-deyida-nu

i pangu da narninu ngadha ngarra da palyirr. I nanki ngarra da puth
narnam-ka mere nuru nukun da ngarra Jerusalem wangu-yu.
22 "Da nhini-re-ka da wiye nimin pirranu-ya kardu Jews nukunu-
yu. Nhini kardu-ka parnampart warda Yile ngay i nhini-ka kardu
wurnangat nimin-ya puruwuwupnu i nhini-ka murrinh thathpi ngarra Yile
ngay nukunu da murntak warra parrarntilil-ka murrinh thathpirr warda
pirranu da nhini-re-nu-yu.
23 I da nhini-re-ka da-ka tetemanthay-wa pubardurtnu kardu palngun-
yu kardu ngarra putput purunu-yu i kardu palngun pana ngarra kardu
mamay punthaygurduknu puru ngapurlu. Palngun thingarru. I kardu
wurnangat warda ngatha ngarra da putek kanhi-ka panmardathinnu ngala
da matha da nhini-re-yu. I da-ka tetemanthay nimin-ya pubardurtnu
kardu Jews wurnangat warda ngatha-nu.
24 "I kardu murlakpun nhini-ka kardu wurnangat nimin-ya punthuknu i
pantikerdeknu thu sword-te. I kardu wurnangat ngamere-ka pumanbert-
inu puru da ngamengka wangu i pubunnurdinu puru ngarra jail-yu. I
kardu murlakpun nhini kardu mere Jews-ya ngarra Jerusalem da ngatha
parninu i ngarra Yile ngay da mana murrinh marranu 'Nurunu warda.' "

Jesus Purdiwurl-deyida-nu Kathu Da Ngarra Putek Ngala Kanhi
Matthew 24.29-35; Mark 13.24-31

25-26 "I nga." Jesus kathu-yu mampirru-deyida-neme. "Ngay-ka
ngurdiwurl-deyida-nu kathu ngarra da putek ngala kanhi. Mu da marra-
re-ka nanhthi ngunga, merrk i pilinh-ka mere kirra nukun nginipunh
marra kanhi mani karrim kanhi. Mu nanhthi-ka pirangkaltangkalnu
warda nhini-yu. I da pangu ngarra nanhthi lalingkin-ka nanhthi ngurntinh
ngala ngala pimerrmerrnu. I kardu wurnangat nimin-ya da pana
ngangka-re punkawerrnu pani ngala da matha i pubuywathnu puru
i manmerlmerlnu i penhamnu ngala da matha. I kardu mere the
pumabathnu puru kardu punkarithpurrnu warda nhini-yu.
27 "I da nhini thangunu kardu-ka pubangingkardunu ngay kardu
darrikardu nanki thathpirr ngurrunu kathu ngarra kalakkalak ngurrur-
darrirdurdinu kathu. I pubangingkardunu kardu Pule ngala thathpirr
warda ngurrunu nhini-yu wunku nanhthi lurruth ngala i ngay da matha
warda pangirlarrangnu purru-yu.
28 Mu nga. Ngarra nanki-re nubangkardunu da terert nhini pamanu
purru-ka nhini-ka kangkarl numangkanu i ngay-nu manankulkulnu pi
ngurrunu kathu-yu. I ngana deyida da-ka manta warda ngarra Yile ngay
mananthibirnunu-yu da ngarra nhini thangunu-yu."
29 Bere Jesus-ka murrinh warda wurdampirrayithneme murrinh
yibimkamnum-ya i mampirruneme, "Nanki-ka the mana nanthin nawa
da ngarra mange ngarra thay wangu-yu.
30 Nanhthi marlanpakpak ngarra thay pangarntuy warda-ka nhini-ka the
numabath da thangku-ka manta warda nhini-yu, nawa?
31 I mange nginipunh nhini deyida mani-ya ngarra nanki-re nubangkar-
dunu nanhthi kangkarl nhini pamanu purru-ka nhini-ka the numabathnu
da-ka manta warda ngay ngurdiwurlnu da putek ngala kanhi-yu i Yile
ngay-ka ku Pule ngala thathpirr warda pinu nhini-yu.
32 "Nga, murrinh thathpirr kanhi-yu. Thu kuy ngala nhini i da
terert nhini ngarra ngay ngurdininarruyiththaneme ngini-ka da nhini-ka
panarraruynu ngarra kardu wurnangat kanhi-re kardu birnu da ngatha
numpan-yu.

33 Da putek ngala kanhi-yu nanhthi ngunga, merrk i pilinh-ka nanhthi mananhthi-nu warda i manangka da-nu warda panirikerdek-da-nu matha. Mu murrinh thathpi ngarra ngay-ka mere ngarra nukun kanirikerdek, wurda.
34 "Nanki-ka mere the numabath ngarra ngay deyida kathu ngurdiwurlnu-yu nhini-ka ngay-nu da matha manankulkulnu pi-yu. I thawath wangu nurunu i mere nukun numenumardawerrnu nanhthi purrpurrk-nu-yu ku mani-nu-yu i mere nurumurrk bere matha wangu mi dhepdhep terert-yu i mere nurugurdugurduk bere matha wangu kura murlak-yu. Mu mange nginipunh nhini mani niyemanu nuru-ka nhini-ka nuyungiyekumnu warda nhini-yu i mere nukun warda manankulkul kani ngarra ngay-re ngurrunu kathu-yu. I ngarra ngay-re ngurrunu kathu-ka nhini-ka nubengingkabatnu warda nhini-yu.
35 I ngarra ngay-re ngurrunu kathu da ngarra putek ngala kanhi-ka kardu wurnangat warda ngatha pubangingkardunu.
36 Nhini nanki-ka niranginikatnu i nuyungabirlbirlnu i manankulkulnu pi ngay-nu-yu. Mu Yile ngay nadharrpunu mananlurruthnu ngarra da tetemanthay nhini-nu-yu i nadharrpu deyida-nu manannarnanu pi-yu i nhini nanki-ka nuyunu marda ngala warda ngarra ngay kardu darrikardu nanki thathpirr ngarra ngay-re ngurdiwurl-deyida-nu kathu-yu."
37 Bere Jesus-ka kardu bere matha wangu wurdininthethiththa kardi kardu wurnangat-yu ngarra da church ngala kardu Jews pigunu-yu. I da thipinhi mana-ka nukunu-ka pirriwat ngarra da palyirr nhini nan Olive i kardirrit da pangu-yu.
38 I da thipinhire puningkapurl-ka kardu puyenawerr punni ngarra da church nhini-yu murrinh pubinayepupnu murrinh thathpi Jesus nukunu-yu.

22

Kardu Nugarn Ngamere Murrinh Pumedha Punni Ngarra-re Kangkarl-mawu Thu Pubatnu-yu
Matthew 26.1-5,14,16; Mark 14.1-2,10-11; John 11.45-53

1 Bere kardu Jews-ka pubenangkardurdu punni da Jerusalem pangu-yu da thangku terert-yu. I mi-ka pulleth mi lawam werlpen. I da-ka nhini murrinh-ka da nan-wa Passover. Bere da-ka da nhini-wa i kardu wurnangat nimin-ya pubemkardurdu warda da Passover-nu-ya. Bere da-ka manta warda mange ngarra punniret warda-yu da Passover nhini-nu-yu.
2 Bere da nhini-re-ka ku yilarn ngala ngala i kardu nugarn pana ngarra murrinh law kardu Jews pigunu puddininthethiththa punni-ka murrinh dederrk-te puddanayiththa punni ngarra-re nukunu Jesus pumartanu-yu i thu pubatnu i puddurinuminu-yu. Mu kardu nugarn nhini-ka perrempunmanham kardu wurnangat pana ngarra murrinh thathpi Jesus nukunu pubinanayewuptha pardi, nhini-ka thu nukun kunthuknu nhini-yu.

Nukunu Judas Wurrirradha Ngarra Ku Yilarn Ngala Ngala Murrinh Dederrk-nu

3 Bere nhini thangunu-ka ku karrath kanamnginirdi nukunu Judas Iscariot kardu pulangay nukunu Jesus kardu 12-ya.

4 I nukunu nhini-ka kanampunkupart-warda-neme i wurrirradha ngarra
ku yilarn ngala ngala i kardu nugarn pana ngarra da church ngala pirapedhaneme parde murrinh dederrk-nu marrunemenu ngarra-re nukunu
mankumanpinemenu-yu Jesus pumartanemenu-yu.
5 Bere murrinh pubimnayepup-thangunu-neme nukunu Judas-ka,
peneme-ka le warda pardedhaneme nhini-yu. I pumamnaneme ku mani
panamutnuneme.
6 I nukunu Judas-ka le deyida kardidha ku mani panamutnemenu
da nakurlnu i nhini nukunu-ka dirrangkadha wurrini da ngarra kardu
terert makardu-nu thathpirr ngarra Jesus-yu i nhini-ka pirrarrakaynu
warda ku yilarn ngala ngala nhini-yu kardu warda pumartanu Jesus-yu
i pumabertinu puru pangu warda wangu.

Kangkarlmawu i Kardu Pulangay Nukunu Pullamkathneme Mi Lawam Werlpen i Ku Ngen
Matthew 26.17-25; Mark 14.12-21; John 13.21-30

7 Bere da ngala nhini da Passover-ka da-ka pangarntuy warda nhini-yu.
I kardu-ka mi lawam werlpen pardimurrktha i ku warda purninthuktha
ku thip-ya ku dhepdhep-nu da ngarra ngala nhini-nu-yu.
8 Bere Jesus-ka kardu pulangay nukunu kardu perrkenku Peter i John
mampirrukaynintha i mampirrunintha, "Penintha. Thununinthanu thi
pangu wangu i ku thip i mi dhepdhep warra numanhewathawathanemenu
mi pullathnemenu."
9 "Ngarra-wa da-yu mi i ku maninthawathawathanu-yu?" Damninthad-
harrpu penintha kathu-yu.
10 "Nga." Jesus kathu-yu mampirrunintha. "Thununinthanu thi pangu
da nan Jerusalem. I da pangu da kardu nugarn banankumardabininthanu
nanhthi pot kura patha wanku piwepupnu purru ngarra pelpith nukunu-
yu. I nhini thangunu-ka thaninthariwaknu thurru i pangu da mana ngarra
thelput paniridinu.
11 I murrinh-ka kanhi-wa numananinthanu kardu ngarra pule ngala
thelput nhini nukunu-yu, 'Ya. Kardu Pule ngankunintha wurdan-
ngankuthuknintha kanhi-yu. I nukunu-ka mam, "Ngarra da ngay-yu
ngarra da mi ngulathnu mi Passover-yu wunku pulangay ngay wanku mi
lawam werlpen i ku ngen ngullathnemenu-yu?" '
12 I nhini thangunu kardu nhini-ka panankumardawithnunintha i
panarrungkardanunintha da nhini-yu ngarra thelput kangkarl nhini-
yu. I nanhthi table i nanhthi chair wanku ngarra da ngala nhini-yu
pingkadhuknu-yu. I nhini da da-yu ngarra mi naninthawathawathanu-yu
mi lawam werlpen i ku thip ku ngen nekineme-nu-yu." Nhini-wa murrinh-
yu ngarra Jesus mampirrunintha-yu i wurdanpunkuthuk-warda-nintha.
13 Bere penintha nhini-ka pangu warda wangu naninthadha dini
da Jerusalem-nu warda wangu i ngarra bangamninthardurt da mana
i pangamnaruynintha kardu nugarn nhini-yu i da ngarra thelput
wanku. I murrinh-ka nginipunh nhini da matha mani ngarra Jesus
mampirrunintha-yu. I pangu da mi warda mamninthawathawatha mi
lawam werlpen i ku ngen-yu.

Kangkarlmawu Wurdampirruyithneme Murrinh Ngarra Nginipunh i Kumulung Nukunu
Matthew 26.26-30; Mark 14.22-26; 1 Corinthians 11.23-25

14 Bere da ngunga kanarnum warda nhini-yu, Jesus i pulangay nukunu
ku apostle-ya parramkaruy-warda-neme ngarra da thelput nhini-yu i
parnamkardi-warda-neme i parnamkawupneme mi-nu-yu.
15 Bere nukunu Jesus kathu-ka mampirruneme, “Nga peneme. Ngay-ka
marda merttha ngurrini mi dhepdhep mi Passover kanhi-ya pulathnemenu
mitmit. I mi kanhi thangunu-ka kardu thu pungibatnu warda.
16 I nga. Ngarra mi kanhi-re ngarikerdeknu-ka ngay-ka mere deyida mi
mangini kanhi mani ngulathnu-yu i ngarra mi marra da mana ngulathnu
pangu wangu da ngarra Yile ngay nukunu, da nhini-nu-re ngarra Yile ngay
ku Pule ngala thathpirr pinu-yu.”
17 Bere nukunu-ka nanhthi kap warda manganart dim kura wine wanku
i Yile nukunu darntiparl kura nhini-nu-yu. I mampirru-deyida-neme, “Nga
peneme. Nenumanemenu kura kanhi i nubagurduknemenu.
18 Mu ngay-ka mere deyida bagurduknu kura mi kakpa nginipunh kanhi
mani-yu, mu ngarra Yile ngay da mana ku Pule ngala thathpirr pinu-yu.”
19 Bere nhini thangunu-ka mi lawam werlpen warda manganart dim i
Yile nukunu deyida darntiparl mi nhini-nu-yu i munirrurerrarrdhaneme
dini i dampirrumutmutneme. I mampirruneme, “Nga peneme. Mi
kanhi-ka nginipunh ngay-wa. Ngay-ka ngunarrupupnemenu nankuneme-
nu. I mange kanhi-ka da bere matha wangu nuyemanemenu nuru i
nuddungiyelerrnemenu nuru ngarra ngay mi kanhi thangunu ngarra
ngamnarrumutneme-yu.”
20 Bere ngarra mi thangunu parramkarikerdekneme-ka Jesus-ka mange
nginipunh nhini da ngatha mani manganart dim nanhthi kap kura wine
wanku. I mampirru-deyida-neme, “Nga. Kura wine kanhi-ka kumulung
ngay-wa. Kumulung ngay-ka pinthawunu nankuneme-nu i ngay-ka
ngunarrupupnemenu. Ngay-ka ngirrananmaputhnu warda da mange
wiye ngarra numammath numpan nhini kumulung ngay-ka pinthawunu.
Yile ngay-ka da murntak warra mam da mange wiye pirranmaputhnu
ngarra kardu thangunu i manthibirnu purru. I nhini murrinh-ka murrinh
da thathpirr pirranu ngarra kumulung ngay-re pinthawunu-yu.
21-22 “Nga peneme.” Jesus kathu-yu mampirruneme. “Ngay, kardu
ngarra darrikardu nanki thathpirr-ka nginipunh ngay ngenumutnu i
ngupupnu ngarra kardu wiyenpun thangunu kathu i thu pungibatnu
parni. I da nhini-ka mange ngarra Yile ngay marda manganngert dim ngay-
nu-yu. Mu nga. Kardu nugarn pana ngarra paningipartnu i manmanpinu
kardu wiyenpun pangu pumangirtanu, nukunu nhini-ka kanhi da matha
mi dimmurrk ngarra ngay. Mu da-ka wiye thathpirr-wa nukunu-nu-yu
nhini thangunu weyida da mange nhini ngarra manganu purru ngay-yu.”
23 Bere nhini thangunu-ka pulangay nukunu Jesus-ka murrinh warda
perrenedharrpudhaneme pirrine mange peneme ngatha, “Ya. Nangkal
nimin parramutnu Jesus-yu ngarra kardu wiyenpun wangu-yu?” Pume-
nanudhaneme pirrine peneme nhini-yu.

Jesus Wurdamyith Kardu Nangkal Nimin Kardu Pule Ngala Thathpirr Pinu-yu

24 Bere nhini thangunu-ka pulangay nukunu Jesus-ka murrinh mange
peneme puddanadharlurldhaneme punne kardu nangkal nimin-nu pen-
eme ngatha-yu kardu pule ngala parethbathnu ngarra Jesus-yu.
25 Mu Jesus kathu-ka mampirruneme, “Nga peneme. Kardu pule ngala
ngala pangu da ngamengka wangu kardu mere Jews-ya kardu nhini-ka
kardu da tetemanthay pirrimpirra ngarra kardu wurnangat pangu-yu. Mu

kardu pule ngala ngala murlakpun nhini-ka murrinh pumungampunwil pumpan kardu ngarra pigunu kardu pule patha patha pumampirra pumpan.

26 "Mu nankuneme-nu-ka mange mere nginipunh nhini mani nanemenu. Mu kardu nangkal ngatha marda mart kardu pule ngala kardu kumparra purrunu-ya nhini nukunu-ka buynupaknu nginipunh kardu kigay mani i manmanpi warda ngatha kurru kardu-yu.

27 "Murrinh numi kanhi, nga. Kardu nangkal nimin kardu ngala-yu? Kardu pana kama ngarra mi dhepdhep da matha dimmurrk i kardu pana kama ngarra mi mamnabath kathu wurran ngarra kardu pana-nu ngarra mi dimmurrk warra-yu? Kardu pana ngarra mi dimmurrk da matha-ka kardu ngala nawa nhini-yu? Mu ngay-ka nganam ngarra nankuneme-ka manankumanpinuneme da matha ngurru.

28 "I nga." Jesus kathu-yu mampirru-deyida-neme. "Nankuneme-ka kardu bere matha wangu narnamkaneme ngarra ngay i mere narnengipartthaneme ngarra ngay-re da tetemanthay ngatha berdurdurttha ngurrini-yu.

29 Yile ngay-ka da nakurlnu bungipaknu kardu Pule ngala thathpirr nginu.

30 I mange nginipunh nhini mani ngay deyida da nakurlnu bunankupaknuneme kardu pule-yu da pangu-yu ngarra Yile ngay nukunu i nekinemeka marda ngala warda pinuneme i mi pimurrknuneme da pangu-yu. Nankuneme-ka kardu pule ngala ngala nerrunemenu kardu ngarra Jews-ya kardu yek 12-ya."

Kangkarlmawu Wurdampirruyithneme Ngarra Kardu Pulangay Nukunu Parnepartnuneme

Matthew 26.31-35; Mark 14.27-31; John 13.36-38

31 Bere Jesus-ka murrinh warda wurdamnayith ngarra Simon Peter, "Nga Simon," nukunu kathu-yu mamna Jesus. "Nukunu ku karrath-ka dantharrpu Yile ngay nankuneme-nu purdunankudhadhapnemenu purru i manankurullulnuneme purru da mange wiye-nu. I Yile ngay kathu-ka wurdannamurl nukunu-yu. Nukunu ku karrath marda mangannankurtneme dim-ka narnengipartnuneme i numenganthadarrarrnuneme ngarra ngay-yu mange nginipunh mi wheat mani-ya mi kamarl thathpirr-ka kanampart warda nanhthi darripi ngernu-yu.

32 Mu ngay-ka ngantharrpu Yile ngay, nhinhi-nu kardu manhilurruthnu i mere thurdubay nukun ngarra ngay-yu ngarra nukunu-re Satan manhirullulnu-yu. Mu nhinhi kardu-ka thaningipart-wa-nu ngadha, mu nhini thangunu-ka thuyngamarriknu warda thathpirr thurru i murrinh warda nangabathnu thurru. I da nhini-nu-re-ka nhinhi-ka nankulurruthnuneme kardu pulangay ngay warda nhini-yu."

33 Bere nukunu Peter kathu-ka mamna ngarra Jesus, "Pule, ngay-ka mere nukun nganinhipart. Kardu ngatha pubunhirdinu ngarra jail-ka ngay-ka panirdi-deyida-nu neki-yu. I kardu ngatha thu punhibatnu puddunhirinuminu, nhini ngay-ka puddungirinumi-deyida-nu."

34 "Nga Peter." Jesus kathu-yu mamna. "Murrinh kanhi-ka murrinh thathpirr. Thipinhi marra-ka ngarra ku rooster mere da ngatha pirrakaynu-ka, nhinhi-ka kardu narranu murrinh kanhi perrkenkuneme-yu, 'Ngay-ka mere the-wa mabath kardu nugarn pangu-yu.' "

35 Bere Jesus-ka mampirru-deyida-neme ngarra pulangay nukunu, "Nga peneme. Da murntak warra ngay-ka ngurdannankuthukneme i murrinh

thathpi ngarra ngay narranenkuyelerrdhaneme nurni ngarra kardu nawa? I nankuneme-ka mere numebaththaneme narne ku mani, nanhthi bag i me sandal ngamere nawa? Mu nankuneme-ka mi i nanhthi nunneyeymadhaneme da nhini-re-yu?" Jesus kathu-yu dampunkudharrpuneme. "Awu wurda," peneme kathu-yu pumamnaneme.

36 "Mu nga." Jesus kathu-yu mampirru-deyida-neme. "Nanhthi bag i ku mani ngatha nanthinkaneme nirrim-ka nhini-ka numabathnuneme warda nuru nhini-yu. I thu sword deyida wanku numabathnuneme nuru. Mu thu sword mathu ngatha-ka nanhthi kawut thelim niyemanemenu i thu sword warda numartnuneme nhini-yu.

37 Murrinh thathpi Yile ngay-ka kanhi-wa yibim-yu, 'Kardu-ka da mange pumanganu purru ngarra ngay kardu nginipunh mange pana mani pumampirra pumpan kardu ngarra wiyenpun ngarra murrinh law pumungantharrath pumpan-yu.' I murrinh kanhi-ka da nakurlnu murrinh-ka pirra-da-nu-thathpirr nhini-yu."

38 Bere pulangay Jesus nukunu-ka pumamna-warda-neme, "Nga pule. Thu sword perrkenku-ka kanhi nganthinkaneme ngibimka." "Yu, berengunh," Jesus kathu-yu mampirruneme.

Kangkarlmawu Dininangerrentha Ngarra Yile Nukunu Wangu
Matthew 26.36-46; Mark 14.32-42

39 Bere nhini thangunu Jesus-ka nungardurr warda da thelput nhini thangunu-yu i nadha dini da palyirr nan-nu warda wangu Olive mange ngarra medha ngatha pirriwattha-ya. I kardu pulangay nukunu deyida wanku parraneriwakthaneme pe-yu.

40 Bere ngarra parramkaruy-re-neme da pangu-ka nukunu Jesus kathu-ka mampirruneme, "Nga. Nankuneme-ka Yile ngay nadharrpnuneme manankumanpinuneme kardu yuthpan da matha nanemenu ngarra nukunu-re ku karrath manankurullulnuneme-yu."

41 Bere Jesus-ka wurrinidha pangu wangu da manta ngangka da ngatha i dempinhipingkarl i ngarra Yile nukunu warda dininangerrentha.

42 "Yile," mamna. "Kardu-ka pangilututnu i thu pungibatnu. Nganaka kama-ya marda nanganart dunthap warda kardu nhini-yu i mere kangilutut nukun i mere kungibat nukun. Nhini-wa ngay marda manganart ngem-yu. Mu nhinhi mange ngatha marda nart kardu thangunu pangilututnu i thu pungibatnu, nhini-ka ngay-re marda manganart-yu. Mange ngarra nhinhi marda nanganart-ka ngay-ka marda deyida manganart mange nhini-nu-yu."

43 Bere ku angel da kangkarl thangunu kathu pangamnaruy warda ngarra Jesus i mamlurruth deyida.

44 Mu Jesus-ka dammardathin ngala thathpirr i puy deyida wangu murrinh lurruth manganart dininangerrentha ngarra Yile nukunu wangu. I nginthirrin nukunu-ka ngala da matha diniyelyeldha ngarra putek wangu nginipunh nanhthi kumulung mani-ya.

45 Bere murrinh nhini thangunu-ka Jesus-ka dempirnturt warda i wurdawurl ngarra pulangay nukunu i bampunkurdurtneme kardu ngurrnguwarl pirrinengurrkurrkthaneme, ngurrnguwarl mardathin thangunu mampunkumerlmerlneme.

46 Bere Jesus-ka mampunkurdurtneme i mampirruneme, "Nga peneme. Thangku-dha nirrimkangurrkurrkneme pana-yu? Wurr, newirnturturtneme i Yile ngay warda nadharrpununeme manankumanpinuneme

mere da mange wiye nukun niyemaneme ngarra nukunu-re ku karrath manankurullulnuneme-yu."

Kardu Nugarn Pumangarnta Kangkarlmawu
Matthew 26.47-56; Mark 14.43-50; John 18.3-11

47 Bere ngarra nukunu-re Jesus pirringerren-da-dha-ngatha-ka kardu nugarn terert kardu murlakpun-ya parrarntuy warda ngarra manta Jesus-yu. I nukunu Judas-ka kumparra warra yunguninkardurrdha tharra. Nukunu nhini-ka kardu pulangay nukunu Jesus ngadha wurrininadha kardu 12-ya da ngarra marra-re-ya. I nukunu-ka murrinh kanhi-wa mampirra wardarra kardu murlakpun nhini-yu, "Kardu pana ngarra ngadhamurrudhungnu-ka nhini-wa Jesus-yu i numartanu-yu."

Bere Judas-ka manta warda wurrininadha ngarra Jesus padhamurrudhungnu ngarra thamurru nukunu.

48 Mu Jesus kathu-ka mamna, "Judas, nhinhi-ka thangidhamurrudhungnu nawa i nhini kardu kibim kanhi-ka pumangirtanu ngay-yu nawa?"

49 Bere pulangay nukunu Jesus-ka bampunkardu kardu murlakpun nhini-ka pumartanu warda Jesus-yu i nhini-ka pumamna-warda-neme ngarra Jesus-yu, "Pule. Ngankuneme-ka nguyethuknuneme kardu kanhi-yu thu sword ngankuneme-re-yu?"

50 I bere kardu numi kardu ngarra pulangay nukunu Jesus-ka thu sword nukunu yunganpirt i panthertal ngarra the batbat ngarra kardu pana ngarra wurlk menadha wurrini ngarra ku yilarn ngala thathpirr.

51 Mu Jesus kathu-ka mampirruneme ngarra pulangay nukunu, "Ya peneme, pirda warda thu kuy-yu." I nhini-ka manthethap kardu nhini the nukunu-yu i manthewatha patha deyida.

52 Bere kardu terert pangu da pidha ngarra Jesus-nu pumartanu, kardu-ka ku yilarn ngala ngala-ya i kardu pule ngala ngala ngamere ngarra murrinh church thangunu i kardu ngalantharr ngalantharr deyida wanku. I bere Jesus kathu-ka mampirra ngarra kardu nugarn murlakpun nhini-yu, "Ya kardu. Mange nginipunh kardu darrarartwunka narnampunngawurt-ka, mange nginipunh nhini mani numangirtanu-yu, nawa? I nanki-ka numebaththa nunni thu sword i thu kumukurr wanku, nawa?

53 Mu ngay-ka da terert da matha ngirripuptha wunku nanki-yu ngarra church ngala pangu-yu mu nanki-ka mere numengirtadha ngadha da nhini-re-yu. Mu marra kanhi da matha numangirtanu nawa? Nukunu ku karrath-ka mamnanyit wurran i nanki-ka ngarra nukunu da matha narrarntiwak numpan-yu."

Peter Mampirra Ngarra Kardu Nukunu Mere The Mabath Jesus-yu
Matthew 26.57-58,69-75; Mark 14.53-54,66-72; John 18.12-18,25-27

54 Bere kardu nhini-ka pumangarnta warda Jesus-yu i pumebertidha punni ngarra thelput ngarra ku yilarn ngala thathpirr nukun.

Bere Peter-ka danintiwaktha wurrini kardu murlakpun nhini-yu da ngathparr tharrngini kathu i ngarra thelput nhini da mana.

55 Bere outside ngarra thelput nhini-ka thungku dinimumtha i Peter-ka kanawup warda manta ngarra thungku nhini wunku kardu ngamere wanku.

56 Bere nhini thangunu-ka kardu mardinhpuy ngarra ku yilarn ngala thathpirr wurlk wurrininadha-ka bamkardu warda Peter-yu danilar-rangtha dini thungku thangunu ngarra kamarl nukunu-yu. Nigunu-ka pankardurr i dirranganthenh i mampirra kardu ngarra ngamere pirrinidha pangu, "Ya. Kardu kanhi kem-ka kardidha ngarra Jesus-wa."

57 Mu nukunu Peter kathu-ka mamnge, “Awu, ngay-ka mere the-wa
mabath kardu pangu-yu.”
58 I kunungingki bata wangu kardu numi bamkardu Peter-yu i mamna,
“Nga. Nhinhi-ka kardu pulangay nukunu Jesus nawa?” Mu Peter kathu-ka
mamna, “Awu wurda-wa ngay-yu.”
59 I kunungingki deyida wangu kardu numi deyida mamna ngarra kardu
ngamere wangu, “Kardu kanhi-ka kardu kardidha thathpirr ngarra Jesus.
Ngay-ka ngirranganthawithenh murrinh ngerren nukunu ngarra da Kelili
thangunu kathu.”
60 Mu Peter kathu-ka mamna, “Murrinh ngarra-nu nam thirrim pana
kathu-yu? Murrinh nhinhi-ka mere manhimarta murrinh pana kathu
namnga thirrim-yu.”
Bere ngarra nukunu-re Peter pirringerrentha-ka ku rooster-ka pirrimkay
warda.
61 Bere Jesus-ka memnabirl i bamkardu Peter-yu. I Peter-ka wurdantherr
warda murrinh ngarra Jesus mamna-yu, “Thipinhi marra-ka ngarra ku
rooster mere da ngatha pirrakaynu-ka, nhinhi-ka kardu narranu murrinh
kanhi perrkenkuneme-yu, ‘Ngay-ka mere the-wa mabath kardu nugarn
pangu-yu.’ ”
62 I nhini thangunu Peter-ka yungawuy warda i du ngala da matha
kardikarrktha.

Kardu Punningkalkbelktha Pardi Ngarra Jesus

63 Bere kardu murlakpun nhini ngarra Jesus pirangkadha punni-ka
punningkalkbelktha warda pi i thu warda pinawutputtha ngarra Jesus-yu.
64 I pumpankaral ngarra kamarl nukunu nanhthi kaligu-re i murrinh
pumenadha pardi, “Ya. Nangarru-mani-neme nangkal thu pannhibat-yu?
Nhinhi-ka the-wa nabath kardu ngarra pannhibat-yu, nhinhi namngarra-
ka wakal ngarra Yile neki nukunu-wa,” pumenadha pardi.
65 I murrinh pumerdarrithaktha warda pardi nhini-yu.

Kangkarlmawu Pumebertidha Punni Ngarra Ku Pule Ngala Ngala
Matthew 26.59-66; Mark 14.55-64; John 18.19-24

66 Bere thipinhire nhini pankapurl-ka ku yilarn ngala ngala i kardu
pana ngarra murrinh law puddininthethiththa punni i kardu ngalantharr
ngalantharr-ka puyemperr warda. I Jesus pumebertidha punni i kumparra
warra pubanpak ngarra kardu nhini-yu.
67 I kardu nhini kathu-ka pumamna, “Nhinhi-ka Christ? Yile neki-ka
wurdannhithuk? Murrinh thathpirr mani nangarranu.” Mu Jesus kathu-
ka mampirra, “Murrinh kanhi ngatha manarranu-ka nhini-ka mere kama
murrinh numangabathnu nhini-yu.
68 I murrinh ngatha ngay nganantharrpunu-ka, nanki-ka mere warda
nangidhartnu nhini-yu.
69 I ngay kardu ngarra kardu darrikardu nanki thathpirr-ka ngarra Pule
ngala Yile ngay nginu da batbat-te i ku Pule ngala deyida wanku nginu
nhini-yu.”
70 Mu kardu nhini kathu-ka pumamna deyida, “Nhinhi-ka wakal Pule
ngala Yile neki nukunu?” Parrantharrpu. I Jesus kathu-ka mampirra,
“Yu, murrinh namam nirrim nhini da.” 71 Bere kardu nhini-ka pumemnu
mange pigunu warda, “Mampa, bere matha-ya. Nekineme-ka mere
warda nangkal paninhitharrmununeme nhini-yu. Nekineme-ka beren-
gunh thubinthepup-warda-neme nukunu mam wakal Pule ngala Yile neki
nukunu-yu.”

23

Jesus Pumebertidha Purni Ngarra Kardu Wurdamnintha Pule Ngala Pilate i Hered-nu
Matthew 27.1-2,11-14; Mark 15.1-5; John 18.28-38

1 Bere nhini thangunu-ka kardu nugarn murlakpun nhini-ka perrempirnturt warda i Jesus pumebertidha warda purni ngarra kardu pule ngala nan-nu-ya Pilate.

2 Bere kardu peneme nhini-ka murrinh warda pumamna ngarra Pilate wangu, "Nga. Kardu kanhi karrim-ka da wiye da matha mampunkayi wurran kardu ngarra darrikardu ngankuneme kardu Jews-ya. I ngana deyida kardu mampirra wurran murrinh mere panamutmutnu puru ku mani ku tax-ya ngarra ku pule ngala nan-nu Caesar-ya. I ngana deyida nukunu mam-ka kardu nan-wa Christ i Yile neki kathu wurdanthuk, i ku pule ngala deyida wurran kanhi-yu." Nhini-wa murrinh parnamnatharrmuneme ngarra nukunu ku pule ngala nan Pilate Jesus-nu-yu.

3 Bere nukunu Pilate kathu-ka mamna ngarra Jesus, "Ya. Nhinhi-ka kardu Pule ngala thurranpirra kardu ngarra Jews-nu-yu?" "Murrinh thathpi nhinhi da matha nam pana-yu," Jesus kathu-yu mamna.

4 Bere nukunu Pilate kathu-ka mampirruneme ngarra kardu nugarn nhini ngarra Jesus pumebertidhaneme purne-yu i ngarra ku yilarn ngala ngala wanku-yu, "Ya peneme. Kardu kanhi karrim-ka da mere thathpirr merithuktha ngadha kani, nukunu-ka mere ngadha muyparldha murrinh law-yu, nhini ngay-ka mere ngarra thu ngubat nukun nukunu kanhi karrim-yu."

5 Mu kardu kathu-ka puy deyida wangu murrinh lurruth pumenadhaneme parde ngarra nukunu Pilate, "Ya. Nukunu pana-ka murrinh dampunmardarerte wurran ngarra kardu-yu murrinh thathpi ngarra nukunu-re wurdanpunthethith wurran. Nukunu-ka kardu wurdininthethiththa wurrini da pangu thangunu kathu da nan Judea, i da Kelili i ngarra da kanhi da mana Jerusalem."

6 Bere ngarra nukunu Pilate murrinh nhini bimpirruyepupneme-ka nukunu kathu-ka mampirru-warda-neme, "Nga. Kardu nukunu kanhi karrim-ka da Kelili thangunu kathu nawa?" Dampunkudharrpuneme.

7 I kardu kathu-ka, "Yu," pumamnaneme. Bere nukunu Pilate-ka wurdanthuk warda Jesus-yu ngarra nukunu Hered warda wangu ku pule ngala ngarra da nan nukun Kelili-ya. Da nhini-re nukunu Hered-ka ngangka deyida ngadha kardidha da Jerusalem.

8 Bere ngarra nukunu-re Jesus pangamnaruy ngarra Hered, nukunu-ka kardu le patha warda dininadha, nhini-ka da murntak da matha Jesus-nu marda merttha wurrini kardu bangkardunu-yu. Nukunu Hered-ka pamnayepup da mange ngala ngala patha nhini ngarra Jesus merradha wurrini-yu i nukunu marda merttha dini Jesus-nu da mange ngala patha nhini-nu bamangkardunu.

9 Bere nukunu Hered-ka murrinh terert da matha danidharrpudha dini Jesus-yu, mu Jesus-ka mere dedharttha nukunu-yu, mu manangka murrinh da matha pirrinadha.

10 Bere nhini thangunu-ka ku yilarn ngala ngala i kardu pana ngarra murrinh law Jews pigunu puddininthethiththa punni-ka murrinh pumerdarrithaktha pardi ngarra Jesus-nu wangu i punnirerdadha pardi murrinh law ngarra pigunu mungampunmaparl.

11 I nhini thangunu nukunu Hered i ku soldier ngarra nukunu-ka
parraninagumugattha pardi Jesus-yu. I nanhthi kaligu pangkuy lelunh da
matha pubannurdi i nukunu Hered-ka wurdannangkarl deyida ngarra ku
pule ngala nukunu nhini nan Pilate.
12 Bere da nhini-re-ka ku pule ngala perrkenku nhini Hered i Pilate-ka
kardu murlmurl i memninthapulangay warda. Mu da murntak warra-ka
kardu bere matha wangu thu kuy da matha kardininthadha i mere marda
menaninthanurttha wurri.

Pilate Murrinh Mampirra Jesus Thu Pubatnu
Matthew 27.15-26; Mark 15.6-15; John 18.39—19.16

13 Bere nhini thangunu nukunu Pilate-ka panpunperr ku yilarn ngala
ngala, ku pule ngala ngala ngamere nhini-yu i kardu wanku.
14 I mampirruneme, "Nga. Nankuneme-ka kardu kanhi karrim nu-
mengabertidhaneme nurne ngarra ngay da marra-re-ya i numamnganeme
nukunu-ka da wiye da matha-nu mampunkayi wurran ngarra kardu-yu.
Mu nankuneme-ka berengunu-dha warra nubimngayepupneme murrinh
ngarra ngay thangunu nganidharrpudha ngardi ngarra nukunu. Mu ngay
ngamam nukunu-ka mere ngadha merithuktha wurri da ngarra wiye-
yu. I murrinh pana ngarra nunnererdadhaneme narde-ka mere murrinh
thathpirr nhini-yu.
15 I ngana deyida nukunu mam Hered-ka mere ngadha merithuktha
wurri da ngarra wiye-yu, nhini weyida nukunu wurdanngangkarl kanhi
deyida-yu ngarra ngay. Nukunu-ka mere ngadha muyparldha murrinh
law-yu nhini-ka mere ngarra nukun thu nubat nukunu karrim kanhi-yu.
16 Mu ngay-ka ngarramutnu ngarra ku soldier ngay thu whip da matha-
nu pumardarrirlarlarrnu parni i nhini thangunu ngay-ka ngurduthuknu
warda." Pilate kathu-yu mampirra.
17 Bere da thangku terert-te ngarra mi Passover-ya nukunu Pilate-ka
yunguniwuy kardu numi-yu ngarra da jail thangunu kathu-yu. Kardu
ngarra nugarn nhini kathu ngarra kardu kathu parranidharrpu-ka, kardu
nhini da matha Pilate yunguniwuy-yu.
18 I nukunu Pilate-ka Jesus warda wurdithuktha-wa, mu kardu wurnan-
gat kathu murrinh puddamnadhawiweparl i murrinh pardinawapadha. I
pumamna, "Awu, thu thubat warda wangu kardu karrim pana-yu Jesus.
Mu nukunu Barrabas warda thunguwuynu ngarra da jail kathu-yu."
19 Nukunu nhini Barrabas ngarra jail dininganamardadha-ka, nhini-ka
thu puninthuktha weyida wurrini kardu ngarra ku Government thangunu
i kardu numi damparl wurdarntinumi.
20 Bere Pilate-ka marda merttha dini Jesus da matha purduthuknu i
nhini-ka dimpirrakay deyida ngarra kardu, i mampirra, "Nga. Ngay-ka
ngurduthuknu warda Jesus-yu. Nukunu-ka mere ngadha merithuktha
kani," mampirra. 21 Mu kardu kathu-ka pumamna, "Awu, nukunu pana-
ka thu thubat da matha, thubat. I ngarra thay pinthanu darderdenu i
thurdurinuminu warda."
22 Mu Pilate kathu-ka mampirra deyida, "Ya. Thangku-nu thu ngubatnu
nukunu kanhi karrim-yu? Thangku da wiye mebaththa wurrini nukunu-
yu?" Nukunu kathu mampirra. "Ngay-ka murrinh nganidharrpudha
ngardi i nukunu-ka mere ngadha muyparldha murrinh law, i nhini
nukunu-ka mere ngarra thu ngubat, wurda. Mu ngay-ka thu whip da
matha mardarrirlarlarrnu i ngurduthuknu warda," mampirra.

23 Mu kardu kathu-ka puy deyida wangu lurruth da matha pardinawa-
padha, “Awu, thu thubat da matha. I ngarra thay pinthanu darderdenu i
pupupnu warda,” pumenadha pardi. I murrinh ngarra thathpi pigunu-re
da matha pardinawapadha lurruth-te pardinadha.
24 I nhini nukunu Pilate-ka murrinh warda mampirrabath ngarra kardu
kathu murrinh pumenadha pardi-yu.
25 I yunganwuy i wurdanthuk warda kardu wiye nhini-yu Barrabas,
kardu nhini ngarra kardu numi damparl wurdantinumi-yu. Mu Pilate-
ka dampirramut warda Jesus-yu ngarra ku soldier nukunu thu pubatnu
i pubarderdenu ngarra thay pinthanu i pupupnu warda. Nhini-wa da
mange-yu ngarra kardu terert marda pumerttha purni-yu.

Kangkarlmawu Pubangarnerde i Pumamkale Ngarra Thay
Matthew 27.31-44; Mark 15.21-32; John 19.17-27

26 Bere ku soldier-ka pumebertidhaneme purne pangu warda wangu
Jesus-yu pubarderdenemenu i pumangkalenemenu ngarra thay. Bere
ngarra purnelilidhaneme-ka ku soldier pubamkangkarduneme kardu
nugarn da ngamengka kathu nadha dini da Jerusalem-nu. Nukunu-
ka kardu da nan thangunu kathu Cyrene i murrinh nukunu-ka Simon-
wa. Bere pungankaberurr-warda-neme nukunu nhini-yu i nanhthi
thay Jesus nukunu-ka pubankamalapak-warda-neme ngarra lamala i
pumungamkawilneme warda thay nhini pananamanthidha warda wurrini
Jesus-nu. I nukunu nhini Simon-ka tiduk kathu ngarra Jesus wurrinililidha
wunku nanhthi thay Jesus nukunu pananamanthidha wurrini.
27 I kardu wurnangat nimin-ya parraniriwaktha purni Jesus-yu i kardu
palngun ngamere du purninakarrktha nukunu-nu.
28 Bere Jesus-ka wurdampirrumardarduyngime ngarra kardu palngun
nhini-yu, i mampirrungime, “Nga. Nankungime da ngarra kanhi nar-
namkangime Jerusalem-ka mere narnengakarrk-nukun-ngime ngay-nu-
yu. Mu niranungkuwekarrknungime mange nankungime i ngarra mamay
nankungime-nu.
29 Da nakurlnu-ya nhini-ka da tetemanthay nimin-ya nanki-nu-yu kardu
Jews-yu, i kardu-ka murrinh kanhi-wa nuyemanungime, ‘Da wiye-wa
pirrimngarrungime ngankungime-nu. Mu da-ka wiye thathpirr-wa ngarra
kardu wakal nganthinkangime ngumpan-yu.’
30 I nhini thangunu kardu terert-ka nunnuwinhartnu pangu warda
wangu ngarra da palyirr i niranakaykaynu i nuyemananu, ‘Thingan-
thibirnu kathu.’ Da nhini-re-nu-ka da wiye nimin-ya kardu nanki-nu Jews-
yu,” Jesus kathu-yu mampirrungime.
31 “Nga. Ngay-ka da wiye mere ngadha merithuktha ngani mu
nubangimangkardungimenu da ngarra mange kanhi ngay-yu pumamnga
pumpan-yu. Nhini nankungime-ka the warda numabathnungime da wiye
da matha nanki-nu pirranarranu-yu i kardu ngamere deyida wanku da
nakurlnu-re-yu.”
32 Bere ku soldier nhini-ka kardu nugarn perrkenku deyida pumenkuber-
tidhanintha purne ngarra nanhthi thay deyida pumankungkaleleninthanu.
Kardu perrkenku nhini-ka kardu wiye da matha kardininthadha.
33 Bere puy punnililidha i ngarra da nan da mana parrarntuy, da
pana ngarra kardu pumenadha purni ku murnu pelpith-ya. Bere da
ngarra nhini da ku soldier-ka pubangammarderde mange ngarra nukunu
Jesus-yu i ngarra me pubangammerderde ngarra thay nhini-yu. I

parrampirnturt pubanpak i pinthanhidha i pupupnu warda nukunu Jesus-yu. I ngana deyida kardu wiyenkunintha nhini-ka ngarra thay deyida pumampunkungkalenintha. Kardu numi ngarra batbat nukunu-re Jesus pinthanhidha, i kardu numi ngarra thakunh-te pinthanhidha.

34 Bere Jesus-ka murrinh warda mamna ngarra Yile nukunu wangu, "Yile, mange da wiye kanhi thirranmaputhnu ngarra kardu kanhi thangunu-yu. Kardu-ka mere the kumabath mange kanhi ngarra pumam-nga pumpan-yu."

I nhini thangunu ku soldier-ka nanhthi warda pirrineyekdhekthaneme nanhthi kaligu ngarra Jesus-nu-yu, nanhthi nhini-ka kardu nangkal kama warda martnu-yu.

35 Bere kardu wurnangat warda ngatha pirabaththa pi Jesus menangkaledha pinthanhi. I ku pule ngala ngala parraninagumugattha pi ngarra Jesus. I murrinh mange pigunu ngatha pumenanudha pi, "Ya. Nukunu ngatha kardu Christ thathpirr ngarra Yile neki thangunu kathu nadha dini, nhini-ka menuyibirnu-wa mange nukunu ngatha-yu. Nukunu-ka kardu terert weyida menthibirnudha wurrini-yu, nawa," pumenanudha pi.

36 I ku soldier deyida wanku parraninagumugattha pi. Kardu nhini-ka purnenadhaneme i perrenamuttha-mana-wa-neme kura wine thithi-marnti.

37 I pumamna, "Ya. Nhinhi ngatha kardu Pule ngala kardu Jews thurranpirra, nhini-ka nenuyibirnu mani i thurdithut mani kathu ngarra thay pana kathu-yu."

38 I ngarra thay nhini ngarra Jesus menangkaledha pinthanhi-ka mur-rinh wanku pubanpak kangkarl ngarra pelpith nukunu. Murrinh nhini-ka kanhi-wa, "Kardu kanhi kanthim-ka kardu Pule ngala ngarra kardu Jews pigunu-wa."

39 Bere kardu wiye numi pangu da ngarra thay pinthanhidha-ka murrinh menardarrithaktha pinthanhi ngarra Jesus. I mamna, "Nhinhi-ka kardu Christ-wa nawa? Nhini-ka kardu mani nenuyibirnu i ngankunintha deyida wanku nangankuyibirnunintha."

40 Mu kardu wiye numi deyida kathu pinthanhidha-ka mamna kardu ngarra wiye numi nhini-nu-yu, "Ya. Murrinh nhini-ka pirda-wa," mamna. "Nhinhi-ka mere themanham Yile neki-yu? Kardu-ka nekineme-ka pub-annhipakneme ngarra thay kanhi pupupnemenu.

41 Mu neki-ka da wiye da matha thumerithuktha thardi, nhini-ka yuthpan da matha neki pupupnu-yu. Mu kardu kanhi kanthim-ka mere ngadha da wiye merithuktha-wa kani, nhini-ka mere pubuypaktha ngarra thay kanhi-yu."

42 I kardu nhini murrinh mamna warda ngarra Jesus, "Jesus, panhimar-dathinnu kathu ngay-nu da nakurlnu kardu ngarra Pule ngala thathpirr thinu-yu." 43 I Jesus kathu-ka mamna, "Nga. Murrinh thathpirr kanhi-yu mampanu-yu. Marra kanhi-ka nhinhi-ka ngarra ngay wardarra pinu da patha nimin-ya ngarra Yile ngay dim-yu."

Jesus Yibimpup Warda
Matthew 27.45-56; Mark 15.33-41; John 19.28-30

44 Bere ngarra nanhthi ngunga pelpith warda pirridha-ka da-ka thipmam binhi warda pangarntuy nhini-yu da pana ngangka-re-ya. Da thipmam binhi nhini pirridha-ka i da-ka kungini da mana mam, i ngunga-ka nhini-wa pangarntuy-yu.

45 I da nhini-re-ka nanhthi kaligu ngala ngarra da church ngala
pinthanhidha-ka dimngurruduk kanganu da matha.
46 I bere Jesus-ka lurruth da matha pinthimnakay ngarra Yile nukunu
wangu, "Yile, ngepan ngay-ka ngampamutnu warda." I ngarra murrinh
nhini-re mana mam-ka yibimpup warda nukunu-yu.
47 I bere ku soldier ku pule ngala-ka pirringanamedha pangu da manta
ngarra thay i da terert nhini bangammangkardu i Jesus yibimpup-yu. I
nukunu nhini-ka darntiparl warda Yile neki-yu i murrinh mam, "Kardu
nugarn kanhi kanthim-ka kardu patha da matha thathpirr i nukunu-ka
mere merithuktha kani."
48 Bere kardu wurnangat puyemperr pangu Jesus-nu pubangkardunu
pupupnu. Mu kardu-ka ngarra pubamkardu thathpirr Jesus yibimpup i
da mange terert nhini pubemangkardudha purni, nhini-ka kardu warda
pubenawelerrdha pardi kardu daninmardathintha warda kardi ngala da
matha i puddanalaththa da ngarra thelput pigunu warda wangu.
49 I pulangay nukunu Jesus i kardu ngamere deyida wanku ngarra
parraniriwaktha purni-ka da ngathparr tharrngini kathu pidha i pub-
amkardu deyida Jesus yibimpup-yu. I ngana deyida kardu palngun pub-
amkangkardungime Jesus yibimpup-yu, kardu palngun nhini-ya ngarra
Jesus parraneriwakthangime purne da ngarra nan thangunu kathu Kelili.

Nukunu Joseph Yingampup Ku Nginipunh Jesus Ngarra Da Weyi Palyirr
Matthew 27.57-61; Mark 15.42-47; John 19.38-42

50-52 Bere nhini thangunu-ka kardu nugarn pana nan Joseph wurrini-
nadha ngarra nukunu-nu kardu pule ngala nan Pilate i dantharrpu ku
nginipunh nukunu-nu Jesus martnu. Kardu nugarn nhini Joseph-ka da
nan thangunu kathu Arimathea-wa da numi nhini-ya kardu Jews pigunu.
I nukunu-ka kardu patha da matha wurrinidha, i kardu ngalantharr-
wa nukunu-yu. I nukunu-ka kardimardamardadha da ngarra Yile neki
ku Pule ngala thathpirr pirranu ngarra kardu wurnangat warda ngatha.
I ngana deyida nukunu-ka kardiwup i puddanayiththaneme pirrine
ngarra ngalantharr pule ngala ngala kardu Jews-ya, kardu ngarra marda
pumerttha purni Jesus thu pubatnu puddurinuminu. Mu nukunu Joseph
nhini-ka mere marda merttha wurri mange nhini-nu-yu Jesus thu pubatnu-
yu.
53 Bere nukunu Joseph dantharrpu thangunu ku nginipunh nukunu
Jesus-nu-ka, Pilate kathu-ka "Yu" mamna. I nhini nukunu-ka pangu warda
wangu wurrinidha i mantharday ku nginipunh ngarra nukunu Jesus-yu
ngarra thay thangunu kathu i mamlarlarr ngarra nanhthi kaligu sheet
nanhthi patha da matha. I nhini thangunu-ka bannurdi yingampup ngarra
da weyi palyirr ngarra kardu thangunu pumampatha-yu. Mere nangkal
ngadha yingapuptha ku nginipunh ngarra da weyi palyirr nhini-yu.
54 Bere da-ka kungini thathpirr warda da Friday nhini-yu ngarra
nukunu-re Joseph ku yingampup nginipunh Jesus-yu ngarra da weyi
palyirr nhini da. I da-ka manta warda pirridha da Saturday-nu-ya da nhini-
ya ngarra kardu Jews-te benyuktha dini-yu.
55 Bere kardu palngun nhini ngarra Jesus parraneriwakthangime purne
da Kelili thangunu kathu-ka, palngun nhini-wa ngarra nukunu Joseph
warda purnedhangime i pubamkangkardungime da weyi palyirr nhini
ngarra ku nginipunh Jesus yingampup-yu.
56 I nhini thangunu peningime nhini-ka puddamkawurlngime ngarra da
wangu i pumewathawathadhangime parde nanhthi oil nanhthi kangunu

patha wanku i ku nginipunh Jesus-nu pumawarlaknungime nanhthi kangunu patha-nu-ya. Mu ngarra da da ngatha pardedhangime da Saturday nhini-yu i benkuyukthangime dini, nhini-ka mange kardu Jews nukun-wa pumedha purni-yu da mange law pigunu da matha nhini-yu.

24

Jesus Wurdamkabirl Warda
Matthew 28.1-10; Mark 16.1-8; John 20.1-10

1 Bere da Sunday nhini da pankapurl ngarra ngunga nabirlthay-dha dini-ka peningime nhini kardu palngun-ka nanhthi oil ngarra pumamkawathawathangime wunku kangunu patha pumangankakut-ngime i punnedhangime pangu warda wangu ngarra weyi palyirr nhini da.
2 Bere parramkaruyngime pangu da i pubamkangkardungime da weyi palyirr wululuthpe nhini-ka menadharldha wardarra dini.
3 Bere parnamkardi-warda-ngime i pumpankawinhay-warda-ngime ku nginipunh nukunu Jesus-ka maku warda.
4 Bere peningime-ka kardu warda pubenayengkarnirnthangime pirrine ngarra nimin wangu ku nginipunh-yu i puninkumardabaydha-warda-ngime dini nhini-yu. I kardu nugarn perrkenku-ka pangamnintharuy warda ngarra peningime-yu i ngarra ngurru peningime pirrininthadha wunku nanhthi kaligu danikularrangthanintha pirri.
5 Mu peningime kardu palngun nhini-ka perrempunkumanhamnintha i pepe pumamkawengime.

Bere kardu nugarn nhini kathu-ka mamnintha ngarra peningime-yu, “Nga peningime. Thangku-nu nangankawinhadhathngime narnamka-yu da ngarra ku pibimpuwup kanhi-yu kardu pana-nu ngarra kanambirnu-deyida-yu?
6 Nukunu-ka kardu makardu-wa kanhi-yu, mu kardu-ka wurdamkabirl warda. I nukunu mamnarrungime nganaka da murntak-ya da pangu Kelili nardedhangime.
7 ‘Ngay kardu ngarra darrikardu nanki thathpirr-ka pumangirtanu i parramutnu ngarra kardu wiyenpun. I kardu nhini-ka ngarra nanhthi thay pubangirderdenu i pinthangetnu i ngupupnu warda nhini-yu. Mu da perrkenkuneme pamanu-ka ngay-ka ngurdingkabirlnu warda.’ ”
8-10 Bere peningime nhini-ka puddamkayerr-warda-ngime murrinh thathpi nhini ngarra Jesus mampirrungime-yu. Kardu-ka murrinh peningime-ka kanhi-wa, Mary Magdalene-ya, Joanna-ya i Mary kale nukunu James-ya, i palngun ngamere deyida wanku.

Bere nhini thangunu peningime-ka punnungamkardurr-warda-ngime da weyi palyirr nhini thangunu-yu i pangu warda wangu punnedhangime i murrinh parranenkuyelerrdhaneme ngarra pulangay nukunu Jesus-yu kardu 11-ya i ngarra kardu ngamere deyida wanku, kardu ngarra Jesus marda pumerttha punni.
11 Mu pulangay nukunu Jesus-ka mere murrinh pumerrubaththangime murrinh pana ngarra palngun nhini pumampirruneme-yu, mu pamamka-mana-wa-neme murrinh ngathayida da matha.
12 Mu nukunu Peter-ka dempirnturt i tharra warda nungampinhart ngarra da weyi palyirr-nu, i dempinhikul i mintherr warda. I bamkardu

nanhthi kaligu da matha yudha pangu-yu. I wurdawurl deyida ngarra da-nu warda wangu i benayengkarnirntha wurrini ngarra kama wangu ku nginipunh-yu.

Kangkarlmawu Pangampirruruynintha Kardu Ngarra Mayern Naninthadha Dini
Mark 16.12-13

13 Bere da ngunga numi nhini da ngatha kardu perrkenku, kardu ngarra Jesus marda meninthartha wurrini-ka nungamninthardurr da Jerusalem thangunu kathu i naninthadha dini da nan-nu warda wangu Emmaus. Da nhini-ka da ngathparr tharrngini ngarra da Jerusalem thangunu kathu-yu.
14 I kardu wurdananinthayiththa wurrini murrinh pana ngarra Jesus yibimpup-yu i wurdamkabirl kama-ya.
15 Bere ngarra mayern-te murrinh wurdananinthayiththa wurrini-ka nukunu Jesus-ka pangampirruruynintha i purnelilidha-warda-neme ngarra penintha nhini-yu.
16 Mu kardu-ka wurdanninthangkapi-wa nhini Yile neki kathu-ka mere marda merttha Jesus kirraninthathenh nukun ngarra kamarl penintha-yu.
17 Bere Jesus kathu-ka mampirrunintha, “Ya. Thangku murrinh thur-damninthayith thurran-yu?” Bere penintha nhini-ka pirrimninthart warda i daninkumardathinthanintha pirri. 18 Mu kardu numi kathu-ka mamna ngarra Jesus, i murrinh nukunu nhini-ka nan-wa Cleopas. “Nhinhi-ka kardu marra kama-ya kanhi-yu ngarra da Jerusalem-yu. Nhinhi da matha mere the nabath mange pumenadha pardi da nhini-dha warra-yu?” Mamna.
19 Mu Jesus kathu-ka mampirrunintha, “Mu mange ngarra-wa pumedha pardi da ngarra nhini-re-yu?” Mu penintha kathu-ka pumamnanintha, “Ngankunintha-ka murrinh ngurdamninthayith ngurran nukunu Jesus kardu Nazareth-mawu-ya. Nukunu nhini-ka wurdanarrayiththa wurrini murrinh Yile neki da matha. Nukunu-ka ku prophet-wa i da mange patha patha da matha merradha wurrini wunku nanhthi lurruth ngala ngarra Yile neki thangunu-yu, i kardu-ka pumenabaththa thathpirr purni i Yile neki deyida le thathpirr dininadha-yu,” pumamnanintha penintha kathu-yu.
20 “Mu ku yilarn ngala ngala nganki i kardu pule ngala ngala deyida wanku parramnamut Jesus-yu ngarra ku pule ngala thathpirr Pilate i pumamna thu pubatnu purdurinuminu. I nhini thangunu kardu-ka pubangarnerde ngarra nanhthi thay pinthanhidha i yibimpup warda nhini-yu.
21 “Mu nganki kardu wurnangat-ka nguyemamna mana Jesus-yu kardu Pule ngala thathpirr pinu-yu i manganthibirnunu ngarra kardu murlakpun thangunu kathu. Mu nukunu-ka yibimpup warda i da-ka perrkenkuneme warra-wa mam.
22 I numi-ka, kardu palngun ngamere ngarra ngankungime-ka murrinh parraningankuyelerrdhaneme purne i nhini ngankungime-ka ngumemka-mardartngime ngala da matha. Da thipinhire marra kanhi da pankapurl punnadhangime palngun pangu-ka ngarra weyi palyirr nhini ngarra ku nginipunh nukunu pingampup-yu.
23 Mu pumpankawinhayngime ku nginipunh-ka maku warda. I pumamngarruneme-ka ku angel perrkenku pubampunkungkardunintha i pumampirrungime kardu wurdamkabirl warda.
24 I nhini thangunu-ka kardu nugarn ngamere deyida wanku ngarra Jesus parraneriwakthaneme purne-ka punnadhaneme pangu-yu ngarra

da weyi palyirr nhini da ngatha i mere puberdurtthaneme ku nginipunh nukunu Jesus-yu mange nginipunh kardu palngun mani pamamkangime. Mu kardu mere pubengkardudhaneme Jesus-yu," pumamnanintha penintha nhini kathu-yu.

25 Bere Jesus kathu-ka mampirrunintha, "Nankunintha-ka thawath da matha murrinh namninthabath thurran murrinh pana ngarra parrarntilil kardu murntak pana ku prophet-ya ngarra murrinh Yile neki thangunu puddanarrayiththa purni-yu.

26 Mu nga. Da-ka mange Yile neki nukunu-wa ngarra nukunu pana wurdanthuk nukunu Christ-ya yibimpup-yu. I nhini thangunu-ka wurdamkabirl warda i kardu Pule ngala thathpirr pininthanu da kangkarl wangu ngarra Yile neki," Jesus kathu-yu mampirrunintha.

27 Bere Jesus-ka murrinh warda wurdamnuyith murrinh ngarra Moses thangunu i ku prophet terert wanku parranirilildha purni-ya. Nhini-wa murrinh wurdampirrumeriyithnintha-yu murrinh wurdamnuyith-yu.

28 Bere penintha nhini i Jesus-ka da manta warda purnelilidhaneme ngarra da nan-nu Emmaus da nhini ngarra penintha-nu wangu wurrinininthadha-yu. Mu Jesus-ka puy dantharrwat kunungingki.

29 Mu penintha-ka murrinh pumamnanintha, "Nga. Mere nukun thurru puy wangu-yu, mu kanhi ngadha ngarra ngankunintha thaninu. Da-ka kanarnum warda nhini-yu, da thipinhi-nu warda." I bere Jesus-ka nhini warda wangu purnedhaneme.

30 Bere ngarra thelput warda parnamkardineme i parnamkawupneme mi dhepdhep-nu. Bere Jesus-ka mi lawam manganart dim i ngarra Yile nukunu wangu darntiparl mi-nu-yu i mungampirrurigatnintha i mi warda dampirrumutnintha. 31 Bere da nhini thangunu penintha-ka dirranganninthathenh warda Jesus-yu ngarra kamarl penintha thathpirr warda bamninthangkardu. Mu Jesus-ka dinnarrirdum warda nhini-yu.

32 Bere penintha-ka memninthanu warda, "Ya. Ngarra nukunu-re wurdininheyiththa wurrini murrinh Yile neki nukunu ngarra mayern-te thurrinililidhaneme-ka ngarra nanhthi nginipunh neki-ka patha nimin dannhemut, nawa?"

33 Bere nhini thangunu penintha-ka demninthawirnturt i nungamninthardurr wurdamninthawurl da Jerusalem deyida-nu wangu. I parrampirruruyneme ngarra pulangay nukunu Jesus kardu 11-ya i kardu ngamere deyida wanku puyemperr ngarra thelput-yu.

34 I kardu nhini-ka murrinh pumenanudha pirrini, "Yu, Jesus-ka wurdamkabirl da thathpirr nhini-yu. Nukunu-ka pangamnaruy ngarra Simon."

35 Bere penintha nhini-ka murrinh warda parrampunkuyerrneme murrinh ngarra mayern wurrinininthalilidha-yu wunku Jesus punnadhaneme. I murrinh ngarra dirranganninthathenh ngarra nukunu-re mi mungampirrurigatnintha mi lawam penintha-yu.

Jesus Pangampirruruyneme Ngarra Pulangay Nukunu
Matthew 28.16-20; Mark 16.14-18; John 20.19-23; Acts 1.6-8

36 Bere ngarra penintha nhini i pulangay nukunu Jesus puddanayiththa pirrini-ka Jesus-ka pangu da matha pangarntuy pirrim i murrinh warda mampirra, "Nga. Marda nanki-ka pekpek wanku numabathnu nuru."

37 Mu kardu-ka pubemkabat i perremmanham pamam mana-wa ku wurdarr.

38 Mu Jesus kathu-ka mampirra deyida, “Thangku-nu
nerremngimanham-yu? Thangku-dha mere murrinh numangabath nuru
ngay-yu ngurdamkabirl warda-yu?
39 Nga. Ngay-ka mere ku wurdarr. Nga. Mange ngarra ngay nubangi-
mangkardunu i me ngarra ngay nubangimengkardunu. Numangidhadhap
da. Ku wurdarr-ka mere mabath kani nanhthi nginipunh i murnu-yu,
nawa?”
40 I dampunkarr warda mange ngarra nukunu i me.
41 I kardu-ka pumemnamardat warda i le warda pardidha mu mere
da ngatha murrinh pumenabaththa Jesus wurdamkabirl-yu. I bere Jesus
kathu-ka murrinh mampirra deyida, “Mi-ka nanthin narnam kanhi-yu mi
ngulathnu-yu?”
42 I ku warda parramnamut ku ngurlmirl thungku.
43 I pubamkardu nukunu ku nhini wulamath-yu.

44 Bere Jesus kathu-ka mampirra, “Nga. Nanki-ka nubamngingkardu
ngay ngabimpup pangu nawa, i marra-ka nubamngingkardu warda
ngurdamkabirl-yu. I murrinh nhini ngurdananarrayiththa ngurrini
murntak warra-yu. Kardu ngalantharr murntak Moses nganaka i kardu
nugarn ngamere deyida wanku parrarntilil da murntak warra murrinh
thathpi Yile ngay nukunu-yu i marra-ka murrinh nhini-ka murrinh da
thathpirr warda nhini-yu. Nhini-wa murrinh-yu ngurdininarrayiththa
ngurrini-yu ngarra birnu-re ngardidha-yu.”

45 Bere Jesus-ka mukmuk warda banpunperdi i pumanganmarta warda
murrinh thathpi Yile neki nukunu yibim-yu.
46 I mampirra deyida, “Murrinh kanhi-ka murrinh ngarra ngay da
parrarntilil da murntak warra-yu. ‘Nukunu Christ kardu pana ngarra pule
ngala Yile neki purduthuknu nukunu nhini-ka yidingurr ngala palututnu i
thu pubatnu puddurinuminu. Mu da perrkenkuneme pamanu-ka nukunu-
ka kardu purdingkabirl-wa-nu nhini-yu.
47 I nhini thangunu-ka kardu ngarra nukunu-ka murrinh warda panthel-
errnu puru ngarra kardu da pana ngangka-re-ya. I murrinh pumarranu da
mange wiye parnipartnu i panmardathinnu warda i nhini-ka Yile neki-ka
pirranmaputhnu warda da mange wiye nhini-yu, nhini-ka nukunu Christ-
ka yibimpirrapup kardu wurnangat warda ngatha. Nhini-wa murrinh-yu
ngarra kardu nukunu panthelerrnu puru da pana ngangka-re-ya i kardu-
ka murrinh da puretnu-ka da Jerusalem wangu-wa.’

48 “I nga.” Jesus kathu-yu mampirra. “Nanki-ka nubamng-
ingkardu warda nawa kardu ngurdamkabirl warda-yu da mange murrinh
nginipunh murntak warra parrarntilil-yu.
49 I ngay-ka ngurdunarrathuknu Ngepan Yile ngay nukunu i pani-
nannginirdinu nhini-yu. Da murntak warra Yile ngay mam-ka Ngepan
nukunu purduthuknu paninnginirdinu kardu ngarra nukunu. Mu nanki-
ka nuyunamardamardanu da ngarra Jerusalem i ngarra ku Ngepan nhini
da mana paninannginirdinu-yu i mananlurruthnu-yu,” Jesus kathu-yu
mampirra.

Jesus Dimmardawith Ngarra Yile Nukunu-nu Warda Wangu
Mark 16.19-20; Acts 1.9-11

50 Bere nhini thangunu-ka Jesus i pulangay nukunu-ka punnungamkar-
durrneme da Jerusalem kathu-yu i Jesus-ka menkubertidhaneme wurrini

da ngarra Bethany-nu warda wangu. I pangu da ngarra pibimkat-mana-
neme-ka Jesus-ka nithi nukunu-re langpirrimpirrumaneme i danthar-
rpu Yile nukunu kardu mankurnarnanuneme pani. I mampirruneme,
“Nankuneme-ka marda pekpek da matha numabathnuneme nuru.”
51 Mu ngarra murrinh-te pirrirrungerrenthaneme-ka Yile nukunu-ka
kanthinmardawith warda kangkarl-nu da ngarra nukunu wangu da
Heaven-ya.
52 Bere pulangay nukunu Jesus-ka parraneriparldhaneme punne Jesus-
yu i nhini thangunu-ka puddamkawurlneme da ngarra Jerusalem-nu
warda wangu i le thathpirr warda punnedhaneme nhini-yu.
53 I kardu bere matha wangu parraneriparldhaneme parde Yile neki-yu
ngarra murrinh church ngala pangu-yu ngarra da Jerusalem-yu.

John

Wakal Ngarra Yile Neki Nukunu Wurdanthut Da Ngarra Putek Ngala Kanhi

1 Bere da marra-re kathu ngarra da putek ngala kanhi-ka da manangka
da da ngatha, kardu numi kardidha ngarra Yile neki i murrinh nukunu-ka
murrinh da matha. I nukunu nhini-ka mukmuk ngarra Yile neki nukunu i
murrinh thathpi ngarra Yile neki thangunu kathu dannhengkarr warda.
Nukunu nhini-wa da bere matha warra kanam wunku Yile neki-ya, i
nukunu-ka wurdamninthaweparl da matha dim ngarra Yile neki-yu.
2 Nukunu nhini-ka da ngarra marra-re kathu kardininthadha wunku Yile
neki-yu.
3 I ngarra nukunu nhini-re-wa Yile neki kathu mampatha da wurnangat
kanhi warda ngatha da pana ngangka-re.
4 I ngarra nukunu nhini deyida-re kardu kanhi-ka birnu warda ngatha
thanam. I kardu-ka da bere matha wangu birnu panibirnunu nhini-ka da
tarangka ngarra nukunu thangunu kathu thubamkardu thurran.
5 I da tarangka nhini-ka damlarrang wurran da ngarra thipmam binhi-
yu, i da bere matha wangu damlarrang wurran lurruth ngala. I da
thipmam binhi nhini-ka mere ngarra bungkan da tarangka nhini-yu.
6 Bere Yile neki kathu wurdanthuk kardu nugarn wunku murrinh
thathpi nukunu-yu. I murrinh nukunu nhini-ka John the Baptist-wa.
7 Nukunu John the Baptist-ka da kanhi wurrinidha i kardu murrinh
wurdanarrayiththa wurrini ngarra da tarangka nhini-nu parramutnu-
ya i parralarrangnu thungku layit tarangka. Nukunu-ka ngarra kardu
wurnangat warda ngatha wurdanarrayiththa wurrini murrinh kardu
nhini-nu pubinayepupnu i murrinh pumanabathnu puru.
8 Mu nukunu John the Baptist-ka mere nukunu thathpirr derramuttha-yu
da tarangka nhini-nu, wurda. Nukunu wurrinidha-ka murrinh thathpi da
matha-nu wurdanarrayiththa wurrini kardu pana-nu ngarra da tarangka
thathpirr parramutnu-yu.
9 I murrinh kanhi-wa mam, “Kardu numi nhini deyida kathu nimin
ngarra da putek ngala kanhi purrunarranu i panarraruynu i da tarangka
thathpirr nhini warda panarramutnu kardu wurnangat warda ngatha.”
10 Bere Yile neki kathu da putek ngala kanhi mampatha ngarra nukunu
nhini-re-yu. I nukunu nhini-wa ngarra da tarangka thathpirr parramutnu
da kanhi kardidha-yu, mu kardu-ka mere thathpirr the pumebaththa
nukunu-yu.
11 I da ngarra nukunu i kardu ngarra darrikardu nukunu nawattha dini,
mu kardu darrikardu nukunu-ka mere pubinanayewuptha parni nukunu
nhini-yu.
12 Mu kardu ngamere-ka murrinh berengunh pubinanayewuptha pardi
i murrinh thathpi ngarra nukunu pumenabaththa pardi i murrinh
pumenayittha da matha pardi nhini-yu. I nhini nukunu da matha
panpunpeluluy-yu i murrinh warda mampirra ngarra kardu nhini-yu,
“Nanki-ka kardu wakal Yile neki nukun warda.”
13 Nukunu Yile neki da matha mampunkarart kardu nhini ngarra wakal
nukunu-yu. Kardu-ka mere pubanawaththa ngarra nukunu thangunu
kathu-yu ngarra yileyile i kalekale mani wakal bampirrubatngintha-yu,

wurda. Mu nukunu da matha mampunkarart i panpunpeluluy wakal ngarra nukunu-nu. I nhini Yile neki-ka Yile pigunu warda nhini-yu.

14 Bere nukunu kardu nhini ngarra murrinh thathpi Yile neki thangunu kathu dannhengkarr-ka da kanhi warda wurdanthut i kardu warda nginipunh wurdamath mangini neki deyida mani i ngarra ngankuneme ngadha ngardedhaneme-ya. Ngankuneme-ka ngubengkardudhaneme ngurne nukunu-yu, i nukunu-ka kardu Pule ngala thathpirr-wa i kardu yuthpan thathpirr wurran. I nukunu nhini-ka marda thathpirr mangannhert wurran kardu wurnangat warda ngatha i dirrangannhipe wurran da bere matha wangu da terert. Yu, ngankuneme-ka berengunh ngubamkangkarduneme nukunu-yu, i nukunu-ka wakal nugarn numi da matha ngarra Yile neki nukun-yu.

15 I nukunu John the Baptist-ka murrinh kardu nhini-nu wurdanarrayiththa wurrini ngarra kardu. Nukunu-ka wurrinirrakaykaydha i murrinh warda merradha wurrini, "Ya. Kardu pangu kathu kurran-ka murrinh berengunh warra nganinanthelerrdha ngurrini. I kanhi-wa murrinh menarradha warra ngardi. Nukunu-ka tiduk kathu nimin ngarra ngay purrunu da ngarra putek ngala kanhi-yu. Nukunu-ka Pule ngala-wa, mu ngay-ka kunungingki da matha. Nukunu-ka da bere matha warra kanam ngarra ngay-re mere da ngatha banabattha-yu." Nhini-wa murrinh merradha-wa wurrini John the Baptist kathu-yu.

16 I nukunu nhini ngarra wurdannhethut-ka marda thathpirr mangannhert wurran kardu wurnangat warda ngatha i da bere matha wangu mange patha da matha mannhe wurran i dirrangannhipe wurran.

17 Bere Yile neki kathu murrinh law ngarra nukunu dannhemut ngarra nukunu-re Moses. Mu ngarra nukunu nhini-re Jesus Christ-ya Yile neki kathu demnungkarr kardu marda thathpirr mangannhert wurran-yu, i nhini nekingime-ka the warda thathpirr thanthinngime Yile neki-yu.

18 Mere nangkal ngadha bengkardudha Yile neki-yu, wurda. Mu kardu nhini da matha Jesus-ya wakal ngarra nukunu-ya bamkardu Yile neki-yu. Nukunu nhini-ka wurdamninthaweparl wurran ngarra Yile neki i ngarra nukunu da matha dimnintha-yu. I nukunu da matha murrinh wurdannheyithngime ngarra Yile neki wangu-yu.

John the Baptist Kardu Daninluwewudha Wurrini
Matthew 3.1-12; Mark 1.1-8; Luke 3.15-17

19 Bere, nukunu John the Baptist-ka kardu daninluwewudha wurrini ngarra ngipilinh Jordan da ngamimarda-re kathu nimin-ya.

Bere ku pule ngala ngala ngarra kardu Jews pigunu ngarra da Jerusalem pirrinedhaneme-ka ku yilarn ngamere puddanpunkuthukneme ngarra John the Baptist-nu da mange ngarra nukunu pubamangkardunemenu. Ku yilarn ngamere nhini ngarra purnedhaneme-ka kardu murrinh nanwa pumerradha purni kardu Levite-wa. I ku yilarn ngamere deyida wanku purnedhaneme pangu-yu. Bere peneme nhini-ka parramnaruywarda-neme ngarra John the Baptist-nu. I murrinh pumamnaneme, "Ya. Nangkal kardu nhinhi-yu? Yile neki-ka wurdannhithuk nhinhi-yu? Nhinhi da kardu Christ-yu?" Parramkadharrpuneme.

20 Bere John the Baptist kathu-ka murrinh dampunkudhartneme i mampirruneme, "Awu, ngay-ka mere thathpirr Christ, wurda."

21 Mu peneme kathu-ka pumamnaneme, "Mu, nangkal nimin nhinhi-yu? Nhinhi-ka Elijah ku prophet murntak thurdamkabirl warda?" "Awu wurda," John kathu-yu mampirruneme. "Mu nhinhi da matha ku prophet

pana thathpirr ngarra ngardimpamardamardadha-yu?” Peneme kathu parramkadharrpuneme. “Awu wurda,” nukunu kathu-yu mampirruneme.
22 Mu peneme kathu-ka pumamnaneme, “Mu nangkal-wa nhinhi-yu? Murrinh kathu nangarruneme thurdinuyithnu. Ngankuneme-ka murrinh ngarnerrutharrmunemenu ngarra ku pule ngala ngala ngankuneme ngarra puddanngankuthukneme kanhi-yu. Nganaka murrinh kathu thurdinuyithnu?”
23 Bere John the Baptist kathu-ka murrinh nhini da ngatha mampirruneme ngarra nukunu ku prophet nhini Isaiah murrinh darntilil da murntak warra-yu. I murrinh-ka kanhi-wa mampirruneme, “Kardu-ka ngay da matha murrinh ngurrankaykay ngarra da darrinpirr pularn. I murrinh mampirra ngurran-ka, ‘Da mayern yuthpan da matha numanawathawathanu ku Pule ngala-nu pununu pi.’ I ngay-ka kardu nhini-nu-wa ngarra nukunu Isaiah darntilil-yu.” Mampirruneme John the Baptist kathu-yu.
24 I bere kardu peneme nhini ngarra kardu pule ngala ngala Pharisees kathu puddanpunkuthukneme-ka murrinh deyida pumamnaneme,
25 “Nga. Nhinhi namngarruneme-ka nhinhi-ka mere Christ kardu pule ngala nhini ngarra Yile neki kathu purduthuknu-yu. I namngarruneme nhinhi-ka mere Elijah i mere ku prophet numi deyida thathpirr. Mu thangku-nu-wa nhinhi-yu kardu thampunluwewu thurran-yu?”
26 Bere John the Baptist kathu-ka mampirruneme, “Ngay-ka kardu ngampunluwewu ngurran kura da matha-re. Mu kardu numi pana da kanam damnandarrithuk ngarra nanki kardu ngarra mere thathpirr the numabath.
27 Nukunu nhini-wa da tiduk kathu wurran ngarra ngay. Nukunu-ka kardu pule ngala-wa, mu ngay-ka kunungingki da matha. I ngay mani-ka mere ngarra ngurdumerereth ngarra me put nukunu-yu kardu pana kanam-yu. Nhini ngay-ka wurdanngiwerdi i ngemmanham-wa nhini-yu.” John the Baptist kathu-yu mampirruneme.
28 Bere peneme nhini-ka murrinh nhini parranedharrpudhaneme pe John the Baptist-yu da nan-ya Bethany da ngarra ngipilinh Jordan ngamimardi kathu da ngarra nukunu-re John the Baptist kardu daninluwewudha wurrini ngarra kura.

Jesus Ngarra Ku Lamb Yile Neki Nukunu

29 Bere da thipinhire nhini warda-ka nukunu John the Baptist wangu bamkardu Jesus-ka wurrininadha warda kathu. I murrinh warda mam, “Nga. Kardu pangu kathu kurran-ka kardu ngarra Yile neki thangunu kathu. Nukunu-ka nginipunh ku thip wakal mani, ku lamb-ya, ku lamb ngarra Yile Neki nukunu. Nukunu kanhi wurrinidha-ka kardu-nu punhepupnungime i da pana da ngarra mange wiye thumarntithukngime thurran, pirranhimaputhnu-warda-ngime purru, kardu wurnangat kanhi warda ngatha ngarra thanam. 30 Nukunu kardu pangu kathu kurran-ka kardu pana-wa ngarra ngay murrinh nhini medha ngurrini-yu, ‘Kardu nugarn tiduk ngarra ngay kathu pununu pi. I nukunu-ka kardu Pule ngala-wa, mu ngay-ka kunungingki da matha. Nukunu-ka da bere matha warra kanam ngarra ngay-re mere da ngatha banabattha-yu.’
31 Ngay-ka mere the mebaththa da marra-re-yu nukunu nhini-ka kardu Pule ngala ngarra Yile neki kathu wurdanthuk-yu. Mu ngay-ka kardu nganinanluwewudha ngurrini nanki kardu wurnangat da ngarra Israel-ya, nhini kardu-ka the warda numabathnu nukunu kardu nhini-yu.”

32 Bere John the Baptist-ka murrinh warda wurdampirrayith murrinh
ngarra Jesus-yu. I mampirra, “Ngay-ka bamkardu Ngepan ngarra Yile neki
kathu wurdamnathut ngarra nukunu pana mangini ku kuluntutuk mani
wurdanthut-wa i ngarra nukunu warda ngepan kanam.
33 Ngay-ka mere the mebaththa kardu pana-yu, mu Yile neki ngarra wur-
danngithuk kanhi kardu-nu pananluwewunu purru murrinh damngiy-
err wardarra, i mamnga, ‘Nhinhi-ka Ngepan ngay dangkardunu purdi-
nathutnu ngarra kardu nugarn i ngarra nukunu paninu. Nukunu nhini-ka
kardu mere kanluwewu nukun kurru, mu Ngepan patha ngarra ngay da
matha bunnginirdurdinu purru ngarra kardu.’
34 Murrinh-ka nhini-wa Yile neki kathu-yu mamnga. I ngay-ka
nangkanga warda bamkardu kardu nhini-yu i ngay ngamam-ka nukunu
da thathpirr wakal ngarra Yile neki nukunu.”

Kardu Perrkenku Damninthalerr Ngarra Kangkarlmawu

35 Bere da thipinhire nhini warda-ka John the Baptist i kardu pulangay
nukunu kardu perrkenku-ka pangu deyida pedhaneme.
36 Bere John the Baptist bamkardu Jesus ngarra bangampunkukatneme.
I mampirrunintha ngarra pulangay nukunu, “Nga. Kardu pana kurran-
ka kardu ngarra Yile neki thangunu kathu wurdanthuk. Nukunu-ka
nginipunh ku thip wakal mani-wa, ku lamb-ya, ku lamb ngarra Yile neki
nukunu.”
37 Bere ngarra pulangay nukunu John the Baptist murrinh nhini
bimninthayepup thangunu-ka kardu pangu warda wangu naninthadha
dini ngarra Jesus-nu warda daninintharwaktha wurrini.
38 Bere Jesus-ka memmirl i bampunkungkardunintha daninintharwak-
tha wurrini i murrinh mampirrunintha, “Ya. Thangku-nu nankunintha-
yu?” I penintha kathu-ka pumamnanintha, “Rabbi, ngarra wangu
da thanam nhinhi-yu?” Rabbi-ka murrinh kanhi-nu-ka kardu ngarra
wurdanthethith wurran.
39 Bere Jesus kathu-ka mampirrunintha, “Ka, ngay-ka nganankungkar-
rnunintha da ngay-yu.” I bere penintha nhini-ka pangu warda wangu
naninthadha dini wunku Kangkarlmawu-yu i bamninthangkardu da
ngarra nukunu kardidha-yu. Da-ka nhini-ka da thipinhire-wa i penintha
nhini-ka pana da matha kardininthadha i da ngarra ngunga kanarnum da
mana.
40 Kardu-ka numi-ka nukunu Andrew, ngathan nukunu Simon Peter-wa.
41 Bere nukunu Andrew-ka nanadha warda dini pirtpirt da matha
ngarra ngathan nukunu-nu Simon. I murrinh warda dantherr, “Ya.
Ngankunintha-ka bamninthangkardu kardu nugarn pana ngarra Yile neki
kathu wurdanthuk, nukunu Christ-ya.”
42 Bere nhini thangunu-ka Andrew i Simon pangu warda wangu
punnadha pirrine ngarra Jesus-nu. Bere Jesus-ka bamkardu Simon, i
murrinh warda mamna, “Nhinhi-ka Simon, i yile nhinhi-ka John-wa. Mu
ngay murrinh ngunhiparlnu-ka Peter-wa, murrinh kanhi-nu-ka palyirr-
wa.”

Jesus Pirrimpirrukay Philip i Nathanael

43 Bere da thipinhire nhini warda-ka Jesus-ka nungardurr warda i da
Kelili-nu warda wangu nadha dini. I pangu warda wangu wurrininadha
ngarra Philip. I murrinh mamna, “Kagu, thangiriwaknu ngarra ngay.”
44 Nukunu Philip-ka da ngarra nan thangunu kathu Bethsaida. Da nhini
da ngatha ngarra pigunu nhini thangunu kathu-ya Andrew i Peter.

45 Bere Philip-ka nanadha warda dini ngarra nukunu nan Nathanael. I
murrinh mamna, “Nga. Ngankuneme-ka ngubamkangkarduneme kardu
nugarn pana-ya ngarra Moses darntilil murntak warra-ya, i ngarra ku
prophet murntak parramkarililneme. Nukunu nhini kardu-ka Jesus-wa
da ngarra Nazareth thangunu kathu, i yile nukunu-ka Joseph-wa.”
46 Mu nukunu Nathanael kathu-ka mamna ngarra Philip, “Ya. Kardu
pathanpun-ka mere karnipup pangu-yu Nazareth-yu, wurda. Nhini-ka
ngarra weyida-re nadha dini nukunu pangu kathu-yu?” “I bere-ya,” Philip
kathu-ka mamna. “Ka. Purru mani i pubangkardunu nukunu-yu.”
47 Bere penintha nhini-ka pangu warda wangu naninthadha dini. Bere
Jesus-ka bamkardu Nathanael ngarra nukunu kathu wurrininadha. I Jesus
kathu-ka mam, “Ya. Kardu pangu kathu kurran-ka kardu Jews thathpirr.
Nukunu-ka mere kayirrarart thathpirr kani.”
48 Bere nukunu Nathanael kathu-ka mamna ngarra Jesus, “Ngarra-re
nhinhi the thanthinngi-yu?” I Jesus kathu-ka mamna, “Ngay-ka the-wa
nganthinhidha ngirri ngarra mulurn benhiburrdha dini ngarra nukunu
Philip mere da ngatha pirrangimpakaydha-ya.”
49 I bere Nathanael kathu-ka mamna, “Pule, nhinhi-ka wakal nugarn
ngarra Yile neki nukunu thathpirr-wa. Nhinhi-ka pule ngala thathpirr
kardu ngarra da Israel nukunu thimngarra-ya.”
50 Bere Jesus kathu-ka mamna, “Nhinhi-ka murrinh thathpirr namnga-
bath kanhi-yu ngay-ka kardu wakal nugarn ngarra Yile neki nukunu,
murrinh nhini thangunu weyida mampa-yu ngarra thay mulurn thinidha-
yu? Mu nga. Nhinhi-ka da mange mirikul ngala thathpirr, da terert-ya
dangimangkardunu thurru da nakurlnu-yu.
51 Nga. Murrinh thathpirr kanhi mampanu,” Jesus kathu-yu mamna.
“Nhinhi-ka dangkardunu da kangkarl da matha Heaven-ya mempadharlnu
i ku angel ngarra Yile neki nukunu-ka pengkawathnu pira, ngamere
kangkarl wangu i ngamere kanhi kathu ngarra ngay-nu pepe, kardu ngarra
da kanhi-nu ngurdamnarrathut kardu-nu,” Jesus kathu-yu mamna.

2

Kangkarlmawu Kura Patha Wurdannath Kura Wine Warda

1 Bere da perrkenku nhini thangunu-ka Jesus i pulangay nukunu-ka
pangu warda wangu purnedhaneme da nan-nu warda wangu Keyna da
ngarra Kelili-ya.

Bere kardu-ka pubemkardurdu pangu da ngarra kardu nugarn i palngun
bamnginthamardi i mi wanku pardimurrktha. Kale nukunu Jesus wanku
pangu da kardidha-yu.
2 I bere kardu kathu-ka pibimpirrukayneme Jesus i pulangay nukunu
kardu pankulerrnemenu i mi parnemurrknemenu da ngarra ngala nhini-
yu.

3 Bere kardu-ka mi pardimurrktha i kura wine pardigurdugurduktha.
Bere ngarra kura wine-te perremnumarikerdekkerdek-ka kale nukunu
Jesus-ka murrinh warda mamna ngarra nukunu Jesus-yu, “Nga. Kura
wine-ka themmarikerdekkerdekngime kura makura warda dirntikerdek.”
4 Mu Jesus kathu-ka mamnge, “Yu berengunh, mu kardu-ka da mange
ngay thaningapartnu. Mu da-ka kuguk da ngatha kardu ngay thathpirr
warda pubangingkardunu kardu ngala thathpirr-yu. Mu kuguk mani.”

5 Bere kale nukunu Jesus-ka murrinh mampirruneme kardu ngarra
wurlk pumedhaneme pe pangu-yu, “Nga. Nankuneme nuyemanemenu
murrinh ngarra nukunu kathu manarrunemenu-yu.”
6 Bere nanhthi jug nanhthi ngala ngala 6-ya pangu da diningkadhuktha
nanhthi ngarra kura patha nukun mange pumenumapurl purni-ya da
mange ngarra kardu Jews nukun pume purni.
7 Bere Jesus kathu-ka murrinh mampirruneme ngarra kardu wurlk
pumedhaneme pe pangu-yu, “Nga peneme. Numadhalertertnemenu
nanhthi jug pana-yu kura patha-re.” I bere peneme-ka kura warda
pumamkadhalertertneme. 8 I mampirru-deyida-neme, “Kura kunungingki
ninawurlneme ku pule pangu-nu i numanabathnemenu.”
Bere peneme-ka kura pingamkawurlneme i pumenabaththaneme purne
kura wine nhini-yu ngarra Jesus wurdannath kura patha thangunu kathu-
yu.
9 I bere nukunu ku pule nhini-ka danthap i mam, “Patha-wa.” Mu
nukunu nhini-ka mere the mebaththa kura wine nhini ngarra thangunu
kathu nadha dini, mu peneme nhini-ka the pumebaththaneme pe. Bere ku
pule nhini-ka dimnakay warda kardu nugarn pana ngarra bammardi,
10 i mamna, “Ya. Kardu ngarra bamnginthamardi ngatha-ka nhini-wa
kardu kura wine patha i kanthanhinh parrampirramut marra-re-yu, mu
tiduk warda ngarra kura ngala pardigurdugurduk thangunu-ka kura wine
yididirr parrampirramut. Mu nhinhi-ka dennhemardarrngime kura wine
patha thathpirr da tiduk kanhi-nu warda-yu.”
11 Bere Jesus-ka da mange ngala nhini marra-re mam da Keyna wangu
da ngarra ngala nan-ya Kelili wangu. I kardu da pangu da demnungkarr
kardu ngala thathpirr-yu. I pulangay nukunu-ka murrinh thathpirr warda
pumamnabathneme da nhini-re-yu.
12 Bere nhini thangunu-ka Jesus, i kale nukunu, i ngathan nukunu terert
warda ngatha, i pulangay nukunu-ka pangu warda wangu purnedhangime
da nan-nu Capernaum i pangu da ngadha pardedhangime.

Kangkarlmawu Nadha Dini Da Jerusalem-nu Wangu
Matthew 21.12-13; Mark 11.15-17; Luke 19.45-46

13 Bere da ngala nhini da Passover-ka da-ka manta warda punirettha
pirri i kardu wurnangat da matha pubemkardurdu ngarra da Jerusalem
da ngala nhini-nu-yu pardimardamardadha-yu.
I nukunu Jesus wanku nadha dini pangu da nhini-nu-yu.
14 I bere kanardi ngarra murrinh church ngala ngarra kardu Jews
pigunu. I bampunkardu kardu terert nimin-ya ku thelim pumedha pirrini
ku puliki-ya, ku thip-ya i ku yinpi. I kardu ngamere-ka pirrinedhaneme
ngarra table i ku mani purninkumatkutthaneme i parranerrumutmut-
thaneme purne ngarra kardu, ku thenthim-yu. Bere Jesus-ka pumammar-
daraki warda ngarra mange nhini bampunmangkardu-yu.
15 I nhini nukunu-ka nanhthi rup purrkpurrk mangankut i thu whip
mampatha. I ku puliki i ku thip warda punintedaldha wurrini ngarra
da church ngala nhini thangunu-yu. I nanhthi table wurdinirururttha
wurrini nanhthi ngarra kardu pana ku mani purninkumatkutthaneme-ya,
i ku mani-ka deniwinhekpaktha warda wurrini. 16 I kardu pana ngarra ku
yinpi thelim pumedhaneme parde-ka murrinh kanhi-wa mampirruneme
Jesus kathu-yu, “Ku murrirrbe kanhi-ka pangu warda wangu numabath-
neme na. Da kanhi-ka da thelput Yile ngay nukunu, mu nankuneme
nubankapakneme-ka da nginipunh shop mani kanhi-yu.”

17 I kardu pulangay nukunu-ka puddamkayerr-warda-neme murrinh thathpi Yile neki nukunu ngarra da murntak warra parrarntilil-yu. I kanhi-wa murrinh-yu, “Ngay-ka marda thathpirr manganart ngem da thelput ngarra nhinhi, i da-ka nhini weyida kardu-ka thu pungibatnu.”
18 Bere kardu Jews ku pule ngala ngala-ka pubangammangkardu ngarra Jesus mam mange pangu-yu. I pumamna warda, “Ya. Yile neki-ka murrinh mampa kardu i ku pana thunintedaldha thurrini-yu na? Nga, da mange ngala nangarranu i nhini-ka the warda ngumanhibathnu Yile neki kathu wurdannhithuk nhinhi-yu.”
19 Bere Jesus kathu-ka mampirra, “Nga. Da church ngala kanhi ngatha nubayimpurrnu-ka nhini ngay-ka barderde-deyida-nu i da perrkenkuneme-wa barikerdeknu-yu.”
20 I bere kardu Jews kathu-ka pumamna, “Nhinhi-ka da church ngala kanhi darderde-deyida-nu i da perrkenkuneme da matha darikerdeknu? Nga, kardu-ka puberderdedha purni da thangku 46-ya i ngarra pubangar-ntikerdek da mana,” pumamna.
21 Mu ngarra Jesus-te da church ngala nhini wurdampirrayith-ka murrinh-ka nanhthi nginipunh ngarra nukunu da matha murrinh yibimkamnum-ya.
22 I bere da nakurl-te ngarra Jesus yibimpup i wurdamkabirl thangunu-ka kardu pulangay nukunu-ka murrinh puddamkayerr-deyida-neme mur-rinh kanhi ngarra mampirruneme-yu. I kardu-ka murrinh warda pumamnabathneme ngarra Jesus wurdampirruyithneme-yu. I ngana deyida murrinh pumamnabathneme murrinh murntak ngarra kardu parrantilil-yu, murrinh thathpirr Yile neki nukunu-ya.
23 Bere ngarra Jesus-te da Jerusalem kardidha-ka da ngarra Passover-nu-ya, nukunu-ka da mange ngala ngala terert merradha wurrini i nhini kardu wurnangat-ka murrinh warda pumenabaththa purni i pud-damnayemit ngarra nukunu-yu.
24 Mu Jesus-ka mere murrinh merrabaththa i mere wurdanarrayemittha ngarra kardu-yu, wurda. Nhini nukunu-ka the kanthinpun kardu wurnan-gat warda ngatha.
25 I bangampunmarde wardarra kardu-yu. Mere nangkal murrinh menadha, mu nukunu-ka the wardarra kanthinpun.

3

Kangkarlmawu Wurdamnayith Ngarra Nukunu Nicodemus

1 Murrinh kanhi-ka murrinh ngarra Nicodemus nukun. Nukunu Nicodemus-ka kardu ngarra Council wurrinidha kardu ngarra Jews nukun, kardu Pharisees-wa nukunu-yu.
2 Bere da thipinhi-ka, nukunu nhini Nicodemus-ka wurrininadha ngarra Jesus bangkardunu. “Pule,” mamna. “Nganki-ka the nganthin Yile neki kathu wurdannhithuk kanhi-yu kardu-nu thurdunthethithnu thurru. Kardu mere nangkal deyida da mange ngala ngala kama kurru nginipunh nhinhi mani nam thurran-yu, nhini-ka da da thathpirr Yile neki kanam ngarra nhinhi-yu.”
3 Bere Jesus kathu-ka mamna, “Murrinh kanhi-ka murrinh thathpirr-wa mampanu-yu. Kardu mere nangkal nukun kimardawith da ngarra Yile ngay nukunu-yu, mu kardu pana da matha ngarra buybat-deyida-nu-yu. I kardu nhini da matha Yile ngay kathu ku Pule ngala pinanu-yu.” 4 “Ngarra-nu murrinh pana nam thim-yu?” Nukunu Nicodemus kathu dantharrpu

Jesus-yu. “Ngarra deyida kathu kardu ngala buybatnu-yu? Kardu nhini-ka
mere nukun deyida kanimardardi ngarra kale nukunu-yu i buybat deyida-
yu, wurda.”
5 “Mu nga,” Jesus kathu-yu mamna. “Murrinh thathpirr-ka kanhi-wa
mampanu-yu. Kardu nangkal ngatha buybatnu ngarra kura-re i Ngepan-
te, nhini nukunu-ka pimardawithnu da ngarra Yile ngay nukun, i nhini da
matha Yile ngay kathu ku Pule ngala pinanu-yu.
6 Nga. Kardu wakal ngatha buyrrubatnungintha yileyile i kalekale-ka,
wakal nhini-ka kardu da matha nhini-yu. Mu kardu ngatha buybat-deyida-
nu-ka nhini nukunu-ka Ngepan ngarra Yile ngay kathu mabathnu purru
nhini-yu.
7 Nhini-ka mere dengkabat nukun murrinh mampa-yu kardu duybat
deyida-yu.
8 “Nga, nanhthi wirrirr-ka kanhi wangu i pangu wangu wurrannirrirr
ngarra marda manganart wurran-yu. Nanhthi-ka dinthepup thurran, mu
mere the nabath thi ngarra kathu wurran-yu i ngarra wangu nungam
dim-yu. I mange nginipunh nhini mani Ngepan ngarra Yile ngay-ka
kanhi wangu nungam i pangu wangu nungam dim, i paninnginirdinu
kardu ngarra pana mampunkarart wurran-yu, i nhini-wa kardu pubuybat-
deyida-nu-yu.”
9 Bere Nicodemus kathu-ka mamna, “Ngarra-re-wa mange nhini-yu?”
10 I Jesus kathu-ka mamna, “Nhinhi-ka kardu pule ngala nawa? I kardu
da ngarra Israel kathu thurdanpunthethith thurran? Mu murrinh kanhi
mampa-ka mere thathpirr nengimartadha, nawa?
11 Nga, murrinh thathpirr-wa mampanu kanhi-yu. Ngankuneme-
ka murrinh ngumamnarruneme ngumpanka murrinh ngarra the ngan-
thinkaneme i ngubamkangkarduneme ngumpanka-ya, mu nanki-ka mere
thathpirr murrinh numabath nuru nhini-yu.
12 Ngay-ka murrinh menarradha ngurrini da ngarra putek kanhi nukun,
i nhini nanki-ka mere murrinh thathpirr numangabath nuru. Mu murrinh
ngarra da Heaven ngatha manarranu ngurru-ka nhini nanki-ka mere
ngarra deyida murrinh numangabath nhini-yu.
13 Kardu mere nangkal ngadha dinimardawiththa da ngarra Heaven
wangu-yu, wurda. Mu ngay da matha kardu ngarra ngurdamnarrathut
kardu-nu da ngarra Heaven ngardidha-yu.
14 “Da murntak warra nganaka nukunu Moses mampatha nanhthi
ku pangkuy ngarra steel thangunu kathu i ngarra thay banpak i
kangkarl dampirnturt warda ngarra da darrinpirr pularn wangu. I
ngarra kardu matharr-wunngini pirabaththa pardi nhini-wa kardu mere
karniwuwuptha-yu. I mange nginipunh nhini mani kardu-ka pangiwirn-
turtnu ngarra thay i pumangingkalenu ngay-yu kardu ngarra ngurdamnar-
rathut kardu-nu.
15 I nhini-ka kardu nangkal ngatha murrinh ngarra ngay mangabathnu
thathpirr purru i purdungayemitnu purru, kardu nhini-ka mere kupup
nukun, mu kardu bere matha wangu birnu paninu da kangkarl wangu
ngarra Yile ngay dim-yu.
16 Yile neki-ka marda thathpirr manganpunart wurran ngala da matha
kardu wurnangat warda ngatha da ngarra putek ngala kanhi. I da-
ka nhini weyida wurdanngithuk ngay-yu da ngala kanhi-yu kardu-nu
ngunarrapupnu-yu, ngay-yu wakal nugarn nukunu da matha. I kardu
nangkal ngatha murrinh ngarra ngay da matha mangabathnu purru-ka,

kardu nhini-ka mere kupup nukun, mu kardu-ka bere matha wangu birnu paninu da kangkarl wangu ngarra Yile ngay dim-yu.

17 "Mu nga. Yile neki-ka mere wurdingithuktha ngay-yu da ngarra putek ngala kanhi kardu-nu ngunthuknu-yu, wurda. Mu nukunu-ka wurdanngithuk ngay-yu kardu-nu manthibirnunu-yu.

18 I bere, kardu nhini ngarra murrinh ngay pumangabathnu puru-ka, nhini Yile neki-ka mere kunthuk nukun kuru kardu nhini-yu, wurda da matha. Mu kardu pana da matha ngarra mere murrinh kumangabath kuru ngay, nhini Yile neki-ka punthuknu purru kardu nhini-yu.

19 "Nga. Da mange patha nukun da tarangka-ka pangarntuy warda da ngarra putek ngala kanhi-yu. Mu kardu-ka mere marda kumart kuru da tarangka nhini-yu, mu da thipmam binhi da matha marda pumanganart pumpan i da nhini-re-ya da mange wiye wiye pamam pumpan-yu, i da-ka nhini weyida Yile neki purdunkartelnu kardu nhini-yu ngarra da thungku ngala wangu.

20 Yu, kardu pana ngarra da mange wiye pamam pumpan-ka mere marda kumart kuru da tarangka nukun-yu, wurda. I kardu nhini-ka puddamnungathkath-wa pumpan nhini-yu ngarra da thipmam binhi nhini wangu-yu, i nhini kardu ngamere-ka mere ngarra warda pubanmangkardunu da mange wiye nhini ngarra pamam pumpan-yu.

21 "Mu kardu nangkal ngatha da mange yuthpan da matha mam wurran da ngarra tarangka-ka, nhini kardu ngamere-ka pubanmangkardunu puru da mange patha patha pamam pumpan-yu, i the warda pumabathnu kardu nhini-ka murrinh thathpi ngarra Yile neki nukunu-ka pumamnabath pumpan nhini-yu."

Jesus i John the Baptist Kardu Parranenkuluwewudhanintha Purne

22 Bere, nhini thangunu-ka Jesus i pulangay nukunu-ka pangu warda wangu purnedhaneme da nan-nu Judea. I pangu da ngadha pardedhaneme, i Jesus-ka kardu warda daninluluwewudha wurrini.

23 I nukunu John the Baptist-ka daninluluwewudha deyida wurrini kardu-yu da ngarra nan-ya Aenon da manta pana ngarra Salim. Kura-ka ngipilinh ngala-wa pangu-yu, nhini-ka kardu-ka parraninarurtuydha pi i daninluluwewudha pirri.

24 Mu da nhini-re-ka kardu-ka mere da ngatha pubuyrdidha John the Baptist-yu ngarra jail-yu, wurda da ngatha.

25 Bere kardu pulangay ngamere ngarra John the Baptist nukunu-ka murrinh parramkangkabirrneme ngarra kardu nugarn numi-yu kardu Jews-ya. Peneme-ka murrinh puddamkayithneme kardu nhini-ya ngarra John the Baptist daninluluwewudha wurrini-yu, i puddamkayithneme da-ka mange tarangka-ka ngarra-re-wa purunu ngarra Yile neki nukun-yu.

26 Mu bere pulangay nukunu John the Baptist-ka punnanadhaneme ngarra nukunu-yu. I pumamnaneme, "Pule, kardu pana nganaka ngarra nhinhi kardidha da ngipilinh Jordan ngamimarda kathu-ka, i thurdamngarruyithneme-ka, nukunu kardu nhini-ka kardu warda dampunluluwewu wurran i kardu terert nimin parramnarurtuy pibim ngarra nukunu-yu."

27 Bere John the Baptist kathu-ka mampirruneme, "Nga. Kardu ngamere-ka ngarra ngay parramngarurtuy pibim i kardu ngamere deyida-ka ngarra nukunu parramnarurtuy pumpan. Mu Yile neki da matha kardu wurdanpunthukthuk dim-yu.

28 Nga. Nankuneme-ka nubimngayepupneme murrinh pana nganaka
ngarra mamnarruneme, ‘Ngay-ka mere Christ-wa.’ Mu Yile neki kathu
wurdanngithuk ngay-yu kumparra warra ngurrunu ngarra nukunu Christ-
yu.
29 I nga numi-yu. Kardu nugarn i palngun bamnginthamardi nganaka.
I kardu numi deyida kardu pulangay nukunu ngarra kardu nugarn
nhini mammanpi wurran da nhini-re-yu, i nukunu kardu nhini-ka le
warda thathpirr kardu ngarra bemnginthalet warda-yu. I ngay-ka kardu
nginipunh pulangay nukunu mani ngarra kardu nhini bamnginthamardi-
ya. I ngay deyida le warda thathpirr ngemna ngarra kardu parramnarur-
tuy pibim kardu pangu kathu-yu.
30 Nukunu Jesus pangu-ka ngala da matha purrunu, mu ngay-ka
kunungingki da matha ngurrunu.”
31 I nukunu John the Baptist murrinh deyida mampirruneme, “Nukunu
pangu da ngarra kangkarl kathu wurdanthut-ka kardu nungamnhiwewurt
kardu ngarra wurnangat warda ngatha. Kardu da ngarra putek ngala
kanhi thangunu kathu-ka murrinh thurdamyith thurran-ka murrinh da
ngarra putek ngala kanhi da matha. Mu nukunu nhini da ngarra kangkarl
thangunu kathu-ka kardu ngala thathpirr-wa nhini-yu.
32 I nukunu-ka murrinh wurdannheyith wurran murrinh ngarra da
bamkardu i binthepup da ngarra kangkarl thangunu kathu, mu kardu-ka
murrinh-ka mere kubinayepup kuru nhini-yu, wurda.
33 Mu kardu nangkal ngatha murrinh ngarra nukunu binayepupnu
purru i murrinh manabathnu purru, nhini nukunu-ka murrinh kanhi
pamanu, ‘Yu, murrinh thathpi ngarra Yile neki nukunu-ka murrinh
thathpirr nhini-yu.’ ”
34 Bere kardu pangu ngarra Yile neki kathu wurdanthuk-ka murrinh
thathpi ngarra Yile neki nukunu da matha wurdannheyith wurran-yu, i
Yile neki-ka Ngepan ngarra nukunu kathu banmardardi ngarra nukunu-
yu.
35 Yile neki-ka marda thathpirr manganart wurran wakal ngarra nugarn
nukunu pangu-yu, i banpak Pule ngala thathpirr da wurnangat warda
ngatha-nu mamyit wurran.
36 I kardu nangkal ngatha murrinh thathpirr manabathnu purru ngarra
wakal nugarn Yile neki nukunu-ka i purdunayemitnu purru-ka nukunu
nhini-ka kardu bere matha wangu birnu paninu. Mu kardu nangkal
ngatha mere binayepupnu purru i mere murrinh manabathnu purru-ka
nhini kardu nhini-ka mere kanibirnu nukun da bere matha wangu-yu, mu
yidingurr ngala da matha paninu-yu.

4

Jesus Wurdamngeyith Kardu Palngun Ngarra Da Samaria Thangunu Kathu

1 Bere, kardu wurnangat nimin-ya pubinanayepuptha purni ngarra
Jesus i parraniriwaktha purni, i nukunu-ka daninluluwewudha wurrini
kardu nhini-nu-yu. Mu kardu ngamere da matha ngarra John the Baptist
parraniriwaktha purni i daninluwewudha wurrini. I bere kardu Pharisees-
ka puyemnayepup warda nukunu Jesus ngarra kardu wurnangat par-
raniriwaktha purni-yu i daninluwewudha wurrini-yu.
2 Mu Jesus-ka mere thathpirr kardu daninluwewudha wurri, mu
pulangay nukunu da matha kardu wurnangat nhini parraninluwewudha
purni nukunu-nu Jesus-yu.

3 Bere da nhini-re ngarra Jesus-te panthepup kardu Pharisees nhini-ka
the warda pumebaththa purni, nhini nukunu-ka kanampart warda da
Judea-yu i nungardurr pangu warda wangu i wurdawurl da nan deyida
Kelili wunku pulangay nukunu-yu.
4 I da ngarra nan wangu punnadhaneme da Samaria pubangamkakat-
neme.
5 Bere, kardu-ka parramkaruyneme da nan wangu Sychar, da ngarra
ngala pirrim Samaria-ya. Da Sychar-ka da manta-wa ngarra da putek
nukunu nhini kardu ngalantharr nan-ya Jacob damnamut ngarra wakal
nukunu Joseph da murntak warra.
6-8 I kura putek pewerti-marda ngarra Jacob nukunu kanthidha dini-ka
ngangka da ngatha dinidha.
Bere Jesus-ka kanawup numerrnu da manta ngangka da ngarra kura
putek pewerti-marda nhini. Nukunu-ka bedharrmuyuktha dini ngangka
da wilili thangunu. Mu pulangay nukunu-ka pangu warra punnadhaneme
ngarra da nan Sychar mi-nu pardekutthaneme. Da ngunga-ka kangkarl-wa
pirridha da nhini-re-yu.
Bere kardu palngun kardu da nan thangunu kathu Samaria wurrinidha
ngarra kura putek pewerti-marda nhini-nu-yu kura patha-nu. I bere Jesus
kathu-ka mamnge, "Ya. Kura mani kathu thingawurl, kura bagurduknu."
9 Mu kardu palngun nhini kathu-ka mamna, "Nhinhi-ka kardu Jews-
wa i ngay-ka kardu palngun da Samaria thangunu kathu. Mu thangku-
nu thamngidharrpu ngay-yu kura patha-nu-yu? Nhinhi-ka kardu mere
darrikardu ngay-wa pana thim-yu."
[Da mange murntak warra ngarra kardu Jews i kardu da Samaria
thangunu kathu mere parninumagurdugurduk-tha ngarra kura kap numi
thangunu kathu-yu, wurda da matha.]
10 Bere Jesus kathu-ka mamnge, "Nhinhi-ka mere the nabath thi nanhthi
ngarra Yile neki kathu pampamutnu-yu. I ngana deyida nhinhi-ka mere
the nangibath ngay-yu kardu ngarra ngamnhidharrpu ngem kura patha-
nu-yu. Mu ngay ngatha the thathpirr nengibaththa-ka nhini nhinhi-ka kura
numi deyida thengidharrpudha i nhini ngay-ka ngempamuttha warda kura
numi nhini ngarra manthibirnu nukunu-yu, i nhini-ka kardu bere matha
wangu thanibirnudha nhini-yu."
11 "Mu nga Pule," nigunu kathu-yu mamna. "Nhinhi-ka nanhthi pakit i
rup mananhthi i kura putek kanhi-ka kura pewerti-marda-wa. Mu ngarra-
re kura thingawurlnu kura nhini namnga-yu kura ngarra nanthibirnu
nukunu-yu, i kardu bere matha wangu nganibirnunu-yu?
12 Mu kardu ngalantharr murntak nganki Jacob-ya purnikurrktha
kardi kura putek pewerti-marda kanhi i damngarramut ngarra nganki-
yu. I nukunu-ka kardigurdugurduktha kura kanhi da murntak warra,
i wakal ngarra nukunu i ku thip i ku nenigut nukunu deyida wanku
kura kanhi pardigurdugurduktha. Mu nhinhi-ka kardu mukmuk ngala-
nhi thunungampewurt ngarra ngalantharr nganki Jacob-yu, kura patha
thathpirr dangarrardurtnu-yu?" Kardu palngun nhini kathu dantharrpu.
13 Bere Jesus kathu-ka mamnge, "Kardu ngatha kura kanhi bagurduknu-
ka nhini-ka da nakurl-te-wa kura peralal-deyida-nu.
14 Mu kardu nangkal ngatha bagurduknu kura ngarra ngay kathu
nganamutnu, nhini nukunu-ka mere ngarra deyida keralalnu nhini-yu.
Kura nhini ngarra ngay thangunu kathu-ka mangini kura kamarl mani
purdelalnu pi bere matha wangu ngarra ngepan nukunu i kardu nhini-ka
bere matha wangu panibirnunu."

15 Bere kardu palngun kathu-ka mamna, “Pule, kura nhini kathu
thangamutnu, i nhini ngay-ka mere deyida kengiralal nukun, i mere deyida
ngirrawatnu kanhi-yu kura-nu ngirlurlnu ngirra,” mamna.
16 Bere Jesus kathu-ka mamnge, “Nga. Thurrunu pangu i nangkun nhinhi
mani thirranakay i thurrunginthanu kathu kanhi.”
17 “Awu, ngay-ka kardu makardu-ngima,” nigunu kathu-yu mamna. “Yu,
murrinh thathpirr nhini namnga-yu,” Jesus kathu-yu mamnge. “Nhinhi-ka
makardu-nhima da thathpirr.
18 Mu nhinhi-ka thardinmardurdidha kardu nugarn 5 wardarra i kardu
nugarn pana ngarra marra kanhi thanamnginthapup-ka mere thathpirr
nangkun nhinhi nhini-yu. Yu, nhinhi-ka murrinh thathpirr namnga-yu.”
19 “Ya Pule,” nigunu kathu-yu mamna. “Nhinhi-ka the thanthinngi,
nhinhi-ka kardu prophet-wa i murrinh thathpi ngarra Yile neki nukunu
thurdamyith thurran, nawa?
20 Mu nga. Nanki kardu Jews-yu ngarra da Jerusalem da matha
nubemkardurdu narnam i murrinh prayer nuddamnayith numpan ngarra
Yile neki-nu da pangu-yu. Mu kardu murntak warra purnidha ngarra
nganki-ka pubenangkardurdudha purni ngarra da palyirr kanhi da matha
i murrinh puddananayiththa purni ngarra Yile neki-yu. Mu nganaka,
murrinh mani nanganu ngarra nimin da mange yuthpan-yu?”
21-24 Mu Jesus kathu-ka mamnge, “Nhinhi-ka the da matha nabathnu
murrinh kanhi mampanu-yu. Da nakurlnu, da ngarra manta-re-nu, da-ka
mere ngala thathpirr, da ngarra kama wangu kardu pubengkardurdunu
puru i murrinh prayer puddinayithnu puru, da ngarra palyirr kanhi kama-
ya i da Jerusalem kama wangu. Mu da ngala thathpirr-ka ngepan ngarra
neki wangu murrinh thathpirr purdinayithnu purru i pariparlnu thathpirr
purru nukunu da matha Yile neki wangu. Da-ka nhini-re-wa mange-yu
marda manganhert dim murrinh purdinayithnu purru i pariparlnu purru.
Nukunu-ka Ngepan-wa i ngarra ngepan neki-re-wa da-ka mange thathpirr
nhini-yu purdinayithnu purru-yu i pariparlnu purru-yu.
“Mu nanki, kardu ngarra da Samaria thangunu kathu-ka mere thathpirr
the numabath Yile neki-yu, wurda. Nanki-ka murrinh nuddamnayith
numpan, mu mere thathpirr the numabath nuru nangkal kama nud-
damnayith numpan-yu. Mu nganki kardu Jews-ka the-wa thathpirr
nganthin-wa Yile neki-yu. I ngarra nukunu-re nguddamnayith ngumpan-
ka nganki-ka the-wa nganthin kardu ngarra murrinh nguddamnayith
ngumpan-yu. I ngarra nganki-re kathu kardu Jews-ya, Yile neki-ka kardu
wurnangat nimin-ya mananthibirnunu purru.”
25 Bere kardu palngun kathu-ka mamna, “Ngay-ka the nganthin Yile
neki kathu purduthuknu kardu nugarn pana-ya Christ. I ngarra nukunu-
re paruynu-ka nukunu-ka murrinh terert warda ngatha purdinhiyethith-
nungime purru nekingime-yu.”
26 Bere Jesus kathu-ka mamnge, “Kardu-ka ngay da matha ngempanger-
ren kanhi.”
27 Bere da nhini thangunu-ka pulangay nukunu Jesus-ka puddamkawurl-
warda-kathu-neme ngarra da Sychar thangunu warra pardedhaneme
wunku mi pumebaththaneme purne. Mu peneme-ka pubemkangkabat-da-
matha-neme ngarra pubamkangkarduneme Jesus wurdanangeyiththa dini
ngarra kardu palngun nhini-yu. I murrinh marda-re pumenanungkud-
haneme pe, “Ya, thangku-nu pana nigunu karrim-yu? Thangku-wa-nu
ngarra nigunu wurdamngeyith dim-yu?” Mu peneme-ka mere murrinh
perredharrpudhaneme.

28 Bere nhini thangunu kardu palngun nhini-ka nanhthi pakit nigunu
kanampart ngangka da i wurdawurl tharra ngarra da Sychar-nu warda
wangu. I ngarra kardu warda murrinh merradha wurrini,
29 "Ya. Purrungime pangu i kardu nugarn nubangkardunu kardu ngarra
murrinh thathpirr mamnga ngarra ngay mange medha ngurrini da terert
da matha. Kardu-ka Christ kama nukunu-yu, kardu ngarra Yile neki kathu
wurdanthuk-ya."
30 I bere kardu-ka pangu warda wangu punninadha ngarra Jesus-nu
pubangkardunu.
31 Mu bere, ngarra kardu palngun nhini-ka da Sychar warra kardidha
i kardu pulangay nukunu Jesus kathu-ka pumamnaneme, "Pule nga. Mi
ngadha thulath."
32 Mu nukunu kathu-ka mampirruneme, "Awu, ngay-ka mi berengunh
nganthin ngem mi ngarra ngimurrknu-yu, mi ngarra nankuneme mere the
numabathneme-ya."
33 I bere pulangay nukunu Jesus-ka murrinh warda pumenanungkud-
haneme pe, "Kardu numi kama-ya mi damnamut wardarra-yu."
34 Mu Jesus kathu-ka mampirruneme, "Ngay-ka da mange ngarra
Yile ngay da matha nukunu ngamam ngurran-yu. Nukunu-ka wurlk
damngamut i wurdanngithuk kanhi-yu. I ngay-ka da bere matha wangu
murrinh manabathnu ngurru nukunu-yu i wurlk mananu ngurru i ngarra
marikerdek da-nu mana. I da-ka nhini-nu-re-ka ngay-ka kardu marda
patha thathpirr nganinu mangini mi thangunu mani ngardimurrktha
marda patha nhini-yu.
35 I nga, murrinh numi-yu. Nanki namam numpan-ka da merrk 4
mam ngarra mi kamarl nubangammirrbirr thangunu-ka mi-ka memkalele
warda wurran i demthungku i narranthakthuk warda. Murrinh nhini-wa
namam numpan, nawa? Mu ngay murrinh manarrunemenu-ka kamarl
kangkarl warda nirabirlbirlnemenu. Kardu pangu-nu kathu kumpan
murrinh thathpi ngarra Yile ngay nukunu pubingayepupnu puyu. Kardu
pangu-ka mangini mi ngarra demthungku warda mani ngarra mi mani
narranthakthuk numpan. Nhini kardu warda nirarrakaynu i numanper-
durduynu murrinh thathpi ngarra Yile neki nukunu pubinayepupnu puyu.
36 "I nga. Kardu pana ngarra mi kadin wurlk mam wurran mi
bangarntartal wurran i kanamkut wurran-ka ku mani wurrankutkut mi
nhini thangunu-yu. I nukunu nhini i kardu numi pana deyida ngarra mi
kamarl bangambirrbirr-ka kardu le patha da matha kanamnintha ngarra
ku mani manganninthart-yu mi wurlk thangunu-yu. I mange nginipunh
nhini mani-ka kardu pana ngarra kardu pirrarrakaynu i manbertinu purru
ngarra Yile neki-nu, i kardu numi pana deyida ngarra murrinh thathpi
Yile neki nukunu wurdampirrayith wurran-ka, kardu perrkenku nhini-ka
le thathpirr kanamnintha, nhini kardu wurnangat pana ngarra murrinh
thathpi Yile neki nukunu pubimnayepup i murrinh pumamnabath i nhini
kardu-ka bere matha wangu birnu parningkadhuknu.
37 I nhini-ka murrinh pana nganaka ngarra kardu pamam pumpan-
ka, kardu numi mi kamarl bangambirrbirr wurran, i kardu numi deyida
mi kanamkut wurran-ka, murrinh nhini-ka murrinh thathpirr-wa," Jesus
kathu-yu mampirruneme.
38 "I nhini ngay-ka ngurdannankuthukneme kardu-nu numanbertinu
nuru ngarra Yile neki-nu da ngarra kardu ngamere thangunu murrinh
wardarra puddanarrayiththa purni murrinh thathpi ngarra Yile neki

nukunu. I nhini nankuneme i kardu ngamere pana ngarra murrinh wardarra puddanarrayiththa purni-ka le thathpirr warda narninu ngarra kardu wurnangat nhini murrinh pumanabathnu puru murrinh ngarra Yile neki nukunu-yu." Jesus kathu-yu mampirruneme ngarra pulangay nukunu.

39 Bere, kardu wurnangat pana da nan-ya Samaria thangunu kathu ngarra da nan-ya Sychar pardidha-ka murrinh warda pumamnabath ngarra Jesus-yu, nhini kardu palngun weyida kanampirratharrmu i murrinh merradha wurrini, "Kardu nugarn pana-ka murrinh thathpirr mamnga da terert da matha ngarra mange medha ngurrini-yu."

40 I kardu-ka punninadha ngarra Jesus i murrinh pumamna, "Ya. Ngarra nganki-ka thaninu mani ngadha?" Parrantharrpu. I bere, Jesus-ka pangu da ngadha dinidha da perrkenku dinirrittha.

41 I kardu terert ngamere deyida wanku murrinh thathpi nukunu pubimnayepup i murrinh warda pumamnabath.

42 I kardu nhini kathu-ka murrinh pumamnge ngarra palngun nhini-yu, "Nga. Mere ngarra nhinhi-dha ngatha namngarra, mu murrinh thathpirr ngarra nukunu warda ngubimnayepup i murrinh thathpirr warda ngumamnabath. I kardu the warda thathpirr ngumammath nukunu nhini-ka kardu wurnangat warda ngatha pirranhimaputhnu da ngarra mange wiye thangunu kathu i nhini-ka manhiyibirnunu-warda-ngime nhini-yu." Kardu kathu-yu pumamnge.

Jesus Mampatha Kardu Wakal Nugarn Ngarra Kardu Ku Government Nukunu

43 Bere da perrkenku thangunu Jesus dinirrittha-ka, nukunu-ka nungar-durr warda i da nan-nu warda wangu Kelili nadha dini, da ngarra nukunu thathpirr.

44 Nukunu-ka the menmaththa wurrini kardu ngarra darrikardu nukunu-ka mere pubinanayepup-thathpirr-dha ngarra murrinh wurda-narrayiththa wurrini-yu murrinh thathpi Yile neki nukunu-ya. I da-ka nhini weyida nukunu-ka murrinh wurdanarrayiththa wurrini kardu da ngarra ngamere wangu-yu.

45 Mu bere ngarra Jesus-te pangarntuy da Kelili-ka kardu pangu-ka puyemnawerr i le warda parramnamut, nhini kardu-ka da Jerusalem deyida wanku punnidha i pubenangkardurdudha purni wunku kardu wurnangat da Passover-nu. I da-ka pangu da pubemangkardudha purni ngarra Jesus-te da mange ngala ngala medha wurrini-yu.

46 Bere da nhini thangunu Jesus-ka wurdawurl deyida da ngarra nan-nu, Keyna da ngarra Kelili-ya, da nhini-ya ngarra nukunu-re kura patha wurdannath kura wine warda.

Bere da ngarra numi deyida da nan-ya Capernaum, ku pule ngala ngarra ku Government wurlk medha wurrini-ka kardipuptha pangu da i wakal nugarn ngarra nukunu-ka matharr ngala da matha yungurrkurrktha.

47 I bere nukunu kardu nhini-ka pamnayepup Jesus-ka da ngarra Kelili warda pangarntuy da ngarra Judea thangunu kathu nadha dini-yu. I bere kardu nhini-ka nungardurr i nanadha warda dini ngarra Jesus-nu. I murrinh mamna, "Ya Pule, purru mani da ngarra ngay i wakal ngay nangawathanu? Nukunu-ka matharr ngala yibim i kardu manta warda kupup nukun."

48 Bere Jesus kathu-ka mamna, "Thangku-dha-wa nanki-yu mere mur-rinh thathpi ngarra ngay da matha numangabath nuru-yu? Mu nanki

marda numangangert numpan-ka da mange ngala ngala da matha ma-
narranu ngurru nawa? I nhini nanki-ka murrinh warda numangabathnu
nuru."
49 "Pule," mamna nukunu kardu nhini kathu-yu. "Purrunanu marra
kanhi da matha, wakal ngay-ka kupup nukun."
50 Mu Jesus kathu-ka mamna, "Puy-ya thurdinawurl warda, wakal
nhinhi-ka patha warda pinu." Bere nukunu kardu nhini-ka murrinh
mamnabath Jesus-yu i pangu warda wangu nadha dini ngarra da nukunu-
nu.
51 Bere, ngarra nukunu nhini-re wurdanawurldha tharra ngarra da-
nu wangu-ka kardu ngamere ngarra nukunu-nu wurlk pumenadhaneme
purne-ka pubangamkamardabineme. I pumamnaneme, "Ya Pule. Wakal
nhinhi-ka patha warda dim, manangka matharr warda nukunu-yu."
52 I nukunu nhini kathu-ka mampirruneme, "Da-ka minthire patha
dinim nukunu-yu?" "Kunginire," pumamnaneme, "Ngarra nanhthi
ngunga-re kangkarl pirridha-ka nanhthi matharr nhini-ka kanampart
warda."
53 Bere nukunu nhini-ka memnu, "Ba yukuy. Kunginire ngarra
ngunga kangkarl pirridha-ka Jesus-ka mamnga, 'Wakal nhinhi-ka patha
warda pinu.' " Bere nhini thangunu-ka nukunu kardu nhini i darrikardu
ngarra nukunu-ka murrinh thathpirr warda pumamnabathngime i pud-
damnayemitngime ngarra Jesus-yu.
54 Bere da-ka nhini-ka da perrkenku warda mam mange ngala ngala
nhini medha wurrini Jesus-yu ngarra nukunu-re nadha dini da Judea
thangunu kathu i da ngarra Kelili-nu-yu.

5

Jesus Mampatha Kardu Pulith

1 Bere nhini thangunu Jesus-ka pangu warda wangu nadha dini da nan-
nu Jerusalem, da ngarra kardu Jews kardu wurnangat pubenangkardur-
dudha pi ngarra da ceremony ngala-nu pardingkadhuktha.
2 Bere da pangu ngarra da Jerusalem-ka kura palyirr ngana da dinidha, i
murrinh da nhini wangu-ka Bethesda, murrinh Hebrew-ya. I nanhthi gate
wanku pirridha manta ngangka da ngarra ku thip pirdurdidha-ya. I da
wuwup 5 diningkadhuktha manta ngangka deyida.
3 I kardu matharr-wunngini terert wanku pirriningkadhuktha pangu-yu
ngarra mulurn manta ngangka da ngarra kura palyirr nhini-yu. Kardu-ka
kardu kamarrama-ya, kardu pulith-ya i kardu ngarra panpurnte wurran.
Kardu nhini-ka bere matha wangu pardimardamardadha kura palyirr
nhini-nu piwutethnu-yu.
4 Da numi-re-ka ku angel wurdanathut i kura nhini wurdiningkawuy
warda. I da nhini-re-ka ngarra kura wurdiningkawuy-ka kardu ngarra
kumparra kardithurrk-ka kardu nhini da matha kardu patha warda kardi-
yu manangka matharr, nanhthi matharr ngala ngatha yida mebath-yu.
5 Bere kardu pulith numi yungurrkurrktha pangu da. Nukunu nhini-ka
yudha da thangku 38-wa da-yu. Kardu manangka wilili da matha kardidha
nukunu nhini-yu.
6 Bere Jesus-ka bamkardu kardu nhini yungurrkurrktha pangu-yu i
nukunu-ka the mebaththa wurrini nanhthi matharr pirdithme mebaththa
kardi-yu. I mamna, "Nga. Marda nanganart thim kardu patha deyida
thurrunu-yu?"

7 “Pule,” nukunu nhini kathu-yu mamna ngarra Jesus. “Kardu mere nangkal ngadha kanhi-yu mangimanpi kani-yu i kangiwirnturt ngarra kura kanhi-re wurdiningkawuy-yu. Mu ngarra ngay-re ngurrinirdurr pangu-ka kardu nhini wardarra kardithurrk-yu.”

8 Bere Jesus kathu-ka mamna, “Nga. Thewirnturt kathu, i nanhthi swag kathu nart i pangu warda wangu thunulilinu thi.”
9 Bere kardu pulith nhini-ka dempirnturt warda i nanhthi swag nukunu manganart i pangu warda wangu nalilidha dini, kardu manangka matharr warda kardidha nukunu nhini-yu.

Bere da-ka Saturday-re-wa nhini-yu ngarra Jesus-te mampatha kardu pulith nhini-yu, da nhini-ya ngarra kardu Jews-te benyuktha dini-ya.
10 I bere kardu Jews pule ngala ngala murrinh pumamnaneme ngarra kardu nhini-yu ngarra Jesus mampatha-yu, “Ya. Nhinhi-ka mere ngarra nukun nabath thurru nanhthi swag nhinhi marra kanhi-yu, wurda da matha. Da marra kanhi-ka kardu nekingime-ka bangamnhiyuk-da-mathangime, mu nhinhi-ka murrinh law nekingime-ka nungamparl warda.”
11 Mu nukunu nhini kathu-ka mampirruneme, “Kardu nugarn pana ngarra mamngiwatha-ka murrinh mamnga, ‘Nanhthi swag nhinhi nart i pangu warda wangu thunulilinu thi.’ ”
12 Mu peneme kathu-ka pumamnaneme, “Nangkal-wa murrinh nhini mampa-yu?”
13 Mu kardu nhini ngarra pulith kardidha-ka mere thathpirr the mebaththa Jesus-yu. I Jesus-ka kardu makardu warda nhini-yu kardu ngarra terert wardarra dampunnarrithuk.

14 Bere da nakurl-te-wa Jesus kathu-ka bamkardu kardu nhini-yu ngarra da church ngala dinidha-ya. I Jesus kathu-ka mamna, “Nga. Nhinhi-ka patha warda thanam, nhini-ka mere nukun deyida narithuk thurru da wiye-yu, nhini-ka da wiye ngala thathpirr warda nart nukun nhini-yu.”

15 Bere nhini thangunu nukunu nhini-ka pangu warda wangu narrudhaneme dini ngarra ku pule ngala ngala kardu Jews-ya i mampirruneme, “Ya. Murrinh nukunu kardu nhini ngarra mamngiwatha-ka Jesus-wa murrinh-yu.” Mampirrungkawadhaneme.

16 Bere nhini thangunu-ka kardu pule ngala ngala nhini-ka da tetemanthay warda pubannapakneme Jesus-nu-yu, da-ka nhini-nu weyida kardu pulith nhini mampatha da Saturday-re ngarra kardu Jews benyuktha dini-yu.
17 Mu Jesus kathu-ka mampirruneme, “Nga. Yile ngay-ka mampunmanpi da ngatha wurran kardu-nu-yu i mere ngarra nukun madhap, wurda. I nhini ngay-ka kardu mampunmanpi deyida ngurran.”

18 Bere, murrinh nhini thangunu pubimnayepupneme-ka kardu Jews nhini-ka marda dempunkumardarurrneme ngala da matha i marda pumertthaneme-ka thu puyebatthaneme Jesus-yu, nhini nukunu-ka murrinh law peneme mungampunkumaparlneme kardu pulith nhini-nu mampatha da ngarra Saturday-re. “I ngana deyida mam murrinh Jesus-yu nukunu-ka wakal Yile neki nukunu-wa. I kardu wurdamninthaweparl wurran-ya.” Murrinh pumemnungkuneme mange peneme ngatha.

19 Mu Jesus kathu-ka mampirruneme, “Nga. Murrinh thathpirr kanhi manarrunemenu-yu. Ngay-ka kardu wakal nugarn ngarra Yile neki nukunu-wa, i mange mere ngay ngatha ngama ngurru kanhi-yu numerrngi ngay ngatha, wurda. Mu mange pana da matha ngarra bamkardu ngurran

Yile ngay mam wurran-ya, nhini ngay deyida ngamam ngurran-yu. Ngay-ka mange nhini da ngatha ngamam ngurran da mange ngarra Yile ngay mam wurran-ya.

20 Yile ngay-ka marda thathpirr manganngert dim ngay-yu i damng-ingkarr wurran da mange terert nhini ngarra nukunu mam wurran-yu. I nukunu-ka pangingkarrnu da mange ngalangala wurnangat thathpirr ngamanu ngurru-ya i nhini nankuneme-ka kardu warda numengamardatnemenu-ya.

21 Mange nginipunh Yile ngay mani kardu wurdanpunkarlbirl wurran kardu ngarra purniwuwup thangunu-ya, nhini ngay deyida wanku kardu ngurdunkarlbirlnu ngurru-yu kardu pana ngarra ngay mankarartnu ngurru-ya.

22 I yile ngay-ka kardu mere buynumardakpak kurru kanhi warra kumparra ngarra nukunu mangini murrinh court mani-ya, mu ngay da matha banngipak kardu pule ngala-ya, i ngay-ka da nakurl-te warda kardu bunpakpaknu ngurru kumparra warra ngarra ngay i murrinh warda marranu ngarra kama kardu nhini puyemanu-yu.

23 I nhini kardu-ka the warda pumangibathnu kardu Pule ngala-wa ngay-yu, mangini Yile ngay mani the pumammath pumpan kardu Pule ngala-yu. I kardu nangkal ngatha mere murrinh mangabath ngay-ka, nukunu nhini-ka mere murrinh deyida manabath kurru Yile ngay-yu, ngarra kardu wurdanngithuk kathu-yu.

24 "Nga, murrinh thathpirr kanhi manarranu-yu. Kardu nangkal ngatha murrinh ngarra ngay bingayepupnu i murrinh manabathnu purru murrinh ngarra Yile ngay thangunu kathu, nhini nukunu-ka mere kupup nukun, mu kardu bere matha wangu birnu paninu ngarra Yile ngay-yu, kardu nhini-ya ngarra ngay wurdanngithuk-yu. I nhini ngay-ka mere ngurdungkarel nukun kardu nhini-yu ngarra da thungku ngala wangu-yu dempunmathbath dim, wurda. Mu kardu-ka bere matha wangu parninu-yu." Jesus kathu-yu mampirra.

6

Kangkarlmawu Dampirramut Mi i Ku Ngarra Kardu Wurnangat
Matthew 14.13-21; Mark 6.30-44; Luke 9.10-17

1 Bere Jesus i kardu pulangay nukunu pumpankakathneme ngipilinh ngala da ngamimarda-nu kathu da nan-nu Kelili nanhthi tharntu-re.

2 I bere kardu wurnangat nimin-ya parraniriwaktha purni i kardu-ka purnirigattha purni da pangu-re ngarra nhini da-nu. Kardu-ka pube-mangkardudha wardarra purni da mange ngala ngala ngarra merradha wurrini kardu ngarra matharr-wunngini menpathadha wurrini-yu.

3 Bere nukunu Jesus pangarntuy thangunu-ka pirrimkamardawithneme pangu warda wangu ngarra da palyirr-nu wunku pulangay nukunu ngarra purnengkayiththaneme purne-yu. I pangu da wangu parnamkawupneme.

4 Da nhini-re-ka da nan-ya Passover da manta warda kathu pirridha da ngarra ngala nhini-nu-yu kardu Jews-nu-yu.

5 Bere Jesus-ka memmirl i kardu wurnangat bampunkardu purnililidha warda kathu. I mamna ngarra Philip, "Ya. Ngarra wangu mi panirrukutkutnuneme-yu kardu kumpan kanhi-nu kathu-yu?"

6 Murrinh nhini-ya mamna Jesus-yu ngarra Philip-nu murrinh ngath-ayida banthap-ya. Mu Jesus-ka the wardarra mebaththa dini mi ngarra mange pamanu-yu.

7 Bere nukunu Philip kathu-ka mamna, “Ku-ka mani-ka terert-nu-wa mi peyim pamanemenu kardu wurnangat kanhi-nu-yu. I bere mi-ka purrkpurrk pana da matha pumerartalnu puru.”
8 Mu kardu pulangay nukunu Jesus numi Andrew-ya, kardu ngathan nukunu Simon Peter-ya mamna ngarra Jesus,
9 “Ya, kardu kigay wakal kanhi kanam wunku mi lawam 5 i ku ngurlmirl perrkenku. Mu mi i ku pana-ka mere ngarra kama-ya kardu wurnangat kanhi-nu-yu.”

10 Mu bere Jesus kathu-ka murrinh mampirruneme ngarra pulangay nukunu, “Kardu terert warda ngatha numarra parniwupnu.” Bere kardu-ka parnawup warda ngarra parnu-yu. Kardu nhini-ka kardu mere thapath, mu kardu wurnangat nimin-ya pirrinidha pangu-yu kardu nugarn, palngun i mamay. Kardu nugarn da matha nginipunh 5,000 mani-wa pirrinidha pangu-yu.

11 Bere mi lawam 5 nhini Jesus-ka mangankut. I ngarra Yile nukunu warda mamna, “Mi kanhi ngarra thamngarramut-ka mi-ka patha-wa.” I bere mi nhini-ka dampirrumutneme ngarra pulangay nukunu. I nhini peneme-ka ngarra kardu warda parranirrumutmutthaneme purne. I ngana deyida ku ngurlmirl perrkenku nhini-ka mange nginipunh nhini deyida mani mam. I bere kardu wurnangat warda ngatha mi i ku warda pardimurrktha ngarra nukunu thangunu kathu Jesus-yu. Nukunu-ka mi lawam i ku ngurlmirl mewathadha pirri-ka mi i ku terert warda ngatha nhini-yu i kardu-ka mi i ku pullamath-yu marda warda pirrinidha mi nhini thangunu-yu.

12 Bere nhini thangunu-ka Jesus kathu-ka mampirruneme ngarra pulangay nukunu, “Nga. Nadhakthuknu-warda-neme mi ngarra kardu thangunu parraniritmuttha pirrini-yu. Mi pana-ka mere ngarra purdupi-nukunneme.”
13 I bere peneme nhini-ka mi lapun warda parranedhakthukthaneme parde i nanhthi-ka 12 thelerrtherr-wa pumedhalertertthaneme parde-yu mi ngarra kardu thangunu-yu.

14 Bere da mange ngala nhini thangunu kardu pubangammangkardu-ka murrinh warda pumenanudha purni, “Ya. Kardu nugarn kanhi-ka kardu ngarra Yile neki thangunu kathu wurdannhethuk ku prophet thathpirr-ya kardu pana ngarra thimnamardamarda da ngarra kanhi panheruyngimenu.”
15 Mu Jesus-ka the wardarra kanthidha wurrini kardu pumeberttha-wa ku pule ngala-nu pubuypaktha, mu nhini nukunu-ka nungardurr da ngarra palyirr-nu kardu mange nukunu nadha dini pangu warda wangu.

Jesus Wurrinililidha Ngarra Kura Ngipilinh Kangkarl
Matthew 14.22-33; Mark 6.45-52

16 Bere da kungini mana-ka kardu pulangay nukunu Jesus-ka pud-damkathutneme da ngarra ngipilinh-ngala nu.
17 I parnamkamardapneme ngarra tharntu i punnungamkardurrneme da nan-nu warda wangu Capernaum.

Bere da ngarra thipinhi nhini warda-ka kardu-ka ngarra ngipilinh marda nganangurr purnedhaneme, mu Jesus-ka mere da ngatha derruruyd-haneme nhini-yu.
18 Bere wirrirr ngala warda wurrinirrirrdha i ngurntinh ngala wanku.

19 Bere ngarra puyenangurrukadha-da-ngatha-neme parde-ka Jesus
warda pubamkangkarduneme wurrinililidha kathu ngarra kura ngipilinh
kangkarl. I kardu-ka perremkamanhamneme ngala da matha.
20 Mu nukunu kathu-ka wurrinidha i mampirruneme, "Nga. Mere
nengimanhamneme, kardu ngay weyida kanhi-yu." 21 I bere le warda
pardedhaneme i kanammardap warda Jesus-yu ngarra tharntu i da-
ka nhini da matha parramkaruyneme-yu da ngamimarda nhini da-nu
pumengkadhaneme purne-yu.

Kardu Wurnangat Piranawinhadhaththa Purni Kangkarlmawu-nu

22 Bere kardu wurnangat nhini ngarra Jesus mi i ku dampirramut da
parnawit da ngarra ngamimarda pangu da ngatha.
Bere da thipinhire pankapurl nhini-ka nanhthi warda pumpanpinhay
tharntu-yu ngarra pirridha-yu pangu wardarra wunku peneme nhini da
matha kardu pulangay nukunu Jesus-ya.
23 Mu tharntu ngamere-ka parranirutuydha deyida pirrini da nhini-re-
yu da pangu thangunu kathu nan-ya Tiberias da manta nhini ngarra Jesus
dampirramut mi dhepdhep kardu ngarra wurnangat i ngarra Yile nukunu
darntiparl mi nhini-nu-yu.
24 I ngarra Jesus-te mere pubedurttha, kardu-ka parnammardap warda
tharntu ngamere nhini-yu i punnidha pangu warda wangu da Capernaum-
nu. I pangu da Jesus-nu piranawinhadhaththa purni-yu.

Jesus Da Matha Mi Bread Thathpirr I Mannhiyibirnu

25 Bere kardu-ka Jesus-nu piranawinhadhaththa purni i ngarra pub-
angarnurt da mana da ngamimarda nhini kathu-yu. I murrinh warda
pumamna, "Ya, Pule. Minthire thangarntuy kanhi-yu?"
26 I Jesus kathu-ka mampirra, "Ya, murrinh thathpirr kanhi manarranu-
yu. Nanki-ka mere nirangawinhadhaththa da mange ngala thangunu
menarradha ngurrini nubengimangkardudha nardi-yu, wurda. Mu nanki
nirangawinhadhaththa nardi i marda numanganngert numpan nhini
ngay-ka mi da matha ngamnarramut weyida i bangamnanyerderr-yu.
27 Mu nga. Mi mere ngatha mi dhepdhep da matha marda numart
nuru, nhini-ka mere pirdith mi kangunu wiye warda pirrim. Mu ngay
da matha marda numangertnu nuru kardu ngarra da kangkarl thangunu
kathu ngurdamnarrathut-yu. I ngay-ka kardu thathpirr mananthibirnunu
i nhini-ka da bere matha wangu birnu narningkadhuknu, da-ka nhini
weyida Yile ngay wurdanngithuk kanhi-yu."
28 Mu kardu kathu-ka pumamna, "Mu nga. Ngarra-re-wa mange
nguyemanu nguru-yu i nhini Yile neki-ka le warda paningarranu nhini-
yu?"
29 I Jesus kathu-ka mampirra, "Murrinh nubingayepupnu nuru i murrinh
numangabathnu nuru kardu ngay-ya ngarra Yile neki kathu wurdann-
githuk da kanhi, i nhini-wa nukunu-yu da le thathpirr paninarranu-yu."
30 Bere kardu kathu-ka pumamna, "Nga. Thangku da mange ngala nan-
garranu thurru-yu i nhini nganki-ka murrinh warda ngumampabathnu
nguru? Mampa, ngarra-wa mange thamanu thurru-yu?
31 Nga, nginipunh Moses mani da murntak warra nganaka. Nukunu-ka
mi terert dampirramut ngarra ngalantharr nganki ngarra da darrinpirr
pularn mi nan-ya mi mena. I murrinh nhini-ka yibimngurrkurrk ngarra
murrinh Yile neki nukunu. I kanhi-wa murrinh-yu, 'Nukunu-ka mi
dhepdhep danirramutmuttha wurrini mi ngarra kangkarl thangunu kathu-
yu.'"

32 Mu bere Jesus kathu-ka mampirra, “Murrinh thathpirr-ka kanhi-wa manarranu-yu. Nukunu Moses-ka mere derramuttha mi bread thathpirr-yu ngarra da Heaven thangunu kathu-yu. Mu Yile ngay da matha marra kanhi warda mi thathpirr panarramut warda mi bread ngarra da Heaven thangunu kathu-yu.
33 I mi bread nhini-ka mi-ka ngay da matha nhini-yu ngarra da Heaven thangunu kathu ngurdanthut i kardu thathpirr warda mananthibirnunu, i nhini kardu-ka bere matha wangu birnu narninu.”

34 Bere kardu kathu-ka pumamna, “Pule, mi bread nhini-ka bere matha wangu thangarramutmutnu thurru.”

35 Mu Jesus kathu-ka mampirra, “Ngay da matha ngarrim kanhi mi bread thathpirr-yu. I ngarra ngay dere matha kardu-ka bere matha wangu birnu narninu. Nga. Kardu nangkal ngatha ngarra ngay purrunganu kathu i murrinh mangabathnu purru nhini nukunu-ka mere deyida medeyi paninu i mere ngarra keralal nukun kura-yu, mu kardu-ka bamardannu thathpirr purru nhini-yu.
36 Mu, ngay-ka murrinh mamnarra nanki-yu kardu-ka nubamng-ingkardu, mu nanki-ka mere da ngatha murrinh numengabaththa, wurda.

37 “Kardu pana ngarra Yile ngay kathu pangamutmutnu-ka kardu nhini-ka purunganu kathu i ngay-ka mere nukun nangkal ngurdungkarel kardu nhini ngatha-yu.
38 Ngay-ka ngurdanthut da kangkarl thangunu kathu i mere ngama ngurru da mange ngarra ngay ngatha-yu, wurda da matha. Mu ngay-ka ngamam ngurran da mange ngarra nukunu da matha ngarra ngay wurdanngithuk-yu.

39 “Nukunu nhini ngarra ngay wurdanngithuk-ka kardu marda man-gangert dim kardu ngirranpenu ngurru kardu ngarra damngamutmut-yu, nhini kardu-ka kardu numi ngatha yida mere kaningipart nukun. I nukunu-ka marda mangangert dim kardu ngurdunkarlbirl-deyida-nu da nakurlnu-ya ngarra da putek ngala kanhi marikerdeknu.
40 Bere, da mange ngarra Yile ngay marda manganart dim-ka kanhi-wa, kardu pana ngarra pubangingkardunu ngay wakal nukunu-ya i murrinh pumangabathnu ngay-ka kardu nhini-ka bere matha wangu birnu parninu-ya. I ngay-ka kardu ngurdunkabirl-deyida-nu da nakurlnu-ya ngarra da putek ngala kanhi marikerdeknu.”

41 Bere nhini thangunu kardu-ka puddiningkakduktha purni murrinh nhini thangunu ngarra Jesus mampirra-ya, “Kardu ngay da matha mi bread thathpirr-yu ngarra da Heaven thangunu kathu-yu.”
42 I murrinh pumenanudha pardi, “Ya. Kardu pana karrim-ka Jesus nawa wakal nukunu Joseph-ya? Nekingime-ka the thanthinngime yile nukunu i kale nukunu-yu, nhini-ka ngarra-re warda murrinh kama-yu ‘Ngay-ka da Heaven thangunu kathu ngurdanthut.’ Mu thangku-wa-nu murrinh nhini mam wurran-yu?”

43 Mu Jesus kathu-ka mampirra, “Awu murrinh mere nhini nuyema nira mange ngarra nanki ngatha-yu, pirda.
44 Yile ngay-ka wurdanngithuk ngay-yu, i nukunu da matha kardu wurdanpunthukthuk wurran ngarra ngay-nu-yu, i nhini ngay-ka kardu warda ngurdunkarlbirl-deyida-nu da nakurlnu-ya ngarra da putek ngala kanhi marikerdeknu. Mu kardu mere nangkal kurrunga ngarra ngay mange nukunu ngatha, wurda.

45 Nga. Da murntak warra ku prophet parrarntilil murrinh kanhi. I
kanhi-wa murrinh-yu, 'Yile neki-ka purdunthethithnu kardu wurnangat
warda ngatha.' Nhini-wa murrinh parrarntilil-yu. I nga, kardu nangkal
ngatha Yile ngay binayepupnu purru i murrinh manabathnu ngarra
nukunu thangunu kathu-ka kardu nhini-ka purrunganu warda ngarra
ngay.
46 "Mu bere nga, mere nangkal ngadha bengkardudha Yile ngay-yu, mu
ngay da matha bamkardu nukunu-yu. Ngay-ka ngarra nukunu thangunu
kathu ngurrinidha-yu.
47 Nga, murrinh thathpirr-ka kanhi-wa manarranu-yu. Kardu nangkal
ngatha murrinh mangabathnu purru ngarra ngay, nhini nukunu-ka kardu
bere matha wangu panibirnunu.
48 Ngay da matha ngarrim kanhi mi bread thathpirr-yu. I ngarra ngay
dere matha kardu-ka bere matha wangu birnu parninu. Ngay da matha
mi bread thathpirr-yu.
49 "Kardu ngalantharr murntak nanki-ka mi pardimurrktha mi nan-
ya mena ngarra da darrinpirr pularn, nawa? Mu kardu-ka mere
birnu parningkadhuktha da bere matha wangu mi mena nhini thangunu
pardimurrktha-yu, wurda. Kardu-ka da murntak warda-wa purni-
wuwuptha, nawa?
50 Mu mi bread thathpirr ngarra da Heaven thangunu kathu-ka mere
mi nginipunh mena nhini mani, wurda. I kardu nangkal ngatha mi bread
thathpirr pulathnu-ka kardu-ka mere kupup nukun nhini-yu.
51 I ngay-wa thathpirr ngarrim kanhi mi bread nhini-yu, i ngarra ngay
dere matha kardu-ka bere matha wangu birnu parninu. Ngay-ka ngarra
da Heaven thangunu kathu i kardu nangkal ngatha mi kanhi pulathnu-ka
kardu nhini-ka bere matha wangu birnu parninu. Mi nhini-ka nginipunh
ngay-wa. I ngay-ka ngenarramutnu nginipunh ngay-yu kardu wurnangat-
nu-yu i nhini kardu-ka bere matha wangu narninu ngarra ngay," Jesus
kathu-yu mampirra.
52 I bere kardu-ka thu kuy warda pardinadha i parraningkabir-
rdha pardi murrinh nhini ngarra Jesus-te mampirra-yu. I murrinh
mampunmardaraki i murrinh pumenanudha pardi, "Ya. Kardu pana
karrim-ka mere ngarra kanhemut-nukun-ngime nginipunh ngarra nukunu
pulathnungime-yu, wurda da matha."
53 Mu Jesus kathu-ka mampirra, "Murrinh thathpirr-ka kanhi-wa
manarranu-yu. Nanki mere ngatha nullath nginipunh ngarra ngay kardu
ngarra da kangkarl kathu i mere ngatha nubagurduk kumulung ngarra
ngay-ka, nhini nanki-ka mere ngarra birnu thathpirr narni nhini-yu.
54 Kardu nangkal ngatha kulathnu nginipunh ngarra ngay i kumulung
ngarra ngay bagurduknu, nhini kardu nhini-ka kardu bere matha wangu
birnu paninu. I ngay-ka ngurdungkabirl-deyida-nu kardu nhini-yu da
nakurlnu-yu ngarra da putek ngala kanhi marikerdeknu.
55 Nginipunh ngarra ngay-ka mi bread thathpirr-wa i kumulung ngarra
ngay-ka kura thathpirr-wa nhini-yu.
56 Kardu nangkal ngatha nginipunh ngarra ngay pulathnu i kumulung
ngarra ngay bagurduknu, nukunu nhini-ka ngarra ngay paninu i ngepan
ngay-ka nganinginirdinu nhini-yu, i nhini kardu-ka numi da matha
ngurruninthanu.
57 "Nga. Yile ngay da matha kardu thathpirr mampunthibirnu wurran,
i nukunu da matha wurdanngithuk ngay-yu. I ngay-ka birnu nganam
ngarra nukunu thangunu kathu-yu. I mangini nhini mani kardu nangkal

ngatha pulathnu nginipunh ngarra ngay, nhini kardu-ka da bere matha wangu birnu paninu ngarra ngay thangunu kathu-yu.
58 Ngay da matha kanhi-yu mi bread thathpirr ngarra da Heaven thangunu kathu-yu ngurdanthut, i mi-ka mi mere mangini pana mani mi mena-ya ngarra kardu ngalantharr murntak nanki pardimurrktha-yu, wurda. Kardu nhini-ka pirriniwuwuptha wardarra nhini-yu. Mu kardu nangkal ngatha mi kanhi ngarra nginipunh ngay pulathnu nhini kardu-ka bere matha wangu birnu paninu."
59 Murrinh nhini-wa Jesus wurdininthethiththa kardi-yu da ngarra church ngarra kardu Jews pigunu da ngarra nan-ya Capernaum.

Kardu Wurnangat Parnampart Kangkarlmawu

60 Bere kardu terert ngarra Kangkarlmawu parraniriwaktha purni-ka murrinh nhini pubimnayepup i murrinh warda pumenanudha pardi mange pigunu ngatha-yu, "Ya, murrinh pana-ka tetemandhay-wa. Murrinh-ka mere ngarra pumanabathngime purru, wurda da matha."
61 Mu Jesus-ka the menmaththa wurrini murrinh nhini ngarra kardu pumenanudha pardi i murrinh warda mampirra, "Ya. Ngay-ka narningi-partnu warda? Da-ka tetemandhay-wa nubangamngimardurt nanki-yu?
62 Mu nanki ngatha nubangingkardunu ngimardawith marra kanhi ngarrim-ka da pangu thangunu kathu ngarra ngay ngurdanthut-ya, nhini nanki-ka ngarra mana warda numanganu nhini-yu? Murrinh warda numangabath nhini-yu ngarra da kangkarl thathpirr kathu ngurdanthut-yu?
63 "I nga. Kardu-ka mere ngarra birnu purrunu mange nukunu ngatha-yu, wurda. Mu ngarra Ngepan Yile ngay da matha-re kardu-ka birnu wurran-yu. I nanki-ka birnu thathpirr narninu murrinh thathpi ngarra ngay thangunu-yu i Ngepan ngarra Yile ngay nukunu deyida wanku paninanmardardinu-yu.
64 Mu nanki kardu ngamere-ka mere murrinh ngay thathpirr numanga-bath nuru nhini-yu," Jesus kathu-yu mampirra.
Bere Kangkarlmawu-ka the menmaththa wurrini da ngarra marra-re kathu kardu nhini-yu ngarra mere murrinh pumenabaththa. I ngana deyida the mebaththa wurrini kardu nugarn numi pana-ya ngarra panipartnu-yu, i ngarra kardu wiyenpun-nu warda parramutnu.
65 I bere nukunu kathu-ka mampirra, "Nga. Da-ka nhini weyida ngay mamnarra-ya kardu mere nangkal nukun kununga kathu mange nukunu ngatha-yu. Mu Yile ngay da matha kardu wurdanpunthukthuk wurran ngarra ngay-nu."
66 Bere murrinh nhini thangunu-ka kardu terert ngarra Jesus parraniri-waktha purni-ka parnampart warda nukunu-yu i mere deyida perrariwak-dere-dha.
67 Bere Jesus kathu-ka murrinh mampirruneme ngarra pulangay nukunu kardu peneme 12 nhini-ya, "Nganaka, nankuneme-ka narnengipart-deyida-nemenu?"
68 Mu nukunu Simon Peter kathu-ka mamna, "Awu pule, mu kardu-ka nangkal warda ngariwaknemenu ngarne kardu numi-yu? Nhinhi da matha murrinh pana thanthin thurran ngarra thangarrumutnemenu i nhini ngankuneme-ka kardu bere matha wangu birnu ngarnenemenu.
69 Ngankuneme-ka murrinh ngumampabathneme ngarra nhinhi i the warda ngumamnhibathneme nhinhi-ka ngarra Yile neki thangunu kathu i nhinhi-ka kardu pathanhi thathpirr-wa."

70 Bere Jesus kathu-ka mampirruneme, “Nga. Ngay-ka mam-
nankungkarartneme nankuneme-yu kardu 12 pana-yu, nawa? Mu kardu
numi-ka paningipart i palerrnu warda ngarra ku karrath.”
71 Nukunu Jesus murrinh nhini mamna kardu nan-nu-wa Judas, wakal
nukunu-ya Simon Iscariot. Nukunu Judas kardu numi-yu kardu ngarra
pulangay nukunu Jesus-ya, mu nukunu-ka da nakurl-te-wa kanampart
Jesus-yu i ngarra kardu wiyenpun warda dampirramut nukunu-yu.

7

Jesus Wurrinidha Da Jerusalem Ngarra Kardu Da Parraniwuwuptha Pi

1 Bere nhini thangunu Jesus-ka pangu warda wangu nadha dini ngarra
da nan-nu-ya Kelili. Nukunu-ka mere nuydha da nan-nu warda wangu
Judea, nhini-ka ku pule ngala ngala ngarra kardu Jews nukunu pangu da
marda pumertthaneme purne thu-nu pubatnu i puddurinuminu.
2 Bere, da-ka manta warda da ceremony ngala nhini-nu wurrinidha
kathu. I kardu Jews wurnangat pumewathawathadha pardi da ngala
nhini-nu-yu ngarra nanhthi wuwup-te parraniwuwuptha pi i da-ka 8-wa
pardipuptha ngadha da pangu-yu Jerusalem.
3 Bere ngathan ngarra nukunu kathu Jesus-ka murrinh warda pumamna,
“Nga. Thanipart warda da kanhi-yu i pangu warda wangu thununu thi
da ngarra nan Judea. I kardu pana ngarra parramnhiriwak pumpan-ka
pangu wardarra-nu pubanhimangkardunu parni da mange ngala ngala
nhini nampirra thanam ngarra kardu thanthinpunkarr thurran-yu.
4 Mu nga. Nhinhi-ka marda ngatha nemnurt thurran kardu wur-
nangat the pumanhibathnu kardu Pule ngala thurran, nhini-ka mange
ngala ngala-ka mere thama thurru ngarra kardu ngamere kanhi ngatha
parnamkadhuk-yu. Mu pangu wardarra thamanu thurru ngarra kardu
wurnangat pubanhimangkardunu puru-yu.” Pumamna ngathan ngarra
nukunu kathu-yu Jesus.
5 Ngathan ngathan nukunu Jesus-ka mere da ngatha murrinh
pumenabaththa Jesus wakal Yile neki nukunu-yu.
6 Bere Jesus kathu-ka mampirra ngarra ngathan nukunu, “Awu, ngay-
ka mere da ngatha ngununu marra kanhi-yu, wurda da ngatha. Mu
nanki ngatha yida marda numart-ka bere-ya, nuru weyida marra kanhi-nu
ngatha-yu i da nakurlnu kama-ya.
7 Mu nga. Nanki-ka mere thu kuy kurunarra, wurda. Mu ngay-wa thu
kuy parnamnga-yu, nhini ngay-ka murrinh-wa mampirra ngurran kardu-
nu-yu da wiye da matha pumarntithuk pumpan-ya.
8 Mu nanki-ka puy nuru weyida da Jerusalem-nu da ceremony ngala
pangu-nu-ya, mu ngay-ka kuguk da ngatha nganinu, mere ngurru nukun
marra kanhi-yu, da-ka mere patha marra kanhi ngunurdurrnu-yu.”
9 Bere Jesus murrinh nhini thangunu mampirra-ka nukunu-ka ngarra da
Kelili da ngatha kardidha ngadha nhini-yu.
10 Mu ngarra ngathan nukunu-re punnungardurr-ka nhini nukunu Jesus-
ka nungardurr deyida i pangu warda wangu nadha dini numerrnu da
Jerusalem-nu mayern mampana-re nadha dini. Nukunu-ka mere nangkal
ngadha marda merttha kardu wurnangat pilampirdarri pubengkardudha
mayern nukunu. Mu mengkadarrathkaththa tharra.
11 Bere, da ngarra ceremony ngala nhini ngarra kardu Jews wurnangat
nimin pubemkardurdu warda-ka, kardu pule ngala ngala ngarra kardu
Jews nukun piranawinhadhaththaneme Jesus-nu. I murrinh pumerradha

purni ngarra kardu, “Ya. Ngarra kardu nukunu nhini-yu?” Kardu pule ngala ngala nhini kathu parrinintharrpudha purni-yu.
12 Mu kardu wurnangat-ka murrinh ngarakngarak-te puddanayiththa purni nukunu-nu Jesus. I murrinh kanhi-wa pumenanudha pardi mange pigunu ngatha, “Nukunu-ka kardu patha nawa?” Mu ngamere deyida kathu-ka murrinh pumemnu, “Awu, nukunu-ka kardu mere thathpirr patha, nukunu-ka murrinh ngathayida dampirrayirrarart wurran ngarra kardu.”
13 Murrinh nginipunh nhini mani murrinh pumenanudha pardi murrinh ngarakngarak da matha-re, nhini kardu-ka perrempunkumanham-weyida-neme ngarra kardu ku pule ngala ngala kardu Jews nhini-nu-ya.

Jesus Wurdanpunthethith Kardu Ngarra Da Church Ngala

14 Bere, da kanganu-wa ngatha ngarra da ceremony ngala nhini pirriningkadhuktha, Jesus-ka kanardi warda ngarra da church ngala nhini-yu, i murrinh warda wurdininthethiththa dini ngarra kardu.
15 I ku pule ngala ngala nhini-ka pubemnangkabat-da-matha-neme murrinh nhini ngarra Jesus thangunu merradha dini-yu. I murrinh pumemnungkuneme mange peneme ngatha, “Ya. Ngarra-re nukunu-yu the kanthin murrinh i da terert kanhi warda ngatha-yu? Murrinh kul nekineme-ka mere ngadha kanirdurdidha.”

16 Mu Jesus kathu-ka mampirruneme, “Murrinh kanhi ngarra ngurdan-nanthethith ngem-ka murrinh thathpi mere ngay, mu murrinh-ka ngarra Yile neki thangunu kathu, ngarra wurdanngithuk ngay-yu.
17 Nga. Nanki ngatha da mange ngarra Yile neki nukunu narram-mariwak numpan-ka, nhini nanki-ka the warda numangibathnu murrinh thathpi kanhi ngarra ngurdannanthethith ngem-ka mere murrinh ngay thangunu, mu murrinh-ka ngarra Yile neki thangunu kathu.
18 Nga. Kardu nangkal ngatha kurdunthethith kurru murrinh thathpi mange nukunu ngatha-ka, nhini nukunu-ka marda manganart dim kardu ngamere kathu pariparlnu nukunu nhini-yu. Mu ngay deyida mani-ka murrinh ngarra Yile ngay thangunu kathu ngurdamyith ngurran, nukunu nhini-ya ngarra ngay wurdanngithuk-yu. I murrinh thathpi kanhi ngarra ngay ngurdamyith ngurran-ka nhini-ka nanki-nu nariparlnu nuru Yile neki da matha. Ngay-ka murrinh thathpirr nganamnarrangerren, mere nganarrayirrart ngurru, wurda.

19 “Nga. Nukunu Moses nganaka murrinh law ngarra Yile neki thangunu kathu damnarramut, nawa? Mu kardu nanki-ka mere thathpirr murrinh numayit nuru murrinh law nhini-yu, wurda da matha. Nhini-ka thangku-dha ngay thu nungibatnu-yu?” Jesus kathu-yu mampirra.

20 Bere kardu wurnangat nhini kathu-ka murrinh warda pumamna ngarra Jesus, “Awu, nhinhi pana-ka mere warda the nenubath murrinh namngarra thim pana kathu. Mu nhinhi-ka ku ngepan wiye kama kanamnhimardardi. Nangkal mana warda thu punhibatnu nhini-yu?”

21 Bere Jesus kathu-ka mampirra, “Ngay-ka kardu pulith ngampirnturt i mampatha da ngarra Saturday-re nawa? I nanki-ka numemngamardat nhini-yu.
22 I nga. Da murntak warra nukunu Moses mamnarra kardu wakal nugarn nuddunwitnu kardu thempith-nu. Mu kardu ngalantharr murntak thathpirr murrinh law nhini parramnarramut-ya. I nhini-ka da 8

thangunu ngarra kardu wakal nugarn bammat thangunu-ka, nhini nanki-ka nuddanwit warda kardu wakal nugarn nhini-yu, i da ngarra Saturday ngatha yida-ya kardu wakal nuddanwit-yu.
23 Mangini nhini mani nanki-ka da ngarra Saturday nuddanwit kardu wakal nugarn i mere ngarra numumadharrath nuru murrinh law pana ngarra Moses mam-ya banhiyuknu-ngadha-ngime pi da ngarra Saturday-yu. I ngay deyida da ngarra Saturday kardu pulith nhini mani mampatha, nhini-ka thangku-dha-wa thu kuy narnamnga ngay-yu kardu pulith nhini thangunu mampatha-yu?
24 Nga. Mere nukun wunkarra-re nubangimangkardu i nungirirda. Mu kardu nanki warra ngadha nubeyengkarnirn thathpirr nuru da mange ngarra ngay ngamam ngurran-ya. I mange nginipunh nhini mani numarranu nuru ngarra kardu ngamere wanku-yu," Jesus kathu-yu mampirra.

Jesus Mampirra Kardu Yile Neki Kathu Wurdanthuk Nukunu-yu

25 Bere kardu ngamere pangu pardidha da Jerusalem murrinh warda pumenanudha purni mange pigunu ngatha, "Ya. Kardu nukunu pana kem-ka ku pule ngala ngala marda pumangankartneme parnam thu pubatnemenu warda nawa?
26 Mu nga. Nukunu-ka da pilampirdarri da matha wurdampirrayith dim i ku pule ngala ngala-ka mere ngarra da ngatha kubudhapneme i kumartaneme, wurda da ngatha. Kardu pule ngala ngala nhini-ka murrinh kama-ya pumamkaneme pumpan Yile neki kathu wurdanthuk nukunu-yu, kardu Christ kama-ya nukunu kem pangu-yu, i nhini weyida mere ngarra kumananeme nhini-yu.
27 Mu nekingime-ka the-wa thumammathngime da ngarra nadha kathu dini nukunu kem pangu-yu, i nukunu-ka mere ngarra Yile neki thangunu kathu wurridha, mere kardu Christ thathpirr nukunu-yu, wurda. Mu nukunu thathpirr kardu Christ ngarra panheruyngimenu-ka nhini-ka mere nangkal ngadha the mabathnu kardu nukunu ngarra kathu kama purrunu-yu." Nhini-wa murrinh pumenanudha pardi kardu kathu-yu.
28 Bere Jesus-ka murrinh da ngatha wurdininthethiththa dini ngarra da church ngala nhini-yu. I bere murrinh lurruth ngala warda mampirradhay kardu pangu-nu pubinayepupnu. I mampirra, "Ya. Kardu kanhi nanki-ka the thathpirr numamngibath ngarra ngay kathu ngurrinidha-yu?" Nukunu kathu Jesus dampuntharrpu. "Nga. Ngay kanhi ngurrinidha-ka mere mange ngay thathpirr, wurda-wa. Mu ngay kanhi-ka Yile ngay kathu wurdanngithuk. I nukunu-ka murrinh thathpirr-wa wurranngerren-yu. Mu nanki-ka mere the-wa numabath nukunu nhini-yu.
29 Ngay da matha the nganthin nukunu nhini-yu, nhini ngay-ka ngarra nukunu thangunu kathu ngunadha ngini. I nukunu kathu wurdanngithuk ngay da kanhi-nu-yu."
30 Bere murrinh nhini thangunu Jesus mampirra-ka kardu ngamere kathu pumertadha mana-wa, mu mere nangkal da matha methaptha nukunu-yu, wurda da ngatha. Nhini-ka wurlk ngarra Yile neki nukunu menadha wurrini-ka mere da ngatha merikerdektha.
31 Mu kardu terert-ka murrinh warda pumenabaththa purni ngarra Jesus-yu ngarra Yile neki thangunu kathu wurdanthuk-yu. I murrinh pumenanudha purni mange pigunu ngatha, "Ya. Kardu pana kem-ka ngarra Yile neki kathu wurdanthuk thathpirr, nhini-ka da mange ngala ngala weyida mam wurran nhini-yu. Mu kardu Christ numi nimin deyida

purrunu kathu, nhini-ka mange ngala ngala da matha pamanu purru mange piwewalnu ngarra kardu pana kem-yu?" I pumemnu mange pigunu ngatha, "Awu wurda, kardu pana kem-ka nukunu Christ thathpirr-wa, Yile neki kathu wurdanthuk thathpirr nukunu pana-yu."

Ku Soldier Pumertadhaneme Jesus

32 Bere, kardu nugarn pana nan Pharisees-ya pubimpirrayepup kardu wurnangat murrinh puddiniyiththa pardi murrinh ngarakngarak-te, nukunu Jesus-nu wakal Yile neki thangunu-wa nhini-yu. I nhini ku yilarn ngala ngala-ka puddanpunkuthukneme ku soldier ngarra peneme Jesus-nu pumartanemenu.

33 I bere Jesus kathu-ka mampirra ngarra kardu terert, "Ya. Ngay-ka da mere pirdithme nukun nganinu ngarra nanki-yu, i nhini thangunu ngay-ka ngurdinawurlnu ngarra nukunu deyida ngarra ngay wurdanngithuk kathu-ya.

34 I da nhini thangunu nanki-ka nirangawinhadhathnu warda ngay-nu-yu, mu kardu nanki-ka mere ngarra nubangirdurtnu, wurda. Nhini nanki-ka mere ngarra nuru da ngarra ngay wangu ngunungam ngem-yu, wurda."

35 Bere, ku pule ngala ngala nhini ngarra kardu Jews pigunu-ka murrinh warda pumenanudhaneme purne mange peneme ngatha, "Ya. Ngarra wangu nukunu-yu nungam dim ngarra nekineme mere ngarra nukun pubardurtneme-yu? Da ngangka wangu kama punnunu pi da ngarra nan-ya Greece i ngarra kardu nekineme ngamere parnapup pangu-ya. I da pangu da kama paninu i kardu purdunthethithnu pani-yu.

36 Nukunu mannheneme-ka, nekineme pirranawinhadhathnemenu purru, mu kardu-ka mere ngarra nukun pubardurtneme. I da ngarra nukunu punnunu pi nekineme-ka mere ngarra purru-nukun-neme. Nukunu nhini-ka murrinh ngarra-wa-nu mam-yu?" Murrinh nhini-wa pume-nanudhaneme parde peneme nhini kathu-yu.

Jesus Mampirra Murrinh Ngarra Kura Patha Ngarra Kardu Birnu Nukunu Purunu

37 Bere da tiduk nhini warda wangu pirridha-ka da ngarra parnirik-erdeknu warda-wa da ceremony ngala nhini-yu.

I bere Jesus-ka dempirnturt warda i murrinh lurruth da matha mam-pirra ngarra kardu wurnangat pangu dinidha-yu, "Nga kardu. Nangkal ngatha kura-nu keralal ki-ka nhini-ka ngarra ngay warda kathu nurunganu nhini-yu i kura warda nubagurduknu.

38 Nga. Murrinh thathpi Yile neki nukunu yibim-ka kanhi-wa, 'Kardu nangkal ngatha murrinh thathpi ngarra ngay mangabathnu purru-ka, nukunu nhini-ka mangini kura kamarl mani purdilalnu pi bere matha wangu ngarra ngepan nukunu, i kardu nhini-ka bere matha wangu birnu paninu nhini-yu. I kura kamarl nhini-ka ngarra ngepan nukunu kathu-wa purruwunu-yu.' "

39 Jesus-ka murrinh kanhi-wa-nu mampirra Ngepan Yile neki nukunu ngarra da nakurl-te panimardardinu kardu nhini-ya ngarra Jesus murrinh pubinayepuptha pardi i murrinh pumenabaththa pardi. Mu da nhini-re-ka ngarra Jesus-te murrinh nhini mampirra-ka Yile neki-ka mere da ngatha wurdithuktha Ngepan ngarra nukunu-yu, nhini Jesus-ka mere da ngatha demardawiththa da ngarra Heaven-nu wangu-yu.

40 Bere murrinh nhini thangunu kardu ngamere pubimnayepup ngarra Jesus mampirra, i murrinh warda pumenanudha pardi mange pigunu

ngatha, “Ya. Nukunu kardu kanhi-ka ku prophet da thathpirr-ya ngarra nekingime thardinamardamardadhangime-ya.”
41 Mu kardu ngamere deyida kathu-ka pumenanudha purni, “Awu, nukunu da-ya Christ. Yile neki da thathpirr wurdanthuk nukunu kanhi-yu.” Mu kardu ngamere-ka murrinh numi deyida piyemam, “Awu, wurda-wa nukunu-yu. Christ-ka mere kunu nukun ki da nan kathu Kelili-ya.
42 Mu nhini-ka murrinh ngarra Yile neki nukunu yibim-ka kanhi-wa, ‘Christ-ka ngarra King David kathu parethbathnu. I nukunu buybatnu-ka da ngarra Bethlehem, da ngarra King David kardipuptha-ya.’ ”
43 Bere nhini thangunu kardu-ka pumemyerryerr warda-wa. Ngamere-ka Jesus murrinh pumamnabath, i ngamere Jesus mere murrinh pumenabaththa.
44 I ngamere-ka pumertadha-wa, mu mere nangkal ngadha methaptha nukunu-yu.

Kardu Pule Ngala Ngala Mere Murrinh Pumenabaththa Jesus

45 Bere, nhini thangunu-ka ku soldier pana ngarra Jesus-nu pumertadhaneme-ka puddamkawurl-warda-neme ngarra ku yilarn ngala ngala kardu Pharisees-nu punnayeymadha-wa-neme. I bere kardu peneme nhini kathu-ka pumampirruneme ngarra ku soldier nhini-yu, “Ya. Thangku-dha Jesus mere numertadhaneme-yu?”
46 I ku soldier kathu-ka pumampirruneme, “Awu, kardu mere nangkal ngadha murrinh patha thathpirr kurduyith kani kardu nukunu pana mani mam kanam.”
47-48 Mu kardu Pharisees kathu-ka pumampirruneme, “Nankuneme deyida wanku damnarrukthukneme murrinh ngarra thathpi nukunu-re-yu? Nga. Nukunu-ka mere dengarruthukthaneme ngankuneme-yu. Ngankuneme-ka mere murrinh ngumanabathneme nukunu-yu. I kardu pule ngala ngala-ka mere deyida murrinh kumanabath kuru ngarra nukunu pangu-yu, wurda da matha.
49 Nga. Kardu wurnangat pangu karnamkadhuk-ka murrinh thathpi ngarra nukunu pumamnabath pumpan, mu kardu-ka mere the thathpirr kumabath kuru murrinh law ngarra nekineme ngatha yida-yu, i nhini kardu-ka puntikerdek da-nu matha nhini-yu, Yile neki-re kathu,” kardu Pharisees kathu-yu pumamkaneme.
50 Bere kardu Pharisees numi kardidha pangu da nukunu nan-ya Nicodemus-wa, kardu pana-ya ngarra da nhini warra wurrininadha ngarra Jesus. I bere nukunu nhini Nicodemus kathu-ka mampirruneme ngarra kardu Pharisees ngamere nhini-yu,
51 “Nga. Murrinh law nekineme-ka kanhi-wa yibim-yu. Kardu-ka pubuynumardapaknemenu kanhi warra kumparra ngarra nekineme i murrinh nukunu warra ngadha pubinayepupnemenu murrinh da ngarra mange medha wurrini-ya. Mu nekineme-ka mere murrinh nukun pamaneme, ‘Nukunu-ka da wiye mam wurran i dampirrayirrarart wurran. Wurda da ngatha nhini-yu, mere pumana-nukun-neme murrinh nhini-yu. Mu marra-re warra ngadha-ka pubinayepupnemenu nukunu nhini-yu.’ ”
52 Mu peneme kathu-ka pumamnaneme ngarra Nicodemus, “Ya. Nhinhi-ka darrikardu nukunu, i da Kelili deyida-dha kathu thunadha thini? Nga,” pumamnaneme. “Thirrangkanhinhnhinhnu mani murrinh ngarra Yile neki nukunu yibimnangurrkurrk, i nhinhi dangkardunu-ka ku prophet-ka mere ngadha kuru da ngarra Kelili thangunu kathu-yu, wurda da matha.”

53 Bere murrinh nhini thangunu-ka kardu wurnangat nhini-ka puddalath
warda ngarra da-nu warda wangu.

8

Kardu Palngun Pumebertidha Purni Ngarra Jesus-nu

1 Bere, Jesus-ka pangu warda wangu nadha dini da palyirr nan-nu Olive.
2 Bere da thipinhire nhini da pankapurl-ka Jesus-ka wurdawurl deyida
ngarra da church ngala. I kardu wurnangat puyemnawerr ngarra nukunu.
I kanawup i murrinh warda wurdininthethiththa dini.
3 Bere kardu pana ngarra murrinh law Jews nukun puddininthethiththa
purni i kardu Pharisees, kardu palngun pumebertidha purni ngarra Jesus-
nu. Kardu peneme nhini-ka pubangamkardurtneme nigunu nhini ngarra
kardu nugarn numi wangu kanamnginthawit-yu, kardu-ka mere nangkun
nigunu thathpirr nhini-yu.
Bere pangu warra kumparra pubankapakneme ngarra kardu terert
nigunu nhini pirridha-yu.
4 "Pule," pumamnaneme peneme kathu-yu ngarra nukunu Jesus-nu.
"Kardu palngun kanhi karrim-ka ngankuneme ngubamkangkarduneme
ngarra kardu nugarn numi wangu kanamnginthawit i kardu-ka mere
nangkun nigunu thathpirr nhini-yu.
5 I ngarra murrinh law murntak yibim ngarra Moses thangunu kathu
damngarramut-ka nhini nganki-ka nguni palyirr ngubawelerrnu ngarni
i nguddurinuminu i ngarra nigunu da mana pupupnu. Mu nganaka,
ngarra mana warda thamanu nhinhi-yu?" Peneme nhini kathu-yu
pumamnaneme.
6 Murrinh nhini pumamnaneme ngarra Jesus murrinh
parraninakthuktha-mana-wa-neme i nhini nukunu-ka murrinh warda
merdarrithak-mana-wa ngarra murrinh law Moses nukunu. I nhini
peneme-ka puyerirdadha-mana-neme nukunu Jesus-yu.
Mu Jesus-ka dinidha warra-wa i dempinhikul i murrinh warda danir-
ilildha dini mange ngarra nukunu-re ngarra putek.
7 Mu peneme-ka bere ngatha parranedharrpudhaneme parde ngarra
Jesus murrinh ngarra kardu palngun nhini-nu-yu. Bere Jesus-ka pirret
i murrinh warda mampirruneme, "Yu, mampa-ya nguni palyirr warda
nubawelerrnemenu narne ngarra nigunu-yu. Mu kardu nangkal ngatha
da wiye mere ngadha mebaththa kani-ka, kardu nhini-wa thu palyirr
kumparra bayertnu ngarra nigunu karrim kanhi-yu."
8 Bere Jesus-ka dempinhikul deyida i murrinh darntilil ngarra putek.
9 Bere murrinh nhini thangunu pubimnayepupneme-ka nhini-ka kardu
numi numingka warra ngadha punnirdurrdha kardu ngalantharr ngalan-
tharr warra ngadha kumparra-yu i ngarra kardu palngun nhini da mana
numerrnge pirridha-yu wunku Jesus-yu parnampunkupartngintha.
10 Bere Jesus-ka dempirnturt warda i murrinh mamnge, "Ngarra kardu
peneme-yu? Kardu-ka mere nangkal warda nguni palyirr banhiwuynu-
yu?"
11 "Wurda, makardu pule," nigunu kathu-yu mamna. I Jesus kathu-
ka mamnge, "Yu bere-ya, ngay wanku-ka mere mampa nukun thupupnu
nguni palyirr thangunu-yu. Mu nga. Thurrunu warda i da mange wiye-ka
thanipartnu warda."
12 Bere nhini thangunu Jesus-ka murrinh deyida wurdampirrayith
ngarra kardu wurnangat. I mampirra, "Nga kardu. Ngay-ka mangini

thungku layit mani ngamlarrang ngarrim kanhi kardu wurnangat kanhi-nu narnam. I kardu nangkal ngatha pangiriwaknu purru-ka, nhini nukunu-ka mere warda kurrulili ngarra da thipmam binhi, wurda da matha. Mu nukunu nhini-ka ngarra da tarangka da matha purrulilinu i da bere matha wangu birnu paninu."

9

Jesus Mampatha Kardu Kamarrama

1 Bere Jesus i pulangay nukunu-ka pangu warda wangu purnelilidhaneme. Bere Jesus kathu-ka bamkardu warda kardu kamarrama dinidha pangu da. Nukunu nhini-ka kardu kamarrama wurrinidha da ngarra marra-re kathu ngarra da nukunu-re bammat.

2 Bere, pulangay nukunu Jesus-ka murrinh warda pumamnaneme, "Pule, thangku-dha nukunu bammat kardu kamarrama kanhi-yu? Nhini-ka yile i kale nukunu kama mange wiye kardinginthadha-yu, i mange nukunu kama mange wiye kardidha-yu? Kardu nangkal nimin da wiye kardidha-yu i nukunu warda kardu kamarrama wurran-yu?" Parramkadharrpuneme.

3 "Awu, mange mere nhini thangunu pana-yu," Jesus kathu-yu mampirruneme. "Nukunu kamarrama kem kanhi-ka mere yileyile i kalekale nukunu thangunu mange wiye kaninginthadha, i mere mange nukunu thangunu mange wiye kanidha-yu, wurda da matha. Mu nukunu kardu kamarrama wurran-ka, nhini kardu-ka pubamangkardunu Yile neki da mange ngala mananu nukunu kanhi kem-yu.

4 Nga. Ngarra nanhthi ngunga-re damlarrang pirrim-ka nekineme-ka wurlk pumananemenu purru nukunu Yile neki-nu-yu, kardu nhini-ya ngarra ngay wurdanngithuk kanhi-yu. Mu da nakurlnu ngarra da thipinhi paruynu-ka, nhini-ka mere warda nangkal wurlk pamanu purru nhini-yu.

5 I ngarra ngay da ngatha nganam da ngarra putek ngala kanhi-ka, ngay-ka mangini thungku layit mani ngamnarralarrang ngurran kardu kanhi-nu narnam-ya."

6 Bere murrinh nhini thangunu medha pirri-ka, Jesus-ka thade kanamme ngarra putek i manthudhuk putek thakthakmam warda nhini-yu. I mangankut warda i mamkawarlak warda ngarra kamarl nukunu kardu kamarrama nhini-yu.

7 I murrinh warda mamna, "Nga. Thurrunu warda pangu wangu i kamarl nenungkapurlnu ngarra kura palyirr pangu da nan Siloam." [Murrinh Siloam mam-ka murrinh kanhi-nu-wa "wurdanthuk warda."]

Bere nukunu nhini-ka pangu warda wangu nadha dini, i kamarl ngarra nukunu memnungkapurl i wurdawurl pangu deyida wangu ngarra da nukunu kardu kamarl patha warda wurrinibirlbirldha.

8 I kardu pana ngarra pardipuptha manta ngarra da thelput nukunu, i kardu ngamere deyida wanku ngarra pubengkardudha pardi kardu kamarrama-re kardidha i ku mani-nu kardirrakaykaydha-ka, murrinh warda pumenanudha purni, "Ya. Kardu kamarrama nhini kardidha-ka nhini da kurranmirlbirl kathu, nawa? Kardu nhini ngarra ku mani kardinhekaykaydhangime-ya."

9 "Yu, nukunu da-ya," kardu ngamere kathu-yu pumam. Mu kardu ngamere kathu-ka, "Awu wurda," piyemam, "mere nukunu pana-yu. Pana-ka kardu numi deyida kamarl nginipunh nukunu deyida mani pana-yu." Mu nukunu kardu nhini kathu-ka mampirra, "Yu, kardu-ka ngay da

matha ngarrim kanhi-yu, kardu kamarrama nhini-ya ngarra ku mani-nu ngardinarrakaykaydha-ya."

10 Mu kardu kathu-ka pumamna, "Thangku-dha-wa pana-yu kamarl patha pana kathu thirrimmirlbirl-yu?"

11 I nukunu nhini kathu-ka mampirra, "Kardu nugarn pana nganaka Jesus pumamkawadha pumpan, nukunu nhini-wa mamngingkawatha kamarl kanhi ngurranmirlbirl-yu. Nukunu-ka nanhthi thade kanamme ngarra putek i manthudhuk thakthakmam i ngarra kamarl ngay mamngingkawarlak putek thakthakmam nhini-yu. I murrinh mamnga, 'Nga. Thurrunu warda pangu wangu i kamarl nenungkapurlnu ngarra kura palyirr pangu da nan Siloam.' I nhini ngay-ka pangu warda wangu ngurrinidha i memnungkapurl, i nhini-ka kamarl patha warda ngarrimmirlbirl kanhi-ya."

12 "Mu ngarra-wa kardu nukunu nhini-yu?" Kardu nhini kathu-yu pumamna. "Ya, mere warda the mabath ngay-yu," nukunu nhini kathu-yu mampirra.

Kardu Kamarrama Pumebertidha Purni Ngarra Kardu Pharisees-nu

13 Bere kardu pana ngarra kamarrama kardidha-ya kardu pumebertidha warda purni ngarra kardu Pharisees-nu warda wangu, kardu peneme nhini-ya ngarra pumeyittha purni murrinh law ngarra kardu Jews pigunu.

14 Bere da-ka Saturday-wa nhini-yu ngarra Jesus-te mampatha kardu kamarrama nhini-yu.

15 Bere kardu Pharisees nhini kathu-ka pumamna ngarra kardu nugarn nhini-yu, "Ya. Thangku-dha-wa nhinhi kamarl patha pana thirrimmirlbirl-yu?" I nukunu nhini kathu-ka mampirra, "Ya. Kardu nugarn pana nganaka nanhthi putek thakthakmam mamngingkawarlak ngarra kamarl ngay, i nhini-ka kamarl memnungkapurl ngarra kura i kamarl patha warda ngay-yu ngarrimmirlbirl kanhi-yu."

16 Bere, kardu Pharisees ngamere-ka murrinh pumemnungkuneme, "Ya. Nukunu nhini-ka mungannhimaparlneme murrinh law ngarra nekinemeya, i kardu kanhi karrim kamarl mamkawatha da ngarra Saturday-ya. Nhini mani nukunu-ka mere ngarra Yile neki thangunu kathu, wurda." Mu kardu Pharisees ngamere deyida kathu-ka pumamkaneme, "Awu, nukunu ngatha kardu wiye kurru-ka nhini nukunu-ka mere kama kurru da mange patha kanhi mani mam wurran-yu, wurda da matha." I nhini kardu Pharisees ngamere-ka murrinh pumenabaththa pardi Jesus Yile neki wurdanthuk-yu, i ngamere deyida-ka wurda.

17 Bere, kardu Pharisees kathu-ka murrinh deyida parrantharrpu kardu nhini-ya ngarra kamarrama kardidha-yu. I pumamna, "Nganaka? Ngarra murrinh thamanu nhinhi-yu kardu pana-nu ngarra kamarl mamnhingkawatha-yu?" I nukunu nhini kathu-ka mampirruneme, "Nukunu pana-ka ku prophet-wa ngarra Yile neki thangunu kathu."

18 Mu kardu Pharisees ku pule ngala ngala nhini-ka mere thathpirr murrinh pumenabaththaneme nukunu nhini-nu kardu kamarrama kardidha i kardu kamarl patha warda wurrinibirlbirldha-yu. Nhini-ka pibimpirrukay-warda-ngintha kalekale i yileyile nukunu-nu-yu.

19 I murrinh pumampirrungintha, "Ya. Nukunu kanhi karrim-ka kardu wakal nankungintha ngarra nukunu-re bammat-ka kardu kamarrama? Mu thangku-dha-wa nukunu kanammirlbirl kanhi warda-yu?" Parrampunkudharrpungintha.

20 I peningintha kathu-ka mamngintha, “Yu, nukunu kanhi-ka wakal
ngankungintha da-ya ngarra nukunu bammat-ka kardu kamarrama da
matha.
21 Mu kardu ngankungintha mere warda the manginthabath kardu
ngarra-re warda nukunu kanammirlbirl kanhi-yu. Ngankungintha-ka
mere the manginthabath nangkal kama mamkawatha kamarl nukunu-
yu. Mu nukunu mani nadharrpuneme, nukunu-ka kardu mere mamay
pana-yu kardu nugarn ngala-wa, i panankudhartnemenu mange nukunu
da matha.”
22 Peningintha murrinh nhini mamngintha-ka nhini-ka dem-
nginthanham ngarra ku pule ngala ngala nhini-nu-yu. Nhini ku pule
ngala ngala-ka murrinh kanhi-wa da marra-re pumamkaneme, “Jesus-ka
mere ngarra Yile neki kathu wurridha, i nukunu-ka mere thathpirr Christ-
wa. Mu kardu nangkal ngatha murrinh pamanu, ‘Jesus-ka ngarra Yile
neki kathu wurrinidha, i nukunu-ka Christ-wa.’ Nhini ngankuneme-ka
ngurdungkarelnu-warda-neme kardu nhini-yu ngarra da church kathu
i kardu nhini-ka mere deyida kanirdurdi nukun nhini-yu.” Nhini-wa
murrinh-yu pubankapakneme ngarra ku pule ngala ngala nhini kathu-yu
pumamkaneme.
23 I da-ka nhini weyida peningintha demnginthanham-yu. I murrinh
mamngintha, “Nukunu mani nadharrpuneme, nukunu-ka kardu mere
mamay pana-yu kardu nugarn ngala-wa, i panankudhartnemenu mange
nukunu da matha.”
24 Bere, nhini thangunu kardu Pharisees nhini-ka pirrimnakay-deyida-
neme kardu nhini ngarra kamarrama-re kardidha-ya. I murrinh
pumamna-deyida-neme, “Ya. Yile neki-ka murrinh ngarra nhinhi kathu
bimpayepupnu pi, nhini-ka murrinh thathpirr da matha nangarrunemenu
kathu-yu. Ngankuneme-ka the-wa ngumamkabathneme kardu nhini-ya
ngarra kamarl mamnhingkawatha-yu. Nukunu-ka kardu wiye-wa.”
25 Bere, nukunu kardu nhini kathu-ka mampirruneme, “Kardu wiye
kama nukunu nhini-yu, ngay-ka mere the mabath. Mu da numi kanhi
da matha the nganthin ngay-yu. Da marra-re ngay-ka kamarrama da
matha ngardidha, mu marra kanhi warda ngay-ka kamarl patha warda
ngurranmirlbirl.”
26 Mu peneme kathu-ka pumamnaneme, “Ya. Ngarra-re mange nukunu
nhini-yu mamnhingkawatha kamarl patha pana warda-yu?”
27 I nukunu kathu-ka mampirruneme, “Ya. Ngay-ka murrinh beren-
gunh dha-warra mamnarruneme, mu nankuneme-ka mere nubin-
gayepupthaneme. Mu thangku deyida-nu murrinh manarrunemenu-yu?
Nankuneme deyida wanku nariwaknemenu nuru-yu nukunu nhini-yu?”
28 Bere nhini thangunu ku pule ngala ngala nhini-ka murrinh warda
pumerdarrithaktha-warda-neme parde ngarra kardu nhini kamarrama-re
kardidha-ya. I murrinh pumamnaneme, “Puy-ya nhinhi-ka thariwaknu
thurru kardu pangu Jesus, mu ngankuneme-ka ngarra nukunu Moses da
matha ngarramkariwakneme ngumpanka-yu.
29 Ngankuneme-ka the nganthinkaneme Yile neki kathu ngarra
Moses wurdininayiththa wurrini-yu, mu nukunu kardu nhini Jesus-ka
ngankuneme-ka mere da matha the ngumabathneme ngarra kathu kardu
nukunu wurrinidha-yu.”
30 Mu nukunu kardu nhini kathu-ka mampirruneme, “Ya. Nankuneme-
ka mere the mana-wa numabathneme ngarra kathu kardu nukunu
wurrinidha-yu, na? Nukunu da-ya kamarl ngay mamngingkawatha-yu.

31 Nga. Yile neki-ka mere binayewup kurru kardu wiye-yu. Mu Yile
neki bimnayewup wurran kardu pana da matha ngarra murrinh thathpi
nukunu mamnabath wurran i mange ngarra nukunu da matha darntiwak
wurran.
32-33 I nukunu nhini-ka kamarl ngarra ngay patha warda mamng-
ingkawatha, nhini nukunu da thathpirr ngarra Yile neki thangunu kathu-
yu. Nekineme-ka mere thanayepuptha-ngadha-neme da ngarra marra-
re kathu mange nginipunh kanhi mani ngay mamnga-yu kardu nangkal
deyida mani mamkawatha-yu kardu kamarrama ngarra bammat-te kathu-
yu." Nukunu nhini kathu-yu mampirruneme.
34 Mu peneme kathu-ka pumamnaneme, "Awu, nhinhi-ka mere ngarra
thurdungankuyethithneme ngankuneme-yu. Mu nhinhi-ka da mange wiye
da matha nebaththa thurrini ngarra da dammat-te kathu-yu." Bere nhini
thangunu ku pule ngala ngala nhini-ka puddankangkarel-warda-neme
kardu nhini-yu ngarra da church nhini thangunu kathu-yu.

Jesus Murrinh Mampirra Kardu Mangini Kamarrama Deyida Mani Pumpan

35 Bere, ngarra Jesus-te pamnayepup peneme nhini kathu pud-
dankangkarelneme nukunu nhini ngarra da church thangunu kathu,
nukunu Jesus-ka pangu warda wangu wurrininadha i bangarnurt warda
nukunu nhini-yu. I murrinh warda mamna, "Nga. Nhinhi-ka murrinh
namnabath thurran kardu pana-ya ngarra da Heaven thangunu kathu
wurdanthut-yu?"
36 I nukunu kathu-ka mamna ngarra Jesus, "Yu pule. Mu nangkal-
wa kardu nukunu nhini-yu, i nhini ngay-ka murrinh warda manabathnu
ngurru nhini-yu."
37 Bere Jesus kathu-ka mamna, "Nhinhi-ka kardu damkardu warra
nukunu nhini-yu. I nukunu kardu-ka wurdampayith-wa pirrim marra
kanhi-yu."
38 "Ba pule. Nhinhi da kanhi-yu." Nukunu nhini mamna ngarra Jesus-
yu. "Yu, ngay-ka murrinh thathpirr mampabath ngem Yile neki kathu
wurdannhithuk nhinhi da kanhi-yu," mamna. I nukunu kardu nhini-ka
demnawinhipingkarl warda kumparra warra ngarra Jesus.
39 Bere Jesus kathu-ka mamna, "Nga. Ngay-ka ngurrinidha da putek
ngala kanhi kardu-nu manmardawerrnu ngurru ngarra da mange wiye
pumarntithuk pumpan-ya. I kardu ngatha da mange wiye parnipartnu
i ngarra murrinh ngay pumangabathnu puru, nhini kardu-ka mangini
ngarra thungku layit deyida mani tarangka purulilinu nhini-yu. Mu
kardu ngatha da mange wiye mere parnipartnu-ka i murrinh-te mere
pumangabathnu-ka, nhini kardu-ka nginipunh thipmam binhi da ngatha
purulilinu, mangini kardu kamarrama deyida mani pamam pumpan."
40 Bere kardu Pharisees ngamere ngarra manta pirrinedhaneme-ka
murrinh ngarra Jesus kathu pubimnayepupneme. I pumamnaneme,
"Ya. Ngankuneme-ka kardu mangini kamarrama mani ngumpankaneme
namngarruneme nhinhi-yu?"
41 Bere Jesus kathu-ka mampirruneme, "Nankuneme ngatha kardu
mangini kamarrama mani narnedhaneme-ka i mere da ngatha the
thathpirr numenabaththaneme da mange ngarra Yile neki nukun,
nhini nankuneme-ka mere thathpirr numemaparldhaneme murrinh law
nukunu-yu. Mu nankuneme-ka murrinh the warda nanthinkaneme
murrinh law ngarra nukunu, i nhini murrinh numamkaneme-ka,

‘Ngankuneme-ka kardu berengunh-wa mange ngankuneme da matha-re, kardu ngumpankabirlbirl-thathpirr-neme.’ Mu ngay murrinh manarrunemenu nankuneme-ka mere thathpirr nariwakneme nuru murrinh law ngarra Yile neki nukun, i da mange wiye da ngatha numamkabathneme numpanka, i nhini weyida kardu nankuneme-ka kardu mangini kamarrama mani numpankaneme nhini-yu.” Jesus kathu-yu mampirruneme kardu ngarra Pharisees nhini-yu.

10

Murrinh Kardu Ngarra Ku Thip Nukunu Dirranganpunpe Wurran

1 “Murrinh kanhi-ka murrinh thathpirr-wa manarranu-yu,” Jesus kathu-yu mampirra. “Kardu nhini nganaka ngarra ku thip nukunu da bere matha wangu dirranganpunpe wurran-ka, ngarra nanhthi gate-te da matha kanardurdi da ngarra yard nhini-nu-yu. Mu kardu pana ngarra da fence nhini kanamkertkert-ka nukunu nhini-ka kardu darrarartka da matha nukunu-yu i mere ngadha kanirdurdi ngarra nanhthi gate-te-yu. 2 Mu kardu nhini ngarra nanhthi gate-te kanardurdi-ka nukunu da matha ku thip dirranganpunpe wurran-yu.

3 “I kardu numi pana deyida ngarra nanhthi gate dirranganka wurran-ka, nanhthi mamnadharlurl wurran kardu numi pana-nu ngarra ku thip dirranganpunpe wurran-yu. I nukunu nhini-wa kanardurdi i ku thip-ka pubimnayewup murrinh thathpi ngarra nukunu-yu ngarra murrinh pigunu-re mampunkawadha wurran-yu. I ku thip nhini-ka numi numi kathu pibimnawat-yu ngarra nukunu nhini-yu i pungiwuy i mampunkayi wurran da pangu warda wangu nhini-yu.

4 I yunganpunwuy thangunu-ka nukunu nhini-ka kumparra wardarra wurran-yu i ku thip nukunu-ka tiduk kathu parrarntiwak pumpan, nhini ku nukunu-ka panganthawithenh thamarl ngarra nukunu-yu.

5 Mu ku thip nhini-ka mere nukun kariwak kuru kardu numi-yu, wurda da matha, nhini ku-ka mere kiradhawithenh nukun thamarl ngarra kardu numi nhini-yu, i pumerdarrarr nukun ngarra nukunu nhini thangunu-yu.”

6 Jesus-ka murrinh nhini mampirra murrinh wurdamnuyith-ya, mu kardu-ka mere thathpirr pumemartadha murrinh nhini-yu murrinh mampunkardarrath-wa.

Jesus Nanhthi Mangini Gate Mani Ngarra Ku Thip Nukun

7 I bere Jesus kathu-ka mampirra deyida, “Murrinh thathpirr-ka kanhi-wa manarranu-yu. Ngay-ka mangini nanhthi gate nhini mani-yu ngarra ku thip nukunu pibirdurdi-ya.

8 Mu nga. Ngarra ngay mere da ngatha ngurridha da putek kanhi, kardu ngamere parranirutuydha purni i murrinh thirrukduk kanhi pumerradha pardi ngarra kardu, ‘Ngay-ka Yile neki kathu wurdanngithuk.’ Mu kardu-ka parraniyirrararttha pardi, i kardu nhini-ka mangini kardu darrarartka nhini deyida mani ngarra ku thip mampunkapdap wurran. Mu kardu ngarra ngay-ka mere pubinarrayewuptha puyi kardu nhini-yu nginipunh ku thip mani mere kariwak kuru kardu darrarartka-yu i mere deyida kiradhawithenh thamarl ngarra nukunu-yu.

9 “Nga. Ngay-ka nginipunh nanhthi gate mani ngarra yard ku thip nukunu pibirdurdi-yu i ngarra pungawurr pumpan mi dhepdhep-nu-ya. I mange nginipunh nhini mani-ka kardu nangkal ngatha ngarra ngay purrunganu, kardu nhini-ka ngarra Yile ngay warra ngadha purrunanu. I nhini Yile ngay-ka mayibirnunu kardu nhini-yu i birnu thathpirr warda

paninu, i ngay-ka ngirrapenu ngurru nukunu nhini-yu. Nhini mani-wa ngay nginipunh nanhthi gate memnadharl.
10 Mu kardu darrarartka-ka pirriwat kathu ku thip da matha-nu mamkapdap wurran-yu i ku nungammirr wurran i nanhthi-re mungampek wurran. Mu ngay-ka ngurrinidha kanhi mananthibirnunu thathpirr, i nhini nanki-ka bere matha wangu birnu narninu.
11 "Ngay-ka ngirranganpunpe thathpirr ngurran ku thip ngarra ngay nukun. I ngay-ka ngurrapupnu ngarra ku thip ngay-nu-yu nhini ku-ka mere ngarra warda puyuwuwupnu.
12-13 Mu nga. Kardu numi nhini nganaka ngarra ku thip dirranganpunpe wurran kardu ngathayida wurlk wurran ku mani da matha-nu, nhini nukunu-ka mere nginipunh ngay mani, wurda. Ku thip-ka ku mere nukunu thathpirr nhini-yu, i nhini nukunu-ka mere thathpirr kirranpe kani ku nhini-yu mangini ngay mani ngirranganpunpe thathpirr ngurran. Mu ku were pulangarr ngatha kurru kathu ku thip nhini-nu, nhini nukunu-ka kaninpartnu warda ku thip-yu i tharra warda kunuwinhat nukunu nhini-yu. I ku were pulangarr-ka ku thip numi warda marta i ku ngamere-ka pumerdarrarr warda puru nhini-yu.
14 Mu ngay-ka ngirranganpunpe thathpirr ngurran ku thip ngarra ngay nukun-yu. Ku thip ngay-ka the nganthinpun i ku thip-ka the panthinngi ngay-yu.
15 I nginipunh nhini mani-ka Yile ngay-ka the kanthinngi ngay-yu i ngay-ka the nganthin nukunu-yu. Ngay-ka ngirranganpunpe thathpirr ngurran ku thip ngay i ngay-ka ngurrapupnu ku nhini-nu-yu.
16 "I ngay-ka ku thip ngamere deyida wanku nganthin ngem ngarra yard numi-yu. I ku nhini-ka ngirrarrakaynu i manbertinu kathu. Ku ngamere nhini-ka murrinh thathpi ngay pubingayepupnu i nhini ku-ka purunu warda kathu. I nhini ku terert warda ngatha marda ngala warda ngatha parninu i ngay da matha ngirranpe ngurru ku nhini-yu.
17 Yile ngay-ka marda thathpirr manganngert wurran ngay-yu nhini ngay-ka ngenumutnu i ngupupnu. I da nakurl ngurdingkabirlnu i ngurdinarrawurlnu birnu deyida.
18 Mu kardu-ka mere da ngatha nukun thu pungibatnu-yu, mu ngarra ngay da matha ngenumutnu-yu nhini kardu thu pungibatnu warda parni. Ngay da matha murrinh ngamanu ngarra ngay-re ngupupnu i ngarra ngurdingkabirl-deyida-nu-yu. Murrinh-ka nhini-wa Yile ngay mamnga-yu." Jesus kathu-yu mampirra.
19 Bere murrinh nhini thangunu ngarra Jesus mampirra-ka kardu Jews-ka perremkabirr deyida mange pigunu.
20 Kardu ngamere-ka murrinh kanhi-wa pumenanudha pardi, "Ya. Kardu kanhi karrim-ka ku ngepan wiye kanthin wurran, nukunu-ka pelpith wiye-wa. Thangku-nu nubimnayewup numpan nukunu-yu?"
21 Mu kardu ngamere kathu-ka murrinh pamam, "Kardu wanku ku ngepan wiye-ka mere kaningerren nginipunh nukunu pana mani-yu, wurda. I ku karrath-ka mere ngarra mangkawatha kamarl ngarra kardu kamarrama-yu, wurda da matha."

11

Murrinh Ngarra Nukunu Lazarus Yibimpup

1-2 Murrinh kanhi-ka murrinh ngarra Lazarus nukunu ngarra da nan kardipuptha-ya, Bethany. I munak nukunu Mary i Martha pangu deyida

pardepuptha-yu. Nigunu Mary pana-ka kardu nhini-ya ngarra nanhthi oil wunku kangunu patha nimin dammewewu ngarra me nukunu Jesus i nanhthi pemarr nigunu-re dilangammertum.

Bere nukunu nhini Lazarus-ka nanhthi matharr ngala warda manganart.
3 I nhini munak nukunu-ka murrinh warda puddannathuk ngarra Jesus-nu. I murrinh-ka kanhi-wa pumamna, "Pule, kardu pulangay nhinhi-ka kardu matharr ngala warda yibim."

4 Bere Jesus murrinh nhini binthepup thangunu-ka murrinh kanhi warda mam-yu, "Nga. Nanhthi matharr ngala nhini thangunu-ka kardu-ka the pumabathnu Yile neki-ka ngala-wa thathpirr dinnhengime. I ngana deyida kardu-ka the pumangibathnu ngay, kardu wakal ngarra Yile neki nukunu-ka, kardu ngala deyida nganam kanhi-yu. Mu nukunu nhini Lazarus-ka mere kungurrkurrk nukun pirdithme i mere kupup nukun ngarra matharr nhini thangunu-yu."

5 Bere Jesus-ka ngala thathpirr marda menarttha wurrini pigunu nhini-yu, Martha, Mary i nukunu Lazarus.
6 Mu murrinh nhini ngarra Lazarus matharr pamnayepup thangunu-ka Jesus-ka da ngathparr da ngatha kardidha. I da-ka ngunga perrkenku wurrinirrittha pangu da.

7 I bere nhini thangunu-ka murrinh warda mampirruneme ngarra pulangay nukunu-yu, "Ya peneme. Ka. Purdiwurlneme da nan-nu Judea warda wangu."
8 "Ya Pule, thangku-nu?" Peneme kathu-yu pumamnaneme. "Kardu pangu-ka nguni palyirr-te pubenhiwelerrdha-ya. Mu thangku-nu thurdi-wurlnu pangu-yu?"

9 Mu Jesus kathu-ka mampirruneme, "Nga. Nanhthi ngunga-ka da pirdithme-nu damlarrang pirrim nawa? Da ngarra pankapurl thangunu kathu i ngarra kanarnum da mana nanhthi damlarrang-yu. I kardu ngatha kurrulili ngarra ngunga-ka nhini nukunu-ka purrubirlbirlnu tarangka da matha i mere ngarra buywath nukun kurru nhini-yu.
10 Mu kardu ngatha kurrulili ngarra da thipmam binhi-ka nhini nukunu-ka kardu buywath-wa purru nhini-yu, nhini nanhthi ngunga-ka mananhthi-wa nhini-yu."
11 I bere Jesus-ka murrinh deyida mampirruneme, "Nga. Nukunu Lazarus pangu, kardu pulangay nekineme-ka kardu ngurrnguwarl warda yibim. Mu ngay-ka ngurrunanu i mardurtnu warda nukunu-yu."

12 I peneme kathu-ka pumamnaneme, "Pule, kardu ngurrnguwarl ngatha yibim-ka nhini nukunu-ka patha deyida pinu, nawa?"
13 Mu pulangay nukunu nhini Jesus-ka pamamka-mana-wa-neme kardu nukunu Lazarus-ka ngurrnguwarl mana-wa yibim. Mu ngarra Jesus-te murrinh nhini mampirruneme-ka kardu the kanthidha wurrini kardu yibimpup thathpirr nukunu-yu.
14 Mu nhini Jesus-ka murrinh thathpirr warda mampirruneme, "Awu, nukunu-ka kardu yibimpup warda-wa.
15 Mu nga. Ngay-ka le warda ngemnarruneme nankuneme-nu. Ngay-ka mere wunkarra-re pirtpirt nguninadha pangu ngarra Lazarus-nu, nhini ngay-ka da mange ngala thathpirr nganankungkarrnemenu, i nhini nankuneme-ka murrinh ngarra ngay thathpirr numangabathnemenu nuru. Ka. Purruna-warda-neme ngarra nukunu-nu."

16 Bere nukunu Thomas, kardu pana-ya murrinh kanhi pumengkawadhadha purni Didymus-ya, murrinh warda mampirruneme ngarra pulangay ngamere-ya, “Ka, purru-warda-neme i pubanhirikerdeknemenu marda ngala da matha wunku Pule nekineme.”

Jesus Da Matha Kardu Mampunthibirnu Thathpirr Wurran

17 Bere, Jesus i pulangay nukunu-ka pangu warda wangu punnadhaneme da nan-nu Bethany. Bere ngarra parramkaruy-re-neme-ka Jesus parrantherr kardu-ka pingampup wardarra da 4 ku nginipunh Lazarus nukun yungurrkurrktha ngarra weyi palyirr. I da denadhaptha warda pirri.
18 Bere da nhini Bethany-ka da manta pana ngarra da nan, Jerusalem.
19 I kardu terert da Jerusalem thangunu kathu purnirrudha ngarra Martha i Mary kardu parrampunkuwinhimardarnparn i kunungingki pardidha ngadha ngarra da thelput piguna. I nhini ngathan piguna-ka kardu yibimpup warda-wa.
20 Bere, ngarra nigunu-re Martha panthepup Jesus-ka wurrinidha warda kathu, nigunu-ka nungamnardurr warda wangu kardu bamardabinu. Mu Mary-ka ngarra thelput da ngatha dinidha.
21 Bere bangammardabi i Martha kathu-ka mamna ngarra Jesus, “Pule. Nhinhi-dha ngatha thanidha da kanhi, nhini ngathan ngay-ka mere yungipuptha-wa.
22 Mu ngay-ka the da ngatha nganthin Yile neki-yu da mange pampamutnu ngarra murrinh thadharrpnu-yu.”
23 Bere Jesus kathu-ka mamnge, “Nga. Ngathan nhinhi-ka kardu purdingkabirl-deyida-nu.”
24 Mu Martha kathu-ka mamna, “Yu bere-ya. Ngay-ka the nganthin da nakurl-te-nu nukunu-ka pewirnturtnu ngarra kardu wurnangat warda ngatha-re pewirnturturtnu ngarra da putek ngala kanhi-re panirikerdeknu.”
25 I Jesus kathu-ka mamnge, “Nga. Kardu-ka ngay da matha kardu ngurdanpunkarlbirl ngurran-yu i kardu thathpirr mampunthibirnu ngurran. I kardu nangkal ngatha murrinh thathpi ngarra ngay mangabathnu purru, nhini ngay-ka mayibirnunu thathpirr kardu nhini-yu. I ngarra nukunu-re pupupnu thangunu da ngarra putek ngala kanhi-ka nukunu nhini-ka kardu bere matha wangu panibirnunu ngarra Yile ngay wangu-yu.
26 I kardu nhini ngarra bere matha wangu birnu paninu, i ngarra murrinh thathpi ngay da matha mangabathnu purru-ka nhini ngepan nukunu-ka mere thathpirr kanirikerdek nukun. Mu kardu-ka bere matha wangu ngepan birnu paninu-yu. Murrinh kanhi ngamam ngarrim-ka murrinh-ka namngabath thathpirr thirrim?”
27 “Yu Pule,” nigunu kathu-yu mamna. “Ngay-ka murrinh mampabath ngarrim nhinhi-ka Christ-wa, kardu pana-ya ngarra Yile neki kathu mam wardarra purduthuknu da ngarra putek ngala kanhi-yu. I ngay-ka murrinh mampabath nhinhi-ka wakal ngarra Yile neki nukunu.”

Jesus Kardinakarrktha Lazarus-nu

28 Bere nhini thangunu nigunu Martha-ka wurdawurl ngarra da. I murrinh dantherr warda ngarra munak nigunu, murrinh mange piguna da matha. I mamnge, “Ya Mary. Kardu Pule-ka kanhi warda kathu kurran, ngathparr tharrngini da ngatha. I nukunu kardu-ka dempadharrpu-wa.”
29 Bere, murrinh nhini bimngeyepup thangunu-ka, nigunu Mary-ka dempirnturt warda i pirtpirt da matha nungamnardurr kardu bamardabinu-wa.

30 Mu Jesus-ka mere da ngatha deruydha ngarra da nhini Bethany-ya. Mu
nukunu-ka pangu da ngatha kardidha ngarra Martha bangammardabi.
31 Bere, kardu pana ngarra thelput pardingkadhuktha ngarra Mary
kardu purningkayiththa pardi, pubamkardu nigunu nungardurr pirtpirt
da matha. I pamam mana-wa nigunu-ka ngarra da weyi palyirr-nu
mana wangu punnunu pi du-nu panikarrknu pangu-yu. I nhini kardu-ka
perrempirnturt deyida i parrarntiwak warda nigunu-yu.
32 Bere, Mary-ka nungamnawinhat pangu-yu ngarra Jesus kardidha-
ya. I bere bamkardu nukunu-yu i bamnabat warda ngarra me nukunu
kumparra warra. "Pule," nigunu kathu-yu mamna. "Nhinhi-dha ngatha
thanidha da kanhi, nhini ngathan ngay-ka mere yungipuptha-wa."
33 Bere ngarra Jesus-te bamkardu nigunu du kardikarrktha i kardu pana
deyida ngarra parrarntiwak du pardikarrktha, nukunu deyida wanku
kardu dammardathin ngala da matha nhini-yu.
34 I murrinh warda mampirra, "Ya, ngarra wangu kardu-yu ku
nginipunh ningampup-yu?" I pumamna, "Ka, purrunungime pangu i
ngampangkardanu ngarra ku nginipunh yibim-yu."
35 Bere Jesus-ka du warda kardikarrktha. 36 I kardu pubamkardu Jesus-
yu, i murrinh pumemnu, "Yu, nukunu-ka marda thathpirr-wa merttha
wurrini nukunu nhini-yu."
37 Mu kardu ngamere kathu-ka pamam, "Nukunu-ka kardu kamarrama
mamkawatha nawa? I nukunu da kanhi ngatha kanidha-ka, nhini nukunu-
ka mewathadha-wa kardu kanhi-yu i mere-wa yungipuptha nhini-yu,
nawa?"

Jesus Wurdankabirl Lazarus
Matthew 26.1-5; Mark 14.1-2; Luke 22.1-2

38 Bere, Jesus-ka dammardathin ngala deyida. I nukunu-ka pangu warda
wangu wurrinidha ngarra ku nginipunh nukunu Lazarus yungurrkurrk-
yu, da weyi palyirr-ya wunku nanhthi palyirr wululuthpe ngala ngarra
denadhaptha pirri.
39 Bere Jesus kathu-ka mampirra, "Nga Nuddururt nanhthi palyirr
wululuthpe ngala karrim pana-yu." "Mu Pule," nigunu Martha kathu-yu
mamna. "Ku nginipunh ngathan ngay-ka da 4 yungurrkurrktha kanhi-yu,
i ku-ka wunmuk warda nhini-yu."
40 I bere Jesus kathu-ka mamnge, "Nga. Ngay-ka murrinh mampa
mana-ya murrinh ngarra ngay ngatha nangabath thurru-ka, nhini da-
ka dangkardunu warda thurru da mange lurruth ngala thathpirr warda
ngarra Yile ngay nukun-yu."
41 Bere kardu-ka nanhthi palyirr wululuthpe ngala nhini-ka puddanturt
warda. Bere Jesus-ka kangkarl mamka warda i murrinh warda mam, "Yile,
nhini-ka patha-wa dimngayepup ngay-yu.
42 Ngay-ka the nganthin nhinhi-ka bere matha wangu dimngayewup
thurran. Ngay-ka murrinh kanhi mampa ngarrim-ka nhini kardu kanhi
kibim-ka the warda pumanhibathnu nhinhi-ka thurdanngithuk ngay-yu da
kanhi-yu, i ngay-ka da mange mere ngama ngurru da mange ngay ngatha-
yu."
43 Bere murrinh nhini thangunu Jesus-ka lurruth warda pirrimkay, i
mam, "Lazarus, thewirnturt kathu i thurru warda kathu."
44 Bere, nukunu nhini Lazarus-ka dempirnturt warda i yungawuy
warda kathu ngarra da weyi palyirr nhini thangunu kathu-yu wunku
nanhthi kaligu ngarra pumamlalarr thangunu ngarra mange, me i pelpith

nukunu. "Ya." Jesus kathu-yu mampirra. "Nanhthi kaligu warda nuddunarerethtereth ngarra nukunu-yu, i kardu-ka purrulilinu thathpirr warda."
45 Bere, kardu terert nhini ngarra da Jerusalem kathu purnidha i ngarra Mary parramngeruy-ka pubangammangkardu da mange ngala thathpirr nhini ngarra Jesus wurdankabirl Lazarus-yu, i murrinh warda pumamnabath Jesus kardu wakal ngarra Yile neki nukunu thathpirr nhini-yu.
46 Mu kardu ngamere-ka puddawurl pangu deyida da Jerusalem-nu i parnampirratharrmu warda ngarra kardu Pharisees murrinh ngarra Jesus wurdankabirl Lazarus-yu.

12

Mary Dammewewu Nanhthi Oil Kangunu Patha Ngarra Me Nukunu Kangkarlmawu

Matthew 26.6-13; Mark 14.3-9

1 Bere, da Passover nhini-ya da ngala-ya, da-ka manta warda wurrinidha, da 6 warda wangu pirridha. I bere Jesus i pulangay nukunu-ka pangu warda wangu purnedhaneme da nan-nu-ya Bethany, da ngarra nukunu Lazarus kardipuptha-yu, kardu nhini-ya ngarra Jesus wurdankabirl ku ngarra birrbirr thangunu kathu yungurrkkurrktha.
2 Bere da nhini da kardu pangu warra pumamnawathawatha mi dhepdhep Jesus-nu-yu. I nigunu Martha wanku, munak nukunu Lazarus-ya mi danirramutmuttha wurrini kardu ngarra mi pirrinimurrktha. I nukunu Lazarus-wa ngarra Jesus manta mi dinininthamurrktha ngarra thelput pigunu-yu.
3 Bere nigunu Mary-ka wurrininadha ngarra Jesus wunku nanhthi oil kangunu patha nimin-ya ngarra nanhthi pul ngala-re. I bere nanhthi nhini-ka dammewewu ngarra me nukunu Jesus i nanhthi pemarr nigunu-re dilangammertum. Nanhthi oil nhini pay mam-ka ku mani ngala-wa manganart nigunu-yu, i murrinh nhini-ka nan-wa nard. I ngarra nigunu-re nanhthi oil nhini dammewewu-ka nanhthi kangunu patha nhini-ka wurriniwuydarridha kangunu ngala da matha ngarra da thelput inside nhini-yu.
4 Mu kardu pulangay nukunu numi Jesus nan-ya Judas Iscariot, kardu nukunu nhini-ya ngarra da nakurl-te Jesus dampirramut ngarra kardu wiyenpun, nukunu nhini-wa murrinh warda mam,
5 "Ya. Thangku-dha nanhthi oil pangu-yu dammewewu ngarra Jesus-yu? Nanhthi-ka wurdanpi-wa. Mu nanhthi pangu-ka thelim medha ku mani ngala-nu thathpirr, i nhini-ka kardu terert ngarra mananhthi-wunka ku mani nhini derramuttha-yu."
6 Mu nukunu Judas Iscariot nhini-ka kardu mere thathpirr derramar-dathintha wurri kardu ngarra mananhthi-wunka-nu-yu, wurda da matha. Mu nukunu thathpirr-ka kardu darrarartka-wa. I nukunu-ka ku mani ngarra pulangay nukunu Jesus merrubaththaneme wurrini i ku mani ngamere nhini menkungkapdapthaneme wurrini ku nukunu da matha-nu ku mani nhini-yu.
7 Mu bere Jesus kathu-ka mamna, "Awu, pama da pi. Nigunu-ka nanhthi kanhi mengayittha dini da marra kanhi-nu-yu. I nigunu-ka mamngawathawatha wardarra kardu nanhthi nginipunh ngay-nu-yu pubangibirrnu-yu.

8 Mu kardu pana ngarra mananhthi-wunka-ka kardu bere matha wangu
parningkadhuknu kanhi, mu ngay-ka mere ngani nukun ngatha ngarra
nankuneme kanhi-yu."
9 Bere kardu wurnangat, kardu Jews-ya, puyemnayepup Jesus kardidha
da ngarra nan Bethany. I bere kardu nhini-ka da nhini da-nu warda wangu
purninadha Jesus-nu pubangkardunu. I nukunu Lazarus wanku purni-
nadha pubangkardunu, kardu pana-ya ngarra ku putek yungurrkurrktha
i Jesus wurdankabirl.
10-11 Bere kardu wurnangat nhini-ka murrinh warda pumamnabath
Jesus-yu da mange ngala nhini thangunu Lazarus wurdankabirl-yu.
I kardu warda parriniriwaktha purni Jesus-yu i mere warda pubir-
rayewuptha puyi ngarra ku yilarn ngala ngala-yu. I nhini ku yilarn ngala
ngala-ka murrinh warda puddanayiththa purni murrinh mange peneme
ngatha da mange ngarra-re Jesus i Lazarus thu punkubatninthanu-yu.

Kangkarlmawu Nadha Dini Da Jerusalem-nu Ngarra Ku Tangki-re Pinthanhinganardarridha

Matthew 21.1-11; Mark 11.1-11; Luke 19.28-40

12 Bere da thipinhire nhini warda kardu wurnangat ngarra pube-
mkardurdu Jerusalem warra i pardimardamardadha da ngala nhini-nu
da Passover-ya, kardu warda puyemnayepup Jesus-ka nadha dini da
Jerusalem-nu.
13 I bere kardu nhini-ka nithinu mulurn thay wath mani pumu-
nibewaththa purni i pangu warda wangu purninadha Jesus-nu pub-
angammardabi nanhthi wunku mulurn nithinu. I murrinh-ka kanhi-
wa purnikaykaydha-yu, "Mampa, pariparl-warda-ngime ngarra Yile neki
wangu-yu. I kardu kanhi deyida wanku kurran pariparlnungime-yu. Yile
neki kathu wurdanthuk nukunu-yu. Mampa, pariparl-warda-ngime kardu
kanhi ngarra ku Pule ngala thathpirr pinhenungime da ngarra Israel-yu."
14 Bere Jesus-ka wurrinililidha bamkardu ku tangki wakal i kanala
i pinthanhinganardarridha warda mangini murrinh murntak mani
parrarntilil-yu murrinh thathpi Yile neki nukunu-ya yungurrkurrktha ku
prophet thangunu-yu. I murrinh-ka kanhi-wa parrarntilil-yu,
15 "Kardu pana ngarra da nan narnam Zion, kardu-ka mere nenham
nukun. Mu nga. Kanhi kurran ku Pule ngala nanki ngarra ku tangki wakal
kanthimnganardarri."
16 Mu pulangay nukunu Jesus-ka mere thathpirr pumemartadhaneme
da mange terert nhini da nhini-re-yu, wurda. Mu da nakurl-te ngarra Yile
neki-re wurdankabirl Jesus i kanthinmardawith-ka peneme-ka murrinh
puddamkayerr-warda-neme murrinh nhini ngarra da murntak warra ku
prophet parrarntilil-yu murrinh ngarra Jesus-nu-yu. I murrinh nhini-ka
da-ka murrinh da thathpirr warda mam nhini-yu.
17 Bere kardu wurnangat nhini ngarra nangkanga pubamkardu Jesus
pirrimnakay Lazarus da ngarra mintilbith thangunu kathu i wurdankabirl-
yu murrinh nhini-ka kardu pubanlang i parrinthelerrdha warda purni
ngarra kardu terert-yu.
18 Da-ka nhini weyida kardu wurnangat purninadha ngarra Jesus-nu
pubangammardabi-yu. Kardu-ka puyemnayepup weyida mange ngala
nhini ngarra Jesus wurdankabirl nukunu Lazarus-yu.
19 Mu kardu pana kardu Pharisees-ya murrinh pumenanungkudhaneme
purne, "Nga, nekineme-ka mere ngarra kama pubudhapneme Jesus-yu.
Nukunu-ka kardu wurnangat wardarra parrarntiwak pumpan."

Kardu Da Greece Thangunu Kathu Piranawinhadhaththa Purni Kangkarlmawu-nu

20 Bere kardu ngamere deyida wunku da nan thangunu kathu-ya Greece purnidha da Jerusalem-nu-yu i da Passover ngala nhini-nu pardimar-damardadha i Yile neki-nu pariparlnu parni.

21 Bere kardu nhini-ka purninadha ngarra nukunu Philip i murrinh pumamna, "Ya Pule. Kardu nukunu nhini Jesus ngubangkardunu." Nukunu Philip nhini-ka da nan thangunu kathu nadha dini da Bethsaida, da ngarra Kelili da ngala thathpirr-ya.

22 Bere Philip-ka wurrininadha ngarra nukunu Andrew i murrinh nhini mamna. I penintha warda ngatha wurrininininthadha ngarra Jesus-nu warda i murrinh pumamnanintha, "Ya Pule. Kardu pangu kathu perrempadharrpu parnam."

23 Bere Jesus kathu-ka mampirrunintha, "Ya penintha. Ngay da matha kardu darrikardu nanki thathpirr-yu. I da-ka manta warda-wa Yile neki panankarrnu-yu ngay da matha kardu Pule ngala thathpirr-yu.

24 I nga," Jesus kathu-yu mampirra ngarra kardu. "Murrinh thathpirr kanhi manarranu-yu. The mana nanthin nawa mi kamarl-yu. Kardu-ka mi bangammirr ngarra putek i mi-ka wurdarnturturt, i mi terert warda memkalele wurran. Mu mi kamarl nhini mere ngatha bebirrdha-ka mi-ka numerrnu da matha pirrangidha i nhini-ka kekupkup wiye warda nhini-yu.

25 Mangini nhini deyida mani kardu pana ngarra numerrnu kanam-ya i mange nukunu da matha memnurnarna wurran, nukunu nhini-ka da nakurlnu pupupnu. Mu kardu pana deyida mani ngarra pamnuyekum wurran, i kardu ngamere mampunnarna wurran-ka, nukunu nhini-ka kardu bere matha wangu birnu paninu da nakurlnu-yu.

26 "Nga. Kardu nangkal ngatha ngay-nu wurlk manganu purru-ka nhini nukunu-ka kardu bere matha wangu pangiriwaknu pani i mangirartnu purru i ngarra ngay da matha paninu-yu. I nhini Yile ngay-ka kardu ngala warda bupaknu kardu nhini-yu."

Kangkarlmawu Wurdamnuyith Kardu Thu Pubatnu

27 Bere Jesus kathu-ka murrinh numi deyida mampirra, "Nga. Ngay-ka damngimardathin warda dim ngala da matha. I thangku murrinh mananu ngarra Yile ngay wangu-yu? Murrinh kanhi kama mananu, 'Yile, dudhap mani da tetemanthay pana ngarra wurrannga kathu-yu.' Mu wurda, murrinh nhini-ka mere ngarra mana. Ngay-ka ngurrinidha kanhi da tetemanthay nhini-nu-yu ngarra pangilurturtnu-re-yu.

28 Yile, thenungkarrnu kardu ngarra wurnangat da matha nhinhi-ka kardu Pule ngala thathpirr thim."

Bere nhini thangunu-ka murrinh dimngeng da ngarra Heaven thangunu kathu-yu. I murrinh nhini-ka mam, "Ngay-ka berengunh-tha warra ngemnungkarr kardu Pule ngala ngem. I ngay-ka ngenungkarr-deyida-nu."

29 Bere kardu wurnangat ngarra pangu da pirriningkadhuktha-ka pu-binthepup murrinh nhini dimnangeng i pumemnu mange pigunu ngatha-yu, "Ya, pana-ka thu malarntath-wa dinimirrmirrdha." Mu kardu ngamere kathu-ka pumemnu, "Awu, pana-ka ku angel-wa murrinh mamna-yu."

30 Mu Jesus kathu-ka mampirra, "Murrinh dimngeng pangu-ka nanki-nu nubinanayepuptha, murrinh nhini-ka mere ngay-nu. I nanki-ka the da matha numabathnu Yile ngay kardu Pule ngala thathpirr dimnarra-yu.

31 I da-ka manta warda wurran kathu ngarra nukunu-re purdungkarelnu
warda ku karrath-yu i kardu wiyenpun ngarra nukunu kanhi parrarntiwak
pumpan purdunkartelnu purru-yu.
32 I da-ka manta warda kathu wurran ngarra kardu wiyenpun kathu
pangiwirnturtnu pumangingkalenu-yu, i da nhini thangunu ngay-ka
ngirrarrakaynu kardu wurnangat warda ngatha ngarra ngay kathu pu-
runganu."
33 Jesus-ka murrinh nhini-ya mampirra nhini kardu terert-ka the
pumebaththa warda pardi kardu wiyenpun-ka pubarderdenu nukunu da
matha ngarra thay i pawirnturtnu i pupup da-nu mana.
34 Bere kardu wurnangat nhini kathu-ka murrinh pumamna ngarra
Jesus, "Nga. Murrinh ngarra ngalantharr murntak nganki parrarntilil-
ka kanhi-wa murrinh-yu, 'Nukunu Christ, kardu pana-ya ngarra Yile neki
kathu purduthuknu-ka, kardu bere matha wangu birnu paninu.' Mu
nhinhi namngarra-ka kardu ngarra da kangkarl kathu thurdamngarrathut,
i kardu-ka panhiwirnturtnu i thupup da-nu mana. Mu nganki-ka mere
murrinh ngumanhimarta-wa. Nhinhi da kama kardu Christ-yu, i kardu
numi deyida kama da nakurl kangarraruynu." Pumamna kardu kathu-yu.
35 Bere Jesus kathu-ka mampirra, "Ngay-ka mangini thungku layit mani
ngamnarralarrang ngurran kardu kanhi-nu narnam-ya. Mu ngay-ka da
kununingki da ngatha nganinu i nhini ngay-ka nganinanpartnu warda da
ngarra putek ngala kanhi thangunu-yu. Nhini nanki-ka narnililinu warda
ngarra da tarangka nhini da matha wangu, nhini da thipmam binhi-ka
mere ngarra narnilili, da manankayip nukun da matha da thipinhi mallu-
yu.
36 Murrinh ngarra ngay da matha numangabathnu nuru, ngay kardu
ngarra da tarangka ngamnarralarrang ngurran-ya ngarra ngay da ngatha-
re ngarnam ngarra nanki. I nhini kardu nanki-ka kardu ngarra da
tarangka da matha nurulilinu."

Bere ngarra Jesus murrinh nhini darntikerdek-ka, nukunu-ka pangu
warda wangu nadha dini da ngarra kardu mere nangkal berdurttha-yu.

13

Jesus Menkumepurldhaneme Wurrini Me Ngarra Pulangay Nukunu

1 Bere, ngarra da putek ngala kanhi kardidha-ka, Jesus-ka marda
thathpirr menarttha wurrini kardu pulangay nukunu da bere matha
wangu-yu i ngarra yibimpup da mana.

Bere, da-ka manta warda pirridha da ngarra ceremony ngala nhini-nu
Passover-ya, mu mere da ngatha punirettha. I bere Jesus-ka the warda-
wa kanthidha wurrini da-ka manta warda ngarra da putek ngala kanhi
panipartnu i purdinawurlnu ngarra Yile nukunu-nu wangu.
2 Bere da thipinhi nhini-ka Jesus i kardu pulangay nukunu-ka mi supper
pirrinemurrkthaneme. Mu ku karrath kathu-ka marntullul wardarra
nukunu Judas Iscariot-yu, Jesus-nu parramutnu ngarra kardu wiyenpun-
yu. Nukunu nhini Judas Iscariot-ka wakal ngarra nukunu Simon-ya.
3 Mu Jesus-ka the kanthidha wurrini Yile nukunu kathu nanhthi
lurruth ngala damnamut-yu i da terert warda ngatha menginikattha
wurrini. I ngana deyida the kanthidha wurrini ngarra Yile nukunu kathu
wurdanthuk i ngarra Yile nukunu deyida purdinawurlnu.

4 I nhini thangunu weyida nukunu dempirnturt ngarra table thangunu
kathu, i nanhthi kawut nukunu yunganpirt i nanhthi towel warda
merntilarr.
5 I kura patha warda dampinhimardapak ngarra nanhthi bol i pantet
warda ngarra me peneme menkumepurldhaneme wurrini kardu numi
numi warda kathu i dilankumertumthaneme wurrini nanhthi towel nhini-
re.
6 Bere ngarra nukunu mana warda Simon Peter wurrininadha-ka,
nukunu Simon Peter kathu-ka mamna, “Pule, me ngay wanku deyida
nangimepurlnu-yu?”
7 I Jesus kathu-ka mamna, “Nhinhi-ka mere thathpirr the da ngatha
nabath thangku-nu mange kanhi mamnarruneme ngurran-yu. Mu da
nakurl-te warda the thathpirr nabathnu-yu.”
8 Mu Peter kathu-ka mamna. “Awu pirda. Nhinhi-ka mere da matha
nangimepurl nukun me ngarra ngay-yu.” Mu Jesus kathu-ka mamna,
“Me ngarra nhinhi ngatha ngay mere manhimepurlnu-ka, nhini nhinhi-
ka kardu mere warda ngay thangiriwak thani.”
9 Mu Peter kathu-ka mamna, “Yu mampa-ya Pule, nangimepurl warda.
I mange i pelpith deyida wanku nangipurlnu.”
10 Bere Jesus kathu-ka mampirruneme, “Nga. Kardu ngarra thudhuth
thangunu dinthuth-ka kardu-ka tarangka warda thathpirr kanam i me
nukunu da matha menumepurlnu ngarra wilili thangunu kardililidha. I
nankuneme-ka kardu tarangka warda narnamkaneme, mu kardu numi da
matha wurda-yu.”
11 Bere Jesus mampirruneme murrinh nhini-yu, nhini weyida the
wardarra kanthidha wurrini kardu ngarra nimin parramutnu ngarra
kardu wiyenpun-yu.
12 Bere, ngarra Jesus marntikerdek menkumepurl-thangunu-neme
wurrini-ka nanhthi kawut nukunu bardi i kanawup deyida da
ngarra marra-re dinidha-yu. I murrinh warda mampirruneme,
“Nga. Nankuneme-ka mere kama the numabathneme me nankuneme
menankumepurldhaneme ngurrini-yu. Mu nga, murrinh manarrune-
menu.
13 Nankuneme-ka ‘Pule’ numamnganeme numpan i nhini-ka yuthpan da
thathpirr, nhini weyida ngay-ka pule nankuneme-yu i murrinh ngurdan-
nankuyethithneme ngurran.
14 I ngay, kardu pule ngarra nankuneme-ka me ngarra nankuneme
warda menankumepurldha-ngadha-neme ngurrini. Mu nhini nankuneme-
ka mange kanhi da ngatha nuyemanemenu i numenunkumepurlnemenu
nuru me ngarra nankuneme-yu.
15 Da mange kanhi ngay mamnarruneme-ka nhini nankuneme-ka mange
nhini deyida numangirartnu-warda-neme nuru.
16 “Nga. Kanhi-wa murrinh thathpirr-yu manarrunemenu-yu. Kardu
pana ngarra wurlk mamna wurran ngarra kardu pule nukunu, nukunu
kardu nhini-ka kardu kunungingki da matha nhini-yu. Mu kardu pule
nukunu-ka ngala-wa thathpirr. I ngana deyida kardu pana ngarra murrinh
kanthin wurran-ka, nukunu nhini-ka kardu kunungingki deyida, mu kardu
pana ngarra wurdanthuk nukunu-yu murrinh wanku-yu, nukunu nhini-ka
kardu ngala-wa thathpirr.
17 Nankuneme-ka the warda thathpirr nanthinkaneme murrinh nhini-
yu. I nankuneme-ka le warda narnenemenu murrinh nhini ngatha
numabathnemenu nuru i murrinh nariwaknemenu nuru.

18 “Mu, murrinh nhini ngarra mamnarruneme-ka mere kardu terert-
nu, wurda,” Jesus kathu-yu mampirruneme. “Ngay-ka the nganthin-nan
kardu ngarra ngay mamnankungkarartneme-yu, mu kardu numi ngarra
nankuneme-ka mere ngarra le paninu, wurda. I murrinh murntak nhini
ngarra kardu ngalantharr parrarntilil thangunu-ka kanhi-wa murrinh-
yu, ‘Kardu pana ngarra mi wulamath ngarra ngay-ka, nukunu nhini-ka
kanamngipart warda i mere warda marda mangert kurru ngay-yu.’ Nhini-
wa murrinh murntak yibim-yu murrinh Yile neki nukunu-ya i da-ka manta
warda da mange nhini pamanu-yu.

19 “I nga. Murrinh nhini mamnarruneme-ka ngarra kardu nhini mere da
ngatha kaningiparttha. Mu ngarra nukunu nhini paningipartnu-ka, nhini-
ka the warda thathpirr numangibathnemenu ngay da matha kardu bere
matha wangu nganam-yu.

20 I nga, murrinh thathpirr kanhi manarrunemenu. Nankuneme-ka ngay
ngurdunankuthuknemenu. I kardu ngatha murrinh pubinarruyepup-
nuneme i murrinh pumanarrubathnemenu, nhini kardu nhini-ka murrinh
ngarra ngay deyida pumangabathnu puru i murrinh pumanabathnu
deyida puru nukunu wanku kardu pana-ya ngarra ngay wurdanngithuk-
yu.” Jesus kathu-yu mampirruneme.

Judas Kanampart Jesus
Matthew 26.20-25; Mark 14.17-21; Luke 22.21-23

21 Bere murrinh nhini thangunu Jesus mampirruneme ngarra pulangay
nukunu-ka, “Nga peneme, ngay-ka damngimardathin warda ngala da
matha.” I murrinh deyida mampirruneme, “Nga. Ngay-ka murrinh
thathpirr manarrunemenu, murrinh tarangka-ya. Kardu numi ngarra
nankuneme-yu kardu paningipartnu i parramutnu ngay-yu ngarra kardu
wiyenpun.”

22 Bere kardu pulangay nukunu-ka puddamnungkuyithith-warda-neme
nhini kardu-ka mere the pumebaththaneme nangkal kama panipartnu-yu.

23 Bere kardu pulangay nukunu nhini ngarra Jesus marda merttha
wurrini da manta ngangka dinidha ngarra Jesus.

24 I bere Simon Peter kathu-ka mamna ngarra kardu nhini-nu-yu,
murrinh mange-re, i mamna, “Thadharrpunu mani nangkal-wa kardu
nhini-yu panipartnu-yu.”

25 Bere nukunu kardu nhini-ka manta thathpirr ngarra Jesus dirrurr i
dantharrpu, “Pule, nangkal-wa kardu paninhipartnu-yu?”

26 I Jesus kathu-ka mamna, “Ngay-ka mi lawam kanhi-ka ngurdukulknu
ngarra nanhthi sauce-yu i nganamutnu warda ngarra kardu nhini-yu.”
Bere Jesus-ka mi wurdankulk i damnamut warda ngarra nukunu Judas
Iscariot, wakal nukunu-ya Simon Iscariot.

27 I bere ngarra nukunu-re Judas mi lawam nhini manganmart-ka ku
karrath-ka kanamnginirdi warda ngarra nukunu-yu. I Jesus kathu-ka
mamna, “Wunkarrare, mange nhini-ka thamanu warda marra kanhi.”

28 Mu kardu pulangay ngamere-ka mere the pumebaththaneme thangku-
nu Jesus murrinh nhini mamna-yu.

29 Judas-ka ku mani ngarra peneme nukunu merrubaththaneme wurrini,
i nhini peneme-ka pamamka-mana-wa-neme Jesus wurdanthuk nukunu-
yu mi-nu kama-ya panikutnu da ngala nhini-nu-yu Passover, i ku mani
parramutnu kama-ya kardu ngarra mananhthi-wunku-nu-ya.

30 Bere Judas-ka mi lawam nhini manganmart ngarra Jesus thangunu
kathu i pangu warda wangu nadha dini, da-ka da thipinhi-wa da nhini-re-
yu.

Jesus Dampirrumutneme Murrinh Law Marra
Matthew 26.31-35; Mark 14.27-31; Luke 22.31-34

31 Bere, ngarra nukunu-re Judas nungardurr thangunu-ka, Jesus kathu-
ka mampirruneme ngarra pulangay nukunu, "Nga. Ngay kardu darrikardu
nanki thathpirr-ka ngenungkarrnu warda ngarra kardu wurnangat kanhi
warda ngatha, i nhini kardu-ka the warda pumangibathnu ngay-ka kardu
pule ngala thathpirr. I ngarra ngay da matha-re wangu kardu-ka the
pumabathnu Yile ngay-ka kardu Pule ngala deyida thathpirr dimpirra-yu.
32 Yu, Yile ngay-ka penungkarrnu warda kardu Pule ngala da matha
dimpirra ngarra ngay da matha-re wangu-yu. I nukunu-ka kardu
wurnangat pankarrnu ngay deyida wanku kardu Pule ngala-yu ngarra
nukunu thangunu-re-yu, marra kanhi-yu.
33 "Nga peneme, kardu ngarra ngay. Ngay-ka da kunungingki da matha
nganinu ngarra nankuneme-yu. I nhini thangunu nankuneme-ka nirangawinhadhathnemenu nuru. Mu kardu-ka mere ngarra nubangirdurt-
nukun-neme i mere ngarra na-nukun-neme da ngarra ngay ngunungam
wangu ngem-yu. Murrinh-ka kanhi da ngatha ngay mampirra-yu ngarra
kardu Jews-yu.
34 "Mu nga." Jesus kathu-yu mampirruneme. "Ngay-ka murrinh marra
warda nganarrumutnemenu i murrinh numangabathnemenu. I murrinh-
ka kanhi-wa, nankuneme-ka marda thathpirr numenungkurtnemenu nuru
ngarra nankuneme ngatha-yu. Nga. Nginipunh ngay mani marda
mamnankurtneme ngurran nankuneme-yu, nhini nankuneme-ka marda
thathpirr numenungkurtnemenu nuru nankuneme ngatha-yu.
35 I mange nhini ngatha nuyemanemenu-ka nhini-ka kardu wurnangat
warda ngatha the pumanankubathnemenu nankuneme-ka kardu pulan-
gay ngay-wa narnamkaneme nhini-yu."
36 Bere, Simon Peter kathu-ka mamna, "Pule, ngarra-nu wangu thu-
nungam thim nhinhi-yu?" Mu Jesus kathu-ka mamna, "Da pana ngarra
ngay ngunungam ngem-ka nhinhi-ka mere ngarra thangiriwak nukun.
Mu da nakurl-nu-re nhinhi-ka thangiriwaknu ngay-yu." 37 "Pule," Peter
kathu-yu mamna. "Thangku-dha ngay-ka mere nganhiriwak nukun marra
kanhi-yu? Ngay-ka marda thathpirr mangannhert ngurran ngala da matha
nhinhi-yu. I ngay-ka le da matha ngumpapupnu nhinhi-nu."
38 Mu Jesus kathu-ka mamna, "Na Peter? Nhinhi-ka thungapupnu
thathpirr ngay-nu-yu? Nga, murrinh thathpirr kanhi mampanu, da
thipinhi marra kanhi-ka nhinhi-ka murrinh perrkenkuneme narranu thani
mere the nangibathnu ngay-yu. I nhini thangunu-ka ku rooster-ka
pirrakaynu ngarra da pungkapurlnu warda nhini-yu."

14

Ngarra Jesus Da Matha-re Purrunanu Ngarra Yile Neki-nu Wangu-yu

1 Bere Jesus kathu-ka mampirruneme ngarra pulangay nukunu, "Nga.
Mere nukun kanankumardathinneme i mere nukun banankumardar-
taneme kurru ngarra marda nankuneme-yu. Mu nga. Bere ngatha wangu
murrinh numangarrubathninthanu nuru ngarra Yile neki-nu wangu-yu, i
ngarra ngay deyida wanku-yu.

2 I nga. Da ngarra Yile ngay nukunu-ka da thelput terert da matha
wurrankadhuk. Mu ngay-ka kumparra wardarra ngunungam ngem pangu
wangu i da wardarra manarrawathawathanu ngani. Murrinh nhini-ka
murrinh thathpirr kanhi-yu, ngay-ka mere murrinh nganarruyirrartneme.
3 I ngarra ngay-re da manarrawathawathanu-ka nhini ngay-ka
ngurdinarrawurl-deyida-kathu-nu i ngananmardawithnu warda i pangu
da matha warda marda ngala paningimenu.
4 Da-ka mayern-ka the mana nanthin-ya da ngarra ngay wangu ngu-
nungam ngem-yu."
5 Mu nukunu Thomas kathu-ka mamna, "Pule, ngankuneme-ka mere
the ngumabathneme da ngarra nhinhi wangu thunungam thim-yu,
nhini-ka ngarra-re da mayern the ngumabathnemenu ngarra nhinhi
ngamparuynemenu-yu?"
6 Mu Jesus kathu-ka mamna, "Ngay da matha nginipunh da mayern
mani-wa yibimpa-yu ngarra Yile ngay-nu wangu-yu. I ngay da matha
ngurdannhiyethith ngurran murrinh thathpirr ngarra Yile ngay nukunu-
yu. I ngay da matha ngampamutnu nanhthi ngarra birnu thathpirr
thaninu, nanhthi birnu ngarra Yile ngay thangunu kathu-yu. Ngay da
matha ngunumpangkanu ngurru ngarra Yile ngay-nu wangu-yu. I mere
nangkal deyida manhingkayinu ngarra Yile ngay-nu wangu, mu ngay
da matha. 7 Mu nankuneme ngatha the numangibath-thathpirr-neme-
ka, nhini nankuneme-ka the thathpirr warda numabathnemenu ngarra
Yile ngay-yu. Mu marra kanhi warda-ka the thathpirr warda numamka-
bathneme nukunu-yu i nubamkangkarduneme nukunu-yu, nhini-ka ngay
thangunu weyida nubamngingkarduneme-yu."
8 Mu nukunu Philip kathu-ka mamna, "Pule, thangankungkarrnemenu
Yile neki i nhini da matha marda ngumamkartneme-yu."
9 Mu Jesus kathu-ka mamna, "Ya, ngay-ka da pirdithme da matha
ngardidha ngarra nankuneme-yu. Mu nga Philip, nhinhi mere da ngatha
the thathpirr nangibath ngay-yu. Mu nga. Nhinhi-ka damngingkardu ngay-
yu, nhini-ka mangini Yile ngay deyida mani damkardu. Mu thangku-nu
thamngidharrpu-yu thangankungkarrnemenu Yile ngay-yu?
10 Nhinhi-ka mere da ngatha the nabath Yile ngay i ngay-ka mangini
kardu numi da nawa? Mu nga. Murrinh thathpi ngarra ngay mam-
narruneme ngurran-ka murrinh thathpi mere ngay, mu murrinh kanhi-
ka ngarra Yile ngay thangunu kathu. Yile ngay-ka ngarra ngay-wa
kanam. I murrinh thathpi nukunu thangunu kathu mam wurran-ka ngarra
thathpi ngay wardarra ngurranngerren kanhi. I mange terert ngarra ngay
ngamam ngurran-ka mange-ka nukunu thangunu kathu.
11 Nhini murrinh thathpi kanhi-ka numangarrubathnintha Yile ngay
ngankunintha-ka kardu mangini numi da ngurrannintha. Mu mere ngatha
murrinh kanhi numangarrubathnintha-ka da-ka nubamngimangkardu-
mana-neme da mange ngala ngala thangunu medha ngurrini da ngarra
mange Yile ngay thangunu kathu-yu. I nhini-ka murrinh da matha
numangarrubathnintha Yile ngay ngankunintha-ka kardu mangini numi
da matha ngemnintha.
12 "Nga. Murrinh thathpirr kanhi manarranu-yu. Kardu nanki ngatha
murrinh numangabathnu-ka, nhini nanki-ka da mange nginipunh ngay
deyida mani ngamam ngurran nuyemanu nuru, i puy deyida wangu
nuyemanu nuru, nhini ngay-ka ngurdinawurlnu ngarra Yile ngay wangu.
13 Nanki-ka kumparra-wa nubanngipak i murrinh numamngabath
numpan, i nhini-ka thangku ngatha nangidharrpunu-ka nhini ngay-ka

nganantharthnu i nganarramutnu, i da nhini-re-wa ngay-yu nganankarrnu
Yile ngay-ka ngala kardu Pule ngala thathpirr-wa dimnarra.
14 Nanki-ka kardu ngay-wa i thangku ngatha nangidharrpunu-ka nhini
ngay-ka nganantharthnu.

Yile Neki Purduthuknu Ngepan Nukunu

15 "Mu nga. Kardu ngay ngatha marda thathpirr numangert, nhini nanki-
ka murrinh thathpi ngay da matha nubingayepupnu i numangabathnu.
16 I ngay-ka Yile ngay ngadharrpunu kardu numi warda purdinar-
rathuknu mananmanpinu purru. I nukunu-ka kardu bere matha wangu
paninu ngarra nanki-yu.
17 Nukunu nhini-ka Ngepan Yile ngay nukunu-wa ku Ngepan patha-ya.
I nukunu da matha panankarrnu-yu murrinh thathpirr ngarra Yile ngay
manarranu-yu. Mu Ngepan nhini-ka mere ngarra nukun kaninnginirdi
kardu pana-ya ngarra mere murrinh kumangabath kuru ngarra ngay-
yu, wurda. Kardu nhini-ka mere ngarra kubangkardu i mere ngarra the
kumabath nukun nukunu nhini-yu. Mu nanki-ka the-wa nanthin nukunu-
yu. I nukunu-ka kanam ngarra nanki-yu i paninannginirdinu.
18 "Mu nga. Ngay-ka mere nukun nganinanpart i kardu mere nukun
mange nanki da matha narni. Mu ngay-ka ngurdinarrawurlnu kathu
ngarra nanki-yu.
19 Da mere pirdith i kardu pana mere murrinh kumangabath kuru-ka
mere deyida pubangingkardunu, mu nanki da matha nubangingkardunu
narni-yu. I ngay-ka ngurdingkabirl-deyida-nu i birnu deyida nganinu i
nhini nanki-ka kardu narnibirnunu warda da bere matha wangu.
20 I da nhini-re-nu-ka nanki-ka the warda numabathnu Yile ngay i ngay-
ka mangini kardu numi da nganamnintha, mange nginipunh ngay i nanki
deyida mani kardu mangini numi da thimneme-yu."

15

Jesus Thay Mangini Mi Grape Mani

1-2 Bere Jesus-ka mam, "Ngay-ka thay mangini mi grape mani-wa,
nanhthi thay thathpirr-ya. I nanki-ka nanhthi thay mangini nithinu
mani-wa. I Yile ngay-ka mangini kardu pana mani-wa ngarra mi thay
dirrannganpe wurran. I bere nukunu ngatha bangkardunu nithinu ngarra
ngay wunku mi mami-ka, nhini nukunu-ka baberartalnu i pirraputhnu
warda nithinu nhini-yu. Mu nukunu ngatha bangkardunu nithinu ngarra
ngay wunku mi-ka, nhini nukunu-ka baberrarrnu ngaliwe ngaliwe patha
da matha-nu i tarangka thathpirr-nu, i thay nithinu nhini-ka mi terert
deyida purdirurturtnu purru.
3 "Mu nankuneme-ka kardu ngepan tarangka warda numpankaneme
murrinh thathpi ngarra ngay-re ngurdininankuyethiththaneme ngurrini.
4 Nankuneme ngarra ngay narnenemenu i nhini ngay-ka ngarra
nankuneme deyida nganinu. Nanhthi nithinu-ka mere ngarra kirra mange
nukunu-yu i mi wanku kinthat-yu, wurda. Mu nanhthi nithinu nhini-
ka keninthalerr-da-matha-nu ngarra nanhthi thay ngala thathpirr pirrim,
nhini-ka mi warda pinthatnu. Mange nginipunh nhini mani-ya ngarra
ngay da matha narnenemenu i nhini-ka da mange ngarra ngay da matha
nuyemanemenu nuru-yu.
5 "Ngay-ka mangini thay mani i nanki-ka nanhthi thay nginipunh
nithinu mani. I nanki ngatha ngarra ngay narninu nhini ngay-ka ngarra
nanki deyida nganinu. I nanki-ka da mange ngarra Yile ngay da matha

nuyemanu nuru da terert da matha. Mu nanki ngatha narningipartnu-ka nhini-ka mere ngarra warda nuyema nukun da mange patha nhini-yu.
6 Kardu nangkal ngatha mangirdarrikatnu-ka nukunu nhini-ka nginipunh nanhthi nithinu deyida mani ngarra pumunganthartharrath i pibimputh i larrin warda yibim. I parranthakthuk i pibimputh ngarra thungku i dempek warda nhini-yu.

7 "Mu ngarra ngay ngatha narninu-ka i murrinh ngarra ngay da matha numangabathnu narni, nhini nanki-ka Yile ngay nadharrpunu nuru thangku nanhthi kama ngarra marda numanganart numpan-yu i nukunu kathu-ka nanhthi warda panarramutnu nhini-yu.
8 I ngarra da mange terert thathpirr nuyemanu nuru ngarra Yile neki-nu-ka, nhini kardu-ka the warda pumananmathnu nanki-ka kardu ngarra ngay da matha narramngiriwak numpan i nhini kardu-ka pariparlnu warda puru Yile neki-yu.

9 "Nga. Ngay-ka marda thathpirr mangannanart ngurran nanki-yu mange nginipunh Yile ngay deyida mani marda thathpirr manganngert wurran ngay-yu. Nhini-ka bere matha wangu narninu ngarra ngay i nhini ngay-ka marda thathpirr mananartnu ngurru nanki-yu.
10 I murrinh ngarra ngay ngatha numangabathnu nuru nhini ngay-ka bere ngatha wangu marda thathpirr mananartnu ngurru nanki-yu, mangini ngay mani murrinh ngarra Yile ngay da matha mamnabath ngurran i nukunu-ka bere matha wangu marda thathpirr manganngert wurran ngay-yu.

11 "Ngay-ka murrinh kanhi mamnarra nhini nanki-ka le thathpirr narninu nginipunh ngay mani le thathpirr nganam-ya.
12 Nga. Kanhi-wa murrinh thathpi ngarra ngay-yu nanki numanga-bathnu nuru-yu. Nanki-ka marda thathpirr numenurtnu nuru nginipunh ngay deyida mani marda thathpirr mangannanart ngurran nanki-yu.
13 Kardu ngatha kunapup kardu ngarra darrikardu nukunu-nu, nhini nukunu-ka penungkarrnu marda thathpirr manganart dim nukunu nhini-nu-yu. Mu kardu ngamere-ka mere marda pumenurt puru mangini nhini mani-yu, wurda.

14 "I nga. Nanki ngatha da mange nuyemanu nuru da mange ngarra murrinh ngay thangunu mamnarra-ka, nhini nanki-ka kardu pulangay ngay-wa nurunganu nhini-yu.
15 Kardu pana nganaka ngarra wurlk parnamna ngarra ku pule pigunu-ka kardu nhini-ka mere the kumabath mukmuk ngarra ku pule pigunu-yu. Mu nankuneme-ka kardu mere nhini mani, i mere da matha wurlk nukun narninga ngay-yu, wurda. Mu nankuneme-ka the warda thathpirr numamngibathneme numpanka, nhini ngay-ka murrinh berengunh mur-rinh da terert menarrudhaneme ngurrini murrinh thathpi ngarra Yile ngay thangunu kathu murrinh mengadha wurrini-yu. Nhini marra kanhi warda wangu-ka kardu pulangay thathpirr manankungkawadhanemenu ngurru ngay-yu.

16 "I nankuneme-ka mere numengingkarartthaneme ngay-yu, wurda. Mu ngay nimin-wa mamnankungkarartneme i mamnankuwerdur-duyneme kardu ngarra ngay-nu-yu i da mange ngarra Yile ngay da matha-nu wangu nuyemanemenu nuru-yu. I thangku ngatha ngarra Yile ngay nadharrpunemenu-ka i nhini nukunu-ka kanarrumut-warda-neme nhini nankuneme-ka kardu ngarra ngay weyida nhini-yu.

17 Nga, kanhi-wa murrinh bere matha wangu numabathnemenu nuru-yu. Kardu thathpirr marda numenurtnu nuru-ya. Nhini-wa murrinh thathpi ngarra ngay mamnarruneme-yu."

Kardu Ngamere Thu Kuy Pumpanpirra Ngarra Pulangay Jesus Nukunu

18 "Mu nga," Jesus kathu-yu mampirruneme. "Kardu pana ngarra mere ngay nganaka, kardu ngarra mere marda kumanankurtneme nankuneme-ka, the-wa numangibathnuneme da marra-re-ka ngay-wa mere marda pumengerttha puyi kardu nhini-yu.

19 Mu nankuneme ngatha kardu ngarra nhini nukun wangu nuyidhaneme-ka nhini kardu-ka mere ngarra warda thu kuy puyunarrad-haneme nhini-yu. Mu ngay-ka mamnankungkarartneme nankuneme-yu kardu ngarra nhini thangunu kathu-yu i narnampunkupart-warda-neme kardu nhini thangunu-yu i da-ka nhini weyida thu kuy purunarrunemenu-yu.

20 "Nga. The numamkabathneme nganaka murrinh ngarra mamnarruneme-ya. Kardu pule-ka ngala-wa dim, i kardu pana ngarra wurlk mamna wurran-ka kunungingki-wa. Mu mange nginipunh nhini mani-ya kardu pangu ngarra da tetemanthay pubanngapak pumpan ngay-ya, nhini kardu-ka pubunarrupak-deyida-neme-nu da tetemanthay nankuneme-nu-yu. Mu kardu ngamere pana ngarra murrinh ngay pumamngabath pumpan-ka nhini kardu-ka murrinh ngarra nankuneme deyida pumanarrubathnemenu puru.

21 Mu kardu pangu ngarra da tetemanthay pubunarrupaknemenu-ka, mange nhini puyemanarrunemenu nhini nankuneme-ka kardu ngarra ngay weyida nhini-yu, i kardu nhini-ka mere the kumabath kardu pana ngarra ngay wurdanngithuk kanhi-yu.

22 "Mu ngay ngatha mere ngurridha da ngarra putek ngala kanhi i mere murrinh ngatha merradha ngurri da ngarra mange wiye pumedha purni-ka, kardu nhini-ka mere warda yidiwe puyidha da ngarra mange wiye thangunu pumedha purni-yu. Mu ngay-ka murrinh berengunh warra mampirra, nhini kardu-ka mere ngarra warda murrinh kuyema, 'Ngank-ika da mange wiye-ka mere ngumabath nguru.'

23 "I nga," Jesus kathu-yu mampirra deyida. "Kardu nangkal ngatha mere marda mangert kurru ngarra ngay, kardu nhini-ka mere marda deyida mart ngarra Yile ngay-nu-yu.

24 I ngay-ka da mange ngala ngala merradha ngurrini kardu-nu-yu i mere nangkal ngadha medha kani mange nginipunh nhini mani-yu. Mu da ngarra mange ngala ngala nhini ngatha mere merradha ngurri-ka, kardu nhini-ka mere warda yidiwe puyidha da ngarra mange wiye thangunu pumedha purni-yu. Da-ka terert kardu pubamngimangkardu da mange ngala ngala, mu kardu-ka mere da ngatha marda kumangert kuru ngarra ngay i ngarra Yile ngay deyida wanku.

25 I marra kanhi-ka murrinh murntak yibim-ka murrinh thathpirr warda nhini-yu. I murrinh-ka kanhi-wa parrarntilil-yu, 'Kardu-ka mere marda pumangert puru ngarra ngay-nu, ngathayida.'

26 "Mu nga," Jesus kathu-yu mampirru-deyida-neme. "Ku Ngepan patha-ka purrunu kathu ngarra Yile ngay thangunu kathu-yu mananmanpinu purru-yu i purdinarrayithnu purru-yu murrinh thathpirr ngarra murrinh nukunu Yile ngay thangunu kathu-yu. Ngay-ka ngununanu warda wangu ngarra Yile ngay i ngurdunarrathuknu Ngepan patha ngarra Yile ngay

nukun i nukunu warda murrinh purdinarrayithnu purru-yu ngarra ngay-nu-yu.
27 I nankuneme deyida wanku murrinh nudderrayithnemenu nuru murrinh ngarra ngay-nu-yu, nhini nankuneme-ka nardedhaneme ngarra ngay weyida ngarra murrinh marra-re ngannarraretneme murrinh Yile ngay ngurdinarruyiththaneme ngurrini.”

17

Jesus Dantharrpu Yile Nukunu Kardu Pulangay Nukunu-nu

1 Bere murrinh nhini thangunu-ka Jesus-ka kangkarl mamka warda ngarra da Heaven-nu wangu, i murrinh mam, “Yile, da-ka manta warda da nhini-yu da ngarra ngay-nu-yu kardu wurnangat warda ngatha thankarrnu kardu Pule ngala-wa ngay-yu, kardu wakal ngarra nhinhi-ya. I nhini ngay-ka kardu ngankarrnu wanku nhinhi deyida kardu Pule ngala thathpirr warda-yu.
2 Nhinhi-ka kardu pule ngala danngipak ngay-yu ngarra kardu wurnangat kanhi warda ngatha parnam da ngarra putek ngala kanhi. I nhini ngay-ka kardu thathpirr warda manthibirnunu, i nhini kardu-ka bere matha wangu parnibirnunu, kardu nhini da matha-ya nampunkarart i ngarra ngay warda kathu thamngamut.
3 I kardu nhini da bere matha wangu parnibirnunu-ka, nhini-ka the weyida pumanhibathnu nhinhi da matha kardu Pule ngala thathpirr thimpirra-yu. I the deyida pumangibathnu ngay-yu, Jesus Christ-wa, ngarra nhinhi kathu thurdanngithuk-ya.
4 “I ngay-ka mamparikerdek warda da wurlk ngarra nhinhi thamngamut-ya, i nhini-ka ngampunkarr warda kardu wurnangat kanhi-yu ngarra da putek ngala kanhi parnam nhinhi da matha kardu Pule ngala thathpirr-yu.
5 Yile, ngarra ngay ngarrimpangerren kanhi ngarra nhinhi, ngay marra kanhi nganhidharrpunu-ka kardu Pule ngala deyida dungipaknu i pangilarrangnu ngala da matha nginipunh da marra-re mani ngarra neki-re thinidha-ya da ngarra putek ngala kanhi mere da ngatha pirringadha-ya.
6 “Kardu nugarn pana ngarra da putek ngala kanhi thangunu nampunkungkarartneme-ka kardu ngarra nhinhi-wa, i ngarra ngay warda kathu thamngamut. I kardu nhini-ka the warda panthinnhineme nhinhi-ka kardu Pule ngala-wa murrinh nhini thangunu weyida ngarra merrudhaneme ngurrini-ya i da mange ngala ngala nhini thangunu-ya ngarra merrudhaneme ngurrini-ya. I kardu nhini-ka murrinh thathpi ngarra nhinhi warda pumampabathneme pumpanka.
7 I kardu the warda panthinkaneme-ka murrinh thathpi ngarra ngay ngurdanarruyiththaneme ngurrini i da mange ngala ngala merrudhaneme ngurrini-ka nhini-ka ngarra nhinhi thangunu kathu weyida nhini-yu.
8 Ngay-ka murrinh berengunu-dha warra ngurdampirruyithneme murrinh ngarra nhinhi thangunu kathu thamngamut-yu, i nhini kardu peneme-ka murrinh warda pubimngayepupneme i murrinh pumamkayit-warda-neme pumpanka-yu. Kardu-ka the warda thathpirr panthinkaneme ngay-ka ngarra nhinhi thangunu kathu ngurrinidha i ngarra nhinhi thangunu kathu thurdanngithuk ngay-yu.
9 “Ngay-ka murrinh prayer mampa ngarrim kardu peneme nhini-nu. I ngay-ka murrinh prayer mere mampa ngirra kardu wurnangat kanhi-nu da ngarra putek ngala kanhi parnam, wurda. Mu kardu peneme nugarn

pana da matha-nu ngamnhidharrpu ngarrim kardu ngarra nhinhi kathu thamngamut, kardu ngarra nhinhi-wa nhini-yu.
10 Kardu peneme kanhi-ka kardu ngarra nhinhi nukun, i kardu-ka kardu ngarra ngay nukun deyida. I ngarra peneme kanhi thangunu kathu-ka kardu wurnangat deyida wanku the warda pumangibathnu puru ngay-ka kardu Pule ngala da matha.
11 "Mu nga Yile. Ngay-ka ngununganpa warda wangu ngarra nhinhi-nu i mere ngatha ngani nukun da ngarra putek ngala kanhi. Mu peneme kanhi-ka bere ngatha parnenemenu da ngarra putek ngala kanhi. Yile, nhinhi da matha kardu patha thathpirr-yu. I ngay-ka ngamnhidharrpu ngarrim kardu thirrankupenemenu thurru wunku nanhthi lurruth ngala ngarra nhinhi thangunu kathu, nanhthi lurruth ngala nhini da ngatha ngarra ngay thamngamut-ya. I nhini peneme kanhi-ka kardu numi da pubengkardurdunu puru da bere matha wangu-nu, nginipunh neki mani kardu numi da thurran-yu.
12 Ngarra ngay-re ngardedhaneme ngarra peneme kanhi-ka, ngay ngirrankupedhaneme ngardi nanhthi wunku lurruth ngala-re ngarra thamngamut. I kardu peneme-ka mere parnengipartthaneme, mu kardu numi da matha kanamngipart ngay-yu. Mu murrinh thathpi ngarra nhinhi da murntak warra nampirra parrarntilil-ka, nukunu nhini-wa paningipartnu-yu. I nhini-ka murrinh thathpi ngarra nhinhi-ka murrinh thathpirr warda nhini-yu ngarra nukunu-re kanamngipart ngay-yu.
13 "Mu kardu ngay-ka ngununganpa warda wangu ngem ngarra nhinhi-nu-yu. I ngay-ka murrinh kanhi mampa ngarrim ngarra da putek ngala kanhi da ngatha nganam, nhini peneme kanhi-ka le thathpirr parnenemenu, nginipunh ngay mani kardu le deyida thathpirr nganam-ya.
14 I ngay-ka murrinh thathpi ngarra nhinhi ngampirrumutneme. I nhini-ka kardu wurnangat parnam da ngarra putek ngala kanhi-ka mere warda marda kumankurtneme kuru nhini-yu, wurda. Da putek ngala kanhi-ka da mere thathpirr warda peneme kanhi-yu, wurda warda. Nginipunh ngay mani-ya da putek ngala kanhi-ka da mere thathpirr ngay.
15 Ngay-ka mere nganhidharrpu kardu kanhi nankubertnemenu da ngarra putek ngala kanhi thangunu kathu, wurda. Mu ngay nganhidharrpunu-ka kardu nankuyit-da-nu-matha-neme, nhini ku karrath-ka mere ngarra nukun mankubertneme.
16 Da putek ngala kanhi-ka da mere thathpirr ngay, i da mere deyida peneme-yu.
17 I kardu-ka dunkumardapaknemenu thathpirr ngarra marda nhinhi murrinh thathpi ngarra nhinhi-re. Murrinh thathpi nhinhi-ka murrinh da thathpirr nhini-yu.
18 "Ngay-ka ngurdunkudhukthuknemenu da ngarra putek kanhi-nu purnewatnemenu wunku murrinh ngarra thathpi ngay, mange nginipunh nhinhi deyida mani ngay thurdanngithuk kanhi wunku murrinh thathpi ngarra nhinhi-ya.
19 I ngay-ka ngemnumut ngarra nhinhi kardu peneme kanhi-nu, i nhini peneme-ka kardu ngarra nhinhi thathpirr parnenemenu.
20 "I ngay-ka murrinh prayer mere mampa ngirra kardu peneme kanhi da matha-nu. Mu ngay-ka murrinh prayer mampanu ngirra kardu pana deyida-nu kardu ngarra murrinh thathpi nhinhi pumampabathnu puru ngarra peneme kanhi thangunu kathu murrinh ngarra puddirrayithnu puru-yu.

21 I ngamnhidharrpu ngarrim-ka kardu wurnangat pana-nu kardu numi
da pubengkardurdunu puru-yu. Yile, ngay nganhidharrpunu-ka kardu
numi da pubengkardurdunu puru wunku neki-ya, mangini neki deyida
mani numi da thurran-ya. Ngay-ka ngarra nhinhi nganam, i nhinhi-ka
ngarra ngay thanam kanhi. I nhini kardu wurnangat warda ngatha da
ngarra putek ngala kanhi-ka the warda thathpirr pumanhibathnu nhinhi
da matha thurdanngithuk ngay-yu da ngarra putek ngala kanhi-yu.
22 Ngay-ka nanhthi lurruth ngala thathpirr ngampirrumutneme, nanhthi
lurruth ngala nhini da ngatha ngarra nhinhi kathu thamngamut-yu,
nhini kardu peneme kanhi-ka kardu numi da pubengkardurdunu puru,
nginipunh neki mani numi da thurran-ya.
23 Kardu peneme kanhi-ka ngarra ngay warda parnamkaneme, i kardu-
ka numi da ngubemkangkardurduneme nginipunh neki deyida mani
kardu numi da thurran-ya. I nhini nekineme kardu wurnangat warda
ngatha kardu numi da pubengkardurdunu puru nhini-yu. I nhini
kardu wurnangat warda ngatha da ngarra putek ngala kanhi parnam-
ka kardu the warda pumanhibathnu nhinhi da matha thurdanngithuk
ngay da ngarra kanhi-yu. I ngana deyida the pumanhibathnu kardu
marda thathpirr nanganpunkurtneme thurran mangini ngay mani marda
thathpirr nanganngert thurran.
24 "Yile, nhinhi-ka thamngamut kardu peneme kanhi. I ngay marda
manganart ngarrim kardu peneme kanhi parnenemenu da ngarra ngay
nganinu-ya. I nhini peneme-ka pubangingkardunemenu ngay-yu kardu
Pule ngala thathpirr nginu, kardu ngalarrangnu ngi wunku nanhthi
lurruth ngala ngarra nhinhi kathu thamngamut-yu. Nhinhi-ka marda
thathpirr nanganngert da ngarra marra-re kathu ngarra mere da ngatha
newathadha da putek ngala kanhi-yu, i da-ka nhini-nu weyida kardu ngala
thathpirr danngipak ngay-yu.
25 Yile, nhinhi da matha kardu yuthpan thathpirr-yu. I kardu wurnangat
kanhi parnam da ngarra putek ngala kanhi-ka mere the kumanhibath
nhinhi-yu. Mu ngay da matha the mamnhibath-yu, i kardu peneme kanhi
the deyida pumamnhibathneme ngarra nhinhi kathu thurdanngithuk
ngay-yu da kanhi.
26 Ngay-ka ngurdininkuyethiththaneme ngurrini ngarra murrinh nhinhi-
nu-yu, i ngay-ka bere ngatha wangu ngurdunkuyethithnemenu ngurru
ngarra murrinh nhinhi-nu-yu, nhini kardu peneme kanhi-ka marda thath-
pirr pumankurtnemenu puru kardu ngarra terert wangu-ya, nginipunh
nhinhi mani marda thathpirr nanganngert thim ngay-yu. I ngana deyida
ngay-ka kardu numi da ngubengkardurdunemenu ngarra peneme nhini-
yu." Jesus kathu-yu menadha pirri ngarra Yile nukunu wangu-yu.

18

Jesus Pumebertidha Purni Ngarra Kardu Pule Ngala Pilate
Matthew 27.1-2,11-14; Mark 15.1-5; Luke 23.1-5

28 Bere, da thipinhire nhini da pankapurl-ka, kardu warda Jesus
pumebertidha purni ngarra thelput nukunu Caiaphas thangunu kathu i
ngarra thelput ngala nhini da-nu da ngarra ku pule ngala thathpirr nan-
ya Pilate. Nukunu Pilate-ka ku pule ngala dinirradha da ngarra Rome
thangunu kathu-yu. Mu kardu-ka mere thathpirr parnirdidha inside,
nhini-ka mange ngarra kardu Jews pigunu pumedha purni-ya mere ngarra
karnimardidha da thelput ngarra kardu mere thathpirr Jews nukunu-yu.

Mu kardu ngatha karnirdi inside-ka nhini-ka mere ngarra kulath mi lawam werlpen i ku thip ngarra da ngala nhini-yu da Passover-ya. Bere da-ka nhini weyida da outside da matha pirriningkadhuktha pangu da ngatha.
29 Bere, nukunu Pilate-ka yungampirrawuy ngarra thelput ngala nhini kathu, i murrinh mampirra, "Ya. Thangku ngadha-wa da nukunu wiye kanhi medha wurrini kardu nanki numamna-yu?" Dampuntharrpu nukunu kathu-yu Pilate.
30 I kardu kathu-ka pumamna, "Nga. Nukunu ngatha mere merithuktha da wiye-ka, nhini nukunu kanhi-ka mere mani ngumempabertidha."
31 I nukunu Pilate kathu-ka mampirra, "Nga. Kardu nukunu pana-ka pangu warda wangu numabertinu nuru i ngarra murrinh law nanki ngatha ngarra kama mange numananu." Mu kardu kathu-ka pumamna, "Awu, nganki marda ngumanganart-ka thu ngubatnu i nguddurinumi nukunu kanhi-yu. Mu murrinh law ngarra nhinhi da matha mamngankamit-yu i nhini nganki-ka mere warda ngarra ngubat nukun nukunu kanhi karrim-yu."
32 Bere murrinh nhini thangunu puddiniyiththa purni-ka nhini-ka murrinh thathpi ngarra Jesus nukunu da marra-re warra mam-ka murrinh da thathpirr warda nhini-yu, murrinh nhini-ya ngarra wurdamnuyith mange ngarra-re kama pupupnu-yu.
33 Bere nukunu Pilate-ka kanardi ngarra thelput ngala nhini i dimnakay warda Jesus-nu purrunu kathu. Bere Pilate kathu-ka mamna ngarra Jesus, "Ya. Nhinhi-ka kardu Pule ngala thurranpirra kardu ngarra Jews-nu-yu?" Dantharrpu.
34 I Jesus kathu-ka mamna, "Nhinhi-ka murrinh thathpi mange nhinhi da matha thamngidharrpu kama kanhi-yu? I kardu ngamere kama murrinh puddanampayiththa purni ngay-nu-yu i nhini weyida murrinh kanhi thamngidharrpu-yu?"
35 Bere Pilate kathu-ka mamna, "Nga, ngay-ka kardu manangka Jews-wa, wurda. Mu kardu ngarra darrikardu nhinhi kardu Jews-ya i ku yilarn ngala ngala pumenhibertidha purni kanhi-yu. Mu thangku ngadha-wa da mange ngarra nhinhi nedha thurrini-yu?"
36 Bere Jesus kathu-ka mamna, "Ya. Ngay-ka ku mere pule ngala nginipunh ku Pule ngala ngala kanhi mani ngarra da putek ngala kanhi kumpankadhuk-yu, wurda. Mu ngay ngatha nginipunh peneme nhini mani ku pule ngala ngurru-ka, nhini kardu ngarra ngay thu pubengangkamit-wa nhini-yu. I nhini kardu pule ngala ngala ngarra Jews kanhi-ka mere ngarra warda kumangirta-yu. Mu wurda-wa ngay-yu. Ngay-ka mere ku Pule ngala ngarra da putek ngala kanhi, wurda. Mu ngay-ka ku Pule ngala ngarra da numi deyida nimin."
37 Bere Pilate kathu-ka mamna, "Ba. Nhinhi-ka kardu Pule ngala nawa?" Mu Jesus kathu-ka mamna, "Murrinh thathpi nhinhi da matha nam pana. Nga. Ngay-ka da kangkarl kathu ngurdanthut da ngarra putek kanhi, i kanhi-wa bammat kardu-nu murrinh thathpirr da matha marranu ngurru. Da-ka nhini weyida ngay ngurrinidha da kanhi-yu. I kardu pana ngarra murrinh thathpirr da matha marda pumanganart pumpan-ka kardu nhini-ka bere matha wangu murrinh ngarra ngay pubingayewupnu puru nhini-yu."
38 I bere Pilate kathu-ka mamna, "Thangku murrinh thathpirr-wa nam thirrim pana-yu?" Dantharrpu.
Bere nhini thangunu nukunu Pilate-ka yungampirrawuy deyida ngarra kardu pangu outside pirriningkadhuktha-yu. I murrinh warda mampirra,

"Ya. Ngay-ka murrinh nganidharrpudha ngini nukunu pangu, i nhini-ka mere ngarra ngadha da wiye medha wurri, i nhini nanki-ka thu mere nubat nhini-yu."

19

Jesus Thamul Parramngurrubang

31 Bere da-ka Friday da ngatha, i da-ka Saturday-ka da manta warda-wa pirridha. I da Saturday nhini kathu wurrinidha-ka da ngala-wa nhini-yu kardu Jews pigunu-nu-yu.

Bere kardu pule ngala ngala ngarra kardu Jews pigunu-ka mere marda pumerttha puyi ku nginipunh ngarra peneme Jesus i kardu penintha perrkenku nhini ngarra thay da ngatha pumenangkaledhaneme pirrine da ngarra Saturday nhini-yu. I bere kardu-ka ngarra nukunu Pilate warda purninadha i murrinh parrantharrpu, "Ya. Berengunh nhini-yu ku soldier pubankutharrmuwathnemenu tharrmu ngarra peneme pangu ngarra thay kanthimkangkadhukneme-yu, i nhini peneme-ka mere pirdith pewuwupnemenu i pumankudhardardaynemenu warda ku nginipunh ngarra peneme-yu?"

32 Bere nhini thangunu ku soldier-ka pangu warda wangu purnedhaneme i pubangantharrmuparl ngarra kardu numi warra ngadha kardu ngarra ngurru-re pinthanhidha ngarra Jesus. I nhini-ka kardu numi warda pubangantharrmuparl.

33 I nhini thangunu-ka ngarra Jesus-nu warda purnenadhaneme, mu pubamkangkardu-warda-neme nukunu-ka yibimpup wardarra, i nhini-ka mere warda pubetharrmuparldhaneme tharrmu nukunu-yu.

34 Mu ku soldier numi-ka thamul damngurrubang ngurru ngarra nukunu Jesus-yu, i kumulung i kura warda kathu pinthanhiwudha-yu.

35 Bere, kardu nugarn kanhi ngarra nangkanga da terert kanhi bengkardudha kardi-ka murrinh warda wurdamnarrayith ngarra nanki-yu, nhini nanki-ka murrinh thathpirr warda numanabathnu nuru ngarra Jesus-yu. Murrinh thathpi nhini ngarra wurdamnarrayith-ka murrinh thathpirr-wa nhini-yu, i nukunu kanhi-ka the-wa thathpirr mebaththa wurrini nukunu Jesus murrinh thathpirr wurriningerrentha-yu.

36 Bere ngarra ku soldier-re mange nhini pumenadhaneme parde ngarra Jesus-ka, nhini-ka murrinh murntak parrarntilil i nhini murrinh-ka murrinh da thathpirr nhini-yu. Murrinh murntak nhini-ka kanhi-wa, "Kardu-ka mere kubadharrath nukun nanhthi murnu ngarra nukunu."

37 I murrinh murntak numi-ka kanhi-wa parrarntilil, "Kardu-ka pubangkardunu pira kardu pana ngarra thamul parramparl-ya." Nhini-wa murrinh murntak yunangurrkurrktha-yu murrinh ngarra Yile neki thangunu mam.

20

Kangkarlmawu Wurdamkabirl Warda
Matthew 28.1-8; Mark 16.1-8; Luke 24.1-12

1 Bere da Sunday nhini da daningkararadha wurrini-ka, nigunu Mary Magdalene-ka pangu warda wangu nadha dini ngarra da weyi palyirr nhini-nu ngarra ku nginipunh nukunu Jesus yungurrkurrktha-yu. Bere nigunu bamkardu nanhthi palyirr wululuthpe ngala nhini denadhaptha pirri-ka ngurru-re warda pirridha i da weyi-ka menadharldha warda pirri.

2 Bere, nigunu-ka wurdawurl pangu warda wangu diniwinharartha
ngarra nukunu-nu Simon Peter i kardu nugarn numi-ya ngarra Jesus kathu
marda merttha wurrini. I murrinh mampirrunintha, “Ya penintha. Kardu
kama-ya ku nginipunh pangu-yu pumanganart Pule nekingime-yu, i ngay-
ka mere warda the mabath ngarra kama ku pingampup-yu.”
3 Bere Peter i kardu numi nhini-ya demninthawirnturt i
nungamninthardurr warda da weyi palyirr nhini-nu-yu.
4 Kardu tharra da matha naninthawinharartha dini, mu nukunu kardu
nhini nungampewurt Peter-yu tharra pirtpirt nimin nadha dini i ngarra
da weyi palyirr nhini da mana pangarntuy nukunu-dha warra.
5 I dempinhikul i mintherr warda ngarra da weyi palyirr nhini-yu i
bamkardu nanhthi kaligu da matha yungurrkurrktha nanhthi ngarra ku
nginipunh nukunu pumamlarlarr. Mu kardu nukunu-ka mere kanirdidha-
wa.
6 I bere nukunu Simon Peter warda pangarntuy tiduk-yu i kanardi da
matha ngarra weyi palyirr. I nukunu deyida wanku bamkardu nanhthi
kaligu nhini yungurrkurrktha-yu.
7 I nanhthi kaligu ngarra pumamlarlarr pelpith Jesus nukunu-ka bem-
lang warda i panawekarldha yu.
8 I nhini thangunu kardu nhini-ya ngarra da weyi palyirr-dha warra
pangarntuy-ka kanardi warda i bamkardu, i murrinh warda mamngebath
murrinh nhini ngarra Mary mampirrunintha-yu ku nginipunh Jesus
nukunu-ka maku warda.
9 Mu penintha nhini-ka mere da ngatha meninthamartadha murrinh
da murntak nhini yunganardarridha-ya murrinh ngarra nukunu Jesus
purdingkabirlnu-yu.
10 Bere nhini thangunu penintha nhini-ka wurdamninthawurl ngarra da-
nu warda wangu naninthadha dini.

Kangkarlmawu Pangamngeruy Ngarra Mary Magdalene
Matthew 28.9-10; Mark 16.9-11

11 Mu bere Mary Magdalene-ka ngarra da weyi palyirr da ngatha
du kardikarrktha. I bere du da ngatha kardikarrktha nigunu-yu i
denawinhikuldha dini i mintherr warda ngarra da weyi palyirr,
12 i bampunkungkardunintha ku angel perrkenku dinininthabangur-
rdha da ngarra ku nginipunh nukunu Jesus ngarra da marra-re
yungurrkurrktha-yu. Ku numi dinidha ngarra pelpith nukunu yungur-
rkurrktha, i ku numi dinidha ngarra me nukunu yungurrkurrktha.
13 Bere ku angel nhini kathu-ka pumamngenintha ngarra Mary, “Ya.
Thangku-nu nhinhi thirrimkarrk pana-yu?” I Mary kathu-ka mam-
pirrunintha, “Kardu nangkal kama ku nginipunh nukunu Pule Jesus
pumanganart-yu i ngay-ka mere warda the mabath ngarra kama ku
pingampup-yu.”
14 Bere, nhini thangunu nigunu Mary-ka memmirl i Jesus warda
bamkardu pirridha pangu-yu, mu nigunu-ka wurdankapi-wa.
15 Bere Jesus kathu-ka mamnge, “Ya. Thangku-nu du thirrimkarrk pana-
yu? Nangkal-nu thirrangannawinhadhath thurran-yu?” Dantharrpu. Mu
Mary kathu-ka mam mana-wa Jesus-ka ku gardener, i nhini-ka murrinh
warda mamna, “Nga. Nhinhi ngatha ku nginipunh nukunu nebertha
kama-ka, murrinh mani nanganu ngarra wangu ku thingampup-yu, i nhini
ngay-ka ngurrunu pana da i mabertnu warda.”
16 I bere Jesus kathu-ka mamnge, “Mary.” I bere nigunu-ka dirran-
ganthawithenh warda ngarra murrinh mamkawadha-yu. I nigunu-ka

wurdamnarduy warda i murrinh Hebrew-re mamna, “Rabuni.” Murrinh kanhi-nu-ya, “Kardu ngarra murrinh wurdanpunthethith wurran.”

17 Mu Jesus kathu-ka mamnge, “Nga. Mere nukun nangiyitthit thirra, nhini ngay-ka mere da ngatha ngurdananawurldha kangkarl wangu-yu ngarra Yile ngay. Mu nga. Thurrunu pangu ngarra kardu pulangay ngay i murrinh kanhi narrunemenu. Ngay-ka ngurdinawurlnu ngarra Yile ngay-nu wangu-ya, i ngarra Yile nanki deyida wanku, i ngarra Pule ngay-nu wangu-ya, i ngarra Pule nanki deyida wanku.”

18 Bere nhini thangunu Mary Magdalene-ka pangu warda wangu narrudhaneme dini i murrinh nhini dampunkuyerrneme ngarra pulangay Jesus nukunu. I mampirruneme, “Ya peneme. Ngay-ka bamkardu kardu Pule nekingime.” I nigunu-ka murrinh warda wurdampirruyithneme murrinh ngarra Jesus kathu-yu mamnge-yu.

Jesus Pangampirruruyneme Ngarra Kardu Pulangay Nukunu
Matthew 28.16-20; Mark 16.14-18; Luke 24.36-49

19 Bere da Sunday nhini da ngatha da-ka thipinhi-wa i kardu pulangay nukunu Jesus-ka pubemkangkardurdu-warda-neme ngarra da thelput inside pirrinedhaneme-yu i nanhthi tuwa parramkadhawupneme, nhini kardu-ka perrempunkumanhamneme kardu pule ngala ngala ngarra kardu Jews pigunu.

Bere, Jesus-ka pangampirruruy-warda-neme pirrim. I murrinh warda mampirruneme, “Nga. Marda nankuneme-ka pekpek warda numabathne-menu nuru.”

20 I dampunkungkarr-warda-neme mange ngarra nukunu i ngurru. I peneme-ka le thathpirr warda pirrinedhaneme nhini-ka kardu Pule peneme weyida pubamkangkarduneme.

21 Bere Jesus kathu-ka murrinh deyida mampirruneme, “Nga peneme. Marda nankuneme-ka pekpek warda numabathnemenu nuru. I nga. Yile ngay wurdanngithuk da ngarra putek ngala kanhi wunku murrinh ngarra thathpi nukunu wanku kathu. I mangini nhini mani ngay-ka ngurdunankuthuknemenu da ngarra putek ngala kanhi-re kurran nunnewatnemenu wunku murrinh ngarra thathpi ngay deyida wanku.”

22 Bere nhini thangunu Jesus-ka wurdanpunkuwineme ngarra nginipunh peneme nhini-yu i murrinh mampirruneme, “Nga. Ku Ngepan patha ngarra Yile ngay nukunu kathu nganarrumutnu-warda-neme i ngarra marda nankuneme paninankumardardinemenu.

23 I nga. Nankuneme ngatha nuyuyekumnemenu da mange wiye ngarra kardu thangunu kathu pumarntithuk pumpan-ka, nhini Yile ngay deyida wanku puynmayekumnu da mange wiye nhini-yu. Mu mere ngatha nuyunmayekumnemenu da mange wiye nhini ngatha, nhini kardu pana-ka da mange wiye nhini da ngatha pumabathnu puru nhini-yu.”

Jesus Pangamnaruy Ngarra Nukunu Thomas

24 Bere, nukunu Thomas, kardu pana-ya murrinh Didymus pumengkawadhadha purni, kardu pulangay numi ngarra Jesus nukunu-ya. Bere nukunu nhini-ka kardu makardu da ngatha-wa da nhini-re-yu ngarra Jesus pangampirruruyneme ngarra pulangay nukunu-yu.

25 Mu peneme nhini kathu-ka murrinh nhini parramkayerrneme i pumamnaneme, “Ya Thomas. Ngankuneme-ka kardu Pule nekineme ngubamkangkarduneme.” Mu nukunu Thomas kathu-ka mampirruneme, “Awu, ngay-ka mere da ngatha murrinh manarrubath-nukun-neme kardu

wurdamkabirl warda-yu. Mu marra-re warra ngadha ngay-ka bangkar-
dunu nanhthi muyu ngala nhini ngarra mange nukunu pubangam-
marderde i mamadhadhapnu. I mangurruthap-deyida-nu ngarra da weyi
thamul thangunu parramngurrubang ngarra ngurru nukunu. I nhini
ngay-ka murrinh warda manarrubathnemenu kardu wurdamkabirl da
thathpirr." Mampirruneme.

26 Bere da Sunday tiduk numi nhini warda-ka, kardu pulangay
nukunu Jesus-ka pubemkangkardurdu-deyida-neme ngarra thelput inside
pirrinedhaneme-yu i nanhthi tuwa parramkadhawupneme. Mu Jesus-ka
pangampirruruy-deyida-neme pirrim i murrinh warda mampirruneme,
"Nga peneme. Marda nankuneme-ka pekpek warda numabathnemenu
nuru." 27 I bere Jesus kathu-ka mamna ngarra Thomas, "Nga. Nangi-
mathap mange ngay kanhi i dangimangkardunu. I ngurru ngarra ngay
kanhi nangingurruthapnu. Nhinhi-ka mere murrinh nengabaththa nawa
ngay-ka ngurdamkabirl warda? Mu murrinh warda nangabathnu marra
kanhi-yu."

28 Bere Thomas kathu-ka mamna ngarra Jesus, "Yu, nhinhi-ka kardu
Pule ngay ngala thathpirr-wa, i nhinhi-ka da kangkarl thathpirr kathu
thurrinidha."

29 Bere Jesus kathu-ka mamna, "Nhinhi-ka murrinh warda namngabath
nhini-ka damngingkardu weyida nhini-yu. Mu, kardu wurnangat ngarra
mere pubangingkardunu puru i murrinh deyida pumangabathnu puru-
ka, kardu nhini-ka le patha thathpirr parninu nhini-yu," Jesus kathu-yu
mamna.

Murrinh Kanhi-ka Kardu-nu Murrinh Pumanabathnu Puru Ngarra Jesus

30-31 Bere, Jesus-ka da mange ngala terert thathpirr merradha wurrini-yu
ngarra pulangay nukunu wanku pubemangkardudhaneme purne-yu. Mu
ngay John-ka mange ngala ngamere da matha ngarntilil ngarra nanhthi
buk kanhi. I murrinh da ngarra mange ngala terert deyida merradha
wurrini-ka mere ngerilildha ngarra nanhthi buk kanhi-yu.

Mu murrinh kanhi ngarra ngamnarrarilil-ka, nhini nanki-nu-ka murrinh
numanabathnu nuru i the numabathnu nukunu Jesus-ka kardu Christ-
wa, kardu pana-ya ngarra Yile neki kathu mam da murntak warra
purduthuknu da kanhi-yu. I nukunu-ka wakal ngarra Yile neki nukunu
thathpirr-wa. I murrinh ngay ngamnarrarilil kanhi nanki-nu-ka murrinh
thathpi nukunu da matha numanabathnu thathpirr nuru, i nhini nanki-ka
kardu bere matha wangu birnu narninu.

21

Jesus Pangampirruruyneme Kardu Pulangay Nukunu Kardu 7

1 Bere nhini thangunu Jesus-ka pangampirruruy-deyida-neme ngarra
pulangay nukunu da ngarra kura ngipilinh ngala nan-ya Kelili. I murrinh-
ka kanhi-wa.

2 Bere, kardu pulangay nukunu Jesus kardu 7-ya ngarra kura ngipilinh
nhini Kelili pardedhaneme. Kardu peneme murrinh-ka kanhi-wa, Simon
Peter, Thomas i murrinh nukunu numi-ka Didymus-ya, i nukunu Nathanael
da ngarra nan thangunu kathu Keyna da ngarra Kelili-ya, i piguna nhini
wakal ngarra Zebedee nukunu, i kardu perrkenku deyida.

3 Bere nukunu Simon Peter kathu-ka mampirruneme, "Ya. Ngay-ka ku
ngurlmirl-nu warda nganiruthtuthnu dhi wangu-wa." I peneme kathu-ka

pumamnaneme, “Awu, ngankuneme deyida wanku paniruthtuthnemenu-
yu.” Bere nhini thangunu peneme-ka parnamkamardapupneme ngarra
tharntu i pangu warda wangu purnedhaneme ngarra ngipilinh ngala i
nanhthi karlay-re parderuthtuththaneme i ngarra da pankapurl da mana.
Mu ku-ka maku da matha pardedhaneme i ku puddamkabayneme.
4 Bere ngarra nanhthi ngunga-re daniruydha wurrini-ka Jesus-ka pangu
da kathu pirridha ngarra dimunurdi. I peneme nhini kardu pulangay
nukunu Jesus-ka pubamkangkarduneme nukunu-yu, mu kardu mere the
pumebaththaneme nukunu-yu.
5 Bere Jesus kathu-ka pirrimpirrukayneme, “Ya peneme. Ku-ka
ngurlmirl?” “Awu maku,” peneme kathu-yu pumamnaneme.
6 Bere Jesus kathu-ka mampirruneme, “Nga. Nanhthi karlay
pana-ka numadhardaynemenu pangu-re ngarra batbat i ku warda
narneruthtuthnemenu.” Bere peneme-ka nanhthi karlay nhini-ka
pumamkadharday-warda-neme pangu-re batbat i ku-ka ku terert nimin-
ya pumamkaruthneme-yu, ku yitthit da matha i nanhthi karlay-ka mere
ngarra punguyrurrdhaneme, wurda da matha, ku yitthit nimin-ya.
7 I bere nukunu nhini ngarra Jesus kathu marda merttha wurrini-ka
murrinh warda mamna ngarra Peter, “Ya. Kardu pangu karrim-ka kardu
Pule nekineme-wa.” I ngarra murrinh nhini-re bimnayepup Peter-ka
nanhthi kaligu warda bardi i ngarra kura kananthurrk i pangu warda
wangu nanakumkumtha dini ngarra Jesus-nu, pirtpirt da matha.
8 I kardu pulangay nukunu Jesus ngamere-ka ngarra tharntu kathu
parraneriwakthaneme purne ngarra Peter-yu wunku nanhthi karlay i ku
ngurlmirl wunku yitthit purnedhaneme.
9 Bere ngarra dimunurdi manta mana-ka peneme-ka puddamkalal-
warda-neme ngarra tharntu kathu-yu i pangu warda wangu purnetharld-
haneme i ngarra dimunurdi da mana. I pubamkangkarduneme thungku
len da matha wunku ku ngurlmirl denabaththa dini, i mi lawam.
10 Bere Jesus kathu-ka mampirruneme, “Nga peneme. Ku ngurlmirl
deyida kathu-yu numangabathneme ngarra karlay thangunu kathu.”
11 Bere Simon Peter-ka wurdawurl ngarra tharntu i yunginirur-
rdha wurrini nanhthi karlay nhini wunku ku ngurlmirl ngarra ku
pumamkaruthneme-yu. Ku terert nimin-ya ku-ka 153-wa ku yitthit nimin-
ya ku ngala ngala nhini-yu, mu nanhthi karlay-ka mere dinirartaldha,
wurda.
12 Bere Jesus kathu-ka mampirruneme, “Ya peneme. Kagu mi i ku warda
pulathnemenu.” Mu peneme nhini-ka the warda pumamkabathneme
nukunu-ka kardu Pule peneme-yu, mu mere nangkal ngadha dedhar-
rpudha kardu nukunu Jesus thathpirr pirridha pangu-yu, mu kardu
perremkamanham-weyida-neme nhini-yu.
13 Bere Jesus-ka mi lawam manganart i mi warda danirrumutmut-
thaneme wurrini. I nhini thangunu-ka ku ngurlmirl warda dampirrumut-
neme.
14 Bere, da nhini-re ngarra Jesus wurdamkabirl thangunu-ka da-ka per-
rkenkuneme warda mam nhini-yu ngarra nukunu pangampirruruyneme
ngarra kardu pulangay nukunu-yu.

1 Thessalonians

1 Ngankuneme-ka ngarramnarrurililneme ngarra nanki-nu, Paul thangunu Silas i Timothy. Ngankuneme ngarramnarrurililneme-ka kardu ngarra da nan nukunu narnam Thessalonica, kardu ngarra Yile neki nukunu numpan-ya i Pule nekingime Jesus Christ nukunu wanku. Ngankuneme ngarramnarrudharrpuneme Yile neki ngumpanka-ka da mange patha manarranu purru i marda pekpek panarramutnu.

Kardu Ngarra Thessalonica-re Murrinh Pumamnabath Kangkarlmawu

2-3 Ngankuneme-ka murrinh prayer ngumamnarruneme ngarnamka i ngarramkariparlneme ngarnamka ngarra Yile neki nanki-nu-yu. Da-ka kanhi-nu-wa nanki-ka nuddamnayemit numpan ngarra Jesus i marda numanganart numpan i wurlk ngala numamna numpan ngarra nukunu-nu-yu. I nanki-ka lurruth ngala da matha nuddamnayemit numpan ngarra Pule nekingime Jesus Christ wangu-yu. I nanki-ka the numammath numpan nukunu-ka da nakurlnu pananmardawithnu da ngarra nukunu wangu dim Heaven-ya.

4 Nga kardu. Ngankuneme-ka the nganthinkaneme Yile neki-ka ngala thathpirr marda mangannanart wurran i memnanmangkart nanki-yu kardu ngarra nukunu-nu-yu.

5 Nga. Ngankuneme-ka nganthinnarrubangneme murrinh thathpi patha ngarra Yile neki nukunu i nguddamnarruyithneme. I wunku Ngepan Yile neki deyida wanku mamngankulurruthneme ngarra murrinh nhini-re nguddamnarruyithneme-yu. I ngarra nanki warda kanthinnankarr murrinh nhini-ka murrinh da thathpirr nhini-yu.

I ngana deyida nanki-ka the-wa nanthin da mange ngarra ngumedhaneme ngurne-yu ngarra ngankuneme-re ngardedhaneme ngarra nanki-yu. I da-ka nhini-re-wa nubangammangkardu-yu murrinh nhini-ka da da thathpirr nhini-yu.

6 I nhini nanki-ka numamngankurartneme ngankuneme-yu i ngarra Jesus deyida numangantart nhini-yu. I da nhini-re kardu-ka da mange tetemanthay pubuninarrapaktha pardi, mu nanki-ka murrinh ngarra Yile neki da matha numeyittha nardi, i Ngepan nukunu-ka le warda thathpirr damnarramut nhini-yu.

7 I nhini-ka kardu ngarra Yile neki nukunu da nan parnam-ya Macedonia i da nan Greece-ka puyemnarrayepup ngarra nanki i pumangannantart warda pumpan.

8 Nanki-ka murrinh ngarra Yile neki nukunu numamnabath numpan. I murrinh nhini da ngarra nanki thangunu kathu-ka bamlang warda da nan-ya Macedonia i Greece. I bamlang warda da pana ngangka-re, i nhini ngankuneme-ka mere deyida ngarra nukun ngankuyelerrneme ngarra nanki-nu kardu pangu-yu.

9 I bere kardu wurnangat nhini-ka murrinh warda puddamnanyith pumpan-ya kardu ngarra marra-re nanki-ka ngunnungamnankumardaleneme kardu ngarra ngankuneme-re ngarramnarruruyneme-yu. I ngana deyida kardu murrinh puddamnanyith pumpan-ka nanki-ka narnampart warda da mange ngarra nukunu wangu ku karrath-yu i kumparra warda nubanpak numpan Yile neki-yu. I mange ngarra nukunu

da matha narrarntiwak numpan-yu, ku Pule ngala da matha thathpirr dinnhengime-yu.
10 I ngana deyida kardu murrinh puddamnanyith pumpan-ka nanki-ka nirrimnamardamarda ngarra wakal nukunu Yile neki-yu purdiwurl-deyida-nu kathu da ngarra kangkarl thangunu kathu, kardu pana-ya ngarra Yile neki wurdankabirl-ya, Jesus. Nukunu Jesus nhini-wa mannhiyibirnungime nekingime-yu i nhini Yile neki-ka mere warda panhirithinungime ngarra nekingime-re pirramardatnungime-yu. I nhini-ka mere warda ngarra purdunhingkarelnu ngarra thungku ngala wangu-yu.

2

Da Mange Pana Nukunu Paul Medha Wurrini Da Thessalonica

1 Nga kardu. Nanki-ka the-wa nanthin nhini-ka da mange patha-wa ngarramnarruruyneme-yu. I ngankuneme-ka mere nguddenarrupid-haneme murrinh nhini-yu, wurda. Mu murrinh-ka numanganart da matha nhini-yu.
2 I ngana deyida nanki-ka the nanthin da marra-re kathu ngarra mere da ngatha ngerrenarruruydhaneme ngankuneme-yu, i kardu pana nganaka da nan Filipi da mange wiye wiye pumengarrudhaneme parde i murrinh pumengankuwiyewiyedhaneme parde ngarra ngankuneme-yu. I da mange pana murrinh pubuyngankumadhaptha-mana-wa-neme, mu Yile neki-ka mamngankulurruthneme i ngarramnarruruyneme i ngar-ramnankuyerrneme ngarra murrinh thathpi nukunu-yu murrinh thathpi patha pana-ya ngarra Kangkarlmawu nukunu.
3-4 Mu nga. Yile neki-ka le da matha dimngarruneme, i nhini nukunu-ka memngankumangkartneme i damngarrumutneme wurlk nhini mur-rinh ngankuyelerrnemenu ngarra kardu, murrinh thathpi patha ngarra nukunu-ya. I bere nhini ngankuneme-ka murrinh nguddamkayithneme ngumpanka murrinh ngarra Yile neki da matha marda mamngankurt-neme wurran-yu. Ngankuneme-ka murrinh mere nguddayithnemenu nga kardu-nu le purungarrununeme, wurda. Mu murrinh nguddamkayith-neme ngumpanka-ka Yile neki da matha-nu le paningarrunemenu, kardu pana ngarra mukmuk mangannhimarta wurran-ya. I ngankuneme ngumamnarruneme-ka murrinh numanabathnu nuru i nariwaknu nuru Yile neki-yu. I ngankuneme-ka murrinh mere ngadha thathpi ngerra-narrukthukthaneme nguye i mere ngadha ngerranarruyirrarartthaneme nguye, wurda. Mu ngankuneme marda pepe ngumebaththaneme ngurne-ka kardu thathpirr ngarra murrinh da nhini-re ngarramnankuyerrneme-yu.
5 I ngana deyida nanki the numammath ngankuneme-ka murrinh mere ngadha kanthanhinh nguddininarruyiththaneme nguye i ngankuneme-ka mere wertmarnti nguyedhaneme i mere ngadha ku mani nanki ngumenankumartthaneme, wurda. I Yile neki-ka the deyida kanthin nhini-yu.
6 I ngankuneme-ka mere marda ngumenankurtthaneme nerrangankuri-parldhaneme ngankuneme-yu. I mere ngadha marda ngumenkurt-thaneme kardu ngamere pana ngatha-re perrangankuriparldhaneme-yu, wurda.
7 Nga. Jesus Christ-ka banngankupakneme ngankuneme-yu ku apostle nukunu-yu, mu nhini ngankuneme-ka mere ngumenankurerdadhaneme nguye murrinh thathpi ngarra nukunu numebaththa nuri-yu, wurda. Mu

ngankuneme-ka mange thawath da matha ngurnenarrudhaneme mange nginipunh pana mani-ya kalekale thawath dimnge ngarra wakal bingti nigunu-ya.
8 Mu ngankuneme-ka marda thathpirr ngumamnankurtneme ngarra nanki-yu i nhini-ka nguddamnarruyithneme murrinh thathpi patha ngarra Yile neki nukunu-yu. I ngankuneme-ka ngerremnarrumutneme i ngumamnankumanpi-da-matha-neme ngarra nanki-yu.
9 I nga kardu. Nanki-ka the mana nanthin nawa ngarra ngankuneme-re ngardedhaneme ngarra nanki-yu, ngankuneme-ka wurlk ngala ngardedhaneme da bere matha wangu-ya. I nhini ngankuneme-ka mere warda ngarra ngumenankurdardadhaneme ku mani-nu i mi-nu-yu da nhini-re ngarra murrinh ngarrininankuyelerrdhaneme ngurne murrinh thathpi patha ngarra Yile neki nukunu-ya.
10 I nanki kardu ngarra murrinh thathpi nhini nanthin numpan-ka the-wa numammath da mange yuthpan da matha ngumenarrudhaneme ngurne i mere ngadha ngumenarrurdarrithakthaneme ngarne, wurda. I Yile neki-ka the deyida kanthin nhini-yu.
11 I nanki-ka the deyida nanthin ngankuneme-ka bere ngatha wangu ngumenankumanpidhaneme ngurne nginipunh kardu yileyile mani-ya mammanpi ngarra wakal nukunu-ya.
12 I ngumenankuyedhaneme ngurne i ngarrininankumardarlmurldhaneme ngurne i bere ngatha wangu murrinh ngumenarrudhaneme ngurne da mange patha da matha nurunu i nhini Yile neki-ka le da matha pinarranu nhini-yu. I nhini da nakurl-te-ka da kangkarl wangu nuyunu ngarra Yile neki i kardu nukunu da matha nuyunanu ngarra da nukunu ngala lelunhka nhini-ya.
13 I bere kanhi deyida da mange numi-yu, ngankuneme-ka ngarramkariparlneme ngumpanka Yile neki-yu. Da marra-re ngarra murrinh thathpi nukunu ngarramnankuyerrneme, nanki-ka nubinthepup i murrinh warda numammath nhini-yu. I nanki-ka the-wa nanthin murrinh nhini-ka murrinh thathpi ngarra Yile neki thangunu-wa nhini-yu, mu mere kardu thangunu, wurda. I nhini-ka murrinh yuthpan thathpirr-wa nhini-yu. I bere murrinh nukunu nhini-ka wurdannanthethith warda wurran da mange patha ngarra Yile neki nukunu wangu-yu.
14 I bere ngarra kardu darrikardu nanki-ka da mange tetemanthay ngala warda pubannarrapak, nhini nanki-ka murrinh thathpi ngarra Yile neki weyida numamnabath numpan nhini-yu.
I da mange tetemanthay ngala nginipunh nhini mani-ya pumampirra deyida kardu ngarra Yile neki nukunu ngarra da nan wangu Judea. Kardu nhini deyida wanku parraniriwaktha purni da mange ngarra Kangkarlmawu nukunu-yu, i nhini kardu darrikardu pigunu da matha kardu Jews-ya da tetemanthay ngala pubanpirrapak nhini-yu.
15 Mu kardu-ka Jews nhini-wa kardu-yu ngarra pumpanmat puddantinumi Pule nekingime Jesus-yu i kardu ngalantharr ngalantharr da murntak kardu prophet-ya nhini deyida wanku punninthuktha-yu. I kardu Jews da ngatha da mange tetemanthay ngala deyida pubanngarrupakneme ngankuneme-yu. Kardu Jews nhini-ka kardu pumenanarramurlak-dadha matha purni ngarra kardu wurnangat-yu, i nhini kardu-ka mere le kanamut kuru ngarra Yile neki-yu.
16 I ngana deyida kardu nhini da ngatha murrinh mana-wa pubuyngankumadhapthaneme murrinh ngarra thathpi Yile neki-yu kardu ngarra manangka Jews-nu-yu. Kardu Jews nhini-ka mere marda kumanart kuru

kardu manangka Jews-yu murrinh kubiyepup nukun murrinh thathpi Yile neki i nhini-ka manthiyibirnu nukun nhini-yu. Kardu Jews nhini-ka bere matha wangu da mange wiye wiye pumedha purni i nhini-wa da mange wiye ngala warda pamam da tiduk nhini warda-yu murrinh pubanpunthap-yu i nhini Yile neki-ka kuy da matha warda dimpirra nhini-yu.

Nukunu Paul Derraruy-deyida-mana-wa Kardu Da Nan Thessalonica

17 Nga kardu. Ngarra ngankuneme-re ngarnamnankupart-ngadha-neme-ka bere ngatha wangu ngankuneme-yu ngubenayengkarnirn-thaneme ngarde ngarra nanki-nu-yu. I ngankuneme-ka kardu ngarnamnarruyeyngka-da-ngatha-neme nanki-nu-yu i ngerranarruruy-dha-deyida-mana-wa-neme, mu wurda.

18 Yu, ngankuneme-ka marda ngumertthaneme ngarrine ngerranarruruy-deyida-dha-mana-wa-neme. Mu ngay ngathayida Paul ngamam-ka ngenarrarurtuydha-mana-wa ngirrangi, mu wurda, nukunu ku karrath banngankumadhapneme ngankuneme-yu.

19-20 Ngankuneme-ka marda ngumertthaneme ngarde ngubenankungkardudha-deyida-mana-wa-neme-yu nhini nanki-ka le thathpirr-wa narramngarrumutneme-yu, i nhini nanki-ka ngarra Jesus weyida narrarntiwak numpan nhini-yu. I da nakurl-te warda ngarra Pule ngala nekingime Jesus-te purdiwurl-deyida kathu, ngankuneme-ka le warda paningankumardarduknemenu murrinh ngumananemenu ngarra nukunu Jesus-yu da nhini-re-nu-yu. Yu, nanki-ka le patha thathpirr narramngarrumutneme numpanka nhini nanki-ka murrinh thathpirr numanganart nanki-yu murrinh ngarra Kangkarlmawu nukunu-yu ngarramnankuyerrneme-yu.

3

1-2 Ngankuneme-ka kardu ngerranarruruydha-mana-wa-neme, mu wurda nguddamkabayneme. Mu mere ngarra warda ngarnemardamar-dadhaneme pirdithme-yu, nhini ngankunintha-ka ngurdanninthathuk Timothy warda nhini-yu, i ngankunintha-ka ngangka da wangu Athens ngininininthadha. Timothy-ka the-wa nanthin kardu pulangay ngankunintha deyida nhini-yu, i nukunu-ka wurlk deyida mamna wurran ngarra Yile neki nukunu-yu, murrinh dampunthelerr wurran-ya murrinh thelerrdhe patha ngarra Jesus Christ nukunu.

Nukunu Timothy ngurdanninthathuk ngarra nanki-nu-ka mananman-pinu kardu lurruth ngala thathpirr nurunu i kardu nuddunayemitnu thathpirr nuru ngarra Kangkarlmawu,

3 i mere narnipart nukun-yu, mange nhini thangunu-ya kardu ngarra da mange tetemanthay pubannarrapak pumpan ngarra nanki-ya. Mu da tetemanthay nhini-ka mange-ka mange ngarra Yile neki nukunu ngarra nanki-nu-yu.

4 Da marra-re ngarra ngankuneme ngardedhaneme ngarra nanki, mur-rinh ngumamnarruneme kardu-ka da tetemanthay pubunhepaknungime parni nhini-ka Jesus weyida tharntiwakngime thurran-yu. I nhini mange-ka pumannhe-da-thathpirr-ngime nawa nhini-yu?

5 Nhini weyida ngay Timothy ngurdannarrathuk-yu. Ngay-ka ngenew-errdha ngardi kardu benankardudha-yu ngarra kardu namam narnam pana-yu i kardu Jesus da ngatha kama narrarntiwak narnam-ya. Ngay

memnu mange ngay-yu, “Nukunu ku karrath kama mampuntullul pangu-yu i ngathayida kama ngurnedhaneme pangu-yu, wurda kama.”

6 I bere Timothy-ka wurdawurl kanhi wardarra kem i murrinh wurdanngarrungkarlnintha murrinh thelerrdhe patha nhini nanki-ka nuddamnayemit da thathpirr numpan ngarra Jesus-yu i marda thathpirr numanganart numpan ngarra nukunu-yu i marda numemnurt numpan ngarra nanki ngatha-yu. I nukunu mamngarrunintha nanki-ka kardu bere ngatha le narnam da ngarra marra-re ngankuneme ngardedhaneme ngarra nanki-yu. I marda thathpirr numanganart numpan kardu nubangankungkardunu-thathpirr-neme-yu, mange nginipunh pana mani-ya ngankuneme ngubanankungkardunu-thathpirr-neme-yu.

7-8 I bere nhini nanki-ka le patha da matha narramngarrumutneme i narramngankuretete-da-matha-neme da pana ngathayida da tetemanthay ngubangamkardurtneme ngumpanka marra kanhi-yu i kardu damngankuwethinneme wurran. Mu murrinh thelerrdhe nhini ngarra nanki narrarntiwak numpan Jesus da ngatha-ka, nhini-ka narramngankuretete-da-matha-neme i marda le thathpirr narramngarrumutneme nhini-yu.

9 I nhini-ka Yile neki warda ngarramkariparlneme ngumpanka nanki-nu-yu, nhini-ka le thathpirr damngarrumutneme wurran ngarra nanki thangunu weyida nhini-yu.

10 I ngankuneme-ka bere ngatha wangu ngarramkadharrpuneme ngumpanka Yile neki-yu nhini ngankuneme-ka ngubanankungkardu-deyida-nuneme nhini-yu i puy deyida wangu nguddunankuyethithnemenu nguru ngarra murrinh Kangkarlmawu nukunu-yu, murrinh pana ngarra mere da ngatha the numabath nuru.

11 I ngankuneme ngarrampunkudharrpunintha ngarnam Yile neki i Pule nekingime Jesus-ka da mayern pangarrungkarda-deyida-thathpirr-nemenu ngarra nanki-nu nganarruruynemenu-yu.

12 I ngana deyida ngarramkadharrpuneme ngarnam Pule nekingime Jesus mananmanpinu-yu marda thathpirr numenurtnu nuru ngala ngala thathpirr i kardu ngamere deyida wanku marda thathpirr numanartnu nuru-yu. I nhini nanki-ka kardu ngala thathpirr warda marda nu-menurtnu nuru mange nginipunh ngankuneme mani-ya marda thathpirr ngumamnankurtneme ngumpanka ngarra nanki-yu.

13 I nhini Pule nekingime Jesus-ka mananlurruthnu warda nhini-yu. I nanki-ka kardu thathpirr warda ngarra nukunu nurunu i da mange wiye-ka mere numabathnu nuru da nhini-nu-re ngarra nukunu purdiwurl-deyida-nu kathu kardu manhibertnungime wunku kardu nukunu wanku-yu. I nhini-ka panhimardawithnungime ngarra da kangkarl warda wangu. I nhini nekingime-ka pirramardatnungime ngarra Yile neki kumparra warra-yu kardu ngarra pathanhi-thathpirr-ngime-yu.

4

Da Ngarra Mange Yile Neki Wangu Le Mennhemarda Dim

1 Nga kardu. Murrinh numi kanhi da matha manarranu punurtalnu warda-yu. Ngankuneme nguddannankuyethithneme-ka da ngarra mange patha-nu wangu niyemanu nuru i nhini Yile neki-ka le da matha pinarranu ngarra nanki-yu. I mange-ka nhini-wa namam numpan-yu.

Nga, Jesus-ka Pule ngala nekingime, i nhini ngankuneme-ka ngumanarru-deyida-neme kardu puy deyida wangu patha nurunu.

2 Nanki-ka the-wa nanthin da mange ngarra ngankuneme
nguddannankuyethithneme-yu, da mange ngarra Pule nekingime Jesus
damngarrumutneme ngankuneme-yu.
3 Yile neki marda mangannanart wurran-ka kardu patha i tarangka
thathpirr nurunu i nenunamutnu, nhini-wa da mange ngarra Yile neki
marda mangannanart wurran nanki-nu-yu. I mere niyema nukun nuru da
mange wiye pana ngarra kardu nugarn palngun numi nukunu-yu i kardu
ngarra palngun nangkun nigunu numi nukunu-yu.
4 Nga, kardu nugarn. Yile neki marda mangannanart wurran-ka kardu
palngun denginthaletnu da mange yuthpan da matha wangu. I da mange
patha da matha kardu palngun-yu thurrungenu-yu, nhini-wa Yile neki-yu
dampamut-yu.
5 I ngana deyida mere nukun lurruth i mange mere wiye thurrun-
genu ngarra palngun nhinhi-yu, kardu nginipunh pana mani-ya pamam
pumpan ngarra Yile neki mere the kumabath kuru-ya.
6 I mere nukun nabert kardu palngun ngarra kardu nugarn numi
nukunu-yu, nhini-ka da mange wiye ngala da matha nukun nana
kardu nhini-yu. Ngankuneme-ka ngumamnankumardawerrneme mur-
rinh nhini-yu da marra-re-ya, nhini Yile neki-ka da nakurlnu pur-
dunkartelnu ngarra thungku ngala kardu pana ngarra da mange wiye
nhini pamam pumpan-yu.
7 Yile neki-ka mannhingkarartngime nekingime kardu ngarra nukunu
nukun da matha. I nukunu-ka mere marda manhertngime ki da mange
wiye nhini wangu pama-nukun-ngime purru-yu, wurda. Mu nukunu
marda mangannhertngime dim-ka kardu patha da matha purrunungime i
da wiye-ka mere pumabath-nukun-ngime purru.
8 I nga. Kardu nangkal ngatha murrinh nhini kunuku-ka nhini nukunu-
ka murrinh mere kardu thangunu nungamku nhini-yu, mu nungammaku
murrinh Yile neki da matha nhini-yu, kardu pana ngarra Ngepan nukunu
bannhinginirdingime-ya.
9 I nga, kanhi murrinh numi-yu. Ngay-ka mere ngarra manarra marda
numenurtnu nuru-yu ngarra kardu Yile neki nukunu-yu, nhini nukunu-ka
wurdannanthethith wardarra nhini-yu kardu marda numemnurt numpan-
yu.
10 I namam wardarra numpan mange nhini-yu kardu ngarra
Yile neki nukunu da nan parnam Macedonia. Mu ngankuneme
ngumanarrunemenu-ka bere ngatha wangu puy marda numenurtnu nuru.
11-12 I watmam da matha nurunu. I da ngarra mange nanki da
matha numeyebiyenu nuru. I wurlk niyemanu nuru, i nhini nanki-ka
niranupe nuru ngarra nanki ngatha-yu. I mere warda nantharrpunu
ku mani mi dhepdhep-yu kardu ngarra ngamere-yu. I bere kardu pana
ngarra mere the kumabath kuru Yile neki-ka nhini-ka pirananthenhnu
warda kardu patha narnam nanki-yu. Nhini-wa murrinh-yu marra-re
ngumamnarruneme-yu.

Jesus Purdiwurl-deyida-nu Kathu

13 Nga kardu. Ngankuneme marda ngumamnankurtneme ngumpanka-
ka the numabathnu murrinh thathpirr murrinh ngarra kardu purni-
wuwuptha wardarra. I nhini nanki-ka mere warda pananmardathinnu
i narnikarrknu kardu nhini-nu-yu, kardu nginipunh ngamere pana mani-
ya pumpankarrk-ya kardu ngarra mere thathpirr the kumabath kuru Yile
neki-ya.

14 Nekingime-ka the thanthinngime murrinh da thathpirr kanhi-yu
Jesus yibimpup-yu i wurdankabirl Yile neki thangunu-yu. I the deyida
thanthinngime Yile neki-ka purduthuk-deyida-nu Jesus-yu kardu puyrrar-
darripupnu kardu ngarra purniwuwuptha-yu i ngarra Yile neki-nu man-
bertinu purru, kardu nhini ngarra parraniriwaktha purni ngarra Jesus
wangu kardu ngarra birnu-re pardidha-yu.
15 I nga. Murrinh kanhi ngumanarrunemenu-ka murrinh ngarra Jesus
thangunu damngarrumutneme. Nekingime kardu ngarra birnu da ngatha
thanamngime ngarra Jesus-te purru-deyida-nu kathu-ka nekingime-ka
mere ngarra nukun pimardawithnungime kumparra-yu, wurda. Mu
kardu ngarra Yile neki nukunu purniwuwuptha wardarra-ka kardu nhini-
wa kardu-yu puyumardawithnu kumparra-yu ngarra da kangkarl wangu
Heaven-yu.
16 Mu da nhini-nu-re ngarra Jesus-te kathu purdiwurlnu-ka, marra-
re warra ngadha-ka, kaykay ngala nimin pubiyepupnungime-ya. I bere
pubiyepupnungime murrinh ngerren da matha ngarra ku angel ku pule
ngala thangunu-ya. I nhini mana-ka nekingime pubiyepupnungime
nanhthi trumpet warda Yile neki nukunu pirrakaynu nhini-yu. I Jesus
warda kathu purrunu da Heaven thangunu kathu. I bere kardu pana
ngarra purniwuwuptha wardarra i kardu ngarra birnu-re parraniriwaktha
purni Jesus-ka, kardu-ka nhini-wa puyumardawithnu kumparra-yu i
pubamardabinu Jesus-yu.
17 I bere nekingime kardu ngarra Yile neki nukunu i kardu ngarra
birnu da ngatha thanambirnungime da nhini-re-nu-ka, nhini nekingime
warda panhimardawithnungime i pubamardabinungime Jesus ngarra
kalakkalak i puynawerrnungime ngarra marnirra wunku kardu nhini
ngamere. I nhini thangunu nekingime-ka kardu bere matha wangu
panibirnunungime ngarra Pule nekingime Jesus-yu da ngarra Heaven
wangu-yu.
18 Bere nhini-ka nenuyelerrnu nuru i nenuretetenu nuru murrinh nhini-
yu, i nhini nanki-ka mere warda pananmardathinnu i nurukarrknu kardu
pana-nu ngarra purniwuwuptha wardarra-yu.

5

Numenuwathawatha Jesus Purdiwurl-deyida-nu Kathu

1 Nga kardu. Nanki-ka the wardarra nanthin da nhini-nu-yu ngarra
Jesus-te purdiwurl-deyida-nu kathu-yu, i nhini ngay-ka mere ngarra nukun
deyida manarra murrinh nhini-yu.
2 Nanki-ka the-wa nanthin nukunu purdiwurlnu-yu ngarra kardu-re
mere da ngatha the pumabath. Nga, kardu darrarartka mani wurran
kathu-ya ngarra kardu-re mere da ngatha the pumabath, i nhini Jesus-ka
mange nginipunh purru-deyida-nu kathu-ka ngarra mere da ngatha kardu-
re the pumabath ngarra da nhini-nu-re-yu.
3 I kardu piyemanu-ya, “Ya, kanhi-ka da watmam-wa, i da-ka berengunh-
wa.” Mu nhini-re-ka Jesus-ka da bere matha paruynu pirtpirt da matha
nginipunh kardu palngun mani kardu wakal-nu memngelu pirtpirt da
matha yidingurr nungam dim. I da nhini-re Yile neki-ka kardu wiyenpun
paninbetkutnu i bunpakpaknu kumparra warra ngarra nukunu, i nhini
kardu nhini-ka mere ngarra pumamakatnu, wurda.
4-5 Mu nga kardu. Nekingime-ka tharntiwakngime thurran da mange
ngarra Kangkarlmawu wangu-yu, i nhini-ka mangini thurrannililingime

ngarra da tina da matha mani, i mere purrungime ngarra da thipmam binhi wangu-yu, wurda. Yu, nanki-ka kardu Kangkarlmawu nukunu-wa i ngarra da ngunga da matha numpannilili, i nhini-ka mere warda nubengkabatnu nhini-yu ngarra nukunu-re kathu purdiwurlnu-yu. Nhini nanki-ka the wardarra numammath ngarra nukunu-nu-yu.

6 I mere nuyuyekum nukun ngarra Jesus purdiwurl-deyida-nu kathu-yu kardu nginipunh pana mani ngarra puyenthekum wardarra nukunu-nu-yu. Mu nuyunabirlbirl da matha-nu, i numenuwathawathanu i numenuyit da matha-nu nuyu nhini-yu.

7 Da ngarra thipinhi-ka kardu-ka ngurrnguwarl parnam i mere narnibirl-birl. I kura murlak parnamkurdugurduk, i mere kumenuyit kuru.

8 Mu nekingime thurranngime-ka ngarra ngunga da matha, nhini-ka pumenanuyit da matha-nungime pi. I nekingime-ka bere ngatha wangu purdunayemitngime purru ngarra Yile neki-yu i marda pumart-ngime purru. I da-ka nhini thangunu-wa pirranhipenungime pani-yu. I nekingime-ka bere ngatha wangu pinamardamardanungime Jesus-nu purdiwurl-deyida-nu kathu. I da nhini-nu-re panhimardawithnungime da ngarra nukunu wangu dim.

9-10 Yile neki mannhingkarartngime nekingime nhini-ka marda man-gannhertngime manhiyibirnunu-wa-ngime nekingime-yu. Nukunu-ka mere marda manhertngime ki kunhirikerdek-nukun-ngime-yu, wurda. Mu nukunu-ka wurdannhethukngime Pule nekingime Jesus Christ kardu yib-innhepupngime i manhiyibirnungime nekingime-yu, i nhini da nakurlnu-ka bere matha wangu panibirnununungime ngarra da nukunu-yu.

Bere ngarra Jesus-te purdiwurl-deyida-nu kathu-ka nekingime-ka kardu birnu da ngatha kama panibirnununungime i kardu makardu-nu kama-ya kardu puwuwupnu-wardarra-ngime-ya. Mu kardu-ka panibirnunu-weyida-ngime ngarra da nukunu-yu da bere matha wangu-yu.

11 Nhini-ka bere ngatha wangu numenumanpi nuru i neretete nuru da mange nginipunh marra kanhi mani namam numpan-ya.

Murrinh Kanhi Ngarra Nungantal Warda

12 I bere nga. Ngankuneme ngumanarruneme-ka bere matha wangu kardu nubirrayewup nuru i murrinh numarrabath nuru kardu kumparra kumparra pana ngarra puddannanthethith pumpan murrinh da mange ngarra Yile neki nukunu wangu i wurlk ngala pumamna pumpan.

13 I da mange patha numarra nuru kardu nhini-yu i kardu marda numanart nuru, nhini-ka kardu pumamnanmanpi-wa pumpan nhini-yu. I kardu wurnangat warda ngatha marda pekpek numenubath nuru nhini-yu mange nanki ngatha-yu.

14 I nga. Murrinh numarranu wangu i numanmardawerr wangu kardu ngarra mere wurlk le karni, nhini-ka mange mere Yile neki nukunu nhini-yu. I nantetete kardu pana ngarra dampunpethin wurran i numanmanpi kardu ngarra da tetemanthay pubangarnurt pumpan. I kardu watmam da matha nururra kardu ngarra terert-yu.

15 I kardu nangkal ngatha kanhingurru-ka mere deyida thurdunawerl thu kuy-yu. Mu nubunmadhap kardu mange nhini pamam pumpan-yu. Mu da mange patha da matha nuru mange nanki ngatha-yu i kardu wurnangat warda ngatha.

16 I bere matha wangu marda le nuru,

17 i bere matha wangu nuddunayith nuru ngarra Yile neki-yu.

18 I bere matha wangu nariparl nuru ngarra nukunu-yu, da pana ngathayida ngarra da patha-re nubangarnurt numpan i da pana ngathayida ngarra da tetemanthay nubangarnurt numpan. Nhini-wa da mange nuru ngarra Yile neki marda mangannanart wurran-yu, nhini-ka Jesus Christ-ka Pule ngala nanki-wa nhini-yu, i kumparra da matha nubanpak numpan nukunu-yu.
19 I mere nukun nubumadhap Ngepan Yile neki nukunu-yu mananmanpinu purru-yu.
20 I mere nukun murrinh narnimapart kardu pana ngarra murrinh mam wurran, "Ngay-ka murrinh thathpi Kangkarlmawu ngurdamyith ngurran."
21 Mu nubunthap mani murrinh nhini-yu murrinh thathpirr kama-ya i wurda kama-ya. I nuddunthap nanhthi da mange da terert da matha. I bere matha wangu numayit nuru da patha-yu,
22 i nuntikat nuru da ngarra mange wiye terert nukun-yu.
23 I nhini Yile neki ngarra marda pekpek dannhemutngime wurran-ka ngarramkadharrpuneme ngumpanka kardu mananmanpinu purru kardu bere matha wangu patha da matha nurunu. I ngankuneme ngarramkadharrpuneme ngumpanka nginipunh nanki-nu i ngepan nanki-nu mananginikatnu purru patha da matha i ngarra Pule nekingime Jesus Christ da mana kathu purdiwurlnu.
24 Yu bere. Nukunu-ka bere matha wangu mananmanpinu purru i pirrananpenu purru ngarra nanki-yu. Nhini nukunu-ka memnanmangkart i nukunu-ka da bere matha wangu da mange nhini mam wurran ngarra murrinh nukunu thangunu mam-yu.
25 I nanki-ka bere matha wangu nangarrudharrpuneme nuru Yile neki-yu kardu mangankumanpinemenu purru ngankuneme i pirrangankupe-nuneme purru.
26 I kardu marda le nenumut nuru i pulangay da matha nuru kardu ngarra Yile neki nukunu-yu, kardu nginipunh ngathan nanki deyida mani pulangay numampirra numpan-ya.
27 I ngay kanhi Paul marda mangannanart ngurran-ka kardu murrinh kanhi rit numarranu kardu ngarra Yile neki nukunu ngatha pumpan-ya. Murrinh kanhi ngay mamnarra-ka nhini ngay the-wa nganthin Jesus-ka marda warda ngatha manganart kardu wurnangat pubiyepupnu puru murrinh kanhi-yu.
28 I ngay-ka ngantharrpu ngurran Pule nekingime Jesus Christ nanki-nu-yu da bere matha wangu pirrananpenu purru i da mange patha da matha manarranu purru. Bere murrinh-yu.

2 Thessalonians

1 Murrinh kanhi-ka ngankuneme thangunu Paul, Silas i Timothy nanki-
nu ngarra da nan narnam Thessalonica. Ngankuneme ngarramnarrurilil-
neme nanki-nu kardu ngarra Yile neki nukunu narnam pana i Pule
nekingime Jesus Christ nukunu deyida wanku numpan.
2 Ngankuneme-ka Yile neki i Pule nekingime Jesus Christ ngarram-
narrudharrpuneme ngarnam da mange patha pumanarrununintha pa i
marda pekpek panarrumutmutnunintha pa.

Jesus Wurran Kathu i Yile Neki Kardu Buynumardapaknu Ngarra Nukunu Kumparra Warra

3 Nga kardu. Ngankuneme-ka bere matha wangu ngarramkari-
parlneme ngarnam Yile neki nanki-nu-yu i nhini-wa mange yuthpan
ngumamkaneme ngumpanka-yu. Ngankuneme ngarramkariparlneme
ngumpanka nhini nanki-ka nuddamnayemit numpan Jesus puy ngala da
matha wangu i marda thathpirr numemnurt numpan puy ngala da matha
wangu ngarra nanki ngatha-yu.
4 Ngankuneme-ka le ngumemnarrumardaneme nanki-nu-yu, i nhini
ngankuneme-ka nguddampirruyithneme ngumpanka ngarra kardu
ngamere ngarra Yile neki nukunu, nanki-ka murrinh bere ngatha wangu
numamyit numpan murrinh thathpi ngarra Kangkarlmawu nukunu-
yu. I nuddamnayemit numpan-yu da pana ngathayida ngarra kardu-re
pumamnarrarithuk-te pumpan i da tetemanthay pubannarrapak pumpan-
yu.
5 I da ngarra tetemanthay nhini-re-ka ngarra Kangkarlmawu da matha
nuddunayemitnu nuru kardu mananmanpinu purru-yu. I nhini nukunu-
ka mananmanpinu thathpirr nhini-yu i mananlurruthnu. I nhini nanki-ka
kardu thathpirr warda nuyunu da nhini-nu-re ngarra da ngarra nukunu
nuyunu. Nhini-wa da mange ngarra Yile neki marda mangannanart
wurran-yu, i da-ka patha-wa nhini-yu.
6 Yu, Yile neki-ka da mange yuthpan da matha mam wurran nhini-yu. I
nukunu-ka da tetemanthay deyida purdurrangkarlnu kardu nhini ngarra
da tetemanthay pubannarrapak pumpan-yu.
7 I nukunu-ka mayerrarrnu da tetemanthay nhini thangunu ngarra
kardu-re pubannhepakngime pumpan da nakurlnu da nhini-nu-re ngarra
Pule nekingime Jesus Christ-te purrunu kathu ngarra da kangkarl
thangunu kathu. I nukunu-ka penungkarrnu wunku lurruth ngala wunku
ku angel nukunu wanku.
8 I thungku deyida wanku mabathnu purru puwemathnu purru. I
da tetemanthay ngala warda burrapaknu kardu pana ngarra “Wurda”
pumenadha pardi parraningkatmittha purni Yile neki. I kardu pana deyida
ngarra mere murrinh pumenabaththa parni murrinh thathpi patha ngarra
Pule nekingime Jesus-yu.
9 I nhini-ka purdunkartelnu warda kardu nhini-yu i da ngarra wiye bere
matha wangu parninu pangu da. I mere ngarra deyida pubangkardunu
Yile neki-yu i da ngarra patha nukunu-yu i lurruth nukunu-yu.
10 Da-ka nhini-wa pamanu-yu da nhini-nu-re ngarra Jesus-te purdiwurl-
deyida-nu kathu-yu. I kardu ngarra nukunu-ka pariparlnu parni i
pumenamardatnu ngarra nukunu-yu, kardu pana-ya ngarra murrinh

thathpi nukunu pumamnabath pumpan-yu. I nanki deyida wanku nariparlnu-yu i numenamardatnu-yu, nhini nanki-ka murrinh ngarra nukunu thangunu numamnabath numpan nhini-yu da ngarra marra-re nguddamnarruyithneme ngankuneme-yu.

11-12 Da-ka nhini weyida Yile neki bere matha wangu ngarramkadharrpuneme ngumpanka-yu mananmanpinu purru da mange yuthpan da matha numabathnu nuru da mange ngarra marda mangannanart dim nanki nukunu-yu. I ngana deyida mananmanpinu purru lurruth ngarra nukunu-re da mange yuthpan patha numabathnu nuru ngarra nanki ngatha marda numanganart numpan-yu, nhini nanki-ka murrinh ngarra nukunu thangunu numamnabath numpan. I nhini thangunu warda kardu wurnangat-ka the pumabathnu Pule nekingime Jesus-ka ngala da matha i nhini-ka pariparlnu warda puru nukunu-yu. I nukunu deyida panantiparlnu nanki ngarra kardu nukunu-yu. Mange-ka nginipunh nhini mani-wa Yile neki i Pule nekingime Jesus Christ-yu da mange patha da matha pumamnarrunintha pumpanka-yu.

2

Murrinh Kardu Wiye Thathpirr Paruynu

1 Nga kardu. Ngay-ka ngurdinarrayithnu murrinh da ngarra Pule nekingime Jesus Christ purdiwurl-deyida-nu kathu, i nekingime-ka pubamardabinungime i puynawerrnungime ngarra nukunu-ya.

2 Mu nga. Mere nenuwinhithputh nukun nuru i mere newerr nukun narni, Jesus-ka mere da ngatha wurridha. Mu kardu ngamere-ka parramnarrayirrarart pumpan ngankuneme mana-wa murrinh ngamamkaneme Pule nekingime Jesus-ka pangarntuy wardarra. Mu wurda, nukunu-ka mere da ngatha deruydha. Ngankuneme-ka mere murrinh ngumedhaneme i mere ngerrarilildhaneme murrinh-yu Jesus-ka pangarntuy wardarra.

3 Mu kardu mere nubirrayepup nukun kardu pana ngarra murrinh pamam pumpan Jesus-ka pangarntuy wardarra, i mere nukun kumanankardarrath murrinh nhini-re-yu.

Mu nga, da-ka mange-ka kanhi-wa nimin ngarra Jesus purdiwurl deyidanu kathu-yu. Marra-re warra ngadha-ka kardu wurnangat "Wurda" pumananu ngarra Yile neki i pangkatmitnu. I nhini thangunu-ka kardu wiye numi nhini-ka paruynu warda i penungkarrnu, kardu nhini-ya ngarra da wiye thathpirr pabangnu purru-yu.

4 I kardu wiye nhini-ka ngarra Yile neki thu kuy purrunanu i kardu warda buynupaknu kumparra warra pinpewalnu ngala ngarra kardu wurnangat warda ngatha. I nukunu-ka bunthappepnu purru kardu ngarra Kangkarlmawu thathpirr parrarntiwak pumpan-ya i kardu ngarra Kangkarlmawu thirrukduk parrarntiwak pumpan. I nukunu kardu ngala da matha buynupaknu purru kardu-nu pariwaknu puru. I nukunu kardu wiye nhini-ka panirdinu ngathayida ngarra thelput ngala Yile neki nukun da Jerusalem wangu. I murrinh parrayirratnu warda i pamanu warda, "Ngay da matha Kangkarlmawu-yu."

5 Mu murrinh nhini ngay-ka berengunh mamnarra ngurdamnarrayith ngarra ngardedhaneme da marra-re-ya ngarra nanki-ya. I murrinh nhini-ka the da ngatha nanthin, nawa?

6 Kardu wiye nhini-ka mere da ngatha karuy kirra mu nhini-ka kardu numi deyida kathu marnarda kanam nhini-yu. I nanki-ka the-wa

numammath kardu nhini-yu marnarda kanam-yu. Mu da nakurlnu kardu wiye nhini-ka purrunu kathu da ngarra Yile neki-re purdunamurlnu-yu.
7 Kardu-ka da mange wiye wardarra pamam pumpan nhini-yu. Mu kardu numi da matha mampunnarda kanam kardu-yu da mange wiye thathpirr piyemanu puru. I kardu nhini-wa ngarra mampunnarda kanam da nakurlnu-yu Yile neki-re mabertnu i pangu-nu wangu punguyegaynu.
8 I bere da-ka nhini-nu-re-wa paruynu i penungkarrnu kardu wiye thathpirr nhini-yu. Mu Pule nekingime Jesus-ka purrunu kathu i pubatnu kardu wiye nhini-yu nanhthi ngirtkirt ngarra nukunu-re purduwinu i nanhthi ngarra palarrangnu pengkardinu nhini-re-yu.
9-10 I ngarra nukunu-re kardu wiye thathpirr nhini purrunu kathu wunku lurruth ngala ku karrath thangunu kathu panamutnu i nhini-ka da mange ngala ngala da matha pamanu pani. I nhini kardu wurnangat-ka pumenamardatnu nhini-yu. Mu da mange ngala ngala nhini pamanu purru-ka mange thirrukduk-wa i da mange wiye da matha. I nukunu nhini kardu wiye-ka da mange parrakthuknu pani i parrayirrarartnu pani kardu wiyenpun pana ngarra mere marda pumerttha punni i mere pumenabaththa punni Yile neki-yu. I nhini Yile neki-ka mere warda ngarra menthibirnudha ngarra thungku ngala nhini wangu-yu da ngarra pumpan-yu.
11 Kardu nhini-ka mere marda pumerttha punni murrinh thathpirr-yu nhini Yile neki-ka wurdanpirramurl wardarra murrinh thirrukduk-ka pumammath warda pumpan nhini-yu.
12 Kardu nhini-ka mere marda pumerttha punni murrinh thathpirr-yu, mu da mange wiye da matha le pardidha-yu. I nhini Yile neki-ka da nakurl-nu-re murrinh marranu, “Nanki-ka da mange wiye da matha numedha nardi i nhini ngay-ka ngurdunankartelnu pangu warda wangu ngarra thungku ngala nhini-yu.”

Yile Neki Memnanmangkart i Mamnanthibirnu

13 Nga kardu. Pule nekingime Jesus-ka marda mangannanart thathpirr wurran nanki-yu. I ngankuneme-ka kardu bere matha wangu ngar-ramkariparlneme ngumpanka Yile neki-yu nanki-nu-yu, nhini nukunu-ka memnanmangkart nanki-nu da ngarra marra-re kathu, kardu manan-thibirnunu. I nanki-ka murrinh thathpirr numamnabath murrinh ngarra thathpi nukunu-yu i Ngepan ngarra nukunu warda mamnanthibirnu i mamnanmanpi wurran nanki kardu ngarra Yile neki nukunu ngatha numpan-yu.
14 Yile neki-ka mamnanthibirnu nanki-yu i bannanpak kardu ngarra nukunu da matha ngarra ngankuneme-re murrinh thathpi patha ngarra nukunu ngumamnarruneme-yu. I nhini nanki-ka bere matha wangu narnibirnunu ngarra Pule nekingime Jesus Christ-yu da ngarra Heaven wangu da ngarra lelunhka-ya.
15 I nhini kardu-ka lurruth ngala da matha nurunu i bere ngatha wangu numayitnu nuru murrinh thathpi nhini ngarra ngankuneme nguddannankuyethithneme-yu ngarra thathpi ngankuneme-re-yu i mur-rinh ngarra ngankuneme ngarrimkarililneme-re-yu.
16-17 I bere ngankuneme-ka ngarramkadharrpuneme ngumpanka Pule nekingime Jesus Christ i Yile neki kardu manantetetenu nanki-yu i lurruth panarramutnu. I nhini nanki-ka kardu bere matha wangu da mange patha nuyemanu nuru i murrinh patha da matha nurungerrennu. Yile neki-ka marda mangannhertngime wurran i da mange patha da matha

mannhengime wurran. I le dannhemutmutngime wurran da bere matha wangu. I nekingime-ka the thanthinngime kardu bere matha wangu panibirnunungime ngarra nukunu-yu.

3

1 Kanhi-wa murrinh punurtalnu warda-yu. Mu nga, kardu nangar-rudharrpuneme Yile neki ngankuneme-nu murrinh ngarra thathpi Pule nekingime Jesus nukunu-nu ngubulangnuneme nguru da pana ngangka-re pirtpirt da matha. I nhini kardu-ka the pumabathnu i ngala da matha pubupaknu murrinh nukunu-yu, mange nginipunh nanki deyida mani murrinh ngarra nukunu ngala nubanpak.

2 I ngana deyida nadharrpunu Yile neki kardu pirrangankupenemenu purru ngankuneme, nhini-ka kardu murlakpun i kardu wiyenpun-ka mere warda ngarra pumangarrunemenu ngankuneme-yu. Mu kardu terert thathpirr-ka mere nangkal manabath murrinh thathpi Pule nekingime Jesus-yu ngarra murrinh nguddamkayithneme ngumpanka-yu.

3 Mu nga, Pule nekingime Jesus-ka bere matha wangu mam wurran da mange ngarra murrinh thathpi nukunu thangunu mam wurran-yu. I nhini nukunu-ka mananlurruth-da-nu matha purru i pirrananpenu purru, i nhini nukunu ku karrath-ka mere warda ngarra mananpiyenu nhini-yu.

4 Pule nekingime Jesus-ka mamngankumanpineme wurran ngankuneme-yu kardu the ngumamnankubathneme ngumpanka-yu mange pana namam numpan nanki-yu. I murrinh pana wanku numpanngerren-yu murrinh ngarra ngankuneme thangunu ngumamnarruneme ngumpanka-yu.

5 I ngankuneme Yile neki ngarramkadharrpuneme ngumpanka kardu purdunanthethithnu nanki ngala tharrngini deyida wangu da mange pana thathpirr ngarra nukunu marda mangannhertngime wurran. I ngarramkadharrpuneme ngumpanka kardu purdunanthethith-deyida-nu kardu bere ngatha wangu nuddunayemitnu nuru ngarra Jesus Christ da matha.

Nekingime Wurlk-wa Pamangime Purru

6 I nga kardu. Jesus Christ-ka Pule ngala nekingime, i kanhi-wa murrinh numi-yu ngarra nukunu thangunu ngumanarrunemenu-yu. Nanki-ka mere nubanlet nukun kardu pana tharrwunngini pana-yu kardu ngarra mere murrinh kumangarrubathneme kuru murrinh ngarra marra-re ngumamnarruneme ngankuneme-yu.

7-8 Mu nanki-ka the nanthin ngarra ngankuneme-yu numangankurart-neme nuru-yu. Nga. Ngarra ngankuneme-re ngardedhaneme ngarra nanki, ngankuneme-ka mere tharrngini ngarnedhaneme, wurda. Mu ngankuneme-ka bere matha wangu wurlk ngala ngardedhaneme i nhini-ka mere warda ngarra ngerranankudharrpudhaneme i ngumenankurdar-dadhaneme mi dhepdhep-nu-yu i ku mani-nu-yu. Mu kardu pana ngarra mi dhepdhep parraningarrumutmutthaneme parde-ka ngankuneme-ka ngarrampirrumut-deyida-neme ku mani mi nhini-nu-yu.

9 Nhini-wa mange ngumedhaneme ngurne-yu, nhini nanki-ka numangankurart-da-nu-matha-neme nuru. Kangkarlmawu wurdanngankuthukneme ngankuneme wunku murrinh ngarra nukunu kardu nanki-nu, i nhini ngankuneme-ka ngerranankudharrpudha-wa-neme nawa mi dhepdhep-nu-yu i numengankurnarnadha-wa-neme nawa? Mu wurda, ngankuneme-ka wurlk da matha ngumedhaneme

ngarde i ngarramnankungkarrneme da ngarra mange nhini-nu wangu-yu
numangankurartneme-yu.
10 I ngana deyida ngankuneme-ka ngumenarrudhaneme ngarde mur-
rinh kanhi, “Kardu nangkal ngatha mere marda mart wurlk kama kani-ka
nhini nukunu-ka mere ngarra kama kulath mi-yu.”
11 I murrinh nhini ngumanarruneme-deyida-nu nhini ngankuneme
nguyempirruyepupneme-ka kardu pana parnam ngamere kardu thar-
rwunngini bere matha wangu kardu pangannanmath parnam.
12 Mu Jesus Christ-ka Pule ngala nekingime i nhini ngankuneme ngumar-
runemenu kardu nhini-yu i murrinh ngumankumardawerrnemenu kardu
watmam da matha parninu i wurlk puyemanu puru, i nhini-ka mi warda
peyim puyemanu puru nanhthi purrkpurrk i mi dhepdhep-nu-yu.
13 I nanki-ka da mange patha da ngatha nuyema nuru i mere nukun
numadhap mange patha pana namam numpan-yu.
14 Mu nga. Kardu ngamere kama pana da parnam mere murrinh
kubiyepup i mere murrinh kumabath murrinh kanhi-yu ngarra ngarram-
narrurililneme nanki-nu-yu. Mu nhini-ka niranthenhnu kardu nhini-yu i
narninpartnu ngadha, i nhini pigunu-ka yidiwe warda parninu nhini-yu.
15 Mu mere narninpart thathpirr kardu nhini-yu i mere
kumananmardaraki nukun, mu kardu numanmardawerr-da-nu
matha mange nginipunh pana deyida mani ngarra ngathan nanki
numanpunmardawerr-ya.
16 Bere Yile neki da matha da marda pekpek dannhemutngime wurran-
yu. Mu ngay deyida Paul-ka ngantharrpu nganam marda pekpek-nu bere
matha wangu panarramutnu purru. I Pule nekingime Jesus ngantharrpu
nganam kardu bere matha wangu pirrananpenu purru nanki-yu.
17 I bere, ngay Paul-ka murrinh tiduk kanhi mange ngarra ngay
thathpirr warda ngarntilil. “Ngay-ka le da matha ngemnarra nanki-
yu.” Kanhi-wa da mange ngarra ngay-yu ngarntilil murrinh ngarra ngay
ngingamnurdarriwup ngurran-yu, i nhini nanki-ka the warda numabath
murrinh ngala kanhi-ka ngarra ngay thangunu. 18 I ngay-ka ngantharrpu
deyida nganam Pule nekingime Jesus Christ da bere matha wangu da
mange patha manarranu purru i pirrananpenu purru nanki-yu. Bere
murrinh-yu.

James

1 Murrinh kanhi ngay ngarntilil-ka murrinh nanki-nu kardu. Murrinh-ka ngay-ka James-wa. Yile neki-ka Pule ngala ngay i Pule Jesus Christ deyida wanku. Murrinh kanhi ngurdannarrathuk-ka kardu ngarra Yile neki nukunu narnam-ya da pana ngangka-re-ya. Kardu-ka ngarra namam narnam nanki-yu? Berengunh narnam?

Murrinh Thathpi Yile Neki Nukunu Numanabathnu Nuru

2-3 Bere kardu darrikardu ngay, murrinh kangu nubingayepupnu. Murrinh ngurdinarrayithnu-ka murrinh kardu-re puddunanthadhapnu puru kardu ngarra mana-wa murrinh numabathnu thathpirr nuru ngarra murrinh Yile neki wangu-yu. Kardu-ka da mange wiye purunarranu i pumanarrarithuknu thathpirr parni ngurradhath i da-ka tetemanthay warda pubunarrapaknu nhini-yu. Mu nanki-ka the-wa numabath nhini-yu murrinh ngarra Yile neki da matha numabath thathpirr nuru-yu i nukunu da matha nuddunayemitnu thathpirr nuru-yu. Mu kardu-ka mere nukun nunnuwinhat da ngarra tetemanthay nhini thangunu-yu i ngana deyida Yile neki-ka mere nukun deyida nunnuwinhatnintha. Mu murrinh ngarra nukunu da matha numabathnu thathpirr nuru i nhini nukunu-ka mananlurruthnu warda purru nhini-yu i le da matha warda narninu.

4 Kardu-ka da tetemanthay da matha pubunarrapaknu nhini-yu. Mu murrinh ngarra Yile neki da matha numanabath thathpirr nuru i nuddunayemitnu thathpirr nuru-yu. Mu murrinh ngarra nukunu-ka mere narnimapart murrinh-yu i mere nukun narnipart ngarra Yile neki-yu. Mu puy da matha wangu numayitnu thathpirr nuru murrinh ngarra nukunu-yu. I nhini nanki-ka kardu thathpirr warda narninu nhini-yu. I ngana deyida the numamabathnu ngarra mange Yile neki thangunu i nhini-ka murrinh warda numanabathnu nuru nhini-yu.

5 Mu mere ngatha the numabathnu da mange ngarra Yile neki wangu, nhini-ka nadharrpu warda nukunu nhini-yu i nukunu-ka pananpinhingkayithnu warda da mange ngarra nukunu wangu-yu. I nhini nanki-ka pelpith patha warda nurunu. Yile neki-ka marda mangannanart dim mange ngarra nukunu panarramutnu-yu, i marda deyida manganpunart dim mange ngarra nukunu parramutnu-yu kardu ngarra wurnangat warda ngatha-yu. Nukunu-ka mere kanankamit, wurda.

6 I ngarra nanki-re Yile neki nadharrpunu mange ngarra nukunu wangu-ka, nhini-ka murrinh da matha numabathnu mange nhini ngarra pananpinhingkayithnu-yu. Mu mere numenu nukun mange nanki-yu, “Aa, Yile neki-ka panganpinhingkayithnu kama i wurda kama.” Nhini-ka manangka mange-wa nhini-yu, wurda. Mu murrinh nginipunh nhini ngatha niyemanu nuru-ka nhini mukmuk nanki-ka nginipunh kura ngurntinh mani-wa. Kura ngurntinh-ka kanhi-re wurran i nhini-ka panterda wurran wirrirr-te da numi deyida wangu nawa. Yu, kardu nhini ngarra mere murrinh thathpirr mabath kurru ngarra Yile neki panamutnu pawinhingkayithnu, kardu nhini-ka nginipunh kura ngurntinh mani-wa mammath wurran-yu. I nukunu bemkarnirn wurran-ka pangu wangu i kanhi-re nhini-wa bemkarnirn wurran nukunu-yu.

7-8 Da ngamere ngathayida-ka nukunu nhini-ka marda manganart wurran mange ngarra Yile neki-yu i da ngamere deyida-ka da ngarra mange

nukunu da matha marda mart-yu. Nukunu-ka kardu bere matha wangu murrinh mengkarnudha wurrini i kardu mukmuk perrkenku mebaththa wurrini. I nhini-ka Yile neki mere warda dedhart ngarra nukunu warda danidharrpu-yu.

Kardu Ngamere Nanhthi Terert Panthin Parnam i Kardu Ngamere Nanhthi Ngamere Panthin Parnam

9 Bere kardu ngamere-ka nanhthi mirrkat terert panthin parnam i kardu ngamere deyida-ka nanhthi mirrkat kunungingki panthin parnam. Bere kardu pana ngarra nanhthi mirrkat kunungingki panthin-ka nhini kardu-ka le da matha karni, nhini kardu-ka wakal ngarra Yile neki nukunu-wa nhini-yu.

10-11 I kardu pana ngarra nanhthi mirrkat terert panthin-ka Yile neki-ka dampunpinhingkayith wardarra kardu nhini-yu nanhthi mirrkat-ka mere thathpirr pule ngala ngarra kardu nhini-yu. Mu Yile neki da matha ku Pule ngala thathpirr pigunu-yu i nhini kardu-ka le da matha karni nhini-yu. I wakal Yile neki nukunu deyida wanku-yu.

Bere kardu pana ngarra Yile neki mere kurdunayemit-ka mu nanhthi mirrkat terert nukunu da matha wurdamnayemit wurran-ka, nhini nanhthi mirrkat-ka ku pule ngala nukunu da matha nhini-yu. I nukunu-ka kardu bere matha wangu benthengkarnirn wurran ngarra nanhthi mirrkat nukunu-yu. I nhini nukunu-ka kardu bere matha wangu bangam-mardarart wurran nanhthi mirrkat-yu. Mu nukunu-ka nginipunh mi purripuluwa da matha mani pangarntuy wurran ngarra da puth wangu-ya. I mi nhini pangarntuy thangunu-ka damkawarnta warda pirrim i lelunh warda pirrim. Mu nhini thangunu-ka mi-ka demkawath warda nanhthi ngunga-re thangunu-yu i mi-ka demlarrin warda nhini-yu. I mange-ka nginipunh nhini deyida mani kardu nhini-yu pupupnu ngarra nukunu-re benthengkarnirn wurran-yu i bangammardarart wurran nanhthi mirrkat-yu.

Yile Neki Mere Ngarra Manantullul Da Mange Wiye-nu

12 Kardu-ka da mange wiye purunarranu i pumanarrarithuknu thathpirr parni ngurradhath i da-ka tetemanthay warda pubunarrapaknu nhini-yu. Mu murrinh ngarra Yile neki da matha numanabath thathpirr nuru i nukunu da matha nuddunayemitnu thathpirr nuru-yu. I murrinh ngarra nukunu-ka mere narnimapart murrinh-yu i mere narnipart nukun ngarra Yile neki-yu. Mu da puy da matha wangu numayitnu thathpirr nuru murrinh ngarra nukunu-yu i nhini-ka bere matha wangu narnibirnunu ngarra nukunu da kangkarl wangu-yu, nhini-ka kardu le-wa narni nanki nhini-yu. I nanki-ka kardu wakal Yile neki nukun-wa nhini-yu. I da puy da matha wangu numayitnu nuru murrinh ngarra nukunu-yu i nhini panarramutnu narnibirnunu ngarra nukunu da matha-wa da kangkarl wangu-yu da bere matha wangu-yu. Nhini-wa murrinh thathpi Yile neki mam-yu ngarra kardu nukunu marda pumanganart pumpan-yu. I murrinh nukunu-ka murrinh thathpirr-wa nhini-yu.

13 Bere ngarra nanki-re pumanarrarithuknu puru i da mange wiye pumanantullulnu puru-ka nhini nanki-ka mere niyema nukun murrinh kanhi-yu, “Yile neki-ka mamngirullul wurran.” Nga, pirda-wa nhini-yu. Mere niyema nukun nuru thathpi nhini-yu. Yile neki-ka mere ngarra nukun manantullul nanki-yu da ngarra mange wiye wangu-yu, i ngarra kardu wurnangat warda ngatha mere ngarra nukun mantullul-yu, wurda.

Mu nukunu-ka patha da matha i mange ngarra nukunu wangu-ka patha da matha nhini-yu. I mere nangkal marullul ngarra kardu-yu.
14 Mu murrinh thathpirr-ka nanki nimin-wa numemnurullul numpan mange nanki da matha ngarra da mange wiye marda numanganart thangunu kathu numemnurullul numpan nhini-yu.
15 I nhini thangunu-ka mange wiye warda numammath numpan nhini-yu. I ngarra kardu-re da mange patha kanipart-ka i da mange wiye mabathnu purru-ka i puy da matha wangu mange wiye pamanu purru-ka nhini ngarra pupupnu-re kardu nhini-ka meninthardarrarrnu warda Yile neki-yu kardu nhini-yu.
16 Mu nga, kardu darrikardu ngay. Murrinh kanhi-ka murrinh thathpirr-wa. Yile neki-ka mere ngarra nukun manantullul nanki-yu da ngarra wiye wangu-yu. Nanki-ka the-wa numabathnu nhini-yu.
17 Mu Yile neki-ka nanhthi patha da matha nanhthi wurnangat warda ngatha dannhemutmutngime wurran. Nanhthi wiye-ka mere ngarra nukun kanhemut, mu nanhthi patha patha da matha dannhemutmutngime wurran ngarra nukunu thangunu kathu-yu, nukunu pana-ya ngarra nanhthi ngunga, merrk i pilinh mampatha.
Nga, nanhthi wul nganaka bere matha wangu wurdammathkath wurran nanhthi ngunga thangunu-yu nawa. Mu Yile neki-ka mere kurdumathkath kurru nginipunh nanhthi wul neki mani-yu. Mu nukunu-ka kardu bere matha dim-yu i nanhthi patha patha da matha dannhemutmutngime wurran.
18 I nukunu dannhemutngime-ka murrinh thathpi ngarra nukunu da matha. I nekingime-ka wakal nukunu-wa nhini-ka murrinh ngarra nukunu weyida thumamnabathngime thurran nhini-yu. I murrinh ngarra nukunu-ka murrinh da thathpirr nhini-yu. Kardu nekingime kanhi da matha wakal nukunu-yu. Nukunu mannhiwathangime-ka kardu thimpunkuwewalngime ku kanhi kurran-yu. Nginipunh nhini mani thimpunkuwewalngime mannhiwathangime nekingime-yu. Nekingime-ka wakal nukunu da matha i nhini da matha marda merttha wurrini-yu nukunu-yu da marra-re kathu-yu. I murrinh-wa thathpirr kanhi-yu.

Murrinh Thathpi Yile Neki Nukunu Nubinayepup Nuru i Murrinh Ngarra Mamnarra Niyemanu Nuru

19 Bere kardu darrikardu ngay the numabathnu kanhi-yu. Bere murrinh ngarra kardu thangunu nubirrayepup ngala da matha. Mu nuddurrayithnu kunungingki da matha. I mere kenanmardarurr nukun, mu thawath da matha narni.
20 Mu nanki ngatha penanmardarurrnu-ka nhini-ka mange mere Yile neki nukunu nhini-yu. Nukunu mere marda mart kurru mange pana ngarra demnanmardarurr-yu, mu mange ngarra nukunu-ka patha da matha nhini-yu.
21 I narnipart da-nu-matha da wiye terert ngarra nanthin narnam i murrinh numanabathnu thathpirr nuru murrinh ngarra Yile neki-yu murrinh ngarra dannhemutngime-ya. I kunungingki da matha nubuynupak i da mange ngarra nukunu da matha nariwaknu nuru i nhini-ka da bere matha wangu narninu da nakurlnu ngarra da nukunu wangu-yu.
22-23 Nga. Nubinayepup nuru murrinh ngarra Yile neki nukunu i nhini-ka patha-wa nhini-yu. I ngana deyida wangu murrinh ngarra mamnarra-ka mange thathpirr warda niyemanu nuru nhini-yu. Mu murrinh ngatha nubimnayewup numpan i murrinh ngarra mamnarra-ka mange nhini mere niyema-ka nhini nanki-ka nerremnukthuk-wa numpan nhini-yu.

I nanki-ka nginipunh kardu pana mani ngarra nanhthi klath ngadha bemnungkardu-ya. 24 I bere nungardurr warda i pamnuyekum warda ngarra kamarl nukunu-yu. I mange nginipunh nhini mani-ya panthekum nukunu-ya i nanki-ka nuyenthekum warda murrinh thathpi ngarra Yile neki-yu.

25 Nga. Yile neki mam-ka mange ngarra wiye da matha narnipartnu warda-yu i nuddunayemitnu nuru ngarra nukunu-yu, i nhini-ka mange wiye ngarra numammath numpan-ka pirrananmaputhnu warda nhini-yu. Nhini-wa murrinh thathpi nukunu-yu i murrinh nukunu-ka murrinh-wa thathpirr nhini-yu. Bere kardu nangkal ngatha murrinh ngarra nukunu binayewupnu thathpirr purru i mere kuyekum murrinh ngarra nukunu i murrinh ngarra mamna-ka mange thathpirr mam wurran-ka, kardu nhini-ka kardu le patha da matha paninu nhini-yu. I nhini Yile neki-ka mamanpinu purru da ngarra mange nukunu pariwaknu purru-yu i mange patha mananu purru ngarra kardu nhini-yu.

26 Nga. Kardu nangkal ngatha murrinh kama kanhi mani-ya, "Ngay-ka ngarntiwak-wa ngurran mange ngarra Yile neki nukunu-yu." Mu kardu nhini murrinh wiye kanamkut kanam i murrinh mampunnarrithak wurran ngarra kardu, nukunu nhini-ka kardu demnukthuk-wa kanam i mere thathpirr kariwak kurru mange ngarra Yile neki wangu-yu.

27 Mu mange thathpirr ngarra Yile neki-ka kanhi-wa. Nanki-ka numannarna-wa nuru kardu pana ngarra pumampirrarithuk pumpan-ya i da tetemanthay pubangarnurt pumpan-ya nginipunh kardu mekmunurr mani-ya i kardu mamay pana manangka yileyile i kalekale. Kardu-ka nginipunh nhini mani-wa numannarnanu nuru-yu. I ngana deyida mere nanlerr nukun kardu pana ngarra da mange wiye pumammath parnam-yu. Mu narninpart-wa kardu nhini-yu i mange wiye-ka mere numabath nuru. Nhini-wa mange Yile neki nukunu-yu. I mange ngarra marda mangannanart dim nanki-nu mange niyemanu nuru-yu.

2

Kardu Wurnangat Warda Ngatha Marda Numanartnu Nuru

1 Bere, kardu darrikardu ngay. Nanki-ka murrinh numamnabath numpan murrinh thathpi nukunu ngarra Jesus Christ-yu. Nukunu Jesus-ka Pule ngala thathpirr-wa i nukunu-ka patha thathpirr. I nanki-ka wakal Yile neki nukunu-wa. Nhini-ka mere ngatha nankukatnintha nuru kardu numi numi nhini ngatha. Kardu numi ngatha marda numanganart numpan kunungingki-ya i kardu numi ngatha marda deyida numanganart numpan ngala-ya, nhini-ka mange mere Yile neki nukunu nhini-yu.

2 Nga. Da nginipunh kanhi mani-ya. Kardu narnardi murrinh church-ya. I kardu nugarn wurrinidha wunku nanhthi kaligu patha banardidha wurrini i nanhthi ring patha wanku banamardidha wurrini i wunku ku mani ngala mebaththa wurrini. I kardu nugarn numi deyida wurrinidha kathu wunku nanhthi kaligu murntak banardidha wurrini i nukunu-ka ku mani-ka mananhthi-wa wurrinidha.

3-4 I murrinh kanhi niyemana-ya ngarra kardu pana nanhthi kaligu patha i mani ngala, "Ya kagu. Thaniwup kanhi da ngarra patha." I ngana deyida kanhi niyemana-ya ngarra kardu pana nanhthi kaligu murntak-ya i ku mani mananhthi-ya, "Ya. Kuguk mup. Nga. Thirranu pangu wangu kama, mu thaniwup kanhi kama."

Murrinh nhini mani numarrunintha-ka nhini-ka narrampunkukat-nintha da numi numi deyida kardu perrkenku nhini-yu nawa. I nanki-ka niranganpunkungkanintha i kardu numi ngala nubanpak i kardu numi pepe nubanpak. Nhini-wa da mange wiye-wa nubenayengkarnirntha nunni-yu i mere mange Yile neki nukunu nhini-yu.

5-6 Bere nga. Kardu darrikardu ngay nubingayepup deyida kathu. Kardu pana ngarra kaligu murntak i ku mani maku-ka nanki-ka pepe nubanpunpak. Mu Yile neki-ka marda-wa manganpunart wurran kardu nhini-yu. Nukunu-ka mampunkarart wakal nukunu-nu-wa nhini-yu. I nukunu-ka kardu ngala warda banpunpak nhini-yu. I kardu-ka murrinh pumamnabath pumpan-yu i parrarntiwak pumpan da mange ngarra nukunu wangu-yu i nhini-ka bere matha wangu parnibirnunu ngarra nukunu da nakurlnu-yu. Nhini-wa murrinh thathpi Yile neki mam-yu kardu ngarra marda pumanganart pumpan nukunu-yu. Mu kardu pana ngarra ku mani ngala panthin pumpan-ka kardu nhini-wa pumamnarrarithuk parnam-yu i nhini-wa da tetemanthay warda pubannarrapak pumpan-yu. I kardu nhini da ngatha pumpannanmetkut-yu i pubannannurdurdi ngarra murrinh court i ku pule ngala ngala pangu da pirangannanthenhthenh warda pumpan-yu. I kardu nhini wunku ku mani ngala panthin pumpan-ka da tetemanthay pubannarrapak pumpan-yu.

7 I ngana deyida kardu nhini-ka murrinh thathpi pumarnarrithak panam Pule ngala nekineme Jesus-yu.

8 Bere da murntak warra-ka kardu ngalantharr pana Moses danirilildha wurrini murrinh law ngarra Yile neki nukunu. I kanhi-wa murrinh law ngala thathpirr-yu i kumparra-yu. Nga. Nginipunh nhinhi mani ngatha marda nemnurt thurran-ya i nemnurnarna thurran-ya, nhini nhinhi-ka marda nanartnu thurru i nannarna-deyida-nu thurru kardu wurnangat-yu. Nhini-wa mange Yile neki nukunu-yu i nhini-wa murrinh yuthpan numayitnu nuru-yu.

9 Mu kardu ngamere ngatha ngala nubunpaknu nuru-ka i kardu ngamere deyida nubunpaknu nuru kunungingki-ya kardu nginipunh pana mani kaligu patha i ku mani ngala wanku ngala nubunpak, i kardu pana mani kaligu murntak i mani mananhthi-ka kunungingki nubunpak, mange nginipunh nhini mani-ka mange wiye-wa nhini-yu. Mu mere ngatha pana kaligu patha damangkardu i ku mani ngala wanku mange nginipunh nhini mani, wurda-wa nhini-yu. I nhini-ka nanki-ka mere numayit thathpirr nuru murrinh law ngala nhini Yile neki nukunu-yu mu numungamparl warda nhini-yu.

10 Nga. Kardu ngatha murrinh law numi Yile neki nukunu numuparlnu-ka nhini-ka nginipunh law terert warda ngatha deyida mani numungan-tharrath nhini-yu.

11 Mange nginipunh kanhi mani-ya law perrkenku nga. Law numi-ka nugarn palngun-ka mere pumenurithuk purru da mange wiye-yu. I numi-ka mere puynuthuk purru i thu purdinurinuminumi purru.

Bere nanki-ka murrinh law kumparra ngatha numamyit numpan-ya i mere mange wiye numarra ngarra palngun-yu. Mu murrinh law numi ngatha numuparlnu-ka i kardu nunmat nudduntinumi nhini-ka mange wiye da ngatha namam nhini-yu.

12 Mu bere matha wangu murrinh patha yuthpan da matha nurur-rakutkutnu ngarra kardu i mange patha da matha numarranu nuru, nhini-wa mange Yile neki nukunu-yu. I nhini nanki-ka mere warda

numabath nuru da mange wiye ngarra nanki-yu. Yile neki da matha Pule ngala thathpirr dinnhengime-yu i nhini da matha nukunu marda mangannhertngime dim da mange kardu tarangka purrunungime-yu. I da nakurl-wa-nu nukunu-ka pankararanu kardu mange ngarra nukunu parrarntiwak pumpan-ya i kardu pana mange ngarra nukunu wangu mere kariwak kuru-ya.

13 Mu nhini nanki-ka mange patha da matha numarranu nuru i numanmanpinu nuru kardu-yu nhini-wa mange ngarra Yile neki nukunu-yu i nhini nukunu-ka le warda pinarranu nhini-yu. Mu mere ngatha mange patha numarranu nuru i mere numanmanpinu nuru-ka nhini nukunu-ka mange nginipunh nhini deyida mani manarranu Yile neki-yu. Mange ngarra nukunu-ka yuthpan da matha nhini-yu the numabathnu nhini-yu.

Murrinh Thathpi Yile Neki Numanabathnu Nuru i Mange Patha Numarranu Ngarra Kardu

14 Nga. Darrikardu ngay, nubingayepup deyida kathu. Kardu ngatha kama murrinh kanhi, “Ngay-ka murrinh thathpi Yile neki nukunu mamnabath ngurran.” Mu nukunu kardu nhini-ka mange mere patha kurrurra ngarra kardu-yu i mere manmanpi kurru, nhini nukunu-ka mere thathpirr manabath kurru murrinh thathpi ngarra Yile neki-yu i nhini-ka mere kimardawith nukun da ngarra Yile neki wangu-yu.

15 Nga. Murrinh nginipunh kanhi mani-ya kardu pana ngarra Yile neki nukunu-ya nanhthi kaligu mananhthi kama panthin parnam i mi dhepdhep kama mami parnam. 16 I nhini nanki-ka murrinh numarranu, “Yu, mampa-ya, nuru warda da ngarra nanki i le warda narni i nanhthi kaligu i mi dhepdhep narnikutnu.” Wurda, nhini-ka mange mere Yile neki nukunu nhini-yu. Nanki-ka mere nerrarramuttha nanhthi-yu i mi, mu murrinh da matha numerradha-ya.

17 Nanki ngatha murrinh kanhi namam numpan, “Ngay-ka murrinh thathpi Yile neki nukunu mamnabath ngurran.” Mu nhini nanki-ka kardu mere numanmanpi nuru kardu ngamere, nhini-ka mere murrinh numanabath murrinh thathpi Yile neki nukunu-yu.

18 Nga. Kardu mani ngatha murrinh kanhi kama, “Ngay-ka murrinh thathpi Yile neki mamnabath ngurran.” Mu kardu numi deyida kama, “Ngay-ka da mange patha da matha kardu mampunmanpi ngurran.” Mu nga. Kanhi-ka murrinh thathpirr manarranu. Nanki ngatha mere mange patha nururra ngarra kardu nhini ngay-ka ngarra-re the mabathnu murrinh ngarra thathpi Yile neki nukunu numamnabath numpan-yu? Mu nga. Ngay nubangimangkardu da mange patha ngamam ngurran i nhini nanki-ka the-wa numammath ngay-ka murrinh thathpi Yile neki thathpirr mamnabath ngurran nhini-yu, nawa.

19 I nanki-ka the mana nanthin-ya Yile neki-ka numi da matha kanam i bere thathpirr nhini-yu. Mu ku karrath terert warda ngatha-ka the deyida panthin nhini-yu i perremmanham parnam i parnawerrerrerr. Mu ku-ka mere murrinh kumanabath kuru murrinh thathpi ngarra Yile neki nukunu-yu, wurda da matha.

20 Nga. Kardu nangkal ngatha murrinh kanhi mani mam wurran-ka, “Ngay-ka murrinh ngarra Yile neki mamnabath ngurran.” Mu nukunu kardu nhini-ka mere mange patha kurrurra i mere manmanpi kurru ngarra kardu-yu nukunu nhini-ka kardu demnukthuk-wa i kanamkawarrang kanam nhini-yu.

Nga. Nubingayepup murrinh perrkenku kanhi-yu i the warda numa-
bathnu nhini-yu.
21-22 Kardu ngalantharr murntak nekingime Abraham nganaka, nukunu-
ka murrinh thathpirr menabaththa wurrini murrinh ngarra Yile neki-yu
i wurdininayemittha thathpirr wurrini. I bere Yile neki kathu-ka kardu
wurdanthap i mamna, "Thipupnu pana wakal nhinhi-yu Isaac ngarra
palyirr i thawarl thu nayp-te i thurdurinuminu. Nhini-re-wa mange-yu
wakal nhinhi thurdungangkarlnu-yu." Bere ngarra Yile neki-re bamkardu
Abraham murrinh menabaththa mana i dewarldha mana-wa, nhini-ka
banmadhap warda nukunu-yu. Bere nukunu Abraham-ka murrinh bere
matha wangu menabaththa wurrini Yile neki i nhini-ka mange yuthpan
da matha nhini-yu. I nhini Yile neki-ka le warda kardinadha ngarra
Abraham-yu i mam, "Nukunu-ka kardu patha nimin-ya Abraham-yu i
murrinh ngarra ngay mamngabath thathpirr wurran." Mam Yile neki
kathu-yu. Mu nga. Nanki ngatha murrinh kanhi mani namam numpan,
"Ngay-ka murrinh thathpi Yile neki mamnabath ngurran." Nhini nanki-ka
mange niyemanu nuru Yile neki murrinh ngarra mamnarra-yu. Da mange
nginipunh Abraham mani mange thathpirr mam murrinh ngarra Yile neki
mamna-ya. Nhini-wa nanki-ka the numabathnu-yu.

23 Bere murrinh nhini nukunu kardu ngalantharr nan Moses darntilil
da murntak warra-ya murrinh ngarra Yile neki i murrinh-ka murrinh da
thathpirr nhini-yu. Murrinh-ka kanhi-wa nukunu darntilil-yu, "Nukunu
Abraham-ka murrinh thathpirr menabaththa wurrini murrinh ngarra Yile
neki-yu i wurdininayemittha wurrini i ngarra murrinh menadha wurrini-
ka mange-ka medha da thathpirr wurrini nhini-yu. I nukunu-ka kardu
patha da thathpirr nhini-yu." I nhini thangunu weyida nukunu Abraham-
ka pulangay nukunu Yile neki-wa pumenadha punni-yu.
24 Nhini-wa nanki the numabathnu-yu. Kardu pana murrinh ngarra
mamnabath wurran Yile neki i mange patha mampirra i mampunpmanpi
wurran ngarra kardu-yu, nhini Yile neki-ka mananu warda, "Nukunu-ka
kardu patha-wa thathpirr pangu-yu i marda pekpek wurrannga ngarra
ngay-yu." Mu kardu ngatha murrinh mam wurran, "Ngay-ka murrinh
thathpi ngarra Yile neki mamnabath ngurran." Mu nukunu kardu nhini-ka
mere mange patha kurrurra ngarra kardu i mere manmanpi kurru, nhini-
ka Yile neki-ka mananu warda, "Nukunu-ka kardu mere patha thathpirr
pangu-yu i mere marda pekpek kurrunga ngarra ngay-yu."

25 I kanhi deyida murrinh numi-yu. Murrinh kardu palngun murntak
Rahab nganaka. Nigunu-ka kardu wiye kardidha. Mu nigunu-ka
kardu nugarn perrkenku mampunkuyibirnunintha kardu ngarra Yile neki
nukunu. Nigunu-ka wurdanpunkungathnintha kardu murlakpun nukun.
I nhini thangunu-ka wurdanpunkuthuknintha mayern numi deyida-
re i nhini-ka pumampunkumakat-warda-nintha nhini-yu kardu ngarra
murlakpun nhini-yu. I nigunu-ka mange patha warda mampirrunintha i
mampunkumanpinintha kardu nugarn perrkenku nhini-yu. I nhini-ka Yile
neki-ka le warda kardingedha ngarra nigunu Rahab-yu. I mam, "Nigunu-
ka kardu patha nimin-ya Rahab-yu i marda pekpek wurrannga ngarra
ngay-yu."

26 Bere kardu nangkal ngatha murrinh kanhi mani mam wurran-ya,
"Ngay-ka murrinh ngarra Yile neki mamnabath ngurran." Mu nukunu
kardu nhini-ka mere mange patha kurrurra i mere manmanpi kurru
ngarra kardu-yu, nhini nukunu-ka kardu nginipunh yibimpup deyida

mani, kardu kanamkawarrang-wa nhini-yu. Mu da thathpirr-ka mange patha da matha nururra ngarra kardu-yu i numanmanpinu nuru.

3

Murrinh Nanhthi Thathpi

1 Nga. Kardu darrikardu ngay nubingayepup deyida kathu. Nanki-ka kardu ngamere da matha marda numanartnu nuru kardu nuddun-thethithnu nuru. Nga. Yile neki-ka dirranganpunka wurran kardu wur-nangat warda ngatha, mu nekineme ngarra kardu thurdanpunkuyethith-neme thurran murrinh ngarra Yile neki-ka nhini nukunu-ka manta da matha dirranganhingkaneme wurran.

2 Bere nekineme-ka mere thathpirr pariwakneme purru mange ngarra Yile neki-yu da bere matha wangu-yu. Mu da numi ngathayida-re da mange thampinherrarr thurran nhini-ka mere thathpirr pubeyengkarnirn nhini-yu ngarra murrinh-te thurdampirrayithneme thurran-yu. Mu kardu nangkal ngatha murrinh thathpirr kurduyith kurru da bere matha wangu nhini nukunu-ka kardu thathpirr-wa nhini-yu. I thathpi ngarra nukunu mamyit wurran-ka nhini nukunu-ka memnuyit deyida wurran nginipunh ngarra nukunu-yu. I kardu nangkal ngatha thathpi nukunu mamyit wurran-ka nhini nukunu-ka kardu-wa thathpirr nhini-yu.

3 Nga. The mana nanthin nawa ku nintu-yu. Nanhthi bridle bit nganaka thubanthawirdi ngarra ku thathpi nintu. I thunganthawirurr nganaka i thurdanthawirduy ku nintu-yu kanhi wangu, pangu wangu ngarra neki marda thumanganart-yu. I ku nintu-ka thumamyit thurran nanhthi bridle bit da matha-re ngarra thathpi nukunu-yu.

4 I ngana deyida tharntu ngala the mana nanthin nawa wunku nanhthi minthil. Wirrirr ngala panterda wurran, mu ku pule ngala ngarra nanhthi tharntu ngala-ka marlurluy wurran pangu kathu pirrim tiduk nanhthi nan-ya rudder. Nukunu-ka tharntu marlurluy wurran kanhi-re i kanhi-re ngarra marda manganart-yu nanhthi nan-te rudder.

5 Nanhthi bridle bit i nanhthi rudder-ka nanhthi kunungingki-wa nhini-yu. I nanhthi thathpi nekingime-ka kunungingki deyida nawa, mu murrinh-ka ngala weyida thanamngerren-yu.

Nga. Thungku matthith nganaka narilil thungku-ka kunungingki nawa? Mu naritut ngatha parnu larrin-ka thungku-ka bamlang-ka ngala warda ngatha nhini-yu i dempurl wurran da ngala da matha.

6 Murrinh thathpi neki-ka nginipunh thungku deyida mani mam wurran. Bamlang wurran pana-re-ya murrinh ngerren ngarra da wiye da mana manhima. I nhini-ka da-ka wiye da matha nhini-yu kardu ngarra marra-re nubammat kathu-ya i kardu ngarra nuyuwuwup-da-nu mana. I ku karrath-ka ku pule ngala wurrannhengime ngarra thathpi-yu ngarra nekingime-re murrinh da wiye thurrankutkutngime-yu.

7 Nga. Bere kardu mani-ya ku mampunkathan wurran ku wur-nangat warda ngatha ku murrirrbe-ya, ku wililime, ku parlakmemnu, ku kanamkertkert-ya, ku ngurlmirl-ya, ku wurnangat warda ngatha mampunkathan-yu, nawa.

8 Mu mere nangkal ngadha mayit i mangkathan nanhthi thathpi-yu, wurda. Nanhthi thathpi-ka bere matha wangu wiye kanam i nanhthi-ka walmamka-wa nginipunh ku pangkuy murlak wunku nanhthi yarrwarl mamparlparl wurran.

9 I nanhthi thathpi-re tharntiparl thanam ngarra Yile neki i thampunthelk thanam murrinh wiye ngarra kardu wunku nanhthi thathpi nhini da ngatha-re. Kardu pana ngarra Yile neki mampunpatha nginipunh nukunu deyida mani-ka nhini-ka thampunthelk thanam nhini-yu i murrinh thumampunnarrithak thanam nhini-yu.
10 Yile neki tharntiparl thanam i kardu thampunthelk thanam i thumampunnarrithak thanam wunku nanhthi thathpi nhini da ngatha-re mu nhini-ka mange wiye-wa nhini-yu. Kardu darrikardu ngay, nhini-ka manangka mange-wa nhini-yu.
11 Nga. Kura kamarl-ka mange mere nginipunh nhini mani kama kirra. Kura patha i kura lalingkin-ka mere kunguninthawuy ngarra weyi numi thangunu kathu-yu, wurda.
12 I nga numi-yu. Thay kumpampa nganaka. Thay kumpampa-ka mere karuy ngarra mi palathi ngananu-yu. I thay mangkamurr-ka mere karuy ngarra mi kumpampa wangu-yu, wurda. I da lalingkin ngala-ka nhini-ka kura lalingkin da matha nhini-yu i pangu-ka kura patha-ka makura-wa. I nga darrikardu. Da nginipunh nhini mani kurrankadhuk nhini-ya murrinh tiparlti i murrinh wiye-ka mere kunguninthawuy ngarra thathpi numi nhini thangunu-yu, wurda-wa nhini-yu.

Murrinh Da Mange Ngarra Yile Neki Nukunu

13 Bere kardu nangkal ngatha Yile neki thangunu mange ngarra nukunu damnamut i dampinhingkayith i kardu pelpith patha wurran-ka nhini nanki-ka nubangkardunu nuru kardu nhini-yu kardu wurdamnayemit wurran ngarra Yile neki. I nukunu nhini-ka mange patha da matha mampirra wurran ngarra kardu-yu i murrinh da matha thathpirr wurdampirrayith wurran. I nukunu-ka mere mengala kurru mu bere matha wangu darntiwak wurran mange ngarra Yile neki wangu-yu. Nukunu nhini kanthin wurran-ka pelpith patha da matha ngarra Yile neki thangunu-yu.
14 Mu nanki ngatha thathpirr niranganpunke numpan ngarra kardu i wertnumarnti numpan i numemnungala numpan-ya nhini-ka mange mere Yile neki nukunu thathpirr nhini-yu. I kardu ngatha murrinh numarra, “Kanhi-ka mange Yile neki nukunu thathpirr-wa.” Nhini nanki-ka kardu narrampirrayirrarart numpan-wa nhini-yu.
15 Mu nanki ngatha niyemanu nuru nginipunh kanhi mani-ya ningkeningke-ya wertnumarnti i numemnungala numpan-ya nhini nanki-ka mere pelpith patha thathpirr numabath nuru nhini-yu. I Yile neki-ka mere denanpinhingkayiththa mange ngarra nukunu-yu. Mu nhini nanki-ka mange ngarra nanki da matha namam numpan nhini-yu i ngana deyida narrarntiwak numpan mange ngarra ku karrath nukunu wangu-yu.
16 Bere kardu ngatha panganpunke pumpan ngarra kardu i wertnumarnti pumpan i pumemnungala pumpan nhini kardu-ka parrampunkabirr pumpan nhini-yu i thu kuy da matha i mange wiye da matha numi numi pankarlparl pumampirra pumpan nhini-yu.
17 Mu ngarra Yile neki-re kardu dampinhingkayith ngarra mange nukunu wangu ngarra kardu-ya, nhini-ka mange nginipunh kanhi mani-wa nhini-yu. Marra-re-ka kardu nhini-ka kardu patha da matha i mange wiye-ka mere mabath kurru, i nhini nukunu-ka kardu pulangay da matha wurranpirra ngarra kardu-yu. I nukunu kardu murlmurlngka wurran i bimpirrayewup wurran murrinh ngarra kardu ngamere i mange patha da matha mampirra wurran ngarra kardu i mampunmanpi wurran. I nukunu-ka mere bunpak kardu ngamere ngala i kardu ngamere

kunungingki, mu wurdanpunpeparl warda ngatha. I mange ngarra mam wurran i murrinh ngarra thathpi mam wurran-ka da thathpirr nhini-yu. Nukunu-ka kardu pelpith patha wurran Yile neki thangunu-yu i dampinhingkayith mange ngarra nukunu-yu. I nukunu nhini-ka kardu thathpirr-wa.

18 I nukunu-re kardu nhini ngarra thu kuy banpunthap-ka nhini kardu-ka patha marda ngala da matha pekpek pirrimkaneme nhini-yu.

4

Numenukunungingki i Nuddunayemit Nuru Ngarra Yile Neki

1-2 Nga. Thangku-nu bere matha wangu nerramkabirr narnam-yu i thu nuyenthuk numpan mange nanki ngatha-yu? Nga, da-ka kanhi thangunu-wa, nanki marda numanganart-ka nanhthi terert nawa? Mu nanki-ka nanhthi-ka mere numart-wa nhini thangunu weyida nanki nerremk-abirr numpan-yu i thu nuyenthuk numpan-yu. I kardu nimnumawu numpan nanhthi purrkpurrk nhini-nu-yu. I nanhthi nhini mere ngatha nurunumatkut-ka nhini nanki-ka kardu warda nuyemnuthuk numpan nhini-yu i nuddamnurinuminumi warda nhini nanhthi narnamnumatkut warda nhini-yu. Mu nanhthi purrkpurrk nhini ngarra marda numan-ganart numpan-ka nanki-ka mere numabath nuru nhini mere weyida nadharrpu nuru ngarra Yile neki-yu.

3 Nanki narrantharrpu numpan Yile neki-ka nanhthi ngarra marda numanganart numpan nanki da matha-nu. Kardu nanhthi-nanka da matha numpan nhini-yu, nhini Yile neki-ka mere ngarra kanarramut nanhthi nhini-yu. Nga. Da-ka mange mere patha nhini-yu nanhthi purrkpurrk ngarra nanki da matha marda numanganart numpan i narnamkut numpan-yu.

4 Mu nanki-ka kardu wiye da matha narnam. Nanki-ka kardu nginipunh palngun deyida mani kanampart ngarra nangkun nigunu-ya i ngarra kardu nugarn numi wardarra kanamngintha. Mange nginipunh nhini deyida mani nanki-ka narnampart Yile neki-yu i narrampunlerr kardu ngarra wiyenpun-yu kardu ngarra mere marda kumart kuru Yile neki-yu, i nhini nanki-ka mere ngarra warda numapulangay ngarra Yile neki-yu.

5 Nanki-ka the-wa numammath murrinh thathpi ngarra Yile neki yibim-yu. Nga, nukunu mam-ka, “Ngepan ngay-ka bannannginirdi wardarra i nhini ngay-ka marda da matha mangannanart ngurran nanki-yu. I nanki ngatha narningipartnu-ka nhini ngay-ka mere warda le ngurrunarranu nhini-yu,” mam Yile neki kathu-yu. I murrinh nukunu-ka murrinh da thathpirr nhini-yu.

6 I nhini nukunu-ka puy da matha wangu manhimanpinungime purru marda thathpirr pumartnungime purru. I kanhi numi-yu murrinh thathpi Yile neki yibim-yu, “Yile neki-ka mere le kurruna i mere mamanpi kurru kardu pana ngarra memnungala wurran-yu i mere kurdunayemit kurru-yu. Mu kardu pana ngarra memnukunungingki wurran-ka i wurdamnayemit wurran-ka nhini-ka Yile neki-ka le wurranna kardu nhini-yu i mammanpi wurran.”

7 Nhini-ka Yile neki nubupak Pule ngala thathpirr pinarranu i nud-dunayemitnu nuru. I bere matha wangu niranat thathpirr ngarra ku karrath-yu i murrinh ngarra thathpi nukunu-ka mere nubinayewup nuru i nhini nukunu-ka kununanmawinhat warda nhini-yu.

8 Mu marda thathpirr numart nuru ngarra Yile neki-yu i nurunanger-
rennu i murrinh thathpirr numanabathnu nuru, nhini nukunu-ka
purrunarrangerrennu warda nhini-yu i pulangay purrunarranu i bere
matha wangu paninu ngarra nanki-yu. I nanki ngarra da mange wiye
numammath numpan-ka narnipart warda mange kurran nhini-yu. I mere
warda nenuyirrarart nuru mange nginipunh Yile neki nukunu nariwak
nuru-yu, mu mange thathpirr nariwaknu nuru mange ngarra nukunu
wangu-yu.
9 Mu kardu thathpirr warda pananmardathinnu purru i narnikarrknu
da ngarra mange wiye pana-nu numammath numpan-yu. I kampa-ka
numadhap warda i le-ka numadhap deyida, mu nubeyengkarnirn nuru
ngarra mange wiye pana da matha ngarra numammath numpan. I nhini
nanki-ka pananmardathinnu warda thathpirr i watmam warda nurunu
nhini-yu.
10 Jesus-ka Pule ngala thathpirr-wa dim nhini-yu. I nhini nanki-ka
nubuynupak kunungingki da matha nuruna ngarra nukunu wangu-yu i
nuddunayemitnu nuru. I nhini nukunu-ka bunanpaknu kardu nginipunh
ngala deyida mani i mananmanpinu warda purru i pulangay nukunu
warda purrunarranu nhini-yu.

Yile Neki Da Matha Pule Ngala Dinnhengime

11-12 Nga. Kardu darrikardu ngay. Nanki-ka the-wa numabathnu
murrinh kanhi-yu. Nanki-ka da mange ngarra Yile neki narrarntiwak
numpan, nhini-ka mere nukun murrinh numenurdarrithak nuru i mur-
rinh numenuwiyewiyenu nuru. Mu Nga. Yile neki da matha Pule ngala
thathpirr dinnhengime-yu. I nukunu da matha murrinh ngarra law
nukunu dammut-yu. I nukunu da matha murrinh kanhi mam wurran-yu,
"Kardu pana-ka mange ngarra ngay wangu damngiriwak wurran. I kardu
pangu-ka mange ngarra ngay wangu mere kangiriwak kurru." Nukunu da
matha murrinh nginipunh nhini mani kama kurru-yu, mu neki-ka wurda-
wa nhini-yu. Mu neki ngatha murrinh nginipunh nhini mani pama purru-
ka nhini-ka wurlk ngarra nukunu mani warda thamam thurran nhini-yu.
Neki-ka murrinh law pumeyebiye da matha pumabath purru-yu, mu mere
pirranka purru kardu ngarra ngamere-yu murrinh law ngatha kariwak
kurru kardu nhini-yu.
I nga, murrinh numi-yu. Yile neki da matha murrinh kanhi mana
deyida wanku kama-yu ngarra kardu, "Kardu pana-ka ngay-ka mayibirnu-
wa nhini-ka murrinh ngarra ngay mamngabath wurran. I kardu pangu
deyida ngay-ka ngurdungkarelnu ngarra thungku ngala wangu, nhini-ka
murrinh ngarra ngay thangunu mere mangabath kurru." Nukunu Yile
neki da matha murrinh nginipunh nhini mani kama kurru-yu, mu neki-ka
wurda-wa nhini-yu.

Mange Niyemanu Nuru Mange Ngarra Yile Neki Purdinankanu

13 Nga. Bere nubingayepup deyida kathu. Nanki kardu ngamere-ka
murrinh kanhi mani namam numpan-ya, "Marra kanhi kama-ya i thipin-
hire kama-ya purrunungime da pangu-nu i pinungime da thangku numi.
I wurlk ngala pamanungime pani i ku mani ngala panikutkutnungime."
Murrinh nginipunh nhini mani namam numpan-yu kardu ngamere-yu.
14 Mu nanki thathpirr-ka mere the-wa numabath da thipinhire-yu da
ngarra kama kama-ya. Nanki-ka mere ngadha the numabath da minthire
nuruwuwupnu-yu. Nga. Nanhthi thapak nganaka. Nanhthi-ka pangarntuy
i mere pirdith dimyerrarr mananhthi warda nhini-yu. Mange nginipunh

nhini mani-ka nanki-ka kardu birnu-wa narnam, mu da mere pirdith nanki-ka nuruwuwupnu-wa.

15 Mu murrinh-ka nginipunh kanhi mani-wa niyema nuru-yu, "Nginipunh nhini mani Yile neki marda mangertnu purdingingkanu nhini-ka ngay-ka kardu birnu da ngatha ngurrunu i da nhini wangu ngununu-yu i nganinu pangu da matha." Murrinh-ka nginipunh nhini mani-wa niyemanu nuru-yu.

16 Mu nanki-ka kardu thapthap ngala-wa numpan. I murrinh ngala narnamngerren murrinh ngarra da ngarra wangu nurunu i ngarra kardu nanki mange niyemanu nuru, i murrinh nginipunh nhini mani narnamngerren-yu. I nhini-ka wiye-wa nhini-yu. Mu nanki thathpirr-ka kardu nuyenthekum-wa Yile neki-yu.

17 Bere kardu nangkal ngatha the mammath wurran da mange yuthpan da mange ngarra Yile neki nukunu wangu-ya, i kardu-ka mere kariwak kurru mange yuthpan nhini-yu, nhini-ka da mange wiye warda mam kardu nhini-yu.

5

Murrinh Ngarra Kardu Nanhthi Terert-nu Panthin Pumpan

1-4 Bere nga. Nanki kardu wanku nanhthi terert nanthin numpan-ka nubingayepup kathu. Nanki-ka mi dhepdhep terert i nanhthi kaligu terert i ku mani ngala nanthin numpan. Nanki-ka nubemmardarr numpan nanhthi purrkpurrk terert i ku mani ngala nhini-yu, i kardu nanki-ka kardu wertnumarnti-wa.

Nga. Kardu peneme pana nganaka ngarra mi dhepdhep nanki pubenarrumerartaldhaneme punne ngarra mi kadin, nanki-ka, ku mani kunungingki da matha narrampirramut-yu ku numempirrumardum-wardarra-neme. I peneme nhini-ka parramkarithi-warda-neme ku mani kunungingki nhini-nu-yu. I Yile neki Pule ngala-ya the kanthinpunkuneme kardu parramkarithineme pangu-yu. I nukunu-ka the deyida kanthin nanki-ka ku mani ngala mere nerrarrumutmutthaneme nuyi i ku-ka numempirrumardum-wa-neme i ku mani nanki da matha nukun nhini-yu. Yile neki-ka the wardarra kanthin mange wiye pana thangunu-yu i nhini kardu nanki-ka pananmardathin-wa-nu i narnikarrknu da mange wiye pana thangunu numerradha nunni-yu nhini nukunu-ka purdunankarel-da-nu matha ngarra nukunu thangunu kathu-yu. Mu ku mani ngala pana i nanhthi terert pana ngarra nubemmardarr numpan-ka nhini-ka pawurdupnu warda nhini-yu i nanhthi kaligu terert pana ngarra nubemmardarr numpan-ka nhini-ka ku wungki warda pawurdupnu. I kardu terert the pumabathnu nanki-ka kardu wertnumarnti i kardu mardarr mardarr nhini nanki-ka nubemmardarr numpan i ku mani numempirramamnum narnam. I nga. Nanki-ka nanhthi terert pana nubemmardarr narnam-ka da nakurl-wa-nu, mu nanki-ka mere nukun narnibirnu da nakurlnu-yu. Nanki-ka nuruwuwupnu i pananpurdupnu nanhthi nginipunh purrkpurrk nanki deyida mani pawurdupnu-yu.

5 Nanki-ka mange murruwurlngka pekpek da matha numebaththa nunni-yu wunku ku mani ngala-ya i mi dhepdhep terert i nanhthi purrkpurrk terert. I mange nanki da matha nubemnuyengkarnirn numpan i mi dhepdhep terert numpanmurrk. I nanhthi purrkpurrk nubemmardarr numpan. Mu nanki kardu-ka Yile neki-ka bunantikerdek-wa-nu purru nhini-yu i purdunankartelnu purru nhini-yu.

6 I ngana deyida nanki-ka numampunmert kardu pana ngarra mere pumerithuktha parni i murrinh mange nanki ngatha numemnu, “Nga. Peneme kanhi-ka punkuthuk-warda-neme.” I nhini nanki-ka numpanpunmat nuddanpuntinumi warda nhini-yu. I nanki-ka kardu lurruth ngala-wa i nhini peneme-ka mere ngarra kananpinhimardaparl, mu nanki nhini-ka nuddanpuntinumi da matha nhini-yu.

Kardu Watmam Thanthanka Nurunu

7-8 Bere nga. Kardu darrikardu ngay nubingayepup deyida kathu ngadha. Kardu-ka da mange wiye pumamnarra pumpan, mu nanki-ka bere ngatha nuyunamardamardanu watmam ngarra nukunu da mana Pule Jesus kathu purdiwurlnu. Nga. Kardu nginipunh ku gardener mani nganaka. Nukunu-ka mi kamarl bangammirrbirr wurran i dimmardamarda watmam kura yelyel-nu. I nhini thangunu-ka mi-ka pangarntuy i kuguk da ngatha nukunu-yu watmam dimmardamarda mi dhepdhep-nu paruynu. I nginipunh nhini deyida mani ku gardener dimmardamarda watmam mi dhepdhep patha pangu-nu paruynu, nhini nanki-ka bere ngatha nuyunamardamardanu watmam ngarra nukunu da mana Pule Jesus kathu purdiwurlnu. I nenuwirnte thathpirr mange nanki nhini-ka da-ka manta warda ngarra nukunu Pule Jesus purdiwurl-deyida-nu kathu-yu.

9 Mu nga. Kardu darrikardu ngay. Mere nukun murrinh nengkabirr mange nanki ngatha-yu i nhini-ka Yile neki-ka mere warda kama nukun, “Nanki-ka mere nangiriwak nuru da mange ngarra ngay wangu-yu.” Mu nanki-ka bere matha wangu nariwak nuru mange ngarra Yile neki wangu-yu, nhini-ka Pule Jesus-ka purrunu kathu manta warda i mananyerryerrnu pi kardu patha i kardu wiye-yu.

10 I nga. Kardu darrikardu ngay. The mana nanthin-ya kardu ngalantharr pangu nganaka ngarra murrinh thathpi Yile neki puddanarrayiththa punni ku prophet-ya. Yu kardu nhini-ya kardu-ka da mange wiye pumerradha punni, mu kardu peneme nhini ku prophet-ka kardu thanthanka watmam da matha punnedhaneme-yu. I nginipunh nhini deyida mani nanki-ka kardu thanthanka watmam deyida nurunu ngarra kardu-re da mange wiye purunarranu-yu.

11 I ngana deyida nekineme-ka the warda thumammathneme kardu ngalantharr nhini ku prophet-ka le da matha punnidha. Kardu kathu-ka da mange wiye pumerradhaneme punne mu peneme nhini-ka murrinh ngarra Yile neki da matha pumeyitthaneme punne i puddininayemitthaneme punne i watmam da matha punnedhaneme i nhini peneme-ka le da matha pardedhaneme.

I ngana deyida kardu ngalantharr murntak pana nganaka nan Job, ku karrath-ka merulluldha kardi i da wiye thathpirr menadha kardi. Mu nukunu Job-ka bere matha wangu wurdananayemittha wurrini ngarra Yile neki i watmam thanthanka da matha kardidha. I nhini Yile neki-ka mange patha da matha menadha wurrini ngarra nukunu nan Job-yu i nanhthi purrkpurrk terert nimin-ya daninamutmuttha wurrini. Mange nginipunh nhini mani-ya nhini nanki-ka nuddunayemit nuru ngarra Jesus i watmam thanthanka da matha nurunu i nhini nukunu Kangkarlmawu-ka kardu pekpek da matha purrunarranu i mange patha manarranu purru.

12 Bere kardu darrikardu ngay nubingayepup deyida kathu murrinh ngala kanhi-yu. Mere nukun niyema murrinh kanhi-yu, “Kangkarlmawu thathpirr”, i murrinh nginipunh nhini mani-ya. Nhini-ka wiye-wa nhini-yu i nhini Yile neki-ka manarranu warda murrinh kanhi-yu, “Nanki-ka

mere thathpirr nangiriwak nuru da mange ngarra ngay wangu-yu.” Mu murrinh thathpi kanhi da matha niyemanu, “Yu”. Nhini-ka murrinh-ka “Yu” da matha nhini-yu. I murrinh thathpi kanhi da matha niyemanu, “Wurda”. Nhini-ka murrinh-ka “Wurda” da matha nhini-yu. I nhini da matha murrinh-yu.

Murrinh Prayer Nurunangerrennu Ngarra Yile Neki

13 Bere nanki kardu ngamere-ka kardu damnanpethin kama kanam-ya i da tetemanthay kama nubangarnurt numpan i nhini-ka nadharrpu-wa Yile neki kardu mananmanpinu-yu. I kardu ngamere kama-ya le patha narnam-ya i nhini-ka narninarel nanhthi thamarl tiparlti-re ngarra Yile neki wangu-yu.

14-15 I kardu ngamere kama-ya kardu matharr narnam, nhini-ka nirrarrakaynu kardu nugarn pana ngarra Yile neki thathpirr parrarntiwak pumpan. I kardu nugarn nhini-ka purunarranu ngarra nanki da i nanhthi oil mirrithin pumananparlaknu i Yile neki panarradharrpunu kardu patha mananpathanu i ngarra murrinh Jesus wangu pumardarrinenu. I kardu matharr-nanngini-ka Yile neki-ka patha warda mananpathanu i kardu patha warda nurunu nhini kardu peneme nhini-ka da pana weyida murrinh thathpirr pumamnabathneme ngarra Yile neki kardu patha mananpathanu-yu ngarra murrinh-te parramkadharrpuneme-yu. I da mange wiye ngatha numammath numpan-ka nhini Yile neki-ka mananmayerrarrnu warda nhini-yu.

16 I bere nanki-ka nuddunumayithnu nuru mange da ngarra nanki thangunu da mange wiye nanthin numpan-yu. I Yile neki warda nadharrpunu da ngarra mange wiye ngarra da mange nanki-nu ngatha-yu i nhini nukunu-ka mananmayerrarrnu warda i kardu tarangka-nanngini warda nurunu nhini-yu. Kardu nangkal ngatha thathpirr mange ngarra Yile neki pariwaknu purru i purdunayemitnu purru kardu nhini-re ngarra Yile neki padharrpunu purru-ka nhini Yile neki-ka mange da lurruth ngala mananu purru nukunu kardu nhini-nu-yu.

17 Da mange nginipunh lurruth ngala mamna kardu ngalantharr nan-nu Elijah ngarra nukunu-re dantharrpu Yile neki-yu. Nukunu Elijah-ka kardu da matha nginipunh nekingime deyida mani i wurdananayemittha wurrini ngarra Yile neki. Bere nukunu Elijah-ka Yile neki dantharrpu kura yelyelwa-nu madhapnu. I Yile neki-ka manthap warda kura yelyel-yu i mere wurdithuktha nhini-yu ngarra nukunu-re Elijah dantharrpu-yu. I kura-ka mere kaniyelyeldha da pirdithme da thangku perrkenkuneme i kanganuwa ngatha.

18 I bere da nakurl-te nukunu-ka Yile neki deyida dantharrpu kura yelyel deyida-nu purruyelyelnu. I Yile neki-ka damnamut i wurdannathuk warda kura yelyel-yu i wurriniyelyeldha warda nhini-yu. I nanhthi parnu i mi dhepdhep-ka pangarntuy deyida nhini-yu.

19 Bere nga. Kardu darrikardu ngay. Kardu ngatha kanipart da mange patha ngarra Yile neki wangu i kurdinungkarelnintha, nhini nanki-ka nuddunayithnu nuru kardu nhini-yu i nhini nukunu-ka purdunawurlnu warda ngarra Yile neki-yu i mange ngarra nukunu pariwak-deyida-nu purru.

20 Nga. The numabathnu kanhi-yu. Kardu nangkal ngatha purdunayithnu purru ngarra kardu nhini kardu purdunangkarlnu ngarra Yile neki deyida-ya i nhini nukunu-ka mange patha da matha mamna i mammanpi-wa kardu nhini-yu. I Yile neki-ka pirramaputhnu warda

mange wiye terert pana kanthin wurran i mayibirnunu ngarra thungku ngala wangu.

1 John

Murrinh Ngarra Kangkarlmawu Nukunu

1 Nukunu Jesus Christ kardu ngarra murrinh thathpirr kanthin wurran
i ngarra nanhthi birnu thathpirr dannhemut wurran, nukunu nhini-
wa murrinh kanhi ngarramkarililneme ngankuneme-yu. Ngankuneme-
ka murrinh ngubinanayepupthaneme ngarde murrinh ngarra thathpi
nukunu-yu i kamarl ngarra ngankuneme thathpirr ngubengkardud-
haneme ngarde i kardu ngumedhadhapthaneme ngarde nukunu-yu.
2 Nukunu-ka wurrinidha wurdanthut da putek ngala kanhi i dem-
nungkarr. I ngankuneme-ka ngubamkangkarduneme nukunu-yu, i bere
murrinh warda ngumanarrunemenu ngarra nukunu-yu, kardu pana
ngarra nanhthi birnu thathpirr dannhemut-yu i nhini nekingime-ka kardu
bere matha wangu birnu paninungime nhini-yu. Da ngarra marra-re
kathu-ka nukunu kardidha ngarra Yile neki-wa. I nhini thangunu nukunu-
ka wurrinidha wurdanthut da ngarra putek ngala kanhi i demnungkarr i
pangamngarruruyneme ngarra ngankuneme.
3 I bere nhini ngankuneme-ka murrinh warda nguddinarruyithnemenu
kardu nhini-nu Jesus-yu, kardu nhini ngarra ngubengkardudhaneme
ngarde-yu i murrinh ngarra thathpi nukunu ngubinanayepupthaneme
ngarde. I nhini nekingime-ka kardu numi da matha warda marda ngala
paninungime ngarra Yile neki i wakal nukunu deyida wanku Jesus Christ.
4 Ngankuneme-ka murrinh kanhi ngarramnarrurililneme nanki-nu-ka,
nhini-ka nekingime warda ngatha le thathpirr paninungime nhini-yu.

Yile Neki Da Mangini Tarangka i Pilampirdarri Da Matha Mani

5 Bere nga. Kanhi-wa murrinh thathpi ngubimnayepupneme
ngarra Jesus thangunu-yu, wakal Yile neki-ya, i ngarra nanki warda
nguddinarruyithnemenu-yu. Yile neki-ka da mangini tarangka i pilam-
pirdarri da matha mani, mu da mere mani da thipmam binhi kani,
wurda. Nukunu-ka kardu patha da matha kanam da mangini tarangka
i pilampirdarri mani.
6 Mu kardu nekingime ngatha murrinh pamangime, “Nganki-ka ngar-
rarntiwak ngumpan Yile neki.” Mu kardu-ka nekingime-ka thurranngime
da ngarra thipmam binhi da ngatha wangu da ngarra wiye-ya, nhini
nekingime-ka thanthirrarart-wa-ngime thurran nhini-yu i mere thathpirr
pumayitngime purru da mange yuthpan ngarra Yile neki nukunu wangu-
yu.
7 Mu nekingime ngatha purrunungime da ngarra tarangka i pilampir-
darri, mangini Yile neki deyida mani ngarra da tarangka i pilampirdarri
dim-ka, nhini nekingime-ka kardu mitmit da matha kardu numi da
matha pinungime-yu. I nhini kumulung ngarra Jesus yibinnhepupngime
thangunu-ka, wakal Yile neki nukunu-ya, pirranhimaputhnu-warda-ngime
da mange wiye terert thumerithukthangime thurrini-yu, i manhitarangka-
da-nu-matha-ngime.
8 I nekingime ngatha murrinh pamangime, “Aa, nganki-ka mere mange
wiye ngumabath nguru,” nhini nekingime-ka themnuyirrarartngime thur-
ran mange nekingime, i mere murrinh yuthpan thathpirr purdiyithngime
purru.

9 Mu nekingime ngatha panhimardathinnungime i panardarrirda-
nungime da ngarra mange wiye thumerithukthangime thardi ngarra
Yile neki wangu-nu-ka, nhini nukunu-ka pirranhimaputhnu-warda-ngime
da mange wiye terert nhini-yu, i punhimayekumnu-warda-ngime i
manhitarangkanu-warda-ngime nekingime-yu. Nhini-wa murrinh mam
nukunu pamanu-yu, i bere matha da-ka pamanu nhini-yu. Mange ngarra
nukunu-ka da yuthpan da matha mam wurran-yu.
10 I ngana deyida nekingime ngatha murrinh pamangime, "Nganki-ka da
mange wiye-ka mere numi-re ngumebaththa ngarni," nhini nekingime-ka
thamamngime Yile neki-ka kardu danthirrarart wurran, nhini-ka murrinh
nukunu wardarra mannhengime, "Nanki-ka da mange wiye numebaththa
nardi." I ngana deyida nekingime-ka mere murrinh pumayitngime purru
murrinh thathpi ngarra nukunu-yu.

2

Jesus Dinnhengime Da Kanganu

1 Nga kardu. Nanki-ka nginipunh wakal ngay deyida mani. I
ngay-ka ngamnarrarilil murrinh kanhi nanki-nu-yu, nhini nanki-ka da
mange wiye-ka mere warda numabathnu nuru nhini-yu. Mu kardu
nangkal ngatha da mange wiye mabathnu purru-ka, nhini nukunu-ka
paninatharrmunu ngarra Jesus wangu kardu numi pana da matha ngarra
kanganu dinnhengime-ya. Nukunu Jesus Christ-wa kardu patha da matha
kanam i mere medha kani da mange wiye-yu, wurda. I nukunu-ka kardu
ngarra kanganu dinnhengime i nukunu da matha dimnangerren ngarra
Yile neki nekingime-nu-yu.
2 I nukunu Jesus Christ da matha-re pirrimnhimaputhngime wurran
da mange wiye nekingime thangunu-yu. Mu mere ngatha nekingime,
nukunu-ka pirrimpunmaputh wurran da mange wiye ngarra kardu
thangunu kardu wurnangat warda ngatha-ya.
3 Nga. Nekingime ngatha murrinh thathpi Yile neki nukunu puman-
abathnungime purru, nhini nekingime-ka kardu warda thathpirr the
pumabathnungime purru nukunu Yile neki-yu.
4 Mu kardu nangkal ngatha murrinh kama-ka, "Ngay-ka the-wa nganthin
Yile neki-yu." Mu nukunu nhini-ka mere murrinh thathpirr manabath
kurru ngarra Yile neki-yu, nhini nukunu-ka danthirrarart-wa wurran i
mere thathpirr kurdiyith kurru murrinh-yu.
5 Mu kardu nangkal ngatha murrinh thathpirr mamnabath wurran Yile
neki, nhini kardu-ka marda thathpirr manganart wurran nukunu Yile
neki-yu. I da-ka kanhi-wa the thumammathngime thurran kardu marda
ngala pinungime ngarra Yile neki-yu.
6 Nekingime ngatha murrinh pamangime, "Nekingime-ka kardu marda
ngala da matha thanamngime ngarra Yile neki," nhini nekingime-ka
mange pamangime purru mange nginipunh Jesus deyida mani medha
wurrini ngarra da putek kanhi-re kardidha-yu.

Murrinh Marra

7 Nga, kardu darrikardu ngay. Murrinh kanhi murrinh Yile neki nukunu
ngarra ngay ngamnarrarilil-ka, murrinh-ka mere marra, wurda. Mu
murrinh-ka murrinh thathpi murntak ngarra da marra-re warra ngadha
nubinthepup.
8 Mu murrinh-ka murrinh nginipunh thathpi marra deyida mani,
nhini-ka the wardarra thanthinngime thurran murrinh nhini-yu ngarra

Jesus thangunu-ya dannhewinhingkayithngime. Nukunu-ka dannhingkar-
rngime da mange ngarra marda thumemnurtngime thurran mange
nekingime ngatha-yu. I nanki-ka bere matha mange nhini numedha nardi,
i nhini nanki-ka ngarra da tarangka i pilampirdarri warda narnamlili, i
mere warda nurulili ngarra da thipmam binhi wangu-yu.

9 I kardu nangkal ngatha murrinh kama, "Ngay-ka ngarra da tarangka
i pilampirdarri da matha ngurran." Mu nukunu kardu nhini-ka thu kuy
wurranpirra kardu ngarra Kangkarlmawu nukunu, nhini nukunu-ka da
ngarra thipmam binhi da ngatha kanam nhini-yu. 10 Mu kardu nangkal
ngatha marda manganpunart wurran ngarra kardu ngamere kardu Yile
neki nukunu, nhini nukunu-ka da ngarra tarangka i pilampirdarri da
matha kanam, i mere warda ngarra mangkayipnu purru nhini-yu.
11 Mu kardu pana ngarra thu kuy wurranpirra kardu ngarra Yile neki
nukunu-ya, nhini nukunu-ka kardu ngarra da thipmam binhi da matha
wangu kanam da bere matha wangu-yu i mere ngarra the menubath
kani ngarra wangu kardu nukunu mamka wurran-yu. I nukunu nhini-ka
mangini kamarrama warda kanam.

12 Nga kardu. Ngay kanhi ngamnarrarilil nanki-nu, nhini Yile neki-ka da
mange wiye pirrimnanmaputh warda ngarra Jesus-te yibinnhepupngime-
ya.
13 I nga kardu yileyile. Ngay kanhi ngamnarrarilil nanki-nu, nhini nanki-
ka the-wa nanthin Jesus-yu, kardu pana ngarra birnu kardidha da ngarra
marra-re thathpirr kathu-ya. I nga kigay. Ngay kanhi ngamnarrarilil
nanki-nu, nhini nanki-ka mere nubinayewup nuru i mere pule ngala
kurrunarra nukunu ku karrath-yu.
14 I nga mamay. Ngay kanhi ngamnarrarilil nanki-nu, nhini nanki-
ka the-wa nanthin Yile neki-yu. Yileyile, ngay kanhi ngamnarrarilil
nanki-nu, nhini nanki-ka the-wa nanthin Jesus-yu kardu pana ngarra
da marra-re thathpirr kathu kardidha-ya. I nga kigay. Ngay kanhi
ngamnarrarilil nanki-nu, nhini nanki-ka murrinh thathpi ngarra Yile neki
nukunu numammath numpan i kardu lurruth ngala warda numpan. I
nhini nanki-ka mere murrinh numanabath nuru nukunu ku karrath-yu i
mere ngarra warda mananyit kurru nhini-yu.

15 Mu nga kardu. Mere nukun marda numart nuru da mange kardu
ngarra wiyenpun nukunu-yu. I mere deyida nukun marda numart nuru
nanhthi purrkpurrk da matha-yu. Nhini-wa mere nangkal marda mart
kurru Yile neki-yu i nanhthi purrkpurrk wanku bunkuwethuknintha,
wurda.
16 I nga. Mange ngarra neki thanthin thurran-ka da ngarra mange
wiye nukun da matha, i neki-ka da nhini da matha marda thumanganart
thurran-yu. Neki-ka kardu wertthumarnti-ya, mawumawunnhima-ya i
thumemnungalangala thurran. I da mange terert nhini-ka kardu da matha
nukun thumammath thurran, mu Yile neki-ka wurda, mere mabath kurru
mange nhini-yu.
17 Bere, kardu wiyenpun nhini ngarra da mange wiye da matha marda
pumanganart pumpan-ka, nhini-ka da nakurlnu mandarrirdum-da-nu-
matha nhini-yu. I da putek ngala kanhi deyida wanku mardarrirdumnu.
Mu kardu nangkal ngatha da mange ngarra Yile neki nukunu pariwaknu
purru-ka, kardu nhini-ka bere matha wangu panibirnunu nhini-yu.

Kardu Ngarra Thu Kuy Wurranna Jesus Paruynu

18 Bere nga, kardu. Da-ka manta warda-wa da ngarra putek ngala
kanhi Yile neki-re mardarrirdumnu-yu. Mu marra-re warra ngadha-ka
kardu pana thathpirr thu kuy wurranna ngarra Jesus Christ-ya paruynu
da ngarra putek ngala kanhi. I nanki-ka the wardarra numammath kardu
nhini-nu-yu. Nukunu kardu nhini-ka kardu danthirrarart da matha kanam
i murrinh mam wurran, "Ngay-ka Christ-wa." Mu nga. Kardu-ka parnam
wardarra kardu ngamere-ya, kardu nginipunh wiye pana mani ngarra
Jesus thu kuy wurranna. I da-ka nhini-re-wa the thumammathngime da-ka
manta warda da ngarra putek ngala kanhi mardarrirdumnu-yu.
19 Kardu ngamere nhini-ka pardidha ngarra ngankuneme da murntak
warra, mu mere thathpirr marda ngala ngarnedhaneme, wurda. Mu
kardu nhini ngatha ngarnedhaneme marda ngala-ka nhini-ka ngarra
ngankuneme da ngatha parnidha nhini-yu. Mu kardu nhini-ka parnam-
ngankupartneme ngankuneme-yu i nhini-ka the warda nganthinkaneme
kardu mere perrangankulerrdha-thathpirr-neme ngarra ngankuneme-yu.
20 Mu nanki-ka da mere thathpirr mange nhini numabath nuru, wurda.
Mu Ngepan Yile neki nukunu kanamnannginirdi ngarra nanki-yu i nhini-
ka the warda nanthin numpan da mange yuthpan thathpirr-yu.
21 I nga. Ngay-ka murrinh kanhi ngamnarrarilil ngarra nanki-nu,
nhini-ka the warda numammath numpan murrinh yuthpan thathpirr-
yu. Mu kardu-ka mere kunankathip kurru nanki-yu, wurda. Nanki-
ka murrinh yuthpan thathpirr numammath numpan murrinh ngarra
Yile neki thangunu damnarramut-yu. I nukunu da matha yuthpan
wurrannarra-yu, i mere kanarrayirrarart kurru, wurda.
22 Mu kardu-ka kanhi-wa kardu ngarra damnarrayirrarart wurran-yu.
Nukunu kardu nhini mam wurran-ka, "Jesus-ka mere Yile neki thangunu,
i mere Christ thathpirr nukunu-yu." Kardu nhini ngarra murrinh mam
wurran-ka, nhini-wa kardu-yu thu kuy wurranna ngarra Jesus Christ. I
dampunkungkatmitnintha wurran Yile neki i wakal nukunu.
23 Bere kardu nangkal ngatha pangkamitnu Jesus-ka, nhini-ka Yile neki
deyida damkamit nhini-yu. Mu kardu nangkal ngatha murrinh ngarra
wakal Yile neki nukunu manabathnu-ka nhini-ka Yile neki deyida murrinh
mamnabath wurran.
24 I nhini-ka murrinh yuthpan thathpirr numayit nuru murrinh pana
ngarra marra-re nubinthepup. I murrinh yuthpan nhini ngatha numayitnu
nuru, nhini-ka kardu Yile neki nukunu da matha narninu i marda ngala
da matha narninu ngarra nukunu-yu i ngarra wakal nukunu wanku-yu.
25 I murrinh ngarra Jesus dannhetngime-ka kanhi-wa, nekingime-ka bere
matha wangu birnu paninungime da ngarra kangkarl wangu-yu.
26 Ngay-ka murrinh nhini ngamnarrarilil nanki-nu-ka, mere narnipart
nukun murrinh yuthpan thathpirr nhini-yu. I kardu nhini-nu mamnan-
mardawerr kanarrayirrart nukun i kumanankayi nukun da ngarra wiye
wangu.
27 Mu nga. Jesus Christ-ka bannannginirdi Ngepan ngarra nukunu
ngarra nanki. I Ngepan nukunu-ka bere matha wangu nanthin numpan
i nhini-ka mere nangkal deyida kathu kurdunanthethith. Mu Ngepan
nukunu da matha wurdannanthethith wurran-yu da terert warda ngatha.
I da ngarra nukunu wurdannanthethith wurran-ka da yuthpan da matha i
mere kanarrayirrart kurru, wurda. I nhini nanki-ka nariwak-da-nu matha
nuru da mange ngarra nukunu wurdannanthethith wurran-yu, i nhini
nanki-ka kardu marda ngala da matha warda narninu ngarra Jesus Christ-
yu.

28 I nga kardu. Bere matha wangu mitmit da matha nurunu i
nariwaknu nuru ngarra Kangkarlmawu. I ngarra nukunu-re purdiwurl-
deyida-nu kathu-ka nhini nanki-ka mere warda yidiwe nuyunu ngarra
nubangkardunu-yu, wurda. I mere warda nemanhamnu nukunu-yu.
29 Nanki-ka the-wa nanthin-ya Jesus-ka kardu patha da matha wurran.
I nanki-ka the deyida numabath kardu nangkal ngatha da mange patha
mabathnu purru-ka kardu nhini-ka kardu Yile neki nukunu-wa nhini-yu.

3

Nekingime Kardu Yile Neki Nukunu

1 Yile neki-ka marda thathpirr mangannhertngime wurran, nawa?
Yu, nukunu-ka marda thathpirr mangannhertngime wurran i nhini
mannhengime wurran wakal nukunu-wa nekingime-yu. Nekingime-
ka wakal nukunu thathpirr-wa thurrannangime nhini-yu. Mu kardu
wurnangat-ka mere the kumanhibathngime kuru kardu nukunu
thurrannangime-yu, nhini weyida kardu mere the kumabath kuru Yile
neki-yu.
2 Yu nga, kardu darrikardu ngay. Marra kanhi-ka nekingime-ka wakal
Yile neki nukunu thurranngime. Mu mere da ngatha the pumenubath-
ngime nangkal nimin-nu nekingime-yu da nakurlnu ngarra da kangkarl
pinungime-yu. Mu nekingime-ka the-wa thanthinngime da ngarra Jesus
deyida kathu purdiwurlnu-ka nekingime-ka mangini nukunu deyida mani
purrunungime, i marra nhini da matha pubangkardunungime nukunu-yu
kardu nginipunh ngarra thathpirr mam kanam nukunu-yu.
3 I kardu nangkal ngatha murrinh nhini the mabathnu pani-ka, nhini
nukunu-ka da mange patha da matha mabathnu purru nhini-yu, mangini
nukunu deyida mani Jesus da mange patha da matha kanthin wurran.
4 Mu kardu nangkal ngatha da mange wiye mabathnu purru-ka nhini-
ka da law ngarra Yile neki nukunu-ka mungammaparl-wa nhini-yu. I da
mange wiye da bere matha mabathnu pani-ka nhini-ka mere warda wakal
Yile neki nukunu.
5 Mu nanki-ka the-wa nanthin-ya Jesus wurrinidha da putek kanhi da
mange wiye nekingime-nu pirranhimaputhnungime purru. I nukunu-ka
mere numi-re da mange wiye wurridha, wurda. Nukunu-ka kardu patha
da matha kanam.
6 I nhini kardu pana ngarra darntiwak thathpirr wurran Jesus-ka, kardu
nhini-ka da mange wiye mere ngarra mabath kurru nhini-yu, wurda. Mu
kardu nangkal ngatha da mange wiye mabathnu purru da bere matha
wangu, nukunu kardu nhini-ka, Jesus-ka mere da ngatha the mabathnu
purru i mere da ngatha berdurttha nukunu-yu, wurda.
7 Nga, kardu darrikardu ngay. Mere nubirrayepup kardu ngarra
wiyenpun-yu, kardu pana ngarra parramnarrayirrarart parnam-yu. Mu
kardu nangkal ngatha da mange patha i da mange yuthpan mabathnu
purru-ka nhini-ka kardu patha da matha purrunu mangini Jesus deyida
mani patha da matha kanam-yu.
8 Mu kardu nangkal ngatha da mange wiye mabathnu purru da bere
matha wangu-ka kardu nhini-ka kardu ku karrath nukunu da matha, nhini
ku karrath-ka da wiye da matha mebaththa wurrini da ngarra marra-re
kathu i da wiye da ngatha kanthin wurran. Da-ka nhini warda-wa Yile neki
wakal nukunu wurdanthuk da kanhi-yu da mange wiye ngarra nukunu-nu
ku karrath kanthin wurran bumayerrarrnu.

9 Nga. Kardu nangkal ngatha kardu Yile neki nukunu-ka, nhini kardu-
ka mere kama nukun kurru da mange wiye-yu da bere matha wangu-yu,
wurda. Nhini-ka Ngepan Yile neki nukunu-ka kanthin wardarra wurran
ngarra nginipunh nukunu kardu nhini-yu. Mu kardu nhini-ka mere ngarra
mange wiye kama kurru, nhini-ka kardu Yile neki nukunu-wa nhini-yu.
10 I nga. Kanhi-wa kardu the numabathnu kardu ngamere kardu Yile
neki nukunu i kardu ngamere kardu ku karrath nukunu. Kardu nangkal
ngatha da mange wiye mabathnu pani da bere matha wangu-ka i ngathan
nukunu deyida-ka thu kuy wurranna, nhini nukunu-ka mere kardu Yile
neki nukunu nhini-yu, mu nukunu-ka kardu ku karrath nukunu da matha
nhini-yu.

Nekingime Marda Pumenurtnungime Purru

11 Murrinh nhini ngarra da marra-re kathu nubinthepup-ka kanhi-wa,
nekingime-ka marda da matha pumenurtngime purru.
12 Mu mere pumarartngime mangini Cain mani ngarra ngathan nukunu
thu panmat-ya da murntak warra-ya. Nukunu Cain-ka daniriwaktha
wurrini ku karrath i da mange wiye da matha wurrinidha. Mu ngathan
nukunu-ka kardu patha da matha wurrinidha, i nhini nukunu Cain-ka
dirranganke-wa, i da-ka nhini-wa thu panmat ngathan nukunu-yu.
13 Nga kardu. Kardu ngamere pana ngarra Yile neki mere le kuruna
i ngarra nanki deyida wanku kama kuy pumpannarra, nhini-ka mere
nubengkabat nukun nhini-yu.
14 Mu nekingime kardu ngarra Yile neki nukunu-ka kardu marda thath-
pirr thumemnurtngime thurran, i nhini-ka the thanthinngime mayern
yuthpan warda thanalilingime da ngarra Yile neki nukunu da matha
wangu. Mu kardu ngamere pana ngarra mere marda kumenurt kuru-
ka kardu da ngarra mayern wiye da ngatha pumpannilili i da ngarra ku
karrath nukunu wangu pumpan.
15 I kardu nangkal ngatha thu kuy purrunarra kardu ngarra ngamere,
nhini kardu-ka mangini thu deyida panmat wurdantinumi nhini-
yu. I nanki-ka the-wa nanthin-ya kardu nhini ngarra thu panmat
wurdantinumi-ka mere ngarra da kangkarl wangu kimardawith nhini-yu,
i mere ngarra kanibirnu da bere matha wangu-yu, wurda.
16 Nga. Jesus-ka marda thathpirr mangannhertngime wurran i yib-
innhepupngime nekingime-nu-yu. I da-ka nhini-wa nukunu dannhengkar-
rngime kardu thathpirr marda mangannhertngime wurran-yu. I nhini
nekingime-ka pumarartngime Jesus i marda thathpirr pumenurtngime
purru i purrunuwuwupnu-ngathayida-ngime nekingime ngatha-nu-yu.
17 Nga. Kardu pana mani wunku ku mani ngala kama kanthin wurran-
ya, i the kanthin kardu darrikardu nukunu ku mani maku i mi mami
medeyi punganpirntay parnam. I kardu nhini ngatha mere manmanpi
kardu ngarra darrikardu nukunu-ka nhini nukunu-ka mere thathpirr
marda deyida mart Yile neki-yu.
18 Nga kardu. Kardu thathpirr marda numanart nuru i numanmanpi
nuru kardu ngarra ngamere. Mu mere da matha murrinh thathpi nuyema,
“Nganki kardu marda ngumanganpunart ngumpan i ngumampunmanpi
ngumpan.” Mu kardu thathpirr numanmanpi i da-ka nhini-wa kardu
thathpirr marda numanart-yu.
19 I da-ka nhini-wa mange-yu the pumabathnungime purru-yu kardu
ngarra Yile neki nukunu-yu. I nhini da matha mukmuk tarangka i

marda pekpek wunku pumanabathnungime purru ngarra nukunu Yile neki wangu-yu.

20 Bere nga. Mukmuk nekingime ngatha kurdinheyithngime da mange wiye thumammathngime thurran-ka, nhini-ka Yile neki warda purdinayithngime nhini-yu. Murrinh nhini thubimnumayepupngime thurran ngarra mukmuk kathu-ka murrinh-ka kunungingki-wa nhini-yu. Mu Yile neki-ka ngala-wa i da ngala da matha the kanthin, nhini-wa murrinh purdinayith-yu.

21 Mu mukmuk nekingime ngatha kurdinheyithngime da ngarra wiye mere pumabathngime purru-ka, nhini-ka mukmuk tarangka i marda pekpek da matha wanku thumamnabathngime thurran ngarra Yile neki wangu-yu. I nhini-ka mere warda ngarra pemanhamnungime ngarra murrinh purdinayithnungime-yu.

22 I ngana deyida nekingime murrinh ngarra nukunu da matha thumamnabathngime thurran i mange yuthpan da matha thanthinnangime thurran i nhini-wa le thamnamutngime thurran Yile neki-yu. I bere nhini ngarra padharrpunungime thangku nanhthi-nu ngatha-ka, nhini nukunu-ka panhemutnungime nhini-yu.

23 Bere nekingime-ka kanhi-wa murrinh thathpirr pumanabathngime-yu. Nukunu Jesus Christ-ka wakal Yile neki nukunu-wa, i ngarra nukunu da matha purdunayemitngime purru, i murrinh ngarra nukunu da matha pumanabathngime purru nhini-yu. I nekingime-ka marda da matha pumenurtngime purru mange nginipunh Jesus mani murrinh mannhengime-ya.

24 I kardu nangkal ngatha murrinh Yile neki nukunu manabathnu purru-ka, kardu nhini-ka kardu mitmit da matha purruninthanu. I nekingime the thanthinngime kardu marda ngala thurrannangime ngarra Yile neki, nhini-ka Ngepan nukunu wanku bannhenginirdingime nhini-yu.

4

Murrinh Ngarra Ngepan Yile Neki Nukunu

1 Nga, kardu darrikardu ngay. Kardu ngamere pamam pumpan murrinh kanhi-yu, “Ngepan Yile neki nukunu-ka kanamnganninirdi i nganthin ngumpan i murrinh ngarra nukunu nguddamyith ngumpan.” Kardu terert da matha da pana ngangka-re-ya pamam pumpan murrinh nhini-yu, mu kardu-ka murrinh parranthirrarart-wa parnam. Mu nanki-ka kardu warra ngadha nuddunthap mani, nhini-ka Ngepan Yile neki kama-ya kanampunnginirdi i ku ngepan numi kama kanampunnginirdi-ya.

2 I da-ka kanhi wangu-wa the numabathnu-yu Ngepan Yile neki ngarra kardu kanampunnginirdi kama i wurda kama. Kardu nangkal ngatha murrinh kanhi mabath i kurdiyith, “Jesus Christ-ka wurdanthut da kangkarl thangunu kathu i kardu thathpirr wurrinidha da ngarra putek kanhi-yu,” nhini kardu nukunu-ka kardu Yile neki nukunu-wa nhini-yu, i Ngepan nukunu-ka kanamnginirdi.

3 Mu kardu nangkal ngatha mere murrinh nhini mabath i mere kurdiyith, kardu nhini-ka Ngepan ngarra Yile neki nukunu-dha mere warra kaninginirdidha. Mu ngepan numi wardarra kanamnginirdi, ku ngepan nhini nimin-ya ngarra kardu wiye nhini thangunu ngarra Jesus Christ thu kuy wurranna-ya. I nanki-ka berengunh the wardarra nanthin-ya ku ngepan wiye nhini-yu paruynu-yu da ngarra putek ngala kanhi-yu.

Mu ngay murrinh manarranu-ka ku ngepan ngarra kardu wiye nhini-ka kanhi wardarra kanam ngarra putek kanhi.

4 Mu nga kardu. Nanki-ka kardu Yile neki nukunu-wa i nhini nanki-ka kardu lurruth ngala numpan kardu ngarra pangu nibimpunpewal kardu parramnarrayirrarart parnam-ya. Mu Ngepan Yile neki nukunu ngarra kanamnannginirdi-ka nhini-ka lurruth ngala da matha nanthin numpan, nibimpunpewal ngala da matha kardu ngarra pana ngepan nukunu ku karrath kanampunnginirdi da pana ngangka-re-ya.
5 Kardu nhini-ka kardu ngarra putek kanhi nukunu parnam. I murrinh puddamyith pumpan da kanhi-nu-yu i kardu da kanhi thangunu pubimpirrayepup pumpan. I murrinh da kanhi da matha puddamyith pumpan, mu mere kudduyith kuru murrinh Yile neki nukunu-yu, wurda.

6 Mu nekingime-ka kardu Yile neki nukunu nhini kardu ngamere Yile neki nukunu deyida-ka pubinnheyepupngime pumpan murrinh ngarra nekingime-yu. Mu kardu ngamere pana ngarra mere Yile neki nukunu-ka mere kubinheyepupngime karni nhini-yu. I da-ka nhini-wa the thumammathngime-yu kardu ngarra nimin kanampunnginirdi Ngepan Yile neki kama-ya i ngepan ku karrath nukunu kanampunnginirdi kama-ya.

Yile Neki Marda Mangannhertngime Wurran

7-8 Nga, kardu darrikardu ngay. Kardu marda da matha pumenurtngime purru nhini-ka mange Yile neki thangunu-wa dannhemutngime. I nukunu-ka marda mangannhertngime wurran nekingime-yu. I nukunu-ka manhimanpinungime purru bere matha wangu marda pumenurtnungime purru. Nga. Kardu nangkal ngatha marda manganpunart wurran kardu ngarra ngamere, nhini nukunu-ka the thathpirr kanthin Yile neki-yu i nhini nukunu-ka kardu Yile neki nukunu-wa nhini-yu. Mu kardu nangkal ngatha mere marda manart kardu ngarra ngamere-ka nhini nukunu-ka mere the mabath Yile neki-yu, wurda.

9 Bere nga. Da-ka kanhi-wa Yile neki dannhingkarrngime-yu mange ngarra marda mangannhertngime wurran-yu. Nukunu-ka wakal nukunu da matha wurdanthuk da kanhi-yu i yibinnhepupngime, i nhini nekingime-ka kardu bere matha wangu warda birnu paninungime ngarra da nukunu wangu-yu.
10 Yile neki da marra-re-ka marda da matha mangannhertngime-yu, mu nekingime da marra-re-ka mere marda thumertthangime nukunu-yu, wurda. Nukunu da matha marda mangannhertngime wurran i mange-ka nhini-wa da mange nukunu-yu. I bere wakal nukunu wurdanthuk kanhi i yibinnhepupngime. I nukunu Yile neki-ka da mange ngarra wiye warra thanthidhangime thurrini-ka pirrimnhimaputh-warda-ngime ngarra nukunu-re Jesus yibinnhepupngime-yu.
11 Mange-ka nginipunh nhini-wa Yile neki marda thathpirr mangannhertngime wurran, nhini nekingime-ka marda da matha pumenurtngime purru.
12 Mu nga. Kardu-ka mere ngadha nangkal bengkardudha Yile neki-yu, wurda da ngatha. Mu marda ngatha pumenurtngime purru-ka, nhini nekingime-ka marda ngala da matha thanamngime wunku Yile neki, i nhini nukunu-ka manhimanpinungime purru marda da matha pumenurtnungime purru puy ngala da matha wangu.

13 Yile neki-ka Ngepan nukunu dannhemutngime ngarra nekingime i da-
ka nhini warda the thanthinngime marda ngala da matha thanamngime
ngarra nukunu ngatha-yu.
14 I ngankuneme-ka ngubamkangkarduneme wakal Yile neki nukunu-yu
ngarra wurdanthuk da kanhi-yu. I nhini ngankuneme-ka murrinh warda
nguddampirruyithneme ngumpan murrinh ngarra wakal Yile neki nukunu
kardu pana ngarra manthibirnunu kardu ngarra da putek ngala kanhi-yu.

15 Bere nga. Kardu nangkal ngatha murrinh kanhi pamanu purru-ka,
"Jesus-ka kardu wakal Yile neki nukunu-wa." I nhini kardu nhini-ka ngana
deyida mitmit wurrannintha ngarra Yile neki i Ngepan nukunu wanku
kanamnginirdi i kanthin warda wurran nhini-yu.
16 I nekingime the thanthinngime thurran Yile neki-ka marda thathpirr
mangannhertngime wurran i nhini nekingime-ka thurdamnayemitngime
thurran ngarra nukunu wangu-yu. Yile neki-ka marda mangannhertngime
wurran i mange-ka nhini-wa da mange nukunu-yu.

Nga. Kardu nangkal ngatha Yile neki marda manganart wurran i
kardu ngamere deyida wunku marda manganpunart wurran, nhini kardu-
ka mitmit wurrannintha ngarra Yile neki-yu i Ngepan nukunu wanku
kanamnginirdi i kanthin warda wurran nukunu kardu nhini-yu.
17 Yile neki wurdannhiyethithngime wurran-ka marda pumartnungime
purru nukunu-yu ngala da matha wangu i kardu deyida wanku marda
pumenurtnungime purru ngala da matha wangu. I da nakurl-te ngarra
nekingime pirramardatnungime ngarra Yile neki-ka nhini nekingime-ka
mere warda pemanhamnungime nhini-yu, wurda. Nhini-ka ngarra putek
kanhi thanamngime-ka mangini Jesus deyida mani thanamngime kanhi-
yu.

18 Bere Yile neki-ka marda mangannhertngime wurran nekingime i
nhini-ka mere warda pemanhamnungime nekingime-yu. Nukunu-ka
marda thathpirr mangannhertngime wurran, nhini nekingime-ka mere
penhamnungime da nhini-re ngarra pirranatnungime kumparra ngarra
nukunu-yu, wurda. Mu kardu pana ngarra the pumemnubath pumpan Yile
neki-re purdunkartelnu pirra i pirranmuluputhnu pirra ngarra thungku
wangu, kardu nhini da matha kemanham kuru ngarra Yile neki-yu. Nhini
kardu nhini-ka mere thathpirr marda kumart kuru Yile neki-yu i mere
thathpirr marda kumanart kuru kardu ngamere-yu. Mu nekingime-
ka kardu marda thumanganpunartngime thurran, i Yile neki deyida
marda thumanganartngime thurran, i nhini nekingime-ka mere warda
pemanhamnungime nhini-yu.

19 Nekingime marda thumanganartngime thurran Yile neki-ka nhini
nukunu thangunu da marra-re marda mangannhertngime-yu.
20 Kardu ngatha kama murrinh kanhi, "Ngay-ka Yile neki marda man-
ganart ngurran." Mu kardu nhini-ka mere marda thathpirr manart kardu
darrikardu ngarra nukunu-yu, nhini kardu-ka ngathayida danthirrarart-
wa kanam. I kardu mere ngatha marda mart darrikardu nukunu ngatha
ngarra bamkardu wurran, nhini nukunu-ka mere ngarra deyida marda
mart Yile neki-yu ngarra mere wunku bangkardu kani.

21 Bere nga. Kanhi-wa murrinh-yu ngarra Jesus dannhemutngime-yu.
Kardu nangkal ngatha marda manganart wurran Yile neki, nhini nukunu-
ka darrikardu nukunu deyida wanku marda manart kurru.

5

Nekingime Thunungampewutngime Nukunu Ku Karrath

1 Bere kardu nangkal ngatha murrinh manabath Yile neki-re wurdanthuk Jesus, i nukunu-ka Christ-wa, kardu nhini-ka kardu Yile neki nukunu-wa nhini-yu. I Yile neki ngatha marda thumanganartngime thurran-ka, nhini-ka kardu ngarra nukunu deyida marda pumanartnungime purru.
2 I ngarra marda-re thumanganartngime thurran Yile neki-ka i ngarra murrinh nukunu wunku thumamnabathngime thurran, nhini-ka kardu ngarra nukunu deyida marda pumanartngime purru nhini-yu.
3 I Yile neki ngatha marda thathpirr pumartngime purru-ka, nhini-ka murrinh nukunu pumanabathnu-thathpirr-ngime purru nhini-yu. I murrinh ngarra nukunu-ka mere tetemanthay nhini-yu ngarra pariwaknungime purru-yu, wurda.
4 Nekingime-ka kardu ngarra nukunu-wa nhini-yu, i nukunu-ka mannhilurruthngime wurran da ngarra wiye terert piwewalnungime. Nekingime-ka ngarra Jesus da matha murrinh thumamnabathngime thurran i thurdamnayemitngime thurran, i da-ka nhini-wa thunungampewutngime ngarra nukunu ku karrath-yu i da wiye terert kanhi-yu.
5 Yu, kardu pana ngarra murrinh thathpirr pumamnabath pumpan Jesus-ka wakal Yile neki nukunu, kardu nhini da matha punungampewut nukunu ku karrath-yu i da wiye terert kanhi-yu.
6 Bere nga. Jesus Christ-ka da kanhi wurrinidha wunku kura i kumulung. Nukunu wurrinidha da kanhi-ka paluwewunu kura patha-re, mu mere nhini da matha-nu wurrinidha-yu. Nukunu-ka daluwewu kura patha-re i kumulung nukunu deyida pinthanhiwudha ngarra nukunu-re yibimpup-yu. I Ngepan Yile neki nukunu mannhengime wurran-ka murrinh nhini-ka murrinh thathpirr-wa. Nukunu-ka murrinh thathpirr da matha mannhengime wurran-yu. 7-8 Bere, Ngepan Yile neki nukunu-ka dannhemutngime murrinh thathpi yuthpan ngarra Kangkarlmawu nukunu. I ngana deyida ngarra kura patha i kumulung nhini thangunu kathu-ka kardu-ka the warda thanthinngime murrinh nhini da ngatha ngarra Kangkarlmawu nukunu-ka, murrinh thathpirr-wa nhini-yu. Yu, ngarra Ngepan Yile neki nukunu, kura patha nhini, i kumulung nhini thangunu-ka, the warda thanthinngime murrinh nhini ngarra Kangkarlmawu nukunu-ka, murrinh thathpirr-wa nhini-yu.
9 Nga. Nekingime-ka thubimpirrayepupngime thurran murrinh ngarra kardu thangunu parrannhiyelerrngime pumpan. Mu murrinh ngarra Yile neki thangunu kathu-ka, nhini-ka murrinh ngala thathpirr-wa, murrinh dimpewal-wa nhini-yu. I murrinh ngarra nukunu thangunu kathu wurdannheyithngime wurran-ka murrinh ngarra wakal nukunu da matha nhini-yu.
10 I bere, kardu nangkal ngatha murrinh mamnabath wurran wakal Yile neki nukunu, nhini nukunu-ka murrinh the kanthin wurran murrinh marda-re-yu Yile neki-re murrinh wurdamnayith wurran, i the kanthin murrinh thathpirr nhini-yu. Mu kardu nangkal ngatha mere murrinh manabath Yile neki, kardu nhini murrinh mam wurran-ka Yile neki-ka danthirrarart wurran, nhini-ka mere murrinh manabath kurru murrinh ngarra Yile neki thangunu wurdamyith Jesus-yu.
11 I bere kanhi-wa murrinh Yile neki mam-yu. Nukunu dannhemutngime-ka kardu birnu thathpirr thurranngime. I nhini nekingime-ka da bere matha wangu panibirnunu-warda-ngime da ngarra

nukunu wangu-yu. I da birnu thathpirr nhini ngarra dannhemutngime-ka nhini-ka ngarra Jesus thangunu yibinnhepupngime.

12 I kardu nangkal ngatha mitmit wurrannintha ngarra wakal Yile neki nukunu, nhini nukunu-ka da birnu thathpirr kanthin wurran i da bere matha wangu birnu paninu. Mu kardu nangkal ngatha mere marda ngala kurrunintha ngarra wakal Yile neki nukunu, nhini nukunu-ka mere mabath kurru da birnu thathpirr nhini-yu, i mere nukun warda panibirnunu da bere matha wangu-yu.

Nekingime Panibirnunungime Da Bere Matha Wangu

13 Bere nanki kardu ngarra numamath thathpirr numpan wakal Yile neki nukunu i narrarntiwak numpan nhini-ka kardu the thathpirr numabathnu nani i bere matha wangu narnibirnunu, nhini weyida ngay ngamnarrarilil-yu.

14 I nekingime-ka mere pemanhamngime purru ngarra Yile neki-nu-yu murrinh purdinayithnungime purru. I ngarra marda ngala-re thurranngime ngarra nukunu-ka nhini-ka marda pumartngime purru da ngarra nhini-yu ngarra nukunu deyida marda manganart wurran-yu. I nhini nukunu-ka murrinh binnhemayepupngime wurran murrinh ngarra thurdamnayithngime thurran-yu.

15 Nukunu-ka bere matha wangu binnheyewupngime wurran ngarra nekingime-re murrinh thurdamnayithngime thurran-yu, nhini-ka the deyida thanthinngime murrinh panhidhartnungime-yu, murrinh ngarra thangku ngatha padharrpungime-yu.

16 Bere, kardu darrikardu nanki ngatha nubangkardunu kawinhikat kama i da mange wiye kama kani, nhini nanki-ka nanadharrpunu Yile neki i purdinawurlnu i da mange yuthpan deyida purrunu. Mu kardu ngamere deyida-ka parnampart thathpirr puddarntinumi Yile neki-yu i da mange wiye ngala da matha pamam parnam. Mu mere narradharrpu nukun Yile neki-yu kardu wiyenpun thathpirr nhini mani-nu-yu.

17 Nga. Da pana ngatha da wiye pamangime-ka nhini-ka da wiye da matha nhini-yu. Mu kardu mere terert warda ngatha panipartnu thathpirr Yile neki-yu i da mange wiye ngala piyemanu parni nhini-ka puruwupup-da-nu matha nhini-yu.

18 Mu nga. Nekingime-ka the thanthinngime thurran mere ngarra mange wiye pama-nukun-ngime pani da bere matha wangu-yu, wurda. Mu nekingime-ka kardu Yile neki nukunu-wa i Jesus-ka dirrangannhipengime wurran i nhini nukunu ku karrath-ka mere ngarra kama ngarra nekingime-yu.

19 Nukunu ku karrath-ka ku pule ngala dimpirra kardu terert da matha da ngarra putek ngala kanhi-yu. Mu nukunu-ka ku mere pule ngala nekingime nhini-yu, wurda, mu nekingime-ka kardu Yile neki nukunu-wa nhini-yu.

20 I ngana deyida the thanthinngime thurran wakal Yile neki nukunu wurdanthut da kanhi-yu i dannhiwinhingkayithngime Yile neki da matha Pule ngala thathpirr-yu. I nhini nekingime-ka marda ngala warda thurranngime ngarra nukunu i wunku wakal nukunu Jesus Christ-yu. Yile neki da matha ku Pule ngala thathpirr-yu i nukunu da matha birnu thathpirr dannhemutngime-yu. I nhini nekingime-ka kardu bere matha warda wangu panibirnunungime ngarra nukunu-yu.

21 Nga kardu. Nanki-ka nginipunh wakal ngay deyida mani i murrinh tiduk kanhi manarranu-ka mere nariwak nukun nuru da mange wiye i

da mange thirrukduk-yu, mu Yile neki da matha nubupaknungime nuru kumparra ku Pule ngala nanki-yu purrunarranu-yu.

Revelation

1-2 Murrinh kanhi-ka murrinh ngarra Yile neki-re Pule ngala thathpirr pinhenu-yu i ku karrath i kardu ngarra nukunu parrarntiwak pumpan-ka purdunkartel da matha-nu purru nhini-yu.

Bere Yile neki kathu murrinh kanhi damnamut ngarra Jesus Christ kardu ngarra nukunu-nu murrinh marranu. I nukunu Jesus-ka kanthinnhingkarr thathpirr warda murrinh-yu. I bere Jesus kathu-ka ku angel ngarra nukunu murrinh kanhi-yu damnamut. I ku angel kathu-ka ngarra John banperdi da warda nirn bangamnirn nukunu John-yu, kardu ngarra wurlk menadha wurrini Jesus-nu-yu. I nukunu John-ka darntilil terert warda ngatha murrinh thathpirr warda ngarra Yile neki nukunu-yu, murrinh ngarra nukunu bangamnirn-te-yu bamkardu.

3 Bere kardu nangkal ngatha rit pamanu murrinh kanhi-ka nhini nukunu-ka kardu le da matha paninu. Kardu nangkal ngatha biyepupnu i mayitnu murrinh kanhi i nukunu nhini-ka kardu le deyida paninu, nhini-ka da manta warda ngarra Yile neki Pule ngala thathpirr pinhenu-yu.

Murrinh Kanhi-ka John Thangunu Kardu Ngarra Yile Neki Nukunu-nu

4 Bere ngay John murrinh kanhi ngamnarrarilil-ka nanki-nu kardu ngarra Yile neki nukunu kardu ngarra da town 7 narnam da ngarra ngala nan-ya Asia.

Bere Yile neki-ka mange patha da matha manarranu purru i panarramutmutnu purru marda pekpek da matha, nukunu nhini-ya ngarra marra kanhi kanam-ya i da murntak da matha warra kanam i da nakurlnu purdiwurlnu kathu. I ngana deyida ngarra ku Ngepan 7 thangunu mange patha i marda pekpek panarramutnu, ku nhini-ya ngarra kumparra warra parnamkadhuk ngarra Yile neki dim-ya.

5 I nukunu Jesus Christ deyida wanku da mange patha manarranu purru i marda pekpek panarramutmutnu purru nukunu nhini-ya ngarra murrinh thathpirr mannhe wurran-ya, i kardu pana nimin-ya ngarra marra-re thathpirr wurdamkabirl-ya. I nukunu nhini-ya kardu thathpirr birnu bere matha wangu paninu, i kardu Pule ngala thathpirr dimpirra kardu ngarra pule ngala ngala terert warda ngatha.

I nukunu-ka marda thathpirr mangannhert wurran, i yibinnhepup i pirrinnhimaputhngime wurran da mange wiye ngarra neki thumerithuktha thardi nanhthi kumulung ngarra nukunu-re pirriwudha-ya.

6 I nukunu-ka bannhipak neki-yu kardu ngarra Yile nukunu, i kardu ngarra murrinh nukunu-nu pumarranu purru-yu ngarra kardu, i da-ka nhini-re-wa wurlk pumananu purru-yu. Nukunu Jesus-ka ku Pule ngala dinnhengime bere matha wangu. Mu nga mampa. Da bere matha wangu pariparl-da-nu-matha-ngime nukunu-yu. I nhini da matha wangu da mange pirranu-yu.

7 Nga. Nukunu Jesus-ka purdithutnu purrurdarrirdurdinu kathu ngarra kalakkalak i kardu wurnangat warda ngatha pubangkardunu nukunu-yu i kardu pana wanku ngarra thu pumpanmat nukunu-ya pubangkardu-deyida-nu-yu. I kardu wurnangat bere ngatha warda nanhthi du werr warda parninakarrknu da ngarra putek ngala kanhi-ya. Yu, da-ka mange-ka nhini da mange pamanu-yu.

8 Bere Yile neki mam, “Ngay da matha Pule ngala thathpirr-yu. Ngay
da matha mamyit ngem da wurnangat ngala kanhi warda ngatha, da
ngarra marra-re kathu-yu i ngarra da panirikerdek-da-nu mana.” Nhini-
wa murrinh Yile neki mam-yu, nukunu pana ngarra marra kanam-ya i da
murntak da matha kanam-ya i da nakurlnu purdiwurlnu kathu.

John Bangamnirn Da Nirn Jesus Christ Bamkardu

9 Bere nga. Ngay-ka John pulangay nanki-yu. I ngay-ka ngarntiwak
ngurran Jesus-yu nginipunh nanki deyida mani narrarntiwak numpan,
i da-ka nhini weyida kardu-ka pumannherithukngime pumpan-ya i da
tetemanthay pubannhewakpakngime pumpan. Mu nekingime-ka bere
ngatha wangu murrinh thumamnabathngime thurran i mere nukun
panipartngime nukunu Jesus-yu.

Nga. Ngay-ka ngamnarrarilil ngem da ngarra ngalburnu kanhi wangu
da nan-ya Patmos. Ngay-ka kardu nganinthelerrdha ngardi murrinh
ngarra Yile neki i murrinh Jesus nukunu i nhini weyida kardu ngay
puddanngithuk da kanhi-yu.

10 Bere da-ka da Sunday-wa i Ngepan Yile neki nukunu mamngiyit
ngala da matha i da nirn kanhi bangamnirn-yu. Bere ngay-ka binthepup
murrinh ngerren lurruth tiduk ngarra ngay kathu murrinh nginipunh
nanhthi trumpet mani pirrimkay.

11 I murrinh ngerren nhini-ka mamnga-wa, “Tharililnu ngarra nanhthi
puk da ngarra ngay terert kanhi nganhingkarrnu-ya. I thurdurrathuknu
warda kardu ngarra ngay da ngarra town 7 parnam-ya, da nan Efesus,
Smerna, Pergamum, Thiatira, Sardis, Filadelfia i Laodecia.” Murrinh
ngerren nhini-wa mamnga-yu.

12 I bere ngay-ka memmirl warda kardu bengkardudha nangkal murrinh
kardu kanamngangerren ngay-yu. Bere ngarra memmirl thangunu-ka
ngay-ka bamkardu nanhthi ngarra thungku lem nukun, nanhthi-ka 7-
wa pirriningkadhuktha-yu nanhthi ngarra thungku lem nukun. Nanhthi-
ka damlarrang-wa nhini-yu. 13 I da ngarra kanganu nanhthi 7 nhini
pirriningkadhuktha-ka kardu numi pirridha-yu. I kardu nhini-ka methap-
kadha pirri kardu nhini-ya da ngarra putek ngala kanhi wurdanthut. I
nukunu-ka nanhthi kaligu bamam banardidha pirri ngarra me da mana.
I nanhthi belk nanhthi damlarrang-ya menamardalarrdha pirri.

14 I pemarr nukunu-ka bamam thathpirr nginipunh kalakkalak mani, i
kamarl ngarra nukunu-ka nginipunh thungku mani puniwemaththa dini.

15 I me nukunu-ka danimelarrangtha pirri ngala da matha. I murrinh
ngerren nukunu-ka nginipunh kura lalingkin mani lurruth dimmerrmerr-
ya.

16 I ngarra mange batbat-te-ka nanhthi pilinh 7 meyittha pirri. I ngarra
thathpi nukunu-ka nanhthi sword banadhawirdidha pirri, nanhthi-ka
kerrkerrk-wa ngurru perrkenku-yu. I thimu nukunu, thamurru, wulumu,
terert warda ngatha daningkalarrangtha pirri ngala da matha nginipunh
nanhthi ngunga mani.

17 I bere ngarra ngay-re nukunu bamkardu-ka, ngay-ka bammat ngarra
me nukunu i kardu panngirte nginipunh ngepan ngabimpup mani. Bere
nukunu-ka mange batbat-te mamngithap i mamnga, “Mere thenham. Ngay
da matha mamyit ngem da wurnangat ngala kanhi warda ngatha da ngarra
marra-re kathu-yu i ngarra panirikerdek da-nu mana.

18 Ngay thathpirr nimin birnu nganam-yu. Ngay-ka ngabimpup, mu nga,
ngay-ka kardu birnu deyida nganam i bere matha wangu birnu nganinu.

Ngay da matha da mamnginikat ngem-yu ngarra kardu-re pumpanpuwup-yu. I ngurdanpunthukthuk ngem-yu da ngarra wiye nhini wangu-yu.
19 "Mu nga," mamnga nukunu nhini kathu-yu. "Tharilil warda wangu ngarra nhinhi marra kanhi damkardu-yu i ngarra nhinhi dangkardunu-yu.
20 Nga. Nhinhi-ka damngimangkardu mana-ya ngarra mange batbat-te-yu meyittha ngirri nanhthi pilinh 7-ya. I damngingkardu mana-ya da ngarra kanganu ngirridha nanhthi pana thungku lem nukunu-yu nanhthi damlarrang-ya. Nga. Nhinhi-ka mere nemartadha, mu ngay-ka ngurdumpameriyithnu warda ngarra nanhthi pilinh 7 nhini-nu-yu i ngarra nanhthi 7 thungku lem nukunu-yu. Nanhthi pilinh 7 nhini-ka ku angel 7-wa ngarra kardu ngay panganpunpe parnam-yu ngarra da town 7 nhini-yu. I nanhthi 7 nhini thungku lem nukunu-ka kardu ngay-wa da ngarra town 7 nhini parnam."

2

Murrinh Ngarra Kangkarlmawu Thangunu Kardu Da Ngarra Nan-nu Parnam Efesus

1 "Mu nga. Thanarilil wangu," mamnga deyida. "Murrinh kanhi ngurdimpayithnu-ka ku angel pangu-nu kardu ngarra ngay-nu dirran-ganpunpe kanam da nan Efesus." Murrinh kanhi-ka kardu pana thangunu ngarra nanhthi pilinh 7 meyittha pirri ngarra mange batbat-te i kardililidha ngarra nanhthi 7 pana thungku lem nukunu nanhthi damlarrang-ya.
2 I bere nukunu nhini mam-ka, "Ngay-ka the-wa nganthin ngarra namam narnam-yu. Nanki-ka wurlk ngala narnamnga ngay-nu-yu i bere ngatha wangu murrinh numamngabath narnam ngay-yu. Ngay-ka the nganthinnan nanki-ka mere marda numanart nuru kardu wiyenpun nhini ngarra murrinh pamam pumpan, 'Nganki-ka ku apostle-wa.' Mu murrinh-ka ngathayida parranthirrarart parnam. I nanki-ka kardu-ka nuddanpunthap-wa i the warda nanthinpun kardu parranthirrarart parnam-yu.
3 I ngay-ka the nganthinnan nanki-ka kardu bere ngatha wangu murrinh numamngabath narnam da pana ngathayida da tetemanthay nubangarnurt-yu. I mere ngarra ngadha numedhaptha le wiye narnidha, wurda.
4 "Mu nga. Da numi da matha ngay mere le nginarra-yu. I da nhini ngay-ka mere marda thathpirr numangert nuru nginipunh da marra-re mani kathu marda numengerttha nurni.
5 Nga. Nuddiyerrnu mani da mange ngarra marra-re marda thathpirr numengerttha nardi i mange nginipunh nhini deyida mani nuyemanu nuru da nginipunh marra-re mani numedha nurni i nuddingawurlnu thathpirr ngarra ngay. Mu mere ngatha nhini nuyema-ka nhini ngay-ka ngununarranu warda wangu i mananmartnu nanhthi pana ngarra thungku lem nukunu.
6 "Nanki-ka mere marda numanart nuru da mange wiye ngarra kardu pana pamam pumpan kardu nan-ya ngarra nukunu Nicolas parrarntiwak pumpan, i da-ka patha-wa nhini-yu namam numpan-yu. I ngay deyida wanku mere marda mart ngurru da mange nhini-yu.
7 "Bere nanki ngatha murrinh kanhi nubiyepupnu-ka, nhini-ka bere matha wangu numayitnu nuru murrinh kanhi-yu murrinh ngarra Ngepan ngay thangunu kardu ngarra ngay-nu parnam da pana ngangka-re. I kardu nangkal ngatha bere matha wangu mayitnu purru murrinh ngarra thathpi

ngay da matha, i pangiriwaknu purru da mange ngarra ngay wangu, nhini ngay-ka ngurdungkanu nukunu-yu mi ngarra thay birnu nukunu pulathnu-yu da murruwurlngka pangu da ngarra Yile ngay nukun dim."

Murrinh Ngarra Kangkarlmawu Thangunu Kardu Da Ngarra Nan-nu Parnam Smerna

8 "Mu nga. Thanarilil wangu," mamnga. "Murrinh kanhi ngurdimpayithnu ku angel pangu-nu kardu ngarra ngay-nu dirranganpunpe kanam da nan Smerna." Murrinh kanhi-ka kardu pana thangunu kardu ngarra bere matha warra kanam. Kardu nhini-ya ngarra yibimpup-ya i birnu deyida kanam.

9 Nukunu mam-ka, "Ngay-ka the nganthin kardu pumamnantithuk parnam-yu i da mange wiye pumamnarra parnam-yu i nanki-ka da tetemanthay warda nubangarnurdurt numpan nhini-yu. I ngay-ka the deyida nganthin nanki-ka nanhthi purrkpurrk ngamere da matha nanthin numpan, mu da thathpirr-ka nanki-ka kardu berengunh-wa numpan, nhini nanki-ka kardu Yile ngay nukunu-wa nhini-yu. I ngay-ka the deyida nganthinpun kardu pana ngarra murrinh thathpi pamam pumpan-yu, 'Nganki-ka kardu Jews-wa.' Mu kardu-ka manangka Jews-wa nhini-yu, kardu nhini-ka ku karrath da matha nukunu nhini-yu. I ngay-ka the nganthinpun kardu nhini murrinh pumamnanpiyewiye pumpan-yu.

10 "Mu nga. Kardu-ka mere nenmanham ngarra kardu-re da tetemanthay pubunarrapaknu-yu. Mu nga, nukunu ku karrath-ka bunanthadhapnu purru nanki-yu i nanki kardu ngamere-ka bunannurdinu ngarra jail warda. I da nhini-ka da tetemanthay warda nubardurtnu nhini-yu. Mu da-ka mere pirdith narninu pangu-yu, da 10 da matha nhini-yu. Mu murrinh ngarra ngay da matha numangabathnu nuru da pana ngatha ngarra thu punanthuknu puru, i nhini nanki-ka da bere matha wangu birnu narninu da ngarra murruwurlngka nhini Heaven-ya.

11 "Bere nanki ngatha murrinh kanhi nubiyepupnu-ka, nhini-ka bere matha wangu numayitnu nuru murrinh kanhi-yu murrinh ngarra Ngepan ngay thangunu kardu ngarra ngay-nu parnam da pana ngangka-re. I kardu nangkal ngatha bere ngatha wangu murrinh ngarra ngay da matha mangabathnu purru-ka, i ngarra ngay da matha paringiriwaknu purru-ka, nhini nukunu-ka mere warda ngarra kunu ki ngarra da thungku ngala wiye nhini wangu-yu."

Murrinh Ngarra Kangkarlmawu Thangunu Kardu Da Ngarra Nan-nu Parnam Pergamum

12 "Nga. Thanarilil wangu murrinh kanhi ngurdimpayithnu ku angel pangu-nu kardu ngarra ngay-nu dirranganpunpe kanam da nan Pergamum." Murrinh kanhi-ka kardu pana thangunu ngarra nanhthi sword kanthin pirrim, nanhthi-ka kerrkerrk-wa ngurru perrkenku-yu.

13 Bere nukunu mam-ka, "Ngay-ka the nganthin da ngarra nanki narnam-yu ngarra ku karrath pule ngala dimpirra kardu terert nhini-yu ngarra da town nanki-yu. Mu nanki-ka murrinh ngarra ngay da matha numamngabath numpan i mange ngarra ngay narramngiriwak numpan. I da nhini-re ngarra kardu ngay nan-ya Antipas thu pumpanmat-ka nanki-ka mere narningiparttha, wurda. Nukunu Antipas-ka murrinh ngarra ngay da matha daninthelerrdha wurrini.

14 "Mu da mange ngamere ngarra nanki namam numpan ngay-ka mere le ngurrunarra nhini-yu. Nanki kardu ngamere-ka da mange ngarra nukunu Balaam narrarntiwak numpan, kardu pana-ya ngarra kardu nan

wurdanthethith Balak da mange wiye da murntak warra-yu. I nhini nukunu Balak-ka mampuntullul dampunpinhingkayith warda kardu Jews da mange wiye nhini-yu, i nhini kardu Jews-ka pardimurrktha mi dhep-dhep ngarra Kangkarlmawu thirrukduk thangunu parranirramutmuttha purni, i kardu palngun i kardu nugarn pumenangkapdaptha pardi.
15 I nanki kardu ngamere deyida-ka da mange thirrukduk narrarntiwak numpan kardu ngarra nukunu nan-ya Nicolas.
16 "Mu nga. Narnipartnu warda da mange wiye nhini-yu i da mange ngarra ngay da matha nangiriwaknu nuru. Mu mere ngatha mange wiye nhini narnipartnu-ka nhini ngay-ka ngununarranu warda wangu mere pirdith thu sword wanku thathpi ngarra ngay banthawirdi ngarrim-ya, i nhini-ka thu warda puythuknungime nhini-yu.
17 Bere nanki ngatha murrinh kanhi nubiyepupnu-ka, nhini-ka bere matha wangu numayitnu nuru murrinh kanhi ngarra Ngepan ngay thangunu kardu ngarra ngay-nu parnam da pana ngangka-re. I kardu nangkal ngatha bere matha wangu mangabathnu purru murrinh ngarra ngay i da mange ngarra ngay pangiriwaknu purru-ka, nhini ngay-ka mi dhepdhep numi deyida nganamutnu ngarra Yile ngay thangunu mi pana ngarra dimkamnum, mi nan-ya mi mena. I ngana deyida nganamutnu nanhthi palyirr bamam wunku murrinh nukunu marra punganardarrinu i mere nangkal deyida the pumabathnu murrinh marra nhini nukunu-yu."

Murrinh Ngarra Kangkarlmawu Thangunu Kardu Da Ngarra Nan-nu Parnam Thiatira

18 "Nga," mamnga. "Thanarilil wangu murrinh kanhi ngurdimpayithnu ku angel pangu-nu kardu ngarra ngay-nu dirranganpunpe kanam da nan Thiatira." Murrinh kanhi-ka ngarra wakal nukunu thangunu Yile neki, kardu pana-ya ngarra kamarl thungku mani puniwemaththa dini i me danimelarrangtha pirri ngala da matha.
19 Nukunu mam-ka, "Ngay-ka the-wa nganthin ngarra namam narnam nanki-yu. Ngay-ka the nganthinnan nanki-ka marda numanganngert numpan i murrinh numamngabath numpan i wurlk numamnga numpan i mere le wiye narnidha. I da mange nhini-ka da mange thathpirr warda namam numpan mange mere marra-re mani numedha nurni.
20 "Mu da mange kanhi-nu-wa ngay mere le nginarra-yu. Kardu palngun wiye pana kanam nan-ya Jezebel, nanki-ka mere ngarra ngadha numengedha nuddingkareldha. Nigunu mam wurran-ka, 'Murrinh ngarra Yile neki nukun wurdamyith wurran.' Mu nigunu-ka murrinh ngathayida danthirrarart wurran. I nigunu-ka dampirrakthuk wurran kardu ngarra ngay-yu da mange wiye wangu i nhini kardu-ka pumpanmurrk warda mi dhepdhep Kangkarlmawu thirrukduk thangunu parranirramutmuttha purni. I kardu nugarn i palngun-ka da mange wiye warda pamam pumpan nhini-yu.
21 Ngay-ka mamnge nigunu nhini-yu mammardawerr da murntak warra da mange wiye kaniparttha mana-wa. I ngay-ka ngardingemardamar-dadha da mange wiye kaniparttha-yu, mu nigunu-ka wurda da matha. Nigunu-ka da mange wiye kardu ngarra nugarn ngamere le da matha kardidha nhini-yu.
22 I bere nhini ngay-ka matharr ngala warda ngangemutnu i kardu pana deyida wanku kardu ngarra mange wiye pumengedha pardi-ya. Mu kardu nhini ngatha da mange wiye ngarra nigunu mere ngatha parningepartnu-ka, nhini-ka yidingurr ngala da matha panlututnu pani kardu nhini-yu.

23 “I ngana deyida ngay-ka thu ngunmatnu i ngurduntinuminuminu
kardu pana ngarra da mange wiye ngarra nigunu parrarntiwak pumpan-
yu, i nhini kardu ngarra ngay-ka da pana ngangka-re the pumangibathnu
warda ngay da matha nimin ngarra kardu the mampunmabath ngurran
marda i ngarra mukmuk-yu. I nanki ngatha da mange ngarra nigunu
nariwaknu da-nu ngatha nuru-ka nhini ngay-ka ngunantikerdek deyida-
nu nhini-yu.
24-25 “Mu nga, kardu da ngarra nan Thiatira narnam. Nanki kardu
ngamere ngarra mere nariwak nuru da mange wiye ngarra nigunu wangu,
i mere nerrangkathantha pepe thathpirr da mange wiye ngarra ku karrath
nukunu, nhini ngay-ka murrinh manarranu nanki-ka bere ngatha wangu
numabathnu thathpirr nuru da mange patha nhini-yu ngarra numedha
nurni-yu, i ngarra ngay da mana ngununu kathu. Bere matha murrinh
thathpi ngay-yu i mere deyida manarranu murrinh tetemanthay, wurda.
26-27 “I kardu nangkal ngatha bere matha wangu murrinh ngarra ngay
mangabathnu purru i da mange ngarra ngay da matha pangiriwaknu
purru-ka, nhini ngay-ka bupaknu kardu nhini-yu kardu pule ngala pirranu
ngarra kardu wurnangat nginipunh pana deyida mani Yile ngay banngipak
Pule ngala ngay-ya. I nukunu kardu nhini ngarra pangiriwaknu purru-
ka kardu pule ngala da matha pirranu i kardu manyitnu thathpirr purru
wunku thu thay mabathnu pi. Mu kardu nhini ngatha thu kuy parninganu
ngarra ngay-ka, kardu pule ngala nhini-re-ka puntikerdek da matha-nu i
punpuwurrkpuwurrk da matha-nu pani nhini-yu nginipunh nanhthi klath
deyida mani bangkawurrknu ngarra thu thay thangunu.
28 I kardu nhini da ngatha ngay-ka nanhthi pilinh ngala nganamutnu.
29 “Bere nanki ngatha murrinh kanhi nubiyepupnu-ka, nhini-ka bere
matha wangu numayitnu nuru murrinh kanhi-yu murrinh ngarra Ngepan
ngay thangunu kardu ngarra ngay-nu parnam da pana ngangka-re-ya.”

3

Murrinh Ngarra Kangkarlmawu Thangunu Kardu Da Ngarra Nan-nu Parnam Sardis

1 “Nga. Thanarilil wangu murrinh kanhi ngurdimpayithnu ku angel
pangu-nu kardu ngarra ngay-nu dirranganpunpe kanam da nan Sardis.”
Murrinh kanhi-ka kardu pana thangunu ngarra ku Ngepan 7 i nanhthi
pilinh 7 kanthin pirrim.
Nukunu mam-ka, “Ngay-ka the nganthin ngarra nanki namam numpan-
yu. Kardu puddamnanyith pumpan-ka kardu pirtpirtnanka nanki-yu i
mange ngarra ngay narramngiriwak numpan. Mu wurda, nanki-ka mere
nangiriwak nuru mange ngarra ngay-yu, i mere thathpirr narniwirtpirtka,
mu kardu nginipunh nirrimpup mani nanki-yu.
2 Mu nhini-ka narniwirtpirtkanu thathpirr nuru-ya. Nanki-ka kardu
kunungingki da ngatha narnampirtpirtka marra-yu i kunungingki da
ngatha narramngiriwak numpan. Mu nhini nanki-ka kardu lurruth ngala
da matha nuru nhini-yu. Ngay-ka bamnanmangkardu ngurran mange
mere thathpirr nariwak nuru mange ngarra Yile ngay nukunu wangu-yu.
Mu mange ngarra nanki namam numpan-ka mange mere thathpirr patha
nhini-yu, wurda da matha.
3 I bere nuddiyerr nganaka murrinh ngarra ngay murntak nubimn-
gayepup i numengabaththa nurni. I numangayit deyida nuru murrinh
nhini-yu i narnipart warda da mange wiye-yu. Mu da mange wiye nhini

ngatha mere narnipartnu ngatha-ka, nhini ngay-ka nganarraruy-da-nu-
matha da ngarra mere the numangibathnu-yu, i nubengingkabatnu nhini-
yu.
4 "Bere nanki kardu ngamere da ngarra Sardis narnam pana-ka da
mere da ngatha numerithuktha narni. Mu nanki-ka da mange ngarra
ngay da matha narraningiriwaktha nurni-yu, nhini nanki-ka ngarra ngay
warda purrulilinungime da nakurlnu-yu wunku nanhthi kaligu bamam
nurubangurrnu.
5 I kardu nangkal deyida bere ngatha wangu murrinh thathpi ngarra
ngay mayitnu purru i da mange ngarra ngay pangiriwaknu purru-ka kardu
nhini deyida wanku buyrdurdinu-yu i purrubangurrnu nanhthi kaligu
bamam-yu. I ngay-ka mere mayerrarrnu murrinh ngarra nukunu ngarra
buk-yu, nanhthi buk pana-ya ngarra murrinh dimkadhuk kardu ngarra
bere matha wangu birnu parninu. I ngay-ka Yile ngay mananu i ngarra
ku angel nukunu, 'Nga. Kanhi-wa kardu ngarra ngay-yu.'
6 "Bere nanki ngatha murrinh kanhi nubiyepupnu-ka nhini-ka bere
matha wangu numayitnu nuru murrinh kanhi-yu murrinh ngarra Ngepan
ngay thangunu kardu ngarra ngay-nu parnam da pana ngangka-re."

Murrinh Ngarra Kangkarlmawu Thangunu Kardu Da Ngarra Nan-nu Parnam Filadelfia

7 "Nga. Thanarilil wangu murrinh kanhi ngurdimpayithnu ku angel
pangu-nu kardu ngarra ngay-nu dirranganpunpe kanam da nan Filadelfia.
Murrinh kanhi-ka kardu pana thangunu kardu patha da matha i kardu
thathpirr kanam. Kardu pana-ya ngarra 'Yu' mannhe wurran, 'Da
ngarra Yile neki-nu pimardawithnu kama-ya' i 'Wurda kama', mannhe-
ya. Nukunu nhini-ka ngarra tuwa mani pirrim, wunku nanhthi ki kanthin
pirrim. I ngarra nukunu-re tuwa madharlnu-ka kardu mere nangkal
deyida padhap nhini-yu. I ngarra nukunu-re tuwa padhapnu-ka kardu
mere nangkal deyida madharl nhini-yu."
8 Bere nukunu mam-ka, "Ngay-ka the nganthin ngarra nanki namam
numpan-yu. Ngay-ka the nganthinnan nanki-ka kardu mere lurruth ngala
nuru. Mu nanki-ka murrinh thathpi ngarra ngay numangabaththa i nanki-
ka mere narningiparttha ngay-yu. I nhini ngay-ka mamnarradharl nanhthi
tuwa nanki-nu-yu i mere nangkal deyida kadhap da nhini-yu.
9 "I nga. Kardu pana ngarra kardu Jews pamam pumpan-ka, kardu-ka
wurda-wa kardu parranthirrarart da matha pumpan, nhini-ka kardu-ka ku
karrath nukunu da matha. Yu, kardu nhini-wa ngay mankunungingkinu-
yu i mantirdanu ngarra nanki purunarranu-yu i nhini-ka murrinh puma-
narrabathnu puru-yu. I kardu nhini-ka the warda pumananmathnu nanki
da matha kardu ngarra ngay marda mangannanart ngem-yu.
10 I kardu ngarra ngay deyida mamnarra-ka ngay da matha nangiri-
waknu nuru-yu, i da mange nhini-ka namam wardarra numpan. I
nhini ngay-ka ngirrananpenu ngani nanki-yu da ngarra nhini-nu-re da
tetemanthay ngala nhini purrunu kathu. Yu, kardu terert warda ngatha
da tetemanthay ngala pubardurtnu da ngala nhini-nu-re-yu. I ngay
ngurdunanthadhapnu-yu i kardu wurnangat warda ngatha da ngala kanhi-
re kurran ngurdunthadhapnu-yu.
11 "Mu bere ngay-ka mere pirdith ngurdiwurlnu kathu-yu, nhini-ka bere
ngatha wangu numangabathnu nuru murrinh thathpi ngarra ngay-yu i da
mange ngarra ngay nangiriwaknu nuru-yu. I nhini Yile ngay-ka nanhthi

patha da matha panarramutmutnu-yu i kardu ngarra ngamere-ka mere ngarra kumananmatkut nukun nanhthi patha nhini-yu.

12 "Bere kardu nangkal ngatha bere ngatha wangu mayitnu purru murrinh ngarra ngay i da mange ngarra ngay wangu pangiriwaknu purru, nhini ngay-ka bupaknu kardu nhini-yu da ngarra Yile ngay nukunu, i nhini nukunu-ka mere warda ngarra panipartnu da nhini-yu. I Yile ngay-ka bere matha wangu paninu ngarra nukunu nhini-yu. I nhini ngay-ka murrinh ngarililnu ngarra nginipunh nukunu kardu nhini-yu murrinh ngarra Yile ngay nukunu i murrinh ngarra da nukunu, da nhini-ya Jerusalem marra-ya. I murrinh marra ngay deyida wanku ngarililnu ngarra nginipunh ngarra kardu nhini-yu. I da Jerusalem marra nhini-ka Yile ngay purduthuknu da Heaven thangunu kathu.

13 "Bere nanki ngatha murrinh kanhi nubiyepupnu-ka nhini-ka bere matha wangu numayitnu nuru murrinh kanhi-yu murrinh ngarra Ngepan ngay thangunu kardu ngarra ngay-nu parnam da pana ngangka-re."

Murrinh Ngarra Kangkarlmawu Thangunu Kardu Da Ngarra Nan-nu Parnam Laodecia

14 "I nga," mamnga deyida. "Thanarilil wangu murrinh kanhi ngur-dimpayithnu ku angel pangu-nu kardu ngarra ngay-nu dirranganpunpe kanam da nan Laodecia. Murrinh kanhi-ka kardu pana thangunu ngarra murrinh thathpi yuthpan thathpirr wurdamyith wurran i da terert kanhi mamnawatha Yile neki-nu-ya."

15-16 I nukunu mam-ka, "Ngay-ka the nganthin ngarra mange namam numpan-yu. Nanki-ka kardu mere thathpirr marda numangert nuru nhini-yu, i mere thathpirr thu kuy nurunga. Mu nanki-ka kardu kanganu-wa ngatha narnam nhini-yu. Nanki-ka mere nginipunh kura lalingkin mani i mere nginipunh kura patha mani, mu nginipunh kura mirturl da matha mani nanki narnam-yu. I kardu ngatha kura mirturl bagurduknu-ka nhini kardu-ka panibebenu-wa. I nginipunh nhini mani ngay-ka nganinanbenu warda nhini-yu, nhini nanki-ka kardu ngathayida narnam kanganu-wa ngatha. I nhini ngay-ka mere le kinarra nanki-yu.

17 I nanki-ka murrinh kanhi namam numpan, 'Nganki-ka berengunh-wa ngumpan, i nanhthi terert nganthin ngumpan i nganki-ka da mange yuthpan da matha ngumammath ngumpan.' Mu wurda-wa nhini-yu, ngay ngamam-yu. Nanki-ka kardu mere le patha thathpirr narni i nanki-ka mere mange yuthpan thathpirr nuru, i mere thathpirr nangiriwak nuru i mere thathpirr the numangibath ngay-yu.

18 "Mu murrinh kanhi manarranu-ka ngarra ngay da matha nurunganu kathu i nhini ngay-ka da wiye ngirrananmaputhnu ngurru, i nhini-ka kardu patha warda nurunu i da mange ngarra ngay da matha nangiriwaknu nuru i the thathpirr numangibathnu nuru ngay-yu.

19 Ngay-ka murrinh lurruth ngala ngurdamnarrayith i mamnanthe, nhini ngay-ka marda thathpirr mangannanart ngem nanki-yu. Ngay-ka murrinh lurruth ngala ngurdampirrayith ngurran i mampunthe ngurran kardu pana ngarra ngay marda manganpunart thathpirr ngem-yu. Mu nga. Ngarra ngay da matha nangiriwaknu nuru i mange wiye-ka narnipartnu warda nhini-yu.

20 "Ngay-ka ngempamardamarda nhinhi-nu thangidharrpunu ngarra nganinhinginirdinu. I ngarra nhinhi-re thangidharrpunu-ka ngay-ka nganinhinginirdinu i neki-ka le warda paninu. Nga, nginipunh kanhi mani-ya. Ngay-ka ngarrim outside ngarra tuwa ngarra thelput-ya i

nganmat ngarrim i ngarrimpakaykay. I nhinhi ngatha dingayepupnu i tuwa nangadharlnu-ka nhini ngay-ka nganirdinu ngarra nhinhi i marda ngala warda pimurrknu mi dhepdhep.
21 "Kardu nangkal ngatha murrinh ngarra ngay da matha mayitnu purru i da mange ngarra ngay pangiriwaknu purru-ka, nhini nukunu-ka da nakurl-te-wa ngininthanu ngarra ngay. I ngankunintha-ka ku pule ngala ngala warda ngininthanu nhini-yu mange nginipunh ngay deyida mani. Ngay-ka bere matha wangu murrinh thathpi Yile ngay nukunu menabaththa ngurrini i marra-ka Pule ngala warda ngemnintha wunku nukunu.
22 "Bere nanki ngatha murrinh kanhi nubiyepupnu-ka, nhini-ka bere matha wangu numayitnu nuru murrinh kanhi-yu murrinh ngarra Ngepan ngay thangunu kardu ngarra ngay-nu parnam da pana ngangka-re."

4

Da Heaven Bangamnirn

1 Bere nhini thangunu-ka ngay-ka bangamnirn deyida i da kangkarl mamka i dhi-wa kathu nanhthi tuwa menadharldha dini ngarra da Heaven kathu. I murrinh thathpi ngerren nhini da ngatha ngarra marra-re deyida mani binthepup nginipunh nanhthi trumpet mani-ya murrinh deyida mamnga, "Nga. Thunu kathu thimardawithnu kanhi i nganhingkarrnu da ngarra nakurlnu pamanu."
2 Bere nhini thangunu Ngepan Yile neki-ka manganngirta kanthinngi-mardawith warda i bere bamkardu dhi-wa pirridha da chair ngala ngarra Yile neki dim-yu, wunku kardu wanku dinidha-yu.
3 I nukunu nhini-ka danilarrangtha dini ngala da matha i tarangka wunku bukmantharr tarangka da matha dinidha. I da ngarra chair ngala nhini dampegat-ka ku kanamkek dinikektha ku green one-ya.
4 I daniwegat deyida dini-ka da chair 24 kardu ngarra ngalantharr ngalantharr 24-ya pirrinidha-yu kardu ngarra Yile neki nukunu. I nanhthi kaligu bamam pubanardurdidha pirrini pirrinibangurrdha i nanhthi crown pubanawerdurdidha pirrini nanhthi damlarrang-ya.
5 I da ngarra chair ngala nhini thangunu kathu-ka thu malarntath dinimamaththa i thu malarntath "tar" medha pirri i dinimirrmirrdha. I kumparra warra-ka thungku 7 punidharrbirldha wurrini, thungku nhini-ka ngarra ku ngepan 7 ngarra Yile neki nukunu.
6 I kumparra deyida warra-ka nanhthi nginipunh lalingkin tarangka thathpirr mani pankarara yungurrkurrktha-yu. I ku deyida ku birnu birnu-ya ku 4 dampegat da ngarra chair ngala nhini-yu ngarra ngurru perrkenku-yu. I ku nhini-ka kamarl terert da matha damngininingkap ngarra nginipunh-yu kumparra i tiduk kathu-yu.
7 Ku kumparra-ka nginipunh ku lion mani medha pirri, i ku numi-ka nginipunh ku puliki mani medha pirri, i ku numi deyida-ka kamarl nukunu-ka nginipunh kardu medha pirri, i numi-ka nginipunh ku ti-wungku mani wurrinibarlbarldha-yu. 8 I ku birnu birnu 4 nhini-ka wunku nanhthi murrirr wanku, nanhthi-ka six six-wa, wunku nanhthi kamarl terert wanku ngarra nithi murrirr kangkarl i pepe pumebaththa pi-yu. I da ngunga da thipinhi-ka da bere matha wangu nanhthi thamarl pardireldhaneme. Nanhthi-ka tharrmanthi-ka kanhi-wa, "Patha, patha, Pule-ka patha da matha thathpirr. Nukunu-ka lurruth ngala thathpirr. Nukunu-ka kanam da matha warra murntak i kanam da matha marra kanhi i da bere matha wangu paninu."

9-10 I ngarra ku birnu birnu-re nanhthi thamarl tiparlti nhini pardenareldhaneme-ka kardu ngalantharr ngalantharr nhini 24-ka pub-ananawaththa pirrini kumparra warra i parraniriparldha pirrini kardu nhini-nu ngarra da chair ngala dinidha kardu da ngarra bere matha wangu kanam. I nanhthi crown pigunu-ka pubuniwakpaktha pirrini kumparra warra ngarra da chair ngala nhini-yu. I nanhthi thamarl-ka kanhi-wa pardinareldha-yu, 11 "Nhinhi da matha Pule ngala nganki-yu. Nhinhi da matha patha thathpirr-yu i lurruth ngala-yu. Nhinhi da matha nganki ngarrimnhiriparl ngarrim-yu, nhini nhinhi-ka da terert da matha nampatha i da terert da matha namyit thurran."

5

Ku Lamb Bamkardu

1 Bere ngay-ka bamkardu kardu pana ngarra da chair ngala kem-ka nanhthi peypa pampekarl meyittha dini ngarra mange batbat nukunu, i murrinh-ka kumparra i tiduk kathu yungurrkurrktha-yu. I nanhthi-ka denadhaptha-wa pirri nanhthi wunku letetmam 7-yu, nhini-ka mere nangkal mani madharlnu.

2 I bamkardu ku angel lurruth ngala i murrinh lurruth ngala pirringer-rentha, "Ya. Nangkal nimin kardu thathpirr-yu ngarra nanhthi letetmam punguwirtpirtnu i madharlnu nanhthi peypa pampekarl pana-yu?" Medha pirri.

3 Mu kardu-ka wurda da matha, mere nangkal ngadha ngarra da Heaven thangunu i da putek ngala kanhi thangunu i mere nangkal ngadha kardu ngarra purniwuwup thangunu-yu, wurda da matha. Mere nangkal ngadha kardu thathpirr da pana-re nanhthi peypa nhini medharldha-yu i rit medha-yu.

4 I nhini ngay-ka du ngala warda ngardikarrktha, nhini-ka kardu mere nangkal ngadha nanhthi peypa pampekarl nhini medharldha-yu i rit medha-yu.

5 I bere kardu ngalantharr numi kathu-ka mamnga, "Mere thikarrk, mu nga. Kardu-ka numi kanam-yu, kardu Pule ngala-yu, kardu pana ngarra pamam pumpan-ya ku lion ngarra kardu yek Judah thangunu. I nukunu nhini-ka kardu darntethbath King David. I nukunu-ka thu puninthuktha wurrini ngarra kardu wiyenpun-yu i nungamput warda nukunu-yu. Nukunu nimin nanhthi letetmam 7 punguwirtpirtnu i madharlnu nanhthi peypa pampekarl nhini-yu."

6 I bere pana da marda nganangurr ngarra da chair ngala-ka bamkardu ngay-yu kardu pirridha, nginipunh ku lamb mani medha pirri kardu thangunu thu pumpanmat nukunu nhini-yu. I ku birnu birnu 4 i kardu ngalantharr ngalantharr-ka dampegat ngarra ku lamb nhini-yu. I ku lamb nhini-ka nanhthi wilmurr 7 i kamarl 7 mebaththa pirri. Nanhthi kamarl 7-ka nhini-ka ngepan 7 ngarra Yile neki nukunu, ku ngepan nhini ngarra wurdanpunthuk da ngarra putek ngala kanhi warda ngatha.

7 Bere ku lamb nhini-ka wurrinidha i manganmart nanhthi peypa pampekarl ngarra mange batbat thangunu kardu ngarra chair ngala nhini dinidha.

8 I bere manganmart thangunu nanhthi peypa pampekarl-ka kardu ngalantharr ngalantharr 24 kumparra warra pubamnawath ngarra ku lamb-yu. Kardu-ka nanhthi nginipunh kitta mani wanku pumebaththa pirrini i nanhthi bol wanku nanhthi damlarrang i lelunh nanhthi kangunu

patha dininganamardadha, nanhthi kangunu patha nhini-ka, murrinh prayer ngarra kardu Yile neki nukunu thangunu kathu pardinangerrentha.

9 I bere kardu ngalantharr ngalantharr-ka nanhthi tharrmanthi marra warda pardinareldha ngarra ku Lamb wangu-yu. I kanhi-wa nanhthi tharrmanthi-yu, "Nhinhi kardu thathpirr i patha thathpirr. Nhinhi da matha nanhthi peypa pampekarl nartnu i thunguwirtpirtnu nanhthi letetmam-yu. Kardu-ka pumpannhibat i kumulung nhinhi thampunpewu kardu wurnangat warda ngatha-nu, nhini kardu-ka puddinawurlnu ngarra Yile neki kardu da pana ngangka-re thangunu kathu i kardu murrinh wurnangat nhini thangunu kathu, i darripi pankarlparl nhini thangunu kathu. 10 Kardu nhini-wa thurdanpunkarl ngarra Yile neki-nu warda. I kardu-ka wurlk puyemananu puru nukunu-nu. I pule ngala ngala pururranu kardu ngarra terert ngamere-ya parnam ngarra da putek ngala kanhi."

11 I bere ngay-ka memmirl i bamkardu ku angel wurnangat warda ngatha punidhaluttha dini i bimpirrayepup nanhthi tharrmanthi pardireldha. Ku angel nhini-ka parraniwegattha pi ngarra da chair ngala nhini da i ku birnu birnu 4-ya i kardu ngalantharr ngalantharr.

12 I kanhi-wa nanhthi tharrmanthi pardireldha-yu, "Pariparlneme ku Lamb ngarra kardu-re thu pumpanmat. Nukunu da matha kardu thathpirr i nukunu da matha lurruth ngala-yu. Nukunu da wurnangat warda ngatha mamyit dim. Nukunu mange patha patha mam wurran. Nukunu da matha patha thathpirr. Nukunu da matha Pule ngala thathpirr i nhini-ka pariparlneme nukunu-yu."

13 I bere ngay-ka bimpirrayepup warda kardu wurnangat ku wurnangat warda ngatha ngarra da putek ngala kanhi parnam i ngarra lalingkin parnam i ngarra da Heaven parnam i kardu ngarra purniwuwuptha wanku pardireldha-yu. Kardu i ku wurnangat da matha da pana ngangka-re pardireldha-yu. I kanhi-wa nanhthi tharrmanthi pardireldha-yu, "Kardu pana ngarra da chair ngala dim i ku lamb wanku, nekingime-ka bere matha wangu pankuriparlninthanu pani penintha pana-yu. Penintha-ka Pule ngala thathpirr-wa i patha thathpirr i lurruth ngala."

14 I ku birnu birnu 4 nhini-ka pumamka-warda-neme, "Yu, nhini da matha mange pirranu-yu." I kardu ngalantharr ngalantharr-ka pubampirruwathnintha i parrampunkuriparlnintha penintha nhini-yu.

6

Ku Lamb Yunganiwirtpirttha Kardi Nanhthi Letetmam Ngarra Nanhthi Peypa Pampekarl

1 Bere ngay bamkardu warda ku Lamb yunganpirt nanhthi letetmam numi nanhthi kumparra-ya ngarra peypa pampekarl-yu. I binthepup warda murrinh mam ku birnu numi-yu murrinh ngerren nginipunh punimerrdha pirri. "Kagu," mam.

2 I pangu wangu bamkardu dhi-wa kathu ku nintu bamam-yu wunku kardu pinthanhinganardarridha wunku nanhthi thamul punarra meyittha dini. I kardu numi kathu damnamut nanhthi crown i ngarra pelpith warda bamperdi. I nukunu-ka puy nadha dini pangu warda wangu daniwirntedha tharra thu-nu thu punuputnu.

3 Bere nhini thangunu ku Lamb-ka nanhthi letetmam numi deyida yunganpirt i ku birnu numi deyida bimnayepup i mam, "Kagu."

4 I ngana deyida ku nintu numi dhi-wa kathu bamkardu ku
bukmantharr-ya wunku kardu pinthanhinganardarridha. I kardu numi
kathu damnamut thu sword ngala i lurruth ngala kardu-nu ngarra putek
ngala kanhi manmartnu nanhthi marda pekpek, i nhini-ka thu kuy warda
pubedhamarartalnu puru mange pigunu.
5 I bere ku Lamb-ka nanhthi letetmam numi yunganpirt i bimnayepup
ku birnu numi i mam, “Kagu.” Memmirl ngay-yu i bamkardu ku nintu
thipmam warda kathu kurran wunku kardu pinthanhinganardarridha
wunku nanhthi scale meyittha dini.
6 I murrinh nginipunh ngerren mani warda binthepup pangu kathu
ngarra kanganu ku birnu birnu 4-ya. I mam, “Mi lawam i mi
rice kunungingki ngatha dannirramut-ka ku palyirr-ka ngala da mana
dannirrawinturt-yu.” I mamna deyida murrinh ngerren mani-yu, “Mere
nukun thumengnang thay olive-yu i thay mi grape-yu, pirda.”
7 I nhini thangunu-ka ku Lamb-ka yunganpirt nanhthi letetmam numi
warda, 4 mam-ka nhini da. I ku birnu numi deyida bimnayepup i mam,
“Kagu.”
8 I ngana deyida bamkardu ku nintu colour wiye wiye, wunku kardu
pinthanhinganardarridha. I murrinh nukunu-ka yibimpup-wa pume-
nadha purni-yu. I nukunu wanku nan-ya mintilbith puningkayiththa
tharra-yu. I kardu numi kathu lurruth ngala dampirrumutnintha
penintha nhini-yu kardu terert-nu thu punkurikerdeknunintha mu mere
kardu terert thathpirr. Nginipunh kardu 4 mani pirrini pangu-ka
kardu numi punininthabat. I kardu 4 mani pirrini kanhi wangu-ka
kardu numi punininthabat, mange nginipunh nhini mani-re-wa punkurik-
erdeknunintha kardu da ngala pana nganka-re-yu thu thangunu-ya, mi
thangunu mami-ya, matharr thangunu-ya i ku murlakpun thangunu
banlelenu purru.
9 Bere nhini thangunu ku Lamb-ka nanhthi letetmam numi warda
yunganpirt, 5 mam-ka nhini da. I bamkardu ngarra da altar pepe
ngepan terert pirrinidha kardu ngarra Yile neki nukunu kardu ngarra thu
thangunu purninthuktha purni. Ku ngepan nhini-ka murrinh ngarra Yile
neki nukunu pumenabaththa purni i murrinh puddanarrayiththa purni
murrinh Yile neki nukunu kardu birnu-re pardidha-yu, i da-ka nhini-re
weyida kardu thu purninthuktha-yu.
10 I ku ngepan terert nhini-ka lurruth da matha pardinakaykaydha i
pumenadha pardi, “Pule, nhinhi da matha ngala thathpirr-yu i patha
thathpirr-yu. Mu minthire kardu thunthuknu-yu i thu thurdurrawerlnu-
yu kardu pana ngarra thu purninganthuk thangunu-yu da ngarra putek
ngala pangu-yu?”
11 Bere kardu numi deyida kathu nanhthi kaligu bamam danirramutmut-
tha wurrini ngarra ku ngepan terert nhini-yu. I Yile neki kathu mampirra,
“Kuguk da ngatha nuyu kunungingki i kardu ngarra ngamere deyida
kardu ngarra ngay punthuk-deyida-nu mange nginipunh nanki mani
purninanthuktha purni-ya. Ngay-ka ngamam wardarra kardu thangku
numa thu punthuknu-yu i mampunkarart wardarra kardu ngarra ngay
punthuknu-yu. I kardu nhini ngarra ngay puntikerdeknu-ka i nhini warda
kardu wiyenpun thu ngunthuknu-yu.”
12 I ngana deyida bamkardu ku Lamb nanhthi letetmam numi yun-
ganpirt, 6 warda mam nanhthi nhini-yu. I da putek ngala-ka dini-
rangkaltangkaldha ngala da matha i nanhthi ngunga-ka wurdarduy

thipmam warda i nanhthi merrk-ka wurdarduy bukmantharr nginipunh
nanhthi kumulung mani pirridha.
13 I nanhthi pilinh terert-ka wurriniyimpurrdha kangkarl thangunu
kathu ngarra da putek ngala-nu kanhi, nginipunh mi ngarra thay mani
pirrimyimpurr ngarra wirrirr ngala-re wurran.
14 I nhini thangunu-ka da marnirra-ka pampekarl i dinnarrirdum warda
nhini-yu. I da palyirr ngala ngala terert warda ngatha i da ngalburnu terert
warda ngatha pumpannurdurr pubemlang ngarra da kurrankadhuk kanhi
warda-yu.
15 I kardu pana ngangka-re-ka puninkawerrdha warda kardi ngala da
matha i tharra punnidha pangu wangu i parnardi pumarnarri ngarra weyi
palyirr kardu-yu. Ku pule ngala ngala warda ngatha, kardu ngalantharr
ngalantharr, kardu wunku ku mani wurnangat, kardu ngathayida parnam-
ya, kardu wurnangat warda ngatha pumarnarri ngarra da weyi palyirr-yu.
16 I kardu-ka pardirrakaykaydha ngarra da palyirr ngala ngala-nu i
pumerradha pardi, “Thinganthibi i thurdunganngath kardu pangu nukun
ngarra da chair ngala kem i ngarra ku Lamb wanku kardu pana ngarra
purdungankartelnu-ya.
17 Nhini-wa da ngala pangarntuy warda-yu i penintha pangu-ka
damnintharithi warda ngarra nganki-nu-yu, i pungankuthuknu-warda-
nintha penintha kathu-yu, nhini nganki-ka da mange wiye ngumerithuktha
ngardi i mere nangkal warda birnu nganinu nhini-yu.”

7

1 Bere nhini thangunu-ka ngay-ka bamkardu ku angel 4 pedhaneme
ngarra da putek ngala kanhi ngarra ngurru ngurru 4. Ku-ka nanhthi
wirrirr 4 pubemardabidhaneme pe i nhini nanhthi wirrirr-ka mere warda
wurridha pangu wangu ngarra da putek ngala kanhi i ngarra lalingkin i
ngarra nanhthi thay.
2 I bamkardu deyida ku angel numi dimmardawith pangu kathu ngarra
ngunga pangarnturtuy wurran wunku nanhthi kanthidha wurrini kardu-
nu magim marranu purru. I nanhthi nhini-ka ngarra Yile neki thangunu
kathu-wa kardu pana-ya ngarra bere matha wangu dim-ya. I ku angel
nhini-ka pirrimpirrukayneme lurruth ngala ngarra ku angel 4 nhini
ngarra Yile neki lurruth dampirrumutneme da putek ngala i lalingkin-nu
pubatnemenu.
3 I mampirruneme, “Nga. Mere nukun nubatneme da putek ngala,
lalingkin i thay, mu kardu pana ngadha warra magim nguyemanu wulumu
kardu ngarra Yile neki nukunu.”
4 Bere ngay-ka binthepup kardu thangku numa ngarra nanhthi magim
pumebaththa purni-yu. Kardu-ka 144,000-wa kardu yek 12 ngarra Jews
nukunu-yu.
5 Kardu ngarra yek Judah nukunu-ka 12,000 pumebaththa purni nanhthi
magim-yu. Kardu ngarra yek Reuben nukunu-ka 12,000 pumebaththa
purni nanhthi magim-yu. Kardu ngarra yek Gad nukunu-ka 12,000
pumebaththa purni nanhthi magim-yu.
6 Kardu ngarra yek Asher nukunu-ka 12,000 pumebaththa purni nanhthi
magim-yu. Kardu ngarra yek Naphtali nukunu-ka 12,000 pumebaththa
purni nanhthi magim-yu. Kardu ngarra yek Manasseh nukunu-ka 12,000
pumebaththa purni nanhthi magim-yu.
7 Kardu ngarra yek Simeon nukunu-ka 12,000 pumebaththa purni
nanhthi magim-yu. Kardu ngarra yek Levi nukunu-ka 12,000 pumebaththa

purni nanhthi magim-yu. Kardu ngarra yek Issachar nukunu-ka 12,000
pumebaththa purni nanhthi magim-yu.
8 Kardu ngarra yek Zebulun nukunu-ka 12,000 pumebaththa purni nan-
hthi magim-yu. Kardu ngarra yek Joseph nukunu-ka 12,000 pumebaththa
purni nanhthi magim-yu. Kardu ngarra yek Benjamin nukunu-ka 12,000
pumebaththa purni nanhthi magim-yu.

9 I nhini thangunu-ka memmirl pangu wangu bamkardu dhi wangu
kardu wurnangat nimin-ya dinidha-yu, i kardu mere nangkal mani
puyntiwudha nhini mani-yu, wurda. Kardu-ka kardu da pana ngangka-re
thangunu-wa kardu murrinh wurnangat nhini thangunu kathu, i darripi
pankarlparl nhini thangunu kathu. I kardu-ka kumparra warra pidha
ngarra da chair ngala nhini i ku Lamb wanku. Kardu-ka pibangurrdha-wa
i mulurn nithinu nginipunh nanhthi wath mani pumeyittha pi.
10 I lurruth ngala pikaykaydha i pumedha pi, “Yile neki da matha
mannhiyibirnungime-yu. Nukunu-ka ngarra da chair ngala-wa dim-yu. I
nukunu ku Lamb deyida wanku mannhiyibirnungime-yu.”

11 I ku angel wurnangat deyida parriniwegattha pi ngarra da chair ngala
nhini-yu i ngarra kardu ngalantharr ngalantharr i ku birnu birnu 4-ya. I ku
angel wurnangat nhini-ka pubamnawath kumparra warra i parrarntiparl
warda Yile neki-yu.
12 I pumedha pirrini, “Murrinh-ka nhini da thathpirr kardu pumamna-
yu. I nganki deyida ngariparlnu Pule ngala kanhi dim ngarra da chair
ngala kanhi. Nukunu da matha patha thathpirr i nukunu da matha
mukmuk ngala thathpirr. Nukunu-ka lurruth ngala i nukunu da matha
ngala thathpirr. I nganki-ka bere matha wangu ngariparlnu ngarni
nukunu-yu.”

13 I bere kardu ngalantharr numi kathu-ka mamnga, “Thangku kardu
kibimkadhuk kanhi-yu, kardu kibimmangurr-yu i ngarra-dha kathu-wa?”
Damngidharrpu.
14 Mu ngay-ka mamna, “Pule, mere the mabath ngay-yu, mu nhinhi da
matha the nampunmath-yu.”

I nukunu-ka mamnga, “Nga. Kardu pana kibim-ka kardu ngarra da
tetemanthay ngala nimin pardidha ngarra da putek ngala pana i mere
parnipartha parni Yile neki-yu. I ku Lamb-ka mampunmayerrarr mange
wiye pigunu-yu kumulung ngarra nukunu-re-yu, i da-ka nhini weyida
kibimmangurr pana-yu.

15 “I kardu-ka kumparra kibim pana-yu ngarra da chair Pule ngala
nukunu i wurlk pumamna pumpan bere matha wangu-yu da ngunga i
da thipinhi-ya da ngarra patha nukunu thathpirr-yu. I Pule ngala pana
ngarra da chair ngala dim-ka bere matha wangu paninu ngarra pigunu
pana-yu i pirranpenu pani.

16-17 “I ku Lamb pana ngarra da chair ngala kanganu-ka mannarnanu
pani i mankayinu purru da ngarra kura kamarl ngarra birnu nukunu,
i nhini kardu-ka bere matha wangu birnu parninu. I kardu-ka mere
deyida medeyi parninu i kura mere deyida pentalalnu pani. I kardu-
ka mere deyida penturrnu pani ngarra nanhthi ngunga thangunu-yu,
i nanhthi dernturr thangku nanhthi kama kathu. I Pule ngala nhini-
ka mankayerrarrnu kamarl kakpa du thangunu i kardu-ka mere deyida
panmardathinnu i mere deyida yidingurr parninu.” Ku ngalantharr nhini
mamnga-yu.

8

1 Bere ku Lamb-ka yunganpirt nanhthi letetmam numi, 7 warda
mam nhini-yu. I da-ka watmam warda pirridha da ngarra Heaven da
kunungingki ngadha-yu.
2 I bere memmirl pangu wangu i ku angel 7 bamkardu, ku nhini-ya
ngarra Yile neki bere matha wangu pibimkaneme kumparra warra ngarra
nukunu-yu. I kardu numi kathu danirrumutmutthaneme pirri nanhthi
trumpet 7.
3 I ku angel numi deyida kathu wurrinidha i pirret ngarra da altar
damlarrang wunku nanhthi bol mani meyittha pirri, nanhthi damlarrang-
ya. I kardu numi kathu damnamut nanhthi kangunu patha pinartaknu
i mardarringkarnunu wunku murrinh prayer kardu Yile neki nukunu
thangunu ngarra da altar pirrim pangu warra kumparra ngarra da chair
ngala.
4 I nanhthi warnak kangunu patha-ka dimmardawith warda wangu
wunku murrinh prayer ngarra kardu Yile neki thangunu-yu ngarra mange
nukunu thangunu ku angel nhini-ya ngarra kumparra warra pirridha
ngarra Yile neki.
5 Bere nhini thangunu ku angel nhini-ka manganart nanhthi bol nhini-
yu i kanammardawu thungku ngarra da altar thangunu-yu i nungamku
warda ngarra da putek ngala kanhi. I nhini-ka thu malarntath warda "Tar"
medha pirri i dinimirrmirrdha i dinimamaththa i da putek ngala kanhi-ka
dinirangkaltangkaldha.
6 I ku angel 7 nhini wunku nanhthi trumpet 7 pumeyiththaneme pe-ka
nanhthi trumpet pathunu-warda-neme.
7 I bere ku angel kumparra-ka danthu warda nanhthi trumpet nukunu-
yu i nhini-ka kanamyel warda kura yelyel ice-yu i thungku wanku
wurrinimumtha wurdanthut wanku nanhthi kumulung menangkarnudha
wurrini ngarra da putek ngala kanhi-nu-yu. I da putek ngala tharrngini-wa
ngatha dempek-yu i thay terert tharrngini dempek i parnu terert warda
ngatha dempek.
8 Nhini thangunu-ka ku angel numi warda danthu nanhthi trumpet
nukunu-yu i nhini-ka thungku ngala nimin-ya nginipunh palyirr ther-
retherren mani wurdanthut kathu-yu i bammat ngarra lalingkin i da
lalingkin ngala tharrngini wudammath kumulung warda.
9 I ku ngurlmirl i ku ngarra lalingkinmawu parnam ku terert tharrngini
purniwuwuptha-yu. I nanhthi tharntu terert tharrngini danidhamnumtha
wurrini.
10 I ngana deyida ku angel numi danthu nanhthi trumpet nukunu i nhini-
ka nanhthi pilinh ngala numi dimmat wunku thungku wurrinimumtha i
bammat ngarra ngipilinh terert i ngarra kura kamarl.
11 I murrinh nukunu pilinh ngala nhini-ka thithimarnti-wa. I kura patha
terert pangu warda ngatha wurdammath kura thiththimarnti warda i kardu
terert tharrngini purniwuwuptha kura nhini pardigurdugurduktha.
12 I bere nhini thangunu ku angel numi deyida-ka danthu nanhthi
trumpet nukunu i nhini-ka nanhthi ngunga, merrk i pilinh-ka wiye wiye
tharrngini warda purnidha i mere perralarrangtha nginipunh marra-re
mani, mu nanhthi-ka kunungingki piwunkadha-yu. Nanhthi ngunga-ka
mere pirridha nginipunh marra-re mani-yu, mu kunungingki ngadha mere
danilarrangtha ngadha pirri, i thipmam da matha pirridha. I nanhthi
merrk i pilinh-ka mere deyida perrangkawiptha nginipunh marra-re mani,
mu da thipinhi kunungingki ngadha-ka thipmam da matha pirridha-yu.

13 I bere ngay-ka kangkarl mamka bamkardu ku tiwungku wurrinibarl-
barldha kangkarl i lurruth wurrinikaykaydha i medha wurrini, “Kardu
thingarru. Kardu thingarru. Kardu thingarru. Da-ka da wiye thathpirr
pirranu kardu-nu-ka ngarra ku angel perrkenkuneme pana-re warda
pathunemenu nanhthi trumpet-yu. Ku angel nhini-ka pathunemenu
warda nanhthi trumpet i da-ka mardathin ngala-nu thathpirr warda kardu
pangu-nu-yu.”

9

1 I ngana deyida ku angel numi danthu nanhthi trumpet nukunu, 5
warda mam ku angel nhini-yu. I bamkardu warda ngay-yu nanhthi pilinh
dimmat thangunu pirridha ngarra putek ngala kanhi. I kardu numi kathu
damnamut nanhthi ki ngarra nanhthi pilinh-nu nhini-ka padharlnu da
weyi pewerti pangkuy ngala nimin-ya, nanhthi ngarra weyi mere beyebirr
ku-ya.

2 I bere nanhthi pilinh nhini-ka nanhthi ki-re dantharl warda ngarra da
weyi ngala nhini-yu i bere warnak ngala da matha yunganawuydha dini i
nanhthi ngunga-ka damkap da matha nhini-yu.

3 I ngarra warnak nhini thangunu kathu-ka ku thalarrithay punganawur-
rdha purni i puddanathutthuttha purni ngarra da putek ngala kanhi-nu.
I kardu numi kathu dampirramut nanhthi lurruth i nanhthi mawuye
nginipunh ku dalmarnti mani kardu-nu pannerdenu puru.

4 I nukunu nhini kathu-ka mampirra, “Nga. Mere nukun narnimurrk
nanhthi parnu i nanhthi mulurn-yu, mu kardu da matha nannerdenu
nuru i yidingurr narramutmutnu nuru kardu pana da matha ngarra mere
ngadha kumabath kuru nanhthi magim ngarra Yile neki nukunu ngarra
wulumu pigunu-ya.

5 Kardu nhini da matha nannerdenu nuru-yu nginipunh ku dalmarnti
mani i yidingurr ngala narramutmutnu nuru da merrk 5-nu da matha, mu
mere nukun nurduntinuminumi nuru.”

6 I ngarra da merrk 5 nhini-re-ka kardu-ka yidingurr ngala da matha
pumabathnu puru i nhini-ka kardu warda marda pumartnu puru pu-
ruwuwupnu. Mu wurda, mere warda kurruwuwup nukun.

7 Ku thalarrithay nhini-ka mangini ku nintu mani mardaparl pidha thu
kuy-nu. Ku-ka nanhthi pumenawedhaththa pi mangini nanhthi crown
mani nanhthi damlarrang-ya. I kamarl pigunu-ka nginipunh kardu mani
pumedha pi.

8 I nanhthi pemarr-ka pangkuy nginipunh kardu palngun mani pume-
baththa pi-yu. I dimu-ka ngala-wa mangini ku lion mani.

9 I nanhthi mangini steel mani pubanardurdidha pi-yu ngarra marda,
thamul bamardabinu. I murrirr pigunu-ka pubewinhitputtha pi nginipunh
ku nintu i chariot mani pumpan thu kuy-nu.

10 I miyernu pigunu-ka nginipunh ku dalmarnti mani pumedha pi. I
nanhthi lurruth i nanhthi mawuye pumebaththa pi ngarra miyernu kardu-
nu pannerdenu puru i yidingurr ngala parramutmutnu puru da merrk
5-nu-ya.

11 I ku pule ngala ngarra ku thalarrithay nhini-ka murrinh nukunu-
ka nan-wa Abaddon murrinh Hebrew-ya i nan-wa Apollyon murrinh
Greek-yu. Murrinh kanhi-nu-ka kardu murlak thathpirr-wa murrinh-yu.
Nukunu-ka ku angel wiye-wa i nukunu ku-ka pule ngala ngarra da weyi
pewerti ngala nhini nukunu.

12 Da nhini-re ngarra ku thalarrithay yidingurr ngala parranirramutmut-
tha purni ngarra kardu-ka, da-ka nhini-ka da wiye ngala kumparra-wa. Mu
da wiye perrkenku deyida kathu kurrannintha kardu-nu-yu.

13 Bere ngana deyida ku angel numi danthu nanhthi trumpet nukunu,
6 warda mam ku angel nhini-yu. I ngay-ka binthepup murrinh ngerren
ngarra da tikune 4 ngarra altar thangunu, da altar damlarrang pana-ya
ngarra kumparra warra pirrim ngarra Yile neki-yu.
14 Murrinh ngerren nhini mamna ngarra ku angel ngarra trumpet
danthu. I mamna, "Nga. Thurdunkurerethterethneme ku angel 4 pana
ngarra pumampunkudharrkirrkneme ngarra ngipilinh da nan Euphrates
i thurdunkuthuk-warda-neme."
15 I bere ku angel nhini ngarra nanhthi trumpet danthu-ka
wurdanpunkurerethterethneme ku angel 4 nhini. Ku 4 nhini-ka
pumenuwathawathadhaneme pe thu-nu i pirrinemardamardadhaneme da
nhini-nu-re ngarra ku angel numi nhini wurdanpunkurerethterethneme.
I bere wurdanpunkurerethterethneme thangunu-ka ku angel 4 nhini-ka
purnedha-warda-neme kardu-nu thu punkuthuknemenu puru, kardu
terert tharrngini-ya.

16 I ku soldier wurnangat da matha wanku purnidha ku nintu wanku. I
ngay-ka binthepup kardu thangku numa kardu-yu, kardu-ka 200,000,000-
wa.
17 I ku nintu nhini i kardu pana purninganardarridha-ka ngarra ngay-
re bamkardu da nirn-te-ka mangini kanhi mani-wa. Kardu i ku nintu
pubanardurdidha purni-ka nanhthi steel ngarra marda pigunu nanhthi
bukmantharr nginipunh thungku mani, i blue i yellow. I ku nintu pelpith-
ka nginipunh ku lion mani pelpith. I ngarra thathpi thangunu kathu-ka
thungku i warnak yunganawuydha wurrini-yu, i warnak kangunu wiye
wanku.
18 I kardu wurnangat nimin-ya purniwuwuptha ngarra thungku i
warnak ngarra ku nintu thathpi thangunu yunganawuydha wurrini-yu.
19 Ku nintu-re-ka purninthuktha ngarra kardu thu thathpi-re-yu. I
miyernu pigunu ku nintu-ka mangini ku pangkuy mani wunku pelpith,
i ku pelpith pangkuy nhini-ka pubenleledha purni kardu i yidingurr
parrinirramutmuttha purni.

20 Mu kardu ngamere nhini ngarra mere puyinthuktha ngarra thungku
i warnak ku nintu thathpirr thangunu-re-ka, kardu bere ngatha wangu da
mange wiye pumerithuktha pardi. Kardu-ka mere parniparttha da mange
wiye nhini-yu i mere puddananawurldha ngarra Yile neki-nu-yu, wurda
da matha. Mu kardu bere matha wangu parranirrariwaktha pardi ku
ngepan wiye wiye. I nanhthi bere ngatha wangu pumewathadha pardi
nanhthi Kangkarlmawu thirrukduk nanhthi gold one-ya, nanhthi silver
one-ya i nanhthi bronze one-ya, i nanhthi thay thangunu-ya i nanhthi
palyirr thangunu. Nanhthi nhini-ka mere ngarra karnibirlbirl i mere
ngarra kubiyepup i mere ngarra karningerren, mu nanhthi-ka ngala ngala
pubuniwakpaktha purni i pubanarrawaththa purni i puddanarrayemittha
purni nanhthi nhini-nu-yu.
21 I kardu nhini da ngatha-ka mere deyida parniparttha da mange wiye
terert warda ngatha. Mu kardu-ka bere ngatha thu puyenanuthuktha
pardi i nanhthi yerrernti-re pirinureldha pardi i purninumatkuttha
palngun i nugarn karnabuy purnimatkuttha i darrarart pumenangkardar-
rararttha pardi.

10

1 Bere nhini thangunu-ka ngay bamkardu ku angel numi deyida ku
lurruth ngala ngarra da Heaven thangunu kathu wurdanathuttha wurrini i
kalakkalak daniwegattha wurrini i ku kanamkek diniwekektha ngarra pel-
pith nukunu-yu. I kamarl nukunu ku angel nhini-ka daningkalarrangtha
wurrini mangini nanhthi ngunga mani. I lawali nukunu-ka mangini
nanhthi yuthpan tetemam mani wunku thungku wurrinimumtha.
2 I nanhthi peypa pampekarl kunungingki meyittha wurrini, nanhthi-ka
kunungingki menadharldha wurrini. I nukunu-ka me batbat-te banpak
ngarra lalingkin i me thakunh-te banpak ngarra da putek pangkin.
3 I lurruth ngala warda pirrimkay memmardangurrk nginipunh ku lion
mani memmardangurrk. I pirrimkay thangunu-ka ngay-ka binthepup thu
malarntath 7 "Tar" pumedha pi pingerrentha.
4 I thu malarntath 7 nhini "Tar" pume thangunu pi-ka ngay-ka mur-
rinh ngerilildha warda-wa, mu binthepup murrinh ngerren da Heaven
thangunu kathu. I mamnga, "Ya, mere nukun tharilil murrinh ngarra thu
malarntath pana pumedha pi-yu, murrinh nhini-ka dederrk-wa."
5 I ku angel nhini ngarra ngay bamkardu pirridha ngarra lalingkin i da
putek pangkin-ka dampirnturt warda nithi batbat nukunu-yu.
6 I murrinh warda mam, "Yile neki mampatha da kangkarl i da terert
kurrankadhuk pangu i da putek ngala kanhi deyida mampatha i da terert
kurran kanhi-yu i da lalingkin deyida mampatha nukunu-yu, i ku da terert
kurrankadhuk nhini-yu. I nukunu-ka kardidha da murntak warra ngarra
mere da ngatha mewathadha da terert kanhi, i nukunu-ka da bere matha
wangu paninu." I nukunu-wa mam, "Ngay-ka mere ngewinhimekpak
nukun puy deyida wangu kardu wiyenpun-yu ngunthuknu ngurru.
7 Mu da nhini-nu-re ngarra ku angel numi ku 7 mam-ya nanhthi trumpet
nukunu pathunu-ka da terert nhini ngarra Yile neki da matha the kanthin-
ka nhini-ka da purrunu warda kathu. Nukunu-ka murrinh merradha
wurrini ngarra ku prophet da murntak warra da terert nhini-yu," ku angel
nhini kathu mam-yu.
8 Bere nhini thangunu-ka murrinh ngerren da Heaven thangunu kathu
ngarra marra-re binthepup-ka murrinh deyida dimngangeng, i mamnga,
"Nga. Thurruna pangu i namartnu nanhthi peypa pampekarl mentharl
yibim ngarra ku angel nhini thangunu ngarra lalingkin i da putek pangkin
karrim-ya."
9 I bere ngay-ka ngurrininadha ku angel nhini i ngantharrpu nanhthi
peypa pampekarl kunungingki nhini-nu-yu. I nukunu kathu-ka mamnga,
"Nga. Nabath warda i thulathnu wangu. Nanhthi-ka kanthanhinh-
wa thathapnu ngarra thathpi nhinhi nginipunh ku thithay mani, mu
nanhthi-ka thithimarnti-wa ngarra thithurduthnu ngarra kurnthik nhinhi
panirdinu-yu."
10 Bere nanhthi peypa pampekarl kunungingki nhini-ka manganmart
warda i ngulamath. Nanhthi-ka nganthap kanthanhinh nginipunh
ku thithay mani ngarra thathpi ngay-yu. Mu ngarra ngenthuduth
thangunu-ka nanhthi-ka thithimarnti-wa ngarra kurnthik ngay-yu
wurdannganthardu-yu.
11 I ku angel nhini-ka mamnga deyida, "Nhinhi-ka murrinh Yile neki
nukunu deyida thurdirrayithnu thurru da pana ngangka-re. Murrinh
ngarra nukunu thurdirrayithnu thurru murrinh ngarra mange nukunu
marranu purru-ya ngarra kardu wurnangat da pana ngangka-re i ngarra
ku pule ngala ngala i ngarra kardu terert ngarra murrinh numi numi

parnamngerren-ya i darripi pankarlparl-ya." Mamnga nukunu ku angel nhini-yu.

11

Murrinh Ngarra Penintha Yile Neki Kathu Wurdanpunkuthuknintha

1 Bere nhini thangunu-ka kardu numi kathu damngamut nanhthi thay pangkuy. I mamnga, "Nga. Thurrunu pangu i thuwurrnu thay pangkuy-re da church ngala ngarra Yile neki nukunu i da altar deyida wanku. I thuntiwunu kardu ngarra church ngarra nukunu-nu pibiwat-ya kardu pana da matha ngarra parrarntiparl parnam nukunu-yu.

2 Mu mere thuwurr nukun nanhthi fence ngarra dampegat pirrim pana ngangka-re-yu. Da nhini-ka Yile neki dampirramut kardu ngarra mere kariwak kuru nukunu-yu. I kardu nhini-ka pubayimpurrnu puru da nhini-yu i da thelput terert deyida wanku ngarra da Jerusalem kurrankadhuk pubayimpurrnu puru-yu. I da-ka merrk-ka 42-wa da mange nhini puyemanu puru-yu."

3 I Yile neki kathu-ka mam, "Da nhini-nu-re-ka ngay-ka ngurdunkuthuk-nunintha kardu perrkenku kardu ngarra ngay wunku murrinh ngay maninthabathnu tharra. Penintha nhini-ka nanhthi kaligu wurdur-dulkmam buyninthardurdinu tharra i murrinh ngarra ngay pankuyeler-rnunintha purru da merrk 42-nu-ya," nukunu kathu-yu Yile neki mam.

4 Kardu perrkenku penintha nhini-ka kardu nginipunh nanhthi thay olive mani-wa, i penintha-ka nginipunh nanhthi thungku lem nukun mani pirrimnintha kumparra warra ngarra Yile neki kardu pana-ya ngarra Pule ngala dim da putek ngala kanhi.

5 I kardu nangkal ngatha penintha nhini-ka marruwerluynintha-ka, nhini-ka thungku da matha ngarra thathpi penintha kathu pungiwuynu-yu i pinaninthapeknu kardu nhini-yu. I mange nginipunh nhini mani-ya kardu nangkal ngatha marruwerluyninthanu-ka kardu nhini-ka pupup da matha-nu nhini-yu.

6 Yile neki-ka nanhthi lurruth ngala nimin-ya dampirrumutnintha. I ngarra penintha-re murrinh Yile neki nukunu purdirruyithnunintha ngarra kardu-nu-ka nhini-ka kura yelyel buninthadhapnu. I penintha mani-ka kurdininthamath kura patha i nhini-ka kumulung warda. I penintha mani-ka da wiye wiye kunguninthabang ngarra da putek ngala kanhi i yidingurr ngala karrumutmutninthanu ngarra kardu wiyenpun i kunkuthukninthanu. Mange-ka nginipunh nhini mani-wa manintha, marda ngatha maninthart-yu.

7 Bere ngarra murrinh thangunu penintha nhini damninthartal ngarra kardu-ka ku walmamka nhini warda kathu yunganpirruwuynintha ngarra da weyi pewerti nhini thangunu kathu thu-nu punkuthuknunintha i purdunkurinuminumininthanu penintha nhini-nu-yu.

8 I bere puninthapupnu thangunu-ka ku nginipunh penintha-ka puninthangurrkurrknu pilampirdarri ngarra mayern ngarra da Jerusalem nhini, da nhini da ngatha ngarra pumamkale ngarra Pule neki-yu. Da nhini-ka mangini da perrkenku nhini mani-yu da nan-ya Sodom i da Egypt da pana-ya ngarra kardu parriningkatmittha purni Yile neki-yu.

9 Bere ku nginipunh penintha-ka puninthangurrkurrknu pangu-yu da perrkenkuneme-ya i da kanganu. I kardu wurnangat da matha kardu da pana ngangka-re thangunu kathu ngarra murrinh wurnangat nhini thangunu kathu i darripi pankarlparl-ka pubangkardunu ku nginipunh

perrkenku nhini-yu. Mu kardu wurnangat warda ngatha murrinh puyemanu puru, “Wurda da matha, nganki-ka mere ngubankubirrnuninta ku nginipunh pana-yu.”

10 I kardu wurnangat da matha le thathpirr parninu da nhini-re-yu nhini penintha-ka puninthapupnu warda nhini-yu. I kardu-ka nanhthi purrkpurrk pathapatha penumutmutnu parni mange pigunu ngatha-yu. Kardu-ka le warda parninu nhini penintha-ka yidingurr ngala yunganninthabang, i kardu terert puninkuthukthanintha purne ngarra murrinh Yile neki-re puddanarruyiththanintha purne-yu.

11 Bere ngarra ku nginipunh penintha yuninthangurrkurrktha da perrkenkuneme i da kanganu thangunu-ka, ngirtkirt ngarra Yile neki thangunu kathu kanampunkunginirdinintha i kardu-ka wur-damninthangkabirl deyida i demninthawirnturt warda penintha nhini-yu. I bere kardu-ka pubampunkungkardunintha penintha nhini-yu i puninkawerrdha warda kardi ngala da matha kardu nhini-yu.

12 Bere nhini thangunu penintha nhini-ka murrinh bimninthayepup murrinh ngerren lurruth ngarra da Heaven thangunu kathu. I mampir-runintha, “Nga. Thininthamardawith kathu kanhi.” I bere penintha nhini-ka dimninthamardawith warda wurrinininthardarrirdurdidha ngarra kalakkalak ngarra kardu wiyenpun nhini-re pirankubaththanintha pe-yu.

13 I da nhini-re-ka da putek ngala kanhi-ka dinirangkaltangkaldha ngala da matha i thelput ngamere ngarra da nhini Jerusalem-ka diniyimpurrdha i kardu terert purniwuwuptha, kardu 7,000-ya. I kardu ngamere-ka perrenham ngala da matha i panganmathenh warda Yile neki-ka lurruth i ngala da matha, i nhini-ka parraniriparldha warda pardi nukunu-yu.

14 Da-ka nhini-wa da wiye ngala numi-yu, da perrkenku warda mam-yu. Mu da wiye numi da tiduk-ka, da-ka manta warda kathu purrunu kardu-nu.

Ku Angel Tiduk Nimin Danthu Nanhthi Trumpet-yu

15 Bere ku angel tiduk warda danthu nanhthi trumpet nukunu, ku 7 warda mam-ya. I nhini-ka murrinh ngerren lurruth ngala pirriningerren-tha da Heaven thangunu kathu. I pumam, “Pule ngala nganki i Pule numi pana ngarra da putek ngala pana wurdanthut nan-ya Christ, penintha nhini-ka ku Pule ngala thathpirr dimnintha ngarra da putek ngala pana i ku Pule ngala pininthanu da bere matha wangu-yu”.

16 I kardu ngalantharr nhini 24 ngarra Yile neki pirrinedhaneme-ka pubamnawath-warda-neme perremkawinhimardardumneme i Yile neki parrineriparldhaneme parde nhini-yu. 17 I pumamkaneme, “Pule, nhinhi da matha ngala thathpirr-yu i lurruth ngala. Nhinhi-ka da murntak thanam i da bere matha wangu thanam marra kanhi-yu. I ngankuneme nganhiriparlnemenu-ka da mange ngala nam thurran-ya, nhini-ka ku Pule ngala thathpirr warda thantet nhinhi-yu.

18 Kardu pana ngarra murrinh nhinhi mere murrinh pumempabaththa puyi-ka kardu parranimpariyithidha purni ngala da matha. Da nhini-ka marra kanhi warda nhinhi-ka tharrarithinu warda ngarra kardu wiyenpun-yu. I nhinhi-ka kardu wurnangat warda ngatha duymardawak-paknu kumparra warra ngarra nhinhi i murrinh narranu mange ngarra kama narranu thi. I kardu wiyenpun pana ngarra thu purninthuktha pardi kardu terert nhini, nhinhi-ka thunthuknu warda kardu wiyenpun nhini-yu. Mu kardu pana ngarra wurlk pumempadha pardi i murrinh thathpi nhinhi pumempabaththa purni i puddanarrayiththa purni-ka, nhini-ka

nanhthi patha patha warda tharramutmutnu thurru kardu ngarra pana nhinhi-ya, kardu ngala ngala-ya i kardu ngarra ngathayida pardidha-ya.” Pumamkaneme kardu ngalantharr ngalantharr 24-ya.

19 Bere murrinh nhini thangunu-ka da thelput Yile neki nukunu da kangkarl wangu-ka mentharl warda nhini-yu. I nanhthi box Yile neki nukunu-ka dhi-wa pirridha inside-yu, nanhthi box pana-ya wunku murrinh law Yile neki nukunu dimnganamarda-yu. I nhini thangunu-ka thu malarntath dinimamaththa i thu malarntath “Tar” medha pirri i dinimirrmirrdha, i da putek ngala kanhi-ka dinirangkaltangkaldha. I nhini-ka kura yelyel ice kanamyel warda.

12

Kardu Palngun i Ku Kanamkek Pangamngintharuy

1 Bere nhini thangunu-ka da marra da mana bamkardu ngay-yu memngadharl da kangkarl-yu. I da-ka kardu palngun-wa pangu pirridha-yu i nanhthi trith nigunu banardidha pirri-ka nanhthi-ka ngunga-wa. I nanhthi merrk-ka pirridha pepe ngarra me nigunu, i nanhthi pilinh 12-ya menalularrdha pirri ngarra pelpith nigunu, nginipunh nanhthi crown mani-ya.

2 Nigunu-ka kardu putput pirridha i damlutut warda. I du pirrikarrktha yidingurr wanku.

3 I bere nhini thangunu-ka da marra deyida bamkardu memngadharl da kangkarl-yu i dhi-wa pirridha ku kanamkek-yu ku ngala nimin-ya. Ku-ka bukmantharr-wa wunku pelpith 7 i nanhthi crown 7 banawerdurdidha pirri. I nanhthi wilmurr 10 mebaththa pirri. 4 I nanhthi miyernu nukunu-re-ka nanhthi pilinh terert tharrngini pirrinpuththa pirri ngarra kangkarl thangunu kathu i nanhthi-ka pubanawaththa pi ngarra da putek ngala kanhi. Ku kanamkek nhini-ka pirridha kumparra warra ngarra kardu palngun putput nhini-yu, ku pirringemardamardadha kardu wakal pangu-nu buybatnu i nhini kardu pulathnu warda.

5 Bere nigunu-ka bamngebat warda kardu wakal nugarn. I nhini thangunu-ka kardu numi kathu kanthinnamardawith ngarra Yile neki-nu wangu ngarra da chair ngala dim. Bere nukunu kardu wakal nhini-ka purdirurturtnu i ku Pule ngala pirranu ngarra kardu wurnangat warda ngatha i kardu manyitnu thathpirr purru wunku thu thay mabathnu pi.

6 I kardu palngun-ka da numi warda wangu nungampinhat ngarra da darrinpirr pularn-ya, da ngarra Yile neki-re mamngewathawatha-yu. I pangu da paninu da terert-nu-yu, da merrk 42. I Yile neki-ka pirrapenu pani nigunu-yu da pangu da.

7 Bere nhini thangunu-ka dintulkut warda thu kuy puyenthuk da Heaven wangu. Ku angel ngala nhini nan Michael i ku ngarra angel nukunu wangu-ka thu puyemkathukneme ngarra ku kanamkek ngala nhini i ku angel wiye wiye nukunu.

8 Mu nukunu Michael-ka lurruth ngalanintha wurrinidha. Nukunu-ka pamninthathuk ku kanamkek ngala i bangamtalal i nukunu da Michael wurranput-yu.

9 Nukunu-re Michael-ka nungamku warda ku kanamkek ngala nhini-yu ngarra da putek ngala kanhi-nu, i ku angel nukunu wanku pirrimpunputh. Ku kanamkek ngala nhini-ka, ku-ka pangkuy murntak nganaka da ngarra murntak warra thangunu, ku nan-ya karrath, ku Satan-ya, ku pana ngarra bere matha wangu dampirrayirrarart wurran ngarra kardu wurnangat.

10 I bere nhini ngay-ka binthepup warda murrinh ngerren lurruth
ngarra da Heaven thangunu kathu. I mam murrinh-yu, "Yile neki-ka
manthibirnunu warda kardu ngarra nukunu-yu. Nukunu-ka Pule ngala
thathpirr-wa i nukunu-ka nanhthi lurruth ngarra nukunu dannhingkarr.
I wakal nukunu Jesus Christ ku Pule ngala warda pirranu ngarra kardu
wurnangat warda ngatha. I ku karrath-ka punnungamku warda i
puddankarel warda ngarra da Heaven thangunu kathu, ku pana-ya ngarra
bere matha wangu kumparra warra yingamardatattha kardi ngarra Yile
neki i murrinh menpiyewiyedha wurrini kardu ngarra Yile neki nukunu.
11 Kardu ngarra Yile neki nukunu-ka lurruth ngalanintha purnidha ngarra
nukunu ku karrath-yu nanhthi kumulung ngarra ku Lamb-te thangunu
i murrinh thathpi patha-re puddanarrayiththa purni. Kardu nhini-ka
kardu bere ngatha wangu da mange ngarra Yile neki nukunu da matha
parraniriwaktha purni da pana ngathayida ngarra ku karrath-te-ya kardu
puninthuktha wurrini.
12 Da-ka nhini-ka le da matha narninu kardu ngarra da Heaven narnam-
yu, mu da-ka wiye thathpirr pirranarranu kardu ngarra da putek ngala
kanhi-nu i lalingkin narnam, nhini-ka ku karrath-ka wurdamnarrathut
ngarra nanki-nu warda wangu-yu. I nukunu ku nhini-ka darntithi
demmardarurr ngala da matha, nhini nukunu-ka the warda kanthin da-
ka manta warda i Yile neki-re thu pubatnu purdurinuminu nukunu-yu."
Mam murrinh ngerren nhini kathu-yu.

13 Bere ku kanamkek ngala punnungamku thangunu-ka, nukunu nhini-
ka wert kanam ngarra da putek ngala kanhi pangarntuy. I mangantha
warda kardu palngun ngarra wakal nugarn nhini bamngebat-yu.
14 Mu Yile neki kathu-ka nanhthi murrirr perrkenku damngemut ngarra
ku tiwungku thangunu kardu punubarlbarlnu pangu da wangu da ngarra
nhini mamngewathawatha warra-yu. I pangu da paninu da merrk 42-nu, i
Yile neki-re pirrapenu pani nigunu pangu da, nhini ku kanamkek ngala-ka
mere ngarra warda mabertnu nigunu nhini-yu.
15 I bere nhini ku kanamkek ngala-ka dimme dampinhipak warda ngarra
thathpi kathu-yu kura ngala nginipunh kura ngipilinh mani kardu palngun
nhini wurdiparldha.
16 Mu da putek-ka dimparnta i dinthuduth warda kura ngala nhini-yu
ngarra ku thathpi kanamkek ngala thangunu-yu, i da nhini-wa-re kardu
palngun mammanpi-yu.
17 Mu ku kanamkek ngala-ka damngerithi ngala da matha, i bere
nukunu-ka kanampart nungardurr kardu palngun nhini-yu i pangu warda
wangu nadha dini thu punthuknu wakal ngamere ngarra nigunu, kardu
pana-ya ngarra murrinh Yile neki nukunu pumamnabath pumpan i
puddampirrayith pumpan murrinh thathpi ngarra Jesus nukunu.
18 I ku kanamkek ngala-ka pirridha pangu ngarra dimunurdi ngarra
darrimurn.

13

1 Bere nhini thangunu-ka, ngay-ka bamkardu ku walmamka wurrinidha
ngarra lalingkin thangunu kathu. Ku nhini-ka pelpith 7 mebaththa wurrini
wunku nanhthi wilmurr 10, i nanhthi crown 10 banawerdurdidha wurrini
ngarra nanhthi wilmurr 10 nhini-yu. I ngarra pelpith 7 nhini-ka murrinh
wanku mebaththa wurrini, murrinh-ka 7-wa murrinh wiye wiye ngarra
Yile neki-nu-yu.

2 Ku walmamka nhini-ka ku nginipunh leopard mani ku medha wurrini-
yu. I me nukunu-ka nginipunh me ku nan mani bear bangammerta,
i thathpi nukunu-ka nginipunh ku thathpi lion nukunu mani. Bere ku
kanamkek ngala kathu-ka nanhthi lurruth nukunu damnamut ngarra ku
walmamka nhini-yu i ku pule ngala banpak-ya kardu-nu manyitnu purru,
i da wurnangat warda ngatha wanku damnamut.
3 Ku pelpith numi ngarra ku walmamka nhini-ka nanhthi ngerri wiye
numi nanhthi ngala da matha mebaththa wurrini i ngamam mana-wa ku
yungipuptha mana-wa, mu wurda. I kardu wurnangat warda ngatha da
pana ngangka-re thangunu kathu piraretettha purni ku walmamka nhini-
yu i parraniriwaktha purni.
4 I kardu-ka parraniriparldha pardi ku kanamkek ngala-yu, nhini
nukunu-ka nanhthi lurruth ngarra nukunu thangunu damnamut ngarra
ku walmamka-yu. I ku walmamka deyida parraniriparldha pardi. I
murrinh pumenanudha pardi kardu-yu, “Ya. Ku walmamka-ka lurruth
ngala nawa? Kardu mere nangkal mani thu kubat nukunu-yu. Nukunu-ka
kurruput da matha.”
5 I ku walmamka nhini-ka dirrinuretettha kardi mange nukunu-yu i
thapthap ngala kardidha. I murrinh wiye da matha merdarrithaktha
wurrini ngarra Yile neki-nu wangu-yu da merrk terert da-nu matha,
da merrk 42-ya. Mu Yile neki-ka mere dedhawidhaptha ngarra thathpi
nukunu-yu da nhini-re-yu.
6 I ku nhini-ka murrinh wiye da matha merdarrithaktha wurrini ngarra
Yile neki-nu, i da ngarra nukunu kanapup-ya, i kardu ngarra nukunu
ngarra da Heaven parnam-ya mendarrithaktha wurrini.
7 I ku nhini-ka thu lurruth puninthuktha wurrini ngarra kardu Yile
neki nukunu i wurriniwutputtha nukunu-yu. Yile neki-ka wurdannamurl
nukunu-yu. I nukunu ku nhini-ka kardu wurnangat warda ngatha menyit-
tha wurrini ngarra da putek ngala kanhi-yu, kardu da pana ngangka-re
thangunu-yu, kardu ngarra murrinh numi numi terert thangunu i kardu
ngarra darripi pankarlparl-ya nukunu nhini ku pule ngala dinirradha-yu.
8 I kardu wurnangat warda ngatha ngarra da putek ngala kanhi parnam-
ka parraniriwaktha purni ku nhini-yu i parriniriparldha purni. Mu kardu
pana da matha ngarra Yile neki nukunu-ka wurda, mere perrariparldha
i mere perrariwaktha puyi ku nhini-yu, nhini murrinh ngarra pigunu-ka
dimkadhuk ngarra nanhthi buk kardu ngarra birnu bere matha wangu
parninu. Nanhthi buk nhini-ka ku Lamb nukunu-wa ku pana-ya ngarra
kardu wiyenpun-te pumpanmat murntak warra-yu. I murrinh ngarra
pigunu-ka diningkadhuktha wardarra da murntak thangunu kathu da
nhini-re-ya ngarra Yile neki-re mere da ngatha mewathadha da putek
ngala kanhi-yu.
9 Bere nanki ngatha murrinh kanhi nubiyepupnu-ka, nhini-ka bere
matha wangu numayit nuru murrinh kanhi-yu.
10 Bere Yile neki-ka marda manganpunart kama dim kardu ngarra
nukunu kardu ngamere-ya da ngarra jail-nu parnirdurdinu, i nhini-ka da-
ka ngarra jail parnirdurdi da matha-nu nhini-yu. I ngana deyida Yile neki
marda manganpunart kama dim kardu ngarra nukunu kardu ngamere-
ya puruwuwupnu thu sword-te-yu, i nhini-ka da-ka kardu ngamere-re thu
punthuknu kardu nhini-yu thu sword-te-yu. I da-ka nhini-ka kardu ngarra
Yile nukunu-ka pumayitnu puru tetemam da matha murrinh ngarra
nukunu-yu, i mere karnipart nukun nukunu-yu, mu bere matha wangu
puddunayemitnu puru ngarra nukunu da matha wangu.

11 Bere nhini thangunu ngay-ka ku walmamka numi deyida bamkardu.
Ku-ka ngarra putek thangunu kathu yingamlart. I ku nhini-ka nanhthi
wilmurr perrkenku mebaththa wurrini nanhthi wilmurr nginipunh ku
thip mani, i ku murrinh nukunu wurriningerrentha-ka nginipunh ku
kanamkek ngala mani.
12 Ku-ka ngala-wa i nanhthi lurruth wanku mebaththa wurrini. Bere
ku nhini kathu-ka pirridha manta ngangka da ngarra ku walmamka numi
nhini-ya. Bere ku walmamka ngarra putek thangunu kathu-ka mampirra
warda ngarra kardu wurnangat warda ngatha, “Nga kardu. Ku walmamka
numi karrim kanhi da matha-ka nariparlnu nuru i nariwaknu nuru ku
nhini-ya wunku ngerri-we wiye kanthin wurran.” Mampirra.
13 Bere ku walmamka nhini yingamlart ngarra putek thangunu kathu-
ka da mange ngala ngala medha wurrini. Nukunu ku nhini-ka thungku
ngala da matha mamkayeye ngarra da kangkarl thangunu kathu i kardu
wurnangat pubangammangkardu.
14 Mange ngala ngala nginipunh nhini mani wunku nanhthi lurruth
ngarra nukunu menadha wurrini-yu ku walmamka numi nhini-nu. I
nukunu ku nhini-ka mange danirrakthuktha wurrini kardu terert da
ngarra putek ngala kanhi-yu mange lurruth pana thangunu kanthirradha
wurrini-yu. I ngana deyida nukunu ku nhini mampirra ngarra kardu,
“Nga. Nanhthi ku statue numawatha nanhthi ngala-ya nginipunh ku
walmamka numi mani-ya ku pana-ya wunku nanhthi ngerri-we kanthin
wurran thu sword thangunu, mu mere yungipuptha.” Mampirra.
15 I nukunu ku walmamka tiduk-ka nanhthi ngepan birnu thathpirr
damnamut ngarra ku nanhthi statue pumampatha nhini-yu. I bere ku
nanhthi statue nhini-ka pirringerrentha warda i mampirra ngarra kardu,
“Ya. Kardu nangkal ngatha mere pengawinhipingkarlnu ngarra ngay-nu-
ka nhini kardu nhini-ka pupup da matha-nu.”
16 I murrinh deyida mampirra, “Kardu wurnangat warda ngatha nanhthi
magim numabathnu nuru ngarra mange batbat kama i ngarra wulumu
kama.” I bere nhini thangunu-ka kardu wurnangat da matha nanhthi
magim pumebaththa purni nginipunh ku pule ngala ngala-ya, kardu
ngarra ngathayida pardidha-ya, kardu wunku ku mani ngala pumebaththa
purni i kardu wunku ku mani maku pumebaththa purni. Kardu
wurnangat warda ngatha nanhthi magim pumebaththa purni.
17 I kardu pana da matha wunku nanhthi magim pumebaththa purni-ka
nanhthi i mi thelim pume purni i peyim pume purni-ya. I nanhthi magim
nhini-ka nanhthi-ka murrinh nampa nukunu ku walmamka nhini nukunu.
18 I nga. Thawath da matha nubeyengkarnirnnu ngarra murrinh nampa
nhini-nu-yu. I kardu nangkal ngatha kardu mukmuk patha wanku-ka
nhini nukunu-ka the mabathnu nanhthi murrinh nampa nhini ngarra ku
walmamka nukunu-yu. Nanhthi murrinh nampa nhini-ka murrinh ngarra
kardu pumebaththa purni i murrinh nampa-ka 666-wa.

14

1 Bere ngay-ka memmirl i dhi-wa kathu ku Lamb pirridha kangkarl
ngarra da palyirr nan-ya Zion, wunku kardu terert nimin-ya, kardu
144,000-ya. Kardu nhini-ka murrinh wanku pumebaththa purni ngarra
wulumu pigunu. Murrinh nhini ngarra wulumu-ka murrinh-ka ku Lamb
i Yile neki deyida wanku wurriningkadhuktha-yu.
2 I bere murrinh ngerren binthepup warda da ngarra Heaven thangunu
kathu, murrinh nginipunh kura ngala mani diwu i mangini thu malarntath

mani “Tar” medha pirri i nginipunh kardu mani nanhthi nginipunh kitta mani-te pumeringerrentha pardi.

3 Bere kardu wurnangat nhini-ka pidha pangu warra kumparra ngarra da chair ngala nhini, i ngarra ku birnu birnu 4-ya, wunku kardu ngalantharr ngalantharr 24 nhini-ya. I kardu-ka nanhthi thamarl marra pardireldha, nanhthi thamarl mere nangkal nimin ngadha dengkathantha. Mu kardu wurnangat nhini da matha kardu 144,000 nanhthi marra nhini parramkathan-yu, kardu pana nimin-ya ngarra Yile neki-re mampunthibirnu ngarra da putek ngala kanhi thangunu-ya.

4-5 Kardu nugarn wurnangat nhini-ka kardu patha da matha thathpirr pidha. Kardu peneme-ka mere ngadha pumenthadhaptha puyi kardu palngun-yu, i kardu-ka mere ngadha perrayirrararttha puyi, mu da mange yuthpan da matha purnidha nhini-yu. I kardu-ka da mange ngarra ku Lamb da matha nukunu parrantiwak pumpan-yu. Mu kardu nhini-ka ngarra da putek ngala kanhi-re pardidha-ka Yile neki-ka mampunthibirnu kardu ngarra nukunu da matha nukunu i ku Lamb wanku-yu. Yile neki-ka mampunbekut kardu nhini-yu kardu ngarra kumparra nukun da matha purunu.

Murrinh Ngarra Ku Angel Perrkenkuneme Pumamkaneme

6 Bere nhini thangunu ngay-ka bamkardu ku angel numi wurrinibarlbarldha kangkarl wangu wunku murrinh thathpi patha mebaththa wurrini. Murrinh thathpi nhini-ka murrinh bere matha wangu pirranu. I murrinh nhini-ka purdirrayithnu kardu ngarra parnam da putek ngala kanhi, kardu wurnangat da matha da pana ngangka-re-ya i kardu ngarra murrinh numi numi parnamngerren-ya i kardu darripi pankarlparl-ya.

7 Bere ku angel nhini-ka mampirra warda, murrinh lurruth-yu, “Nga. Yile neki da matha murrinh numanabath nuru i nariparl nuru nukunu-yu, kardu pana-ya ngarra da kangkarl mampatha, da putek ngala pana, da lalingkin i kura patha. Nukunu-ka kardu wurnangat warda ngatha bunpakpaknu pi marra kanhi kumparra warra ngarra nukunu i murrinh pamanu ngarra kama marranu pi kardu nhini-yu.” Mam ku angel kathu-yu.

8 Bere nhini thangunu-ka ku angel numi warda daniriwaktha wurrini ku angel kumparra-yu. I nukunu mam murrinh nhini lurruth-yu, “Da town ngala nhini nan-ya Babylon, da-ka dimyimpurr thathpirr warda. I kardu pana ngarra da nhini pardidha-ka da mange wiye thathpirr pumerithuktha pardi i palngun i nugarn karnabuy pumenanurithuktha pardi i pumentulluldha pardi kardu ngamere-yu da mange wiye-nu pumedha pardi-yu.”

9 I bere ku angel numi deyida daninkuriwaktha-warda-nintha wurrini ngarra ku angel perrkenku nhini-yu. I nukunu ku nhini-ka mam murrinh lurruth-yu, “Nga. Kardu nangkal ngatha perruwirntiwaynintha ngarra ku walmamka-ka, i nanhthi ku statue nukunu wanku-ka, i nanhthi magim nukunu pumabathnu puru ngarra wulumu kama i ngarra mange kama,

10 kardu nhini-ka the thathpirr pumabathnu Yile neki-ka parrarithi da matha-nu ngarra kardu nhini-nu-yu. Kardu nhini-ka pepeknu wunku yidingurr ngala da matha ngarra thungku ngala nhini, thungku dernturr nimin-ya i thungku yellow one wanku kangunu wiye. I ku angel patha patha i ku Lamb wanku piranbathnu puyu kardu wiyenpun nhini-yu ngarra penturrnu pani-yu.

11 I nanhthi warnak ngarra thungku ngala nhini thangunu-ka nanhthi
bere matha wangu pimardawirrithnu pi da kangkarl wangu-yu. I kardu
nhini ngarra thungku ngala parningkadhuknu-ka mere ngadha banyuknu
pani nanhthi yidingurr thangunu-yu da bere matha wangu, kardu pana-
ya ngarra ku walmamka parrarntiwak pumpan-ya i nanhthi ku statue
nukunu wanku i nanhthi magim nukunu pumammath pumpan." Mam
ku angel kathu-yu.
12 I bere da-ka nhini-ka kardu ngarra Yile neki nukunu-ka tetemam da
matha nawirntenu nuru nanki kardu pana-ya ngarra murrinh thathpi
Yile neki nukunu numamnabath numpan i ngarra Jesus da matha
narrarntiwak numpan.
13 Bere nhini thangunu ngay-ka murrinh ngerren binthepup ngarra da
Heaven thangunu kathu. I murrinh ngerren nhini-ka mamnga, "Nga.
Murrinh kanhi tharililnu. Kardu pana ngarra Jesus parrarntiwak pumpan-
ka kardu nhini-ka le warda parninu ngarra puruwuwupnu-re-yu." I
Ngepan Yile neki nukunu-ka mam warda murrinh-yu, "Yu, murrinh da
thathpirr nhini-yu. Kardu nhini-ka wurlk pumenadha purni Jesus-nu, i
nhini-ka kardu banyuknu warda pi ngarra wurlk ngala nhini thangunu
pardidha-yu. Nukunu Jesus-ka patha da matha panirranu kardu nhini-nu-
yu ngarra wurlk ngala pumenadha purni nukunu-nu."

Murrinh Ngarra Kardu Mi Benintharartaldha Wurrini

14 I bere ngay-ka memmirl i dhi-wa kathu nanhthi kalakkalak bamam
pirridha bamkardu ngay-yu wunku kardu dininganardarridha. I kardu
nhini-ka methapkadha dini kardu nhini-ya da ngarra putek ngala kanhi
wurdanthut. I nukunu nhini-ka nanhthi crown banawerdidha dini,
nanhthi damlarrang-ya. I nanhthi nayp kerrkerrk wanku nanhthi pangkuy
meyittha dini nanhthi welemarnarri-ya.
15 I bere ku angel numi warda kathu yungawuy ngarra thelput Yile neki
nukunu i lurruth pirrimnakay ngarra kardu pangu-nu ngarra kalakkalak
pangu dininganardarridha-yu. I mamna, "Nanhthi nayp nhinhi nabathnu
thurru pangu warda wangu i darartalnu thurru mi pangu kemkadhuk-
yu. Mi-ka mi thungku demmay warda i da-ka pangarntuy warda mi
darartalnu thurru i thadhakthuknu thurru ngarra da putek ngala pangu-
yu." 16 I bere kardu pana ngarra nanhthi kalakkalak dininganardarridha-
ka wurriniwattha da ngarra putek ngala kanhi i mi warda bentartaldha
kardi i ngarra mi bangantikerdek da mana i mi warda danidhakthuktha
wurrini. Mu mi nhini berartaldha wurrini i danthakthuk-ka mangini
kardu-wa panpunperr kardu da ngarra putek ngala kanhi thangunu.
17 Bere nhini thangunu-ka ku angel numi warda kathu yungawuy ngarra
thelput Yile neki nukunu ngarra da Heaven wangu nanhthi wanku nayp
pangkuy meyittha wurrini nanhthi welemarnarri-ya.
18 I bere ku angel numi deyida yungawuy ngarra da altar ngarra Yile neki
nukunu. Ku angel nhini-ka ku pule ngala dimna ngarra thungku pirrimum
ngarra da altar nhini-yu. I nukunu-ka murrinh lurruth pirrimnakay
ngarra ku angel numi ngarra nanhthi nayp pangkuy meyittha kardi. I
mamna, "Nga. Nanhthi nayp nhinhi nabathnu thurru pangu warda wangu
ngarra da putek ngala pana i darartalnu thurru i thadhakthuknu thurru
mi grape mi thungku demmay-yu kemkadhuk pangu-yu."
19-20 Bere ku angel nhini-ka wurrinidha pangu-yu i mi berartaldha kardi
mi grape-yu i kanammardawu warda ngarra da weyi ngala mi ngarra
grape nukunu-ya. I nhini-ka me-re nariyerrktha wurrini i ngarra mi

kakpa da mana wurriniwudha da ngarra weyi ngala nhini thangunu kathu-ya da outside wangu ngarra da Jerusalem. Mu mi grape nhini nariyerrktha wurrini-ka nginipunh kardu wiyenpun-wa da ngarra putek ngala kanhi. I Yile neki-ka nantiyerrktha wurrini i ngarra kumulung da mana danirurtuydha, nhini nukunu-ka dampirrariyithi ngala da matha kardu ngarra wiyenpun nhini-nu-yu. I nanhthi kumulung warda wurriniwudha ngala da matha nginipunh 2 metres mani pewerti-yu i pangkuy-ka nginipunh 300 kilometres.

15

Ku Angel 7 Wunku Nanhthi Wiye Wiye Pubebaththaneme Pe

1 Bere nhini thangunu-ka ngay-ka bamkardu da marra da mana memngadharl ngarra da kangkarl kathu. I ngay-ka memmardat ngala da matha warda nhini-yu. Dhi-wa pedhaneme ku angel 7-yu wunku nanhthi wiye wiye wunku yidingurr ngala nukun pumebaththaneme pe kardu kanhi-nu parramutmutnemenu ngarra da putek ngala kanhi parnam-ya. Nanhthi wiye wiye 7 nhini-ka da tiduk nhini-nu ngarra Yile neki-re warda parrarithinu kardu da putek ngala kanhi-nu parnam.

2 I bere memmirl i bamkardu da nanhthi nginipunh lalingkin tarangka thathpirr mani pankarara wunku thungku mengkarnudha pirri. I kardu terert pingkadhuktha manta ngangka da ngarra da tarangka nhini, kardu pana-ya ngarra parriniwirntedha purni i mere perrariwaktha puyi ku walmamka-yu i nanhthi ku statue nukunu i mere pumebaththa puyi murrinh nampa nukunu ngarra nginipunh pigunu-yu. Kardu-ka wunku nanhthi kitta mani pumeyittha pi ngarra Yile neki-re dampirramut-yu.

3 I nanhthi tharrmanthi tiparlti pireldha-yu, nanhthi tharrmanthi ngarra Moses nukunu, kardu pana-ya ngarra wurlk menadha wurrini Yile neki-nu. I nanhthi tharrmanthi numi deyida pireldha-yu nanhthi ngarra ku Lamb nukunu-ya. I kanhi-wa nanhthi tharrmanthi nhini-yu, “Pule, nhinhi-ka ngala thathpirr i lurruth ngala da matha. Da mange ngarra nam thurran-ka ngala da matha i namnganmardat thurran. Nhinhi-ka Pule ngala thathpirr ngarra kardu wurnangat warda ngatha thimngarra i da mange ngarra nhinhi-ka yuthpan da thathpirr nhini-yu. 4 Pule, kardu wurnangat da matha murrinh pumampabathnu puru i panhiriparlnu puru. Nhinhi da matha patha thathpirr-yu. Kardu ngarra da terert pana ngangka-re thangunu-ka pempawirntiwaynu puru i pubuympawathnu parni ngarra nhinhi, da mange patha patha thathpirr ngarra nhinhi thamngankarr.”

5 Bere nhini thangunu ngay-ka memmirl da thelput Yile neki nukunu da kangkarl wangu-ka mentharl warda nhini-yu i dhi-wa pirridha da ngarra Yile neki dinidha-yu.

6 I bere ku angel 7 purnedha-warda-kathu-neme ngarra thelput Yile neki nukunu wunku nanhthi wiye wiye wunku yidingurr ngala nukun kardu-nu pumerrubaththaneme purne. Ku-ka nanhthi kaligu tarangka pubanardurdidhaneme purne nanhthi danilarrangtha wurrini wunku nanhthi belk pumenamardalalarrdhaneme purne nanhthi damlarrang-ya.

7 I ku birnu numi kathu-ka nanhthi mangini bol mani nanhthi 7 nanhthi damlarrang-ya danirrumutmutthaneme pirri ngarra ku angel 7 nhini-yu. Nanhthi bol 7 nhini-ka wunku nanhthi wiye wiye dininganamardadha mandhalet-yu, nanhthi wiye ngarra Yile neki-re pawinhipaknu ngarra da putek ngala kanhi. Nukunu-ka kuy dimpirra kardu pana-nu ngarra

bere matha wangu pumarntithuk pumpan-yu. Nukunu nhini ngarra bere matha wangu kanam-ka dampirrariyithi warda nhini-yu.

8 Bere da thelput Yile neki nukunu-ka mammardadhalet da matha nanhthi warnak-yu, nhini-ka nukunu weyida dinidha nhini-yu wunku nanhthi lurruth ngala i danilarrangtha dini ngala da matha. I kardu mere nangkal nukun kanirdi ngarra thelput nukunu, mu ngarra ku angel 7 nhini pawinhekpak da-nu mana nanhthi wiye wiye 7 nhini-yu ngarra nanhthi bol peneme thangunu-yu.

16

Ku Angel 7 Nanhthi Wiye Wiye Parramkawinhekpakneme

1 I bere ngay-ka binthepup warda murrinh ngerren lurruth ngarra da thelput Yile neki nukunu thangunu dinirrungerrenthaneme ngarra ku angel 7 nhini-nu-yu. I murrinh ngerren nhini kathu-ka mampirruneme, "Narnuneme pangu i nanhthi wiye wiye ngarra nanhthi bol 7 thangunu-ka nawinhekpaknemenu nira ngarra da putek ngala pangu-nu, nhini Yile neki-ka dampirrariritthi warda dim kardu pangu-nu."

2 Bere ku angel kumparra wurrinidha i nanhthi bol nukunu warda dampinhipak i pirrimputh nanhthi wiye-yu ngarra da putek ngala kanhi-yu. I nhini-ka nanhthi lirrwi wiye wiye terert da matha wunku yidingurr ngala parranirurtuydha purni ngarra nginipunh kardu nhini ngarra nanhthi magim ku walmamka nukunu pumebaththa purni, i perranitaywaydha purni i parriniriparldha purni nanhthi ku statue ngarra ku walmamka nukunu-ya.

3 Bere nhini thangunu-ka ku angel numi warda dampinhipak i pirrimputh nanhthi wiye ngarra nanhthi bol nukunu thangunu ngarra lalingkin-nu wangu. I lalingkin-ka wurdammath nanhthi kumulung warda, kumulung thipmam nginipunh ngarra kardu yibimpup mani yibimpup-ya. I nhini thangunu-ka ku wurnangat warda ngatha ngarra lalingkin parnam-ka purniwuwuptha warda nhini-yu.

4 Bere nhini thangunu-ka ku angel numi, ku 3 warda mam nhini-yu, nanhthi bol nukunu dampinhipak i pirrimputh nanhthi wiye ngarra kura ngipilinh i kura kamarl, i kura nhini-ka wurdammath warda nanhthi kumulung.

5 I ngay-ka binthepup warda murrinh ku angel thangunu wangu wurdananayiththa dini Yile neki-nu-yu, ku angel pana-ya ngarra kura patha nukun pule ngala dim. I nukunu kathu-ka mamna, "Pule, da mange nhini ngarra kardu wiyenpun nampirra thim-ka da yuthpan da matha nhini-yu. Nhinhi da matha patha thathpirr. I nhinhi da matha da murntak thanam i da bere matha wangu thanam marra-yu.

6 Kardu wiyenpun nhini-re thu purninthuktha pardi kardu ngarra nhinhi-ya i kardu prophet-ya i kumulung-ka panthiwudha warda purni kardu ngarra nhinhi-ya. I nhini-ka kumulung warda thampirramut kardu wiyenpun nhini-yu pubagurduknu-yu. Nhini-ka pubamkathap warda-wa nhini-yu."

7 I murrinh ngerren numi warda binthepup ngarra da altar thangunu kathu. I murrinh ngerren-ka mam, "Yu Pule, da mange nhini ngarra nampirra thim-ka da-ka yuthpan da thathpirr nhini-yu."

8-9 Bere nhini thangunu-ka ku angel numi, ku 4 warda mam-ya, nanhthi bol nukunu dampinhipak i pirrimputh nanhthi wiye ngarra nanhthi

ngunga wangu. I nanhthi-ka dernturr ngala warda nimin-ya pirridha-
yu i kardu-ka denenturrdha wurrini, i nhini kardu-ka parrinithelktha
pardi ngarra Yile neki-nu wangu, kardu pana-ya ngarra nanhthi wiye wiye
nhini wurdanpirrathuk-yu. Mu kardu-ka mere parniparttha da mange
wiye ngarra pigunu-yu i mere pubuypaktha Yile neki-yu ngarra Pule ngala
pigunu-nu-yu i mere perrariwaktha puyi nukunu-yu, wurda da matha.

10 Bere nhini thangunu-ka ku angel numi warda, ku 5 mam warda nhini-
yu, dampinhipak i pirrimputh nanhthi bol ngarra nukunu thangunu-yu
pangu da wangu ngarra da nukunu ngarra ku walmamka kanapup-ya.
I da-ka nhini-ka thipmam binhi warda pirridha kardu pana-nu ngarra
ku walmamka nhini parriniriwaktha purni-yu. I kardu-ka pubenadhan-
meleledha warda pardi ngarra themen pigunu nanhthi yidingurr ngala
thangunu wanku.

11 I murrinh wiye parranithelktha pardi ngarra Yile neki-nu wangu
ngarra da Heaven dim, nhini-ka yidingurr ngala i lirrwi terert thangunu
pumebaththa purni-yu. Mu kardu-ka mere parniparttha da mange wiye
ngarra pumerithuktha purni-yu, wurda.

12 I bere ku angel numi warda, ku 6 mam-ya, dampinhipak nanhthi
wiye pirrimputh ngarra nanhthi bol nukunu thangunu pangu-nu wangu
ngarra kura ngipilinh ngala nhini nan-ya Euphrates. I bere kura ngipilinh
nhini-ka yungankabang warda tumtum. I nhini-ka ku pule ngala ngala
ngarra pangu kathu ngarra nanhthi ngunga pangarnturtuy pirrim-ka
pumpankath warda ngarra ngipilinh nhini-yu thu kuy-nu warda.

13 Bere nhini thangunu ngay-ka bampunkungkarduneme ku ngepan
wiye wiye ku 3-ya. Ku-ka wiye da matha thathpirr i ku-ka nginipunh
nganga mani-wa pumedhaneme purne. Ku nhini-ka punganawurrd-
haneme pe ngarra thathpi nukunu ku kanamkek ngala, thathpi nukunu
ku walmamka kumparra i thathpi nukunu ngarra ku walmamka tiduk
deyida wanku, ku pana-ya ngarra murrinh danirrayirrararttha wurrini
ngarra kardu ku ngarra walmamka kumparra nhini-nu-yu.

14 Ku ngepan wiye perrkenkuneme nhini-ka da mange ngala ngala
pumedhaneme purne i purnewatthaneme da pana ngangka-re da ngarra
putek ngala kanhi. I ku-ka kardu pule ngala ngala wurnangat warda
ngatha purnerrukaykaydhaneme kardu puyuwerrnu puru. I kardu pule
ngala ngala nhini-ka punnungardurr i pubemkardurdu numi da thu-nu
warda, mu kardu pangu-ka Yile neki numi da matha piyethuknuneme.

15 Bere Jesus kathu-ka mam, “Nga, ngay-ka ngurdiwurl deyida-nu
kathu da ngarra mere the numangibathnu, i ngay-ka nubengingkabatnu
kama. Mu nhini nanki-ka kardu bere matha wangu nuyungabirlbirlnu
i mere nuyungiyekum nukun ngay-nu-yu. I kardu nangkal ngatha
pingamardamardanu pingabirlbirlnu ngarra ngay ngurrunu kathu-ka,
kardu nhini-ka le da matha paninu nhini-yu. I ngay-ka mere bengkabat
nukun kardu nhini-yu i nhini nukunu-ka mere warda yidiwe kurrunu.”

16 Bere ku ngepan wiye perrkenkuneme nhini-ka purnunkuwerrdha-
warda-neme purne kardu pule ngala ngala da pana ngangka-re thangunu
kathu wunku ku thu-wunma ngarra peneme nukun. I kardu-ka pube-
mkardurdu da ngarra nan pumamna parnam-ya Armageddon, murrinh
Hebrew-ya.

17 Bere nhini thangunu-ka ku angel tiduk, ku 7 warda mam-ya, nanhthi
bol nukunu dampinhipak pirrimputh nanhthi wiye ngarra marnirra
wangu. I bere murrinh ngerren lurruth dimngeng ngarra da chair ngala

thangunu kathu ngarra da thelput Yile neki nukunu pirringanamardadha.
I murrinh nhini-ka mam, “Bere matha-ya.”
18 I thu malarntath warda dinimamaththa i thu malarntath “Tar” medha
pirri i dinimirrmirrdha. I da putek ngala kanhi-ka dinirangkaltangkaldha
ngala da matha thathpirr. Da putek ngala-ka mere ngadha dini-
rangkaltangkaldha murntak warra-yu nginipunh nhini mani-yu i da
ngarra marra-re thangunu kathu ngarra Yile neki-re mampatha da putek
ngala kanhi-yu.
19 I da ngala nhini Babylon-ka diniwarntartadha warda da
perrkenkuneme-wa memyerryerr-yu. I da terert warda ngatha da pana
ngangka-re-ka wurriniyimpurrdha-yu. Yile neki-ka dampirrariri thi ngala
da matha kardu pana nimin-nu da nan pardidha-ya Babylon. I nukunu-ka
thu lurruth ngala da matha panpunthuk kardu nhini-yu i bangamyimpurr
da matha da nhini-yu.
20 I da ngalburnu terert warda ngatha wurrinirdarrinumdha-yu, i da
palyirr ngala ngala deyida wanku wurrinirdarrimnumtha-yu.
21 I nhini thangunu-ka kura yelyel ice kanamyel. Kura ice nhini-ka kura
ngala da matha i yitthit nginipunh nanhthi palyirr ngala ngala mani-ya, i
kura-ka ngarra kardu wangu wurriniyimpurrdha benpelerrdha wurrini-
yu. I kardu-ka murrinh wiye warda parrinithelktha pardi ngarra Yile
neki wangu-yu. Nhini nukunu-ka kura ice kura lurruth ngala da matha
wurdanpirrathuk-yu.

17

Murrinh Ngarra Kardu Palngun Wiye

1 Bere ku angel numi wunku nanhthi bol nhini ngarra dampinhipak-
ka wurriningadha warda kathu i murrinh mamnga, “Kagu. Ngay-ka
nganhingkarrnu da mange ngarra-re Yile neki pubatnu da town ngala
nhini Babylon pangu karrim-ya manta ngarra ngipilinh terert-ya. Kardu
pangu-ka kardu wiye thathpirr parnam kardu nginipunh pana mani
palngun ngarra nugarn terert kanamkamumuy wurran.
2 I kardu pule ngala ngala terert da pana ngangka-re thangunu kathu
purnidha da ngarra ngala nhini-nu-yu i pardingkapuptha deyida purni
ngangka da ngarra da mange wiye wiye pana panthin parnam. I kardu
nhini ngarra da Babylon parnam-ka pumentulluldha warda purni kardu
wurnangat warda ngatha ngarra da putek ngala kanhi, i nhini kardu-ka
da mange wiye warda pumampunmart.”
3 Bere Ngepan Yile neki-ka manganngirta ngala da matha i ku angel
nhini-ka mengibertidha wurrini da pangu warda wangu da darrinpirr
pularn-nu. I pangu da bamkardu ngay-yu kardu palngun dinirdarrilaladha
ngarra ku walmamka nhini da, ku bukmantharr-ya wunku pelpith 7 i
nanhthi wilmurr 10 i wunku murrinh wiye wiye ngarra Yile neki-nu ngarra
nginipunh nukunu mebaththa wurrini-yu.
4 Kardu palngun nhini-ka nanhthi trith bukmantharr i nanhthi purple
banardidha dini, wunku nanhthi mikilik, nanhthi ring, i nanhthi ngarra
ring the nukunu, nanhthi terert da matha nginipunh nhini mani mengkad-
huktha dini, nanhthi damlarrang-ya, nanhthi palyirr lakakkakmam i
nanhthi langkalangka thangunu-ya. I nanhthi kap deyida wanku meyittha
dini nanhthi damlarrang-ya wunku nanhthi wiye wiye manthalert-yu, da
mange wiye nhini-ya ngarra nugarn terert kardingkamumuydha wurrini.

5 I murrinh deyida yungurrkurrktha ngarra wulumu nigunu murrinh
yibimkamnum-ya. Murrinh nhini-ka kanhi-wa, “Da Babylon-ka ngala-wa.
Ngay-ka kardu ngala ngempirra ngarra palngun wiye wurnangat warda
ngatha. I da mange wiye terert thathpirr-ka ngarra ngay thangunu kathu.”
Murrinh yungurrkurrktha-yu ngarra wulumu nigunu-yu.
6 I bere ngay bamkardu kardu palngun nhini-ka drangkin warda
medha dini kumulung kardu terert thangunu kardu ngarra Yile neki
nukunu dinigurdugurdukdha-yu, kardu nhini-ya ngarra kardu wiyenpun-
te thu purninthuktha pardi-ya, murrinh ngarra Jesus thangunu weyida
puddanarrayiththa purni-yu. I ngarra ngay-re bamkardu nigunu-ka ngay-
ka memmardat ngala da matha nhini-yu.

7 Bere ku angel kathu-ka mamnga, “Thangku-nu nemmardat thim pana-
yu? Nga, ngay-ka ngurdimpameriyithnu kardu palngun pana-yu i ku
walmamka pana deyida wanku pelpith 7 i nanhthi wilmurr 10 ngarra
nigunu kanannarrila.
8 Nga,” mamnga. “Ku walmamka nhini damkardu-ka ku-ka birnu
kardidha da marra-re-yu, mu ku-ka maku warda-wa marra kanhi-yu. Mu
da nakurl-te ku nhini-ka paruy deyida-nu ngarra da weyi pangkuy ngala
nhini thangunu kathu pungiwuynu. I purrunu pangu warda wangu i
Yile neki-re warda nukunu purdurinuminu-yu. I kardu wurnangat da
matha pubangkardunu ku walmamka nhini paruy deyida-nu i kardu-ka
pumemardat da matha-nu. Kardu nhini-ya murrinh ngarra pigunu-ka
mere kungurrkurrk ngarra nanhthi buk pana kardu ngarra bere matha
wangu nanhthi birnu parninu. Nanhthi buk nhini-ka ngarra Yile neki-re
dampuntilil kardu ngarra nukunu da murntak warra-yu ngarra da mere
da ngatha mewathadha da putek ngala kanhi. Kardu-ka kardu nhini-
wa wunku manangka murrinh ngarra buk-ka nhini-wa pumemardatnu
ngarra ku walmamka nhini paruy deyida-nu-yu, ku walmamka nhini-ya
ngarra marra-re kathu kardidha i marra-ka maku ngadha.

9 “Nga. Thawath da matha deyengkarnirnnu murrinh mampanu-yu,”
nukunu ku angel kathu-yu mamnga. “Ku pelpith 7 ngarra ku walmamka
nhini kanthin pirrim-ka da-ka da palyirr ngala 7-wa ngarra kardu palngun
nhini kanapup-yu. I ngana deyida ku pelpith 7 nhini-ka ku pule ngala 7-ya.
10 I kardu pule ngala 5 nhini-ka kardu purnewuwuptha-wardarra-neme
nhini-yu. I kardu pule ngala numi-ka dimpirra warda marra-yu, i kardu
pule ngala numi deyida-ka da nakurl-te pule ngala pirranu da mere pirdith
da matha-nu.
11 I ku walmamka nhini ngarra da murntak warra kardidha i marra
kanhi ku maku warda, nukunu nhini-ka purdiwurl deyida-nu kathu i ku
pule ngala numi nhini pinu-ka ku 8 warda pamanu nukunu nhini-yu. I ku
nhini-ka pankurlerrnemenu ngarra ku pule 7 nhini-yu, mu da nakurlnu-
ka nukunu nhini-ka purrunu pangu warda wangu i Yile neki-re warda
purdurinuminu-yu.

12 “I nga,” ku angel mamnga. “Nanhthi wilmurr 10 nhini damkardu-ka
nanhthi-ka kardu pule ngala ngala 10 ngarra mere da ngatha pirrinirradha
ngarra kardu-yu. Mu da nakurl-te kardu 10 nhini-ka kardu pule ngala
puyurranu da mere pirdith-nu wunku ku walmamka wanku-yu pirranu-
yu.
13 Kardu pule 10 nhini-ka kardu wurdammukmuk numi da matha
marda ngala peneme-nu. I nanhthi lurruth panamutnemenu ngarra ku
walmamka-yu i parlerrnemenu ngarra nukunu-yu.

14 I peneme nhini-ka thu kuy purunanu ngarra ku Lamb wangu i
kardu ngarra nukunu deyida wanku, kardu pana-ya ngarra nukunu
mampunkarart i parrarntiwak pumpan-ya. Mu ku Lamb-ka kunuputnu
i nhini nukunu-ka dimpunpewal da matha ngarra kardu pule ngala ngala
terert warda ngatha."
15 Bere ku angel-ka murrinh deyida mamnga, "Nga. Kura ngipilinh
pana ngarra kardu palngun wiye nhini kanapup-ka kura ngipilinh nhini-ka
kardu-wa, kardu wurnangat warda ngatha da pana ngangka-re thangunu
kathu kardu ngarra murrinh numi numi parnamngerren-ya i kardu
darripi pankarlparl-ya.
16 I ku pule ngala ngala 10 nhini damkardu wunku ku walmamka wanku-
ka, peneme nhini-ka thu pubatnemenu kardu palngun wiye nhini-yu.
I pumamatkutnemenu nanhthi purrkpurrk ngarra nigunu wunku trith
nigunu i nhini nigunu-ka kardu marlang warda purrunu. I nhini thangunu
peneme nhini-ka dhepdhep warda parnimurrknemenu nigunu nhini-yu i
pinnapeknemenu ngarra thungku warda nhini-yu.
17 Yile neki-re bunkuwerdinemenu mukmuk ngarra nukunu thangunu,
i nhini peneme-ka da mange ngarra nukunu thangunu kathu puyem-
ananeme puru i marda ngala puyemanemenu puru i penungkulerrne-
menu warda puru. I ku pule ngala ngala 10 nhini-ka nanhthi lurruth
ngarra peneme kathu panamutnemenu ngarra ku walmamka-yu. I nhini
ku walmamka-ka ku pule ngala pirranu ngarra kardu wurnangat warda
ngatha i ngarra Yile neki dere matha pamanu 'bere matha'."
18 I mamnga deyida ku angel kathu-yu, "Kardu palngun wiye nhini
damkardu-ka, nigunu-ka da ngala nhini Babylon-wa nhini-yu. I kardu
ngarra da nhini parnam-ka mampunyit pumpan kardu pule ngala ngala
terert da matha da pana ngangka-re-ya," mamnga.

18

Da Babylon Dimyimpurr

1 Bere nhini thangunu ngay-ka ku angel numi deyida bamkardu
wurdanathuttha warda wurrini ngarra da Heaven thangunu kathu wunku
nanhthi lurruth ngala mebaththa wurrini. Nukunu ku nhini-ka danilar-
rangtha wurrini ngala da matha ngarra da putek ngala kanhi-nu-yu.
2 Nukunu-ka lurruth pirrimkay i mam, "Da ngala nhini da Babylon-ya
da-ka dimyimpurr warda nhini-yu. Kardu ngarra da nhini pardidha-ka
kardu makardu warda pangu-yu, mu ku ngepan wiye wiye da matha i ku
murrirrbe wiye wiye parnapup warda da nhini-yu.
3 Kardu pana ngarra da nhini pardidha-ka da mange wiye da matha
pumerithuktha pardi i pumentulluldha purni kardu ngamere, i nhini
kardu ngamere-ka da mange wiye deyida pumerithuktha warda purni-yu.
I ngana deyida kardu pule ngala ngala terert da pana ngangka-re thangunu
kathu da mange wiye nhini da ngatha pumebaththa purni wunku nigunu-
yu. I kardu ngamere deyida da nhini pirridha-ka wunku nanhthi i mi
thelim pumerradha purni. I ku mani ngala nimin-ya pumenmatkuttha
purni kardu nhini thangunu-ya, kardu ngarra da Babylon pardidha-ya.
Kardu nhini ngarra da Babylon pardidha-ka kardu wertpumarnti-wa
purnidha nanhthi purrkpurrk terert-nu-yu."
4 Bere nhini thangunu ngay-ka murrinh ngerren numi warda binthepup
ngarra da Heaven thangunu kathu. I murrinh ngerren nhini-ka mam,
"Nga, kardu ngarra ngay. Narnipart i nunnurdurrnu warda da ngala

pana Babylon-yu. Mere nantiwak nukun nuru kardu wiyenpun pana i
mere nukun numabath nuru da mange wiye nhini-yu. Da mange wiye
pana ngatha numabathnu nuru-ka nhini nanki-ka nanhthi da wiye nukun
deyida kanarraruy nhini-yu.
5 Kardu pana ngarra da ngala pana-ka mange wiye ngala da matha
pumerithuktha thathpirr pardi-yu, i Yile neki-ka the kanthinpun kardu
nhini-yu."
6 I murrinh ngerren nhini da ngatha mam deyida, "Kardu pana ngarra
da Babylon parnam-ka da mange wiye deyida ngarra kardu ngamere
pumerradha purni, nhini nanki kardu ngarra ngay-ka da mange wiye
deyida numarranu nuru nginipunh kardu pana mani da mange wiye
pumerradha purni ngarra kardu ngamere-yu, mu puy deyida wangu
numarranu nuru lurruth ngala da matha.
7 Kardu pana-ka pumemnungala i nanhthi terert da matha parranid-
hakthuktha pardi i kardu bangampunmardan thathpirr warda nhini-
yu. Nhini nanki-ka ngala da matha nunthuknu nuru kardu nhini-yu
wunku yidingurr ngala narramutmutnu nuru. I kardu nhini-ka murrinh
pumemnu pumpan kanhi mani-ya, 'Nekineme-ka ku pule ngala ngala
thimneme, i kardu le da matha thanamneme nhini-yu. Nekineme-ka kardu
mere nginipunh mekmunurr mani ngarra nangkun nigunu kanampart-ya
i dammardathin dim-ya, wurda da matha, nekineme-ka mere ngadha du
panikarrkneme, wurda,' pumemnu.
8 Mu Yile neki-ka kardu purduntinuminuminu kardu nhini-yu ngarra
da ngunga numi nhini da matha-yu. Nukunu-ka nanhthi wiye wiye
purdurradhukthuknu pi ngarra kardu nhini wangu-yu, i nhini kardu-ka
matharr warda panikutnu, i medeyi punguwirntaynu parni, i kardu-ka
du warda thathpirr parnikarrknu nhini-yu. I nhini thangunu kardu-ka
penpeknu warda pani thungku thangunu. Yile neki-ka lurruth ngala da
matha dim i nukunu-ka lurruth da matha purduntinuminuminu warda
kardu wiyenpun nhini-yu, i da-ka mange-ka yuthpan da matha marranu
pi kardu ngarra nhini-yu.
9 "I kardu pule ngala ngala terert warda ngatha ngarra pardingkapuptha
ngarra kardu wiyenpun nhini ngarra da Babylon pardidha-ka, kardu
nhini-ka pubangkardunu nanhthi warnak ngarra da ngala nhini Babylon-
ya pepeknu-yu, i nhini kardu-ka du warda parnikarrknu da nhini-nu-yu.
10 I kardu nhini-ka da ngathparr wangu piranu kardu penhamnu ngala
da matha da mange ngarra-re da ngala nhini pepeknu i purdurinuminu-
yu i kardu wanku punintinuminuminu-yu. I kardu nhini-ka murrinh
puyemanu, 'Kardu thingarru, da-ka wiye da matha nhini-yu kardu pangu-
nu-yu. Da-ka ngala da matha Babylon-ya i da lurruth wanku pirridha
pangu-yu, mu mere pirdith i da-ka nhini-ka manangka da warda i kardu
makardu warda nhini-yu.'
11 "I bere kardu pana deyida ngarra nanhthi thelim pumerradha
purni ngarra kardu wiyenpun nhini-nu, kardu ngarra Babylon-ya, kardu
pana deyida wanku panmardathinnu i du parnirrakarrknu-yu, nhini-ka
mere nangkal numi warda peyim pumarranu nanhthi ngarra purrkpurrk
pigunu thangunu-yu.
12 Nanhthi thelim pumerradha pardi-ka nanhthi gold-ya, nanhthi silver,
nanhthi palyirr lakakkakmam-ya, nanhthi langkalangka-ya, nanhthi kaligu
patha, nanhthi purple i bukmantharr-ya. I nanhthi thay wanku thelim
pume purni wunku kangunu patha wunku, i nanhthi ngarra kardu
ngamere thangunu pumewathadha purni nanhthi ngarra thay thangunu,

nanhthi wilmurr thangunu, nanhthi tilililmam pankarlparl, i nanhthi palyirr tetemam thangunu ngarra pumewathadha purni.
13 I kardu nhini da ngatha-ka thelim pume purni-ka nanhthi purrkpurrk wunku kangunu patha wunku. Nanhthi ngamere-ka pinnangartaktha pardi, i nanhthi ngamere-ka nanhthi mirrithin. I kura wine wanku thelim pume purni, i nanhthi oil, mi lawam, mi yimun, ku puliki, ku thip, ku nintu i nanhthi cart wanku. I kardu deyida wanku thelim pume purni kardu pana-yu.
14 "I kardu pana ngarra nanhthi thelim pumerradha purni-ka murrinh pumarranu ngarra kardu wiyenpun nhini wangu-yu kardu da ngarra Babylon-ya. 'Ya. Nanhthi terert pana ngarra nanki marda numerttha nurni-ka nanhthi-ka mananhthi warda nhini-yu. Ku mani nanki i nanhthi purrkpurrk lakakkakmam ngarra nanki numebaththa nurni-ka nanhthi-ka mananhthi warda nhini-yu, i nanki-ka mere deyida narnikutkutnu nanhthi nhini-yu,' pumarranu kardu pana kathu-yu.
15 I kardu nhini da ngatha ngarra nanhthi thelim pumerradha purni i ku mani ngala pumenmatkuttha purni ngarra kardu wiyenpun nhini thangunu kathu-ka, kardu nhini-ka da ngathparr wangu piranu i pen-hamnu ngala da matha da mange ngarra-re kardu wiyenpun nhini-yu puruwuwupnu-yu. I kardu nhini-ka panmardathinnu pi i du warda parnirrakarrknu nhini-yu.
16 I kardu nhini-ka murrinh puyemanu, 'Kardu thingarru. Da-ka wiye da matha nhini-yu kardu pangu-nu-yu ngarra da Babylon parnapup-ya. Kardu pangu-ka nanhthi kaligu patha da matha pubanardurdidha purni nanhthi purple i bukmantharr, i nanhthi gold i palyirr lakakkakmam i nanhthi langkalangka pumebaththa purni-yu.
17-18 Mu da-ka mere pirdith i nanhthi nhini-ka mananhthi warda nhini-yu i kardu-ka makardu warda nhini-yu.'
"I bere kardu ngamere deyida wanku ngarra tharntu terert pardidha, ku kaptan i kardu ngamere deyida ngarra tharntu-re pumpanwat-ka nanhthi warnak nhini-yu pubengkardu ngarra da ngala nhini Babylon pepeknu-yu. I kardu-ka da ngathparr kathu pirabathnu pira da ngala nhini pepeknu-yu. I murrinh puyemanu, 'Da mere ngadha numi kirra da ngala nginipunh da pana mani karrim-ya.'
19 I kardu nhini ngarra tharntu-ka parninuwewunu nanhthi putek-yu ngarra pelpith pigunu nhini-ka panmardathinnu weyida pi. I kardu-ka du parnirrakarrknu i murrinh puyemanu, 'Kardu thingarru. Da wiye da matha nhini-yu kardu pangu-nu-yu. Nekineme kardu ngarra tharntu-nhimawuneme-ka nanhthi terert thumerrubaththaneme thurrini da nhini-re-yu i ku mani ngala thumenkumatkutthaneme thurrini kardu pangu thangunu-yu. Mu da mere pirdith i da pangu-ka manangka da warda nhini-yu, i nhini kardu-ka makardu-nhenanthaneme warda nhini-yu.
20 " 'I nga. Nanki ngarra da Heaven narnam-ka le da matha narninu, nhini-ka da Babylon ngala wiye nhini-ka manangka da warda i kardu wiyenpun nhini-ka makardu warda nhini-yu. I nanki kardu ngarra Yile neki nukunu-ka i kardu apostle i kardu prophet-ya nanki deyida wanku le narninu-yu. Kardu wiyenpun pangu-ka da mange wiye pumenarradha purni ngarra nanki, i nhini Yile neki-ka wurdanpuntinuminumi warda kardu nhini-yu.' "
21 Bere nhini thangunu-ka ku angel lurruth ngala manganart nanhthi palyirr ngala numi nanhthi yitthit-ya i nungamku pangu warda wangu ngarra lalingkin. I mam nukunu-yu, "Mange nginipunh nhini mani

nanhthi palyirr ngunungamku lurruth-yu, da ngala nhini Babylon-ya, da-
ka lurruth deyida purruyimpurrnu-yu i mere deyida pirranu da nhini-yu.
22 I kardu pangu-ka mere nangkal deyida nanhthi kitta mani
pumaringerrennu parni i nanhthi trumpet i nanhthi flute mere deyida
pathunu pani, i kardu-ka mere deyida parnirelnu nanhthi tharrmanthi-
yu da pangu-yu, wurda da matha. I ngana deyida kardu-ka mere
nangkal deyida wurlk paninu da pangu-yu i mere nangkal deyida mi
pumawathawathanu pani.
23 I thungku lem-ka mere deyida pirramumnu da pangu-yu. I kardu-
ka mere nangkal deyida marrit pamanu pani nhini-yu. I kardu ngala
ngala pangu ngarra nanhthi thelim pumedha purni-ka mere deyida thelim
pumarranu puru nhini-yu. I kardu mere nangkal deyida nanhthi yerrernti
pirantelnu parni nhini. I mere nangkal warda parrayirrartnu parni nhini-
yu."
24 I ngana deyida kardu wiyenpun pangu-ka purninthuktha purni
kardu ngarra Yile neki nukunu i kardu prophet-ya, i kardu ngamere
deyida wanku purninthuktha purni da murntak warra-yu, kardu da
pana ngangka-re thangunu kathu. Mu da marra kanhi-ka da pangu-ka
manangka da warda i kardu wiyenpun nhini-ka kardu makardu warda
ngarra Yile neki-re thu panpunmat wurdanpuntinuminumi thangunu-ya.

19

1 Bere nhini thangunu-ka ngay-ka murrinh ngerren terert binthepup
murrinh nginipunh kardu wurnangat mani murrinh lurruth da matha
pirriningerrentha da Heaven wangu-yu. I kanhi-wa murrinh pumedha
pirrini, "Mampa, Yile neki da matha pariparlnu purru. Nukunu-ka
ngala-wa i lurruth ngala da matha. I nukunu-ka mannhiyibirnungime
nekingime-yu. 2 I nukunu-ka bangamyimpurr da ngala pangu-ya Babylon,
i da-ka yuthpan da thathpirr mange nhini mampirra-yu. Kardu pangu
ngarra da nhini pardipuptha-ka ngala da matha pumerithuktha pardi.
I kardu-ka pumentulluldha pardi kardu ngarra da pana ngangka-re
thangunu kathu da mange wiye deyida-nu. I kardu pangu ngarra da
Babylon-ka kardu ngarra Yile neki nukunu deyida purninthuktha pardi
i da-ka nhini weyida Yile neki-re panpunthuk kardu pangu-yu."
3 I bere kardu nhini da Heaven murrinh pirriningerrentha-ka murrinh
lurruth deyida pumam, "Mampa, Yile neki da matha pariparlnu purru. Da
pangu-ka da bere matha wangu dempurl dim, i nanhthi warnak-ka bere
matha wangu dimmardawirrith."
4 I nhini thangunu-ka kardu ngalantharr ngalantharr 24-ya, i ku birnu
birnu 4-ya perrenanintaywaydhaneme warda kumparra warra ngarra
Yile neki-nu-yu i parriniriparldhaneme pirrine nukunu-yu, kardu pana-ya
ngarra da chair ngala dim. I pumamna, "Yu, nhini da murrinh thathpirr-
yu. Nganki deyida nganhiriparlnu ngarni Pule."

Ku Lamb Marrit Warda Mamngintha

5 Bere nhini thangunu ngay-ka binthepup murrinh ngerren ngarra da
chair ngala nhini thangunu kathu. I murrinh nhini mam-ka, "Mampa,
nekingime kardu wurnangat warda ngatha pariparlnungime purru Yile
neki-yu. Nanki ngarra wurlk namamna numpan, i nanki ngarra murrinh
nukunu numamnabath numpan, nanki kardu ngarra pule ngala ngala
numpan i nanki kardu ngamere deyida wanku, nekingime kardu wurnan-
gat warda ngatha pariparlnungime purru nukunu-yu."

6 Bere nhini thangunu ngay-ka binthepup murrinh terert mur-
rinh nginipunh kardu wurnangat mani pardingerrentha-ya, murrinh
nginipunh kura ngala mani diwu, i thu malarntath mani "Tar" medha pirri.
I murrinh nhini-ka pumedha pi, "Mampa, pariparlnungime Yile neki-yu.
Nukunu da matha dinnhengime Pule ngala thathpirr-yu.
7 Le da matha paninungime. Nukunu da matha pariparlnungime
purru, nukunu da matha ngala thathpirr-yu. Nhini nukunu ku Lamb-
ka pangarntuy warda i kardu warda marrit manginthanu kardu ngarra
palngun nukunu-yu. Kardu nhini-ka kardu wurnangat warda ngatha
ngarra Yile neki parrarntiwak pumpan i kardu-ka pirrimmardamarda
warda.
8 Yile neki-ka dampirramut wardarra nanhthi kaligu bamam, nanhthi
lakakkakmam-ya, nanhthi pubuyrdurdinu-yu. Nanhthi kaligu tarangka
nhini-ka mangini da mange patha patha mani ngarra kardu Yile neki
nukunu pumedha purni-yu."
9 Bere ku angel kathu-ka mamnga, "Murrinh kanhi tharililnu, 'Kardu
pana-ya ngarra Yile neki-re pirrakaynu i mi-re parnimurrknu ngarra
nukunu-re ku Lamb marrit pamanu, kardu nhini-ka le da matha parninu-
yu.' " I ku angel kathu-ka murrinh numi deyida mamnga, "Nga, murrinh
nhini-ka murrinh da thathpirr ngarra Yile neki thangunu kathu-yu."
10 I bere ngay-ka bamnabat warda kumparra warra ngarra ku angel
nhini-yu i ngeriparldha warda nukunu-yu. Mu nukunu kathu-ka mamnga,
"Awu, pirda. Ngay-ka mangini nhinhi da matha mani ngarrim kanhi-yu.
Neki-ka ngarra Yile neki-nu wurlk thumamna thurran, mange nginipunh
kardu wurnangat deyida mani ngarra nukunu-yu wurlk pumamna
pumpan, kardu pana-ya murrinh ngarra Jesus nukunu pumamnabath
pumpan-yu. Nhini-ka Yile neki da matha duynawathnu thurru-yu i
thariparlnu thurru-yu." Mamnga ku angel kathu-yu. Murrinh nhini ngarra
Jesus nukunu-ka murrinh thathpirr-yu i lurruth ngala-yu. I murrinh-ka
nhini da ngatha ngarra kardu prophet puddanarrayiththa purni-yu da
murntak warra-yu.

Kardu Ngarra Ku Nintu Bamam Dininganardarridha

11 Bere nhini thangunu-ka ngay-ka bamkardu da kangkarl memngadharl
warda i dhi-wa kathu ku nintu bamam pirridha pangu-yu. I kardu pana
ngarra dininganardarridha murrinh pumamkawadha pumpan-ka "Kardu
Yuthpannhi Thathpirr". I da mange ngarra nukunu-re thu panpunthuk
wurran kardu ngarra wiyenpun-ka da-ka mange nhini-ka yuthpan da
thathpirr nhini-yu. 12 I kamarl ngarra nukunu kardu pana-ya nanhthi
nginipunh thungku mani puniwemaththa dini. I nanhthi crown terert
banawerdurdidha dini ngarra pelpith nukunu-yu. I murrinh wanku
yungurrkurrktha ngarra nukunu-yu, mu nukunu da matha the kanthin
murrinh nhini-yu, i mere nangkal deyida the mabath murrinh nhini-yu.
13 I nanhthi kaligu pangkuy ngarra banardidha dini-ka nanhthi kumu-
lung wunku menanginidha dini. I murrinh nukunu kardu nhini-ka kanhi-
wa "Murrinh thathpi Yile neki thangunu kathu".
14 I ku thu-wunma ngarra da Heaven thangunu kathu-ka parriniriwaktha
purni nukunu nhini-yu ku nintu bamam bamam-te-yu, wunku nanhthi
kaligu tarangka bamam pubanardurdidha purni-ya.
15 I ngarra thathpi nukunu thangunu kathu-ka nanhthi sword kerrkerrk
banadhawirdidha dini, i nanhthi nhini-re-wa thu punthuknu kardu
wurnangat-yu. I nukunu-ka ku Pule ngala warda pirranu ngarra kardu

wurnangat warda ngatha i kardu manyitnu thathpirr purru wunku thu thay mabathnu pi. Yile neki-ka kardu lurruth ngala-ya i nukunu-ka dampirrariritthi dim ngala da matha ngarra kardu wiyenpun nhini-yu, i nhini-ka kardu pana ngarra ku nintu bamam dininganardarridha-ka thu lurruth da matha punthuknu purru kardu wiyenpun nhini-yu, i ngarra kumulung da mana purruwunu-yu.

16 I murrinh ngarra nukunu-ka yungurrkurrktha nanhthi kaligu pangkuy ngarra nukunu i ngarra lawali nukunu wanku. I kanhi-wa murrinh yuninthangurrkurrktha-yu. "Ku Pule ngala thathpirr ngem-ya, kardu kumparra ngempunpewal ngarra kardu pule ngala ngala terert warda ngatha-yu."

17 Bere nhini thangunu ngay-ka memmirl i bamkardu dhi-wa ku angel numi pirridha-yu ngarra nanhthi ngunga. I nukunu-ka lurruth pirrim-pirrakay ngarra ku murrirrbe terert purnibarlbarldha-yu. I mampirra, "Kagu, ku nuyuwerrnu ku ngen narnimurrknu ngarra Yile neki warra mamnarrawathawatha nanki-nu-yu.

18 Kagu, ku ngen narnimurrknu warda, ku ngen ngarra kardu pule ngala ngala-ya, ku soldier ngala ngala thangunu-ya, i ku thu-wunma terert-ya, i ku nintu terert thangunu-ya, i kardu pana ngarra pinthanhinga-nardarrilala thangunu-ya. Ku ngen ngarra kardu wurnangat thangunu kathu, kardu ngala ngala-ya i kardu ngamere pana-ya, ngarra ngathayida pardidha-ya, ku-ka narninmurrknu warda."

19 Bere, ngay-ka bamkardu warda ku walmamka-yu, i kardu pule ngala ngala wunku ku thu-wunma pigunu kardu puyemperr warda da pana ngangka-re thangunu kathu thu-nu purunanu ngarra kardu pana ku nintu bamam-te dininganardarridha i ngarra thu-wunma nukunu-yu.

20 Mu nukunu-re kardu nhini ngarra ku nintu bamam dininganardarridha-ka mangarnta warda wangu ngarra ku walmamka nhini-yu i ku walmamka numi deyida mangarnta ku pana-ya ngarra murrinh danirrayirrararttha wurrini ngarra kardu ku walmamka kumparra nhini-nu-yu. I ku birnu da ngatha-re pangu da wangu pirrimpunkuputhnintha ngarra thungku ngala nhini-ya, thungku ngala da marda nginipunh lalingkin mani ngurru-yu, thungku dernturr nimin-ya i thungku yellow one wanku warnak kangunu wiye. Ku walmamka nhini ngarra murrinh tirrukduk danirrayirrararttha wurrini murrinh ngarra ku walmamka kumparra-nu-ka, nukunu-ka da mange ngala ngala da matha mengkadarrathkaththa wurrini ngarra kardu wurnangat pana-ya ngarra nanhthi magim ku walmamka nukunu pumebaththa purni i kardu ngarra pubanawaththa purni i parraniriparldha purni nanhthi ku statue ku walmamka nukunu-yu.

21 I nukunu kardu nhini ngarra ku nintu bamam dininganardarridha-ka thu puninthuktha wurrini ku thu-wunma terert da matha nanhthi sword nhini-re-yu ngarra thathpi nukunu thangunu kathu banadhawirdidha dini-yu. I ku murrirrbe terert warda ngatha pardinmurrktha ku ngen ku nginipunh-ya kardu nhini thangunu-yu. I ku murrirrbe-ka bere matha wangu marda pardidha.

20

Kardu Puddamkabirl Deyida

1 Bere nhini thangunu-ka ngay-ka bamkardu ku angel wurdanathuttha wurrini ngarra da Heaven thangunu kathu wunku nanhthi ki meyittha

wurrini da weyi pewerti pangkuy ngala nhini-nu-yu nanhthi ngarra weyi mere beyebirr ku-ya. I nanhthi chain yitthit deyida wanku meyittha wurrini-yu.

2-3 Bere ku angel nhini-re-ka mangarnta warda ku kanamkek ngala-yu, ku pangkuy murntak, ku karrath-ya, i mandharrkirrk warda nanhthi chain-te ku nhini-yu. I bere ku angel-te-ka nungamku warda ku kanamkek ngala-yu ngarra da weyi pewerti pangkuy ngala nhini-yu. I ku kanamkek ngala nhini-ka pangu da matha paninu da pirdithme nimin-ya, da thangku 1,000-ya. I nhini thangunu-ka ku angel nhini-ka danthap warda thathpirr da weyi pewerti ngala nhini-yu, nhini ku kanamkek ngala-ka mere ngarra deyida payirrarartnu purru ngarra kardu-yu da thangku 1,000-nu-yu. Mu da thangku 1,000 nhini thangunu-ka ku angel nhini-re-ka purdurerethnu ku kanamkek ngala-yu i paninu ngadha da kunungingki-nu-yu i da mange wiye ngarra nukunu deyida pamanu purru.

4 Bere nhini thangunu-ka ngay-ka memmirl i bamkardu da chair ngala ngala wunku kardu pirrininthadha pangu da. Yile neki-ka nanhthi lurruth dampirramut ngarra kardu nhini-yu i nginipunh kardu pule ngala mani banpunpak-ya kardu ngarra wurnangat nhini-yu. I ngana deyida ngay-ka bampunkardu ku ngepan-yu kardu pana thangunu-ya ngarra pelpith pubenthamarartaldha purni-ya, nhini-ka murrinh thathpi ngarra Yile neki nukunu weyida pumenabaththa purni i murrinh thathpi ngarra Jesus nukunu puddanarrayiththa purni-yu. I kardu nhini-ka mere ngadha pubananawaththa puyi i mere perrariparldha puyi ku walmamka-yu i nanhthi ku statue nukunu-yu. I kardu nhini da ngatha-ka mere pumebaththa puyi nanhthi magim ngarra ku walmamka nukunu ngarra wulumu i mange pigunu-yu, wurda. Mu kardu nhini-ka kardu puddamkabirl deyida i pule ngala ngala warda pirrinidha-yu wunku nukunu Christ-ya da thangku terert nhini-nu-yu da 1,000-ya.

5-6 Kardu nhini-ka kardu kumparra-wa ngarra Yile neki-re wurdanpunkabirl-ya i kardu-ka le da matha parninu nhini-yu, kardu ngarra Yile neki nukunu-wa nhini-yu. I Yile neki-ka mere purdunkartel-nu-wa kardu nhini ngarra da thungku ngala wangu-yu, wurda. Mu kardu nhini-ka wurlk puyemanu puru ngarra Yile neki-nu i nukunu Christ-nu wanku, i kardu nhini-ka pumanyitnu puru kardu terert-yu wunku nukunu Christ da thangku terert nhini-nu-yu da 1,000-yu. I da thangku 1,000 nhini thangunu-ka kardu wurnangat warda ngatha ngarra purniwuwuptha-ka kardu-ka Yile neki-re puddungkabirl-deyida-nu nhini-yu.

7 Mu da thangku 1,000 nhini thangunu-ka ku angel nhini-re-ka purdur-erethnu ku karrath-yu ngarra da weyi pewerti ngala nhini thangunu-yu.

8 I nukunu ku karrath-ka da pana ngangka-re purruwat deyida-nu kardu ngarra wurnangat warda ngatha da ngarra putek ngala kanhi i mange mankadarrathkathnu purru i parrayirrarart deyida-nu purru kardu nhini nan-ya, Gog i Magog. I nukunu-ka punperrnu kardu wurnangat nhini-yu thu kuy-nu-yu ngarra Yile neki-nu wangu-yu. Kardu nhini ngarra punperrnu-ka kardu wurnangat nimin-ya kardu pudhalut da matha purru-ya mangini nanhthi darrimurn mani-ya.

Yile Neki-re Purdungkarelnu Ku Karrath Ngarra Thungku Ngala-nu Wangu

9 Bere kardu wurnangat nhini-ka puyuwerrnu i pawegatnu puru kardu ngarra Yile neki nukunu da ngarra nhini-ya ngarra nukunu marda

manganart dim, da Jerusalem-ya. Kardu nhini-ka puyuwerrnu thu kuy-
nu, mu Yile neki kathu-ka thungku purdurrathuknu da Heaven thangunu
kathu i kardu-ka penpek da matha-nu warda nhini-yu.
10 Bere nhini thangunu Yile neki-ka purdungkarelnu warda ku karrath-
yu pangu warda wangu ngarra thungku ngala, ku pana-ya ngarra
kardu danirrayirrararttha wurrini. Bere nukunu ku karrath-ka ngarra
thungku ngala pangu da paninu wunku ku walmamka perrkenku nhini-ya
parnenemenu da bere matha wangu-yu. Thungku nhini-ka thungku ngala
nimin-ya i ngala da marda nginipunh lalingkin mani ngurru-ya, i thungku-
ka dernturr ngala wunku i thungku yellow one wanku nanhthi kangunu
wiye. I peneme nhini-ka bere matha wangu penkururrnemenu ngala da
matha parne wunku yidingurr ngala da matha.

Kardu Wurnangat Warda Ngatha Kumparra Warra Piranu Ngarra Yile Neki

11 Bere nhini thangunu-ka ngay-ka bamkardu da chair ngala nanhthi
bamam-ya, wunku kardu dinidha-yu. I bere da kangkarl i da putek ngala
kanhi-ka dinnarrirdum-warda-nintha i da-ka mere deyida pirangidha
nhini-yu.
12 I bere memmirl pangu wangu i bampunkardu kardu ngarra
purniwuwuptha-ya kardu ngala ngala-ya i kardu ngathayida pardidha,
kardu wurnangat warda ngatha kumparra warra pidha ngarra da chair
ngala nhini-yu. I bere nukunu nhini ngarra da chair ngala dinidha-
ka medharlurldha warda dini nanhthi buk terert-yu. I murrinh warda
mam ngarra pamanu kardu nhini-nu-yu, nhini-ka da ngarra mange
kardu pumedha purni-ka, nhini-ka wurriningkadhuktha wardarra ngarra
nanhthi buk terert nhini-yu. I nanhthi buk numi deyida mantharl-yu
nanhthi buk wunku murrinh kardu ngarra bere matha wangu birnu
parninu-yu.
13 Kardu-ka kardu wurnangat warda ngatha pingkadhuktha pangu-yu
kumparra warra ngarra da chair ngala nhini-yu. Kardu ngarra da putek
ngala kanhi thangunu-ya, i ngarra lalingkin thangunu purniwuwuptha-ya.
I kardu wiyenpun terert warda ngatha ngarra purniwuwuptha wardarra
pingkadhuktha pangu-yu. I nukunu nhini ngarra da chair ngala pangu
dinidha-ka murrinh warda mam ngarra pamanu kardu nhini-nu-yu, nhini-
ka da mange ngarra pigunu pumedha purni-ka ngarra nanhthi buk nhini
wurriningkadhuktha wardarra-yu.
14-15 I nhini thangunu-ka nukunu nhini-ka wurdanpunkartel warda
ngarra thungku ngala wangu kardu wiyenpun nhini-yu ngarra murrinh
pigunu mere kungurrkurrktha ngarra nanhthi buk nhini wunku murrinh
kardu ngarra bere matha wangu birnu paninu. I kardu wiyenpun nhini-
ka da bere matha wangu parninu ngarra thungku-yu. Thungku nhini-
ka ngala da marda nginipunh da lalingkin mani ngurru-ya. Mu kardu
nhini wunku murrinh pigunu diningkadhuktha ngarra nanhthi buk nhini
nanhthi birnu nukunu-ka, nhini-ka mere wurdinkarteldha kardu nhini-yu
ngarra thungku ngala wangu-yu, wurda da matha.

21

Yile Neki Mampatha Da Putek Marra I Da Kangkarl Marra

1 Bere nhini thangunu-ka ngay-ka bamkardu da kangkarl marra warda
pirridha i da putek marra warda ngala kanhi pirridha. Da kangkarl

murntak i da putek ngala kanhi murntak-ka da-ka manangka da warda dinnarrirdum nhini-yu.
2 I da marra bamkardu da ngala-ya i da-ka patha da matha. Da-ka wurdanathuttha wurrini da Heaven thangunu kathu ngarra Yile neki thangunu kathu-ya. Da-ka nhini murrinh-ka Da Jerusalem marra-ya, da lelunhka nimin da marra nhini-yu, da nginipunh kardu mardinhpuy mani wunku nanhthi kaligu marra mani bardi ngarra marrit-te mamngintha nangkun nigunu-ya.
3 I ngay-ka binthepup warda murrinh ngerren lurruth ngarra da chair ngala nhini thangunu kathu. I murrinh ngerren nhini-ka mam, "Da marra kanhi warda wangu-ka da Yile neki nukunu-ka da ngarra kardu ngarra nukunu nukun. I nukunu-ka pinu ngarra kardu nhini-yu i kardu nhini-ka kardu ngarra nukunu warda parninu nhini-yu. Yile neki da matha pinu ngarra kardu nhini-yu i Pule ngala pigunu pirranu-yu.
4 I nukunu-ka kamarl kakpa du terert kardu ngarra nukunu thangunu mankayerrarrnu pi. I kardu-ka mere nangkal deyida pupupnu, i mere deyida panmardathinnu i mere deyida yidingurr parninu, nhini-ka da putek ngala kanhi murntak-ka dinnarrirdum warda nhini-yu."
5 Bere kardu pana ngarra da chair ngala dim-ka murrinh-ka kanhi-wa mam-yu, "Nga. Ngay-ka nanhthi da terert marra, da wurnangat warda ngatha mampatha ngem." I nukunu kathu-ka mamnga deyida, "Murrinh kanhi tharilil. Murrinh-ka murrinh thathpirr-wa i kardu-ka murrinh pumabathnu puru."
6 I mam nukunu-yu, "Ngay-ka kardu bere matha warra nganam. Ngay da matha mamyit ngem da wurnangat da matha da ngarra marra-re kathu-yu i ngarra panirikerdek-da-nu mana. Bere matha-ya. I kardu ngatha kura pentalalnu pani-ka, nhini ngay-ka kura ngarramutmutnu ngani kura-ya kura ngarra kamarl thangunu kathu i kura ngarra nanhthi birnu nukunu-ya."
7 I mam nukunu nhini-yu, "Kardu pana ngarra murrinh ngay da matha pumamngabath pumpan, i da mange ngarra ngay da matha parramngiriwak pumpan-ka, nhini ngay-ka ku Pule ngarra kardu nhini da matha ngirranu-yu i kardu nhini-ka kardu wakal ngay parninu.
8 Mu kardu pana ngamere ngarra marda kupkup panthin pumpan, i kardu mere thathpirr kangiriwak kuru, i kardu mere murrinh kumangabath kuru, i kardu ngarra peyemnuthuk pumpan, i kardu pana ngarra da mange wiye da matha parrarntiwak pumpan, i kardu pana ngarra palngun i nugarn karnabuy pumenanurithuktha pardi, i kardu pana ngarra nanhthi yerrernti pangantel pumpan i kardu pana ngarra Kangkarlmawu thirrukduk parrarntiwak pumpan, i kardu pana ngarra parranthirrarart pumpan, kardu terert nhini-wa da pigunu-ka da thungku ngala da matha parninu, da thungku ngala nhini ngala da marda nginipunh lalingkin mani ngurru-ya, i dernturr thathpirr i thungku yellow one wanku warnak kangunu wiye-ya. Kardu nhini-wa ngarra Yile neki-re purdunkartelnu ngarra thungku ngala nhini wangu-yu i da bere matha wangu pangu penturrnu parni."

Da Jerusalem Marra Wurdanthut Da Heaven Kathu

9 Bere ku angel numi wunku nanhthi bol ngarra nanhthi wiye thangunu dampinhipak i pirrimputh-ka wurriningadha i murrinh mamnga, "Kagu, ngay-ka nganhingkarrnu kardu palngun nhini ngarra ku Lamb marrit manginthanu-yu."

10 Bere Ngepan Yile neki-ka manganngirta ngala da matha i kanthin-
ngimardawith da palyirr pangkuy thathpirr i banngipak-ya. I pangu
da damngingkarr da patha nimin-ya da Jerusalem-ya da ngarra Heaven
thangunu kathu wurdanathuttha wurrini ngarra Yile neki thangunu kathu.
11 Da nhini-ka danilarrangtha wurrini ngala da matha nginipunh
nanhthi palyirr lakakkakmam mani da tarangka da matha nhini-yu ngarra
Yile neki-re thangunu kathu-yu.

12-13 Da nhini-ka da fence kangkarl i tetemam da matha daniwegattha
wurrini wunku nanhthi gate 12 i wunku ku angel 12 piranginikatthaneme
pe ngarra gate nhini-yu. Nanhthi gate-ka 3 kanhi wangu, i nanhthi
3 ngurru kanhi-re-yu, i nanhthi 3 deyida ngurru pangu kathu-yu i
nanhthi 3 ngurru pangu-re-ya. I ngarra nanhthi gate-ka murrinh wanku
wurriningkadhuktha-yu murrinh-ka kardu ngarra yek 12 ngarra da Israel
thangunu-yu.
14 I nanhthi fence ngala nhini pirridha-ka ngarra nanhthi pa-
lyirr ngala ngala nanhthi 12-ya pepe-wa pidha-yu wunku murrinh
wurriningkadhuktha-yu murrinh kardu ngarra apostle 12-wa ngarra ku
Lamb nukunu-yu.

15 Bere ku angel nhini ngarra murrinh mamnga-ka nanhthi nginipunh
thay pangkuy mani meyittha pirri, nanhthi damlarrang-ya, i nanhthi nhini-
re-ka puwurrnu warda da ngala nhini-yu wunku nanhthi fence i gate.
16 Da ngala nhini-ka medha pirri nginipunh nanhthi box mani i
ngurru 4-ka puddampeparl da matha nhini-yu. Bere ku angel nhini-ka
pannurr warda da nhini-yu wunku nanhthi pangkuy nhini-re-yu, i da-ka
pangkuy thathpirr-ya 2,400 kilometres, i ngala da marda thathpirr-ya 2,400
kilometres, i da kangkarl thathpirr-ya 2,400 kilometres.
17 I da fence warda pannurr, da nhini-ka 60 metres kangkarl-yu.
18 Da fence-ka da palyirr lelunhka nimin-ya mampatha-yu, da tarangka
da matha nhini-yu. I da ngala nhini-ka nanhthi ngarra gold thangunu
mampatha-yu i da-ka danilarrangtha ngala da matha nginipunh nanhthi
klath mani pirrimamathmamaththa-yu.

19 I nanhthi palyirr ngala ngala 12 nhini ngarra da ngala nhini
diningkalaladha-ka, nanhthi-ka lelunh da matha nhini-yu. Nanhthi
palyirr kumparra-ka nanhthi tarangka da matha. Nanhthi numi-ka blue
nginipunh marnirra mani, i nanhthi numi-ka green, i nanhthi numi-ka
green numi deyida.
20 I nanhthi numi-ka bukmantharr i bamam, i nanhthi numi-ka buk-
mantharr, i nanhthi numi-ka yellow, i nanhthi numi-ka blue nginipunh
lalingkin mani-ya, i nanhthi numi-ka yellow nanhthi lakakkakmam, i
nanhthi numi-ka green, i nanhthi numi-ka purple, i nanhthi numi-ka
purple numi deyida.
21 I nanhthi gate 12 nhini-ka nanhthi nan thangunu langkalangka
thangunu mampatha. Nanhthi gate-ka nanhthi langkalangka binhi binhi
thangunu da matha nhini-yu. I da mayern nhini yibimngurrkurrk-
ka nanhthi gold thangunu mampatha da tarangka da matha nhini-yu
nginipunh nanhthi klath mani yumamathmamaththa.

22 Mu da church ngala-ka ngay-ka mere bengkardudha pangu-yu
mere pirrangidha da ngarra nhini-yu, mu Yile neki i ku Lamb weyida
dinininthadha pangu-yu. I Yile neki-ka lurruth ngala da matha dinidha
pangu-yu.

23 I nanhthi ngunga-ka mere delarrangtha i merrk-ka mere dengkayiptha
da ngarra nhini-yu, wurda. Mu Yile neki i ku Lamb weyida danininthalar-
rangtha dini pangu-yu nginipunh thungku layit ngala da matha mani
nhini-yu.
24 I penintha-ka parraninkularrangthanintha pe kardu wurnangat warda
ngatha-nu da pangu-yu. I kardu pule ngala ngala da pana ngangka-
re thangunu kathu nanhthi patha patha pigunu-ka pumabathnu puru
puburdurdinu puru da ngarra ngala nhini-yu.
25 I nanhthi gate ngarra da ngala nhini nukun-ka, nanhthi-ka bere matha
wangu pumedharlurlnu pira, nanhthi-ka mere ngadha pedhawupnu,
wurda, nhini-ka da mere thipinhi da matha pirranu nhini wangu-yu.
26 I kardu-ka nanhthi patha patha pardurdinu puru pangu-yu.
27 Mu nanhthi wiye-ka mere kardurdi nukun kuru da ngarra nhini-yu,
wurda da matha. I kardu pana ngarra da mange wiye pumarntithuk
pumpan i murrinh parrarnthirrarart pumpan, kardu nginipunh nhini
mani-ka mere ngarra karnirdurdi nukun ngarra da ngala nhini-yu,
wurda da matha. Mu kardu pana da matha wunku murrinh pigunu
wurrankadhuk ngarra nanhthi buk ku Lamb nukun nhini da matha kardu
parnirdurdinu-yu ngarra da ngala nhini wangu-yu i da bere matha wangu
birnu parninu.

22

1 Bere nhini thangunu ku angel nhini-ka damngingkarr warda kura
ngipilinh kura ngarra nanhthi birnu nukunu-ya. Kura nhini-ka dan-
ingkararadha pirri i tarangka da matha. I kura wurriniwudha ngarra
da chair ngala thangunu kathu da ngarra Yile neki i ku Lamb nukunu
dimnintha-ya.
2 Kura ngipilinh nhini-ka wurriniwudha kanganu da ngarra mayern
ngala da Jerusalem marra nhini-ya, wunku nanhthi thay wurriningkad-
huktha da ngurru ngurru-re-yu, nanhthi thay pana-ya ngarra nanhthi
birnu kardu nukunu-ya. I ngarra merrk marra pinthanhibardi-ka mi-ka
denabaybay warda. I nanhthi mulurn ngarra thay nhini thangunu kathu-
ka kardu-nu patha pumanpathanu puru.
3 Mu kardu nhini ngarra Yile neki-re wurdanpunkartel ngarra thungku-
ka, kardu-ka mere karni nukun ngarra da marra ngala nhini-yu. Mu
da chair ngala da matha ngarra Yile neki nukunu i ku Lamb nukunu-
ka pirranu pangu da nhini-yu. I kardu-ka ngarra Yile neki wangu
pubuynawathnu puru ngarra nukunu-yu i pariparlnu puru i wurlk
pumananu puru nhini-yu.
4 I kardu nhini-ka pubangkardu puru kamarl ngarra nukunu-yu Yile
neki-ya. I murrinh ngarra nukunu-ka pingkadhuknu ngarra wulumu
kardu ngarra nukunu-nu-yu.
5 I da thipinhi-ka mere deyida pirranu da pangu-yu. I kardu-ka mere
deyida paribirlnu thungku lem-yu, i nanhthi ngunga-ka mere deyida
pirranu da pangu-yu, wurda da matha nhini-yu. Mu Yile neki weyida
parralarrangnu pi kardu nhini-nu-yu i kardu-ka nginipunh ku pule ngala
ngala puyunu da bere matha-nu wangu-yu.

Jesus Purdiwurl Deyida-nu Kathu

6 Bere ku angel kathu-ka mamnga, “Murrinh kanhi-ka murrinh
thathpirr-wa i murrinh-ka nhini da matha thurdunayemitnu thurru-
yu. Yile neki pana ngarra Ngepan nukunu wurdanpunthuk ngarra

ku prophet da murntak warra-ya, nukunu nhini-wa ku angel nukunu warda wurdannarrathuk ngarra nanki-ya kardu ngarra nukunu-yu kardu panankarrnu ngarra pamanu warda da nakurlnu-yu, da mere pirdith-nu-ya."

7 "Nga." Jesus kathu-ka mam. "Ngay-ka mere pirdith ngurdiwurlnu kathu. I murrinh kanhi ngarra nanhthi buk ngala kanhi-ka murrinh-ka ngarra pamanu-yu da nakurl-te-nu-yu. Kardu nangkal ngatha murrinh kanhi biyepupnu i murrinh mabathnu pani-ka, nhini kardu nhini-ka le da matha thathpirr paninu nhini-yu."

8 Bere, ngay John-wa murrinh terert kurrankadhuk kanhi binthepup i da terert bengkardudha ngurrini da ngarra nirn-te bangamnirn-yu. I bere ngarra da terert kanhi binthepup i bamkardu thangunu-ka ngay-ka ngemnawinhipingkarl i bamnabat warda kumparra warra ngarra ku angel nhini ngarra da terert kanhi damngingkarr-yu, i ngeriparldha warda nukunu-yu. 9 Mu nukunu kathu-ka mamnga, "Awu, pirda. Ngay-ka mangini nhinhi da matha mani ngarrim kanhi-yu. Neki-ka ngarra Yile neki-nu wurlk thumamna thurran, mange nginipunh kardu nukunu mani ku prophet-ya i kardu pana mani ngarra murrinh thathpi nanhthi buk kanhi thangunu pumammath pumpan-yu. Nhini-ka ngarra Yile neki da matha thenawinhipingkarlnu duynawathnu thurru-yu i thariparlnu thurru-yu."

10 I murrinh numi deyida mamnga ku angel kathu-yu, "Murrinh kanhi-ka murrinh mere dederrk kanhi-yu, nhini-ka mere nhinhi da matha nukun nabath. Mu murrinh kanhi-ka kardu wurnangat da matha-nu pubiyepupnu puru nhini-ka da-ka manta warda da ngarra terert kanhi kurrankadhuk-yu paruynu-yu.

11 I kardu pana ngarra pumarntithuk pumpan-ka kardu-ka da bere matha wangu pumarithuknu puru. I kardu pana ngarra da mange wiye pumammath pumpan-ka kardu nhini-ka da bere matha wangu da mange wiye pumabathnu puru. I kardu pana deyida ngarra da mange patha patha pamam pumpan-ka kardu-ka bere matha wangu da mange patha puyemanu puru. I kardu pana ngarra da mange yuthpan thathpirr Yile neki nukunu parrarntiwak pumpan-ka, kardu nhini-ka da bere matha wangu da mange nhini pariwaknu puru-yu.

12 "I nga." Jesus-ka mam. "Ngay-ka ngurrunu kathu da manta warda wunku nanhthi manarrabathnu ngurru. Nanhthi patha patha nganarramutmutnu ngurru ngarra kardu patha nardidha-yu. I nanhthi wiye wiye ngarramutmutnu ngurru ngarra kardu wiye pardidha-yu.

13 Ngay-ka da murntak da matha nganam i da bere matha wangu nganam. I ngay-ka mamyit ngurran da terert warda ngatha da ngarra marra-re thangunu kathu i da bere matha wangu da terert da matha mayitnu ngurru," mam nukunu-yu.

14 Bere kardu nhini ngarra Yile neki-re mampunmayerrarr da wiye i tarangka warda pumpan-ka, kardu nhini da matha parnirdurdinu da ngarra lelunhka nhini-yu ngarra nanhthi gate wangu-yu. I mi warda parnimurrknu mi ngarra thay nanhthi birnu kardu nukunu-yu i da bere matha wangu birnu parninu. I kardu nhini da matha le thathpirr parninu nhini-yu.

15 Mu da outside ngarra da marra ngala nhini-ka kardu wiyenpun da matha parninu-yu. Kardu nhini-ya ngarra da mange wiye pumedha purni-ya, kardu yerrerntidhay-ya, kardu ngarra palngun ngamere pumentithuk-tha purni-ya, kardu ngarra purninthuktha purni kardu-ya, i kardu nhini

ngarra Kangkarlmawu thirrukduk parraniriwaktha purni-ya i kardu nhini-
ya ngarra murrinh parranirrayirrararttha purni kardu wurnangat nhini-
ka outside dere matha pumiligatnu parni.
16 Bere Jesus-ka murrinh numi deyida mam, “Ngay Jesus-ka ku angel
ngay ngurdannarrathuk ngarra nanki-yu kardu wurnangat warda ngatha-
yu murrinh kanhi-nu purdinarrayithnu purru-yu, kardu ngarra ngay-nu-
yu. Ngay-ka kardu ngarntethbath ngarra King David thangunu. I ngay-ka
nginipunh nanhthi pilinh ngala mani ngamam ngem.”
17 Bere Ngepan ngarra Yile neki nukunu thangunu i kardu palngun
ngarra ku Lamb nukunu-ka pumamnangintha ngarra Jesus, “Kagu. Thurru
kathu.” I kardu terert ngarra murrinh kanhi pubiyepupnu-ka kardu nhini-
ka murrinh deyida puyemananu ngarra Jesus wangu, “Kagu. Thurru
kathu.” I kardu nangkal ngatha kura peralalnu pani-ka, kardu nhini-ka
purrunu deyida kathu i panigurdurduknu kura nanhthi birnu nukun. I
kardu nangkal ngatha kura nhini marda manganart dim-ka, nhini nukunu-
ka kura-ka panigurdugurduk deyida-nu nhini-yu.
18 Nga. Ngay John-ka mananmardawerrnu kardu terert da matha
ngarra murrinh kanhi nubiyepupnu murrinh ngarra da nakurl-te pamanu-
ya. I nga. Kardu nangkal ngatha murrinh kanhi mardarririthuknu-
ka, nhini Yile neki-ka panamutnu ngarra kardu nhini-yu da wiye wiye
kurrankadhuk kanhi murrinh ngarra buk kanhi-yu.
19 I kardu nangkal ngatha murrinh mayerrarrnu murrinh ngamere
kanhi-ka, nhini Yile neki-ka mere kanamut nukun mi ngarra thay nanhthi
birnu kardu nukunu thangunu-yu, i nhini-ka mere kani nukun warda da
bere matha wangu-nu-yu i mere ngarra kanirdi da lelunhka nhini-yu.
20 Bere kardu pana ngarra murrinh kanhi dannhemut ngarra kardu
wurnangat warda ngatha-ka, nukunu-ka murrinh mam, “Yu, ngay-ka
ngurdiwurl da-nu thathpirr kathu da mere pirdith,” mam nukunu-yu. Yu
da-ka mange da thathpirr pamanu nhini-yu, i nhini nekingime-ka murrinh
pumananungime, “Pule Jesus, kagu, thurru kathu.”
21 Bere ngay John-ka ngantharrpu nganam Jesus-yu kardu da bere matha
wangu da mange patha manarranu purru i pirrananpenu purru nanki-yu
kardu ngarra nukunu-yu. Yu, da-ka mange da thathpirr pamanu nhini-yu.
Bere murrinh-yu.